

**GÜNEYBATI OĞUZ GRUBU LEHÇELERİNDE
VOKAL KÖKLÜ KELİMELERİN
SINIFLANDIRILMASI**

SERAP KARADEMİR
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜNEYBATI OĞUZ GRUBU LEHÇELERİNDE
VOKAL KÖKLÜ KELİMELERİN
SINIFLANDIRILMASI**

SERAP KARADEMİR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK**

ORDU – 2011

ÖZET

KARADEMİR, Serap. Güneybatı Oğuz Grubu Lehçelerinde Yer Alan Vokal Köklü Kelimelerin Sınıflandırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ordu, 2011.

Türkçenin vokalle başlayan kelime köklerinin tespiti amacıyla yapılan bu çalışmada Türkiye Türkçesinin içinde bulunduğu Güneybatı Oğuz grubu lehçeleri ölçüt olarak alınmıştır. Bu grupta yer alan Azerbaycan Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesinde yer alan vokalle başlayan kelimeler tespit edilerek kavram alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Çalışmada Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügati, Gagavuz Türkçesi Sözlüğü, Türkmen Dilinin Sözlüğü, TDK 2005 Türkçe Sözlük, Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü ve Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov adlı eserlerden yararlanılmış ve tarama yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vokal köklü kelimeler, Güneybatı Oğuz grubu lehçeleri, kavram alanı, kök ailesi.

ABSTRACT

KARADEMİR, Serap. Classification of the Vocals Rooted Words in the Dialects of Southwest Oghuz Groups, Master's Thesis, Ordu, 2011.

In this study, was aimed to determine the vocal rooted words in Turkish and Southwest of the Oghuz groups dialects including in Turkey Turkish was taken as a criterion. In this group, Azerbaijani, Gagauz, Turkey and Turkmen Turkish are located. The words beginning vocals were determined and classified according to the conceptual field.

In this study, that is benefited and scanned the works by the Descriptive Glossary of Azerbaijani Language, Gagauz Turkish Dictionary, The Dictionary of Turkmen Language, The Turkish Dictionary (TDK 2005), The Dialects Dictionary, The Scanning Glossary and Etimologičeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov.

Key Words: Vocals rooted words, Dialects of Southwest Oghuz Groups, the concept space, root family.

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından/...../..... tarihinde yapılan sınav ile .TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Anabilim Dalı, Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

....../...../200.

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

30 /12 /2011

İmza

Serap KARADEMİR

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Serap KARADEMİR
Doğum Yeri ve Tarihi:	Erbaa - 1978
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fak. Türkçe Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi:	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller:	İngilizce
Bilimsel Etkinlikleri:	
İş Deneyimi	2000–2007 Türkçe Öğretmenliği, MEB 2007–2009 Öğretim Görevlisi, Ordu Üniversitesi Mesudiye MYO 2009- Öğretim Görevlisi, Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
İletişim	
E-Posta Adresi:	serapkarademir@odu.edu.tr
Telefon:	
İş:	452 234 70 98
Ev:	
Cep:	505 783 23 43
Tarih ve İmza:	

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak ele aldığımız konu “Güney Batı Oğuz Grubu Lehçelerinde Vokal Köklü Kelimelerin Sınıflandırılması” başlığı altında Türkçede kelime ailesi oluşturan kelime başı vokallerin tespiti.

Bütün gramer çalışmaları gibi Türkçenin grameri de ses, şekil, cümle yapısı, anlam bilimi ana başlıkları altında incelenir. Özellikle ses yapısı dilin temelidir. Seslerin birleşmesiyle heceler, bunların oluşturduğu anlamlı yapılarla da kökler oluşturulur. Türkçede kelime türetme yollarından biri kök ve köke gelen eklerle türetme, diğeri de tabiat taklidi yoluyla kelime türetme şeklindedir. Bu kelime türetmelerde isim ve fiil kökü üzerine gelen isimden isim, isimden fiil, fiilden fiil, fiilden isim yapım ekleri esastır. Ancak tam burada Türkçenin yapısı açısından bazı tartışmalar da karşımıza çıkar.

İlk görüş, Türkçede bulunan fiil ve isim kökleri vardır ve bu kökler üzerine gelen ekler türetme yaparlar. Hem isim hem fiil kökleri için de farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan birisi üçüncü kök yani isim ve fiil dışında hem isim hem de fiil olan bir üçüncü kökün varlığı, diğeri ise; bunların zamanla şekil yönünden birleşmiş kökler olduğu görüşüdür.

Bunların dışında kelime ailesi oluşturan kökler görüşü bulunmaktadır. Tezimizin temeli bu görüş doğrultusunda inceleme – araştırma - değerlendirme esasına dayanmaktadır. Her bir vokal ile konson + vokal (BV, DV, KV gibi) köklerinden, köke gelen anlam ayırt edici ünsüzlerle yeni köklerin ve bunların üzerine gelen eklerle yeni kelimelerin türetildiği görüşüdür.

Vokalle başlayan kelimelerin tespiti ve bunların kavram alanlarına göre oluşturduğu kelime ailelerini tespit amacıyla yaptığımız bu çalışmada gerek nüfus gerekse nüfus bakımından daha etkili olan Oğuz grubu lehçelerini esas aldık. Tezimizde Güney Batı Grubu Türk lehçelerinden Türkiye Türkçesi Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü başta olmak üzere Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti, Türkmen Dilinin Sözlüğü, Gagavuz Türkçesi Sözlükleri yanında Türkçenin ilk kez vokalle başlayan

kelimelerinin sözlüğünü hazırlayan E. V. Sevortyan'ın Etimolojik Sözlüğünü tarayarak bu sözlüklerdeki vokalle başlayan kelimeleri tespit ettik.

İlk aşama çalışması da sayılan bu fişlemede yaklaşık 20.226 kelimeyi kayda aldık. Daha sonra bu kelimeler içerisinden yabancı kaynaklı olanları çıkardık ve incelemeye 15. 000 civarında kelimeyi esas aldık.

A / E / I / İ / O / U / Ö ve Ü ünlülerinin tabiat taklidi ve ses değişimleri ile gelişen sözcüklerini belirledik ve bunların örneklerini verdik. Geriye kalan vokalleri kavram alanlarının çeşitliliği esasında inceledik. Burada kaç adet vokal kök ailesi olduğunu tespit etmeye çalıştık.

Giriş, Metin, Sonuç ve Kaynakça bölümlerinden oluşan tezimizin Metin kısmında elde ettiğimiz veriler kelime başı vokallerin altlarında alfabetik sıralama ile verilmiştir.

Tez çalışması sırasında fişlerin bilgisayar ortamına aktarılması başta olmak üzere her konuda desteğini esirgemeyen eşim Öğr. Gör. Devrim KARADEMİR 'e, Yüksek Lisans eğitimimin başlangıcından itibaren bilim desteğini esirgemeyen ve bu konuda çalışmam için gerekli hukuki zemini hazırlayan Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK 'e ve teknik destekte katkısı bulunan İlker FİDAN 'a burada teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmam süresince engin bilgisiyle yolumu aydınlatan ve tez konusunu belirlemede yardımcı olan Doç. Dr. İsmail DOĞAN 'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarım boyunca küçük yaşına rağmen büyük bir sabır gösteren kızıma ve desteklerini her zaman hissettiğim aileme de teşekkürü borç biliyorum.

Çalışmamızda eksik ve yanlışlarımızın olacağı bir gerçektir. Okuyucunun anlayışla karşılayacağını umar, çalışmanın Türklük Bilimi ve Türk âlemine faydalı olmasını temenni ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ONAY	iii
BİLDİRİM	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR TABLOSU	ix
1. GİRİŞ	1
A. Dil Çalışmaları	1
A.1. Cumhuriyet Döneminde Dil Çalışmaları	1
A.2. Türkçenin Bilinmeyenlerini Aydınlatma Çabaları	2
B. Kökler	4
B.1. Vokaller	4
B.2. Güneybatı (Oğuz) Grubu Vokalleri	4
2. METİN / SÖZLÜK BÖLÜMÜ	5
2.1. A Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	5
2.2. E Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	108
2.3. I ve İ Vokalleri İle Başlayan Kök Aileleri	176
2.4. O Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	239
2.5. Ö Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	278
2.6. U Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	319
2.7. Ü Vokali İle Başlayan Kök Ailesi	350
3. SONUÇ	366
4. KAYNAKÇA	370

KISALTMALAR TABLOSU

Az. Dil. İz. Lüg.	:	Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügeti
DS	:	Derleme Sözlüğü
ESTY	:	Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov
GTS	:	Gagauz Türkçesi Sözlüğü
s.	:	Sayfa
Sev.	:	E. V. Sevortyan
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDK 2005 TS	:	Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, 2005
TDK TS	:	Türk Dil Kurumu Tarama Sözlüğü
Trkm. D. S.	:	Türkmen Dilinin Sözlüğü
TS	:	Tarama Sözlüğü

1. GİRİŞ

Bilinen en eski yazılı eserleri 8. yüzyıla dayanan Türk dili, oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmış, çeşitli dillerle etkileşimde bulunmuş, günümüze kadar da edebî bir dil olarak varlığını devam ettirmiştir. Yüzyıllardır aktif bir dil olma özelliğini yitirmeyen Türkçe, bunu Türkün muhteşem dehasıyla oluşturduğu mantıksal ve matematiksel yapıya borçludur.

Türkçenin ortaya çıkış dönemi hakkında bilinmezlikler devam etse de yapılan çalışmalar bulunan ilk yazılı belgelerle Türkçenin tarihinin başlatılamayacağı yönündedir. Bilinenlerin ışığında Ana Altayca olarak adlandırılan karanlık çağdan sonra Türkçe Eski Türkçe, Orta Türkçe, Yeni Türkçe dönemlerini geride bırakarak günümüzde de varlığını devam ettirmektedir.

A. DİL ÇALIŞMALARI

A. 1. Cumhuriyet Döneminde Dil Çalışmaları

Bir milletin ne kadar köklü bir tarihe ve dile sahip olursa o kadar onurlu olduğunu bilen Atatürk, henüz cumhuriyeti ilan etmeden önce dil çalışmalarına önem vereceğinin sinyallerini vermiştir.

Türk dilinin gücünü ve mantığını çok iyi bilen Atatürk, Türk halkına bunu anlatmak için önce 1 Kasım 1928'de Harf Devrimi'ni gerçekleştirmiş, ardından Türk Dili Tetkik Cemiyeti'ni kurarak dil çalışmalarına ağırlık vermiştir. 26 Eylül 1932'den itibaren gerçekleştirdiği Türk Dil Kurultaylarında yerli ve yabancı Türkologların Türk diliyle ilgili tezlerini dinlemiş ve her birinin ayrı ayrı incelenmesini sağlamıştır.

I. Türk Dil Kurultayında sunulan tezlerin bir kısmı Türk dilinin diğer dillerin atası olduğu iddiasını taşıyordu. Bu iddiaların dayanak noktası da Türk tarih tezinin

ışığında Türklerin gittikleri yerlerdeki toplumlari dilleri vasitasıyla etkilemeleri ve Irak, Anadolu, Mısır, Ege medeniyetlerinin ilk kurucuları olarak görülmeleri idi.¹

Türk milletini onurlandıran ve Türk dilinin eskiliğini ortaya koyan tezlerden birisi de 1935 yılında Dr. Phill. Herman F. Kvergiç tarafından gönderilen 41 sayfalık *La Psychologie de quelques elements des Langues Turques* (Türk Dillerindeki Bazı Öğelerin Psikolojisi) adlı basılmamış tezdur.² Bu tezin dayandığı temel görüş olan Türkçenin dünya dillerinin atası olduğu düşüncesi kuşkusuz araştırılması gereken bir tezdur.

A. 2. Türkçenin Bilinmeyenlerini Aydınlatma Çabaları

Dilin tanımı yapılırken daima insanlar arasında anlaşmayı sağlayan araç olduğu vurgulanmış, ancak dilin anlam boyutu olan mantık sistemi üzerinde pek durulmamıştır. Türk dilinin hendesî yapısı ve mantık sistemi ile Türk milletinin düşünce tarzı arasındaki münasebet olarak tanımlanan dilin üçüncü boyutu³ üzerinde durmak gerektiği ve Türkçenin teşekkül evresinin araştırılması gerektiği açıktır.

Türkçenin dünya dillerine kaynaklık edip etmediği konusu yeterince aydınlığa kavuşmamış olsa da bilinen ve kabul gören bir gerçek var ki o da Türk dilinin tarih öncesi çağlara dayanan köklü ve büyük bir medeniyet dili olduğu gerçeğidir. Bu gerçeğin gün yüzüne çıkarılabilmesi için Osman Nedim Tuna⁴ Sümer dili ile Türkçe arasındaki benzerlikler üzerinde durmuş, Doğan Aksan⁵ ise Türk dilinin ilk yazılı belgeleri olarak bilinen Orhun ve Yenisey Yazıtları'ndaki dilin semantik incelemesini yapmıştır. Bu çalışmalardan ilki Türk dilinin dünya dilleri içinde en eski yazılı belgelere sahip olduğunu⁶, ikincisi ise Orhun Yazıtlarının dilinin edebi bir dil olması nedeniyle

¹ Zeynep Korkmaz, Cumhuriyet Döneminde Türk Dili, AÜ. DTCF Yayınları, Ankara, 1974, s. 65.

² Kvergiç, Hermann, *La Psychologie de Quelques Éléments des Langues Turques* (Türk Dillerindeki Bazı Unsurların Psikolojisi), Basılmamış Yayın, Güneş Dil Teorisi Raporları, TDK, <http://tdkkitaplik.org.tr/gdtraporu.asp>

³ Necmettin Hacıeminoğlu, Yapı ve Mana Bakımından Türk Dilinde Kelime Aileleri, Ankara, 1989, s. 24.

⁴ Osman Nedim Tuna, Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi İle Türk Dilinin Yaşı Meselesi, Ankara, 1997.

⁵ Doğan Aksan, En Eski Türkçenin İzlerinde, Multilingual Yay., Ankara, 2003.

⁶ O. Nedim Tuna, a. g. e.

çok daha önceki dönemlerde, yazıldıkları dönemden 1000- 2000 yıl öncesine uzanabileceğini⁷ göstermektedir.

Türkçenin eskiliği üzerine yapılan pek çok çalışmanın yanında özellikle Necmettin Hacıeminoğlu'nun⁸ dikkat çektiği, dilin teşekkül aşamasında kelimelerin hangi mantık sistemine göre türetildiği ve köklerin belirlenmesindeki yetersizlikler de üzerinde durulması gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir kavramın adlandırılması sırasında Türkün hangi mantık sistemini kullandığını anlayabilmek için dildeki üçüncü boyutu incelemek gerekir. Bunun için de sözcüklerin insan beyninde çağrıştırdığı anlamlara bakılarak bunların bir kelime ailesi oluşturup oluşturmadığı incelenmelidir. Aynı kökten türemiş kelimeler topluluğundan oluşan kelime ailelerini⁹ tespit etmek Türkçenin mantık sistemini kısmen de olsa ortaya koymak adına yapılması gereken bir çalışmadır.

N. Hacıeminoğlu¹⁰ yaptığı pek çok çalışmada Türk dilinin teşekkülündeki mantık sistemini ortaya koymaya çalışmış, Türkçe'de yer alan köklerin tek heceli biçimlerinin varlığını ortaya koyarak aslında bizde kök olarak kabul edilen bazı yapıların gövde olduğunu örneklerle izah etmiştir. Türkçenin asıl kök ailesini ortaya koymak için yaptığı çalışmalarda genel olarak Eski Türkçe döneminden örnekler vermiştir.

B. KÖKLER

Türkçede kelime türetme için kullanılan iki tür kök vardır: Bunlardan biri vokal kökler (V) , diğeri ise konson + vokal (KV) köklerdir.¹¹ Bu çalışmada vokal kökler dikkate alınmıştır.

⁷ Doğan Aksan, Lengüistik Verilere Göre Türk Yazı Dilinin Yaşı Konusunda Değerlendirmeler, TDAY Belleten, Ankara, 1989, s. 323-329.

⁸ Necmettin Hacıeminoğlu, Türk Dilinin Mantık Sistemi ve Kelime Aileleri, Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi Cilt: XXVIII S. 1-2, s. 179-196, TKAE, 1990.

⁹ Doğan Aksan, Kavram alanı, Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine, TDAY Belleten, Ankara, 1963, s. 253-262.

¹⁰ N. Hacıeminoğlu, Yapı ve Mana Bakımından Kelime Aileleri, Ankara, 1989; Eski Türkçenin Gramer Yapısı ve Örnek Olarak Fiilden İsim Yapan –I Eki, Edirne, 1990; Türk Dilinin Mantık Sistemi ve Kelime Aileleri, Ankara, 1989.

¹¹ İsmail Doğan, Mukayeseli Türk Lehçeleri Yüksek Lisans Dersi Basılmamış Ders Notları.

B. 1. Vokaller

Bir dilin en küçük birimi olan kökler seslerden oluşur. Bu sesler ağızdan çıkış yerlerine göre gruplandırılır. Türkçede sesler vokal (ünlü) ve konson (ünsüz) olmak üzere iki gruba ayrılır. Teşekkülleri sırasında ses geçidinde hiçbir takıntıya uğramayan, hiçbir engelle karşılaşmayan seslere ünlü (vokal) adı verilir.¹² Arkaik Türkçe döneminden itibaren varlığını sürdüren bu sesler N. A. Baskakov'a göre ünlülerin dönemlere göre sesbirimlere ayrılması farklılık göstermektedir. Türkçedeki vokal sistemi tek ünlü yapıdan kelimenin genel tınısını darlık genişlik bakımından ayırt etme belirtilerine göre dar ve geniş olmak üzere iki ünlü ses birime, sonra da zaman içerisinde sekiz ünlü sesbirime doğru gelişmiştir.¹³ Bugün Türkiye Türkçesinde vokal (ünlü) adını verdiğimiz sekiz ses mevcuttur. Ancak bazı lehçelerde de varlığını gördüğümüz farklı sesletimli vokallerin Anadolu ağızlarında kullanıldığı da bir gerçektir.

B. 2. Güneybatı (Oğuz) Grubu Vokalleri

Kullanım alanı oldukça geniş olan ve Arkaik Türkçeden itibaren gelişimini diğer Türk lehçelerine göre daha fazla oturtmuş olan Oğuz grubu lehçelerinde vokaller temelde birbirine yakın olmakla birlikte bazı farklılıklar arz etmektedir.

Bu grupta yer alan Türkmen Türkçesinde ünlü sistemi sekiz normal (a, e, ı, i, o, ö, u, ü) ve sekiz uzun (a:, ä, ı:, i:, o:, ö:, u:, ü:) vokalden oluşmaktadır. Gagavuz Türkçesinde vokaller dokuz normal (a, e, ı, i, o, ö, u, ü, ä) ve bunların karşılığı olan dokuz uzun(a: , e: , ı: , i: , o: , ö: , u: , ü: , ä:) vokalden oluşmaktadır. Azeri Türkçesi ünlü sistemi ise dokuz normal (a, e, ı, i, o, ö, u, ü, ä) ve yabancı kökenli kelimelerde rastlanan altı uzun (a: , e: , ä, i:, ö: ,ü:) vokalden oluşmaktadır. Türkiye Türkçesinde ise sekiz normal (a, e, ı, i, o, ö, u, ü) ünlü sesbirim vardır.¹⁴ Bu çalışmada Güneybatı Oğuz grubunda yer alan vokal kelime kökleri tespit edilerek Türkçede yer alan ünlü sesbirim sayısı da netleştirilmeye çalışılmıştır.

¹² İsmail Doğan, Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Ordu, 2010.

¹³ N. A. Baskakov, Türk Dillerinin Tarihi – Tipolojik Sesbilimi, (çev. K. Koç, O. S. Karaca), İstanbul, 2006.

¹⁴ N. A. Baskakov, a. g. e.

2. METİN / SÖZLÜK BÖLÜMÜ

2. 1. A Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

a: Hayret, nida ifade eder. Bu ses Arkaik Türkçe'den itibaren kullanılan kelime ailesi oluşturan **a** seslerinin dışındadır. Türkçenin fonetik dizgesinin dışında çıkarılan bu **a** sesi hafif uzundur ve sert değildir. Görülen bir olay ya da durum karşısında fizyolojik olarak çıkar. Aşağıda örneklerde görüldüğü gibi uzun söylendiğinde **aa** diftong şeklinde ya da yanına b, f, h, n, p, r, y seslerini alarak hayret, nida, ünlem kavramları çerçevesinde kelime türetir. Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi tabiat taklidi olarak kelimeler de yapar.

ağsırık Aksırık. TDK TS. - I s. 58

angsırık [anısrık, ansırık] Aksırık. TDK DS. - I s. 267

angsırmak [anksırmak, ansırmah, ansırmak] Aksırmak, öksürmek. TDK DS. - I s. 267

ağsırmak Aksırmak. TDK DS. - I s. 112

aksırık Herhangi bir sebeple burun zarının gıcıklanması sonucu solunum kaslarının birdenbire kasılmasıyla ağız ve burundan hızlı, gürültülü soluk boşalması olayı, aksırma, hapşırma, hapşırık. TDK 2005 TS. s. 58

aksırmak Burun zarlarının gıcıklanması ile solunum kaslarının birdenbire kasılması üzerine, ağız ve burundan hızlı, gürültülü soluk boşaltmak, hapşırmak. TDK 2005 TS. s. 58

arlamak Güçlü ses çıkarmak, gıgırmak, elhenç ses etmek. Göçme manıda Yerliksiz çişmek, haybat atmak, güplemek. Trkm. D. S. s. 51

aşgırığ Burun sinirlerinin birden bire gıcığılanması netisesinde géyri-iradi olarak öksürmeye benzer ses çıkarmağa, burun ve ağızdan sélík püskürme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 97

aşgırmağ Burun sinirlerinin birden bire gıcığılanması netisesinde géyri-iradi olarak öksürmeye benzer ses çıkarmağa, burun ve ağızdan sélík püskürmek, sebir getirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 97

asgırmah [asgırmak, asırmak, askırmah, askırmak] Hapşırmak, aksırmak. TDK DS. - I s. 342

âsırık [askırık] Aksırık, hapşırma. TDK DS. - I s. 343

asqır 1. Hapşırma. 2. Öksürmek. (Aksır~aksır-) Sev. ESTY s. 194

aykırmak (I) Seslenmek, çağırmaq. TDK DS. - I s. 423

ahırak [ahırık, ahırık, ahlık (II), ahmuk, ahruh, ahuruh - 2] Balgam. TDK DS. - I s. 129

ahırmak Tükürmek, tükürük atmak. TDK TS. - I s. 63

asğirdıcı Asğırdan, asğırdığı doğuran. Az. Dil. İz. Lüg I s. 97

aa : Uzun söylendiğinde hayret, nida, ünlem vb. kavramlarda türetilen kelimelerin sonunda mutlaka bağlantılı bir soru kelimesi de gelir. (aa bu mu? aa öyle mi? aa orada mı?) Bunu soru bildiren hayret, nida sesi olarak adlandırmamız mümkündür. Ayrıca aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi pişmanlık ünlemi olarak da kullanılır.

- aah (II)** 1. Pişmanlık ünlemi. 2. Acıma ünlemi. 3. İstek, dilek ünlemi. 4. Kızgınlık ünlemi. TDK DS. - I s. 1
- ah (I)** Gınanmaklığı, kâyinmekliği, ökünmekliği ahladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 58
- ah (I)** 1. Çoban köpeklerini çağırmak için kullanılan seslenme ünlemi. 2. Hayır, yok anlamında kullanılır. 3. Kadımların kocalarına seslenme ünlemi. TDK DS. - I s. 121
- aha** Oh olsun. GTS s. 6
- ahaw** Birine yüz tutulanda ulanılan ümlük. Trkm. D. S. s. 58
- ahayt** Üstünlük bildiren ünlem. TDK DS. - I s. 126
- ahçı** Çoğu zaman yanık yanık ah çeken kimse. TDK DS. - I s. 127
- ahı (I)** 1. Oysa ki. 2. Oh olsun anlamında kullanılır. TDK DS. - I s. 129

a+b : a hafif uzun söylenir, yanında b sesi ve üzerine gelen (umumiyetle o ünlüsü) ünlü ile hayret, nida, şaşkınlık kelimeleri yapar. abov, abari gibi.

- ābağ** Bir erkeğin karısına hitap ünlemi. TDK DS. - I s. 6
- abbağ (II)** Telâş ünlemi. TDK DS. - I s. 14
- abçallamak (II)** Bocalamak, şaşırarak TDK DS. - I s. 15
- abdıra** 1. Kaybolmak, ikileme düşmek, karışmak. 2. Ürmek, korkmak. 3. Gereksinmek. 4. Eziyet çekmek. Sev. ESTY s. 58
- abe (I)** [aba (IV), abey -2] Teklifsiz konuşmada seslenme ve dikkati çekme ünlemi. TDK DS. - I s. 17
- abişmah** Susmak, afallamak, şaşırarak. TDK DS. - I s. 22
- abiş** Adı bilinmeyen küçük çocuklara büyüklerin umumi hitabı. TDK DS. - I s. 23
- abo, abö (I)** [aba (III), abah-1, abale, abar, abare, abarî, abarîh, abari, abariğ, abaro, abarü, abaruh, abaruk, abarüv, abav, abay, abbo, abe, abey -1, abı (I), abığ, abışş, abıy, abıyoh, abih, abiy (I), abof, aboğ, aboh-1,2; abov, above, abu, abü (I) -1,2; abuabo, abuf, abuğ (I), abuh -1,2; aburü -1, abuv -1, abuy -1, abuyh, apari] 1. Şaşma ve korku ünlemi. 2. Sıkıntı, usanç, bıkkınlık ünlemi. TDK DS. - I s. 24
- abovva** Kınama ünlemi. TDK DS. - I s. 27
- abris** 1. Bravo, yaşa anlamında. 2. Dügünlerde oyunları canlandırmak için oyuncuların şevk ve heyecanla çektikleri ünlemler. TDK DS. - I s. 31
- absü** Çocukların aşık, kaydırak oyununda başarı göstermeleri üzerine söyledikleri söz. TDK DS. - I s. 31
- abu** Hayret ve korku ünlemi; â, ây, aman! TDK TS. - I s. 2
- abu** Şaşma ve korku bildiren bir söz. TDK 2005 TS. s. 4
- abu, abü (I)** 1. [bkz. abo, abö (I) -1]. 2. [bkz. abo, abö (I) -2]. 3. Hayır, red. TDK DS. - I s. 31
- abuh** 1. [bkz. abo, abö (I) -1]. 2. [bkz. abo, abö (I) -2]. 3. Önemsememe ünlemi. TDK DS. - I s. 32
- abura** Avcıların tazılara seslenme ünlemi. TDK DS. - I s. 34
- aburu** 1. [bkz. abo, abö (I) -1]. 2. Acımp, sızlanmayı anlatır ünlem. TDK DS. - I s. 35
- abuv, abüv** 1. [bkz. abo, abö (I) -1]. 2. Acı bildirir bir ünlem. TDK DS. - I s. 35
- abuy** 1. [bkz. abo, abö (I) -1]. 2. Acıma, keder bildirir bir ünlem. TDK DS. - I s. 35

a+f : a sesi yine hafif uzundur ancak yanına aldığı f sesi anlam ayırt edici olarak şaşkınlık ve hayret ifade eden kelimeler türetilir.

- afal** [afala (II), afalak -1, afica, afizombak, aflak -I] Aptal, sersem, şaşkın. TDK DS. - I s. 69
- afal** Şaşkın, dağınık, ne yapacağını bilmez. TDK 2005 TS. s. 25
- afalamak (II)** [afarlamak (I)] Afallamak. TDK DS. - I s. 69
- afallamak** Şaşkınlıktan sersemleşmek. TDK 2005 TS. s. 25
- afalsız** Akılsız, beyinsiz. TDK DS. - I s. 69

a+h : a sesi yine hafif uzun söylenir ancak yanına gelen anlam ayırt edici h sesinin sürekliliği sebebiyle daha uzun hissedilir. Burada hayret ve gösterme kavramları yapar. Üzerine aldığı eklerle işaret ettiği kavramın anlamını küçültme, daraltma, kesinleştirme ifadeleri verir.

aha nida. Bir şeyi ahtararken gözlenilmedne ona rast geldikçe yaхуд da unudulan bir şey birden yada düşüdükte déyilir. 2. Tesdiğ, razılığ bildirir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 113

aha İşte. TDK TS. - I s. 62

aha [ahabah, ahaca, ahacana, ahacığına, ahacık, ahacıka, ahacım, ahacına, ahacuh, ahacuk, ahah(I), ahahah, ahahan, ahaki, aham, ahan, ahanak (I), ahancıha, ahancık, ahancuk, ahandır, ahane, ahane, ahaniya, ahnya, ahha, aho(II)] 1. İşte, orada, hemen şurada, bu. 2. Hayret, korku, keder, sevinç, kızgınlık, alay bildiren ünlem. 3. Evet anlamında. TDK DS. - I s. 121

a+h: Yapısında pişmanlık, acıma, istek kavramları veren kelimeler de türetilir. Burada anlam ayırt edici h sesi daha etkin olarak görülür.

ah 1. Nida. 2. Ağrı heyecan, hesret ve hisseleri ifade édir, feryad, feğan. 3. Beddua, ğarğış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 112

ah 1. İlenme, beddua. 2. Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz. 3. Ağrı, acı, acı duyulduğunda söylenen bir söz. TDK 2005 TS. s. 41

ah Ah. GTS s. 6

ahlama Ahlamak işi. TDK 2005 TS. s. 44

ahlamak İç çekmek, ah çekmek ah çeker gibi ses çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 44

ahlı 1. Duygulu, içli kimse. 2. Ah almış, ilençli, beddualı kimse. TDK DS. - I s. 132

ah-uf Héyifsilenme, sızlama, inleme; inilti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 112

ah-vay, ahü-vay Derd, keder, güsse, gem. Az. Dil. İz. Lüg I s. 113

ah-vayçı Ah-vay éden, şikayetlenen, daim inilleyen, sızlayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 113

a+n : a sesi hafif uzun söylenirken üzerine gelen n sesi hayret ifadesini pekiştirir. Gösterme, işaret anlamları hayret ifadesiyle birlikte kullanılır.

ana 1. Bu kadar, işte. 2. Evet. Sev. ESTY s. 147

a+ŋ >a+g şeklinde gelişen aşağıdaki örnekleri de bu başlık altında almak gerekiyor düşüncesindeyiz.

ağrılmak (Boru yüksek sesle) çalınmak. TDK TS. - I s. 38

ağrmak (I) Bağrmak, sesli sesli ağlamak. TDK DS. - I s. 92

ağrmak Anırmak, haykırmak. TDK TS. - I s. 42

ağrtmak 1. Anırtmak. 2. (Boruyu, anırtır gibi) çalmak. TDK TS. - I s. 43

angıldamak [angırdamak -1] Manda bağrmak. TDK DS. - I s. 266

angıramak [angırdamah -2, angırmak, angırmak, ańırmak -1, ankırmah, ankırmak] Eşek bağrmak, anırmak. TDK DS. - I s. 266

angırgan [ańırtmaç] Vara yoğba bağıran, ağlıyan, terbiyesiz çocuk. TDK DS. - I s. 266

angırışmağ arş. Ağız-ağıza vérib, hamısı birden angıрмаğ, bağırmağ; bağırışmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77

anğırmağ f. Berk bağıрмаğ, böyürmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
anğırtı is. Eşşek sesi, eşşek bağırtısı. // Ümumiyyetle berk ses, bağırtı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
anğırtmağ icb. 1. Anğırdamağa, gışğırmaya, bağıрмаğa mecbur étmek; bağırtmağ. 2. mec. (isteh). Ağlatmağ, böyürmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
añrgan (II) Ses çıkararak dönen su dolabı TDK DS. - I s. 270
añrgan Kuvvetle haykıran. TDK TS. - I s. 158
anrgan, añrgan (I) [anırkan] Çok anıran eşek, azgın erkek eşek. TDK DS. - I s. 270
anırmaa 1) Anırmak 2) Avazı çıktığı kadar bağırıp çağırmaq (mec.). GTS s. 14
anırmak 1. [bkz. angıramak] 2. Birine yüksek sesle, tehdit yollu bağırmak. TDK DS. - I s. 270
anırmak Anırma; gürültü etme. GTS s. 14
anırmak Eşek bağırmak. TDK 2005 TS. s. 99
anırtı Eşeğin anırırken çıkardığı ses. TDK 2005 TS. s. 99
añırtkan Çok arsız, azgın. TDK DS. - I s. 270
ankıldamah Mızrak atıldığı zaman düdük gibi ses çıkarmak (Bir tarafı delinerek içine zeytin yağı akıtılan m
ankıldamah Mızrak atıldığı zaman düdük gibi ses çıkarmak (Bir tarafı delinerek içine zeytin yağı akıtılan mızrağa da "ankıldırıyan mızrah" denir). TDK DS. - I s. 274
arıldamağ 1. Anırmak. (Kerkük). 2. Haykırmak, bağıra bağıra ağlamak. (Kerkük) TDK DS. - I s. 319

a+p : a sesi yine hafif uzun söylenir, üzerine gelen p sesinin süreksizliği kavramın anlamını adeta keskinleştirip hayret ifadesini pekiştirir. Türkçede ikilemelerde de p sesinin ilk kelimeye gelerek pekiştirme kavramları türettiği bilinmektedir¹⁵.

apıldamak (II) Şaşırmak, şaşırp kalmak. TDK DS. - I s. 287
apışık 1. Yorgun, güçsüz, şaşkın. 2. [bkz. apışak (I) -1]. TDK DS. - I s. 288
apışık 1. Yorgun, güçsüz, şaşkın. 2. Kuyruğunu apış arasına alarak yılgın yılgın giden (hayvan). TDK 2005 TS. s. 108
apışmak (II) 1. Şaşırmak, bocalamak, donup kalmak. 2. Yola gelmek, yumuşamak. TDK DS. - I s. 288

a+r : Az kullanılan bir yapıdır. a sesi yine hafif uzun söylenir. Üzerine gelen r sesinin sürekliliği kavramın anlamını ve hayret ifadesini pekiştirir.

arey Korku ve şaşma bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 308
ari (II) Acı, korku, şaşma bildir ünlem. TDK DS. - I s. 324

a+ d > y : Burada da a sesi hafif uzun söylenir, üzerine gelen y/ anlam ayırt edici ögenin akıcılığı etkilidir. Eski Türkçedeki d/ sesinin Oğuz grubunda y/ olması sebebiyle örnekler aynı başlık altında gruplandırılmıştır.

adâ Üzüntü ile karışık şaşma bildirir, eyvah. TDK DS. - I s. 61
ade nida (dan.). Haylama, çağırma, çağırış nidası (adeten oğlanlara déyilir). Az. Dil. İz. Lüg I s. 33

¹⁵ Osman Nedim Tuna, Türkçenin Sayıca Eş Heceli ikilemelerinden Sıralama Kaideleri ve Tabii Bir Konson Dizisi, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1982-1983, TDK Yay. Ankara, 1984 s. 163-228

ay (I) Birdenbire duyulan acı, ağrı, şaşırma, ürkme veya sevinç anlatan bir söz. TDK 2005 TS. s. 151

ay (II) nida. 1. Çağırış, müraciet, haylama karaylama nidası. // Be'zen te'siri şiddetlendirmek için «haray», «dad»sözleri ile birlikte déyilir: 2. Gözlenilmeyen bir keyfiyet ya hadise neticesinde doğan hissi, gorhunu, diksinme ve s. hisseleri ifade édir. // Keder, teessüf, merhemet, şefget kimi hisseleri ifade édir. //Birden ağrı tutduğda déyilir. // Teeccüb, héyret, heyranlıg idafe édir. // Nazarlıg, memnunsuzluğ, tekdir ve s. ifade éden hitab bildirir. 3. «A» yerinde nida olarak işlenir (bağ. A 2). Az. Dil. İz. Lüg I s. 42

ay 1) Nida. 2) Eh. GTS s. 21

aya (II) 1. Şaşma bildirir ünlem. 2. Ulan anlamında kaba hitap. TDK DS. - I s. 397

ayâgâ, ayaga Şaşma, yalvarma bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 398

ayana (II) Korku ve şaşma bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 407

ayanam Bir hitap kelimesi. TDK DS. - I s. 407

aybuşşum Şaşma ve kınama bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 410

ayda, aydâ Şaşma, üzülme, isteklendirme bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 410

ayde Çekil, yıkıl karşımdan, haydi haydi oradan anlamında ünlem. TDK DS. - I s. 411

aydee Hoppala anlamında ünlem. TDK DS. - I s. 411

ayegen [âyen -2, aygen] Dost, arkadaş, yeğen anlamında hitap. TDK DS. - I s. 413

Türkçenin bu arkaik fonetik dizgesi dışında, karşımıza aşağıda örnekleri verilen **a** sesleri, daha doğrusu **a** sesinden oluşan kelime aileleri çıkar.

a₁ : **a₁** köklü kelimelerin türetildiği bu ses, Türkmen Türkçesindeki örnekleri de dikkate alındığında normal uzunlukta, art damak, kalın, düz bir sestir. **Uzaklaşma, yakınlaşma, yukarı, aşağı, ayrılma, sınırlandırılmış** gibi temel kavramlar çerçevesinde, üzerine gelen anlam ayırt edici ünsüzlerle isim ve fiil kökleri oluşturur.

a₁+b > a₁+v : **a₁** üzerine gelen kelime kökündeki Eski Türkçe **b/** sesi, Oğuz grubunda **v/** olur. Dolayısı ile **a+b** başlığı altında **a+v** yapısı da alınmıştır.

abcal, abcalak Sakatlığı olmadığı halde topal gibi yürüyen. TDK DS. - I s. 15

abcalamak Bacaklarını ayırarak yürümek. TDK DS. - I s. 15

abcallamak (I) 1. Sık adımlarla yürümek. 2. Büyük adımlarla yürümek TDK DS. - I s. 15

abiş (II) [abut(II)] Adım. TDK DS. - I s. 22

av 1. Sürmek, koşturmak 2. Pusu kurmak 3. Çevirmek, çevrelemek. Sev. ESTY s. 62

av 1) Av. 2) Av eti. GTS s. 20

av 1. Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi. 2. Bir hayvanın bir başka hayvanı yemek için yakalaması. 3. Bu yollarla yakalanan hayvan. 4. mec. Tuzağa düşürülen, kendisinden yararlanan kimse. TDK 2005 TS. s. 147

avcar (II) Saçma, barut gibi av malzemesi. TDK DS. - I s. 379

avcı 1. Avı kendine iş edinen kimse. 2. Avcılara özgü şey. 3. sf. Başka hayvanları yakalamakta usta olan (hayvan). 4. mec. Bir şeyi büyük bir istekle izleyen ve bulup ortaya çıkararak, tanıtan kimse. TDK 2005 TS s. 149

avcil [avcil, avcu -1] İyi av avlıyan hayvan. TDK DS. - I s. 379

avcılık Avcı olma durumu veya işi. TDK 2005 TS s. 149

avgar Bildircin avlamaya yarıyan bir aygıt. TDK DS. - I s. 381

avgun (IV) Avcılıkta kuşlara kurulan tuzak. TDK DS. - I s. 381

avihmah, avihmak Av köpeği yavruları ava alışmak. TDK DS. - I s. 382

- avıkkın** 1. Erkek istiyen, kızgın dişi hayvan. 2. Ava alışkın hayvan, köpek. TDK DS. - I s. 382
- avıktırmak** Alıştırmak, cesaretlendirmek. TDK DS. - I s. 383
- avınmak (II)** Avunmak. TDK DS. - I s. 383
- avınmak** Avunmak, teselli bulmak. TDK TS. - I s. 283
- avırt (I)** [avıt, avud (II), avuk (I), avut (I) -2] Avurt, yüz. TDK DS. - I s. 383
- avırtlak** [bkz. avırtlak (I)]. TDK DS. - I s. 384
- avırtlak (I)** [avırtlak, avırtlak (I) -2] Avurdu yumru, sarkık olan insan veya hayvan. TDK DS. - I s. 384
- avıtmak** Avutmak. TDK DS. - I s. 384
- avıtmak** Avutmak. TDK TS. - I s. 283
- avikleşmek** Meşgul olmak. TDK DS. - I s. 384
- avk** Düzen, hile. TDK DS. - I s. 384
- avkınmak** Tuzağa düşmek. TDK DS. - I s. 386
- avkırtmak** 1. [bkz. avkırmak (III)]. 2. Aldatmak, sezdirmemek, avlamak. TDK DS. - I s. 386
- avkulu** Av peşinde dolaşan, ava çok meraklı. TDK DS. - I s. 387
- avkuş (II)** Av hayvanı. TDK DS. - I s. 387
- avlağ** [avlağa -1, av oturağı, avsın (II)] 1. [bkz. avla (I) -2]. 2. [bkz. avıl]. 3. [bkz. avla (I) -7]. 4. Avcıların avlarından gizlendiği yer. TDK DS. - I s. 388
- avlak (II)** [avlağı (II) -1, avlah] 1. Av yeri, avı çok olan yer. 2. Avlanmayı bilen hayvan. TDK DS. - I s. 389
- avlak** Av yeri, avlanacak yer. TDK TS. - I s. 284
- avlak** Avı çok olan yer, av yeri. TDK 2005 TS. s. 149
- avlama** 1. Avlamak işi. 2. sp. Voleybolda karşı oyuncuların boş bıraktığı ve yetişemeyeceği yere topu yavaşça indirip sayı kazanma. TDK 2005 TS. s. 149
- avlamak (I)** Yakalamak. TDK TS. - I s. 284
- avlamak** 1. Bir avı diri veya ölü olarak ele geçirmek. 2. mec. Tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak. TDK 2005 TS. s. 149
- avlan** Avcı. TDK DS. - I s. 389
- avlanmaa** Avlanmak. GTS s. 21
- avlaz** Av meraklısı. TDK DS. - I s. 389
- avort** Avurt. TDK DS. - I s. 390
- avroş** Bir çeşit kuş tuzağı. TDK DS. - I s. 391
- avruk (I)** 1. Yanak. 2. Obur. TDK DS. - I s. 391
- avsak (I)** Aldatma. TDK DS. - I s. 391
- avsak (III)** Ava istekli, av isteklisi. TDK DS. - I s. 391
- avsak (III)** Avı çok olan yer. TDK DS. - I s. 392
- avsıtmak** [avsannahmak, avsannamak, avsinlamak (III), avsinlatmak, avsunlamak (I) -4, avsunlatmak -1, avsunnatmak] Aldatmak, kandırmak, oyalamak, gafil avlamak. TDK DS. - I s. 392
- avsuhmak** Korkutmak, zayıf düşürmek, yenmek. TDK DS. - I s. 393
- avsun (III)** Tavşan, kuş gibi hayvanları vurmak için kurulan pusu. TDK DS. - I s. 393
- avuç** Bk. Auç. GTS s. 21
- avuç** 1. Elin iç tarafı. 2. Elin yarı yumulmuş durumu. 3. sf. Elin alacağı miktarda olan. TDK 2005 TS. s. 150
- avuçlamak** Avuçla kavramak, avuçla almak. TDK 2005 TS. s. 150
- avuçlamak** Avuç ile tutmak, avuca almak. TDK TS. - I s. 286
- avuk (II)** Avare. TDK DS. - I s. 395
- avun** 1. Eğlence 2. Sallamak, ırgalamak. 3. Susmak, kesilmek, sönmek. Sev. ESTY s. 66
- avunç** Avuntu, teselli. TDK 2005 TS. s. 150
- avunda** Av köpeklerinde avlanma çağı. TDK DS. - I s. 395
- avundurmak (II)** Avutmak, gönlünü almak, oyalamak. TDK DS. - I s. 395
- avundurmak** 1. Oyalanmasını sağlamak. 2. Acısını hafifletmek, acısını unutturmak, teselli etmek. TDK 2005 TS. s. 150
- avunmak** 1. Bir şeyle uğraşarak acısını unutmak, sıkıntılardan uzaklaşmak, teselli bulmak, müteselli olmak. 2. Oyalanmak. 3. hlk. Hayvan gebe kalmak. TDK 2005 TS. s. 150
- avunmak** 1. [bkz. avınmak (I)]. 2. Kadın, cinsel münasebette tatmin olmak. TDK DS. - I s. 395
- avuntu** 1. İnsanı avutan şey, oyalanacak şey, avunç, avunma. 2. Teselli, 3. Acı bir olayı unutturmaya çalışma, acısını hafifletme, avunma, avunç. TDK 2005 TS. s. 150

- avunuk** Döl tutmuş, gebe kalmış hayvan. TDK DS. - I s. 395
- avurt** 'yanağın iç tarafı' cm: (owurt). Sev. ESTY s. 66
- avurt (I)** Lokma. TDK DS. - I s. 396
- avurt** Söz, laf, sohbet. TDK TS. - I s. 287
- avurt** Yanağın ağız boşluğu hizasına gelen bölümü. TDK 2005 TS. s. 150
- avurtlak (I)** 1. Yanakları büyük olan. 2. [bkz. avırlak (I)]. 3. Büyük ağızlı. TDK DS. - I s. 396
- avurtlamak** 1. Ağzı doldurarak çabuk çabuk yemek yemek. 2. Anlaşılmaz homurtularla sözü değiştirmek. TDK DS. - I s. 396
- avurtlaşmak** Sohbet etmek, çene çalmak, konuşmak. TDK TS. - I s. 288
- avurz** Ağzı bozuk. TDK DS. - I s. 396
- avutgan** [avutgon, avutkan] Aldatıcı, avutucu. TDK DS. - I s. 397
- avutlamak** Oyalamak, meşgul etmek. TDK DS. - I s. 397
- avutmak** 1. Bir kimsenin acısını veya sıkıntısını yatıştırmak, teselli etmek. 2. Oyalamak. TDK 2005 TS. s. 151
- avutmak** Savmak, yolcu etmek. TDK DS. - I s. 397
- avutucu** Avutan, teselli eden kimse veya şey. TDK 2005 TS. s. 151
- avzıtmak** Oyalamak, aldatmak. TDK DS. - I s. 397
- aw** Hayvanları, guşları avlamak maksadı bilen onları gözleme, ızarlama, şiker. Trkm. D. S. s. 13
- aw:** 1. Av, şikar. 2. Av hayvanları, av eti. 3. Çevirmek, çevrelemek. 4. Spor. Sev. ESTY s. 62
- awcı** 1. Av avlamak bilen meşgul bolıyan adam. Trkm. D. S. s. 15

a₁+ç > a₁+ş : a₁ üzerine gelen **ç** sesi ile bir nesnenin ikiye ayrılması birbirinden uzaklaşma, mesafeleşme kavramı veren kelimeler yapar. **a₁** kelime ailesi kökü kavram alanı içerisinde kelimeler türetir. Ayrıca **ç > ş** değişmesi sebebiyle farklı görülen ancak asli unsurun **ç** olması sebebiyle burada gösterdiğimiz **aş** gibi kelimeler de aynı kavram alanı içinde türemiştir.

- a:ş** 1. Yemek. 2. Çorba. 3. Pilav. 4. İkram, ziyafet. 5. Anma töreni. 6. Ekmek, tahıl. 7. Meyve, yemiş. 8. Hayır, fayda. Sev. ESTY s. 210
- acdırmağ** Acmasına sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 119
- acığaz** Duyduğu sözü, gördüğü olayı sabredemiyerek söyliyeni, boşboğaz. TDK DS. - I s. 47
- acıklamak (III)** Sırrını açıklamak. TDK DS. - I s. 49
- acırak (III)** Aletlerde ve makinelerde bir delik veya yuvaya tıpatıp girmesi gereken parça ve milin biraz ince olduğundan uygun olmaması hali. TDK DS. - I s. 52
- acuk** Açık. TDK TS. - I s. 9
- aç** 1. Açık. 2. Sökmek, koşumunu çözmek. 3. Açık denize çıkmak. 4. Göstermek. 5. Kazanç. 6. Aramak. 7. Belirlemek. 8. Ortaya çıkarmak. 9. Açıklamak. 10. Başlamak, başlatmak. 11. Memnun etmek. 12. Ayakları üzerinde durmak, bağımsız olmak. 13. Çözmek. 14. Yenilemek. 15. Neşe getirmek. 16. İnanmak, güvenmek. Sev. ESTY s. 209
- açacak (I)** [accak, açacah -1, 2; açan (III), açar -1, 2; açcah, açcak -1, 2; açcak -1, 2; açecek, açğı (1) -1, 2; açğıç, açicah, açıcak, açicek, açkaç, açkı (I) -1,2; açkıç, açkır, açkış, açku (1)] 1. Anahtar. 2. Kalem açacağı. 3. Tirbuşon, ingiliz anahtarı ve tornavida gibi açıcı aletler. TDK DS. - I s. 55
- açacak (II)** Bilmecce. TDK DS. - I s. 57
- açacak** 1. Şişelenmiş bazı içeceklerin kapaklarını açmaya yarayan araç. 2. Teneke kutu içinde korunmuş yiyeceklerin kapağını açmaya yarayan araç 3. hlk. Anahtar. TDK 2005 TS. s. 10
- açaça** Yayvan. TDK DS. - I s. 55
- açağız** Boşboğaz, ukalâ. TDK DS. - I s. 57
- açah** Açık, kapalı olmiyan. TDK DS. - I s. 57
- açan** Oynak kemiklerin arasındaki açıkları genişletmeye yarayan kasların genel adı, büken karşıtı. TDK 2005 TS. s. 10
- açar (tr)** Gulp ve ş. m. açmak, ýapmak için metaldan edilen gural. Umuman bir zada düşünmek, akıl ýetirmek için serişde. Trkm. D. S. s. 59

açar 1) Açar. 2) Coşturucu. 3) Anahtar. GTS s. 4

açar 1. Anahtar. 2. İştah açmak için yemekten önce içilen alkollü içki, aperitif TDK 2005 TS. s. 10

açar 1. İfili açığı bağlamağ için demirden gayırılmış alet. 2. Canlı dilde be' zen «ğifıl» me' nasında da işlenir. 3. Gayka ve boltları bağlamağ için alet. 4. Şifirle yazılmış bir metin olumağ için hususi şekilde düzeldilmiş herfler sistemi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 114

açarçı Açar gayıran, ğifıl-açar ustası çilingir. 2. Me'denlerde ve s-de mehanizmler bağlayan fehle. Az. Dil. İz. Lüg I s. 114

açarçılığ Açarçı seneti, işi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 114

açarlı 1. Açarı olan. açarlı saat. 2. Canlı dilde be' zen «ğifıllı,ğifılla bağli» me' nasında işlenir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 114

açğı (III) [açkı (III)] Kilim, halı gibi yaygı, sergi. TDK DS. - I s. 58

açğı (I) [açkı (I) -3] 1. [bkz. açacak (I) -1]. 2. [bkz. açacak (I) - 2]. 3. Demircilerin, baltanın deliğini açıp, genişletmek için kullandıkları aygıt. TDK DS. - I s. 58

açğı (II) [açım (I), açkı (II), açku (II), açma (III) -1] Oklava ile açılmış hamur, yufka. TDK DS. - I s. 58

açğıcı [açkıcı] Yufka açan, yufkacı. TDK DS. - I s. 58

açğıç [bkz. açacak (I) -1]. TDK DS. - I s. 58

açı 1. Birbirini kesen iki yüzey veya aynı noktadan çıkan iki yarı doğru arasındaki açıklık. 2. mec. Görüş, bakım, yön, anlayış biçimi. 3. mat. Birbirini kesen iki yüzey veya aynı noktadan çıkan iki yarım doğrunun oluşturduğu geometrik biçim, zaviye. TDK 2005 TS. s. 10

açııcı Açııcı, açan, başlatan. GTS s. 4

açııcı Açma işini yapan. TDK 2005 TS. s. 10

açııcılık Açııcı olma durumu . TDK 2005 TS. s. 10

açığ 1. Ğapalı olmayan, örtülü olmayan açığ pencere. 2. Örtüsüz, üstü örtülü olmayan, damı olmayan. 3. Héç bir tereften mehdud olmayan, geniş, vüs' etli. 4. Serbest, manesiz, héç bir şeyle mehdud olmayan. 5. Tutğun olmayan. 6. Açığığ, boşluğ, boş yer, boş saha, 7. Rengi tünd, tutğun olmayan, geliz olmayan; 8. Sahibsiz, boş, héç kes terefinden tutulmamış. 9. Müdafesiz, hücumu meruz ğala bilen. 10. Çıplağ, üryan, örtüsüz, héç bir şeyle örtülmemiş. 11. Yad adamların da iştirakına yol verilen, hamı için serbest olan, gizli olmayan. 12. Semimiyet ifade eden, semim. 13. Aşkar, belli, aydın, héç bir şeyle gizledile bilmeyen; mübhesiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 114

açığca 1. Açığ-aydın bir suretde,gizletmeden, çekinmeden. 2. Bir az açığ, açığteher. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açığgöz(lü) Ayığ, sağlam düşünen, her şeyi olduğu kimi gören, özünü aldatmayan, gözüaçığı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açığığ 1. Açığ yer, düzengah, açığ sahe, méydan. 2. İki şey arasındaki boşluğ, aralığ, mesafe. 3. Aydınlığ, temizlik, buludsuzluğ. 4. Açığ, örtüsüz, ğapalı olmayan şeyin halı. 5. mec. Semimilik, üreyançığığ, ğelbini gizletmeme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açığrağ Daha açığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açığırak Açıkça renkli. TDK DS. - I s. 58

açıhlıh [bkz. açkı tahtası]. TDK DS. - I s. 58

açık Eşkin [accık eşkin] Atın sık ve çevik adımlarla yürüyüşü. TDK DS. - I s. 59

açık (I) [açıh] Uzak, irak. TDK DS. - I s. 58

açık (II) [açkut] Orman içindeki ağaçsız, çıplak yer. TDK DS. - I s. 58

açık (IV) Kızlığı bozulmuş. TDK DS. - I s. 58

açık 1) Açık. 2) Samimi (mec). GTS s. 4

açık Serbest, laubali. TDK TS. - I s. 10

açık 1. Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı. 2. Engelsiz. 3. Örtüsüz, çıplak. 4. Boş. 5. Görevlisi olmayan, boş (iş, görev), münhal. 6. Aralığı çok. 7. Çalışır durumda olan. 8. Kolay anlaşılır, vazih. 9. Gizliliğı olmayan, olduğu gibi görünen. 10. Her türlü düşüncüyü hoşgörüyü karşılayabilen, etkisinde kalabilen. 11. Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı. 12. Sevişme sahnelerini bütün çıplaklığıyla anlatan (kitap, resim, film vb.). 13. Denizin kıydan uzakça olan yeri. 14. zf. doğru olarak, açıkça. 15. is. Bir gereksinimin karşılanamaması durumu. 16. is. Belli bir yerin biraz uzağı, TDK 2005 TS. s. 10

açıkça Gizli bir yönü kalmaksızın, kolay anlaşılır bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 12

açıkçı Beleşçi, bedavadan geçinen. TDK DS. - I s. 59

açıkellilik Cömertlik. TDK 2005 TS. s. 12

açıkgöz 1) Açıkgöz. 2) Dikkatli, müşahadeci. GTS s. 4

açık göz Uyanık davranarak çıkarını sağlayan, imkânlardan kurnazca yararlanmasını bilen, cingöz, uyanık, kurnaz. TDK 2005 TS. s. 12

açıklama Açıklamak, izah etmek. GTS s. 4

açıklamak 1. Bir konuyla ilgili gerekli bilgileri vermek, izah etmek. 2. Bir sorunla ilgili aydınlatıcı bilgi vermek, tavzih etmek. 3. Bir sözün, bir yazının ne anlatmak istediğini belirtmek, yorumlamak. 4. Açıkça söylemek, ifşa etmek. 5. Belirmek, göstermek, açığa vurmak, izhar etmek. TDK 2005 TS. s. 13

açıklamak Meydana çıkarmak, açık hâle getirmek. TDK TS. - I s. 10

açıklamalı Bir takım açıklamalarla anlaşılması, öğrenilmesi kolaylaştırılmış, izahlı. TDK 2005 TS. s. 13

açıklayıcı 1. Bir sorunu gerekli açıklığa kavuşturan. 2. dbl. Kendinden önce gelen kelimeyi belirten, açıklayan. TDK 2005 TS. s. 13

açıklı 1) Yarı açık. 2) açık seçik. 3) Samimi. 4) Aydınlık, açıklık. GTS s. 4

açıklık 1) Açık yer, geniş yer. 2) Samimiyet, açık kalplilik. GTS s. 4

açıklık Fesahat, fasihlik. TDK TS. - I s. 10

açıklık 1. Açık olma durumu, aleniyet. 2. Uzaklık, mesafe. 3. Örtüsüz, çıplak yer. 4. Boş ve geniş yer. 5. Bir yerin uzaklara kadar bakılabilecek ve bakanın içinde ferahlık doğuracak durumda olması. 6. Gerçeği olduğu gibi yansıtma durumu. 7. Rengin koyu olması. 8. ed. Bir söz veya yazıda maksatın açık olması özelliği, duruluk, vuzuh. 9. fiz. Dürbün, fotoğraf makinesi vb. optik araçlarda ağız çapı, ışığın gidebildiği delik. TDK 2005 TS. s. 13

açıklıkölçer Bir mikropun açıklığını ölçmeye yarayan alet. TDK 2005 TS. s. 13

açılacağı 1. Év gapısının içeriye teref açılın yeri. 2. Düyümün ve ya bağlı bir şeyin açılma yeri. 3. mec. Bir meselenin, müemmanın helli, açarı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açılama TV güç bir sahnenin çeşitli açılardan çekiminin yapılması. TDK 2005 TS. s. 15

açılan Ateş açan silah, odlu silah. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açılım 1. Açılma. 2. Bir kısaltma veya formülün açık biçimi, 3. astr. Bir yıldızla gök ekvatoru arasındaki uzaklık. TDK 2005 TS. s. 15

açılış 1. Açılmak işi veya biçimi. 2. Yeni bir yapının, yerin veya yeni bir kuruluşun çalışmaya başlaması, küşat. TDK 2005 TS. s. 15

açılış Açılma işi, açılma vahtı; başlanış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açılışmağ 1. Bir-birine yakın olmağ, mehremleşmek, bir-birine isinişmek, yakınlaşmağ. 2. Daha utanmama, gözünü serbest hissetmek. 3. Heyasızlaşmağ, daha çekinmemek, sırtılaşmağ, ırelileşmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açılmaa 1) Açılmak. 2) Aydınlanmak. 3) Olgunlaşmak. 4) Dönüşmek (olaylar için). 5) İtirafı bulunmak. GTS s. 4

açılmağ 1. Ğapağı, örtüsü ve s. götürülmek, düşmek, açığ hala gelmek. 2. Aradaki manée götürülmek yahud yoğ olmağ. 3. Ğatlanmış, bükülmüş, düyünlenmiş, Ğırışığı düzeltmek, düyünü, bağı açığ hala gelmek. 4. Ğoşuğdan azad edilmeğ. 5. Aralanmağ, séyrekleşmek, arada mesafe emele gelmek. 6. Te'sis olunmağ, esası Ğoyulmağ; tetbiğe işlenmeye başlanmağ. 7. Başlamağ, işe salmağ. 8. Esasını Ğoymağ, te'sis etmeğ, teşkil etmeğ. 9. Yaratmağ, vérmek, vücuda Ğetirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 116

açılmak (I) 1. Zahir olmak, nümayan olmak, aşikâr olmak. 2. Ortadan kaybolmak, görünmez olmak. TDK TS. - I s. 10

açılmak (II) Fetholunmak. TDK TS. - I s. 11

açılmak 1. Açmak işi yapılmak veya açmak işine konu olma. 2. (renk için) Koyuluğunu yitirmek 3. Kendine gelmek, biraz iyileşmek, ferahlamak 4. (gemi) Gitmek, uzaklaşmak 5. Sıkılması, çekinmesi, tutukluğu kalmamak 6. (kuruluşlar için) İlk kez veya yeniden işe başlamak 7. İşini gereğinden veya götürebileceğinden geniş tutmak 8. Genişlemek, bollaşmak 9. Delinmek, yırtılmak 10. (sis, karanlık, duman için) Dağılmak, yoğunluğunu yitirmek 11. Gereken güce ulaşmak 12. Sırrını, üzüntüsünü, sorunlarını birine söylemek 13. (pencere, kapı, yol için) Geçit vermek 14. (Mecazi) Ayrıntıya girmek 15. (Mecazi) (yüzerken) Kıyıdan uzaklaşmak TDK 2005 TS. s. 15

açılmaz Açıla bilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 117

açılmazlık Gizli kalmak, açılmamak; kendini tutabilme. GTS s. 4

açılmış Açıklanmış, şerhedilmiş. TDK TS. - I s. 11

açım (I) [bkz. açğı (II)]. TDK DS. - I s. 60

açım (II) Her tütün denginde sırasıyla "daban", "mezar" ve "kapak" adlı dizilerin üzerine yerleştirilen en iyi cins sekiz sıra. TDK DS. - I s. 60

açım 1) Açma (pencereleri, kapıları). 2) Açılış. GTS s. 4

- açım** Açılma zamanı, açılma müddeti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 118
- açım** Açma, açılış, küşat. TDK 2005 TS. s. 15
- açımlamak** Bir sorunu veya konuyu ele alıp en ince noktalarına kadar gözden geçirerek anlatmak, şerh etmek, teşrih etmek. TDK 2005 TS. s. 15
- açımlı** Yufkası kolay açılabilen özlü hamur. TDK DS. - I s. 60
- açınım** 1. Açınmak işi, inkişaf. 2. mat. Bir cismin yüzeylerinin açılıp bir düzlem üzerine yayılması. TDK 2005 TS. s. 15
- açınmak** Açılmak, görünmek. TDK DS. - I s. 60
- açınmak** 1. Gelişmek. 2. mec. İçindeki yetenekler uyanarak amacına varmak, gelişmek, inkişaf etmek. TDK 2005 TS. s. 15
- açınmak** Açılmak, görünmek. TDK TS. - I s. 11
- açınsamak** Bir yerin özelliklerini ortaya çıkarmak için araştırma ve incelemeyapmak, inkişaf etmek. TDK 2005 TS. s. 15
- açıntı** [bkz. açma (I)]. TDK DS. - I s. 60
- açısal** Açı ile ilgili, zaviyevi. TDK 2005 TS. s. 15
- açış** Açma işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 16
- açış** Açma işi, açma terzi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 118
- açıt** Bir duvarda açık bırakılmış bulunan kapı, pencere, kemerleme benzeri açıklık. TDK 2005 TS. s. 16
- açkı (I)** [açkı çubuğu, açkı makinesi] 1. [bkz. açacak (I) -1]. 2. [bkz. açacak (I) -2]. 3. [bkz. açğı(I) -3]. 4. Tahtaları birbirine eklemek için kullanılan bir marangoz aleti. 5. Tabaklanmış derinin yüzünü parlatmaya yarayan kalın camdan, silindir şeklinde bir alet. 6. Oklava. TDK DS. - I s. 60
- açkı (IV)** Cila, perdah. TDK DS. - I s. 60
- açkı** 1. Bir cismin yüzeyi üzerinde sert bir madde veya bir araç sürterek onu düzleştirip parlatma, perdah. 2. Demircilikte delik büyütmede kullanılan araç 3. Anahtar ve her türlü açma aracı. TDK 2005 TS. s. 16
- açkıcı** 1. Açkı yapan (kimse), perdahçı 2. Anahtarcı. TDK 2005 TS. s. 16
- açkıcılık** Derileri parlatma sanatı. TDK DS. - I s. 60
- açkıcı** [bkz. açacak (I) -1]. TDK DS. - I s. 60
- açkılamak** Açkı ile parlatmak. TDK 2005 TS. s. 16
- açkılı** Açkı yapılmış, perdahlanmış, perdahlı. TDK 2005 TS. s. 16
- açkılık** 1. Yufka açmak için kullanılan un, nişasta vb. , uğra. 2. Hamur açmağa elverişli özlü ün. TDK DS. - I s. 60
- açkısız** Açkı yapılmamış, perdahlanmamış, perdahsız. TDK 2005 TS. s. 16
- açku** 1. Açacak, parlatacak şey, cila. 2. Anahtar. TDK TS. - I s. 11
- açkun** Fıçıların içini temizlemekte kullanılan yassı bir alet. TDK DS. - I s. 60
- açma (I)** [açıntı] 1. Orman içinde veya fundalıkta yakılarak, köklenerek açılan tarla. 2. Aslında mera olan bir yeri sürerek tarla haline getirme. TDK DS. - I s. 60
- açma (II)** Erik ve kayısı kurusu. TDK DS. - I s. 61
- açma (IV)** 1. Atın hızını artırma, hızlandırma. 2. Avdan yılmış olan atmaca, keklik gibi av hayvanlarını tekrar ava alıştırma. TDK DS. - I s. 61
- açma (V)** Atın karnını özengiyle kanatıp yara yapma. TDK DS. - I s. 61
- açma (VI)** Sabahtan öğleye kadar devam eden kadın hamamı. TDK DS. - I s. 61
- açma** 1. Açmak işi. 2. Orman içinde ağaç kesme veya yakma yoluyla tarıma elverişli bir duruma getirilen arazi. 3. Bir çeşit susamsız, kalınca, yağlı çörek. TDK 2005 TS. s. 16
- açmaa** Açmak. GTS s. 4
- açmağ** 1. Ğapalı bir şeyin Ğapalığını ve s. -ni Ğaldırmağ, götürmek, çıhartmağ. 2. Açığ hale getirmek. 3. Ğaytanmış, bükülmüş, sarınmış, yığılmış bürünmüş, düyünlenmiş. 4. İp ve s. ile bağı olan şeyi bağıdan azad etmek. 5. Ğoşğudan azad etmek. 6. Örtülü, Ğapalı şeyi aralamağ. 7. Ahışı dayanlandırılmış şeyin alıp gitmesine imkan vermek, yol vermek, burahmağ. 8. Başlamağ, işe salmağ. 9. Esasını goymağ. 10. Yaratmağ. 11. İnanıb, söylemek, bildirmek, haber vermek, yol vermek. 12. Üstünü açmağ. 13. Çiçeklenmek, güllenmek, yarpağlanmağ. 14. Hoşuna getmek. 15. Değmek, delmek, Ğazımağ. 16. Ğenişletmek, böyütmek. 17. Cilalandırmağ, parlağlamağ, parıldatmağ. 18. Heh-ll etmek, yoluna salmağ, tedbir görmeğ. 19. Bir sıra isimlere Ğoşularağ mühtelif ifadeler düzeltilir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 118
- açmak (II)** Parlatmak, perdahlamak. TDK TS. - I s. 12
- açmak (III)** 1. Fethetmek, zaptetmek. 2. Uzağa sürmek. 3. Yaymak. 4. Açığa vurmak, meydana koymak. TDK TS. - I s. 12

açmak (IV) Açmak. TDK TS. - I s. 13

açmak (tr) Bir zadıñ gapağını, ağız yapısını ayırmak, ağızını açık goymak. Āşgār etmek, mālīm etmek, yüze çıkarmak. Ýıgnagı, mejlisi we ş. m. açık hesap etmek başlamak. Trkm. D. S. s. 59

açmak 1) Açma; açılış 2) açılma, çoşma, çiçek gibi açılma. GTS s. 4

açmak 1. Bir işi kapalı durumdan açık duruma getirmek. 2. Bir şeyin kapağını veya örtüsünü kaldırmak 3. Engeli kaldırmak 4. Sarılmış, katlanmış, örtülmüş veya iliklenmiş olan şeylere bu durumdan kurtarmak. 5. Bir şeye delik oluşturmak. 6. Tıkalı bir şeyi kurtarmak. 7. Çevresini genişletmek. 8. Birbirinden uzaklaştırmak. 9. Yarmak. 10. Düğümü bu durumdan kurtarmak. 11. Bir toplantıyı başlatmak. 12. İşyerini işler duruma getirmek. 13. Bir aygıtı çalışır hale getirmek. 14. Alış verişi başlatmak. TDK 2005 TS. s. 16

açmalık Kiri çıkarmak veya eşyayı iyice temizlemek için kullanılan her türlü madde. TDK 2005 TS. s. 17

açmaz 1. Santraç oyununda şahı koruyan taslardan birinin yerinde oynatılmaması durumu. 2. Tuluatta karsısındakine bir nükte veya tekerleme söyleme kolaylığını veren söz. 3. mec. İçinden zor çıkılır durum. TDK 2005 TS. s. 17

açmazlık 1. Açmaz olmaz durumu. 2. mec. Ağzı pek sıkı olma durumu, ketuniyet. TDK 2005 TS. s. 17

açuk (II) 1. Açık. 2. Güler yüzlü, şen. TDK TS. - I s. 14

açukluk Saffet. TDK TS. - I s. 14

ağsermek Aşermek. TDK DS. - I s. 113

aşçı Aşçı. GTS s. 18

aşçı Aşçı. TDK DS. - I s. 341

aş (I) 1. Bulgur pilâvı. 2. Pirinç pilâvı. 3. Bulgurdan yapılan sulu pilâv 4. Çorba. 5. Nişasta, şeker ve su ile yapılan bir çeşit tatlı. 6. Tarhana. 7. Buğday unundan yapılan erişte 8. Fırınlanmış mısır kırıklarından yapılan bir çeşit yemek. 9. Zeytin tanesinin mengenede sıkıldıktan sonra kalan posası. TDK DS. - I s. 348

aş (tr) İyilyân naharlarıñ umumi adı. Trkm. D. S. s. 60

aş (I) hõrek, yémek, bişmiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 123

aş Aş, yemek. GTS s. 18

aş Yemek. TDK 2005 TS. s. 135

aş Yemek, çorba, yiyecek şey. TDK TS. - I s. 254

aşalacak Sabah hiçbir şey yemeden, aç açına, aç karnına. TDK DS. - I s. 350

aşalamak [aşalandırmak -1, 2; aşalanmak -1, 2] 1. Fokur fokur kaynamak. 2. Coşmak. 3. Mızıkçılık etmek. TDK DS. - I s. 350

aşamak (I) Yemek yemek. TDK DS. - I s. 350

aşana 1. [bkz. aşdamı] 2. Erzak konan izbe. 3. Evin içi. TDK DS. - I s. 350

aşarık 1. İştahlı. 2. Yemeklik. TDK DS. - I s. 351

aşarlanmak Bulgur kaynatıldıktan sonra, havanın elverişsizliği yüzünden kurutulamıyarak bozulmak. TDK DS. - I s. 351

aşaşlık Buğday ve hamurdan yapılan kışlık yiyecek. TDK DS. - I s. 351

aşatmak (II) Yedirmek, hovardalık etmek. TDK DS. - I s. 351

aşatmak Doyurmak, yedirip içirmek. TDK TS. - I s. 264

aşbaşı Aşın başına göyulan huruş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 123

aşbaz Aşçı. TDK DS. - I s. 351

aşbincik [aşbiş, aşpincik] Çocukların yemek oyunu. TDK DS. - I s. 351

aşboğaz Erkek evinden kız evine gönderilen düğün erzakı. TDK DS. - I s. 351

aşcak Anahtar. TDK DS. - I s. 351

aşçı 1. Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse. 2. Yemek pişirip satan kimse. TDK 2005 TS. s. 136

aşdarı Mısır. TDK DS. - I s. 352

aşermek Hamilelikte bazı yiyeceklere karşı aşırı düşkünlük göstermek, çok arzulamak veya nefret etmek, tiksirmek. TDK 2005 TS. s. 136

aşetmek Yiyecek, yemek. TDK DS. - I s. 352

aşevi 1. Lokanta. 2. Yoksullara parasız yemek yedirilen veya dağıtılan yer, aşhane. 3. Düğün, nişan vb. toplantılarda, verilecek yemekleri hazırlamak için geçici olarak mutfak gibi kullanılan yer. 4. esk. Tekkelerde yemek pişirilen yer. TDK 2005 TS. s. 136

aşevi 1. [bkz. aşdamı]. 2. Küçük lokanta. TDK DS. - I s. 352

aşgar Müeyyen meğsedle bir şeye elave édilen gâtılan başka madde. Az. Dil. İz. Lüg I s. 123

- aşgeve, işgeve** Fırında ekmek pişirildikten sonra, tekne kazıntısından yapılan sert ekmek. TDK DS. - I s. 353
- aşğı (I)** Kalemtraş. TDK DS. - I s. 353
- aşğı (II)** Açılan yufkaların arası doldurulup kızartılarak yapılan bir çeşit börek. TDK DS. - I s. 353
- aşgu** Anahtar. TDK DS. - I s. 353
- aşhana** [aşhane (I) -2] 1. [bkz. aşdamı]. 2. Lokanta. 3. Büyük kulplu kazan. 4. Kiler. TDK DS. - I s. 353
- aşhane (I)** 1. [bkz. aşdamı]. 2. [bkz. aşhana -2]. 3. Yemek pişirmek için yapılan bacalı ocak. 4. Yemek odası. TDK DS. - I s. 353
- aşhane** 1. Aşevi. 2. hlk. Mutfak. TDK 2005 TS. s. 136
- aşır** [aşıra (I), aşır aşı, aşırıştır, aşır çorbası, aşır, aşire çorbası, aşur (II) -1, aşura -1, aşur aşı] Aşure. TDK DS. - I s. 355
- aşkana** 1. [bkz. aşdamı] 2. Büyükçe oda 3. Kazan. TDK DS. - I s. 358
- aşkı** [aşkı çubuğu, aşkı eğrceğe] Oklava. TDK DS. - I s. 359
- aşkılık (I)** Bir çeşit anahtar. TDK DS. - I s. 359
- aşkılık (II)** Yufka böreği gibi, bazan kuru bazan da yağlanarak yenen bir çeşit yemek. TDK DS. - I s. 359
- aşlı** Aşa göyulmuş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 126
- aşlığ** Aş için, plov için yararlı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 126
- aşlık (I)** Açlık. TDK DS. - I s. 360
- aşlık (II)** [aşlıh, aşluk] 1. Buğday, mısır gibi tahıl, bunlardan yapılan çorbalık, bulgur gibi yemeklikler. 2. Yemeklik sebze 3. [bkz. aşma (II) -1] 4. [bkz. aşdamı] TDK DS. - I s. 360
- aşlık** Yemeklik. TDK TS. - I s. 266
- aşlık** 1. Aş yapmak için hazırlanan ve saklanan şeyler. 2. Dövdükten sonra savrulmuş ve temizlenen ve kurutulan buğday. 3. Zahire. TDK 2005 TS. s. 139
- aşlıkcı** Yiyecek şeyler mütaahhiti. TDK DS. - I s. 361
- aşma (II)** [aşlık (II) -3] 1. Kayısı, erik, şeftali gibi meyvaların çekirdeği çıkarılarak kurutulmuşu. 2. Yufka. TDK DS. - I s. 361
- aşmak (II)** Açmak. TDK DS. - I s. 361
- aşmalık (II)** Ormandan açılan yer. TDK DS. - I s. 361
- aşra** Çorba. TDK DS. - I s. 362
- aşsüzen** Kevgir. TDK DS. - I s. 362
- aşşir** Et ve buğday ile yapılan bir çeşit yemek. TDK DS. - I s. 363
- aştırma (I)** [aşirtma (II), aşurtma (II) -1, 2] 1. Büyük kazan. TDK DS. - I s. 363
- aşyerimек** [aşarmak, aşirmek, aşiyirmek, aşvermek, aşyarmak, aşyirmek, ayyermek] Aşermek. TDK DS. - I s. 364

a₁+d > (a₁+y) (a₁+z) : a₁ üzerine gelen kelime kökündeki **d/** sesleri Türkçe'de umumiyetle **t/ > d/** ye geçiş şeklinde bulunmaktadır. Eski Türkçe **d/** Oğuz grubunda **> y/** olmuştur. Bu sebepten burada **a+y** biçimleri de aynı başlık altında gösterilmiştir. Eski Türkçe **d/** sesi Oğuz grubunda **y/** olmakla birlikte, aynı sesin Oğuz Grubunda **d/ > z/** kullanımları da bulunmaktadır. Anlam birliği içerisinde **a+z** türevleri de bu başlık altında ele alınmıştır.

- ada** İçi düden, bataklık ve sazlıklarla, kenarları kovalık ve çayırırla kaplı otlaklar. TDK DS. - I s 61
- a:da** 1. Ada. 2. Sıgılık. 3. Kumsal. Sev. ESTY s. 87
- ada** is. (coğr.) Her terefi su ile ehate olunmuş guyu; cezire. Az. Dil. İz. Lüg I s. 30.
- ada** Daş-töweregini suw gurşap alan gırı yer bölegi. Trkm. D. S. s. 23
- adalamak (II)** Bir yerin etrafı yağmur sulariyle dolarak ada haline gelmek .TDK DS. - I s. 62
- adalı** Ada halkından olan(kimse). TDK 2005 TS. s. 19
- adalı** Adada oturan kişi GTS s. 4

- addamaç** [addamaş] Dere veya çay içine bir adım aralıkla konulmuş geçit taşları, atlamaç. TDK DS. - I s. 65
- atım** Adım. TDK TS. - I s. 274
- aya (tr)** Eliñ iç yüzi, ýumruk açılında eliñ iç yüzündäki tekiz yer. Trkm. D. S. s. 61
- aya** 1. Avuç 2. Kabza, sıkım, avuç. 3. Ayak. 4. Pencerenin iç tarafı. 5. dört parmak genişliği A:ya~aya~adış Sev. ESTY s. 100
- aya** 1. Avuç. 2. Terazi kefesi. TDK TS. - I s. 289
- aya** 1. Elin parmak dipleri ile bilek arasındaki iç bölümü, avuç içi. 2. Ayak tabanı. 3. bot. Yaprakların düz ve parlak bölümü. TDK 2005 TS. s. 151
- aya** is. 1. Barmağlar dahil olmadan élin içi, açığ yéri. 2. Yaprığın üzü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 43
- ayalama (I)** 1. Harman döğülüp kalktıktan sonra, harman yerinde kalan toz ve samanla karışık taneler. 2. Harman sonunda kalan süprüntüleri, taneleri toplamaya yarıyan kürek. 3. Damlardaki karı küremeye yarıyan bir çeşit kürek. TDK DS. - I s. 405
- ayalama (II)** Avuca sığmıyacak büyüklükteki taş. TDK DS. - I s. 405
- ayalama** Avucu dolduracak büyüklükte olan (taş). TDK TS. - I s. 310
- ayalamak (I)** 1. [bkz. ayamak -1]. 2. Sahip çıkmak, benimseyip kendine mal etmek. TDK DS. - I s. 405
- ayalamak (II)** 1. [bkz. ayamak (III)]. 2. Ayalama ile kar küremek. 3. Harman sonunda kalan tozlu taneleri tırmıkla toplamak, süpürmek. 4. Hububat temizlemek, ayıklamak. TDK DS. - I s. 405
- ayalamak (V)** Alkışlamak. TDK DS. - I s. 405
- ayalamak (VI)** El tezgâhında varan gelen ağacı yukarı kaldırarak mekik yerini açmak. TDK DS. - I s. 405
- ayalanmak** Çokça tohum üremek, çoğalmak. TDK DS. - I s. 405
- ayamak (V)** Mehtapta yürümek, gezmek. TDK DS. - I s. 406
- ayara** Küçük çocukların parmak aralarında çıkan yara, çiban. TDK DS. - I s. 408
- aye (II)** 1. Aya, el ayası, avuç içi. 2. Pencerenin iç tarafı. TDK DS. - I s. 413
- aylak (I)** Karşılıksız, bedava, beleş. TDK DS. - I s. 424
- aylak (II)** 1. Açık, aşikâr, belli. 3. Yalnız, tek TDK DS. - I s. 424
- aylak** 1. Boş, işsiz, işe yaramaz, kalp. 2. Bedava, parasız, ücretsiz. TDK TS. - I s. 328
- aylak** İşsiz, boşgezen, avare (kimse). TDK 2005 TS. s. 160
- aylamak (I)** 1. Beklemek. 2. Ayı dolduran bir zaman geçirmek, aylarca kalmak. 3. Devam etmek. 4. Sözü uzatmak. TDK DS. - I s. 424
- aylamak** 1. Beklemek. 2. (nsz) Sürmek, devam etmek. 3. (-de) Ayı dolduran bir süre geçirmek, aylarca kalmak. TDK 2005 TS. s. 160
- ayma (I)** Avuç. TDK DS. - I s. 425
- aymalamak** 1. El ile karıştırarak sıvı hale getirmek. 2. Yolmak, tırmalamak, kabaca okşamak. TDK DS. - I s. 426
- aytım** 1. Eliñ ayası. 2. Belli bir möçberdäki meydan, yer. Trkm. D. S. s. 32

adak > ayak

- a:dağ** 1. Çocuk arabası. 2. Çocuğun ilk adımları Sev. ESTY s. 88
- a:dım** 1. Adım, kadem, yürüyüş. 2. Ayak izi. 3. Pusula Sev. ESTY s. 88
- adağ (I)** is. (meh.) Uşağın ilk adımdı, ilk yérişi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 30
- adak (II)** Çocuğun ilk adımları. TDK DS. - I s. 62
- adaklamak** [adahlamah] Küçük çocuk yeni yürümeğe başlamak. TDK DS. I s. 62
- adaklamak** Küçük çocuk yürümeye başlamak .TDK 2005 TS. s. 18
- addım (II)** Adım. TDK DS. - I s. 65
- addım** is. 1. Yérierken ayağın galdırılıb ileri atılmasından ibaret hareket; gedom. 2. Bir addım arasındaki mesafe geder uzunluğ ölçüsü. 3. mec. Hareket, iş, teşebbüs. 4. «Sür'etli»,«geti» ve s. Sözlerle beraber bir şeyin irelilemesinin, inkişafını göstermek için işenir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- addımlamağ** f. 1. Müntezem adımlarla yérimek, irelilemek, ireli addım atmağ. 2. Adımla ölçmek, addım saymağ. 3. mec. Ötmek, geçmek, ötüb-kéçmek Az. Dil. İz. Lüg I s. 33
- addımlı** sif. Yérierken iri addım atan, adımlı iri olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 33
- addımlığ** is. 1. Bir addım mesafe. 2. Adeten sayılara goşunarağ mesafenin néçe addım olduğunu gösterir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 33

adım 1. Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri. 2. Bir ayak atışıyla alınan, uzunluğu yaklaşık 75 cm'lik yol. 3. girişim, hamle. 4. Aşama. 5. mat. Bir gösterge ucunun eş olarak ayrılmış yaylardan biri boyunca aldığı yol. TDK 2005 TS. s. 22

adım Adım. GTS s. 5

adımlamak 1. Adımla ölçmek. 2. Bir yerde ileri geri gezinmek. TDK 2005 TS. s. 23

adımlamak Yürümek. TDK TS. - I s. 19

adımnaaa Adımlamak. GTS s. 5

adik, edik Fotin. TDK DS. - I s. 67

adım (II) Adım. TDK DS. - I s. 67

ayacık Ayakçağız. TDK TS. - I s. 289

ayağ (II) is. (klas.). Ğedeh, piyale. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağ is. 1. İnsan ve héyvanın yérimesine hídmet éden beden úzví. 2. (dan.). Yarım arşına yahın mesafe ölçüsü. 3. Sür'et, addım me'nasında. 4. Bir sıra şeylerin ayağa ohşayan, yére direnen hissesi, dayağı, gıçı, direyi. // Dik duran şeylerin yére direnen alt hissesi. 5. Çay, bulağ ve s. ahar suların aşağı hissesi. 6. Son, ahır. 7. (dan.) Defa, kere. 8. Mec. (dan.). Deyersiz, alçağ, ğymetsiz, keyfiyetsiz, keyfiyettece yaramaz. 9. Tüfenk, tabanča kimi silahların çahmağı, tetiyi. 10. Adeten çıhışlığ hálında. 11. Adeten yérlik hálında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 43

ayağaçdı, ayağaçma is. (étnoğr.). Gızın toydan sonra atası évine birinci defe gelmesi adeti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağaltı is. 1. Ayağ altına salınan, yaud ayağ silmek üçün ğapının ağızında, gireceyinde salınan alça. 2. Daim tapdalanana, daim hamının basıp geçdiyi yér. 3. mec. Héç kesin saymadığı, hesablaşmadığı, hórmet étmediyi adam; iradesiz, heğir, mezlum adam. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağçı (I) is. (meh.) 1. (köhn.). Ğağı-ğapı gézib, mal satan adam, çerçi. 2. Kağızpaylayan, küryér. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağçı (II) is. (ged.) Kéçmişde: géden, gezdiren, şerab paylayan, sağı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağçığ is. 1. «Ayağ»dan kiç. 2. (boot.). Çiçek ve méyvanın saplağçığı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağgabı is. Ayağa géyilen şey. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağlamağ 1. Tapdalamağ, tapdalayıb ezmek, ayağları altında ezmek, ayağı ile mehv étmek, arab étmek. // ayağla vurmağ, ezişdirmek, ayağları altına salıb döymek. 2. Gezmek, dolmağ. 3. mec. Saymamağ, tapdalamağ, pozmağ. 4. mec. Sımağ, yezyiğ altına almağ, me'nevi ezab vérmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağlanmağ 1. mech. Tapdalanmağ, tapdalanıb ezilmek, ayağ altında ezilmek, mehv édilmek, harab édilmek. // Ayağla basılmağ, sıhılmağ, ayağla vurulmağ, ezişdirilmek, ayağ altına salınıb döyülmek. 2. t-siz. Ayağa ğalhmağ, yérimek. 3. t-li(meh.). Birisinin üzerine hücum étmek ğalhmağ, tecavüze başlamağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağlaşmağ f. 1. Biri ile ayağ-ayağa gele bilmek, beraber gétmek, birke yérimek. 2. mec. Özünü irine çatdırmağa, ohşatmağa çalışmağ. 3. mec. Uyğunlaşmağ, günün telebine cevab vérmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağlı sif. 1. ayağı olan (bah. ayağlı 4-cü me'nada) 2. mec. Zirek, celd, çevik, ayağdan celd. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağlığ is. 1. Dikine duran ve ya ğoyulan şeylerin dayanacağı. 2. ayağgabının üzü. 3. (meh.) Dilleken, nerdivan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağsız sif. Ayağı olmayan, gıcsız. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağüstü 1. zorf. Telesik, oturmada, öteri, ayağ üstünde. 2. is. Meclisde, ğonağlığda ve s. -de ayağüstülük éden adam. Az. Dil. İz. Lüg I s. 47

ayağyolu is. Tebii éhtiyacları ref étmek üçün yér; abdesthane, rahathana. Az. Dil. İz. Lüg I s. 46

ayağ (I), (ayak (I)) 1. Kadeh. 2. Tas, çanak. TDK TS. - I s. 289

ayağ (II), (ayah) 1. Ayak. 2. Basamak. TDK TS. - I s. 291

ayağaltı Ayak altı, ortalık yer. TDK DS. - I s. 398

ayağiperdeli sif. (zool.) Suda üzmeğ üçün barmağlarının arası bir-birine deri perde ile bitişik olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48

ayağuç [ayah kıltı, ayak kıltı, ayak kilidi] Ayak ucu, son taraf, aşağı taraf. TDK DS. - I s. 398

ayah (I) [ayağ (II)] Ayak. TDK DS. - I s. 399

ayahdaşı 1. Seksek, kaydırak oyunu. 2. Hamamda ayak kiri temizliğinde kullanılan taş. TDK DS. - I s. 399

ayahlaşmah Birden karar vermek. TDK DS. - I s. 399

ayahtaş [ayakdaş -2] Arkadaş. TDK DS. - I s. 399

ayak (I) 1. Tas, maşrapa. 2. Kadeh. 3. Bardak, çay bardağı. TDK DS. - I s. 399

- ayak (II)** 1. Değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarayan ayar odunu. 2. [bkz. ayakçak] 3. Küçük çay masası, sehpa. TDK DS. - I s. 399
- ayak (II)** Toplanmış olan suyun alttan akıp gittiği yer. TDK TS. - I s. 297
- ayak (III)** 1. Yağlı ve yağsız güreşte desteden önceki bölüm, başlangıç. 2. Asıl söze başlamadan önce yapılan giriş, başlangıç. 3. Kavşak, ağız. 4. Sıcak su kaynağı. TDK DS. - I s. 399
- ayak** 1. Ayak 2. Destek. GTS s. 21
- ayak** 1. anat. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. 2. Bacak. 3. Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayanak, destek veya bunlardan her biri. 4. Vücudun belden aşağı bölümü. 5. Yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi. 6. Basamak. 7. Fut. 8. Futun küpü alınarak hesaplanan değer. 9. Aşağı düzeyde, sıradan, bayağı. 10. hlk. Mayalardan önce, makama uygun olarak çalınan veya söylenen beste. 11. Yarım arşın veya 30,5 santimetre uzunluğundaki ölçü birimi, kadem. 12. coğ. Göl ayağı. 13. ed. Halk edebiyatında koşuklarda kısa yedekli dizeler. 14. ed. Halk edebiyatında uyak. 15. mat. Bir doğrunun başka bir doğruyu veya bir düzlemi kestiği nokta. 16. sp. Karakucak ve yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden biri. TDK 2005 TS. s. 151
- ayak** Ayak: Ayaklarını uzatma, Ölmek. GTS s. 22
- ayak (I)** 1. Ayak, bacak 2. Ayak. 3. Basamak, kademe, ayak. 4. Hendek. 5. Süre. Sev. ESTY s. 103
- ayak (III)** 1. Fincan, bardak, kase. 2. Çanak, çorba tası. 3. Kapasite ölçümü. Sev. ESTY s. 105
- ayak** Janlı jandarlarda yöremek için hizmet ediyen ogran. Deryanın, akar suwuñ barıp guýyan yeri. Trkm. D. S. s. 61
- ayakaltı** Gelip geçenlerin çok olduğu yer. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakbastı** Bir yere dışardan gelen insan veya eşyadan alınan vergi, toprakbastı. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakcak (I)** [ayakçak (III), (IV); ayaklı (II) -5, ayaklık (I) -2] 1. Arkalıksız kısa iskemle. 2. [bkz. ayakçak (II)] 3. Tırpanla ekin biçenlerin ayaklarına bağladıkları demet. 4. Direğe çıkmaya yarayan aygıt. 5. Taban ve koncu tek parça ağaçtan yapılmış, burnuna meşin çakılı ayakkabı. TDK DS. - I s. 400
- ayakcık** [ayakcıl -1] Küçük el merdiveni, seyyar merdiven. TDK DS. - I s. 401
- ayakça** Ayakta duran. GTS s. 22
- ayakçak (I)** [ayakca, ayakcıl -2, ayakcılık, ayakça -1, ayakcıl (I), ayakçılık -1, ayakçın, ayaklık (I) -5, ayakmaç] Dokuma tezgâhi pedalı. TDK DS. - I s. 401
- ayakçak (II)** [ayahçah -2, ayakcağ, ayakcak (I) -2, ayakça -2, ayakçat, ayakçıl (II), ayaklı (II) -1, ayaklık (I) -9, ayakman -2] Merdiven, merdiven basamağı. TDK DS. - I s. 401
- ayakçak (VI)** [ayahçah -1, ayakcık -1, ayakçıl -3, ayaklık (I) -8, ayaklıma, ayakman -3] 1. Takma ayak. 2. Çocukların ve cambazların boylarını yükseltmek için ayaklarına takıp gezdikleri sırik. TDK DS. - I s. 401
- ayakçak** 1. Merdiven, merdiven basamağı. 2. Dokuma tezgâhi ayaklığı. 3. Çocukların, cambazların ayaklarına takıp yürüdükleri çifte sırik. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakçalı** [ayak (II) -2, ayakçalılık -1] Sacayak. TDK DS. - I s. 401
- ayakçı (II)** Haydut, şaki. TDK DS. - I s. 402
- ayakçı** 1. Ayak işlerinde kullanılan kimse. 2. Bir iş süresince tutulan hizmetçi. 3. Gezici satıcı, çerçi. 4. Otobüs terminallerinde yolcuyla kendi şirketinden bilet almaya yönlendiren kimse. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakçı** 1. Ayakta çalışan işçi, garson. 2. İşçi başı. 3. Ekin işi bitinceye kadar çalışan tarla işçisi. 4. Seyyar satıcı, çerçi. TDK DS. - I s. 402
- ayakçık** 1. [bkz. ayakçak (VI) -2] 2. Seyyar merdiven. TDK DS. - I s. 402
- ayakçılık** 1. [bkz. ayakçak (I)] 2. Çorabın taban kısmı. TDK DS. - I s. 402
- ayakçılık** Ayakçı olma durumu. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakçım** Dokuma tezgahlarında atkı ipliklerini hareket ettirmek için ayakla basılan tahta ayaklık. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakçu** Bakır leğen. TDK DS. - I s. 402
- ayakdar** Arkadaş, yoldaş. GTS s. 22
- ayakdaş** [ayakdeş, ayaktaş -1] 1. Eş, zevce. (-Sn.) 2. [bkz. ayaktaş] 3. Yol arkadaşı, yoldaş. TDK DS. - I s. 402
- ayakdaş, (ayaktaş)** İşlerini el birliğiyle yapanlardan her biri. TDK TS. - I s. 302
- ayakım** Dost, komşu. TDK DS. - I s. 403

- ayakkabı** Genellikle, sokakta giyilen ve altı kösele lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak pabuç. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakkabıcı** 1. Ayakkabı yapan veya satan kimse, başmakçı, pabuççu. 2. Ayakkabı satılan yer. TDK 2005 TS. s. 154
- ayakkabılık** 1. Ayakkabı konulan yer, ayakkabı dolabı. 2. sf. Ayakkabı yapmaya elverişli olan (deri, kösele vb.). TDK 2005 TS. s. 154
- ayaklamaa** 1) Adımlamak, 2) Ayakla itmek, tekmelemek. GTS s. 22
- ayaklamak** 1. Gezinti yapmak. 2. Ayakla, adımla ölçmek. 3. Çabuk yürümek. 4. Kötülemek, ayak altına almak, kovmak. TDK DS. - I s. 403
- ayaklamak** Ayakla ölçmek. TDK 2005 TS. s. 154
- ayaklamak** Çiğnemek, ayak altına almak. TDK TS. - I s. 305
- ayaklanmak** 1. Ayak ile çiğnenmek. 2. Ayağa kalkmak. TDK TS. - I s. 306
- ayaklanmak** 1. Çocuk yürümeye başlamak, büyümek, canlanmak. 2. Hayvan yavruları yürümeye başlamak. TDK DS. - I s. 403
- ayaklanmak** 1. Çocuk yürümeye başlamak. 2. Hasta iyileşip yürüyebilir duruma gelmek. 3. Ayağa kalkıp gitmeye davranmak. 4. mec. Toplu biçimde zor ve şiddet kullanarak devlet güçlerine karşı gelmek, başkaldırmak, isyan etmek. 5. mec. Uyanmak, uyanıp kalkmak. TDK 2005 TS. s. 154
- ayaklaşmak** 1. Zıt gitmek, çekişmek 2. Ayaklanmak, davranmak, kalkışmak. TDK DS. - I s. 403
- ayaklı (I)** 1. Yüksek boylu, iri, bakımlı hayvan. 2. Çabuk yürüyen hayvan. TDK DS. - I s. 403
- ayaklı (II)** 1. [bkz. ayakçak (II)]. 2. Sahan. 3. [bkz. ayakçak]. 4. Bir çeşit ağaç karyola. 5. [bkz. ayakcak (I) -1]. TDK DS. - I s. 403
- ayaklı** 1. Ayağı olan. 2. Bir destekle yere dayanan. 3. Ayakla işletilen. TDK 2005 TS. s. 154
- ayaklık (I)** 1. [bkz. ayağ yolu] 2. [bkz. ayakcak (I) -1] 3. Evlerde ayakkabıların çıkarıldığı yer, antre. 4. Sokak kapısının eşiği. 5. [bkz. ayakçak (I)] 6. Çorabın ayağa giyilen kısmı. 7. [bkz. ayakman -1] 8. [bkz. ayakçak (VI) -2] 9. [bkz. ayakçak (II)] 10. Kağı durduğu zaman öküzlerin boynu ağrımaması için boyunduruğa konan çatal destek. TDK DS. - I s. 404
- ayaklık (II)** Kadınlar için basma şalvarlık. TDK DS. - I s. 404
- ayaklık** 1. Ayakla işletilen makinelerde ayağın bastığı yer, pedal. 2. Ayak basacak yer. 3. Ayakçak. 4. Kaide. TDK 2005 TS. s. 155
- ayakmak (I)** Ayılmak, kendine gelmek. TDK DS. - I s. 404
- ayakmak (III)** [ayalamak (II) -1] El ayası ile süpürmek. TDK DS. - I s. 404
- ayakman** [ayaklık (I) -7] 1. Takunya, nalın. 2. [bkz. ayakçak (II)]. 3. [bkz. ayakçak. (VI) -2]. TDK DS. - I s. 404
- ayaksı** Ayağı andıran, ayağa benzeyen, ayak gibi. TDK 2005 TS. s. 155
- ayaksınmak** 1. Zahmet etmek. 2. Sık sık gidip gelmek, yol etmek. 3. Sudan hayvan geçip bulandırmak. TDK DS. - I s. 404
- ayaksız** Ayağı olmayan. TDK 2005 TS. s. 155
- ayaksız** Ayaksız. GTS s. 22
- ayaksızlar** Omurgalı hayvanlarda amfibyumlardan sınıfların en ilkel yapıları türlerini içine alan bir takım. TDK 2005 TS. s. 155
- ayaktaş** 1. [bkz. ayakdaş -3]. 2. Suç ortağı. TDK DS. - I s. 404
- ayaktaş** Omuzdaş. TDK 2005 TS. s. 155
- ayaktaşı** 1. Toprak damları pekiştirmeye yarıyan silindirik şekilde taş, loğ taşı. 2. Balıkçılıkta tonozun iki ucuna bağlanan büyük taşlar. 3. Çocukların yere çizdikleri şekiller üzerinde taşla oynadıkları bir çeşit oyun. TDK DS. - I s. 404
- ayakucu** Yeryüzünde bir noktada çekülün gösterdiği doğrultudaki alt yön. TDK 2005 TS. s. 155
- ayaküstü** 1. Oturmadan, ayakta durarak. 2. Kısa sürede, acele olarak, ayaküzeri. 3. Hazır yemek. TDK 2005 TS. s. 155
- ayakyolu** Tuvalet. TDK 2005 TS. s. 155

adır- > **ayır-** Eski Türkçe kelime kökündeki **d/** ve Oğuz grubunda **y/** sesi anlam ayırıcı öge olarak **a** kelime ailesi kökü ile birlikte bütünden kopma, ayrılma, uzaklaşma kavramları veren kelimeler türetir.

- adık** Sirt üstü. GTS s. 5
- adıklık** Sirtüstü düşüp doğrulamamak (hayvanlar için). GTS s. 5
- adılmaa** Arkaya doğru eğilmek. GTS s. 5
- adıradan** Arkadan, arkasından, gizlice. TDK DS. - I s. 66
- adlamak** Ayıklamak. TDK DS. - I s. 67
- adleştirmek** Ayırmak, çözmek. TDK DS. - I s. 67
- ayarmak** [ayatmak] Ayartmak. TDK DS. - I s. 408
- ayartı** Baştan çıkarma. TDK 2005 TS. s. 156
- ayartıcı** Baştan çıkaran, doğru yoldan pıııran, ayartan kimse. TDK 2005 TS. s. 156
- ayartılmış** Şımarık. TDK DS. - I s. 408
- ayartmaç** Ayartılmış, şaşırtılmış TDK DS. - I s. 408
- ayartmak** 1. Baştan çıkarmak yoldan çıkarmak. 2. Kandırmak. TDK 2005 TS. s. 156
- aygırlanmak, (aygırlanmak)** Aygır tavrı takınmak. TDK TS. - I s. 317
- aygırsak** [aygırat, aygırsak, aykırısak] Erkek isteyen hayvan veya kadın. TDK DS. - I s. 414
- aygırsamak** [aykırısamak] Dişi hayvan, çoğuncası kısarak, erkek hayvan, aygır istemek. TDK DS. - I s. 414
- aygırsamak** Kısarak aygır istemek. TDK TS. - I s. 317
- aygur** [ayğır -1] Aygır, erkek at. TDK DS. - I s. 415
- aygur, (aykur)** Aygır. TDK TS. - I s. 317
- ayıklamak (II)** 1. Bir meseleyi incelemek. 2. Soymak. TDK DS. - I s. 417
- ayıklamak** 1. Bir şeyin içinden, işe yaramayan, gereksiz veya istenmeyen taneleri ayırıp çıkarmak, temizlemek. 2. mec. Bir görevde gereksiz görülenleri işinden ayırmak. TDK 2005 TS. s. 158
- ayıklanma** 1. Ayıklanmak işi. 2. biy. Yaşayan varlıklarda ortamın şartlarına en iyi uyan türlerin veya bireylerin üreyip kalması, uyamayanların yok olması, istifa. TDK 2005 TS. s. 158
- ayır-** 1. Ayırmak. 2. İkiye ayırmak. 3. Fark etmek. 4. Yoksun bırakmak. 5. Oğul vermek, sürü halinde uçuşmak. 6. Ayırıştırmak. 7. Hayatta kalmak (birinin ölümünden sonra). Sev. ESTY s. 114
- ayıraç** Cisimleri birleşime veya ayrışma uğratarak niteliklerini belirlemede kullanılan madde, miyar, reaktif. TDK 2005 TS. s. 159
- ayıran** Işığı yalın öğelerine ayırma özelliğı olan. TDK 2005 TS. s. 159
- ayırd** Ayırd étmek (élemek)- 1. Yıhlayıp müeyyenleştirmek. 2. Ayırmağ, 3. Dalaşanları, tutuşanları, mübahise édenleri bir-birinden ayırmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 51
- ayırdıcı** 1) Ayırtıcı. 2) Bölücü. GTS s. 23
- ayırdım** 1. [bkz. ayırç]. 2. Suyun taksim yeri. TDK DS. - I s. 420
- ayırı** 1) Ayır, başka, diğer. 2) Parçalara ayrılmış. GTS s. 23
- ayırıcı** Ayırma özelliğı veya gücü olan şey. TDK 2005 TS. s. 159
- ayırıcı** is. (hus.) Bir şeyi növlere, çeşidlere ayıran, çeşidçi (fehle, maşın). Az. Dil. İz. Lüg I s. 51
- ayırıc** 1) İkiye ayrılmış, bölünmüş. 2) Yelpaze şeklinde ayırma. GTS s. 23
- ayırık** 1) Ayrılmış, bölünmüş. 2) Koparılmış (yapışık iken). 3) Evli iken ayrılmış. 4) Emzirmeden ayrılmış (kesilmış). GTS s. 23
- ayırık** Açık. TDK DS. - I s. 420
- ayırık** Ayırık otu. GTS s. 23
- ayırılmaa** 1) Bölünmüş, ayrılmış olmak. 2) Yapışık iken ayrılmak. 3) Bir kimseden ayrılmak. 4) Seçilmış olmak. 5) Tefrik edilmek. 6) Boşanmak. GTS s. 23
- ayırılı** Ayırma, ayırım (gram). GTS s. 23
- ayırmaa** Çocuğı emzirmeden kesmek. GTS s. 23
- ayırmaç** Bir şeyi benzerlerinden ayırt etmeye yarayan durum veya öge, farika. TDK 2005 TS. s. 159
- ayırmağ** f. 1. Bütöv halde olan şeyi parçalamag, yahud onun bir hissesini götürmek, goparmag. 2. Elağesini kesmek, rabiresini kesmek, birinden uzağlaştırmag, aralı salmag. 3. Aralamag kenara çekmek, bir-birinden uzağlaştırmag. 4. Tercih étmek, başğalarından ayırmağ, uzağlaştırmag, başğaları ile elağesini kesmek. 5. Yarmağ, şağğlamağ, parçalamağ, kesmek. 6. Bölme, teğsim étmek. 7. Séçmek, ferğlendirmek. 8. İstifade üçün vérmek, ihtiyarına vérmek, tesis étmek. 9. Nezere çarpdırmag, ferğlendirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 51
- ayırnak** 1) Ayırma, bölme. 2) Kısımlara bölme. 3) Séçim. GTS s. 23

ayırarak 1. Bölmek. 2. (-e, -den) Bir bütünden bir parçayı herhangi bir amaçla bir tarafa koymak, saklamak. 3. Bir yeri bir engelle bölmek. 4. (-den) Birbirinden uzaklaştırmak. 5. (-i) Nitelik değişikliğini anlamak, fark etmek. 6. (-den, -e) Seçmek. 7. (-i, -den) İki veya daha çok kimse arasındaki anlaşmayı, uzlaşmayı bozmak. 8. (-i, -den) Farklı davranmak, fark gözetmek. 9. Bir şey veya yeri, bir şey veya kimse için kullanmayı belirlemek, tahsis etmek. TDK 2005 TS. s. 159

ayırt Süzgeç, kevgir. TDK DS. - I s. 420

ayırtı Aynı cinsten olan şeyler arasındaki ince fark, çalar, nüans. TDK 2005 TS. s. 159

ayırtlamak, (ayıtlamak, ayurtlanmak) 1. Seçmek, ayırıp çıkarmak. 2. Fasletmek, halletmek, ayırdetmek. 3. Ayıklamak, temizlemek. TDK TS. - I s. 319

ayırtmaç (I) Başka yere dikilmek üzere ağaçdan kesilen dal. TDK DS. - I s. 420

ayırtman Sınavlarda, soruların hazırlanmasından notların verilmesine kadar bütün değerlendirme çalışmalarına katılan görevli, mümeyyiz. TDK 2005 TS. s. 159

ayıt (II) 1. Ayırt. 2. Ait. TDK DS. - I s. 421

ayıtlama Ayıklamak. GTS s. 23

ayıtlamak [ayırtlamak, ayıtmak (II), ayıtlamak, ayitlemek, aytlamak] Ayıklamak, seçmek, temizlemek. TDK DS. - I s. 421

ayıtmaa 1) Ayırmağa mecbur etmek. 2) Koparmağa mecbur etmek. 3) Kavga edenleri ayırmak. GTS s. 23

aykırdamak [aykırlamak (I) -6] Bir şeyi, konulacak yere paralelden başka yönde koymak. TDK DS. - I s. 423

aykırı 1. Alışılmışı, doğru olarak kabul edilmiş uygun olmayan, karşıt, ters, mugayir. 2. Çapraz, ters. 3. mec. Gidilen yol üzerinde olmayıp gidiş yönüne ters düşen. 4. mat. Bütün noktaları aynı düzlemde bulunmayan. TDK 2005 TS. s. 160

aykırıkcı Muhalif. TDK DS. - I s. 423

aykırılmak Dolaşıp gezmek. TDK DS. - I s. 386

aykırılık Aykırı olma durumu, mugayeret, muhalefet. TDK 2005 TS. s. 160

aykırlamak (I) [aykırı gitmek] 1. Kestirmeden gitmek, düz yoldan ayrılmak. 2. Dağın eteğine paralel gitmek. 3. Yan çizmek, kaytarmak, caymak. 4. Tarlayı enine boyuna sürmek. 5. Karşı gelmek, karşılık vermek, terslemek. 6. [bkz. aykırılmak] 7. Önünü kesmek: Şu koyunları aykır. 8. Yanlış yola gitmek. 9. Kıyıda gitmek. TDK DS. - I s. 423

aykırlamak (III) Kaçmak, uzaklaşmak. TDK DS. - I s. 423

aykırmak (II) Değirmen boş kalmak. TDK DS. - I s. 423

aykırtıcı 1. Yanıltıcı, kışkırtıcı. 2. Söz getirip götüren, müzevvir. 3. Çok kurnaz. TDK DS. - I s. 423

aykırtmak Saptırmak, yoldan çıkarmak. TDK DS. - I s. 424

aykuri İnişsiz yokuşsuz, öteye doğru. TDK DS. - I s. 424

aykuru, aykırı Yana doğru. TDK DS. - I s. 424

aylandırmak (II) Savsaklamak, geciktirmek. TDK DS. - I s. 425

aylandırmak Dolaştırmak, çevrede gezdirmek. TDK TS. - I s. 329

aylangıç Pervane. TDK DS. - I s. 425

aylanlamak 1. Yalnız kalmak, ayrılmak. 2. Dolanırmak, sıvışmak, yan çizmek. 3. Yoldan sapmak 4. [bkz. aylanmak -1]. TDK DS. - I s. 425

aylanmak Bir yerin çevresinde dolanmak. TDK 2005 TS. s. 160

aylanmak Dönmek, devretmek. TDK TS. - I s. 330

aylanmak, aylânmak 1. Gezme [aylanlamak -4]. 2. Dönüp dolaşıp aynı yere gelmek, fırlanmak, devir yapmak. 3. Kuş dönerek uçmak. 4. İşte, yolda ağır aksak ilerlemek. 5. Ay aydınlığında durmak, kalmak. TDK DS. - I s. 425

ayra Biri-birinden ayrılan, ayrılıkta bolan, üzne. Trkm. D. S. s. 31

ayraç Cümle içinde geçen bir sözü, metin dışı tutmak için o sözün başına ve sonuna getirilen yay veya köşeli biçimde işaret. TDK 2005 TS. s. 162

ayrı (I) Çalı ya da başak demetlerini toplamak, kaldırmak için yapılmış çatal ağaç. TDK DS. - I s. 430

ayrı (I) Özge, başga, üytgeşik. Trkm. D. S. s. 31

ayrı (II) 1. Doğru. 2. Uzak, ırak. TDK DS. - I s. 430

ayrı 1. Yerleri bir olmayan. 2. Başka , başka türlü. 3. zf. Yalnız tek başına. TDK 2005 TS. s. 162

ayrı 1. zarf. hususi, tek, başgası ile bağlı olamayarağ, müsteğil, özbaşına. 2. sif. Başga, elahidde, geyri, diger. 3. Göşma me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 53

ayrı Bk. Ayır. GTS s. 24

ayrıc is. Bir neçe yolun ayrıldığı ve ya bir yolun bir neçe terefe haçalandığı yer, (adeten <<yol>> sözü ile beraber işlenir.). Az. Dil. İz. Lüg I s. 55

ayrıca 1. Ayrı olarak, başkaca. 2. Ayrı bir önem verilerek. 3. Bundan başka. TDK 2005 TS. s. 162

ayrıca 1. zerf. Ayrı olarak, hüsusi olarak, teklikde. 2. sif. hüsusi, ayrı, tek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 55

ayrıcılık Başkalarından ayrı ve üstün tutulma durumu, imtiyaz. TDK 2005 TS. s. 162

ayrıc [ayırdım -1, ayırtmaç (II), ayrıcak, ayırd, ayırık (II), ayrılım, ayırım (II) -1] Yol kavşağı, iki yolun ayrıldığı yer. TDK DS. - I s. 430

ayrıc İki yolun ayrıldığı yer. TDK TS. - I s. 330

ayrıc Yol kavşağı, iki yolun ayrıldığı yer. TDK 2005 TS. s. 163

ayırd [bkz. ayrıc]. TDK DS. - I s. 430

ayrılı, ayrılı otu [ayruh (I)] Ayırık otu. TDK DS. - I s. 430

ayrık (I), (ayruğ, ayruh, ayruk) 1. Başka, gayri, maada, diğer. 2. Artık, bundan sonra, bir daha. TDK TS. - I s. 330

ayrık 1. sf. Ayrılmış. 2. sf. Ayrı tutulan, başkalarına benzemeyen, ayrıcalı, müstesna. 3. sf. Kural dışı, müstesna. 4. sf. Düzgün ve uygun olmayan, çarpık. 5. Ayırık otu. TDK 2005 TS. s. 163

ayrıklı Ayrı tutulmuş, benzerlerine uymayan, kural dışı olan, istisnai. TDK 2005 TS. s. 163

ayrıklık 1. Ayrı olma durumu, ayrı tutma, ayrı tutulma, istisna. 2. gök b. Elips, daire, parabol, hiperbol vb. bir konik üzerinde hareket eden cisim, odağa veya merkeze birleştiren doğrunun büyük eksen ile yaptığı açı. 3. fel. Kaplamaları birbirinden ayrı olmakla birlikte aynı yakın cinsin kaplamasına giren kavramlar arasındaki bağlantı. 4. huk. Genel kuraldan ayrılma, derogasyon. 5. man. Önergelerin birbirine bağlanması işleminde ya . ya . ve ya da ile gösterilen ilişki. TDK 2005 TS. s. 163

ayrıkısı [ayrıkısı, ayrıkısa, ayrıkısağa, ayrıkısağı -1, ayruhsu, ayruksağı, ayruksu -1, 2] 1. Başka, bambaşka, ayrı, apayrı, kimseye benzemiyen, hiç bir şeye benzemiyen, acayip. 2. Çekingen. 3. Kendini beğenmiş. TDK DS. - I s. 430

ayrıkısı 1. Alışlagelmiş töre ve davranışlara aykırı olan, eksantrik. 2. mec. Başka, bambaşka, apayrı. TDK 2005 TS. s. 163

ayrıkısı, (ayruhsı, ayruksı) Başka, başka türlü, farklı. TDK TS. - I s. 336

ayrıkısız 1. İstisnasız, bilaistisna. 2. Hiçbir ayrığı olmadan, hiçbirini ayrık tutmaksızın. TDK 2005 TS. s. 163

ayrılığ is. 1. Başgalık, mühteliflik, birbirine benzemezlik. 2. Yahın adamlarından, sevgilisinden, dostundan uzağda geçen heyat; hicran, ferağ, firğet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 54

ayrılık 1. Ayrı olma durumu. 2. Birinden uzak düşme. 3. Düşünce, görüş veya duygu arasındaki uymazlık, mübayenet. 4. huk. Evlilik birliğinin yargıç kararı ile geçici bir süre için kaldırılması. TDK 2005 TS. s. 163

ayrılma 1. Ayrılmak işi. 2. fiz. Bir biçmeden geçen beyaz ışığın türlü renklerde görünmesi. TDK 2005 TS. s. 163

ayrılmağ f. 1. Ayrı düşmek, aralı düşmek, uzağ düşmek, uzağlaşmağ. 2. Heyalından çıharmag, fikrindne çıharmag, fikren uzağlaşmağ, terk etmek. 3. Gopmağ, aralanmağ. 4. Çekilmek, yerini terk etmek. 5. Bölünmek. 6. Bir yerde iken aralanıb müsteğil yeerde yaşamağa başlamağ. 7. Aralarındaki er-ervadlık elağesini leğ eetmek, bir-birini ter etmek. 8. Her hansı bir hüsusiyyet, ne, keyfiyetine ve s. -ye göre başğasından ferglenmek, seçilmek. 9. Tehsis edilmek, ayrılib sağlanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 54

ayrılmak 1. Ayırma işine konu olmak. 2. (-den) Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak. 3. (-den) Boşanmak. TDK 2005 TS. s. 163

ayrılmazlık is. Ayrıla bilmeyen şeyin hisesi; bütövlük, bölünmezlik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 55

ayrılmazlık Özelliklerin, kendilerini taşıyan nesnelere, ilineklerin tözle bağlantısı, kalıcılık karşıtı. TDK 2005 TS. s. 163

ayırım (II) 1. [bkz. ayrıc]. 2. Bölüm, bölük, parça. TDK DS. - I s. 431

ayırım 1. Ayırma işi, tefrik. 2. Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, fark. 3. Alt bölüm. 4. man. Cinsleri ve türleri birbirinden ayıran ana karakter, fark. 5. Ayrılmak noktası. 6. sin. ve TV. Bir veya daha çok sahne içinde geliştirilip olayın tamamlanmış bir parçasını veren film bölümü. TDK 2005 TS. s. 163

- ayırım** is. Azerbeycanın kirovadan gedebey ve b. Rayonlarının dağlığ yérlerinde yaşıyan Azerbeycanlıların adı ve onlara mensub adam. Az. Dil. İz. Lüg I s. 55
- ayırımcı** Ayırım yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırımlama** sin. ve TV. Senaryonun hazırlanmasında geliştirim ile çevrim senaryosu arasında yer alan, senaryonun sahne ve ayırımlarının belirlendiği, başlıca karakterlerin ayrıntılarıyla çizildiği, konuşmaların son biçimini aldığı aşama. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırılmaşma** 1. Ayırılmaşmak işi, farklılaşma. 2. biy. Hücrelerin veya canlı organizmaların işlevlerine veya yaşayış türlerine ilişkin yapısal nitelik kazanması, farklılaşma. 3. jeol. Bir iç kayanın katılaşması sürecinde yer ve zamana göre ayırımların ortaya çıkması, farklılaşma. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırımı** Ayırımı olan, aralarında ayırım bulunan, değişik, farklı. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırımsamak** Bir Şeyi anlamak, bir Şeyi görmek, fark etmek. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırıntı** 1. Bir bütünüň önemce ikinci derecede olan ögelerinden her biri, teferruat, detay. 2. Edebiyat veya sanat eserlerinde bir bütünüň ögelerinden her biri, teferruat, tafsilat. 3. tiy. Bir tiyatro eserinde ana düşünceye yardımcı olan kelime, cümle veya eřya. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırıntılı** Ayırıntısı olan, teferruatlı, tafsilatlı, detaylı, mufassal. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırıntısız** Ayırıntısı olmayan. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırışık** 1. Ayrışmış olan. 2. Ayrı türden, çeşit çeşit, muhtelif. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırışmak** 1. Birbirinden ayrılmak, birliği bozmak. 2. kim. Moleküllerin, türlü etkenler sebebiyle geçici olarak daha yalın atom vya moleküllere bölünmek. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırışmak** Ortaklığı kaldırmak. TDK DS. - I s. 431
- ayırıt** İki düzlemin ara kesiti. TDK 2005 TS. s. 164
- ayırıt** Ulı ýoldan bařka bir ýoluň ayrılıp gidýän ýeri, ýoluň dürli tarapa bölünýän ýeri. İki buduň çanaklık bilen birleřýän yeriniň arası. Trkm. D. S. s. 32
- ayırıtık** Ayrılık. TDK DS. - I s. 431
- ayırüh (II)** Fark. TDK DS. - I s. 431
- ayırük (I)** [ayırık (I)] 1. Artık. 2. Başka. TDK DS. - I s. 431
- ayırük (II)** Muhalif. TDK DS. - I s. 431
- ayırükca** Başka türlü. TDK TS. - I s. 339
- ayırüksa** Huysuz, tabiatsız. TDK DS. - I s. 431
- ayırüksü** bkz. Ayrıksı. TDK TS. - I s. 339
- ayırüksümak, (ayırüksümak, ayırüksümak, ayırüksümak)** Başkalaşmak, başka türlü olmak, tagayyür etmek, değişmek. TDK TS. - I s. 339
- ayırüksürak** Daha başka türlü. TDK TS. - I s. 340
- ayırüksütmak** Tağyir etmek, başkalaştırmak, değiştirmek. TDK TS. - I s. 340
- ayısümmak** Benzemeye çalışmak, taklid etmek. TDK DS. - I s. 431
- ayıtırı** 1) Aykırı. 2) Tezat (mec). GTS s. 24
- ayük (III) [ayütüh]** 1. Artık. 2. Biraz, azıcık. TDK DS. - I s. 432

adır- > **azır-** Eski Türkçe kelime kökündeki **đ/** sesinin Oğuz grubunda **y/** olması yanında **đ/** > **z/** kullanımı da görölmektedir. Burada da **a** kelime ailesi kökünün bütünden kopma, ayrılma, uzaklaşma, yoldan çıkma kavramları veren kelimeler türettiği göröür.

- a:zık** 1. Gıda. 2. Yolluk. 3. Beslemek. 4. Üretim. A:zık~azuka Sev. ESTY s. 98
- adırmah** Bir yöne çekmek, çevirmek, fikrini çelmek. TDK DS. - I s. 67
- az-** 1. Şaşırmak. 2. Baştan çıkmak. 3. Yaramazlık etmek. 4. Yitirmek. 5. Aklını kaçırmak. Sev. ESTY s. 94
- azaklamak** 1. İşe yararımayan hayvanı başıboş bırakmak. 2. İz kaybettirmek, Şaşırtmak. TDK DS. - I s. 434
- azanlatmak** [azannatmak -1] 1. Azdırmak. 2. Sarpa sardırmak, karıştırmak. TDK DS. - I s. 435
- azannamak** Yara, çıban azmak. TDK DS. - I s. 435
- azařmak** Ýoldan sowa düşmek, ters ugra gitmek. göçme manıda Ýoldan çıkmak, azmak. Trkm. D. S. s. 28
- azdırılmaa** Azdırılmak, çoşturulmak. GTS s. 25

azdırılmağ mec. 1. Yoldan ıkarılmağ, sapdırılmağ, yayındırılmağ. 2. İtkin salınmağ, uzağlağtırılmağ, redd dilmek. 3. Korlanmağ, pis yredilmek, erköyün yredilmek. Az. Dil. İz. Lğ I s. 39

azdırmağ f. 1. İtkin salmağ, vden uzağlağtırmağ, redd tmek. 2. Dz yoldan ıharmağ, yanlış istigamete yöneltmek, pis yola svđ tmek. // mec. Gesden sapdırmağ, fikrini yayındırmağ, ağtırmağ. 3. Bađđa terefe, bađđa istigamete çevirmek, yöneltmek. 4. mec. Arzu dilmeyen bir Őeđsden yağa gurtarmağ in onu crbecr vasitelerle znden uzağlağtırmağ. 5. Korlamağ, pis öyretmek, erköyün öyretmek, gdurtmağ. 6. Bir sıra isimlere goğularağ mh̄tefil ifadeler ve mrekekb f'ller düzeldilir. Az. Dil. İz. Lğ I s. 39

azdırmak 1. Azmasına sebep olmak. 2. Azgın duruma getirmek. 3. Şımartmak. 4. Kötü davranış veya alışkanlıklara sürüklemek, yoldan çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 166

azdırmak Değiştirmek. TDK TS. - I s. 342

azdırmak, azdırmah [azdırmak, azılmak (II), azıtmah, azıtmak -1, 2] 1. Birisini, bir bağkası aleyhine kışkırtmak. 2. Yoldan ıkartmak, Şımartmak, yoldan çıkmak, sapıtmak: Ahmet efe benim oğlanı azdırmış. 3. Kızdırmak 4. Bağıboş bırakmak, bağtan savmak, Őařırtıp ortada bırakmak 5. Yolu Şaşırmak, Şaşırtmak. TDK DS. - I s. 437

azga Eğimli yüzey. TDK DS. - I s. 437

azgan Dikenli, bol ve ufak sarı iekli bir çeşit alı. TDK DS. - I s. 437

azgın 1) Azgın (yara için kullanılır). 2) Kızgın, coşkun. GTS s. 25

azgın 1. Azmış olan, azılı. 2. abuk iltihaplanan, yarası hemen kapanmayan (ten). 3. Çok yaramaz (ocuk). 4. Cinsel istekleri aşırı olan. 5. Coşmuş, taşmış. 6. Gözü hiçbir Şeyden yılmayan. TDK 2005 TS. s. 167

azgın sif. 1. Azmış, yolunu itirmış. 2. mec. Gdurmuş, vehşi, yırtıcı, amansız, n alınmaz, sert, Şiddetli. 3. Pozđun, namussuz. Az. Dil. İz. Lğ I s. 39

azgın Yoldan çıkan, ahlak taıdan bozulan. Azagan, beterleıyn, simleıyn Trkm. D. S. s. 28

azgınlık 1) Yaranın azması (İltihaplanması). 2) Hiddet, tahrik. GTS s. 25

azgınlı Soyтары, serseri. TDK DS. - I s. 437

azgışmak, (azgaşmak) Kızmak, kızışmak, azgınlaşmak. TDK TS. - I s. 342

azgun Azgın, edepsiz. TDK DS. - I s. 437

azgun, (azkun) Sapkın. TDK TS. - I s. 343

azgunluk Taşkınlık, azgınlık. TDK TS. - I s. 343

azguruşmak Birbirine kızmak. TDK TS. - I s. 343

azgınlaşmağ f. Gdurmağ, yolundan çıhmağ, z hareketlerine heç bir hedd-hdud bilmemek; vehşileşmek. Az. Dil. İz. Lğ I s. 39

azgınlığ is. Vehşilik, sertlik, amansızlığ; gezeb ve hiddet, bağlı-bağınlığ. Az. Dil. İz. Lğ I s. 39

azı 1. Köpek dişlerinden sonra içeriye doğru, alt ve st çenenin iki yanında beşer tane bulunan ve yiyecekleri öğütmeye yarayan dişlerin ortak adı, azı dişi, öğütücü diş. 2. hlk. kz arabalarında n ve arka yastıkları dingile bağlayan ağa ivi. TDK 2005 TS. s. 167

azık, (azuğ, azuk) Yiyecek, yol yiyeceği, erzak. TDK TS. - I s. 346

azık, Yiyecek, besin gıda. TDK 2005 TS. s. 167

azıkı Azık taşıyan. TDK DS. - I s. 437

azıklamak, azıklanmak Geliri ile kendini idare etmek, rn ihtiyaına yetecek kadar olmak. TDK DS. - I s. 437

azıklı 1. Azığı olan. 2. mec. Yoksulları doyuran. TDK 2005 TS. s. 167

azıklı A doyuran. TDK DS. - I s. 437

azıklık 1. Azık olarak ayrılan veya hazırlanan yiyecekler. 2. Azık koymaya yarayan kap veya torba. 3. Hemen yemek üzere, harman zamanından önce biilip savrulan ekin. TDK 2005 TS. s. 167

azıklık 1. Hemen yemek üzere, harman zamanından önce biilip savrulan ekin. 2. [bkz. azzık (I)]. 3. Geçim. 4. İçine azık konulan torba, kab. 5. Soğan, pırasa dikilen ve içine birkaç mısır tohumu atarak ekimden önce mısır yetiştirmeye ayrılan tarla. TDK DS. - I s. 437

azılmak (I) İncitmek, ısırarak, düşmanlık etmek. TDK DS. - I s. 438

azılanmış Kafa tutan, bağ kaldıran. TDK DS. - I s. 438

azılı 1. Gözü hiçbir Şeyden yılmayan, azgın. 2. mec. Cok siddetli, korkunç. TDK 2005 TS. s. 167

azılı Kart erkek yaban domuzu. TDK DS. - I s. 438

azılı Taşkın, ılđın. TDK TS. - I s. 347

azılmak (I) Yiyecek Şeyleri iğnemek. TDK DS. - I s. 438

- azımak (II)** Başkaldırmak. TDK DS. - I s. 438
- azına** Dere kıyısındaki sulak tarla. TDK DS. - I s. 438
- azınlık** Usanç, bıkkınlık. TDK DS. - I s. 438
- azıntı** 1. İşe yaramıyan ve nerden geldiği belli olmıyan, serseri. 2. Zorba, azgın. 3. Azıtılmış hayvan. 4. Cinsi, soyu bozulmuş şey. TDK DS. - I s. 439
- azıraklı** Kavgacı, kızgın, belâlı. TDK DS. - I s. 440
- azırğan** Yol kenarlarında birbirine sarılarak büyüyen, boyu iki üç metre kadar yükselebilen bir çeşit dikenli bitki. TDK DS. - I s. 440
- azırğanmak** 1. [bkz. azınsamak]. 2. Nazlanmak. 3. Çekinmek, kaçınmak. 4. Zor gelmek, isteksiz olmak. TDK DS. - I s. 440
- azışdırmağ** f. 1. Bah. Azdırmağ. 2. Pozmağ, sağalmağ üzre olan hesteliye ve ya yaranı elleştirib tezeelemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azışmak** Gittikçe kızışmak, şiddetlenmek. TDK 2005 TS. s. 167
- azışmak** Birbirini kaybetmek. TDK TS. - I s. 349
- azışmat** f. 1. Yolunu azmağ, düz yoldan kenara çıhmağ. 2. Tezelenmek (yara, hestelik). Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azıtmaa** 1) Nezaket sınırlarının dışına çıkmak. 2) Bıktırmak. 3) Azgın olmak. GTS s. 25
- azıtmak** 1. Azgın duruma getirmek. 2. (nsz) Bitki çok uzamak. 3. mec. Çığırından çıkmak veya çıkarmak, ölçüyü kaçırmak TDK 2005 TS. s. 167
- azıtmak** 1. Azmak. 2. Kaybetmek, yolunu şaşırmaq. 3. Azdırmak, yolunu şaşırtmak, yoldan çıkarmak. TDK TS. - I s. 350
- azkalaşmak** Bozuşmak. TDK DS. - I s. 441
- azma** 1. Azmak işi. 2. sf. Biy. Melez. TDK 2005 TS. s. 168
- azmaam** 1) Yaranın iltihaplanması. 2) Tahrik olmak. GTS s. 25
- azmağ** f. 1. Yolu itirmek, istigameti itirmek. 2. mec. Doğru yoldan çıhmağ, yanılmağ, sapmağ. 3. mec. Coşmağ, güdurmağ, heddini aşmağ, şiddet göstermek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azmak (I)** 1. Akarsu kenarlarında yağmurdan sonra tarlalarda, yollarda görülen küçük su birikintisi, gölcük, su toplanan çukurcuk. 2. Bataklık, sazlık, büyük su birikintisi. 3. Akarsuyun denize döküldüğü yer. 4. Kaynak, menba, göze. TDK DS. - I s. 441
- azmak (I)** 1. Ark, su cetveli, bir sudan ayrılan kol. 2. Yapışkan çamurlu bataklık. TDK TS. - I s. 351
- azmak (II)** 1. Toprak tavını kaybetmek. 2. Ekşimek, tadı bozulmak. TDK DS. - I s. 441
- azmak (II)** 1. Bozulmak, fasit olmak, tagayyür etmek. 2. Yolu kaybetmek, yolu şaşırmaq. 3. Dalalete düşmek. 4. Azgılaşmak. 5. Ayrı düşmek, ayrılmak TDK TS. - I s. 351
- azmak (III)** Oyun, eğlence amacıyla boğuşmak. TDK DS. - I s. 441
- azmak (IV)** [azmah] Yolunu kaybetmek, şaşırmaq, kaybolmak. TDK DS. - I s. 441
- azmak** Yoldan çıkmak, yoluñı urdurmak, ahlak taýdan bozulmak. Çişmek, betermek, simlemek (ýara hakda). Trkm. D. S. s. 28
- azmak (I)** 1. Küçük su birikintisi, gölcük. 2. Bataklık. TDK 2005 TS. s. 168
- azmak (II)** 1. Taşkınlıkta ileri gitmek. 2. Deniz, ırmak vb. kabarmak, taşmak. 3. Yara, hastalık etkili, tehlikeli duruma gelmek. 4. Cinsel duyguları artmak. 5. Çamaşır artık ağırtılmaz duruma gelmek. 6. Hayvanlar iki ayrı ırktan doğmak. 7. Bitkiler, aşırı büyümek. TDK 2005 TS. s. 168
- azman (I)** [azmantı (I)] 1. Beş yaşını geçmiş davar. 2. İğdiş edildiği, enendiği halde erkekliğini kaybetmiyen keçi, koç, boğa. 3. Doğuştan tek hüsyeli hayvan. 4. Enenmiş, iğdiç edilmiş koç, keçi. 5. Damızlık olarak ayrılmış erkek keçi, davar. 6. Erkek hindi. 7. Boğa, dört yaşını geçmiş boğa. 8. Av köpeği. 9. Mevsiminden önce doğan kuzu, oğlak. 10. 3 -4 yaşında dişi davar, keçi. 11. Dört yaşında sığır. TDK DS. - I s. 442
- azman (II)** [azmanlık] 1. Çalı ve dikenli bol tarla. 2. Bataklık. TDK DS. - I s. 442
- azman (IV)** 1. Bitkilerde kök filizi, sürgünü. 2. Beyaz pancar kökü. TDK DS. - I s. 442
- azman** 1) Çok büyük, muazzam. 2) Üzüm asmasının en kalın gövdesi. GTS s. 25
- azman** 1. Aşırı gelişmiş. 2. Azma. 3. Kerestelik tomruk. TDK 2005 TS. s. 168
- azman** 1. sif. Çoğ büyük, çoğ iyi, çoğ yéke, azametli, héybetli. 2. is. (meh.) Altıyaşlı kécı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azman (I)** 1. Çok büyük. 2. Akıcı (nehir). 3. Melez. 4. Erkek arı. 5. Üretici. 6. Kereste. Sev. ESTY s. 96
- azman (II)** 1. Kısırlaştırılmış. 2. Beş altı yıllık aygır. 3. Kısırlaştırılmış koyun. Sev. ESTY s 96
- azman** İğdiş edilmiş koç. GTS s. 25
- azman** Zoolojiya. Dört yaşına yeten teke. Trkm. D. S. s. 28

- azmanlaşmak** İrileşmek, kocaman duruma gelmek.
azmanlıĝ is. Ço ħirilik, çoĝ büyüklük, ezemet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
azmant İyice kaşarlanmış, ihtiyar, iriyarı. TDK DS. - I s. 442
azmantı (II) Zorba. TDK DS. - I s. 442
azmantı (III) Olaĝanüstü gelişen, azman. TDK DS. - I s. 442
azmırta [azmırtı -1, azmurta] 1. Soyu bozuk, dejenere, yoz. 2. Çok yaramaz, söz dinlemez çocuk. TDK DS. - I s. 442
azmırtı 1. [bkz. azmırta -1] 2. Geçim kaygısı duymıyan, mesuliyetsiz, avare. TDK DS. - I s. 443
azmış f. Sif. 1. Yolunu itirmiş, istigametini itirmiş. 2. mec. Coşmuş, ĝudurmuş, heddini azmış; aĝzın. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
azmuĝ, azmuk Bahçe ve bostanlarda biten yabancı otlar. TDK DS. - I s. 443
aznafır 1. Zalim. 2. Kuvvetli, açıkgöz. TDK DS. - I s. 443
aznaklı Yaramaz. TDK DS. - I s. 443
aznaşdırmak Kavgayı alevlendirmek, kızıştırmak. TDK DS. - I s. 443
aznaşlıĝ Şımarık, belâlı, belâ. TDK DS. - I s. 443
aznaşmak 1. Bozuşmak, kavga etmek, birbirine girmek. 2. Belâ olmak, belâ sürmek. 3. Kızışmak, şiddetlenmek. TDK DS. - I s. 443
aznavur [aznavır] Asık yüzlü, sınırlı, sert, haşın, iriyarı. TDK DS. - I s. 443
aznavur Azgın, kuvvetli, heybetli. TDK TS. - I s. 354
azraklı, azıraklı Yaramaz. TDK DS. - I s. 443
azu (V) “sivri diş, köpekdişi” cm. (azı). Sev. ESTY s. 96
azuĝe is. Yéyecek éhtiyatı, erzaĝ éhtiyatı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
azulanmak Kızmak, öfkelenmek. TDK DS. - I s. 443
azulu Vahşî, yırtıcı, yabancı TDK DS. - I s. 443
azur Azar, doğru yoldan çıkar. TDK TS. - I s. 355
azzık (I) [azıĝ, azıĝa, azıĝ, azıĝ, azıklık -2, azuh, azuk, azukluk, azzıĝ] Azık. TDK DS. - I s. 444

a₁ + g₇ (ĝ, g, ĝ, k, ĝ n, ŋ,) : **Yükselmek, devrilmek, yuvarlanmak, uzaklaşmak, dönmek kavramları** veren kelimeler türetir. Bunların arasına **dahil etmek** kavramı içerisinde düşündüğümüz **al-** fiili ile **idrak** karşılığında olan **anla-** fiilini de dahil edebiliriz. **a₁** sesi üzerine gelen **g₇ (ĝ, g, ĝ, k, ĝ,n ŋ)** ünsüzleri ile **k > ĝ** deĝişimi altında kullanılan kelimeleri de aynı kavram birliĝi içerisinde ele alıyoruz. Kelime kökünde ve içinde **g>v** ses deĝişmeleri olan kelimeleri de bu grup içerisinde göstereceĝiz. Anlam farkı olmadan **a** kelime kökü ailesinin verdiĝi anlam çerçevesinde türetilmiş, sadece ses deĝişimine uğramış olan bu kelimeler Türkçe’de kullanılmaktadır. Bir **şeyle bağlantılı ama mesafe farkı bulunan, açf farkı** bulunan *örümcek aĝındaki aĝ*, *peyik aĝındaki aĝ*, ya da *organ adı* olan **agız** ve bunlardan türetilmiş kelimeler de tarafımızca **a** kelime ailesi kökü içerisinde düşünölmüştür ve bu başlık altında verilmiştir. Bu **a** kelime ailesi kökü içerisinde yine **mesafe bildiren taraf, yön, işaret zamirleri** de yer almaktadır. Ayrıca, iki vokal arasında **g** sesinin eriyerek düşmesi sebebiyle (**VgV > VV**) **aa** şeklinde oluşan diftonglu şekiller ile **VgV** de kelime kökeni asli unsur olarak düşünölmüş, yine **VgV > VvV** deĝişiklikleri de aynı kavram alanı içerisinde olması sebebiyle bu başlık altında verilmiştir.

a₁ +g-/ > a₁ +v: yükselmek, aşmak, birleşme yeri anlamlarında.

a:g 1. Pantolon arası. 2. Kasık. 3. Uyluk. (A:g~ag~av). Sev. ESTY s. 67

a:gıl 1. Köy. 2. Ev. 3. Sakin. 4. Ülke. 5. Sokak. Sev. ESTY s. 83

a:gıl 1. sokma, ağıl. 2. ahır bölmesi. 3. duvar, tahta perde. 4. avlu, hane. 5. evin yanındaki küçük bahçe 6. koyun sürüsü. Sev. ESTY s. 83

a:k (II) 1. Ağ, şebeke. 2. Sürtme ağı, saçma. 3. Nadir bir hücre şeklinde dokuma 4. Av, sayt, şikar. Sev. ESTY s. 117

aça “çatal, pantolon ağı” cm. (haça). Sev. ESTY s. 210

âdırıklı Dengesiz, bir tarafa eğik TDK DS. - I s. 66

ag- I 1. Çıkmak, kalkmak, yükselmek. 2. Taşma. 3. İlerlemek 4. Artış. 5. Dışarı. 6. Döndürmek. Sev. ESTY s. 68

ag- (II) 1. Çıkıntı, sarkmak. 2. Yanılmak. 3. Kaçmak, sıyrılmak. . 4. Yüklenmek, dayanmak. (A:g- ~ añ-). Sev. ESTY s. 69

agdar 1. Devirmek, dökmek. 2. Çarpmak 3. Yıkamak. 4. Fazla taşımak. 5. Meydana çıkarmak. 6. Dökmek, boşaltmak. 7. Tetik kurmak, horoz. 8. Mağlup etmek, yenmek. 9. Bir dilden çevirmek. 10. Kopyalamak. 11. Suçlamak. 12. İkna etmek. 13. Ayarlanabilir. 14. Kovalamak, takip etmek, şımartmak 15. Yıkamak, devirmek. Sev. ESTY s. 73

agdarlamak 1. Tarlayı sürmek. 2. Altını üstüne getirmek. 3. Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere koymak. TDK DS. - I s. 76

agdarlamak 1. Birini ya-da bir zadı bir tarapından ikinci bir tarapına ya-da gapdalına öwürmek. 2. Yıkamak, düşürmek. 3. Hâkimiyet başlığını, jemgîyetçilik gurluşunu üytgetmek, öñki jemgîyetçilik düzgünini yok edip, taze jemgîyetçilik düzgünü gurmak. Trkm. D. S. s. 16

agdık San taydan artık, mukdar taydan köp, artık. Göçme manıda Ağır, artık. Bir tarapa agan, gışaran (yük hakda). Trkm. D. S. s. 17

agdirmek 1. Bir yana meyletmek, ağır gelmek 2. Çökertmek. TDK DS. - I s. 67

aggın Az meyilli ve arızasız olan toprak. TDK DS. - I s. 76

agınamak. Eyläk-beyläk togalanmak, agdarılmak, bir tarapından beyleki tarapına gayta-gayta öwrülmek. Trkm. D. S. s. 23

agınık Düyânın agınap yatyan hem çöküp oturan gumak yeri. Trkm. D. S. s. 23

agızmak Taneli şeyleri fasulye, nohut, buğday gibi akıtmak. TDK DS. - I s. 76

agkın Yüksek, muvazenesi bozuk denk, yük. TDK DS. - I s. 77

aglamak (II) Bir yerden, bir arktan atlamak. TDK DS. - I s. 77

agma Reçine. TDK DS. - I s. 77

agna 1. Yuvarlanmak. 2. Vuruşmak 3. Halsiz düşmek, bitmek 4. Yolun çevresine duvar çekmek. Sev. ESTY s. 75

agnamak Anlamak. TDK DS. - I s. 77

agsa 1. Topallamak, aksamak. 2. İkincil anlam: gecikmek. Sev. ESTY s. 76

agsak Nâhili-de bolsa, şikes yetmek zererlı bir ayağı maýıp, ayağı şikesli, keytik. Trkm. D. S. s. 19

agta: 1. İğdiş. 2. Hadım. 3. Çekirdeksiz dut. Sev. ESTY s. 77

agtar 1. Aramak. 2. Araştırmak. 3. Bellemek, deşelemek. 4. Dönmek, devretmek. 5. Döndürmek. 6. (mec.) Derin yara. Sev. ESTY s. 78

agtarmak Birini ya-da bir zadı tapmak için gözlemek, döwüşdirmek, sermeşdirmek. Bir zadı üstünü açmak için barlag geçirmek. Trkm. D. S. s. 19

ağ ‘ağ, şebeke’ cm. (a:q). Sev. ESTY s. 67

ağ (II) Donun ortasındaki parça. TDK TS. - I s. 24

ağ (III) [ağn] 1. Tarla sınırı. 2. Tarlaları sınırlıyan dikenli ağaç, çit. 3. Tel örgü. 4. Eklem, mafsal. 5. Büyük kapılara, içerden kapatmak için takılan mandal. TDK DS. - I s. 78

ağ (III), (ağ kurdu) Ağ ören böcek, tırtıl. TDK TS. - I s. 24

ağ (IV) [ağböce, ağ böcü, ağ dalak (I), ağı (I), ağı böceği, ağı böcesi, ağı böcüsü, ağı kurdu -1, ağılı böcü, ağılı kurt, ağ kurdu -1, ağı (II) -1, ağı kurdu] 1. Ağaç ve çalılarda yuva yapıp yaprak yiyen tırtıl. 2. [bkz. ağı (I) -1]. TDK DS. - I s. 78

ağ (I) 1. İplik, sicim, tel vb. ince şeylerden kafes biçiminde yapılmış örgü. 2. Örümcek vb. hayvanların salgılarıyla olusturulan örgü. 3. mec. Tuzak. TDK 2005 TS. s. 28

- ağ (II)** Donun veya pantolonun apış arasına gelen yeri, apışlık. TDK 2005 TS. s. 28
- ağcı** Ağ ile balık tutarak geçinen kimse. TDK 2005 TS. s. 30
- ağcılık** Ağ ile balık tutma. TDK 2005 TS. s. 30
- ağdıhmak** Donun, pantolonun bacak arasına parça eklemek. TDK DS. - I s. 87
- ağıl (II)** is. İçerisinde mal-gara ve göyün sahlamağ için etrafı tikan veya ağac ile hasarlanmış üstüaçığ yér. Az. Dil. İz. Lüg I s. 21
- ağıl** 1. Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği, çit veya duvarla çevrili yer. 2. Bazı yıldızların, özellikle ayın çevresinde görülen geniş ve aydınlık teker, ayla, hale. 3. Bazı görüntülerdeki çok ışıklı cisimleri çevreleyen ışıklı teker. TDK 2005 TS. s. 31
- ağıllamak (I)** Koyun, keçi gibi hayvanları sağmak üzere ağıla koymak. TDK DS. - I s. 90
- ağıllanmak (I)** 1. Çıbanın etrafı çember şeklinde kızarmak. 2. Bir yere toplanmak, toplu halde bulunmak. TDK DS. - I s. 90
- ağıllanmak** 1. Toplanıp bir arada durmak. 2. Çevresinde ağıl denen hale oluşmak, halelenmek. TDK 2005 TS. s. 31
- ağıllanmak, (ağıllanmak)** Ayın etrafı çevrilmek, ay harmanlanmak, halelenmek. TDK TS. - I s. 34
- ağılpa** Yıkılan ahırın harabesi. TDK DS. - I s. 90
- ağış** 1. Ağma işi veya biçimi. 2. Su buharının ve başka gazların yerden havaya doğru çıkışı, yağış karşıtı. TDK 2005 TS. s. 34
- ağışmak** Topluca hücum etmek, sürü halinde koşmak. TDK DS. - I s. 93
- ağıtmak** Savurmak. TDK TS. - I s. 43
- ağıla** [ağlağ, ağlavu] 1. Hayvanların girmemesi için, tarla veya bahçe kenarına ağaç dalları ve çalı çırpı ile yapılan çit, parmaklık. 2. Kazıklara, yatay durumda uzun sırtıklar çakılarak yapılan sınır. TDK DS. - I s. 100
- ağılamak (II)** Tarlayı çitle çevirmek. TDK DS. - I s. 101
- ağılamak** Ağsamak, bir tarafa ağmak, aksaklık göstermek. TDK TS. - I s. 46
- ağılek** Hayvanların toplandığı yer, ağıl. TDK DS. - I s. 102
- ağıluk** Kadınların önlerine kuşandıkları peştamal. TDK DS. - I s. 102
- ağıma (I)** Akan yıldız. TDK DS. - I s. 102
- ağıma** 1. Ağmak işi. 2. astr. Akan yıldız. TDK 2005 TS. s. 39
- ağımaç** [bkz. ağdırik (III)]. TDK DS. - I s. 102
- ağımak** 1. Sarkmak, aşağıya inmek, eğilmek, meyletmek. 2. Yükselmek, yukarı çıkmak. TDK 2005 TS. s. 39
- ağımak (I)** [ağdırmak -1, ağadırmah, ağdırmak (I) -1, ağdırmak -2, ağmalamak, ağmanlanlak, ağmanlanmak, ağmanmak, ağmannamak, ağmaşmak -1, 2; ağsamak -7, anmak (II), aydırmak, avmak (I)] 1. Aşağı inmek, yük veya terazide denge bozularak bir yanı ağır gelmek. 2. Aşmak. 3. "Yağmur" inmek, düşmek. 4. Yıldız, yılan v. b. kaymak 5. Toplanmak, üşüşmek 6. Güneş batmak. 7. Çömelmek, oturmak. 8. Yatıp yuvarlanmak, 9. Bir kimsenin üzerine yüklenmek, çullanmak, asılmak. 10. Yükselmek, yukarı çıkmak. 11. Hayvanlar çiftleşmek. TDK DS. - I s. 102
- ağımak** 1. Çıkmak, yükselmek. 2. Aşağı inmek, ağır gelip aşağı meyletmek. TDK TS. - I s. 49
- ağımalaşmak** Şaka yollu güreşmek. TDK DS. - I s. 104
- ağıman (I)** [ağdı (II) -1, ağdırik (II), ağmant -1, 2; ağsar - 2] 1. Kusur, hata, eksik taraf, kabahat, ayıp, örgensel kusur, hastalık. 2. Sebep, fırsat, bahane. 3. Belâ, engel, yük, TDK DS. - I s. 104
- ağınağ** is. (meh.) 1. Héyvanın ağnadiğı yér. 2. Dağlarda toprağı sürüşmüş ve ya süü yüyüb aparmış yér. 3. Bir yére yığılıb işlenen palçıglı su, lehmeli gölmeçe, çuhur, oyuğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağınağan** Çok yuvarlanan. TDK TS. - I s. 53
- ağınah** [bkz. ağnak (II) -1]. TDK DS. - I s. 105
- ağınak (I)** 1. At, eşek gibi hayvanların debelendikleri tozlu, topraklı yer. 2. Keklik, tavuk gibi hayvanların eşindikleri yer ve bu yere dökülen kumlu toprak. 3. Eşinip debelenmekten çukurlaşan tozlu yer. 4. Sıcak kum. 5. Mandanın yattığı su birikintisi, gölcük. 6. Balıkların yumurtalarını bırakmak üzere, suyun dibinde sürünerek meydana getirdikleri çukurlar. 7. Balığın gölde yüzmek için seçtiği kısım. TDK DS. - I s. 105
- ağınak (II)** [ağnah] 1. Anlayışlı. 2. Anlayış, idrak. TDK DS. - I s. 105
- ağınak (III)** Eğik. TDK DS. - I s. 105
- ağınak** Hayvanların yatıp yuvarlandıkları yer. TDK TS. - I s. 53

ağnamağ f. 1. Dalı üste uzanıp ayaklarını yuvarı galdıraraq, o üz-bu üze çevirmek. // mec. (dan.) Yere serilerek üst-başını toza-torpağa sürtüb batırmağ. 2. (meh.) Uçmağ, yıhılmağ, dağılmağ, tökülmeğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27

ağnamak (I) [ağnanmak (I) -1, anlamak, ânamah, anamak, ânamak (I)-1, 2; ânamak, afıdırmak (II), angalamak, angalanmak -1, anlamak, ağnanmak, anlamak(I), anlanmak (I), anmak (III), annamak (I), annandırmak (III), annamak -1, anramak (II), anranmak] 1. Hayvanlar toprakta yatıp yuvarlanmak. 2. Balık kendine has hareketler yapmak. 3. Sevinçten coşup oynamak. 4. Duvar, direk veya yük eğilmek, bel vermek, yana meyletmek. TDK DS. - I s. 106

ağnamak (II) [ânamak (II)] Anlamak. TDK DS. - I s. 107

ağnamak Hayvan yere yatıp yuvarlanmak. TDK 2005 TS. s. 40

ağnamak 1. Debelenmek, yatıp yuvarlanmak. 2. Bolluk içinde rahat yaşamak. TDK TS. - I s. 53

ağnamaksız Anlayışsız. TDK DS. - I s. 107

ağnanmak (I) 1. [bkz. ağnamak (I) -1]. 2. Yatakta uyanık olarak iki tarafa dönmek, yerde yuvarlanmak. 3. Üzerine çullanmak, çökmek. 4. Ferah bulmak. TDK DS. - I s. 107

ağnaşdırmak 1. [bkz. ağıştırmak]. 2. Açıkça anlatmak, açıklamak. TDK DS. - I s. 107

ağnaşmağ ğarş. Bir yerde ağnamağ, bikre ağnamağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27

ağnatmağ f. Aşağı sürmek, êndirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27

ağnatmak Debelendirmek. TDK TS. - I s. 54

ağnık 1. Odun yığını, odunların yığın yapıldığı yer. 2. İki tarla arasındaki sınır taşı. TDK DS. - I s. 108

ağre Kağnıda mazının yerinde durmasını sağlıyan eğri ağaç. TDK DS. - I s. 108

ağrek 1. Koyun, keçi ve sığırların yaylımda dinlendikleri yer. 2. İşsiz, avare kimselerin toplandığı yer, delikanlılar meclisi. TDK DS. - I s. 108

ağrı (I) [ağarı (II) -1,2; ağrı] 1. Yönünden, tarafından, -den doğru, -ya doğru,-nın boyunca 2. -den beri, -den sonra, -den itibaren. 3. Dolayı, ötürü, dolayısıyla TDK DS. - I s. 108

ağrı (III) Eğri. TDK DS. - I s. 109

ağrık (III) Düşkün, müptelâ. TDK DS. - I s. 110

ağrunk Yıkıntı, döküntü, ormanlarda işe yaramıyan ağaç kütüğü. TDK DS. - I s. 111

ağsak 1. Topal, hafifçe topallayan, aksak. 2. Eksik, yarım, iyi gitmiyen (iş hakkında). TDK DS. - I s. 111

ağsak Aksak, topal. TDK TS. - I s. 57

ağsaklık Aksaklık. TDK TS. - I s. 57

ağsamak [ağsunak] 1. Topallamak, aksamak. 2. İş gereği gibi yürümemek, geri kalmak. 3. Yavaşlamak, azalmak. 4. Basmak, dayanmak, yerleşmek. 5. Eğilmek, meyil göstermek. 6. Ahlâkı bozulmak. 7. [-ağmak (I) - 1]. TDK DS. - I s. 112

ağsamak, (ahsamak) Aksamak, topallamak. TDK TS. - I s. 57

ağsak (II) Alçak. TDK DS. - I s. 113

ağsaklanmak (II) Ayın etrafında hale meydana gelmek, ağıllanmak. TDK DS. - I s. 113

ağul (I) 1. [bkz. ağal (I)]. 2. Eve yakın bir yerde, etrafı çevrili ufak sebze bahçesi. TDK DS. - I s. 114

ağul (II) Göçebe. TDK DS. - I s. 114

ağul Ağıl. TDK TS. - I s. 59

añsamut (II) [ansımak] Topallamak, aksamak. TDK DS. - I s. 279

ansak, añsak (I) Topal, aksak. TDK DS. - I s. 279

aul 1) Ağıl. 2) Çit. GTS s. 20

av (II) Ağ. TDK DS. - I s. 374

avul [avla (I) -6, avlağ (I) -2, avlağa -2, avlağan -1, avlağı (I) -2, avlavuç, avlo -2, avloç, avlogı, avlu (I) -1, avul (I) -2] Ağıl. TDK DS. - I s. 383

a₁+ğ/> a₁+v : Bir şeyin ucu, başlangıcı, ağzı.

aaz 1) Ağız. 2) Bir cismin açık olan yeri. 3) Nüfus. 4) Söz. GTS s. 2

aazlı 1) Ağızlı. 2) Geveze, boş azlı. 3) Aptal. GTS s. 2

aazsız Konuşmayan kişi. Ağzı dili olmayan(mec). GTS s. 3

agız 1. ağız 2. ikincil anlam: konuşma. 3. delik 4. giriş 5. nehir ağızı 6. kenar 7. yarım daire, çentik. Sev. ESTY s. 81

agız Aşakı ve yökari añ aralığındakı dil, diş yerleşyän boşluk. İki dodagıñ uzınlık aralığı ve görmüşü. Girelge, bir zadıñ gapısı. Gap-gaçlarıñ içine zat guýulýan yeri, bokurdak. Kömekçi söz rolunda. Trkm. D. S. s. 20

aguz Ağız ‘ilk süt’ cm. (ovuz). Sev. ESTY s. 79

agzala 1. Agzıbir däl, ılalasıksız, oñşuksız. Trkm. D. S. s. 17

agzamak 1. Bir zat barada gürrüñ etmek, aýtmak, ýatlamak. Trkm. D. S. s. 17

ağaz (II) Ağız. TDK DS. - I s. 85

ağız (I) is. 1. İnsan ve héyvanların üzlerinin alt tarafında, alt ve üst çeneleri arasında yéerleşen yéyib-icmeye ve ses çıharmaga mehsus üzv. 2. Ğabların ve s. şeylerin açığı terefi. 3. Odlu silahların lülesinin ön tarafında deşik, gülle çıhan terefi. 4. Kesici aletlerin iti terefi; be'zi alet ve levazımataın iş gören terefi. 5. Bir yerin girilecek ve ya kéçilecek terefi. 6. Bir şeyin bilavasite kenarı, yanı, gırağı. 7. Çayın denize tökülen yeri. 8. Ğabağ, yahınlıg, erefe me'nasında (Çoh vaht isme goşularağ, yiyelik birleşmesi şeklinde işlenir.). 9. Saylarla -defe, yol. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16

ağız (I) Sımr, uç, hudut. TDK TS. - I s. 43

ağız (II) [ağo (II)] 1. Ormandan açılmış boz tarla. 2. Ortasında suların toplandıgı bir toprak bulunan çepeçevre dağların bu toprağa bakan yamaçları, aklan, koyak. 3. Ekin biçilirken orakçı, tırpancının ilk başladığı yer veya bu şekilde tarla içinde açılmış yol. 4. Birkaç tarlanın bir arada bulunduğu tarım bölgesi. TDK DS. - I s. 94

ağız (III) 1. Uç, kenar, başlangıç. 2. Budanan bağ çubuğunun ucundan göze kadar kuruyan kısmı. TDK DS. - I s. 94

ağız (IV) [ağaz (IV)] 1. Ezgi, musiki makamı. 2. Şive, bir bölgenin özel konuşma ve söyleme tarzı. 3. Öğüt, nasihat. TDK DS. - I s. 94

ağız 1. anat. Yüzde, avurtlarla iki çene arasında, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almaya yarayan boşluk. 2. Bu boşluğun dudakları çevrelediği bölümü. 3. Kapların veya içi boş şeylerin açık yanı. 4. Bir akarsuyun denize veya göle döküldüğü yer, munsap. 5. Koy, körföz, liman, yol gibi yerlerin açık yanı. 6. Birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer, kavşak. 7. Kesici aletlerin keskin yanı. 8. Bir dilin sınırları içinde, bölgelere ve sınıflara göre değışen söyleyiş özelliği. 9. Kez , kere, defa. 10. . Üslup, ifade özelliği. 11. Uç kenar. 12. mec. Birini yanıltmak, kandırmak amacıyla dolambaçlı birtakım sözler söyleme özelliği. 13. müz. Bir bölge ezgilerinde görülen özelliklerin tümü. TDK 2005 TS. s. 34

ağız Yeni doğurmuş memelilerin ilk sütü. TDK 2005 TS. s. 37

ağızcıg is. 1. <<Ağız>>dan kiç. 2. (bot.) Çiçeyin dışıçıyının üst taraftan ayrılmış hissesi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 20

ağızcıl Ağızla ilgili olan, oral. TDK 2005 TS. s. 38

ağızdan zarf. 1. Şifahi olarak, yazı ile déyil, dil ile, dilcivarı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağızandolma sif. (köhn.) Kéçmişde lülesi ağızdan doldurulan tüfenk ve s. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağızdırık [ağızdıh -1, ağızlah] Ağızlık, sigara takımı. TDK DS. - I s. 96

ağızlamağ f. (dan.) 1. Ağız ile goparmağ, ağız ile dartmağ, ağızını tahındurmağ. 2. mec. Töhmetlendirmek,acığlanmağ, üstüne gışgırmağ, nesihet vérmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağızlamak (II) Yemeğın üstünden yemek. TDK DS. - I s. 97

ağızlamak (III) Bir şeyin ağız kısmını onarmak. TDK DS. - I s. 97

ağızlamak (IV) Bitki yeşermek, çıkmaya, büyümeye başlamak. TDK DS. - I s. 97

ağızlanmak Ot yeni yeni bitmek, büyümek. TDK DS. - I s. 97

ağızlaşmağ arş. 1. Bir-biri ile sözleşmek, söz-söze gelmek, dille dalaşmağ, söyüşmek. 2. Dilleşmek, meslehetleşmek, sözü bir yere goymağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağızlaşmak 1. Sözleşmek, anlaşmak. 2. İş kolaylaşmak, sonuna yaklaşımak. 3. Zamanı, sırası gelmek. TDK DS. - I s. 97

ağızlatmak (II) [ağız vermek (III)] Kesici bir aletin ağızına yeniden çelik koydurtmak. TDK DS. - I s. 98

ağızlı Ağızlı herhangi bir biçimde olan. TDK 2005 TS. s. 38

ağızlı sif. 1. Ağızlı olan (bah ağız(1) 2-c, me'nada). 2. Kesici terefi olan (alet ve s. Hağğında). 3. mec. (dan.) Dilli,dilaveri diilli-dilaver,yahşı danışmağ gabiliyyeti olan. // mec. (dan.) Ğoçağ, diribaş, sözügeçen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağızlıg is. 1. Duru şeyleri bir Ğabdan başga ağızı dar Ğaba tökmek üçün yuharısı énlı, aşağısı dar cihaz;ğif. 2. Ğab ve s. -nin ağızına goyulan Ğapağ, tıhac ve s. 3. Atın ve başga heyvanların

ağzına vurulan saman torbası. // Ğapan itlerin yahud başğa heyvanların üzüne kéçirilen tor ve s. 4. At yüyeninin ağza kéçirilen demir hissesi. 5. Téléfon trubkasının ağza tutulan terefi. 6. Nefesle çalınan musigi aletlerin ağza salınan hissesi. // Müştük. 7. Bah. ağızotu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 19

ağzılık (I) [agazlık, ağazlık, ağızdih -2, 3; ağızla -1, 2; ağız taşı] 1. Bir şeyin başladığı yer. 2. Huni. 3. Su için ölçü birimi. 4. Yayık çömleğinin ağzına bağlanan deri kapak. 5. Süt süzerken huni içine konan ince bez. 6. Çift sürerken, hayvanların bir şey yemelerine engel olmak için, ağzlarına takılan tel, ip, kendir, sazdan örülen veya çuvaldan yapılan torba. 7. Kuzu ve oğlakların süt emmemeleri için ağzlarına takılan tel kafes. 8. ineklerin kendi kendilerini emmemeleri için ağzlarına takılan tel veya kirpi dikeninden yapılan kafes. 9. Kuyu ağzına konan yuvarlak, delikli taş. 10. Emzik. 11. Sepet veya küfe ağzını kapatmak, için konulan ot, dal. 12. Ekmek pişirilirken fırının ağzına konan bir miktar odun. 13. Kağnım kanat başlarına kadar dolduktan sonra en üste yüklenen deste. 14. Su arkının sulanan yerlere açılan kısmı, ark başı, arklardan sulanacak tarlaya açılan su yolu. 15. Kirizme yapılırken, bağ, bahçe bellenirken belin açtığı derinlik, ilk çukur, hendek. 16. Fidan dikmek için açılan yer. 17. Kütüğü parçalarken açılan yarık. 18. iki bağın arasındaki yol. 19. Dokuma tezgâhında mekiğin işlemesi için bırakılan çözgü aralığı. 20. Çözgü dolaplarında ipliğin muntazam gidişini sağlayan araç. 21. Hazırlık. 22. Dam çevrilir veya örtülürken, çevrilmekte veya örtülmekte olan açık kısım. TDK DS. - I s. 98

ağzılık (I) Dokumacılıkta çözgünün açılıp kapandığı yer, mekik atılacak yer. TDK TS. - I s. 45

ağzılık (III) 1. [bkz. ağuz (I) -1] 2. İneğin doğurduktan sonra sağılan sütünden yapılan yemek. 3. Kavunun çekirdekli kısmından kesilip alınan yüzbeği. TDK DS. - I s. 99

ağzılık (III) At geminde ağza yanlamasına giren demir. TDK TS. - I s. 45

ağzılık (IV) Lâf etme, düzgün konuşma. TDK DS. - I s. 99

ağzılıkçı Ağzılık yapan veya satan kimse TDK 2005 TS. s. 38

ağızotluğ is. (köhn.) Kéçmişde çahmağlı tüfengin ve ağzıdan doldurulan toplu ağızotu tökülen yeri. Az. Dil. İz. Lüg I s. 20

ağızsıl Ağızla ilgili TDK 2005 TS. s. 38

ağızsız 1. ağızı olmayan 2. yumuşak ünlü sessiz TDK 2005 TS. s. 38

ağızsız sif. 1. Ağızı olmayan (bah. ağız (1) 2 ve 5-ci me'nada. 2. Küt, kesersiz (silah ve s.) 3. mec. (dan.) Dilsiz-ağızsız, sözü kéçmeyen, sözü kéçersiz;aciz, mezlum,fağır,cesaretsiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 20

ağızsız Söz söylemesini beceremiyen. TDK DS. - I s. 100

ağızsızlığ is. (dan.) Ağzında keser olmama, sözü kéçmeme, dilsizlik; acizlik,mezumluğ,fağırlığ, cesaretsizlik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 20

ağızucu zerf. Könüksüz, étibarsız, başdansovma. Az. Dil. İz. Lüg I s. 20

ağuz (I) [ağız, ağan, ağaz (III), ağın (I), ağızlık (III) -1, ağız sütü, ağoz, avız (IV)-1, avur (II), avuz] 1. Yeni doğurmuş bir hayvandan ilk günlerde sağılan, koyu yapışkan süt, ağız. 2. Yeni doğurmuş bir hayvanın ilk sütünden yapılan bir çeşit yiyecek. 3. Yeni doğurmuş bir hayvanın sütünden yapılan tatlı, yağlı peynir. 4. Yeni doğurmuş bir hayvanın ilk sütüyle yapılan ekmek 5. Yeni doğurmuş bir hayvanın ilk sütünden yapılan yoğurt. TDK DS. - I s. 115

ağuz is. Sağmal héyvanlar doğduğda memelerinden çı@an ilk süd. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28

ağuz, (ağız (III)) Doğuran hayvanın ilk sütü. TDK TS. - I s. 59

ağzaçık (II) [ağzi açık (I) -1,2; ağzi boş (II), ağzi bozuk, ağzi cıvık, ağzi gara - 4, ağzi gevşek, ağzi haltak, ağzi kalabalık, ağzi kara -2, ağzi keşli -2] 1. Boşboğaz, geveze, sır tutmaz. 2. Avanak, şaşkın, aptal. TDK DS. - I s. 116

ağzaçık (III) [ağzi açık (II)-1] 1. Kapaksız duvar dolabı. 2. Dolap. 3. Kapaksız çinko su kabı TDK DS. - I s. 117

ağziacığ sif. Maymağ, huşsuz,digğetsiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağzibir (I) zerf (dan.) Sözübür,dilbir,müttefig. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağziboş sif. 1. söz sahlaya bilmeyen,sirr sahlaya bilmeyen; sözünün üstünde durmama, étibarsız, deyanetsiz. // Zabietsiz, zaid iradeli, geyri-ciddi, sözü kéçmeyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağzibütöv, ağzibütün sif. Ciddi, sözünün üstünde duran, dayanıglı, sirr sahlayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağzişeng Bah. ağzıköyçek Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağziyri sif. 1. ağzının ğuruluşu eyri olan. 2. mec. İncik, küskün, nazarı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağzığara is. ve sif. Halğ arasında ite ve hususile canavara vériten ad. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

ağzıgöyçek, ağzıgövçek is. (dan.) Ağzına geleni danışan adam. Mes'uliyetsiz danışan adam; boşboğaz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağzıkeserli sif. (dan.) Sözüöten, sözükéçen, nüfuzlu; sözünde möhkem. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağzıköpüklü sif. (dan.) Ğudurgan, ağzın. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağzımvey sif. (dan.) Aciz, oluvay, cesaretsiz, kéy. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağziödlü sif. (dan.) Çoh hirsli, acıglı, tünd danışan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağzıpüste sif. Ağzı çoh küçük ve zerif. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağziyelli sif. (dan.) Yéke-yéke danışan; herbe-zorba ile, hede-ğorhu ile danışan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15
ağziyirtğ sif. (dan.) Sırr sahlamayan, söz sahlamayan; boşboğaz, çaren- peren danışan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15

aı+k /h: Suyun akması, bir şeyin yükselmesi ya da alçalması, bir yana devrilmesi.

ahah (II) 1. Akak, su yatağı. 2. Suyun akış yönü. TDK DS. - I s. 123
ahar (II) [ahr (I) - 5] 1. Çay, dere, akarsu. 2. Su arkı, ince kanal, akak. 3. Pınar. 4. Çeşme. 5. Çeşme oluğu, TDK DS. - I s. 125
aħar 1. Daim aħan, aħar su. 2. Cereyan semti, istiğameti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 107
aharbahar 1. Aklantı, suların akış meyli. 2. Toprağın meyile göre ayrılışı. TDK DS. - I s. 125
aharca Daima akan yara. TDK DS. - I s. 125
aħarlı Hareket zamanı havanın müğavimetine daha az me'ruz ğalmağ için müvafığ bir formada düzeldilmiş. 2. Bir tereften aħar yeri olan, durğun olmayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 107
ahdaracah [ahdaracak, ahdarac, ahtaracak, ahtarac -1, ahtarağac, ahtıraçak] Saç üzerinde pişirilen yufkayı çevirmeye yarıyan, tahta veya demirden yapılan aygıt. TDK DS. - I s. 127
ahdarmah, ahdarmak [ahtarmak (I) -1, 2, 3,8,9,11,12] 1. Devşirmek, toplamak. 2. Karıştırmak, altüst etmek, çevirmek. 3. Dolu olan bir şeyi boşaltmak. 4. Baştan sonuna kadar okuyup bitirmek, hatmetmek. 5. Aramak, araştırmak, soruşturmak. 6. Arayıp bulmak. 7. Çağırarak 8. Tarlayı ilk defa sürmek. 9. Tarlayı ikinci veya üçüncü defa sürmek. TDK DS. - I s. 128
ahın İşlenmesi kolay, engebesiz, düz TDK DS. - I s. 129
ahıcı 1. Aħmağa ğabil olan; duru 2. selis, revan. 3. bir yerde ğerar tapmayan, sabit olmayan, daim deyişen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 109
ahıcı Akıcı, seyyal. TDK TS. - I s. 62
ahılğan, ahılğan [ahılkan, ahındırık, ahındırık, ahınduruk, ahma (I), ahmak] Çamsakızı, reçine. TDK DS. - I s. 129
ahım, ahım (I) Eğim, meyil. TDK DS. - I s. 129
aħın 1. sür'etle aħan su; sél; iti ceyeran, küclü aħan su, sélab. Cereyan, suyun aħıb ğetdiyi teref. 2. meftilde élektirik cereyanın hareketi. 3. arası kesilmeden hareket éden insan ve s. Kütlesi, izdiham. 4. ğediş, cereyan. 5. hücum, başğın, hemle. Az. Dil. İz. Lüg I s. 108
aħıntı 1. bir terefe doğru hareket éden su, hava yaħud élektirik kütlesi cereyanı. 2. su ile aħıb bir yere yığılan şeyler,suyun özü ile ğetirdiyi şeyler. Az. Dil. İz. Lüg I s. 108
aħışmağ 1aħıb bir yere yığılmağ,her tereften aħıb gelmek,aħıb tökülmek; aħmağ. 2. aħın halına gelmek, ğelmek, yayılmağ Az. Dil. İz. Lüg I s. 109
ahıt 1. Salça. 2. Şekerle yapılan koyu şerbet, ağda. TDK DS. - I s. 131
ahıtma (II) 1. Saç üzerinde veya tepside pişirilen çörek, ekmek. 2. Saç üzerinde pişirilen ve yassı kadayıfa benziyen bir çeşit tatlı. TDK DS. - I s. 131
ahıtmak Küçük çocuk çış etmek. TDK DS. - I s. 131
ahıtmak Akıtmak. TDK TS. - I s. 63
aħızdırılmağ azca-azca aħızılmağ,tökülmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 108
ahlan Derenin hızlı akan kısmı. TDK DS. - I s. 132
aħmağ (I) 1. Bir istiğametde ğetmek, cereyan étmek 2. Sızmağ, harab olduğu için mayeyi buramağ. 3. Damcı-damcı tökülmek 4. Gelmek,tökülmek. 5. ğuetli kütle ve ya izdiham halinde hareket étmek, irelilemek,yerimek,ğetmek-gelmek. 6. sakit,müntezem hareket étmek 7. ğetmek,ötmek,kéçmek 8. suyun özü ile,cereyanı ile ğetmek; cereyan aparmağ. 9. süzğün göz hağğında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 110
ahmak Akmak. TDK TS. - I s. 63

- aħmaz** 1. Aħmayan, durđun 2. Durđun su, uħur yérlerde yığılıb ğalan su. Az. Dil. İz. Lüg I s. 110
- aħnaşmađ** Aħışıb gelmek izdihamla gelmek, aħışmađ Az. Dil. İz. Lüg I s. 110
- aħsađ** Bir ğıçı ğısa veya elil olan topal, olap. 2. goyunlarda oħ,o biri hėyvanlarda ise tesadűf ėdilen yoluħma ħestelik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 110
- aħsamak** bk. ağsamak TDK TS. - I s. 63
- aħsar** Aħsađ, aħsayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 111
- aħsatmađ** 1. aħsamađa sebep olmağ,topal ėtmk. Az. Dil. İz. Lüg I s. 111
- aħsamađ** 1. bir ayağının ğısalığı ve ħestelenmesi neticesinde bir terefini çeke-çeke yerimek,taytamağ. 2. irelilemek,yaħşı ğetmemek,lenk ğetmek, geride ğalmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 110
- aħtara** 1. [bkz. aħdaracah] 2. Fırın kűređi. TDK DS. - I s. 134
- aħtarađa** [bkz. aħdaracah] TDK DS. - I s. 134
- akalamak** 1. bir yerde birikilmiş suları akıtmak 2. bataklıkları aka yoluyla kurutmak TDK 2005 TS. s. 46
- akagan** [bkz. akak (II)] TDK DS. - I s. 137
- akağan** ok akan. TDK TS. - I s. 67
- akak (I)** [akanak(I)-1,2; ağın (II)-1,2; akılın (I) -2, 3; akıntı (I)-2, akıntılı (I)-1, akırın (II) -1,2; akkm (II) -1,2; aklam (I) -1, aklan (I) -2,3,4; akma, aknak] 1. Mecra, yatak, kuru sel yarıntıları, dere yatağı. 2. [bkz. akar -1] 3. ağlayan, ırmak veya derede suyun hızlı aktığı yer 4. Eğimi, inişli fazla olan yer, meyilli, eğimli. 5. Cereyan, akıntı. 6. [bkz. akarca (I) - 3] TDK DS. - I s. 137
- akak** 1. yatak 2. ırmak, dere, çay, kűuk akarsu 3. suyun ivinti yeri 4. eđimi, ibişi fazla olan yer TDK 2005 TS. s. 47
- akan** Bk. Akar. GTS s. 6
- akanak (II)** Sakız elde edilen kűk TDK DS. - I s. 138
- akar** [akak (I) -2, akan (I) -1,2; akanca, akarca (II) -1,2; akılın (I) -4, aklan (I) -5, akıntı -2] 1. ırmak, dere, çay, kűuk akarsu. 2. eşme, pınar, kaynak, su oluğu. 3. eşme yalağı. TDK DS. - I s. 138
- akar** Akar, akıcı, akarsu. GTS s. 6
- akar** Dnuwsız akıp yatan, akýan yap, suw, akada. Trkm. D. S. s. 33
- akarca (I)** [akaca, akak (I) -6, akar - 5] 1. Kemik veremi. 2. Bulaşıcı beyin hastalıđı (hayvanlarda) 3. Daima akan çıban, sıracı, fistűl. 4. Deri veremi, cűzam. 5. Belsođukluđu 6. Kűstebek denilen bir hastalık. 7. Akıntılı ve ۆldűrűcű bir hayvan hastalıđı. TDK DS. - I s. 139
- akarca (II)** 1. [bkz. akar -1] 2. [bkz. -akar - 2] 3. Kaplıca. TDK DS. - I s. 139
- akarca** 1. Kemik veremi 2. Sűrekli işleyen çıban,fistűl 3. Kűuk akarsu 4. Kaplıca TDK 2005 TS. s. 47
- akarcalı** 1. Başkasının malına zarar veren kimse. 2. Bűnyece zayıf, hastalıklı kimse. TDK DS. - I s. 139
- akarcık** Kűuk sivilce. TDK DS. - I s. 139
- akarsu (I)** 1. Altın veya gűműşten yapılmış bilezik. 2. Altın veya gűműş izerine elmas işlemeli gerdanlık. 3. İnci ile işlenmiş bir bař sűsű. TDK DS. - I s. 140
- akarsu (II)** Eskiden kullanılan bir çeşit kadın kumaşı. TDK DS. - I s. 140
- akarsu** 1. yeryűzűnde yer altında belirli bir yarak içinde eđim boyunca sűrekli veya zaman zaman akan su. 2. Tek sıra elmastan gerdanlık. TDK 2005 TS. s. 47
- akaryakıt** Benzin, gazyağı, mazot vb. sıvı yakıt. TDK 2005 TS. s. 47
- akbın** Salma su ile sulanan tarla. TDK DS. - I s. 142
- akbun** [akmın oku] 1. [bkz. aħbun -1] 2. Su basan, gűbreli, verimli tarla. TDK DS. - I s. 143
- akdara** Erkekler tarafından oynanan bir oyun. TDK DS. - I s. 146
- akdarga** bkz. Akdıraç TDK DS. - I s. 146
- akdarmak** [akdar dűnder etmek, akdarmah, akdűrt etmek, aktar dűnder etmek, aktar kutar etmek] 1. Bir şeyi altűst etmek, karıřtırmak, savurmak, bořaltmak, devretmek, hatmetmek, çevirmek. 2. Tarlayı sűrerek toprađı kabartmak. 3. İletmek, gűndermek TDK DS. - I s. 147
- akdıraç** [akdaracak, akdara, akdarga, akdıre, akdıre, aktaracak - 2, aktara, aktarağacı - 2, aktıra, aktıraş -1, aktire] Sacın, izerindeki yufkayı çevirmeye yarıyan, yassı demir veya tahta aygıt. TDK DS. - I s. 148
- akdurmak** Akıtmak. TDK TS. - I s. 71
- akđın** Derýaniñ, ýabiñ we ř. m. akıř uđrı, akýan ýolu, tarapı. Trkm. D. S. s. 33
- akđır** Gatı akýan, alt akýan (suw hakda). Trkm. D. S. s. 33

- akı** Herhangi bir kuvvet alanında belli bir tüzlemin belli bir bölümünden geçtiği varsayılan güç çizgileri, seyelan. TDK 2005 TS. s. 49
- akıcı** 1. Akma özelliği olan 2. Kolay anlaşılabilen okunabilen anlamca açık 3. Kesintisiz TDK 2005 TS. s. 49
- akıcı** Akıcı GTS s. 6
- akıcılık** 1. Akıcı olma durumu 2. Söz, yazı ve anlatımın akıcı olma özelliği, selaset. TDK 2005 TS. s. 49
- akıd** [akıda (II), akıdak -1, akıdık(I) -1, akıt (I), akta] Sidik. TDK DS. - I s. 150
- akıdak** 1. [bkz. akıd] 2. Lâzımlık, oturak. TDK DS. - I s. 150
- akıdık (I)** 1. [bkz. akıd] 2. Her yere işiyen kimse. TDK DS. - I s. 150
- akıdık (II)** Kararsız, ikiyüzlü, sebatsız, dönek. TDK DS. - I s. 150
- akıldak (II)** Küçük su toplumu çizgisi, su çatı. TDK DS. - I s. 151
- akılğan (I)** [akgın (II) -4, akılkan -1, akıntılı (I) -2, akkın (II) -4, aklan (I) -6, aknal -1] 1. Akıntılı, hızlı akan su, akıntılı su kanalları. TDK DS. - I s. 151
- akım (I)** [akgın (II) - 3, akılğan (I) - 5, akıntı (I) - 3, akkın (II) - 3, aklam (I) - 2, aklandı -1, aklım, aknal - 2] Meyil, suya akış imkânı veren eğim TDK DS. - I s. 151
- akım** Akım. GTS s. 7
- akım** Suwuñ akýan ugry, gidýän ugry. (Göçme manıda) Haýsý hem bolsa bir işde, döredijilikde ugur. Trkm. D. S. s. 35
- akımcı** Belirli bir akıma bağlı kişi, akımcı ve karamcılar. TDK 2005 TS. s. 53
- akımölçer** Bir elektrik akımın şiddetini ölçmeye yarayan araç, amperölçer. TDK 2005 TS. s. 53
- akımtoplar** Akümülatör. TDK 2005 TS. s. 53
- akın** Akın. GTS s. 7
- akın (I)** 1. Kalabalık bir şeyin arkası kesilmeyen bir geliş durumunda olması. 2. Düşman topraklarına tedirgin etme, yıldırma, çapul vb. amaçlarla toplu olarak yapılan baskın. 3. sp. Gol atmak veya sayı yapmak amacıyla karşı takımın sahasına doğru genellikle topluca girişilen hücum. TDK 2005 TS. s. 53
- akıncak** Bayır, tepe, yamaç. TDK DS. - I s. 151
- akıncı** 1. Düşman ülkesine akın yapan savaşçı. 2. sp. İleri uç oyuncusu. TDK 2005 TS. s. 53
- akındırık** Reçine, çam sakızı, akma. TDK 2005 TS. s. 53
- akıngan** Su yürümüş ağaç. TDK DS. - I s. 152
- akınkayası** Kayabalığıgiller familyasından derin ve uzaklarda yaşayan ince, uzun bir balık türü. TDK 2005 TS. s. 53
- akınmak** [akkınmak] 1. Özenmek, meyletmek, gönül vermek, sevmek. 2. Kaymak TDK DS. - I s. 152
- akıntı (I)** 1. Yağmur ve kar suyu. 2. [bkz. akak (I) - 3] 3. [bkz. akım (I)] TDK DS. - I s. 152
- akıntı (III)** Bir işin normal gidişi. TDK DS. - I s. 152
- akıntı (IV)** Kadınlarda aybaşı olayı. TDK DS. - I s. 152
- akıntı** Akıntı. GTS s. 7
- akıntılı** 1. Akıntısı olan 2. Eğik,eğimli,meyilli TDK 2005 TS. s. 53
- akıntıölçer** Bir akarsuyun ve kanalın hızını ve düzeyini ölçmeye yarayan alet TDK 2005 TS. s. 53
- akış** 1. akma işi veya biçimi 2. Geçip gitme, Sürüp gitme. 3. Belirlenen biçimde, kurallarına ve doğasına uygun olarak gerçekleşme. 4. Akın. TDK 2005 TS. s. 53
- akış** Akış. GTS s. 6
- akışkan** Kendilerine özgü bir biçimleri olmayıp içinde buldukları kabın biçimini alan (Sıvı veya gaz), seyyal, likid. TDK 2005 TS. s. 53
- akışkı** Akınca TDK DS. - I s. 152
- akışma** Kulağa hoş gelen veya kolayca söylenen seslerin özelliği TDK 2005 TS. s. 54
- akışmaa** 1) Akmak,süzülmek 2) Herhangi birini izlemek 3) Anlaşmak; konuşmak. GTS s. 6
- akışmak (I)** Bir yöne hep birden, toplu olarak yürümek, üşüşmek. TDK DS. - I s. 152
- akışmak (II)** Toprak dam yağmurda akmak. TDK DS. - I s. 153
- akışmak (III)** Anlaşmak, kaynaşmak, arkadaş olmak. TDK DS. - I s. 153
- akıtmak** Celbetmek, akın akın çekmek. TDK TS. - I s. 72
- akkın (I)** [akgın (I) -1,2,3; akıntılı (I) -3, 4; aklam (II), aklan (II)-2] 1. Az meyilli, düzgün, engebesiz yol veya toprak. 2. Sürülmesi ve çalışılması kolay tavlı toprak 3. Yolunda, yoluna girmiş, olurunda 4. Kolaylıkla yapılan, çabuk ilerliyen, akıcı (iş hakkında). 5. İşlenmesi kolay, pürüzsüz, düz gün, budaksız ağaç veya tahta. TDK DS. - I s. 155

- akın (III)** [akıntılı (II)] 1. İstekli, eğinik, gönüllü, tutkun. 2. Anlayışlı. TDK DS. - I s. 156
- aklağı** Akan suyun yatağında oyduğu çukur. TDK DS. - I s. 157
- aklam (I)** 1. [bkz. -akak (I) -4] 2. [bkz. akım (I)] TDK DS. - I s. 157
- aklan** 1. Sularını bir denize veya göle gönderen bölge, maile. 2. Bir dağ sırasının yamaçlarından herbiri. TDK 2005 TS. s. 54
- aklan, aklan (I)** 1. Su arkı. 2. [bkz. akak (I) -1] 3. [bkz. akak (I) -3] 4. [bkz. akak (I) - 4] 5. [bkz. akar I] 6. [bkz. akılğan (I) -1] TDK DS. - I s. 157
- aklantı** 1. [bkz. akım (I)] 2. [bkz. akar - 1] 3. Saçak oluşu. TDK DS. - I s. 158
- akma (I)** [akılğan (II) - 2, akılkan - 2, akındırık, akıntı (II), akıtma (I) - 9, aklan (II) -1, akunduk, akunduruk] 1. Çamsakızı, reçine. 2. Çokça meyva ağaçlarının gövde ve dallarında olan zambak. 3. Katran, TDK DS. - I s. 158
- akma (III)** Aldanma, gönül verine. TDK DS. - I s. 159
- akma** 1. Akmak işi. 2. hlk. Reçine, çam sakızı, akındırık. TDK 2005 TS. s. 56
- akmaa** 1) Akmak 2) Dökülmeek GTS s. 7
- akmak (I)** Ağaçlara su yürümek TDK DS. - I s. 159
- akmak** Bir tarapa gönükmek, dökülmek, guylmak (Trkm. D. S. s. 34
- akmak** 1. Meyletmek. 2. Akın etmek, istila etmek, hücum etmek. 3. Sıyrılıp çıkmak. 4. Akın akın gitmek. 5. Koşmak. TDK TS. - I s. 73
- akmak** 1. Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek 2. Bu gibi maddeler aşağıya, yere düşmek, 3. Sıvı bir madde bir yerden çıkmak. 4. Bir kap veya bir yer, içindeki veya üstündeki sıvıyı sızdırmak. 5. Art arda ve toplu olarak gitmek. 6. Kumaş yıpranıp iplikleri erimeye başlamak. 7. Boya birbirine karışmak. 8. Sürüp gitmek 9. mec. Zaman çabuk geçmek. 10. mec. Karışmak, katılmak. TDK 2005 TS. s. 56
- akmaz** Bir yere akıntısı olmıyan küçük göl. TDK DS. - I s. 159
- akmaz** Durgun su, gölet. TDK 2005 TS. s. 57
- akmik** Atmik, sperma. TDK DS. - I s. 159
- akraç (I)** Su kabı. TDK DS. - I s. 160
- akraç (II)** Derelerin büklüm, dönemeç yeri. TDK DS. - I s. 160
- aksak (I)** Koyunun tırnağı arasında meydana gelen ve çakı ile kesilerek yerine tuz basılan şişkinlik, çıban. TDK DS. - I s. 161
- aksak** 1. Aksayan, hafifce topallayan. 2. mec. İyi gitmeyen, iyi işlemeyen. 3. is. müz. Türk müziğinde oldukça kıvrak bir usul. 4. is. ed. Eski Yunan ve Latin şiir ölçüsünde, sondan bir önceki hecesi kısa olacak yerde uzun olan dize. TDK 2005 TS. s. 58
- aksamak** 1. Hafifce topallamak. 2. mec. Bir iş gereği gibi yürümek, geri kalmak. TDK 2005 TS. s. 58
- aksımak** 1. İtiraz, aksilik 2. Topallamak. TDK DS. - I s. 161
- aktaracak** 1. Dirgen :2. [bkz. akdıraç] TDK DS. - I s. 162
- aktarağacı** 1. Yemencilikte, yemenileri çevirmek için kullanılan uzun ve yuvarlak bir ağaç. 2. [bkz. akdıraç] TDK DS. - I s. 162
- aktarıcı** 1. Dam kiremitlerini aktarıp kırıkları yenileyen kimse. 2. sin. ve TV Görüntüyü bir bölgeden başka bir bölgeye ileten araç. 3. sp. Voleybolda öbür oyuncuların vurması için topu, ağın üzerine yükselten oyuncu. TDK 2005 TS. s. 61
- aktarılmak** 1) Dönmek, yuvarlanmak devrilmek 2) Kaynamak, galeyan etmek GTS s. 7
- aktarılmak, (ahtarılmak, akdarılmak)** 1. Düşürülmek, başkası tarafından yıkılmak. 2. Kendi kendine yıkılmak, devrilmek. 3. Yüz çevirmek, başka tarafa dönmek. TDK TS. - I s. 75
- aktarım** 1. Aktarma işi, nakil. 2. psikol. Psikoterapide hastanın terapistle ruhsal yapısı üzerinde etkili olmuş deneyim ve ilişkilerini aktarması. TDK 2005 TS. s. 61
- aktarma (I)** 1. Havale etme, baştan savma. 2. Çalma. 3. Ganimet. TDK DS. - I s. 163
- aktarma (II)** Tavla ve domino gibi oyunlarda kullanılan bir söz. TDK DS. - I s. 163
- aktarma (III)** Kepenek. TDK DS. - I s. 163
- aktarma (IV)** Ekin kaldırılan tarlayı ilkbaharda sürme zamanı. TDK DS. - I s. 163
- aktarma** 1. Aktarmak işi. 2. Bir taşıttan başka bir taşıta geçme. 3. Sürülmemiş tarlayı ilk veya ikinci kez sürme. 4. Arıları bir kovandan ötekine geçirme. 5. ed. Alıntı. 6. sp. Bir oyuncunun topu kendi takımından bir başka oyuncuya göndermesi. 7. tic. Para aktarımı. TDK 2005 TS. s. 61
- aktarmaa** 1) Aktarmak, çevirmek, ters yüz etmek 2) Atmak 3) Araştırmak, karıştırarak araştırmak, aramak 4) Buğdayı kürekle karıştırmak 5) Karışık işin içinden çıkmak (Mec.) 6) Akıtmak. GTS s. 7

aı+n/ŋ: Anlamak, anlayış, hatıra, ses, şöhret kavramlarında kelimeler türetir.

- ağıştırmak** [ağnaşdırmak -1, ağırılaştırmak] Üstü kapalı anlatmak, hissettirmek, dolayısıyla duyurmak. TDK DS. - I s. 93
- an (III)** Zihin. TDK 2005 TS. s. 92
- an** Pikir, oý, düşünje. Huş, akıl. Trkm. D. S. s. 44
- anadıcı** Hikayeci. GTS s. 14
- añaglamak** [añalamak] Vuracak gibi olmak, vurmaya niyet etmek. TDK DS. - I s. 249
- anak** [andaş -2] 1. Hafıza, bellek. 2. Karşılık, mukabil. 3. [bkz. andaç (I) -1] 4. Heykel, abide. TDK DS. - I s. 249
- anaklamak** Gözetlemek, bakmak. TDK DS. - I s. 249
- and** is. Bir şey hakkında verilen tenteneli ve'd söz. // Sedağete riayet etmek hakkında resmi ve tenteneli ve'd. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- and** Yemin, ahit, söz verme. TDK TS. - I s. 129
- andaç (I)** [anacak, anaç (XI), anak -3, andaçlık, andaş -1, andıç -1, andırak -1, angaç (I) -2, angı (II), anık (VI), ansak (II)] 1. Hatıra, hediye, armağan. 2. Ölen kimsenin arkada kalan tek evladı. 3. Evlât, nesil, döl. 4. Ölmüş aile büyüklerinin hatırası sayılan insan veya eşya. 5. Halef. TDK DS. - I s. 256
- andaç (IV)** İsim, ün, şöhret. TDK DS. - I s. 256
- andaç** 1. Ajanda. 2. Anı, yadigar. TDK 2005 TS. s. 97
- andırak** 1. [bkz. andaç (I) -1] 2. Anıt. TDK DS. - I s. 260
- añdırıcı, (añdurucu)** Yadigâr. TDK TS. - I s. 144
- andırış** 1. Andırma işi veya biçimi, anatoloji. 2. İki şey arasında bazı noktalardaki uygunluk, benzerlik durumu, temsil. TDK 2005 TS. s. 98
- andırmaa** Andırmak, hatırlatmak. GTS s. 13
- andırmağ** f. 1. Anlatmağ, başa salmağ, gandırmağ. 2. Hatırlamağ, yada salmağ, oğşar kimi görünmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- andırmak (I)** 1. Hatıra getirmek, hatırlamak, 2. Anlatmak, etraflıca söylemek TDK DS. - I s. 260
- andırmak** Benzer yanları bulunmak, çağrıştırmak. TDK 2005 TS. s. 98
- añdırmak, (añdurmak)** Hatırlatmak. TDK TS. - I s. 144
- andlamak** Ant içirmek, yemin ettirmek. TDK TS. - I s. 147
- andlaşmağ** garş. Bir-birine tenteneli söz vermek, ehdleşmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- andlaşmak** Karşılıklı yemin etmek, ahitleşmek. TDK TS. - I s. 148
- andlı** sif. And içerek üzerine müeyyen vezife ve s. götürmüş, and içmiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- angı (I)** Şan, şöhret, ün, lâkap. TDK DS. - I s. 265
- angıç (III)** Doğru dürüst yürümiyen TDK DS. - I s. 265
- angın** Ünlü, anılmış, meşhur. TDK 2005 TS. s. 99
- angış** Söz konusu. TDK DS. - I s. 266
- angıtmak** Şaşırmak, aptallaşmak : Neye angıttın da öyle bakıyorsun. TDK DS. - I s. 267
- angmak** Birinin arkasından konuşmak, lâfını etmek, anmak. TDK DS. - I s. 267
- anık** Açık, aydıñ, düşünükli; gowı görünýän, takık, mälim. Trkm. D. S. s. 43
- anıl (I)** 1. Amaç, erek. 2. Bellek, hafıza. 3. Usul, kaide TDK DS. - I s. 269
- añıl (II)** Ondan, onun için TDK DS. - I s. 269
- anılaşmak** Anı niteliği kazanmak. TDK 2005 TS. s. 99
- anılmaa** 1) Hatırlanmak 2) Hatırlatılmak 3) meşhur olmak, ün kazanmak GTS s. 14
- anıлмаğ** mech. Yada salınmağ, hatırlanmağ, yad édilmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- añılmak** 1. Şöhret bulmak, ünlenmek. 2. Sözü edilmek, bahsedilmek, anılmak TDK DS. - I s. 269
- añılmak** Hatıra getirilmek, söz konusu olmak. TDK TS. - I s. 154
- anıılmak.** Anmak işine konu olmak, hatırlanmak. TDK 2005 TS. s. 99
- anıılmış** 1) Anılmış 2) Meşhur 3) Mahir sanatkar GTS s. 14
- añılmış** Adı, sözü geçmiş olan. TDK TS. - I s. 154
- añılur** Meşhur, ünlü. TDK TS. - I s. 154
- anımsama** Hatırlama. TDK 2005 TS. s. 99
- anımsamak** Hatırlamak. TDK 2005 TS. s. 99
- anıñ** [âniñdâ] Onun için, tevekkeli TDK DS. - I s. 269

- anuñ, (anuñ)** 1. Onun. 2. Onun için. TDK TS. - I s. 154
- anır (I)** Taraf, yön TDK DS. - I s. 269
- anısıl** 1. Anıt niteliğinde olan, anıta benzeyen, abidevi. 2. Görkemli. TDK 2005 TS. s. 100
- añış (II)** Hatırlanan şey. TDK TS. - I s. 158
- anış** is. (ğed). İstek, arzu, dilek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- anış** Ölen annesinin adını taşıyan çocuğa hitap TDK DS. - I s. 270
- anışmak, ańışmak** 1. Birini anmak, birinin arkasından sözünü etmek 2. Konuşmak, söyleşmek, anlatmak: Çocuk ölmüş, demin adamlar ańıştıyordu. TDK DS. - I s. 271
- anıştırma** anıştırmak işi. TDK 2005 TS. s. 99
- anıştırmak** Bir şeyi açıkca söylemeyip üstü kapalı anlatmak, dolaylı anlatmak, ima etmek, ihsas etmek. TDK 2005 TS. s. 99
- anıştırmak, ańıştırmak** [anıştırmak, ansıtmak -1, anşırmak -3, anşırtmak, anşıtmak] Üstü kapalı anlatmak, sezdirmek, ihsas etmek. TDK DS. - I s. 271
- anıt** 1. mim. Önemli bir olayı veya büyük bir kişinin gelecek kuşaklarca tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpacak büyüklükte, sembol niteliğinde yapı, abide. 2. mec. Önemli ve değeri çok olan eser. TDK 2005 TS. s. 99
- anıtlaşmak.** 1. Anıt durumuna gelmek, anıt değeri kazanmak. 2. Saygı ve sevgi ile anırlır duruma gelmek, abideleşmek. TDK 2005 TS. s. 100
- ankmak** Anmak, hatırlamak. TDK DS. - I s. 274
- ankut** bk. anıt TDK TS. - I s. 161
- anladılmağ** mech. Başa salınmağ, gandırılmağ, bildirilmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlağ** is. Düşünce, me'rifet, derrake. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- anlağan** Duygulu. TDK DS. - I s. 274
- anlağlı** sif. Düşünceli, ganacağlı, me'rifetli, derrakeli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 78
- ańlağan** Anlayışlı, zeki. TDK TS. - I s. 161
- anlak (II)** Anlayışlı. TDK DS. - I s. 274
- anlak** Zeka. TDK 2005 TS. s. 101
- anlaklı** Zeki. TDK 2005 TS. s. 101
- ańlam** [annak (II) -2] Anlayış, duygu. TDK DS. - I s. 274
- anlam** 1. Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, fehva, valör. 2. Bir önermenin, bir tasarımın, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey. TDK 2005 TS. s. 101
- anlamağ** f. 1. Başa düşmek, ganmağ, düşünmek, derk étmek. 2. Duymağ, sézmeğ, hiss étmek, başa düşmek. 3. Bir şey hakkında müeyyen fikir, bahışı olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- ańlamah** Telakki etmek. TDK TS. - I s. 161
- ańlamak (II)** Anlamak, idrak etmek. TDK DS. - I s. 275
- anlamak** 1. Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak. 2. yeni bilgileri eskileriyle bir araya geiterek sonuç niteliğinde başka bir bilgi edinmek. 3. Sorup öğrenmek. 4. Doğru ve yerinde bulmak. 5. Birinin duygularını, istek ve düşüncelerini sezebilmek. 5. Bir şey hakkında bilgisi bulunmak. 7. İyilik görmek, yararlanmak. 8. Sahip olmayı istemek, dileğinin yerine getirilmesini istemek. TDK 2005 TS. s. 101
- anlamak** Düşünmek, akıl yetirmek. Ańmak, bilmek, duymak, sızmak. Trkm. D. S. s. 44
- ańlamaklu** Anlayışlı. TDK TS. - I s. 161
- anlamazlık** Bir şeyi anlamamış, kavrayamamış gibi davranma, anlamamazlık. TDK 2005 TS. s. 101
- anlamdaş** Eş anlamlı. TDK 2005 TS. s. 101
- anlar** [âneýş, annah, annak (II) -1, annamak (II) -1] Anlayış, bellek, zekâ : Artık ihtiyarladım, anlarım kıtaldı. TDK DS. - I s. 275
- ańlarlanmak** Anlar hâle gelmek, anlar gibi görünmek. TDK TS. - I s. 164
- ańlarurak** En ferasetli, en anlayışlı. TDK TS. - I s. 165
- anlaşığlı** sif. Aydın, başa düşülen, hamının başa düşeceyi şeklinde olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlaşık** Aralarında anlaşma bulunan taraflardan, kimselerden biri. TDK 2005 TS. s. 102
- anlaşılan** Anlaşıldığına göre, galiba, muhtamelen. TDK 2005 TS. s. 102
- anlaşımağ** mech. Başa düşülmeki derk édilmek; me'lum olmağ, aydın olmak. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlaşılmak** 1. Anlama işine konu olmak. 2. Belli olmak, ortaya çıkmak. TDK 2005 TS. s. 102
- anlaşılmaz** Anlaşılması güç olan, bir anlam verilemeyen, karışık, muğlak. TDK 2005 TS. s. 102

- anlaşılmaz** sif. Başa düşülmeyen ve ya başa düşülmesi çetin olan, me'nası aydın olmayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlaşma** 1. Anlaşmak işi. 2. Devletler arası siyasal, ekonomik, kültürel vb. alanlarda yapılan uzlaşma ve bu uzlaşmanın testpit edildiği belde, uyuşma, itilaf, antant. 3. Sözleşme. Anlaşma yapmak anlaşma vergisi düzenleyip imzalamak. TDK 2005 TS. s. 102
- anlaşmağ** f. Bir-birini anlamağ, başa düşmek, bir-biri ile razılanmağ, sazişe gelmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlaşmak** 1. Düşünce, duygu, amaç bakımından birleşmek, antant kalmak. 2. Sözleşmek, sözleşme imzalamak. TDK 2005 TS. s. 102
- anlaşmazlık** İki veya daha çok tarafın düşünce ve amaçları arasında ayrılık, uyuşmazlık, iyilaf. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatı** 1. Ayrıntılarıyla anlatma. 2. ed. Roman, hikaye, masal vb edebi türlerde bir olay dizisini anlatma biçimi, hikayeleme, hikaye etme, tahkiye. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatıcı** Hikaye, fıkra vb. ni anlatan kimse. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatımcı** 1. Yalnızca hikaye etmeye ağırlık veren eser. 2. Eserlerinde hikaye etmeye, tahkiyeye ağırlık veren yazar. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatımcılık** Dışa vurumculuk. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatımlı** Düşünce ve duyguyu güçlü ve canlı biçimde anlatan. TDK 2005 TS. s. 102
- anlatmağ** f. Başa salmağ, gandırmağ, izah etmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlatmak** 1. Bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak, bilgi vermek, izah etmek. 2. İnandırmak, ikna etmek. 3. Söylemek, nakletmek. TDK 2005 TS. s. 102
- anlayan** f. sif. Başa düşen, ğanan, me'rifetli, ğanacağlı, arif. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlayış** 1. Anlama işi veya biçimi, telakki, zihniyet. 2. Anlama yeteneği, feraset, izan, zeka. 3. Hoş görme, halden anlama. 4. Ayrırıcı bir nitelik olmak bakımından görüş, zihniyet TDK 2005 TS. s. 103
- anlayış** is. 1. Anlaşma, ğanma, düşünme, derk étme işi; idrak, ağıl, zeka, feraset. 2. Bir şey hağğında mentiği cehetden formalaşmış ümumi fikir, tesevvür; mefhum. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlı** Payhaslı, düşünjeli, düşbi. Trkm. D. S. s. 45
- anlı** sif. (ğed.) ağıllı, düşünçeli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anlılık** 1. Duyu ve iradeden ayrı olarak düşünölen bilme melekesi, anlama gücü, usavurma, yargılama, müdrike, entelegt. 2. sf. Kısa süren, bir an içinde olan. TDK 2005 TS. s. 103
- anlıkcılık** Duyu ve irade karşısında anlığın üstünlüğünü ileri süren doktrin, zihniye, entelegtüalizm. TDK 2005 TS. s. 103
- anma** 1. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etme. 2. Ölmüş bir insanı hatırlamak için yapılan tören, ihtifal. TDK 2005 TS. s. 103
- anmaa** Anmak, hatılamak. GTS s. 14
- anmağ** f. Yada salmağ, hatırlamağ, yad étmek, yada gétirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 79
- anmak** Düşünmek, akıl yetirmek. Duymak, bilmek, sızmak. Trkm. D. S. s. 45
- añmak** 1. Anlamak. 2. Hatırlamak. 3. Söz açmak, bahsetmek. TDK TS. - I s. 165
- anmak, añmak (I)** 1. Açıklamak, söylemek. 2. Akla gelmek. 3. Söz vermek, vaat etmek. TDK DS. - I s. 275
- anmak** 1. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak. 2. Bir sözü ağızına almak. 3. (-i, -l) Bir armağanla gönlünü almak. 4. Adlandırmak. TDK 2005 TS. s. 103
- anmalık** Anılmak üzere verilen nesne, hatıra, yadigar, bergüzar. TDK 2005 TS. s. 103
- annamaa** Anlamak. GTS s. 14
- annamağ** [annamah, annamak (II) -2] Anlamak. TDK DS. - I s. 275
- annamak** Anlama, anlayış GTS s. 14
- annamasız** 1) Anlamsız 2) Boş GTS s. 14
- annamaz** 1) Anlamaz 2) Vicdansız GTS s. 14
- annar** Anlar. GTS s. 14
- annaşmaa** 1) Anlaşmak, Sözleşmek 2) Hesaplaşmak (mec.) GTS s. 14
- annaşmak** 1) Anlaşma 2) Söz kesme GTS s. 14
- annaşmak, añnaşmak** Anlaşmak. TDK DS. - I s. 277
- annaşmazlık** anlaşmazlık GTS s. 14
- añnaştırmak** Anlaştırmak, ima yolu ile anlatmak. TDK DS. - I s. 277
- annayan** Akıllı, zeki. GTS s. 14
- annayış** Anlayış. GTS s. 14

- annışlı** Akıllı, anlayışlı. TDK DS. - I s. 279
- ansamak (I)** Göreceği gelmek, özlemek. TDK DS. - I s. 279
- ansıtma, ańsıtma** 1. [bkz. anıştırmak] 2. Andırmak, az benzemek. TDK DS. - I s. 279
- ansız** 1. hlk. Anlayışsız, akılsız. 2. zf. Ansızın. TDK 2005 TS. s. 104
- ansız, ańsız (I)** 1. Söz dinlemez, aksi, haşarı. 2. Utanmaz, sıkılmaz. 3. Anlayışsız, akılsız. TDK DS. - I s. 280
- anşırmak** 1. Söylemek, demek, anmak, söz konusu etmek 2. Anlamak, bilmek. 3. [bkz. anıştırmak] TDK DS. - I s. 280
- ant** 1. and, yemin Sev. ESTY s. 151
- ant** 1. Tanrı'yı veya kutsal bilinen kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin. 2. kendi kendine söz verme, ahit. TDK 2005 TS. s. 104
- antlaşma** 1. İki veya daha çok devletin saldırmazlık, savaşta işbirliği vb. konularda kararlaştırdıkları ilkelere uygun davranmayı kabul etmeleri durumu, ahit, muahede, pakt. 2. Bu durumu belirten belge. TDK 2005 TS. s. 106
- antlaşmak** Antlaşma yapmak, ahitleşmek. TDK 2005 TS. s. 107
- anth** 1. Ant içmiş. 2. Ant içirilmiş. TDK 2005 TS. s. 107
- ańulu** Anılır, namdar, meřhur. TDK TS. - I s. 176

a₁ + I: Yükseklik, alçaklık, yakınlaşmak, dahil etmek, ön, genişlik, cephe kavramlarında kelimeler yapar. **a** sesi kelime ailesi içerisinde kelimeler türetir. Türkçe sayı adı olan **altı** kelimesi ve türevleri de etimolojik sözlüklerin genel değerlendirmelerinde Türkçe **al-** fiili ile ilişkilendirildiği için bu bölümde alınmıştır.¹⁶ Yine **altmış** sayı adı da **altı** sayı adının türevi olduğu için bu bölümde yer almıştır.¹⁷ Ancak **altın** ve **arpa** kelimelerinin Türkçe olup olmadığı kesin kabul görmediğinden buraya alınmamıştır.¹⁸ **al-** fiilinde **alıp getirmek, alıp götürmek** gibi kelimelerin hece düşmesi ile **aparmak** vb şekillerde kullanımları da bu başlık altında verilmiştir.

- al (III)** Ön, ön taraf. TDK DS. - I s. 166
- al** 1. Almak. 2. Almak, elde etmek. 3. Almak, indirmek. 4. Çıkarmak, kaldırmak. 5. Karıştırmak. 6. Aşılanmış. 7. Geçmek, nüfuz etmek. 8. mat. Çıkarmak. 9. Baskın, saldırı. 10. Vermek, ödüllendirmek. 11. Algılamak. 12. Başlamak. 13. Evlenmek. Sev. ESTY s. 127
- al** 1. Ön, ön taraf. 2. Alın. Sev. ESTY s. 124
- alacağlı** is. ve sıf. Başgasından alacağı, telebi olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alacak** 1. Biçilmiş ekini kaldırmaya yarıyan üç dişli aygıt. 2. Ağaçtan meyva toplamaya yarıyan ucu çatallı sırık. TDK DS. - I s. 177
- alacak** 1. Bir hesap gereğince daha alınmamış olan para, mal vb. şey, matlup, verecek karşıtı. 2. Alınması gerekli şey. TDK 2005 TS. s. 63
- alacaklı** Birinden alacağı olan (kimse). TDK 2005 TS. s. 63
- alacağ** is. Alınacağ borç, birine çatacağ pul, teleb. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alag** Tepelerde rüzgâr gören açık yerler. TDK DS. - I s. 186
- alağelmek, alığelmek** Alıp gelmek, getirmek TDK DS. - I s. 188
- alaklamak** 1. Çalmak, aşırmak. 2. Karıştırmak, dağıtmak. 3. [bkz. alada etmek]. TDK DS. - I s. 191
- alaklaşmak** Yüzük oyununda eşler aralarında ad çekişmek. TDK DS. - I s. 191
- alakmak** 1. Dişi köpek erkek istemek. 2. Açlıktan mide sancımak, kazanmak TDK DS. - I s. 191

¹⁶ Hasan Eren, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara, 1999, 9. s

¹⁷ Hasan Eren, a. g. e., s. 10.

¹⁸ Hasan Eren, a. g. e., s. 9-19.

- alaman** 1. Eşkıya baskını 2. Akıncı süvarilerin düzenlediği baskın. 3. Ordu. 4. Halk, insanlar. 5. Yırtıcı bir kuş ismi. 6. Doyumsuz, açgözlü. Sev. ESTY s. 134
- alaman** is. (men. Köhn.). Çapğın, soyğun, talan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alaman** Könelişen söz Çapawulçılık etmek, talamak maksadı bilen edilyân çozuş. Trkm. D. S. s. 37
- alamançı** is. (men. Köhn.). Guldur, çaçağ, yolkesen, suyğuncu, talançı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alan** [alanlık] 1. Açıklık, düzlük yer 2. Etrafi tepelerle çevrili çukur yer, koyak, 3. Orman içindeki düz ve ağaçsız yer. 4. İki tarla arasındaki sınır. 5. Kır, ova 6. Dışarı, açık, ortalık yer 7. Çayır, çimenlik. 8. Ufuk 9. Ekilen tarlalarda tohumun bitmediği yerler 10. Yıkılmış veya yarım bırakılmış ev. 11. Değirmende tahılın ilk döküldüğü yer. TDK DS. - I s. 194
- alan** 1. Düz, açık ve geniş yer, meydan, saha. 2. Orman içinde düz ve ağaçsız yer, düzlük, kayran. 3. Yüz ölçümü. 4. Eski Roma'da açık hava gösterisi yapılan geniş yer. 5. mec. Bir çalışma çevresi. 6. fiz. İçinde birtakım kuvvet çizgilerinin yayılmış bulunduğu varsayılan uzay parçası. 7. sin. ve TV Bir alıcı merceğinin net bir görüntü sağlayabildiği derinlik ve genişliğin bütünü. 8. sp. Yarışmaların, karşılaşmaların ve oyunların yapıldığı yer, saha. TDK 2005 TS. s. 65
- alan** 1. Düz,açık,geniş arazi 2. Alan, vadi, ova 3. Ufuk 4. Nehirlerin yüksekliği Sev. ESTY s. 134
- alan** Açık, düz yer, meydan. TDK TS. - I s. 86
- alan** Depe, beýigräk ýer, beýiklik. Trkm. D. S. s. 37
- alan-alan** 1) Sıra halinde, gruplar halinde 2) Seyrek, şurada burada GTS s. 8
- alancık** Küçük düzlük TDK DS. - I s. 195
- alanyazı** [alayazı] Göz alabildiğine geniş düzlük, ova TDK DS. - I s. 197
- alası** Alacak. TDK DS. - I s. 199
- alasıya** Parası peşin verilip karşılığı olan mal ileride alınmak üzere. TDK TS. - I s. 88
- alaşım** İki ya da daha çok metalden, kimi durumda da metallere C,P, Te vb. elementlerden oluşan metal görünümünde katı veya sıvı karışım, halita. TDK 2005 TS. s. 66
- alber, alver** Getir. TDK DS. - I s. 208
- alça (İ)** [alsa] 1. Alın. 2. Ayakkabı kalıplarının ön tarafına konulan üç köşeli mukavva, vaketa veya meşin parça. TDK DS. - I s. 208
- alçacık** Alçacık. GTS s. 8
- alçacık** Çok alçak TDK 2005 TS. s. 68
- alçağ** sif. 1. Hündürlüyü, ucalığı az olan, yérden her hansı bir seviyyeden azacığ hündür olan. Yér sethinden çoh hündürde olmayan, hündürlük mesafesi az olan. 2. Besteboy,boyu gödek. 3. Yavaş, asta, aşağı. 4. mec. Pis, harap, keyfiyetsiz. 5. mec. Rezil, şerefsiz, namerd, çoh pis. Az. Dil. İz. Lüg I s. 72
- alçağlıg** is. 1. Alçağ şeyin halı. 2. Boy gısalığı. 3. mec. Pislik, arablığı, keyfiyetsizlik. 4. mec. Rezillik, şerefsizlik, namerdlik; alçağ hareket. Az. Dil. İz. Lüg I s. 72
- alçak** 1) Alçak 2) Aşağılık (mec.) 3) Bataklık GTS s. 9
- alçak** 1. Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı. 2. Aşağıda olan, yüksek olmayan (yer). 3. Kısa (boy). 4. mec. Bile bile en kötü, en ahlaksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain. TDK 2005 TS. s. 68
- alçak** Dere boyu, düz otlak yer, vadi. TDK DS. - I s. 209
- alçak** Göwnaçık, mılayım, gadırlı, şö. Trkm. D. S. s. 40
- alçaklamaa** 1) Kısaltmak, kesip küçültmek 2) Aşağılamak (mec.). GTS s. 9
- alçaklamak** Tahkir etmek. TDK TS. - I s. 91
- alçaklık** Alçak yerler, bataklık yerler. GTS s. 9
- alçaklık** Tevazu, alçak gönüllülük. TDK TS. - I s. 91
- alçalamak** Sindirmek, hakaret etmek, yenmek . TDK DS. - I s. 209
- alçaldırılmağ** mech. 1. Alçağ édilmek, ködeldilmek, boyu gısalmağ. 2. mec. Tehgír édilmek, nüfuzdan salınmağ, hörmetden salınmağ. 3. Vezifesi, rütbesi aşağı salınmağ. 4. Yavaşdırılmağ, astalaştırılmağ, zeifledilmeğ Az. Dil. İz. Lüg I s. 73
- alçalma** 1. Alçalmak işi, inne. 2. Düşkünlük, zül. 3. coğ. Toprağın çöküp oturması. 4. coğ. Gelgitte denizin alçalması, cezir. TDK 2005 TS. s. 68
- alçalmaa** 1) Alçalmak 2) Küçük düşmek GTS s. 9
- alçalmak** 1) Alçalma, küçülme 2) Küçük düşürülme GTS s. 9
- alçaltmağ** f. 1. Alçağ étmek, boyunu gısaltmağ hündürlüyünü azaltmağ; ködeltmek. 2. mec. Birinin vezifesini, rütbesini, aşağı salmağ, daha aşağı vezifeye kéçirmek. 3. mec. Hörmetten

- salmağ, heysiyyetini, menliyini tedğir étmek. 4. Pisleşdirmek, harablaşdırmağ, aşığ salmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 73
- alçaq** 1. Alçak, basık, aşığ 2. Alçak, sinsi 3. Alçak sınıf, basit 4. Mütevazı, alçakgönüllü. Sev. ESTY s. 143
- alçatı** 1. Yüksekliğı az olan alan. 2. mec. Küçük düşürme, hor görme, zillet. TDK 2005 TS. s. 68
- alçatıcı** Küçük düşürücü. TDK 2005 TS. s. 68
- alçı** 1. Alçak yan. 2. Ayak bileğı, hisse senedi. 3. Aşık oyununu kazanan. Sev. ESTY s. 144
- alçı** Aşığın at mündây tarapı. Trkm. D. S. s. 41
- alçı** Aşığın dört yüzünden birinin adı. [Göbek şeklinde çukur olan tarafına “çik”, bunun arkasına, yani, tümsek tarafına “tök”, üzeri S şeklinde oyuk olan tarafına “kıt”, bunun karşısındaki düzce tarafına “alçı” denir.] TDK TS. - I s. 92
- alçı** is. Aşığ-aşığ oyununda: aşığın bir üzü, tohan üzün arğa terefi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 73
- aldırık** Şımarık. TDK DS. - I s. 210
- aldırış** Aldırma işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 69
- aldırmaa** 1) Aldırtmak 2) Sabretmek dayanmak 3) Saçmalamak. GTS s. 9
- aldırmağ** icb. 1. Almağa mecbur étmek, almasına sebep olmağ. 2. Başğasının vasitesile almağ, almağa adam göndermek. 3. Çekdirmek. 4. Üzden kesdirmek, götürmek (ğaycı ve s. İle). Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldırmak (II)** Bir türkü veya şarkıyı kendi kendine söylemek, tutturmak . TDK DS. - I s. 210
- aldırmak** 1. Alma işini yaptırmak. 2. Getirtmek. 3. Vücuttan herhangi bir parçayı veya organı sağlık sebebiyle çıkarttırmak. 4. (-e) Önem vermek. 5. Elindekini başkasına kaptırmak. 6. Sığdırmak TDK 2005 TS. s. 69
- aldırmak** Başga bir adamñ üsti bilen bir zat almak, edinmek. Ogurlatmak. Ýitirmek, gidermek. Trkm. D. S. s. 39
- aldırmak, (aldurmak)** Kaptırmak. TDK TS. - I s. 99
- aldırmamağ** f. Ehemmiyet vérmemek, fikri vérmemek, ğulağ asmamağ, saymamağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldırmaz** Bir şeye önem vermeyen, umursamayan kayıtsız, lakayıt. TDK 2005 TS. s. 69
- aldurmak** Kendini beğenmek. TDK DS. - I s. 210
- alduruk** Kendini beğenmiş, kibirli. TDK DS. - I s. 210
- algı (I)** 1. Kazanç,alacak 2. Rüşvet. 3. ekon. Vergi. TDK 2005 TS. s. 72
- algı (II)** [alrı vergi, alrı(II) -2,alrı, alım ,(III)- 1]1. Kazanç, alacak 2. Rüşvet, ganimet. 3. Vergi TDK DS. - I s. 212
- algı (III)** Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak. TDK 2005 TS. s. 72
- algıcı** Tahsildar, alımcı. TDK DS. - I s. 213
- algılamak** Bir olayı veya bir nesnenin varlığını duyu organlarıyla algılamak, idrak etmek. TDK 2005 TS. s. 72
- algın (III)** Ağır basan, meyilli (yük). TDK DS. - I s. 214
- algın (IV)** Yağma, zorla alınmış mal. TDK DS. - I s. 214
- algın (V)** Soğuktan kurumuş bağ çubuğı TDK DS. - I s. 214
- algısız** Sevimsiz, hoş olmıyan. TDK DS. - I s. 214
- algun** Aklı alınmış, meczup. TDK TS. - I s. 100
- algayuk** Vurdumduymaz, ağır kanlı. TDK DS. - I s. 215
- alğı** is. Satın alma işi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- alıcı (I)** 1. Azrail 2. Görücü, kız istemiye gelenler. 3. İçli, alingan. (Ersis >Yusufeli -Ar.) 4. Öldürücü, devasız hastalık. TDK DS. - I s. 215
- alıcı (I)** 1. is. Müşteri, mal alan, şey alan. 2. sif. ve İs. Tehvil vrilen mehsulu malı ve s. - ni ğabul édiş, evezinde pul ve kağız véren. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alıcı (II)** [alıcı guş, alıcı guşu, alıcı kuş, alıcı kuşu] Atmaca TDK DS. - I s. 215
- alıcı (II)** sif. 1. Yırtıcı, ovçu (ğuşlar hağğında). 2. mec. İtigören, celd, sadığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alıcı** 1) Alıcı, müşteri. 2) Rüşvet alan kişi. GTS s. 9
- alıcı** 1. satın almak isteyen kimse, müşteri. 2. Kendisine bir şey gönderilen kimse . 3. fiz. Bir elektrik akımı alıp başka bir kuvvete çeviren aygıt. 4. fiz. Almaç. 5. sin. ve TV Görüntüleri alan cihaz, kamera. 6. hlk. Azrail. TDK 2005 TS. s. 73
- alıcı, (alıcı kuş)** Avını kaçırmayan, avcı. TDK TS. - I s. 101
- alıcılığ** is. (iğt) Satın alma imkanı, ğabileyetti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- algomak** Alakoymak, bırakmamak. TDK DS. - I s. 216

- alıklama** Kaba ve hafif yük. TDK DS. - I s. 217
- alıklamak (I)** Kuzuların karın tüylerini kırmak. TDK DS. - I s. 217
- alikoymak** 1. Bir süre için bir yerde tutmak. 2. (-den) Birini, yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak. 3. (-i) Ayırıp saklamak. 4. (-den) Yoksun bırakmak. 5. (-i, -den) Mâni olmak, engel olmak. TDK 2005 TS. s. 73
- alıl** Alın. TDK TS. - I s. 102
- alım (I)** Çalım, gösteriş, hal, tavır. TDK DS. - I s. 217
- alım (II)** 1. Pekmez kaynatılan tava veya kazanın ölçüsü. 2. Genişlik, hacim: Bur çuvalın alımı fazla. TDK DS. - I s. 217
- alım** 1) Alım 2) Kucak 3) Rüşvet alma. GTS s. 9
- alım** 1. Alma işi. 2. Kurum, çalım, gurur. 3. mec. Çekicilik. TDK 2005 TS. s. 73
- alım** is. (köhn). 1. Alacağ, teleb. 2. Bir kötürüm tutum. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alım, (alım)** Alacak, hak. TDK TS. - I s. 102
- alımcı** Tahsildar. TDK 2005 TS. s. 73
- alımcıl** [alıcım, alımcır, alımker, alımkerîm] 1. Talip, müşteri, satın almaya istekli olan kimse 2. [bkz. alımlı -1] TDK DS. - I s. 218
- alımlı** [alımcıl -2, alıncak, alıngaç, alınganç, alıngeş, alıngın] 1. Anlayışlı, hassas, alıngan, onurlu. 2. Gururlu, çalımlı, kurumlu TDK DS. - I s. 218
- alımlı** 1. Alım olan, çekici, cazibeli, albenili, cazip. 2. Kurumlu, çalımlı, gururlu. TDK 2005 TS. s. 73
- alımlı, (alımlu)** Alacaklı. TDK TS. - I s. 103
- alımlılık** Çekicilik. TDK 2005 TS. s. 73
- alımsak** Gepleşik dili Para alması gövü görüyan, hiçbir zatdan doymayan, betnebis, nebsewir. Trkm. D. S. s. 41
- alın** 1. Alın. 2. Evvel, önce. 3. Yüz, çehre. 4. Yamaç. 5. Karşı taraf, tersi. 6. Üst. 7. Süt dolu göğüs. Sev. ESTY s. 146
- alın** 1. Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. 2. Bazı şeylerin önü, ön yüzü. 3. Karşı. 4. mdn. Bir ocakta her türlü ayak, galeri, baca, kuyu ve yolun ilerletilmekte olan yüzeyi. TDK 2005 TS. s. 74
- alın** Adamın, hayvanın ve ş. m. kelle sünkünün yüz tarapı, ön tarapı. Bir zadıñ garşısı, ön tarapı. Trkm. D. S. s. 41
- alın** is. 1. Kellenin gabağdan üst terefi, göz ve gışların üstüne düşen hissesi. 2. mec. Bir şeyin ön terefi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alın** Karşı, karşı taraf. TDK DS. - I s. 219
- alındı** Para vb. bir şeyin teslim alındığını gösteren belge, makbuz. TDK 2005 TS. s. 74
- alındırmak** Müteessir etmek. TDK TS. - I s. 104
- alıngan** Aşırı duygulu, çabuk gücenen, kırılan. TDK 2005 TS. s. 74
- alınlamak** Fırsat kollamak. TDK DS. - I s. 219
- alınlığ** s. (köhn). Kéçmişde kadınların alınlarına bağıladıkları gızıl, gümüş ve s. Bezek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alınlık** 1. Kadınların alınlarına taktıkları altın veya gümüşten süs eşyası. 2. Yapılarda cephe süsü. TDK 2005 TS. s. 74
- alınlık** 1. Kitabe, levha, tabela, 2. kapımı üstü. 3. Kadınların alınlarına taktıkları altın veya gümüşten süs eşyası. 4. Hayvanlara vurulan başlığın alın kısmı. TDK DS. - I s. 219
- alınmaa** 1) Alınmış olmak 2) işe koyulmak, tutunmak 3) Soyulmak (deri için) 4) Yıkanıp silinmek (leke için) 5) Birleşmek (evlenmekle ilgili) 6) Bulaşmak (hastalıklar için) 7) Yoksun olmak, felç olmak 8) Kendini bir şeye kaptırmak 9) Alınmak. GTS s. 9
- alınmağ (II)** f. (meh.). Söylenilen bir sözü öz hesabına götürüb téz part olmağ, incinmek, sınmağ, müteessir olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alınmak (I)** Dişi hayvan gebe kalmak, döl tutmak. TDK DS. - I s. 220
- alınmak (II)** 1. Zayıflamak, kuvvetten düşmek 2. Kurumak, su çekilmek. TDK DS. - I s. 220
- alınmak** 1. Meclup olmak, tutulmak, kapılmak. 2. Endişe duymak. TDK TS. - I s. 104
- alınmak** 1. Özüñ için bir zat almak, edinmek. 2. Yıgnalmak, toplanmak, ele düşürülmek. Trkm. D. S. s. 41
- alınmış** Felçli, inme inmiş. TDK DS. - I s. 220
- alıntası** Ocağın içinde, arka tarafa konulan ve ekmek taşı da denilen taş. TDK DS. - I s. 220
- alıntı** 1. Bir yazıya başka bir yazarın yazısından cümle veya cümleler almak, alıntı yapmak, aktarmak, iktibas etmek. TDK 2005 TS. s. 74
- alıntı** Kırpıntı, küçük parça. TDK DS. - I s. 220

- alıntılı** Seyrek. TDK DS. - I s. 220
- alıraş** Yaramaz, hareketli. TDK DS. - I s. 220
- alırlık** Duygusal uyarımları alabilme yeteneği, idrak kabiliyeti. TDK 2005 TS. s. 74
- alırmak** Kudurmak, delirmek. TDK DS. - I s. 220
- alıs** Yakın däl, gati uzak, daş. Trkm. D. S. s. 41
- alısın** Tarlada ekine zarar veren yabancı otlar. TDK DS. - I s. 220
- alısmak** Hakkını zorla almak. TDK DS. - I s. 220
- alış** Alış. GTS s. 10
- alış** f. is. Almağ işi, alma, gebul étme, gebul. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alışdırmağ (I)** f. 1. Yandıрмаğ, yağud yanan şeyin daha da gızıdırmağ, alovlandıрмаğ. 2. mec. (dan). Berk hislendirmek, açığlandırmak, hiddetlendirmek, gızıdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alışdırmağ (II)** f. 1. Öyretmek, öyreştirmek, verdiş étmesine sebep olmağ. 2. Ehlileştirmek, ele öyretmek, te'lim étmek, isinişdirmek. 3. Canına salmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alışğan (I)** 1. sif. Téz alışan, téz yanan, téz alovlanan. 2. is. (dan). Kibrit. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alışğan (II)** sif. Bir şeye verdiş étmiş; adetkerde, verdişli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 65
- alışkan** [alışkan] Kibrit. TDK DS. - I s. 220
- alışığ (I)** is. Ocağı alışdırmağ üçün gözüne yağud samovarin odluğuna göyulan yongu ve s. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alışih** [alışturacah] Odunu kolay tutuşturmak için arasına konulan çalı çırpı, yonga. TDK DS. - I s. 220
- alışık** 1) Alışılmış 2) İyileşmiş, tedavi edilmiş. GTS s. 10
- alışık** Alacak, veresiye, Verilen mal karşılığı, ödünç verilen para, süt v. b TDK DS. - I s. 220
- alışık** Alacak. TDK TS. - I s. 105
- alışık** Herhangi bir duruma alışmış olan. TDK 2005 TS. s. 74
- alışıklık** Ünsiyet, ülfet, hüsnümuasheret. TDK TS. - I s. 105
- alışılmamış** Nadir, bilinmeyen, az rastlanan. TDK 2005 TS. s. 74
- alışılmış** Her zamanki, mutat. TDK 2005 TS. s. 74
- alışkanlık** 1. Bir şeye alışmış olma durumu, itiyat, huy, ünsiyet. 2. Yakınlık, arkadaşlık, ünsiyet. 3. fel. ve psikol. İç ve dış etkilerle davranışların tekrarlanması, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren, şartlanmış davranış. TDK 2005 TS. s. 75
- alışkannık** Alışkanlık; alıştırma, ehlileştirme. GTS s. 10
- alışkı** Görenek. TDK 2005 TS. s. 75
- alışkın** Bir şeye veya bir şey yapmaya alışmış olan. TDK 2005 TS. s. 75
- alışma** Koyun, sığır v. b. alıp ortaklaşa kesme, ortaklaşma. TDK DS. - I s. 220
- alışmaa** 1) Alışmak 2) İyileşmek, sağlığına kavuşmak GTS s. 10
- alışmağ (I)** f. Odlanmağ, alovlanmağ, od tutub yanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alışmağ (II)** f. 1. Öyrenmek, verdiş étmek, adet étmek. mec. Ünsiyet bağlamağ, isinişdirmek, öyrenmek. 2. Dadanmağ, öyrenmek. 3. Ehlileştirmek, ele öyrenmek, isinişdirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alışmak (I)** Karşılıklı alıp vermek, hep birden almak. TDK TS. - I s.
- alışmak (II)** Alevlenip tutuşmak. TDK TS. - I s. 106
- alışmak** [alışmalı, alışmak] 1. Tutuşmak, yanmaya başlamak 2. Ağaç veya demir, yontuk yerlerinde birbirine uygun gelmek, intibak etmek 3. Suyu emerek tavlı hale gelmek TDK DS. - I s. 220
- alışmak** 1) Alışma, alışkanlık peyda etme 2) Sağlığa kavuşma GTS s. 10
- alışmak** seret çalışmak. Biri bilen gatnaşık etmek, gelişmek; alışp-berişmek. Birine bir zat almaga kömekleşmek. Trkm. D. S. s. 41
- alışmanlıg** sif. (meh.). Alışma üçün göyulan, ayrılan (bah. Alışma²). Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- alıştırma** Çabuk yanan çalı çırpı, yonga v. b. TDK DS. - I s. 221
- alıştırmaa** 1) Alıştırmak, öğretmek 2) Tedavi etmek GTS s. 10
- alıştırmak** 1. İki parçayı birbirine uydurmak, tutturmak (marangoz ve demirciler arasında) 2. Helva şerbetini kıvamına getirmek 3. [bkz. alaflamak (II) - 2] 4. Ağaçlara aşı yapmak. 5. Hazmetmek. TDK DS. - I s. 221
- alışveriş** 1. ekon. Alım satım işi, muamele. 2. mec. İlişki, münasebet. TDK 2005 TS. s. 75
- alıynan** Al, alsana. TDK DS. - I s. 221
- alkaç** [algaç, alğaç] Almak üzere kaçırılan kız. TDK DS. - I s. 222
- alkaçıcı** Kaçırıcı, dolandırıcı. TDK DS. - I s. 222

alkaçmak Kız kaçırmak. TDK DS. - I s. 222

alkım Adamın, hayvanın eņeginin aŗayı. Birinin yakın yanını, gapdalını, golağını. Trkm. D. S. s. 39

alkmak Yoketmek, tüketmek. TDK DS. - I s. 223

alılı İleri, ön. TDK DS. - I s. 225

alılık (III) Alacak. TDK DS. - I s. 225

alma 1. Almak işi. 2. Alıntı,iktibas. TDK 2005 TS. s. 80

almaa Almak, Kabul etmek, toplayarak almak GTS s. 11

almaç Bir elektrik akımını alıp başka bir kuvvete çeviren cihaz,alıcı,reseptör. TDK 2005 TS. s. 80

almaçı is. (dan) 1. Alma müteheşşisi, alma tanıyan adam. 2. (köhn). Alma alvêrçisi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 69

almaçlı Yenilen kimsenin ortaya koyduğu şeyi (para, bilye, aşık v. b.), yenen kimsenin alıp kendisine maletmesi şart koşulmuş olan . TDK DS. - I s. 227

almağ f. 1. Eline götürmek, el ile tutub götürmek,ğaldırmağ. Celd ğapmağ, tutmak, ele kêçirmek; 2. İcra için ğebul etmek. 3. Satın almağ. 4. ğaldırmağ, götürmek,çiharmağ, açmağ. 5. Eze etmek, istifade etmek. 6. Gönderilen, vériten, teklif édilene, gözledilen, istenilen bir şeyi ğebul etmek, götürmek, elde etmek. 7. Rûbe, ad, derece, vezife, sahibi olmağ, ğazanmağ. 8. Özü ile bereber getirmek, özü ile aparmağ, yanına getirmek. 9. Ele kêçirmek. 10. Zebt etmek, eline kêçirmek, tutmağ. 11. Évlenmek, özüne arvad etmek. 12. Bürümek, ğaplamağ, ehate etmek, sarmağ, örtmek. 13. Yemek, içmek, dadmağ. 14. İstetsal etmek, hazırlamağ. 15. Dahil etmek, iştirake yol vémek. 16. Müeyyen bir şekilde düşmek. 17. Kesmek, ködeltmek, ğısaltmağ. 18. Anlamağ, düşünmek, derk etmek. 19. Çıhartmağ, götürmek. 20. Meşğul etmek,marāğlandırmağ, diĝetini celb etmek, heyecanlandırmağ. 21. mec. (dan). Te'sir etmek, eser etmek. 22. Çalışarağ elde etmek, rabite yaratmağ. 23. Mehrum etmek. 24. Serf étmeye mecbur etmek, aparmağ. 25. mec. (dan). Rüşvet almağ, rüşvethor olmağ, rüşvet-ĝebul etmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 68

almak (I) Parlamak, tutuşmak. TDK DS. - I s. 227

almak (II) 1. İki parça uygun gelmek. 2. Meyletmek, bir taraf ağır gelmek TDK DS. - I s. 227

almak 1. Basmak, galebe etmek, istila etmek, kaplamak. 2. Ele geçirmek, yakalamak, elde etmek. 3. Gereken şeyi kendine mal etmek. TDK TS. - I s. 109

almak 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak. 3. Birlikte götürmek. 4. Satın almak. 5. Ele geçirmek, fethetmek. 6. İçine sıĝmak. 7. Kabul etmek. 8. Kendine ulaştırmak,iletmek. 9. İçeri sızmak, içine çekmek. 10. Erkek, kadınla evlenmek. 11. Sürükleyip götürmek. 12. Kazanmak, elde etmek. 13. Zararlı, tehlikeli bir şeye uğramak. 14. Bürünmek, sarmak, kaplamak. 15. Kısaltmak, eksiltmek. 16. Yolmak, koparmak. 18. Temizlemek. 19. İçeri girmesini sağlamak. 20. Tat veya koku duymak. 21. Örtmek, koymak. 22. (-e) . . gibi anlamak. 23. Yol gitmek, mesafe katetmek. 24. Çalmak. 25. Soldurmak. 26. Vücuttaki hasta bir organı ameliyatla çıkarmak. 27. Motor çalışması için gerekli olan elektrik veya yakıttan yararlanır duruma gelmek. 28. Göreve,işe başlatmak. 29. (nsz) Başlamak. 30. (-den) Davranış veya makam deĝiştirmek. 31. İçecek veya sigara içmek. 32. Yutmak, kullanmak. 34. Kazanç sağlamak. 35. Gidermek, yok etmek. TDK 2005 TS. s. 80

almak Alma. GTS s. 11

almak Eliñde yerleştirmek, eliñde ya-da başga bir yerinde saklamak. Belli şartlarda haýsı-da bolsa bir maksat bilen kabul etmek. Bir zada eýe bolmak, gola salmak, özüne boyun egdirmek. Tölemek, bermek (baha hakda). Yanın bilen göterip gitmek. Kömekçi işlik funksiyasında ısınışp gelyän isimlerinin manısı bilen bağlanışıklı hareket añladýar. Trkm. D. S. s. 40

almalık (I) [almelik] 1. Eşya koymaya yarıyan ve tavana yakın yapılan raf, terek. 2. Şapka siperliği. TDK DS. - I s. 227

almamak Koyun, keçi vb. yavrularını emzirmemek. TDK DS. - I s. 227

almamazlık, Kabul etmeme durumu. TDK 2005 TS. s. 81

almaş 1. Deĝişim. 2. Deĝiş tokuş, alışveriş. 3. gramm. Zamir. Sev. ESTY s. 138

almaş 1. Deĝiştirmek. 2. Deĝişmek, başkalaşmak. 3. Deĝiştirmek. 4. Dönüşümlü olarak. 5. Karıştırmak. 6. Gerçekleştirmek. Sev. ESTY s. 138

almaş 1. İki veya daha çok şeyin sıra ile deĝiştirilerek kullanılması veya kendiliğinden deĝişerek çalışması, keşikleme, münavebe. 2. man. Birinin doğru olması ötekinin yanlışlığını gerektiren iki önermenin oluşturduğu sistem. TDK 2005 TS. s. 81

almaşık 1. İki veya daha çok şeyin sıralanmasında karşılıklı deĝil, aralıklı olarak sağda ve solda yerleşmiş olan. 2. Almaşlı olarak işleyen, mütenavip, alternatif. TDK 2005 TS. s. 81

almasıık Değiştirerek kullanılmak üzere ifte veya arabaya koşulan yedek hayvan TDK DS. - I s. 227

almaştırmak Değiştirmek, nöbetle kullanmak. TDK DS. - I s. 227

almazlık 1. Kuzusunu emzirmiyen koyunu alıştırmak için, yavrusuyla birlikte konulduğu ukur. 2. Koyun ve keçiyi bağlamaya yarıyan ve dikine çakılmış atal ağaç. 3. Guslhane, oda içinde banyo için ayrılan yer, dolap. TDK DS. - I s. 228

alna Cephe. TDK 2005 TS. s. 81

alnaklamak Gözetlemek, alın doğrultusuna bakmak. . TDK DS. - I s. 228

alnacığ sıf. Vicdanı temiz, utanılacağ işi olmayan, namuslu. Az. Dil. z. Lğ I s. 69

alp 1. Kahraman, yiğit 2. Cesaret, yüreklilik 3. Cesur 4. Dev 5. Sert, ağır 6. İyi, tam anlamıyla. Sev. ESTY s. 139

alpırmak Saygı göstermek, hrmet etmek. TDK DS. - I s. 229

alplık 1. Serkeşlik. 2. Kahramanlık. TDK TS. - I s. 112

alşah Alçak. TDK TS. - I s. 112

alt (I) is, 1. Bir şeyin aşağı hissesi, üstünün eks terefi, seth üzerine göyulan terefi. 2. vin alt mertebesi. 3. Bir şeyin sethinden aşağı teref. 4. Bir adamın, hyvanın durduğu, yatdığı, oturduğu yer. 5. Bilavasite yağınlığ me'nasında işlenir. 6. Bir şeyin te'sir dairesini gösterir. 7. (Yalnız ynlk, yerlik ve çıhışlığ hallarda). Bir şehsin ve ya içerisinde olduğu veziiyeti, kyfiyeti bildirir. 8. Sıf. me'nasında. Az. Dil. z. Lğ I s. 70

alt 1) Alt, alt kısım 2) Yenilmek. GTS s. 12

alt 1. Alt Sev. ESTY s. 140

alt 1. Bir şeyin yere bakan yanı, zir, st karşıtı. 2. Bir nesnenin tabanı. 3. . Oturulurken uyluk kemiklerinin yere gelen bölümü. 4. Bir şeyin yere yakın bölümü. 5. Alt kelimesi...altında biçiminde kullanıldığında "bir şeyin etkisinde" anlamını verir. 6. Yana ocağın alevi. 7. sf. Sınıflandırmalarda ikinci derecede olan. 8. sf. Birkaç şeyden aşağıda olan. TDK 2005 TS. s. 82

alt 1. Pes ıkıyan ayal ya-da çaęa sesi; řonuň yalı ses bilen aydım aydıyan aydımi. 2. Gıjakdan ulurak, kemee bilen alınıyan ya-da flenip alınıyan saz guralı. Trkm. D. S. s. 41

alt Yırılan orabın tabanına yeniden örülen parça. TDK DS. - I s. 229

altbaş 1. Sonuç, geri, aşağı taraf 2. Velhasıl, sonunda. TDK DS. - I s. 230

alti, (altu) Birden çok karısı olan kimsenin ilk karısı. TDK TS. - I s. 112

altdan zarf. 1. Aşağı terefdn, alt terefdn. 2. mec. Gizli, helveti. Az. Dil. z. Lğ I s. 70

altı 1. Beşten sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 6, VI rakamlarının adı. 3. sf. Beşten bir artık. TDK 2005 TS. s. 83

altı 6 belginiň adı we onuň mukdarı. Trkm. D. S. s. 40

altı Altı rakamı. Sev. ESTY s. 141

altı Altı. GTS s. 12

altı miğd. S. Bşden sonra gelen eded Az. Dil. z. Lğ I s. 71

altıaılan is. (dan). ağmağı ile lülesi arasında altı gülle tutan herlenen topu olan tabana. Az. Dil. z. Lğ I s. 71

altıboğumlu Akrep. TDK DS. - I s. 230

altıca (I) Abla. TDK DS. - I s. 233

altıdan Beleş, bedava, TDK DS. - I s. 230

altıgen 1. mat. Altı kenarlı çokgen, msedes. 2. sf. Bu biçimde olan. TDK 2005 TS. s. 83

altıgllk is. (meh.). Yer altında yuva tiken gy renkli bir gş. Az. Dil. z. Lğ I s. 71

altıkardeş [altıkardeşler] Zatlkrsi, altıkardeş takım yıldızı. TDK DS. - I s. 230

Altıkardeş Kuzey kutbu ynnden Büyükayı'nın karşısında bulunan takımyıldız, Zatlkrsi. TDK 2005 TS. s. 83

altılı [altatar, altataş, altateş, altıatar, altıateş, altlatılır, altıpat, altıpatlak] Altı mermi alan toplu tabana, altıpatlar. TDK DS. - I s. 230

altılı 1. Altı parçadan oluşan, kendinde herhangi birşeyden altı tane bulunan. 2. is. İskanbil, domino vb. oyunlarda üzerinde altı izareti bulunan kağıt veya pul. 3. is. Divan edebiyatında her bendi altı dizinden oluşan nazım biçim. TDK 2005 TS. s. 83

altılığ 1. sıf. lş (ni, hndrly, glinliği) altı dyme. 2. is. Oyun kağızlarında altı halı olan vereğ, yağud altı nmereli şey. Az. Dil. z. Lğ I s. 71

altılık Altısı bir arada, altı taneden oluşmuş, altı tane alabilen. TDK 2005 TS. s. 83

altın Alt, alttaki. TDK TS. - I s. 113

altıpatlar Altı tane fişek alan toplu tabana. TDK 2005 TS. s. 84

altışar Altı sayısının leştirme sıfatı, her defasında altısı bir arada olan, her birine altı. TDK 2005 TS. s. 84

- altız** Bir doğumda dünyaya gelen altı (kardeş). TDK 2005 TS. s. 85
- altlamak** Özel diye alınan bir şeye, genel bir kavramın altında yer vermek. TDK 2005 TS. s. 85
- altlıg** is. 1. Bir şeyi sahlamağ için onun altına göyulan şey, dayağ ve s. 2. Bünövre, esas, dayağ, bir şeyin aşağı hisesi, altı. 3. Ayağgabının altına vurulan deri, rezin ve s. Az. Dil. İz. Lüg I s. 71
- altlık (I)** Yün veya kalın iplikten örülen, yalnız taban ve parmakları örten konçsuz, yarım çorap. TDK DS. - I s. 233
- altlık (II)** Üzeri ve üç yanı kapalı, önu açık, içinde ocak, tandır bulunan ve yakılacak şeyler de konulan dam. TDK DS. - I s. 233
- altlık (III)** Dayanak, kaide, dalav denilen tahterevallinin düşey direği. TDK DS. - I s. 233
- altlık** 1. Tabak, bardak vb. nesnelere altına konulan şey. 2. hlk. Hayvanların altına yayılan ot veya saman. 3. hlk. Arabaya koşulan atların yolları kirletmemesi için kuyruğunun altına yerleştirilen torba. TDK 2005 TS. s. 85
- altlık** Altlık, sergi, alta serilen şey GTS s. 12
- altmış** 1. Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 60, LX rakamlarının adı. 3. sf. Altı kere on, elli dokuzdan bir artık. TDK 2005 TS. s. 85
- altmış** 60 belginin adı we onuñ mukdarı. Trkm. D. S. s. 40
- altmış** Altmış. GTS s. 12
- altmış** Altmış. Sev. ESTY s. 141
- altmış** miğd. s. Altı onluğ; elli doğguzdan sonra gelen eded. Az. Dil. İz. Lüg I s. 71
- altmışar** Altmış sıfatının üleştirme biçimi, her birine altmış, her defasında altmış bir arada olan. TDK 2005 TS. s. 85
- altmışıncı** Altmış sıfatının sıra bildiren biçimi, sırada elli dokuzuncudan sonra gelen. TDK 2005 TS. s. 85
- altmışıncı** sıra. s. Sıra ile elli doğguzuncudan sonra gelen eded. Az. Dil. İz. Lüg I s. 71
- altmışlıg** sif. Altmış yaşlı, altmış yaşında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 71
- altmışlık** 1. İçinde altmış tane bulunan 2. Altmış aşında olan veya görünen. TDK 2005 TS. s. 85
- altüst** Çok karışık ve dağınık. TDK 2005 TS. s. 85
- altyapı** 1. Bir yerleşim yeri veya bir yapı için gerekli olan yol, kanalizasyon, su, elektrik vb. tesisatın tümü. 2. sos. Toplumun ekonomik yapısını oluşturan ve insan bilincinden bağımsız olarak biçimlenen üretim ilişkilerinin hepsi, üstyapı karşıtı. TDK 2005 TS. s. 85
- alunluk** Boyna takılan süs eşyası. TDK DS. - I s. 234
- aluşgun** Alışkan, alışık. TDK DS. - I s. 234
- aparginen** Götürsene. TDK DS. - I s. 284
- aparıcı** Ufak tefek şeyleri çalan. TDK DS. - I s. 284
- aparmaduh** Yağma edilmemiş, alınıp götürülmemiş. TDK TS. - I s. 177
- aparmağ** f. 1. Bir şeyi eline götürerek yağud dalına yükleyerek bir yerden başga yere köçürmek, getirmek. 2. Birinin hareketini yöneltmek, yol göstermek; özü ile beraber yerimesine kömek etmek, yağud kettmeye mecbur etmek, özü ile beraber getirmek. 4. Oğurlamağ, çalmağ, gaçırmağ, çırpışdırmağ, alıb gaçmağ. 5. mec. Udmağ, gazanmağ, galib gelmek. 6. mec. Yoğ etmek, silib temizlenmek, çıharmag. 7. mec. Mehv etmek, yoğ etmek, puc etmek, harab etmek, dağıtmağ. 8. Serf edilmesine, işlenmesine sebep olmağ; elindne almağ. 9. mec. goparmağ, yemek, kesmek; sürtüb aparmağ, harab etmek. 10. Heyata keçirmek, yéritmek, etmek. 11. İdare etmek, başda durmağ, başçılığ tmeç, rehberlik etmek. 12. mec. Bihuş etmek, mest etmek; yuğulatmağ, bayıtmağ. 13. Aparıb çıharmag, getirib çıharmag, yöneltmek. 14. Bir sıra isimlere goşularağ mürekkeb fe'l ve muhtelif ifadeler düzeldir. 15. «Özünü» sözü ile birlikde - özünü idare etmek, bir gaydada hareket etmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 81
- aparmak (I)** [aparmah -1, 2; apartmak (I) -1, 2, 3] 1. Çalmak, aşırmaq, alıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak. 2. Götürmek, alıp götürmek. 3. Getirmek. 4. Almak. 5. Tutmak. 6. Kaldırmak. TDK DS. - I s. 284
- aparmak** 1. Almak, alıp götürmek. 2. argo Gizlice almak. Alıp kaçmak, çalmak. TDK 2005 TS. s. 107
- aparmak** Götürmek, alıp götürmek. TDK TS. - I s. 177
- apartmak (I)** 1. [bkz. aparmak (I) -1] 2. [bkz. aparmak (I) -2] 3. [bkz. aparmak (I) -6] 4. Aldatmak, kandırmak. 5. Çaldırtmak. 6. Yağma etmek. 7. Yemek atıştırmak, obur gibi yemek. TDK DS. - I s. 284

apartmak (II) 1. Bir işin hakkından gelmek, becermek. 2. Kendi çıkarına çalışmak, el altından iş yapmak. TDK DS. - I s. 284

a₁ + r: Mesafe, ara, iki nesnenin uzaklığı ya da yakınlığı yanında yön, arka, çoğalma kavramları veren kelimeler yapar. **a₁** sesi kelime ailesi içerisinde kelimeler türetir.

a:ra 1. Ara, aralık, süre, 2. Orta, iç, göbek, 3. Münasebet, ilişkiler, 4. Zamandaşlık. 5. Yardım, imdat, aracılık. 6. Hedef. 7. Başkurtlarda alt sınıf. 8. Eşzamanlılık. 9. Önce doğmuş çocuk. 10. Tanıtıcı. 11. Çevre arasında. 12. Parçacık. Sev. ESTY s. 162

a:rık 1. Ark, eğrek, evlek. 2. Hendek, geriz, şarampol. 3. Irmak, çay. 4. Orman, kereste. 5. Ada. (A:rık~arıq~arığ) Sev. ESTY s. 187

a:rt 1. Geri taraf. 2. Arka, geri. 3. Yardım. 4. Uzatma. 5. Son. 6. Batı. 7. İçin (edat). Sev. ESTY s. 179

aara bk Ara. GTS s. 1

aaramaa Aramak. GTS s. 2

aaaranan 1) Aranan kişi 2) önemli değerli. GTS s. 2

aaaraştırma Araştırmak. GTS s. 2

aaarayan Arayan, araştıran. GTS s. 2

ağramak (II) Ulaşmak, erişmek. TDK DS. - I s. 108

ara 1) Aralık, çatlak. 2) Yan sokak. 3) Aralık, fasıla. 4) Mesafe, yer. GTS s. 15

ara 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. 2. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla. 3. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi. 4. Toplu bulunan nesnelere veya kimselerin içi. 5. Aralık. 6. sin. ve tiy. Bir oyunda, bir filmde dinlenme süresi, antrakt. 7. sp. Toplu jimnastik dizilmelerinde, sıradakilerin birbirlerinden yanlamasına olan uzaklıkları. 8. sp. Futbol oyununun kırşbeşer dakikalık iki devresi arasında verilen onbeş dakikalık dinlenme süresi. 9. sp. Basketbol veya voleybolda takımların dinlenmek, taktik almak ve oyun alanlarını değiştirmek için kullandıkları süre. TDK 2005 TS. s. 110

ara is. 1. İki nöğte, iki şey arasındaki mesafe. 2. Boşluğ, açığı, boş yer, açıg yer, mesafe. 3. İki hadise, iş ehvalat ve s. arasındaki müddet, vaht. // Fasile. 4. Hüdud, serhed, iki toprağı, mülkü ve s. -ni bir-birinden ayıran hett, merz. 5. İçeri, orta, ortalıg. 6. mec. Elağe, münasibet, reftar. 7. İç, gât, büküm. 8. Yér. Halda: arada. 9. Çıh. Halında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 82

ara Orta. Göçme manıda barış-geliş, gatnaşık, aragatnaşık Trkm. D. S. s. 46

ara 1. Mahal, mevki, mekân, yer. 2. Esna, sıra, vakit. 3. İçinde, arasında. 4. Orta, meydan. 5. Bazen, vakit vakit, ara sıra. 6. Aralık, mesafe. TDK TS. - I s. 180

arabozan İki kişinin arasındaki dostluğu veya geçimi bozan (kimse), arabozucu, fesatçı, fitçi, münafık, müfsit, müzevir, ordubozan. TDK 2005 TS. s. 111

arabulan Hakem, uzlaştırıcı. TDK DS. - I s. 292

araca Hamal. TDK DS. - I s. 292

aracelli İki kişi arasında lâf getirip götüren, fitneci. TDK DS. - I s. 292

aracı 1. Ara bulucu. 2. tic. Üretici ile tüketici arasında alım satım konusunda bağlantı kuran ve bundan kazanç sağlayan kimse, mutavassıt. 3. ekon. iki şey arasında, bağlantı kuran kimse, vasıta. 4. ekon. İhracatçının ihracattan doğan alacaklarının büyük bir bölümünün malın yüklenmesinden hemen sonra, kalan kısmının ise para, malı alandan tahsil edildiğinde bir aracı banka tarafından ödenmesini sağlayan kredi veya yatırım tekniği. TDK 2005 TS. s. 111

aracı İki yüzey teşkil eden eriş iplerini birbirinden ayırmaya yarayan küçük ağaç çivi. TDK DS. - I s. 292

aracık Dar, daracık. TDK DS. - I s. 292

aracılık Aracının gördüğü iş, tavassut, vasıta. TDK 2005 TS. s. 112

araç 1. Araba oku, arış. 2. Sınır işareti, büyük sınır taşı. TDK DS. - I s. 292

araç 1. Bir işi yapmakta veya sonuçlandırmakta, gücünden yararlanan nesne. 2. Kişiler veya nesnelere arasında bağlantı sağlayan şey, vasıta. 3. Bir şeye ulaşmak, bir şeyi elde etmek için yararlanan kimse veya şey. 4. Taşıt. TDK 2005 TS. s. 112

araçı is. Ara düzelden adam, dellal // Arada duran adam, vaziteçi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 87

- araçlamağ** Kavga edenleri ayırmak. TDK DS. - I s. 292
- araçsız** 1. Doğrudan doğruya yapılan veya olan vasıtasız, bilavasıta. 2. zf. Araç olmaksızın, vasıtasız bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 112
- arağa** [arakiya] Yapılarda duvar örülürken taşların arasına konulan ağaç, hatıl. TDK DS. - I s. 292
- arağan** Çok kaybolan. TDK DS. - I s. 292
- arağan** Çok arayıcı. TDK TS. - I s. 183
- arakcıl, arakçıl** Sebuzek dikenini de denilen ve köylülerce süt süzgeci olarak kullanılan yumruk büyüklüğünde bir çeşit diken. TDK DS. - I s. 294
- arakesme** is. Bir otağı, yeri, binanı iki yere ayıran yünkül duvar; aralığa çekilen duvar, tahta ve s. // Üzerinde parça çekilmiş çerçivelerden ibaret bükülen perde; şirma. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- araklaşmak** İyiyi, kötüyü ayırmak, ayıklamak. TDK DS. - I s. 295
- arakmak** [arkılımag, arki vermek] 1. Tutmak, sarmak. 2. Arka çıkmak, yardım etmek TDK DS. - I s. 326
- aral (III)** İki şey arası, ortası. TDK DS. - I s. 295
- aralama (I)** Evlerin ara duvarı. TDK DS. - I s. 295
- aralama (II)** Pehlivanların ilk defa güreşip yenişmeleri TDK DS. - I s. 295
- aralamaa** 1) Aralanmak, yarım açılmak 2) Serbestiye kavuşmak, hür olmak. GTS s. 15
- aralamağ** f. 1. Bitişik yahud yan-yana duran şeyleri kenara çekib bir-birinden ayırmağ, ayrı göyumağ. 2. Açmağ. 3. Zorla başğa-başğa tereflere çekmek, kenara çekmek, aralaştırmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- aralamak (I)** 1. Bitkilerin fazla dal ve çubuklarını kesmek, seyrekleştirmek, budamak 2. Temizlemek : Şu kaptaki suyun yüzünü bir arala hele. 3. Derleyip toplamak, yerleştirmek. 4. Tınasın samanını tanesinden ayırmak. TDK DS. - I s. 295
- aralamak (II)** [aralamah, aralattırmak] 1. Kavga eden iki kişiyi araya girerek ayırmak. 2. Kalabalığı yarıp geçmek. 3. Güreşte veya döğüşte bir kaç kişiyi döğüş dışı bırakmak, haklarından gelmek. 4. İki şeyi birbirinden ayırmak, arayı açmak, aralık bırakmak. 5. Ayırmak, çözmek (iplik vb. hakkında). 6. Uzaklaşmak, geride bırakmak. 7. Uzamak (zaman hakkında) 8. Uzaklaştırmak, ayırmak. 9. Değirmende acele işi olan birinin sırasını öne almak, araya sokmak. TDK DS. - I s. 296
- aralamak (III)** Çok bağırarak sesleri bastırmak. TDK DS. - I s. 296
- aralamak** 1. İki şey arasında açıklık oluşturmak, yarı açmak. 2. Aralıklı duruma getirmek, seyrekleştirmek. 3. hlk. Bitkilerin fazla dal ve çubuklarını kesmek, seyrekleştirmek. TDK 2005 TS. s. 113
- aralamak** 1. Ayırdetmek, ayırmak. 2. Terketmek, bırakmak, atlamak. 3. Arasında görünmek, bulunmak, dolaşmak. TDK TS. - I s. 184
- aralaş** Git, uzaklaş, defol anlamında hakaretli söz. TDK DS. - I s. 296
- aralaşmağ** f. 1. Ayrılmağ, ayrı düşmek, aralı düşmek, uzağlaşmağ. 2. Séyrekleşmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- aralaşmağ** icb. Aralamağa mecbur étmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- aralaşmak** Uzaklaşmak, defolmak. TDK DS. - I s. 296
- aralaşmak** Ayrılmak, uzaklaşmak. TDK TS. - I s. 184
- aralatmak (I)** 1. Seyrekleştirmek, arasını açmak. 2. Ayırtmak, temizletmek: Selektör makinasında tohum aralattım. TDK DS. - I s. 296
- aralatmak (II)** Az miktar buğdayı değirmende sırasız öğütme. TDK DS. - I s. 296
- aralı** zarf. 1. Bir-birinden bir geder uzağ, arada bir geder mesafe göyarağ. 2. Bir az açığ, yarığapalı, yarıörtülü 3. Séyrek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- aralıcak** Aralık, daracık aralık. TDK TS. - I s. 184
- aralığ** is. 1. İki şey arasındaki boşluğ, boş yer; iki yétin arası; ortalığ, orta, ara. 2. Dar dalan, dar küçe. 3. «Bu» sözü ile beraber: Bu aralığ - bu zaman, bu vaht, bu esnada, bu demle 4. Yérl. Halda: aralığda- ortalığda, arada. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85
- aralıh (I)** [araluh] 1. Sofâ, hol, koridor, aralık. 2. [bkz. aralık (I) -2] TDK DS. - I s. 297
- aralıh (II)** Zaman, an, vakit. TDK DS. - I s. 297
- aralık (I)** [aralığ -1, aralıh (I) -2] 1. İki ev ve duvar arasındaki boşluk. 2. Çıkmaz, dar sokak. 3. İki ev arasında yapılan duvar, bölme. 4. İki tarla arası, ekin arası. 5. Ortalık, orta yer. TDK DS. - I s. 297
- aralık (II)** [aralığ -2] 1. Ramazan ve Kurban bayramları arasında kalan ay, zilkade. 2. Salı günü. TDK DS. - I s. 297
- aralık (III)** Hayvanın ön ayağından, arka ayağına takılan köstek. TDK DS. - I s. 297

aralık İki zadıñ arası, ortalık. Aradaşlık. Umumi, ortalık, hemmelere değışli bolan. Trkm. D. S. s. 47

aralık 1. Yer, mahal. 2. Ara, esna, sıra. 3. Mühlet, vade. 4. Ara, beyn. TDK TS. - I s. 184

aralık 1. İki şey arasındaki açıklık, mesafe. 2. Sıra , vakit. 3. Uygun, elverişli durum, fırsat. 4. Evin iki bölümü veya iki oda arasındaki dar geçit, geçenek, koridor. 5. Yılın otuz bir gün süren, son ayı, ilk kanun, kanunuevvel. 6. Ayakyolu. 7. Basımcılıkta harfler veya satırlar arasındaki açıklık, espas. 8. sf. Yarı açık, tam kapanmamış. 9. ekon. Borsada hisse senetlerinin alım satım emirlerinin verildiğı süre. 10. fiz. Bir sesi bir başka sestem, kalına veya inceye doğru ayıran uzaklık. 11. müz. Portenin paralel çizgileri arasındaki boşluk. 12. sp. Toplu beden eğitiminde art arda dizilenleri ayıran açıklık. TDK 2005 TS. s. 113

aralık (II) Kovanların konulduğu yer, kovanlık. TDK 2005 TS. s. 118

aralıklı 1. Birbirine bitişik olmayan, aralarında açıklık bulunan. 2. Dizgide kelimeler, harfler veya satırlar arasında açıklığı olan, espaslı. 3. zf. Kesik kesik. TDK 2005 TS. s. 113

aralıksız 1. Birbirine bitişik olan, aralarında açıklık bulunmayan, 2. zf. Sürekli, aralık vermeden. TDK 2005 TS. s. 113

aram 1. Fırsat, uygun zaman. 2. Aralık, fasıla. TDK DS. - I s. 297

aram (I) Orta, aralık, ne güçlü, ne yuwaş. Trkm. D. S. s. 47

arama 1. Aramak işi, taharri. 2. huk. Saklanan sanığın ve suç belgelerinin elde edilmesi için bir kimsenin evinde, işyerinde, üzerinde veya eşyasında yapılan araştırma işlemi. TDK 2005 TS. s. 113

aramaca Bilmece. (-Ed.) TDK DS. - I s. 297

aramak Biri-birinden ayırışdırmak, biri birinden bölüşdirmek. Saýlamak, seljermek. Göçme manıda Gözlemek, ağtarmak. Trkm. D. S. s. 48

aramak 1. Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak. 2. Araştırmak, yoklamak. 3. Ziyarete, hatır sormaya gitmek. 4. Bir şeyin yokluğunu duyarak geri gelmesini istemek, özlemek. 5. Önem verip istemek. 6. Şart koşulmak. TDK 2005 TS. s. 113

aramak Yoklamak, tetkik etmek. TDK TS. - I s. 185

arañmak Ara vermek, dinmek (yağmur ve kar hakkında) TDK DS. - I s. 298

aranmak 1. Arama işine konu olmak. 2. İsteklisi bulunmak. 3. Eksikliği Duyulmak. 4. Kendi kendine bir şeyler aramak. 5. Şart kşulmak. 6. Olumsuzi kötü davranışlarda bulunarak zor duruma düşmek. 7. Kendisine eş veya sevgili aramak. TDK 2005 TS. s. 114

aranmak 1. Kavga etmek için satışmak, fırsat kollamak. 2. Tahmin etmek. TDK DS. - I s. 298

arantı Ahırlarda iki hayvan arasına konulan kalın ve uzun ağaç. TDK DS. - I s. 298

arantı Aranılan çözüm. TDK 2005 TS. s. 114

arasat 1. Ortalık, arayer. 2. Cennetle cehennem arasında olduğu düşünölen yer, Araf. TDK DS. - I s. 300

arasıl Paralel, koşut. TDK DS. - I s. 300

arasız Aralıksız, kesintisiz GTS s. 15

arasız Sürekli olarak, arkası kesilmeden, ara vermeden, müstemirren, vira. TDK 2005 TS. s. 116

araskesme Gençler arasında oynanan bir oyun. TDK DS. - I s. 300

araşdıricı is. Ağtarcı, yoğlayıvı. // Tedğığatçı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 87

araşdırmağ f. Ađtarmađ, yoğlamağ. // Tengığ étmek, tehlil étmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 87

araşmağ f. (meh.). Ağtarmağ, aramağ, sorağlaşmağ, heber almağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 87

araştırcı 1. Araştıran, inceleyen, araştırman, araştırmacı (kimse). 2. Mec. Meraklı, mütecessis. TDK 2005 TS. s. 116

araştırcı Araştırcı. GTS s. 15

araştırma 1. Araştırmak işi, taharri. 2. Bilim ve sanatla ilgili olarak yapılan yöntemli çalışma. TDK 2005 TS. s. 116

araştırmacı Bilim ve zanaat alanlarında araştırma yapan kimse, araştırman. TDK 2005 TS. s. 116

araştırmak 1. Birini veya bir şey bulmak için bir yeri gözden geçirmek. 2. Bir gerçeği ortaya çıkarmak için aramalarda blunmak, sormak, soruşturmak. 3. Bilimde ve sanatta yöntemli çalışmalar yapmak. TDK 2005 TS. s. 116

araştıрман Araştırcı. TDK 2005 TS. s. 116

aratış Aratma işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 116

aratmak 1. Arama işini bir başkasına yaptırmak. 2. Özletmek. TDK 2005 TS. s. 116

arayadı 1. Konak yeri. 2. Konaklıyarak, konaklama yoluyla. TDK DS. - I s. 300

arayıcı 1. Bir şeyi aramayı iş edinen kimse. 2. Arama işiyle görevlendirilmiş kimse. 3. Astr. İstenilen yıldız teleskop içine getirebilmek için büyük teleskoplara paralel olarak bağlı, görüş alanı geniş olan küçük teleskop. TDK 2005 TS. s. 116

arayış (I) Budama TDK DS. - I s. 301

arayış (III) Kumaş kenarlarından kesilen ince parçalar, şerit. TDK DS. - I s. 301

arayış is. 1. Arama, ahtarma işi. 2. Bir şey hakkında şifahi ve ya yazılı me'lumat. Az. Dil. İz. Lüg I s. 85

arayışçı Dedikoducu. TDK DS. - I s. 301

arayir Orta, ortalık, ara yer. TDK DS. - I s. 301

arayüz Bilgisayar yazılımlarının kullanıcı tarafından çalıştırılmasını sağlayan, çeşitli resimlerin, grafiklerin, yazıların, yer aldığı ön sayfa. TDK 2005 TS. s. 116

ard Art. GTS s. 15

ard is. 1. Arğa dal. 2. Hér şeyin arğa, dal terefi, gérisi, geri terefte olan yér. 3. Başlanmış bir şeyin davamı, dalı, mabe'di, sonu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 88

arda (III) Evde kalmış kız. TDK DS. - I s. 302

ardak (IV) İhtiyar adam. TDK DS. - I s. 303

ardak (V) Küfe. TDK DS. - I s. 303

ardala (III) [ardara] 1. Issız, arkada kalmış, sessiz yer. 2. Dolaşık. 3. Arkadan, gıyaben. TDK DS. - I s. 303

ardala (IV) 1. Kervanın en sonundaki deveye takılan büyük çan. 2. At ve eşeklerin boynuna takılan zil. TDK DS. - I s. 303

ardalamadan [ardaradan -1] Arkadan arkaya, habersiz, sezdirmeden TDK DS. - I s. 303

ardalamak (I) Geriye kalmak, beklemek, arkada kalmak TDK DS. - I s. 303

ardalaydan [ardalay, ardelek] Arkadan kötülüğüne konuşma TDK DS. - I s. 303

ardamak (II) Asmak, arkaya almak, sermek. TDK DS. - I s. 304

ardağ 1. Sevgili, gözde, şımarık 2. Mutluluk 3. Rahatça yaşayan 4. Saygı , hürmet 5. Cahil. Sev. ESTY s. 172

ardarılamak Hayvana yük yüklemek. TDK DS. - I s. 304

ardca Düğünden sonra gelin ve güveyin ana babalarının birbirlerine verdikleri ziyafet. TDK DS. - I s. 304

ardıcıl 1. sif. Müeyyen bir fikri, mesleği te'gib édere, dönmeden onun ardınca kéden. 2. zerf. Arası kesilmeden, bir-birinin ardınca, müntezem surette. 3. sif. Mentigli, mentiğe esaslanan, ganunauyğun. Az. Dil. İz. Lüg I s. 88

ardıcılığ 1. Müeyyen bir fikri, mesleki dönmeden te'gib étme, ağıra geder onun ardınca gétme. 2. Bir-birinin ardınca gelme, arası kesilmeden devam étme. 3. Mentiglilik, mentiğe uygunluğ, ganuna uygunluğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 88

ardık (I) 1. Aralıklı. 2. Ters. TDK DS. - I s. 304

ardıklamak Düşman olmak. TDK DS. - I s. 304

ardıl 1. Birinin ardından gelip onun yerine geçen kimse, öncel karşıtı, arda, halef. 2. man. Bir çıkarımda varılan sonuç TDK 2005 TS. s. 116

ardılmak 1. Arkalamak, korumak. 2. Sirtına almak. TDK DS. - I s. 304

ardılmak (I) [arılmak (I) -1, 2, 3, 4; arışmak -1, 2, 3, 4; arılmak (I) -2, arışmak -1, 2] 1. Abanmak, yaslanmak, dayanmak, yüklenmek. 2. Asılmak, tutunmak, tırmanmak, takılmak, çıkmak. 3. Atılmak, saldırmak. 4. Binmek 5. Uzanmak 6. Sarkmak. 7. Eğilmek. 8. Yüzüstü kapanmak. 9. Yıkılmak. TDK DS. - I s. 304

ardılmak (II) 1. Sataşmak, çatmak, karşı gelmek. 2. Üstünde kalmak, asılmak. 3. Kaçarken dönüp karşı koymak. 4. Peşe düşmek. 5. Aleyhinde bulunmak, takip etmek. 6. Alay etmek, kızdırmak. 7. Şakalaşmak. 8. Eziyet etmek. 9. Konuşan ya da ağız kavgası yapan iki kişi arasına girmek. TDK DS. - I s. 305

ardılmak (III) [arılmak (II)] Birisine yük olmak. TDK DS. - I s. 305

ardılmak 1. Birisinin sırtına asılmak. 2. Sataşmak, çatmak. 3. mec. Musallat olmak, asılmak, takılmak. TDK 2005 TS. s. 116

ardılmak Üstüne atılmış olmak, dolanmış olmak. TDK TS. - I s. 186

ardımsımak [ardımak (I) -1] Bayatlamak, bozulmaya, kokmaya yüz tutmak. TDK DS. - I s. 306

ardınlamak Ardına düşmek. TDK DS. - I s. 306

ardınmak (I) [adınmak, ardlamak (II)] 1. Palto, pelerin, çuval, heybe gibi şeyleri sırta, omuza almak. 2. [bkz. arılmak (I) -1] TDK DS. - I s. 306

ardınmak (II) Darılmak, küsmek. TDK DS. - I s. 306

- ardıra** Bir binanın arkası. TDK DS. - I s. 306
- ardıra** Sonraya, arkaya. TDK TS. - I s. 189
- ardısıra (I)** Düğünden sonra gelinle güveyin kız evini kutlama ziyareti TDK DS. - I s. 307
- ardısıra (II)** Hemen ardından, ardınca. TDK DS. - I s. 307
- ardışık** Birbiri ardından gelen, mütevali. TDK 2005 TS. s. 116
- ardlamak (I)** 1. Kovuşturmak, takip etmek. 2. Tekrar etmek: Artık bu işi ardlama. TDK DS. - I s. 307
- ardmak** [ardımak (II), ardırmak (II), ardırtmak, artmak (II) -2] 1. Yükletmek. 2. Asmak, takmak. 3. Uzanmak TDK DS. - I s. 307
- ardmak** Üstüne atmak, dolamak, asmak. TDK TS. - I s. 190
- ardön (I)** Evlenme töreninden sonra karşılıklı verilen ziyafetler. TDK DS. - I s. 307
- ardön (II)** Ters yüz TDK DS. - I s. 307
- arga** Dağın kuz tarafı. TDK DS. - I s. 308
- argaç (I)** [argeç (I), argıç, arkaç (I)] 1. Dokumalarda çözüğü üzerine enliliğine atılan ip. 2. Bir iplik topunun bir çalıya sarılarak aldığı kavun biçimi 3. Kilim dokuma tezgâhı. TDK DS. - I s. 308
- argaç (III)** Bir omuza alınan mertek veya ağacın, dengesini sağlamak için diğer omuzdan altına konan destek. TDK DS. - I s. 310
- argaç (IV)** Erkek tenasül organı. TDK DS. - I s. 310
- argadaş** is. Kömek, kömekçi // Yoldaş, dost. Az. Dil. İz. Lüg I s. 88
- argalaç** [arhaç (I), arhalanç, arhalih -1, arhalık -1, arkaçlık -3, arkalaç, arkalık (I) -1, arkaluk, arkanaç, arkılaç] 1. Hamal semeri, sırta yük alınacağı zaman konulan çul, çuval, keçe parçası, altlık. 2. Hayvan semerinin altına konulan çul veya keçe parçası. TDK DS. - I s. 310
- argalamak** Seyrek dokumak, baştan savma dokumak. TDK DS. - I s. 310
- argalı (II)** Yaban koyunu. TDK DS. - I s. 311
- argalla (I)** [argala] Yük, engel, baş belâsı TDK DS. - I s. 311
- arha** 1. Arka. 2. Koruyucu. 3. Yük. TDK DS. - I s. 311
- arha** 1. İnsanın, héyvanın dalı, küreyi, béli 2. Bir şeyin dal terefi, geri terefi 3. Mübarize hettinin dal terefinde, gërisinde olan yér (cebhe müğabili) 4. Kömek, havadar, dayağ, himayeçi 5. Adeten «yéddi» sözü ile beraber, nesil, ecdad Az. Dil. İz. Lüg I s. 94
- arha** Arka. TDK TS. - I s. 193
- arhadan** Daldan, dal terefinden. Az. Dil. İz. Lüg I s. 94
- arhadaş** Arkadaş. TDK DS. - I s. 312
- arhalamah** [arhalamak -1] Sahip çıkmak, yardım etmek, kayırmak. TDK DS. - I s. 312
- arhalamak** 1. [bkz. arhalamah] 2. Sırtlamak. TDK DS. - I s. 312
- arhalanmağ** Güvenmek, istinad étmek, bél bağlamağ Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhalı** 1. Yardım edeni, güvenilir kimsesi olan. 2. Yüklü. TDK DS. - I s. 312
- arhalı** Kömeyi, himayesi, müdafieçisi, terefdarı olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhalıg** Yağası düşmeli, beli büzmeli ya büzmesiz üst patlar. Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhalıg** Eyninde arhalıg olan, arhalıg géymiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhalıh** [arhalık -2] 1. [bkz. argalaç -1] 2. Dize kadar inen, kollu, önü uçuca bitişen dik ve kapalı yakalı hırka. TDK DS. - I s. 312
- arhaluh** Çocuk elbisesi, önlüğü. TDK DS. - I s. 312
- arhasız** kömeyi, arhasıhavadarı, himayetçisi olmayan; kömeksiz Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhayın** 1. Hâtircem, rahat, sakit, dinc, gayğısız 2. Asude, rahat 3. Bir şeye tamamilen inanmış, emin olmuş, mübhe étmeyen, emin Az. Dil. İz. Lüg I s. 94
- arhayınlaşmağ** 1. Elde édilmiş müveffëgiyetlerden sonra rahat olmağ, daha fealiyyet göstermemek 2. Arhayın olmağ, hâtircem olmağ, emin olmağ 3. İşden azad olmağ, işin görüb gurtararağ asude olmağ Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arhayınlıg** Sakitlik, dilclik, salamatlıg, hâtircemlik, elmi-amanlıg, rahatlıg, asudelik Az. Dil. İz. Lüg I s. 95
- arigin** Üstü kapalı su yolu. TDK DS. - I s. 314
- arık (I)** [arh -1, 2; arıg (II) -1, 2; arıg (II), aruk (III)] 1. Su yolu, ark. 2. Dere, çay. 3. Fide veya fidan dikilen yer. 4. Yol ve tarla kenarlarına açılan hendek. 5. Voleybol sahasının sınırı. TDK DS. - I s. 316
- arık (III)** bk. ark TDK TS. - I s. 201
- arık (tr)** seret yap:Suw goýbermek, akdırmak için çuñ bolmadık arık. Trkm. D. S. s. 54
- arık (I)** 1. Arık. 2. fide veya fidan dikilen yer. TDK 2005 TS. s. 117
- arıkçı** Su yolu yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 117

- arıklamak (IV)** Suyu ark açarak götürmek. 2. Tarlayı seyrek sürmek. TDK DS. - I s. 318
- arım** 1. Çalıyla yapılmış bahçe duvarı. 2. Ara, aralık. 3. İki ağaç sırası, iki orman arasındaki açıklık. TDK DS. - I s. 320
- arımak (II)** [bkz. arılamak (I) -1] arın, arın 1. Alın. 2. Yüz, cephe, dağların, tepelerin yüzü. TDK DS. - I s. 320
- arıncık** Küçük göl. TDK DS. - I s. 321
- arınlamak** Karşı gelmek, çekememek, zıddına gitmek. TDK DS. - I s. 321
- arınlaşmak** Zıdlaşmak, karşı olmak, iddialaşmak. TDK DS. - I s. 321
- arınmak (II)** 1. Boşanan, küsen kadın eşyalarını alıp taşınmak. 3. Ayrılıp gitmek. TDK DS. - I s. 322
- arınnamak** Önceden hesaplamak, göze almak. TDK DS. - I s. 322
- ark** İçinden şu akıtmak için toprağı kazarak yapılan açık oluk, su yolu, arık, cetvel, kanal. TDK 2005 TS. s. 119
- ark, (arık (III))** Su cetveli. TDK TS. - I s. 214
- arka (I)** Sırta alınan yük. TDK DS. - I s. 325
- arka (II)** Köy evlerinin bahçeye bakan yönündeki dar balkon. TDK DS. - I s. 325
- arka (III)** Kabak, hıyar gibi bitkilerin kol salması için tarlada boş bırakılan yer. TDK DS. - I s. 325
- arka** 1) Arka. 2) Dayanak, destek (mec.). GTS s. 16
- arka** 1. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı. 2. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi. 3. Geri kalan bölüm,kısım. 4. Art, peş. 5. Otururken sırtın dayandığı yer. 6. İnsanın vücudu, bedeni. 7. sf. Arkada olan, arkada bulunan. 8. sf. mec. Koruyucu, kayırcı, iltimasçı, piston. 9. mec. Geçmiş, geride kalmış zaman. TDK 2005 TS. s. 119
- arka (I)** Göwrâniñ eginden inçe bile çenli bolan tutuş bölegi. Bir zadıñ sırt yüzü, ters yüzü, yeñsesi, ız tarapı. Göçme manıda Daýaňç, goldaw, hemaýat. Trkm. D. S. s. 50
- arka (II)** Nesil aýlanmasıgında her bir nesil. Trkm. D. S. s. 50
- arka** Zahîr, hamî, yardımcı. TDK TS. - I s. 214
- arkacı** 1. Hamal. 2. Koruyucu. TDK DS. - I s. 325
- arkacı** Zahîr, yardımcı. TDK TS. - I s. 215
- arkaç (II)** 1. [bkz. argaç (II) -1] 2. [bkz. argaç (II) -2] 3. [bkz. argaç (II) -4] 4. Ağıl. 5. Ağılın ön tarafında, davarların iyi havalarda yattığı üstü açık, etrafi çitle çevrili yer. 6. Küçük toprak kümeleri arasında kalan düzlük. TDK DS. - I s. 325
- arkaç (III)** Sıra, düzen, kural. TDK DS. - I s. 325
- arkaç** 1. Ağıl. 2. Dağ sırtlarında davarların yatırıldığı düz, rüzgar olmayan kuytu yer. TDK 2005 TS. s. 120
- arkaçtı** Suyun kendi kendine açtığı yol, ark. TDK DS. - I s. 325
- arkadaş** 1. Birbirine karşı sevgi anlayış gösterilen kimselerden her biri, yaren. 2. Bir ortamda bulunanlardan her biri, hempa, refik. TDK 2005 TS. s. 120
- arkadaş** Arkadaş. GTS s. 16
- arkadaş** Karı, eş. TDK DS. - I s. 325
- arkalamak** 1. Arkasına almak, yüklenmek. 2. mec. Bir kişiye güvenerek yardım etmek. TDK 2005 TS. s. 121
- arkalanmak** Güvenmek, güç almak. TDK DS. - I s. 312
- arkalanmak** 1. Kuvvetlenmek, kuvvet bulmak. 2. İstinat etmek, dayanmak. TDK TS. - I s. 216
- arkalaşmak** Yardımlaşmak, desteklenmek. TDK DS. - I s. 325
- arkalaşmak** Birbirine arka olmak, yardımlaşmak. TDK TS. - I s. 217
- arkalay** [arkalayın] Kendi yokken, gıyaben, arkasından. TDK DS. - I s. 325
- arkalı** 1) Geniş omuzlu 2) Arkası geniş olan kişi (mec.) GTS s. 16
- arkalı** 1. Arkası olan. 2. Koruyanı olan. TDK 2005 TS. s. 121
- arkalı** 1. Semiz, yağlı. 2. Devamlı, sürekli: Bu sürü arkalıdır. 3. Büyük, çok 4. Çok meyvalı ağaç. TDK DS. - I s. 325
- arkalıç** Sırtını dayayacak birisi olan. TDK 2005 TS. s. 121
- arkalık (I)** 1. [bkz. argalaç -1] 2. Ceket. 3. Artçı (askerlikte). 4. Evlerde ocağın arkasına vurulan kalın odun 5. Kerpiç ve taş taşımak için arkaya iple bağlanan tahta araç. 6. Bir çeşit sepet. 7. Azerilerin giydiği, pardesiye, cekete benzer bir giysi. 8. İskemlenin, sıranın yaslanılacak yeri. 9. Saman çeteninin (kağnisının) arkasına bağlanan kilim parçası. 10. Yelek, içlik. TDK DS. - I s. 326
- arkalık (II)** Tahta dildirilecek tomruğun dört köşesinden çıkarılan kalın yumru tahtalar. TDK DS. - I s. 326

- arkalık** 1) Arkalık (sandalye veya koltuğun yaslanacak kısmı). 2) Çul. GTS s. 16
- arkalık** Sırt dayamaya yarayan yer. TDK 2005 TS. s. 121
- arkalu** Kuvvetli, yardımcıları çok olan. TDK TS. - I s. 217
- arkaluc** Arkalık, hamal semeri. TDK TS. - I s. 217
- arkardaş** [bkz. arkadêş] TDK DS. - I s. 326
- arkarı** Galip. TDK DS. - I s. 326
- arkasınmak** [arkılanmag] Arkalanmak. TDK DS. - I s. 326
- arkaşmak** Birbirine arka çıkmak, yardımcı olmak, yardımlaşmak. TDK DS. - I s. 326
- arkıt (III)** İrmakta balık avlamaya yarıyan, kelek şeklinde bir çeşit kayık. TDK DS. - I s. 327
- arkıt (IV)** Dağ beli, geçit. TDK DS. - I s. 327
- arkıt** Köy yerlerinde kapının arkasına konulan kalın kusak. TDK 2005 TS. s. 121
- arklan** Ufak ve düzensiz su yolu. TDK DS. - I s. 327
- arkmak (I)** Yardım etmek. TDK DS. - I s. 327
- arkmak (II)** Bir şey arkaya sarmak. TDK DS. - I s. 327
- arkurî** Aykırı, ters. TDK DS. - I s. 327
- arkuru, (arkuru, arkırı)** Eğri, yan üstü, tersine, aykırı, yanlamasına, karşı, ters. TDK TS. - I s. 221
- arkurusına** Yanlamasına, enine. TDK TS. - I s. 224
- arlamak (I)** Seyreltmek TDK DS. - I s. 328
- armanmak** 1. Tırmanmak. 2. Abanmak. TDK DS. - I s. 328
- arpınmak** Tırmanmak, sırtına binmek. TDK DS. - I s. 331
- arqa** 1. Sırt, arka. 2. Arka taraf. 3. Ense, alt kafa. 4. Dikiş, birleşme yeri. 5. Şimal, kuzey. 6. Batı. 7. Sıradağ, belkemiği, eğiç,kıran. 8. Dayanak, mesnet. 9. Koruyucu, kayırıcı. 10. Nesil. 11. Uzatma. 12. Büyüklük. 13. Yüzyıl. Sev. ESTY s. 174
- art** 1. Dağ geçmek, nek, boyun. 2. Yayla. 3. Plato. 4. İçin (edat). Sev. ESTY s. 179
- art** Arka, ız tarap, sırt, ız. Trkm. D. S. s. 52
- art** bk. Ard. GTS s. 17
- art- (II)** 1. Artış 2. Bol 3. Daha fazla olmak 4. Hayatta kalmak 5. Gecikme 6. Daha iyi yapmak 7. Son. Sev. ESTY s. 181
- art** 1. Arka, geri. 2. Bir seyin öbür yüzü. TDK 2005 TS. s. 124
- artaç** Karşı. TDK DS. - I s. 333
- artağan** 1. Alışıldan veya beklenilenden artık verimi olan, bereketli. 2. Çoğalan, fazlalaşan, artımlı. TDK 2005 TS. s. 124
- artağan** [artak (I), artımlı, artırımı, arturumlu] 1. Çoğalan, fazlalaşan, bereketli (pirinç, fasulye, nohut, mercimek vb. hakkında) TDK DS. - I s. 333
- artağanlık** Alışıldan veya beklenilenden artık ürün verme durumu, bereket. TDK 2005 TS. s. 124
- artallamak** Koğmak, defetmek. TDK DS. - I s. 333
- artamak** Artıp kalmak, bir aile efradından bir kaç ı öldükten sonra sağ kalmak. TDK DS. - I s. 333
- artan** Gétdikce çoğalan, büyüyen; gétdikce güçlenen, şiddetlenen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 92
- artça** Dügünden sonra iki tarafın birbirine verdiği ziyafet. TDK DS. - I s. 334
- artça** Geriden, arkadan. TDK TS. - I s. 229
- artçı** Geçmiş sanat veya edebiyat çığırımı sürdüren sanatçı. TDK 2005 TS. s. 125
- artçı** Arkadan gelen. TDK DS. - I s. 334
- artçılı** 1. İçildikten, kullanıldıktan veya yenildikten sonra geriye kalan. 2. Daha çok, daha fazla. 3. zf. Bundan sonra, daha yeter. TDK 2005 TS. s. 125
- artdırmak** 1. Böbürlenmek, kurulmak. 2. Bir işe önem vermek. TDK DS. - I s. 334
- artı** Akibet, son. TDK DS. - I s. 334
- artıcağ** Bir geder artığ, bir geder çoğ; daha artığ, artığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artığ** 1. Çoğ, çoğlu, héyli, olduğca, çoğlu miğdarda. 2. Üstün, ireli, yağın, güymetli, yüksek. 3. Lazım olduğundan çoğ gereksiz, lüzumsuz. 4. Bütün éhtiyac te'min olunduğdan sonra artığ ğalan şey, ğalığ. 5. Bir işin başlamış olduğunu yağud olup bitdiyini bildirir. 6. Daha, bundan elave. Az. Dil. İz. Lüg I s. 92
- artığan** Yaprakları döğülerek, ele kına gibi yakılan bir çeşit bitki. TDK DS. - I s. 334
- artığlaşa** Müeyyen édilmiř, nezerde tutulmuş miğdardan artığ; üstelik elave. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artığlık** 1. Çoğluğ, bolluğ 2. Üstünlük, yükseklik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artığtamahlığ** Tamahkarlığ, acgözlüklük. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93

- artih** Fazla. TDK DS. - I s. 334
- artık (I)** Kızlığını gayrimeşru kaybeden kız. TDK DS. - I s. 334
- artık (II)** Geçmiş. TDK DS. - I s. 334
- artık (III)** Faziletli. TDK DS. - I s. 334
- artık (IV)** İki yaşından itibaren oğlaklıyan keçi. TDK DS. - I s. 334
- artık (V)** Başka. TDK DS. - I s. 334
- artık 1)** Çok; fazla 2) Bundan sonra 3) İşte, sonunda GTS s. 17
- artıkcı, artıkcı** Fazla olanı giyen, yiyen, artan öteberiden faydalanan. TDK DS. - I s. 334
- artıklağa** [artıklâ, artıklağı, artıklavı] 1. Bununla beraber. 2. Fazla TDK DS. - I s. 334
- artıklamak** [artıhlamah, artık etmek] Yemekte artık bırakmak. TDK DS. - I s. 335
- artıklamak** yemekte artık bırakmak. TDK 2005 TS. s. 125
- artıklık 1)** Fazlalık. 2) İfrat. GTS s. 17
- artılmak** Birinin üstüne kapanmak, çullanmak. TDK DS. - I s. 335
- artım 1.** Sayca, hecmce ve s. artma; artan miğdar. 2. Bişdikten sonra çöreyin, duyunun ve s. -nin çekisinin artması, bereket. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artım** Artma, artış çoğalma. TDK 2005 TS. s. 125
- artım** Çoğalma, bereket. TDK DS. - I s. 335
- artımlı** Çoğ artım veren, çoğ artan, çoğ artıb töreyen; bereketli, mesuldar. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artımsız** Artım vermeyen, artmayan, artıb töremeyen, bereketsiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artırım** İnek veya başka bir hayvanın yavrusu. (anasının yanında iken söylenir) TDK DS. - I s. 335
- artırma (I)** 1. [bkz. artırmaç] 2. Biriktirme, çoğaltma. TDK DS. - I s. 335
- artırma (II)** 1. Balkon 2. Mutfakta kablarn bulunduğu tahta. 3. Yapılarda ikinci katın, birinci kattan çıkıntılı durumu. TDK DS. - I s. 335
- artırma (III)** 1. Eşşekbeli, balkon; esas binaya yapışığı yünkül tikili 2. Uşag oyunlarından birinin adı; eşşekbeli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artırmağ** 1. Miğdarını, çekisini çoğaltmağ; hecmini, sahesini böyütmek 2. Elave etmek, üstüne gelmek. 3. Güclendirmek, şiddetlendirmek 4. Yükseltmek 5. Böyütmek, şişirtmek, mübalige etmek. 6. Yaşlılaşdırmağ, temsilleşdirmek, yükseltmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artış** "ardıç" cm. ardıç Sev. ESTY s. 182
- artlamak (I)** Sırtlamak. TDK DS. - I s. 336
- artlaşmak** Ata binenin ardına binmek. TDK TS. - I s. 230
- artleşmek** Bir şeye arka arkaya binmek. TDK DS. - I s. 336
- arth (I)** Varlıklı, arkalı. TDK DS. - I s. 336
- arth (II)** Bol meyvalı ağaç, bitki. TDK DS. - I s. 336
- artma 1.** «artmağ»dan. 2. Artan şey, artım. Az. Dil. İz. Lüg I s. 93
- artmaa** Artmak, fazla gelmek. GTS s. 17
- artmaç** Çuvala doldurulmuş ve çıplak hayvanın sırtına heybe gibi atılmış yük. TDK DS. - I s. 336
- artmağ 1.** Miğdarda, ölçüde ve s. -de çoğalmağ; bol olmağ, üste gelmek. 2. Şiddetlenmek, güçlenmek. 3. Yayılmağ, intişar tapmağ, möhkemlenmek, güçlenmek. 4. Tereğgi etmek, irelilemek, yükselmek, böyümeğ, kamilleşmek, artıb böyümeğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 94
- artmak (I)** 1. Büyük heybe. 2. Taneleri alınmamış iki mısırın sap kılıfı soyularak birbirine bağlanmış şekli. TDK DS. - I s. 336
- artmak (II)** 1. İşi başkasına yükletmek. 2. [bkz. ardmak] 3. Yüklemek. 4. Asmak. 5. Sermek. TDK DS. - I s. 336
- artmak** Yüklemek. TDK TS. - I s. 230
- artsak** Geçimsizlik. GTS s. 17
- arttırmaa 1)** Arttırmak. 2) Tasarruf etmek, biriktirmek. GTS s. 17
- arttırmak** Salıncakta hızı fazlalaştırmak. TDK DS. - I s. 336
- artu** Artık. TDK DS. - I s. 336
- artucak, (artucağ, artıcak)** Fazlaca, ziyadece. TDK TS. - I s. 230
- artuğrak, (artuğırak, artuhrağ, artukrak)** Daha fazla, çokça. TDK TS. - I s. 231
- artuk** [artuğ, artuh] Artık, geri kalan. TDK DS. - I s. 336
- artuk, (artuğ, artık)** 1. Başka, gayri, maada. 2. Fazla, ziyade. 3. Kusur, -den fazla. 4. Üstün. 5. Büyük bir kısım, kısmıyam. TDK TS. - I s. 238
- artuklağ, (artuhlağ, artuklağı)** Fazla, fazla olarak. TDK TS. - I s. 238
- artuklamak** Üstün kılmak, üstün tutmak, tafdil etmek. TDK TS. - I s. 239

artukluk, (artıklık) Fazilet, kemal, üstünlük, rüçhan. TDK TS. - I s. 239
artuklaşmak Daha artmak, fazlalaşmak. TDK TS. - I s. 240
artuksı Fazla olarak, daha başka. TDK TS. - I s. 240
artuma Küçük balkon. TDK DS. - I s. 336
arturmak 1. Yükseltmek, üstün tutmak. 2. Geriye bırakmak, fazla bırakmak. TDK TS. - I s. 240

a₁ + s : Yükseklik, alçaklık kavramları veren kelimeler yapar. **a₁** sesi kelime ailesi içerisinde kelimeler türetir.

as- 1. Tartmak, asmak, sermek. 2. İndirmek, alçaltmak, 3. Tartmak, ölçümlemek. 4. Değiştirmek. 5. Pişirmek, haşlamak. Sev. ESTY s. 192
as 1. As, ermin, kakım. 2. Okşayış, tatlılık. 3. Kokarca. 4. Dağ sıçanı. 5. Kurnaz, açıkgozlu. 6. Cariye. Sev. ESTY s. 191
as (III) Aşağı. TDK DS. - I s. 339
asacak Su taşınacak kablara takılarak omuza alınan, demirden veya ağaçtan yapılmış sırık. TDK DS. - I s. 339
asak Azık koymaya yarıyan boyalı bez, mendil. TDK DS. - I s. 339
asartma 1. Ağaçlık 2. Bakılmış, budanmış ağaç. 3. Besleme, küçükten bakılıp büyütülmüş çocuk. TDK DS. - I s. 340
asartmalık Koruluk, ağaçlık. TDK DS. - I s. 340
asğı [asgu, asğıç, ashu] 1. Kadınların zincirle boyunlarına astıkları altınlar. İple bağlanıp duvara, tavana asılan sebze ve meyva. 3. Askı. TDK DS. - I s. 341
asğı Paltar veya başga şeyler asmağa mehsus alet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 97
asğılık Kışa saklanacak yaz meyvası. TDK DS. - I s. 342
ası (III) [asıg, asıg, assı (II)] Fayda. TDK DS. - I s. 342
asıcı İdam cezasını (asılmayı) uygulayan kişi. GTS s. 17
asık Ayrılların saçına dakınyan pilçe görnüşli kümüş şayı, bezegi. Trkm. D. S. s. 56
asma (II) 1. Menteşe. 2. Asma kilit. 3. Üstten kulplu kazan, tencere. 4. Değirmen çarkını çevirmek için arkadan gelen suyu çark üzerine şiddetle sevke yarıyan ve dik meyilli konmuş olan üstü tahta oluk. TDK DS. - I s. 345
asma (III) Tüfek ve tabanca mermilerinin yerleştirildikleri meşin kemer, boğazlık. TDK DS. - I s. 346
asma (IV) On arşınlık keten parçası. TDK DS. - I s. 346
asma (tr) Asılıyan, asılıp goyulyan, asıp bolyan. Trkm. D. S. s. 55
asma (V) Kaynak yatağındaki otlu yer, sarp arazilerdeki küçük, sulu, otlu düzlükler. TDK DS. - I s. 346
astarak 1. [bkz. arıstak (I) -2] 2. [bkz. arıstak (I) -5] 3. Yüksek yer. TDK DS. - I s. 347
asteğmen Orduda en küçük rütbeli subay. TDK 2005 TS. s. 134
astsubay Silahlı Kuvvetler Yasası'na göre astsubay meslek yüksekokullarında yetişerek Silahlı Kuvvetlere katılan astsubay çavuştan astsubay kıdemli başçavuşa kadar rütbesi olan asker, gedikli. TDK 2005 TS. s. 134

a₁ + ş: Yükseklik, aşağı, geçmek, aşmak, acele etmek, birleşmek gibi anlamlar veren kelimeler yapar. **a₁** sesi kelime ailesi içerisinde kelimeler türetir.

aşa (tr) Öte, aňrı, has yókarı, köp. Trkm. D. S. s. 60
aşa Aşırı, ziyade, fazla, aşkın. TDK TS. - I s. 257
aşa:q 1. Aşağı, dip 2. Etek, taban 3. Çökek 4. İleri, peşin, önceden 5. Alt, dip, alttaki 6. mec. Basit, sade Aşa:q~aşa~aş:qı~aşağı~aşeğ~aşa Sev. ESTY s. 214
aşaa 1) Aşağı, alt, aşağı kısım 2) Altına, dibine 3) Aşağılık, adi, iğrenç. GTS s. 18
aşacak Çit kapı. TDK DS. - I s. 349

- aşağ (I)** [aşah, aşak (I) -1] İplik eğirirken için ağır dönmesini sağlayan tahta ağırlık, ağırşak. TDK DS. - I s. 349
- aşağa-aşağı** 1. Bir şeyin dibine, yere en yakın olan hissesine teref, alt. 2. Yere doğru, aşağı doğru. 3. Orta seviyeye çatmayan, orta normadan az; küçük, az, geyri-kafi, zeif. 5. Aşağı giymetler. 6. Alçağ, pis, nögsanlı, yararsız, deyersiz. 7. Yohsul, kasıb. 8. Vezifece küçük olan. 9. Aşır, son, gurtarağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 123
- aşartmak** Mübalâğa etmek. TDK DS. - I s. 351
- aşı** 1. Aşı, aşılama. 2. Sap, çelik. 3. Hint helvası otu. 4. Nişasta, patates unu. Sev. ESTY s. 216
- aşı (I)** [aşlak (II) -1, aşlama (III), aşıklık (III)] 1. Eskimiş giysilere yapılan yama, yamalık. 2. Eskiyen entarinin belden yukarisına geçirilen parça. TDK DS. - I s. 353
- aşı** 1. kim. Birtakım hastalıklara karşı bağışıklık sağlamak için vücuda verilen, o hastalığın mikrobuyla hazırlanmış eriyik. 2. Bu eriyiğin uygulanması. 3. Bir ağacın dalı veya gövdesi üzerine, aynı familyanın daha iyi bir türünden alınan dal, göz, tomurcuk vb. parçaları kaynaştırma işi. 4. Bu yolla eklenen parça. 5. sf. Aşılı (kimse veya bitki). TDK 2005 TS. s. 136
- aşı** 1. Yoluhucu hesteliye garşı goruyucu madde kimi tetbiğ edilen madde. 2. Derini. Az. Dil. İz. Lüg I s. 124
- aşıcı** [aşlakçı] Sağlık memuru. TDK DS. - I s. 353
- aşıcı** Aşı yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 136
- aşık (I)** Yağ çıkarmak için kullanılan ağaç. TDK DS. - I s. 354
- aşıkmaq** Acele etmek. TDK DS. - I s. 354
- aşıkmaq, (aşılmak)** Acele etmek, ivmek. TDK TS. - I s. 265
- aşiksiz** [aşiksiz arap] Hızlı yürüyen. TDK DS. - I s. 354
- aşılak (I)** Aşılanmış bitki. TDK DS. - I s. 354
- aşılama** 1. Aşılama işi. 2. Yeni aşılanmış ağaç. 3. Soğuğa sıcak, sıcakta soğuk su katma. 4. Bitkilerin aşı yoluyla üretilmesi, ilkah. 5. Bu yolla elde edilmiş. 6. Aşılanmış (ağaç). TDK 2005 TS. s. 137
- aşılamaç** Bir çocuk oyunu. TDK DS. - I s. 354
- aşılamağ** 1. Bir hestel gabağını almağa ya başanmış, aşı vurmak. 2. Cır ağacı péyvend etmek, çalamağ. 3. Derini, gönü aşıya goymağ. 4. Bir adeti, hasiyyeti, fikri, egideni, üsulu ve s,-ni mühtelif vasitelerle başgalarına menimsetmek, kęçirtmek, öyretmek, terbiye etmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 124
- aşılamaç** 1. Katmak, karıştırmak. 2. Eski bir şeyi yenilemek, tamir etmek. TDK DS. - I s. 354
- aşılamaç** 1. tıp Vücutta bağışıklık yaratmak veya yerleşmiş bir hastalığa karşı koyabilmek için hazırlanmış bir aşığı vücuda vermek, aşı yapmak. 2. tıp Başkasına hastalık geçirmek. 3. Elde edilmesi istenilen herhangi bir ağacın bir parçasını anaç üzerine kaynaştırarak üretmek. 4. Soğuğa sıcak, sıcakta soğuk su katmak. 5. mec. Birtakım düşünce veya duyguları başkasına benimsetmek, telkin etmek, etkilemek. TDK 2005 TS. s. 137
- aşılanmağ** 1. Bir hesteliyin garşısı alınmağ ve ya başlanmış hesteleyn sağaldılması için bedene aşı maddesi yéridilmek. 2. Péyvend edilmek. 3. Aşıya goyulmağ. Kök salmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 125
- aşılı** 1. Herhangi bir hastalığa karşı aşılanmış olan (kimse). 2. Kendine aşı yapılmış (bitki). TDK 2005 TS. s. 137
- aşılı** İki yanı dere ile çevrili düz arazi. TDK DS. - I s. 354
- aşılma** Büyük ve sulu armut. TDK DS. - I s. 354
- aşılmaz** Çoğ uca, üzerinden kęçilmez. Az. Dil. İz. Lüg I s. 125
- aşım (I)** Hayvanda cinsel ilgi. TDK DS. - I s. 354
- aşım (II)** Çulda tek inen nakış. TDK DS. - I s. 354
- aşım** 1. Aşma işi. 2. Erkek hayvanların dişisiyle çifleşmesi. TDK 2005 TS. s. 137
- aşınmağ** 1. Kimyevi üsulla yahud sürtülüb oyulmağ neticesinde çuhurlanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 125
- aşınmak (II)** Hayvanlar çiftleşme isteğinde bulunmak. TDK DS. - I s. 354
- aşınmak (III)** Hazmetmek, sindirmek. TDK DS. - I s. 354
- aşınmak** 1. Birbirine sürtünerek incelmek. 2. Eskimek, yıpranmak. TDK 2005 TS. s. 137
- aşıntı** Aşınmış yer. TDK 2005 TS. s. 137
- aşıntı** Gedik. TDK DS. - I s. 354
- aşır** 1. Acele etmek. 2. Koşturmak, yelmek. 3. Tekrar görmek istemek. Aşır-~oşuq- Sev. ESTY s. 217
- aşır** 1. Zarlar 2. Ayak bileği, aşır 3. Kemik. (aşır-~aşug-~oşuq) Sev. ESTY s. 216
- aşır** Aşır atmak-kellān üstünden aşırılmak. Trkm. D. S. s. 61

- aşıra (II)** Balkon. TDK DS. - I s. 355
- aşırı** 1) Aşırı. 2) Yabancı diyar. GTS s. 18
- aşırı** 1. Alışılan veya dayanabilen dereceden çok daha fazla, taşkın. 2. sf. Gerçeğinden fazla olarak, çokca. TDK 2005 TS. s. 137
- aşırı** Hayvanları sulamak için yapılmış, yağmur suyu ile dolan orta büyüklükte havuz. TDK DS. - I s. 355
- aşırım** Dağın béli aşılacağı yeri. Az. Dil. İz. Lüg I s. 125
- aşırım** İri, seyrek dikiş. TDK DS. - I s. 355
- aşırlamak, aşurlamak** [aşıra aşıra dikmek, aşura aşura dikmek] 1. İri iri, aralıklı aralıklı dikmek. 2. İki parçayı üst üste koyup kenarından dolandırarak dikmek. TDK DS. - I s. 355
- aşıрма (I)** [aşırma kazan, aşırtna] Kova, bakraç. TDK DS. - I s. 355
- aşıрма (II)** [aşırmalık, aşırma (I) -1, aşırmaç (I), aşırta (I), aşırta (I), aşırta (I), aşırta (I), aşırta (I) -2, 3; aşırta (I), aşırta -1, 2] 1. Pantolon askısı. 2. Boyuna asılan fişeklik. 3. Semer paldımının aşağıya düşmemesi için sağrı üzerinden ve iki yandan paldıma bağlanan yün veya kayış kemer. 4. Boyuna omuzdan takılan hamaylı bağı. TDK DS. - I s. 356
- aşıрма (III)** Mübalâğalı konuşma. TDK DS. - I s. 356
- aşıрма (IV)** Çırpma dikiş. TDK DS. - I s. 356
- aşıрма (V)** [aşırma] 1. Çelik çomak oyunu. 2. Yerli güreşe başlarken sağ kolunu, hasmının sağ omuzundan aşırıp belindeki kuşaktan tutma. 3. Bar denilen millî bir oyun. TDK DS. - I s. 356
- aşısız** Aşı vurulmamış, aşılammış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 126
- aşıt (II)** Gizli. TDK DS. - I s. 357
- aşıt (III)** Çevik, cesur, işgüzar. TDK DS. - I s. 357
- aşıt (IV)** Çığ. TDK DS. - I s. 357
- aşıt** 1. Siper, kuytu yer. 2. Aşılacak yer. 3. Dağ geçidi. TDK 2005 TS. s. 138
- aşıtlamak (II)** İri iri teyellemek. TDK DS. - I s. 357
- aşıtlamak (III)** Gizlice, dikkat gözünden kaçırarak bir harekette bulunmak. TDK DS. - I s. 357
- aşırıyık** Atlaticı. TDK DS. - I s. 358
- aşkıllanmak** Bulgur bozulmak. TDK DS. - I s. 359
- aşkım (I)** Dişiye çok düşkün hayvan. TDK DS. - I s. 359
- aşkım** 1. Belli bir süreyi aşmış, ötesine geçmiş. 2. Benzerlerinden üstün. 3. Çok fazla. TDK 2005 TS. s. 139
- aşlak (I)** [aşlama (I) -1] 1. Aşılı fidan, aşı yapılmış bitki. 2. Yemişin iyisi. 3. Kayısı kurusu. TDK DS. - I s. 359
- aşlama (I)** 1. [bkz. aşlak (I) -1] 2. Aşı armudu. 3. Yeni dikilmiş fidan. TDK DS. - I s. 360
- aşlamak (I)** Katmak, karıştırmak. TDK DS. - I s. 360
- aşlamak (II)** 1. Yün giysilerin yırtık yerlerini örmek. 2. Yamamak. TDK DS. - I s. 360
- aşlamak (III)** 1. Aşı yapmak. 2. Sebze fidesi dikmek TDK DS. - I s. 360
- aşlamalık** Fidanlık. TDK DS. - I s. 360
- aşma (I)** 1. Bakırdan yapılan silindir şeklinde kova. 2. Bir marangoz aygıtı. 3. Çatçat çarığı. TDK DS. - I s. 361
- aşma (III)** 1. Erkek hayvanın dişi hayvanla cinsi münasebette bulunması. 2. Hücum. TDK DS. - I s. 361
- aşmaa** 1) Gizlenmek, gözden kaybolmak GTS s. 18
- aşmağ** 1. Bir şeyin üzerinden atılıp kécemek, hündür bir şey üstüne çılıb o biri terefine énmek, düşmek, hoppanmağ. 2. Kécemek,düşmek,çılımağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 126
- aşmak (I)** Hayvanlar çiftleşmek. TDK DS. - I s. 361
- aşmak (I)** Taşmak. TDK TS. - I s. 266
- aşmak (II)** Erkek hayvan dişisine binmek. TDK TS. - I s. 266
- aşmak** Yüksek, uzak, geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek. TDK 2005 TS. s. 139
- aşşığılak** [aşşalak, aşşalek, aşşalık] Aşşığılık, şerefsiz. TDK DS. - I s. 362
- aşurmah** Aşırma, çalmak. TDK DS. - I s. 363
- aşurt** Yüksek dağlardan geçen yol. TDK DS. - I s. 363
- aşuru** Helezon şeklindeki dikiş. TDK DS. - I s. 364
- aşut** 1. Aşılacak yer, geçit. 2. Hudut. 3. Sel. TDK DS. - I s. 364
- aşut** Aşılacak yer, bel, geçit. TDK TS. - I s. 267
- aşvüm** Üzerinden aşırarak dikilen bir dikiş. TDK DS. - I s. 364

a₁ + t: Yukarı, geçmek, aşmak, atlamak ve isim gibi anlamlar veren kelimeler yapar. **a₁** sesi kelime ailesi içerisinde kelimeler türetir. Bu madde içerisinde Eski Türkçe **t/** sesinin Oğuz grubunda **d/** ye dönüştüğü haller dikkate alındığında **d/** li biçimlerin de bu kavram alanı içerisinde ele alınması gerekir.

- a:t** 1. İsim. 2. San. 3. Doğum günü partisi. 4. İsim. 5. Tahsis ruh. Sev. ESTY s. 198
- a:tdaş** 1. Adaş. 2. Arkadaş, yaren, yoldaş. Sev. ESTY s. 203
- aad** bk. Ad. GTS s. 1
- ad** Anılacak değer, önem. TDK DS. - I s. 61
- ad** 1) İsim. 2) Unvan, sıfat. 3) Nam, şöhret. 4) Lakap. GTS s. 4
- ad** 1. Bir kimseyi, bir şeyi anılatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan soz, isim. 2. Herkezce tanınmış veya işitilmiş olma durumu, ün, nam, şöhret. 3. Anılacak deger, önem. 4. dbl. İsim. TDK 2005 TS. s. 17
- ad** is. 1. Doğulduğu zaman adama vèrilen şèhşi isim. 2. Şöhret. 3. Bir şeyin şifahi işaresi. 4. Her hansı bir iş sahesinde ihtisası ve ya hıdmeti vezıyyeti müeyyen eden resmi rütbe, unvan. 5. mec. Esas, behane, sebep me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- adag** Könelişen söz . Oglan bilen gızı biri-birine sataşdırmak maksadı bilen yaşlığından bellemeklik dâbi. Trkm. D. S. s. 24
- adağlamah** Bir kızı birine nişanlamak. TDK DS. - I s. 62
- adağlanmah, adahlanmah** Kız nişanlanmak. TDK DS. - I s. 62
- adah** Adak, nezir. TDK DS. - I s. 62
- adağ** is. Ad, nişan, déyik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 31
- adağlamağ** f. Nişanlamağ, ad étmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- adağlı** is ve sif. Nişanlı, déyikli; nişanlanmış, adahlanmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- adağlıbazlığ** is. (dan.). 1. Köhne meişetde: 2. Kadınlar da helveti görüşme; muaşige. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- adahlu, (adaklu)** Nişanlı, yavuklu. TDK TS. - I s. 14
- adak** Adama işi veya adanılan şey, nezir. TDK 2005 TS. s. 18
- adaklanmak** Nişanlanmak. TDK 2005 TS. s. 18
- adaklı** [adağlı, adahlı -1, 2; aday] 1. Nezredilmiş, varlığı kutsal bir şey uğrana feda edilmiş, adanmış. 2. Nişanlı kız. 3. Adak adamış olan. TDK DS. - I s. 62
- adaklı** Adağı olan, adak adamış olan. TDK 2005 TS. s. 18
- adaksız** 1. Adağı olmayan, adak adamamış olan. 2. hlk. Nişanlı olmayan. TDK 2005 TS. s. 18
- adamaa** 1) Adamak, hediye etme. 2) Vaad etmek. 3) Vermek, feda etmek. 4) İthaf etmek. GTS s. 4
- adamak (I), (adımak)** Ad vermek, tesmiye etmek. TDK TS. - I s. 15
- adamak (II)** Vadetmek. TDK TS. - I s. 15
- adamak** 1. Bir dileğin gerçekleşmesi amacıyla kutsal bir güce yönelik bir niyette bulunmak, nezretmek. 2. mec. Kutsal saydığı bir şey uğruna kendini feda etmek, ant niteliğinde kendine söz vermek. TDK 2005 TS. s. 20
- adamak** Adama, hediye etme, vaad etme. GTS s. 4
- adanlu** Adını takınmış, adlı. TDK TS. - I s. 16
- adanmaa** 1) Vaad etmek. 2) Adanmış olmak, armağan edilmek. 3) Hasredilmiş olmak. 4) Bir görevi yüklenmek. GTS s. 5
- adanmak** 1) Vaad 2) Taahhüt, mükellefiyet. GTS s. 5
- adanmak** Ad almak, ad takınmak. TDK TS. - I s. 16
- adaş** [adeş-1, 2] 1. Dost, arkadaş. 2. Kardeş, kardeş edinilmiş olan. TDK DS. - I s. 64
- adaş** Adaş; arkadaş. GTS s. 5
- adaş** Adları aynı olandan her biri. TDK 2005 TS. s. 21
- adaş** is. Adları bir olan, başğası ile bir adı olan adam. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- adaşlığ** is. İki veya neçe adamın éyni adda olması. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- adaşlık** Arkadaşlık, Dostluk. GTS s. 5
- adaşmak** Çocuklar, oyunda ad seçerek eş olmak. TDK DS. - I s. 65
- aday** 1. Bir görev, bir iş için kendini ileri süren veya, başkaları tarafından ileri sürülen kimse. 2. Bir iş için yetiştirilmekte, eğitilmekte olan kimse, namzet. TDK 2005 TS. s. 21

- adıcı** Adcılık öğretisine bağlı kimse. TDK 2005 TS. s. 21
- adcılık** Kavramın gerçek varlık olduğunu kabul eden, kavram gerçeğine karşıt olarak tümel kavramların yalnızca nesnelere adı olduğunu ileri süren görüş, isimcilik. TDK 2005 TS. s. 21
- addamağ** f. Üstünden geçmek, aşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 32
- addıraç** Sac üzerindeki yufkayı çevirmeğe yarayan tahta aygıt. TDK DS. - I s. 65
- addırmak** 1. Bir sıvıyı fişkırtmak. 2. Küçük çocuklar sidiği ileri doğru fişkırtarak işemek. TDK DS. - I s. 65
- adduracak** Ormanlarda, yüksek yamaçlardan tomruk kaydırılan yer. TDK DS. - I s. 65
- adeş** 1. [bkz. adaş - 1] 2. [bkz. adaş - 2] 3. Adaş, adı bir. TDK DS. - I s. 65
- adıkamak** İyi veya kötü ad ile şöhret bulmak, ünlenmek. TDK DS. - I s. 66
- adıl** Zamir. TDK 2005 TS. s. 22
- adlamağaa** Adlandırmak; şan şöhrete sahip olmak. GTS s. 5
- adlamak** Ad vermek, adlandırmak. TDK TS. - I s. 20
- adlandırmağ** f. 1. Ad goymağ, ad vèrmek, leğeb goymağ. 2. Adını çekmek, adını diline getirmek. 3. Seciyyelendirmek, gıymetlendirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 34
- adlanma(n)c** is. (meh.). 1. Dar dere, çay ve yağınlar üzerinden atılan küçük köprü 2. Çepar yolu, çeperli üstünden keçen yol. Az. Dil. İz. Lüg I s. 34
- adlanmağ** f. Müeyyen ad daşımağ, müeyyen adı olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 34
- adlanmak** 1. Kendisine ad verilmek. 2. Kötü ün kazanmak. TDK 2005 TS. s. 23
- adlanmak** Şöhret kazanmak, nam almak. TDK TS. - I s. 20
- adlı** 1) Adını taşıyan. 2) Adına kayıtlı. 3) Ünlü. 4) Önemli, tanınan. GTS s. 5
- adlı** 1. Adı olan. 2. Ünlü. TDK 2005 TS. s. 23
- adlı** sif. 1. Müeyyen adı olan, ...adında. 2. Meşhur, adlı-sanlı, adı çıhmış, tanınmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 34
- adlığ** Adlığ hal (gram.) -kim, ne sualında cevap olan hal. Az. Dil. İz. Lüg I s. 35
- adlık** Cins ismi. (Gramer) GTS s. 5
- adlım (I)** [adlı sanlı] Meşhur, ünlü. TDK DS. - I s. 67
- adlu** Meşhur, ünlü. TDK TS. - I s. 20
- âdmak** Yükletmek, sırtına vurmak. TDK DS. - I s. 67
- admak** Basmak, (adım) atmak. TDK TS. - I s. 20
- adsız (adsuz)** 1. Şerefsiz, kötü tanınmış. 2. Şöhretten düşmüş, unutulmuş olan. 3. Namert. TDK TS. - I s. 21
- adsız** 1. Adı olmayan isimsiz. 2. Tanınmayan, bilinmeyen TDK 2005 TS. s. 24
- adsız** Adsız. GTS s. 5
- adsız** sif. 1. Adı olmayan. 2. Şöhreti, adı-sanı olmayan, tanınmayan. 3. İmzasız. Az. Dil. İz. Lüg I s. 35
- adsızlık** Bilinmezlik. GTS s. 5
- adsızlık** Şöhretsizlik. TDK TS. - I s. 22
- at-** 1. Atmak, bırakmak. 2. Ateş etmek, vurmak. 3. Açılmak, şımartmak. 4. Çiçek 5. İzin vermek 6. mec. Sürgün. 7. Aldatmak. 8. mec. Sözcük yakalamak 9. mec. İma etmek, anıştırmak. 10. Defetmek. Sev. ESTY s. 199
- at** Ad. GTS s. 18
- at (II)** Çaga doglandan soñ dakılıyan şahsı isim. Predmet we düşünje añladıyan sözler. Trkm. D. S. s. 56
- atacak** 1. Hallaç tokmağı. 2. Çocukların ok, taş atmak için kullandıkları sapan. 3. [bkz. atak (VII) -1] TDK DS. - I s. 364
- atağa** Baştan savma. TDK DS. - I s. 364
- atağan (I)** [atagcı] Öğünen, atıp tutan. TDK DS. - I s. 364
- atağan (II)** Kızak kayılan yerde çocukların kardan yaptıkları yükseklik. TDK DS. - I s. 364
- atak (I)** [atakçı -1, 2] 1. Geveze, mübalâğacı. 2. Yalancı. 3. Cömert. 4. Bunak. TDK DS. - I s. 364
- atak (II)** 1. Atıcı, nişancı. 2. Atın dörtnala koşması. TDK DS. - I s. 365
- atak (III)** Şahin. TDK DS. - I s. 365
- atak (IV)** [atgın, atık (II), atmık, attırak] Meni, döl. TDK DS. - I s. 365
- atak (VI)** Mazı oyunu oynamak için taştan yapılmış bilya. TDK DS. - I s. 365
- atak (VII)** [atacak -3] 1. Orman veya dağların yüksek yamaçlarından eteklere doğru tomruk yuvarlanan yol, uçurum. 2. [bkz. atılan] 3. Balğa olta atılan yer. TDK DS. - I s. 365
- atak (VIII)** Baştan savma. TDK DS. - I s. 365
- atak** Hücüm GTS s. 19

- atamak** Birini bir göreve getirmek, tayin etmek. TDK 2005 TS. s. 140
- atamak** Sözünde durmamak. TDK DS. - I s. 366
- atamba** [atanak (II), atkış, atmaca (I), atmaç, attırgeç (I) -2] Çocukların kuş vurdukları sapan. TDK DS. - I s. 366
- atanak** 1. İki çizigün, agajın we ş. m. keşismeginden emele gelyän şekil, figura. 2. Ýogın ýüplük egrilyän gural. 3. Haçja görnüšli iki metrlik uzynlyk ölçeg guralı. Trkm. D. S. s. 57
- atanlaşmak** [atannaşmak] Ağız kavgası yapmak. TDK DS. - I s. 366
- atdırmağ** 1. «atmağ»dan 2. Kesmek, üzme. 3. Maşın ve s. vasitesile didib temizlemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 102
- atdırmah** Fışkırmak. TDK DS. - I s. 367
- atgı (I)** 1. Büyük yaba. 2. Uçları iki duvar üzerine gelen kiriş. TDK DS. - I s. 368
- atgı (II)** [atkı (I)] Vergi. TDK DS. - I s. 368
- atgı (III)** [atgu, atkı (II), atma (I)] Dokumacılıkta, halıcılıkta çözümler arasına gelen ip. TDK DS. - I s. 368
- atgı (IV)** [atkı (III)] Nişan törenlerinde kıza getirilen hediye. TDK DS. - I s. 368
- atğı** 1. Bir şeyin üzerinden atılan tir ve s. 2. Tohumculuğda; erişin üstüne gelen ve mekikle atılan apğaç ipi. 3. Gadınlarda başa sarılan şey,örpek ve s. 4. Tahılın yemeye yaramayan hissesi; tullantı. 5. Şana, büyük, yaba. Az. Dil. İz. Lüg I s. 102
- atgıcı (II)** Avcı, nişancı. TDK DS. - I s. 368
- atgın** [bkz. atak (IV)] TDK DS. - I s. 368
- atgu** [athi] 1. Boyun atkısı. 2. [bkz. atgı (III)] TDK DS. - I s. 368
- atğı** Ekmek pişirmek için tandıra atılan kes ve ot gibi şeyler. TDK DS. - I s. 368
- atı** Dügün bahşışı. TDK DS. - I s. 368
- atub-tutmağ** 1. bir şeyi elleri ile yuğarıya atma ve aşığaya düşerken tutmağ. sévgi ve hörmet elameti olaraq,bir adamı elleri üstünde yuğarı atmağ ve tutmağ. 2. etraflı düşünmek,ölçübiçmek Az. Dil. İz. Lüg I s. 103
- atıcı** [atımcı] Hallaç. TDK DS. - I s. 368
- atıcı** 1. Yahşı tüfenk atan, yahşı nişan vuran; mahir nişancı. 2. Yun ve pambığ kimi şeyleri aletlerle didib yumşaltan usta, fehle; hellac. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atıcı** İyi nişan alan, attığını vuran kimse. TDK 2005 TS. s. 143
- atığ etmek** İleri gitmek, yükselmek. TDK DS. - I s. 368
- atıkmak (I)** 1. Kötü ünü çıkmak. 2. Ün kazanmak. TDK DS. - I s. 368
- atıkmak (II)** Gürbüzleşmek, büyüme. TDK DS. - I s. 368
- atılğan** 1. Çekinip korkmadan kendini tehlike veya güçlülere atan, acar. 2. Girişken. TDK 2005 TS. s. 143
- atılı** Atılmış, terkedilmiş. GTS s. 19
- atılım** 1. Atılma işi, İleri atılma. 2. Hızla ilerleme, hamle, savlet. 3. Sayı kazanmak amacıyla yapılan atılış, hücum. 4. mec. Herhangi bir konuda ilerleme çabası. TDK 2005 TS. s. 143
- atılıp gitmek** Birdenbire bayılmak, ölmek. TDK DS. - I s. 368
- atılmaa** 1) Atılmak. 2) Reddetmek. GTS s. 19
- atılmağ** 1. «atmağ»dan 2. Bir şeyin üstünde hoppanmağ hoppanıb tullanmağ. Hündür yérden aşığaya tullanmağ,tullanıb düşmek. 3. Celd yönelmek, yérimek, yüyürmek, cummağ; üz tutmağ, üzünü atmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atılmak** 1. Atma işine konu olmak. 2. (-e) Saldırmak, hücum etmek. TDK 2005 TS. s. 143
- atılmak** Kapı, pencere keresteleri eğrilmek. TDK DS. - I s. 368
- atım** 1) Atım 2) Silah atılması GTS s. 19
- atımcı** Pamuğu, yünü yay, tokmak vb. bir araçla kabartma, ditme işini yapan kimse, hallaç. TDK 2005 TS. s. 144
- atımlık** 1. Silahı doldurmaya yetecek veya en az bir atım yapabilecek barut miktarı. 2. mec. Konuşacak, yazacak söz veya bilgi. TDK 2005 TS. s. 144
- atış** 1) Atış 2) Silah atışı GTS s. 19
- atış** 1. Atma işi veya biçimi. 2. Bir silahın mermisini amaca ulaştırmak için gereken iş ve bilgi. 3. Kalp veya nabzın vuruşu, çarpışı. TDK 2005 TS. S. 144
- atış** Tüfenk, tapança ve s. atmağ işi ve üsulu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atışdırmak** Geciktirmek, atlatmak. TDK DS. - I s. 369
- atışma** 1. İki terefin ya iki adamın garşı-garşıya durub bir-birine gülle atması, ateş açması. 2. Sözleşme, bir-birine ağır sözler déme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atışmaa** 1) Birbirine bir şey atmak 2) Münakaşa GTS s. 19

- atışmağ** 1. Ğarşı-ğarşıya durub, bir birine gülle atmağ. vuruşmağ. 2. Atışta, nişançılığda yarışmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atışmak** 1. Ağız kavgası etmek. 2. Kendisine dargın olan bir kimseye barışıkmiş gibi söz söylemek. 3. ed. Saz şairleri, belli bir ayak üzerine karşılıklı deyiş söylemek. TDK 2005 TS s. 144
- atışmak** Saz şairleri birbirlerine şaka yollu karşılıklarda bulunmak. TDK DS. - I s. 369
- atışmak** Birbirine atmak. TDK TS. - I s. 275
- atıştırmak** 1. Acele olarak yemek yemek veya içmek. 2. Yağmur veya kar serpiştirmek. TDK 2005 TS. s. 144
- atıştırmak** Dövmek, tokatlamak. TDK DS. - I s. 370
- atik (II)** Açıkğöz. TDK DS. - I s. 370
- atkı** 1. Soğuğa karşı omuzlara, başa, sırtta veya boynaya alınan örtü. 2. Bazı kadın ayakkabılarında ve çocuk patiklerinde ayağın üstünden geçen, yandan iliklenen ince uzun parça. 3. Kapı ve pencerelerin yapımında üst tarafa konan ağaç, taş veya beton destek, üst eşik. 4. Dokuma tezgâhlarında mekikle enine atılan iplik, argaç. 5. hlk. Büyük yaba. TDK 2005 TS. s. 144
- atkıçı, atğıcı** Yufka ekmeği pişiren, çeviren kadın. TDK DS. - I s. 370
- atkılamak** Mekik atarak dokumak. TDK DS. - I s. 370
- atkın (I)** 1. Kırılmak üzere olan koyunların yünlerinin altından fişkırılmış yeni yün. 2. Yavrusunu ölü doğuran, yavru atan hayvan. TDK DS. - I s. 370
- atkul (I)** Genç kızların başlarına attıkları etrafi uzun püsküllü, büyük çevre, atkı. TDK DS. - I s. 370
- atkul (II)** Bütün malını harcamış fakir adam. TDK DS. - I s. 370
- atla- , atta-** “yürümek” cm. e:tle- Sev. ESTY s. 204
- atlaç** Yamaç, dağın yüzü, sırtı. TDK DS. - I s. 370
- atlak (I)** [atlamacık, atlambaç (II) -2, atlanba, atlangaç, atlangıç, atlavuç] 1. Çaydan geçebilmek için aralıklarla konulan iri taşlar. 2. Köprü. TDK DS. - I s. 370
- atlama (I)** [atlangaç, atlangıç] 1. Eşik. 2. Tarlalardan geçen kestirme yollar üzerine rastlıyan tarla sınırı ağlarına "ters V" şeklinde yapılan, 2 -3 basamaklı merdiven geçit. 3. Akarsuyun atlanarak geçilebilen yeri. TDK DS. - I s. 371
- atlama (II)** Of horonlarından biri. TDK DS. - I s. 371
- atlama** Su ğatılarağ duru hala salınmış ğatığ, ayran. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlamaa** Atlamak. GTS s. 19
- atlamağ** 1. Aşmağ aşıb kécmek, kécmek. 2. Burağmağ, burağıb kécmek. 3. Kécmek, ötmek, aşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlamak** [atlemek] Ayıklamak, toplamak, devşirmek. TDK DS. - I s. 371
- atlamak** 1. Bir engeli sıçrayarak veya fırlayarak aşmak. 2. Yanılmak, aldanmak. TDK 2005 TS. s. 145
- atlamaya** Bütün gücüyle atlamak. GTS s. 19
- atlambaç (I)** Atlaya atlaya giden bir çeşit kiraz kurdu. TDK DS. - I s. 371
- atlambaç (II)** 1. Suya atlanacak yüksekçe yer. 2. [bkz. atlak] TDK DS. - I s. 371
- atlambaç** çocukların atlama oyunu. TDK 2005 TS. s. 145
- atlanbac** Uşağların bellerini eyere bir-birinin dalından atılmağla oynadığları oyun. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlandı** Bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - I s. 371
- atlandırmak** Birisine bir hediye ile ismini andırmak. TDK DS. - I s. 371
- atlanmaa** 1) Atlatılmış olma; unutulmuş olmak. 2) Atlayıp geçmek. GTS s. 19
- atlanmağ** Tullanmağ, sıçran hoppanmağ. Bir şeyin üstünden kécmek, aşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlanmağ** Atlamak, sıçramak. TDK DS. - I s. 371
- atlatma** Yapı işlerinde kapı ve pencere üstüne konan uzun taş. TDK DS. - I s. 371
- atlatmaa** 1) Kaçtırmak 2) Atlatmak 3) Tırst gitmek (atlar için) GTS s. 19
- atlatmak** Aklını kaybetmek. TDK DS. - I s. 371
- atlayışlı** Çukurlu, çıkıntılı. GTS s. 19
- atlayrak** 1) Dörtmala 2) Olanca hızla; çok çabuk. GTS s. 19
- atlım** Namlı, şanlı. TDK DS. - I s. 372
- atlıq** 1. Atlamak, fırlamak, sıçramak 2. Atlamak. 3. mec. Vurmak, dövmek, çırpmaq. Sev. ESTY s. 204
- atma (III)** Yamaç ve yarlardaki kaya parçaları. TDK DS. - I s. 372

- atma (IV)** Yapıların üzerini örtmede kullanılan kalın ağaçlar. TDK DS. - I s. 372
- atmaa** 1) Atmak 2) Dağıtmak, saçmak 3) Terk etmek, bırakmak. GTS s. 20
- atmaca** Birine sataşmağ meğsedi ile yahud zarafatla déyilen kinayeli söz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atmacalamağ** Atmaca söylemek,söz atmağ Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atmağ** Ellerinden buraharağ yahına ya uzağa tullamağ 2. Bir şeyi hündür yerden aşağı tullamağ, salmağ. 3. Salmağ. 4. Terk etmek, burahmağ, üz döndermek. 5. Redd etmek, emel etmemek. 6. Doldurulmuş tüfenkden, tapançadan, topdan ve silahtan ateş açmağ. 7. Vurmağ, öldürmek, yaralamağ. 8. Örtmek, salmağ, sermek, 9. Sepmek 10. Sökülmek. 11. Döyünmek, vurmağ, terpenmek. 12. Çıharmag, burahmağ, pozmağ. 13. Uzakmağ 14. İçmek. 15. Bir sıra isimlerin yanına getirilerek mürekkeb fé'l ve mühtelif ifadeler düzeldilir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atmak (I)** Asmayı yerden yükseltmek için ağaçlarla yapılan çardak. TDK DS. - I s. 372
- atmak (II)** 1. Heybe gibi, hayvana yükletilmek için, iki tarafı denk olarak hazırlanan yük. 2. Yüklemek. TDK DS. - I s. 372
- atmak (tr)** Oklamak, taşlamak, zıñmak. Tüpeñlemek, öldürmek. Trkm. D. S. s. 57
- atmak** Atma. GTS s. 20
- atmak** 1. Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak. 2. Bir şeyi yere doğru bırakmak. 3. Bir kimsenin ilişğini kesmek. 4. (-e, nsz) Koymak. 5. (-den, nsz) Uzatmak. 7. Bir yerden başka bir yere taşımak. 8. (nsz) Sille, tokat vurmağ. 9. (nsz) Top, tüfek vb. silahları patlatmak. 11. (-e, nsz) Geri bırakmak, ertelemek. 12. Örtmek. 13. Yapılmış kötü bir işi birine yüklemek. 14. Sözle sataşmak. 15. (-i, -den) Kovmak, dışarıya çıkarmak, ilgisini kesip uzaklaştırmak. 17. (-i) Kullanılması gelenek hâline gelmiş bir şeyi kullanmaktan vazgeçmek. 19. (-i) Patlayıcı maddelerle havaya uçurup yıkmak. 20. (-i) Yay ve tokmakla ditmek, kabartmak. 21. (nsz) Çatlamak. 22. (nsz) Yırılmak. 23. (-den) Yapışık olduğı yerden ayrılmak. 24. (nsz) Kalp, nabız vurmağ, çarpmağ. 25. (-i) Sıkıntı dolayısıyla giyilen bir şeyi çıkarmak. 27. (-i) Değerini eksiltmek. 28. Bir şeyin rengi solmak. 30. Haykırmak, bağırmağ. 31. Etkisi kaybolmağ, alışmağ, bırakmağ. 32. (-den) Terk etmek. 33. argo Götürmek, sahiplenmek. 37. (nsz) tkz. İçki içmek. TDK 2005 TS. s. 146
- atmalı (II)** Çocukların oynadığı bir ceviz oyunu. TDK DS. - I s. 372
- atmar** 1. Topaç. 2. Elde oynanan aşık. TDK DS. - I s. 372
- atmasyon** Uydurma, kafadan atma , palavra. TDK 2005 TS. s. 146
- atmer** Çukurunun içine kurşun dökülerek ağırlaştırılmış, oyun oynanılan büyükçe aşık. TDK DS. - I s. 372
- atmik** Meni. TDK 2005 TS. s. 146
- atqı** 1. Atmak, çıkarmak 2. Uzağa ok atmak 3. mec. Yükselmek. Sev. ESTY s. 203
- attırmağ** 1. [bkz. ataraç] 2. Pamuk atan aygıt. TDK DS. - I s. 373
- attırmağ** Yaylanarak topallıyan kimse. TDK DS. - I s. 373
- attırmağ (II)** Yalancı. TDK DS. - I s. 373
- attırmağ** 1. Meni gelmek, meni getirmek. 2. Su ya da sıvı şeyler tazyikle fişkırmağ. 3. Ayakta işemek. TDK DS. - I s. 373
- atuk (I)** [atuntu] Beğenilmeyen, atılan, faydasız şey. TDK DS. - I s. 373
- atüstü** 1. Baştansovma, telesik görünen, neçe geldi, gayri-ciddi, keyfiyetsiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106

a₁ + z: a₁ + r ile çoğalmak, artmak anlamları yapan **a₁** kelime ailesi kökü **a₁ + z** ile de **azalmak, azlık, azaltmak, eksilmek** kavramları yapan kelimeler türetir.

- a:z** 1. Çocuk, küçük, az. 2. Yetmez, yetersiz. 3. Seyrek. Sev. ESTY s. 93
- az-** Azaltmak, miktar olarak küçük olmak. Sev. ESTY s. 93
- az** 1. Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı. 2. zf. Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik, çok karşıtı. TDK 2005 TS. s. 165
- az** sif. 1. Sayca çok olmayan, cüz'i (çok ziddi). // Kifayetsiz, ihtiyacı ödemeyen (adeten heber şekilçisi ile) 2. Séyrek, nadir arabir, géç-géc. 3. is. Me'nasında. Azlık, egeliyyet. 4. İs. Me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg I s. 36

- azacıh** [azacık, azacuh, azacuk, azağlak, azak (I), azanık (I), azarak (II), azırak] Azıcık, biraz, birazcık. TDK DS. - I s. 434
- azak (I)** [bkz. azacıh] TDK DS. - I s. 434
- azaldılmağ** mech. Az hala salınmağ, az édmek, eksildilmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 38
- azalmaa** Azalmak, küçölmek. GTS s. 24
- azalmağ** f. Miğdarca, sayca, hecmce ve s. Eksilmek, zeiflemek, çekilmek, mehdudlaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 38
- azalmak** 1. Az denecek bir miktara inmek. 2. Eskisinden az bir duruma gelmek. 3. Etkisini yitirmek, hafiflemek. TDK 2005 TS. s. 166
- azalmak** Azalma. GTS s. 24
- azaltılmağ** f. Eksiltmek, az étmek, ihtisar étmek (miğdarca, sayca, hecmce ve s.). Az. Dil. İz. Lüg I s. 38
- azaltmak** 1. Az denecek bir miktara indirmek. 2. Eskisinden az bir duruma getirmek. 3. Etkisini yitirmesine sebep olmak, hafifletmek. TDK 2005 TS. s. 166
- azar** Az miktarda, tedricen. GTS s. 25
- azarcığ** sif. ve zerf. Çoh az, çoh az miğdarda, cüz'i. Az. Dil. İz. Lüg I s. 39
- azboz** Az buçuk, biraz, azıcık, oldukça. TDK DS. - I s. 436
- azbuç** [azikiç] Biraz, az çok. TDK DS. - I s. 436
- azbuçuk** Azbuçuk, yarım yamalık. GTS s. 25
- azca** Oldukça az. TDK 2005 TS. s. 166
- azca** sif. ve zerf. Azacığ, biraz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
- azcana** (dan.) Bah. Aazacığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
- azcıktan** [azıcıktan] Biraz sonra TDK DS. - I s. 436
- azcuk** Azıcık. TDK TS. - I s. 342
- azğanlı** sif. (tib.). Ğanı az olan, soğun (adam). Az. Dil. İz. Lüg I s. 39
- azgınmak** Az görmek, azımsamak. TDK TS. - I s. 342
- azı (II)** zerf. En az, en cüz'i; minimum. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azıcık** Azıcık. GTS s. 25
- azıcık** 1. Çok az, biraz. 2. zf. Kısa bir süre, az miktarda. TDK 2005 TS. s. 167
- azığzımak** Az bulmak, az görmek, azımsamak. TDK TS. - I s. 343
- azımsamak** Bir şeyin umulduğundan az olduğı yargısına varmak, az görmek, az bulmak. TDK 2005 TS. s. 167
- azın** Biraz, hafifçe. TDK TS. - I s. 348
- azınlık** 1. Bir toplulukta herhangi bir nitelik bakımından ayrı ve ötekilerden sayıca az olanlar, ekalliyet, çoğunluk karşıtı. 2. sos. Bir ölkede ayrı soydan veya inançtan olan ve sayıca az bulunan topluluk, ekalliyet. TDK 2005 TS. s. 167
- azınsamak** [azımsanmak, azımsımak, azımsınmak, azınmak, azınsımak, azırganmak, azırganmak -I, azırkanmak, azsınmag, azsınmak] Az görmek. TDK DS. - I s. 439
- azırak** Daha az. TDK TS. - I s. 349
- azırganmak, (azırganmak, azırkamak)** Az görmek, ehemmiyet vermemek, azsınmak, istihfaf etmek. TDK TS. - I s. 349
- azırgu** Azca. TDK TS. - I s. 349
- azişlenen** sif. Çoh işlemeyen, az tetbiğ alınan, az yayılmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azlığ** is. 1. Her hansı bir grupun (adamlar rupunun) az hissesi; sayca az olan hisse; egeliyyet. 2. Miğdarca, sayca, müddetce ve s. Kifayetsizlik, çatışmamazlığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azlık** Az miktarda. GTS s. 25
- azlık** 1. Az olma durumu. 2. Azınlık. TDK 2005 TS. s. 168
- azlu** Nasibi, kısmeti az. TDK TS. - I s. 351
- az-maz** zerf (dan). Bir az, az miğdarda, cüz'i; zeif. Az. Dil. İz. Lüg I s. 40
- azrak, (azrek)** Daha az, azca. TDK TS. - I s. 354
- aztapılan** sif. Nadir, bol olmayan, az-az tesadüf édmek, elde édmek için çetin olan, satışıda az olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
- aztutumlu** sif. Az şey tutanı tutumu az olan, hecmce kiçik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 41
- azucuk** [azzıcak] Azıcık, az TDK DS. - I s. 443
- azzık (II)** Azıcık, birazcık. TDK DS. - I s. 444

a₂ : a₂ köklü kelimelerin türetildiği bu ses, Türkmen Türkçesindeki örnekleri de dikkate aldığımızda normalden uzun olup, art damak, kalın düz bir sestir. **a₁** kök aile sesinden daha uzun çıkan bu sese uzun **a** sesi de diyebiliriz. Arkaik Türkçeden itibaren ilk oluşan ses ailesidir düşüncesindeyiz. Avusturyalı dilbilimci Hermann Kvergiç'in Güneş Dil Teorisine asıl kök¹⁹ olarak da gösterdiği bu ses, Türkçede bir kelime ailesi köküdür. *Abla, ana, ata, aga*, gibi **akrabalık adları**, *al, ak, ala* gibi **renk adları**, *at, arslan, ayı* gibi **hayvan isimleri** *ağır, azı, ay, aş* gibi kavramları ifade eden kelimeler türetir.

a₂ + b (a₂+ p) (a₂ + m) : Eski Türkçe kelime kökündeki **b/** sesinin değişmeden kaldığı kelimelerin yanında, **p ~ b** alternans kullanımında ve **b > m** ile **b>v** değişimleriyle benzer kavramlar çerçevesinde kelimeler türetir. Buraya daha çok akrabalık gösteren kelimeler ile aynı anlamda kullanılan ses değişikliklerine uğramış türevleri de alınmıştır. Kaba kuvvet, yığılma, şişmanlık, baskı yapmak, abanmak karşılığında kelimeler de türettiği görülmektedir. Yine **a₂ + b > a₂ + p** yapısı aynı kavram alanı içerisinde geniş yer tutar.

- abişqa** 1. İhtiyar. 2. Koca, eş, zevç. 3. İhtiyar. 4. Rus köylüsü, adam, herif. 5. karı, eş, hanım, refika. 6. Ana, anne. Sev. ESTY s. 60
- aba** 1. Baba, peder, atalar. 2. Dayı, amca. 3. Dede, büyükbaba. 4. Evliya. Sev. ESTY s. 54
- aba (II)** is. (meh). 1. Ata. 2. Büyük bacı (Hörmet için büyük gadına da denilir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 1
- aba** (dialektel söz.) Ata, kaka. Trkm. D. S. s. 11
- aba (I)** 1. Abla, büyük kız kardeş. 2. Anne. 3. Üvey anne, analık. 4. Büyükanne 5. Kaynana. 6. Yenge. 7. Teyze. 8. Hala. 9. Yetişmiş, bülüğa ermiş küçük kız kardeş. 10. Hanım, hanımefendi. 11. Baba. TDK DS. - I s. 1
- aba** 1- Abla. 2-Anne. TDK 2005 TS. s. 1
- aba** 1. Ana. 2. Nine, anneanne. TDK TS. - I s. 1
- ababa (II)** Ağababa, büyükbaba, dede. TDK DS. - I s. 5
- abacık** [abacıh] Anne. TDK DS. - I s. 5
- abaç** Annesi gibi, annesine çeken, annesi ahlâkında. TDK DS. - I s. 5
- abay** Biriniñ üstüne gaharlı gıgırış, haybat, hemle. Trkm. D. S. s. 11
- abalamak (I)** [abalamah, aballamak, abanlamak -2, abanmak (I) -3, abannaniak (I) -1, abıldamak, abuldamak, apalamak -1, apallamak, apannamak -2, apılamak, apılanmak, apıldamak (I), apıhmak, apuldamak, apullamak] 1. Çocuk emeklemek, emekliyerek yürümeğe başlamak. 2. Yerde sürünmek, sürünerek yürümeğe, yere eğilip emekler gibi yürümeğe 3. Çabalamak 4. Sendelemek. TDK DS. - I s. 6
- abalamak** [abanlanmak, ablanmak] Abanmak, birinin üzerine çullanmak TDK DS. - I s. 8
- abamak (III)** Giyilecek bir şeyi omuza atmak. TDK DS. - I s. 8
- abandırmak** Deveyi çökertmek TDK DS. - I s. 8
- abanma** Abanmak işi. TDK 2005 TS. s. 2

¹⁹ Kvergiç, Hermann, *La Psychologie de Quelques Éléments des Langues Turques* (Türk Dillerindeki Bazı Unsurların Psikolojisi), Basılmamış Yayın, Güneş Dil Teorisi Raporları, TDK, <http://tdkkitaplik.org.tr/gdtraporu.asp>

- abanmaa** 1) Dayanmak, abanmak 2) Birini kendine destek yapmak. GTS s. 3
- abanmak** 1- Eğilerek bir şeyin, bir kimsenin üzerine kapanmak. 2- Bir yere veya bir kimseye yaslanmak, dayanmak. 3- Bir şeyin veya bir kimsenin üzerine çöküp çullanmak. 4- (Argo) Birine yük olarak onun sırtından geçinmeye bakmak. 5-(sp.) Boksta karşılaşma sırasında rakibine yaslanmak. TDK 2005 TS. s. 2
- abanmak (I)** 1. Yüzüstü düşmek. 2. Yüzüstü yere uzanıp yatmak. 3. [bkz. abalamak (I) -1] 4. Sarkmak, eğilmek TDK DS. - I s. 9
- abanmak** 1. Biriniñ ýa-da bir zadıñ üstüne göwräni egmek, egilmek, birine ýa-da bir zada ýakın durmak. 2. Gorkı salmak, howp salmak. Trkm. D. S. s. 11
- abarıh** Abarık TDK DS. - I s. 11
- abarmak (I)** Kendine güvenmek. TDK DS. - I s. 11
- abartı** Korkutma bağirtısı. TDK DS. - I s. 12
- abartı** Abartma işi. TDK 2005 TS. s. 2
- abartıcı** Bir şeyi olduğundan büyük veya çok gösterme huyunda olan kimse, abartmacı, mübalağacı. TDK 2005 TS. s. 2
- abartıcılık** Abartıcı olma durumu, abartmacılık, mübalağacılık. TDK 2005 TS. s. 2
- abartılı** olduğundan fazla gösterilen, abartmalı, mübalağalı. TDK 2005 TS. s. 2
- abartılma** Abartılmak işi. TDK 2005 TS. s. 2
- abartılmak** Abartma işine konu olmak, mübalağa edilmek. TDK 2005 TS. s. 2
- abartısız** 1- Abartılmamış, abartmasız, mübalağasız. 2- (zf.) Abartmadan, abartısız olarak, mübalağasız bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 2
- abartısızlık** Abartısız olma durumu. TDK 2005 TS. s. 2
- abartış** Abartma işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 2
- abartma** Abartmak işi. TDK 2005 TS. s. 2
- abartmacı** Abartıcı. TDK 2005 TS. s. 2
- abartmacılık** Abartıcılık. TDK 2005 TS. s. 2
- abartmak (I)** [abatmak - 1, 2; abırtmak] 1. Olduğundan fazla göstermek, büyütme, mübalâğa etmek. 2. Yalan söylemek, uydurmak. 3. Pohpohlamak, öğmek4. Nazlandırmak, şımartmak. 5. Kışkırtmak, teşvik etmek. TDK DS. - I s. 12
- abartmak (II)** 1. Aşırmak, çalmak. 2. [bkz. abarmak (II) -2] TDK DS. - I s. 12
- abartmak (III)** Üstün gelmek, yenmek. TDK DS. - I s. 12
- abartmak (IV)** Değiştirmek. TDK DS. - I s. 12
- abartmak** Bir şeyi olduğundan büyük veya çok göstererek anlatmak, mübalağa etmek. TDK 2005 TS. s. 2
- abartmak** Mübalağa ve i'zam etmek TDK TS - I s 1
- abartmalı** Abartılı. TDK 2005 TS. s. 2
- abartmasız** Abartısız. TDK 2005 TS. s. 2
- abaş (I)** [abes (III) -1, abu (II) -5] Kız kardeş. TDK DS. - I s. 12
- abaz (III)** Şişman, etli, gürbüz. TDK DS. - I s. 13
- abba (I)** [apba (I), appa (I)] 1. Dede, büyükbaba. 2., [bkz. aba (I) -11] 3. [bkz. aba (I) -8] 4. [bkz. aba (I) -1] 5. Yabancı büyük kadın veya kız. TDK DS. - I s. 13
- abbacık (II)** Küçük abla. TDK DS. - I s. 14
- abbo, abbu** İhtiyar, dede. TDK DS. - I s. 15
- abe, âbe (II)** [âbey, âbı, abiy (II), apey] Ağabey. TDK DS. - I s. 17
- abıca** 1. [bkz. abca -1] 2. [bkz. aba (I) -1] 3. Fakir ve kimsesiz kadın. TDK DS. - I s. 18
- abiçmak, ebiçmek** Çocuğu arkasına almak, bindirmek. TDK DS. - I s. 18
- abıla (I)** [abıla -3, abla (I) -5, almıla-1] 1. [bkz. aba (I) -1] 2. [bkz. aba (I) - 6] 3. [bkz. aba (I) - 10] 4. Karı, zevce. 5. Görümce. 6. Üvey kız kardeş. 7. Koyunların sağım zamanlarında, süt sağan kadınlara çobanların hitabı. TDK DS. - I s. 20
- abıla (II)** [abla (III)] Umacı. TDK DS. - I s. 20
- abılalı** Ablası olan TDK DS. - I s. 21
- abişmak** [abuşmak] Çocuk sırtına binmek TDK DS. - I s. 22
- abiştirmek** Çocuğu arkaya, sırtına bindirmek. TDK DS. - I s. 22
- abi** Ağabey. TDK 2005 TS. s. 3
- abla (I)** 1. [bkz. aba (I) -2] 2. [bkz. aba (I) - 3] 3. [bkz. aba (I) - 6] 4. [bkz. aba (I) -10] 5. [bkz. abala (I) -5] TDK DS. - I s. 23
- abla (II)** 1. Ahlâksız kadın. 2. [bkz. ablacı (II)] TDK DS. - I s. 23

- abla** 1- Bir kimsenin kendinden büyük olan kız kardeşi. 2- Büyük kız kardeş gibi saygı ve sevgi gösterilen kız veya kadın. 3-(argo) Genelev veya randevu işletmecisi kadın, çaça, mama. TDK 2005 TS. s. 4
- abla** 1) Abla 2) Genç bir hanıma saygı hitabı. GTS s. 3
- ablacı (I)** Ablasını çok seven. TDK DS. - I s. 23
- ablacı (II)** [abalaç, abla (II) - 2, aplacı] Sevici kadın. TDK DS. - I s. 23
- ablacı** Eş cinsel kadın, sevici, lezbiyen. TDK 2005 TS. s. 4
- ablah (I)** 1. [aplah, aplan] Ablak. 2. Çirkin yakışsız. 3. [bkz. abulobut (I)] TDK DS. - I s. 23
- ablak (I)** 1. Yüz hakkında güzel, parlak, yakışıklı. TDK DS. - I s. 23
- ablak (IV)** 1. Açık, geniş, belirli 2. Geniş, enli. TDK DS. - I s. 24
- ablak** 1- Yayvan ve dolgun yüz. 2-(sf.) Yüzü böyle olan (kimse). TDK 2005 TS. s. 4
- ablakça** Ablak gibi. TDK 2005 TS. s. 4
- ablaklık** Ablak olma durumu. TDK 2005 TS. s. 4
- ablalık** Abla olma durumu. TDK 2005 TS. s. 4
- abırık** Birbiri üstüne eğilmiş, yığılmış. TDK TS. - I s. 2
- abırılmak** [abırmak, abırılmak] 1. Birinin üzerine eğilmek, yaslanmak, abanmak. 2. Bacaklarını ayırarak oturmak veya dikilmek. TDK DS. - I s. 31
- abırış** İbrik. TDK DS. - I s. 31
- abırışmak** 1. Arkasına sarılmak, sırtlaşmak, çocukça asılıp direnmek. TDK DS. - I s. 31
- abırtmak** [bkz. abartmak (I) -1] TDK DS. - I s. 31
- abu (II)** 1. [bkz. -aba (I) -1] 2. [bkz. aba (I) - 2] 3. [bkz. aba (I) - 6] 4. [bkz. aba (I) - 8] 5. [bkz. abaş (I)] 6. Hanım, teyze anlamında. 7. Büyütme, besleme, ahretlik gibilere ailenin küçükleri tarafından söylenir. TDK DS. - I s. 31
- ama, ame** Kızkardeş. TDK DS. - I s. 235
- ame (amete, amıke, amti)** 1. Hala. 2. Teyze. TDK DS. - I s. 238
- amma** Nine. TDK DS. - I s. 239
- ammete** Hısım, akraba. TDK DS. - I s. 239
- ammo** Üvey baba, babalık. TDK DS. - I s. 239
- anagenneş** Amca karısı, yenge. TDK DS. - I s. 249
- apal** 1. [bkz. apalak (I) -1] 2. İri, büyük TDK DS. - I s. 282
- apalak (I)** [apak -2, apak topak, apal -1, apalak topalak, apılak] 1. Tombul, gürbüz, sevimli. 2. İri, tombul yüzlü, ablak. 3. Yeni emeklemeye başlamış çocuk. TDK DS. - I s. 283
- apalak (II)** 1. Çiğdem çiçeği. 2. Kuvvetli, gür fidan. 3. Biraz yükselmiş ekin. TDK DS. - I s. 283
- apalak (III)** 1. Ayı yavrusu. 2. Köpek yavrusu. TDK DS. - I s. 283
- apalak** Tüyleri tam çıkmamış palaz. TDK TS. - I s. 176
- apalak** Tombul, gürbüz, iri. TDK 2005 TS. s. 107
- apalaklanmak** Gelişmek, serpilmek. TDK DS. - I s. 283
- apranmak (I)** Gelişmek, büyümek. TDK DS. - I s. 290
- arbanmak** 1. Üzerine çullanmak, abanmak. 2. Bir ağaca tırmanmaya çalışmak TDK DS. - I s. 301
- arbaşmak** Sarılmak. TDK DS. - I s. 301
- avrılmak, (abırılmak)** Bir şeyin üzerine kapanır gibi eğilmek. TDK TS. - I s. 285
- avruşmak** Tırmanmak. TDK DS. - I s. 391

a₂ + ç (c-ç) : Eski Türkçe kelime kökündeki ç sesinin a₂ kök vokali üzerine gelerek tokluk zıddı olan **açlık** ve buna bağlı **acıkmak, acı** gibi kavramlar ile bunların kavram alanı çerçevesinde kelimeler yapar. Ayrıca ç > ş değişmesi ile de benzer kavramlı kelimeler bulunmaktadır. Bu değişme de asli unsurun ç olması sebebiyle burada alınmıştır.

aaç Aç, aç sefil kalmak. GTS s. 1

aaçlık Açlık, sefalet. GTS s. 1

- ac** 1. Açlıg hissi eden, yemeye ehtiyatlı olan, ğarnıboş. 2. Son derece yoğsun, kasıb, fağırmöhtac. 3. Gözüdoymaz. 4. Ğurağlıgdan susamış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 118
- acağaç** Zurna yapmakta kullanılan, içi boş bir yabani ağaç. TDK DS. - I s. 36
- acalma** [acamuk (II), accuk (II), acı ağaç - 5, acı elma, acıh (II) - 2, acık (III) -1, acuk (I) -1, açuk] Dağlarda yetişen bir çeşit yabani elma. TDK DS. - I s. 36
- acalmak (II)** [acolmak] Acıkmak. TDK DS. - I s. 37
- acamuk** Peygamber çiçeği. TDK DS. - I s. 37
- acamuk (I)** Uzun zaman aç kaldığı için bir türlü doymak bilmiyen kimse. TDK DS. - I s. 37
- acar (IV)** 1. [bkz. acır -1] 2. Bir çeşit zehirli ot. TDK DS. - I s. 40
- acar (V)** 1. Keskin, sert. 2. Acımsı. TDK DS. - I s. 40
- acarı (III)** Kaynatılan bitkinin renkli ve tesirli ilk suyu. TDK DS. - I s. 40
- acarlı** 1. Sert, keskin 2. Yaramaz, haşarı. TDK DS. - I s. 41
- acaruk** [acarık] 1. Yoksul, yarı aç, çıplak, sefil. 2. [bkz. acarık] TDK DS. - I s. 41
- âcâth** Suyu iyice süzdürülmüş yoğurt. TDK DS. - I s. 41
- acdıran** İştahaçan,yahşı yédiren. Az. Dil. İz. Lüg I s. 119
- acemik** Acı ve yapışkan bir ot. TDK DS. - I s. 44
- acergan** Yenilmiyen, ince bir çeşit armut. TDK DS. - I s. 44
- acğöden** Çohyeyen, doymağ bilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acğöz(lü)** Tamahkar, héç şeyden göz doymayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acı (I)** [acı ağaç - 4] 1. Aşısız fidan, yabani ağaç. 2. Yabani, gül fidanı. 3. [bkz. acaca (1)] 4. Karamuk denilen dikenli çalının boya yapmakta kullanılan kökü. TDK DS. - I s. 44
- acı** 1) Acı 2) İstraplı, üzüntülü(mec) 3) Acı. GTS s. 3
- acı** 1. Dilli-ağzı yandırıcı, kine, hardan ve s. dalında olan. 2. Felaketli, meşğgetli, eziyetli,çoğ ağır, derd ve kederle dolu. 3. Ağrı, azar,yorğunluğ hissi. 4. Hoşa gétmeyen, gelbe toñunan,ağır, zehirli, sancan, pis, ğaba, ğobud. 5. İbretli, neticesi pis olan,teessüf édilecek. 6. Be'zi şözlerin ğabalıgında, onların ifade éttikleri şeyin té'sirini, derecesini, hassesini şiddetlendirir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 119
- acı** 1-Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı. 2-(sf.) Tadı bu nitelikte olan. 3-Herhangi bir dış etken dolayısıyla duyulan rahatsızlık, ıstrap. 4-(mec.) Ölüm, yangın, deprem vb olayların yarattığı üzüntü, keder, elem. 5-(sf.) Koyu (renk). 6-(sf. mec.) Keskin, hoşa gitmeyen, şiddetli. 7-(sf. mec.) Kırıcı, üzücü, incitici, korkunç. TDK 2005 TS. s. 7
- acıca (I)** 1. [bkz. acısu - 2] 2. Maden suyu kaynağı. TDK DS. - I s. 45
- acıca (II)** [acice -2, acuce] İlkbaharda su kenarlarında kendiliğinden yetişen ve yenilen baharlı bir ot. TDK DS. - I s. 45
- acıcalba** Öksürüğe karşı kaynatılıp içilen bir dağ otu. TDK DS. - I s. 45
- acıççek** Dağlık yerlerde , otlağlarda biten zehirli ot. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acıdamak** Atların ağzına vurulan gem, kantarma. TDK DS. - I s. 45
- acıdil(li)** Danışarken hamısını sancan, acı söz déyen, acılayan, zahirleyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acıgici (I)** [acıdı gicili] Acılı, ekşili. TDK DS. - I s. 46
- acıgici (II)** Abur cubur. TDK DS. - I s. 46
- acıgici (IV)** Vesvese, üzüntüyü mucip sebepler. TDK DS. - I s. 46
- acığovuğ** Zancırotu, ğabsındıran. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acığ (II)** Azık, yol yiyeceği. TDK DS. - I s. 47
- acığın** Çok acıyan. TDK TS. - I s. 3
- acığara** Siyah, esmer. TDK DS. - I s. 47
- acığovun** Çohillik derman bitkisi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acıh (II)** 1. Yerelması. 2. [bkz. acalma] TDK DS. - I s. 47
- acıhlandırmağ, açıklandırmağ** [acıhlatmağ, acıklandırmağ -2, acıtmak -2, acuhlandırmağ] Kızdırmağ, öfkelendirmeğ, sinirlendirmeğ. TDK DS. - I s. 47
- acıhmah** Açlık duymak, acıkmak. TDK DS. - I s. 47
- acık (II)** [acıh (I) -3, açuv] 1. Keder, ıstrap, elem. 2. Merhamet, şefkat. 3. Hiddet, gazap, öfke. 4. [bkz. acığ (I) -1] 5. [bkz. acığ (I)-2] 6. Sıkıntı, eziyet. TDK DS. - I s. 48
- acık (III)** 1. [bkz. acalma] 2. Yaban armudu, ahlat. TDK DS. - I s. 48
- acık (IV)** Sumak yaprağı, nar, ceviz, palamut kabuğı, şap gibi şeylerden yapılan ve içine boyanacak bez atılan sıvı. TDK DS. - I s. 48
- acık, (acığ , açuk)** Acı, dert, ızdırıp. TDK TS. - I s. 4
- acıka** Kırmızı biber ve cevizle yapılarak kahvaltıda yenilen, salça kıvamında bir yiyecek. TDK DS. - I s. 48

- acıkak** [açıkak] 1. Armut kuruşu. 2. Ufak elma kuruşu 3. Bozulmuş elma ve armut kuruşu. TDK DS. - I s. 48
- acıkalabak** [acıkalabalak] İlâç olarak kullanılan geniş yapraklı bir ot. TDK DS. - I s. 48
- acıkara (I)** [acı gara] 1. Sık, yuvarlak ve küçük taneli bir çeşit ekşi üzüm. 2. Bir çeşit elma. TDK DS. - I s. 48
- acıkıntıma** Bahar başlangıcında görülen ilk yeşillikler. TDK DS. - I s. 49
- acıklamak (II)** İplik ve bezi çeşitli renklere boyamadan önce, ceviz, nar kabuğu ve şap ile solmaz bir renge boyamak. TDK DS. - I s. 49
- acıklanmak** [acıksınmak (I)] 1. Üzülmek, acımak, müteessir olmak. 2. [bkz. acıhlanmah] 3. İnatlanmak, inat etmek. TDK DS. - I s. 49
- acıklı** 1- Acındırarak, acı verecek nitelikte olan, dokunaklı, üzücü, koygun. 2- Acı görmüş, yaşlı, kederli. TDK 2005 TS. s. 7
- acıklılık** Acıklı olma durumu. TDK 2005 TS. s. 8
- acıkma** Acıkmak işi. TDK 2005 TS. s. 8
- acıkmaa** Acıkmak. GTS s. 3
- acıkmak** Yemek yeme gereksinimini duymak. TDK 2005 TS. s. 8
- acılace** Be'zi növelerinden derman hasıl édilen çoğillik ot bitki. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılama** Şalgam yemeği. TDK DS. - I s. 50
- acılamaa** 1) Acımsı tad vermek, acılaştırmak. 2) Gücendirmek üzme. GTS s. 3
- acılamaa** Zehir etmek. (mec.) GTS s. 3
- acılamağ** Acı sözler demek, zehirlemek, sancmağ, birine acı söz demek, zehirlemek, sancmağ, birine acı söy déyin pert étmek, gelbini incitmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılamak** Hırpalamak, hırpalıyarak sevmek. TDK DS. - I s. 50
- acılanmaa** 1) Acılaşmak. 2) Acı duymak azap çekmek. 3) Üzülmek, kederlenmek. GTS s. 3
- acılanmağ** Acı sözlerle pert édilmek, gelbi sındırılmağ, acı sözler déyilmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılanmak** [acılenmek] Meraklanmak, kederlenmek. TDK DS. - I s. 50
- acılanmak** 1-Tadı acı olmak, acılaşmak. 2-(mec.) Acılı durumda olmak, üzüntüye kapılmak, üzölmek. TDK 2005 TS. s. 8
- acılaşmağ** Acı olmağ, dadı tündleşmek, dadı hırab olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılaşmak.** 1-Tadı bozulmak, acı olmak. 2-Yemlerde genellikle yağ asitlerinin oksidasyonu ve hidroliz sonucu uygun olmayan koku ve tat meydana gelmek. 3-(mec.) Dokunaklı duruma gelmek. 4-(mec.) Konuşma kırıcı, sert bir durum almak. TDK 2005 TS. s. 8
- acılga** Dağda yetişen bir ot. TDK DS. - I s. 50
- acılı** 1- Acı katılmış olan. 2-(mec.) Acımsı olan, kederli. TDK 2005 TS. s. 8
- acılı** Kederli, yaşlı, üzüntülü. GTS s. 3
- acılı** Zehirli, ağılı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılı(otu)** Yarpağısız, buğumlu,gövdesi gol-budağlı küçük kol bitki. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılığ** 1. Acı şeyin halı; acı dad, acı damda. 2. Uğursuzluğ, felaket. 3. Kesiklik, hoşagétmezlik, kinayelilik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acılık** 1) Keder, ağırı, üzüntü. 2) bk. Hacılık. GTS s. 3
- acılık** Acılı olma durumu. TDK 2005 TS. s. 8
- acılık** Izdırıp, meşakkat, acı. TDK TS. - I s. 5
- acıma** 1-Acımak işi. 2-Başka bir kimsenin veya canlının mutsuzluğuna karşı duyulan üzüntü, merhamet. TDK 2005 TS. s. 8
- acımaa** 1) Ağırı duymak. 2) Birine acımak. GTS s. 3
- acımağ 1** 1. Acı olmağ acı dad vérmek, acılaşmağ, tündleşmek. 2. Turşumağ. 3. Acıglanmağ, hirslenmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acımağ 2** 1. Yazığı gelmek, üreyi yanmağ, rehmi gelmek;merhelmete gelmek. 2. Teessüf étmek, héyislenmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acımak** Sevmek, okşamak. TDK DS. - I s. 50
- acımak (I)** Tadı acı duruma gelmek, acılaşmak. TDK 2005 TS. s. 8
- acımak (II)** Acılı, ağırlı olmak. TDK 2005 TS. s. 8
- acımak (III)** 1- Başkasının acılı durumundan üzüntü duymak. 2-Başkasının uğradığı veya uğrayacağı kötü bir duruma üzölmek. 3-Merhamet etmek. TDK 2005 TS. s. 8
- acımak** Ezizyet görmek, canı yanmak. TDK TS. - I s. 5
- acıman** 1. [bkz. acırak (I)] 2. Arıların, peteğın birkaç gözüne doldurdukları acı madde. TDK DS. - I s. 50

- acımasız** 1-Acıma duygusu olmayan, katı yürekli, merhametsiz. 2-(zf.) Acıma duygusu olmadan, merhametsizce. TDK 2005 TS. s. 8
- acımik (I)** [acımiğ, acımih, acımuh -1,2; acımuk (I) -1,2; acımık, acimik, acumuk (I) - 1, 2] 1. Çok sık dallı, acı ve fena kokulu bir yaban otu. 2. Çokça buğday tarlasında biten ve delice, karamuk da denilen ot ve tohumu 3. Sütleğen. 4. Peygamber çiçeği. TDK DS. - I s. 50
- acımik (II)** [acımuk (III)] Merhamet. TDK DS. - I s. 51
- acımik (III)** İnsana sınımsız sarılan, sırnaşık kimse. TDK DS. - I s. 51
- acımik** Mavikantoron. TDK 2005 TS. s. 8
- acımiklı** Merhametli, yufka yürekli. TDK DS. - I s. 51
- acımiş** Turşumuş, gıcırmiş, yétişmiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acımsov, acımtrağ, acımtıl** Acıteher. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acımuk (I)** 1. [bkz. acımık (I) -1] 2. [bkz. acımık (I) - 2] 3. Tereye benzer, yenilir ekşi bir ot 4. Hayvanların salyasını akıtan otlar. 5. Maydanoz 6. Kurlardaki yabancı meyva fidanları. TDK DS. - I s. 51
- acın** Aç olarak, açıklıkla, açıklktan. TDK TS. - I s. 6
- acınacığ(lı)** Acımalı, rehm édilmeli, merhemete layık; teessüf édilecek, şefğət doğuran, keder doğuran; bedbeht, miskin. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acıncak** Acıncak. GTS s. 4
- acıncıklı** Elemlı, kederli, acılı. TDK DS. - I s. 51
- acındırmağ** Teessüf doğurmak, şefğət doğurmak. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acındırmak** 1. Açınmasını sağlamak 2. mat Bir cismin yüzeyini açarak bir düzlem üzerine yaymak TDK 2005 TS. s. 15
- acınmaa** 1) Kederlenmek 2) Birine acımak 3) acımak, üzölmek. GTS s. 4
- acınmak** 1. Dert yanmak, sızlanmak 2. [bkz. acısmak (I) -1] TDK DS. - I s. 51
- acınmak** 1. Acıma işine konu olmak. 2. (nsz) Başkasının hesabına üzölmek, yazıklanmak, yerinmek, eseflenmek, esef etmek, teessüf etmek. TDK 2005 TS. s. 8
- acırak (I)** [acıman-1, acıncak (I), acımık (IV), acımsak, acımsırac, acımık (II), acıca, acıce (I), acumuk (II)] Az acı, acımsı. TDK DS. - I s. 52
- acırak (II)** Biraz aç, iyice doymamış. TDK DS. - I s. 52
- acırac** Az acı, acımtırac. TDK 2005 TS. s. 9
- acırac** Acımsı, acımtırac. TDK TS. - I s. 6
- acırga** Yabancı turp. TDK DS. - I s. 53
- acırga** (acı'rga) Hlk. Yaban turpu. TDK 2005 TS. s. 9
- acırmak, (acırmak)** 1. Acıktırmak. 2. Uyar, bağılı hâlde bulundurmak. TDK TS. - I s. 6
- acırsız** 1. Tadı acı olmayan. 2. Ağrı, Sızı duyulan. 3. (mec) üzöntü sıkıntı olmayan, kedersiz. TDK 2005 TS. s. 9
- acısu** [acıca (I)-1] 1. Maden suyu. 2. içmeye elverişli olmıyan tuzlu, kireçli, kükürtlü su. 3. Deniz kenarından kaynıyarak çıkan tuzlu su 4. Çıban, sivilce ve yanığın içindeki sarı su, iltihap. 5. Sabunlaşma sonunda kalan kostik suyu. 6. Karın ağrısına iyi gelen kekik veya filiskin suyu. 7. Eskiden firengiye ilâç olarak kullanılan ve iyodür dö sodyumla yapılan bir ilâç. TDK DS. - I s. 53
- acısulı** Kengel adlı bitkinin sütünden elde edilen sakız, enger. TDK DS. - I s. 53
- acışıklık** Acıma hâli, ızdırap, ağrı TDK TS. - I s. 7
- acışmağ** Göynemek, ağrımağ, gıcısmek, gıcıglanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acısmak (I)** [acınmak -2, acısmah, acısmek] 1. Üzölmek, acı duymak, kederlenmek 2. Birinin ölümine, felâketine hep birlikte üzölmek, yanmak. 3. Sızlamak, ağrımak, için için acımak. 4. Canı yanmak. 5. [bkz. acıhlanmah] TDK DS. - I s. 53
- acısmak** Ağrımak, acıyı kendi organı üzerinde duymak. TDK TS. - I s. 7
- acıştırmağ** 1. Ağrıyan bir yeri, yarayı gışımağla, gurdalamagla, deran gurdamağla, derman goymağla ve s. ile daha da gıcıglandırmağ, yandırmağ, göynetdirmek. 2. Acığı tutdurmağ, acılandırmağ, hirslendirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acırgan, (acırgan)** Çok acıtan, çok ızdırap veren. TDK TS. - I s. 7
- acırtma** Hemir mayası, acıhemre. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acırtmağ (I)** 1. Acı étmek,acılaşdırmağ. 2. Turşutmağ, acıtma gıtıb yétiştirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
- acırtmağ (II)** İncitmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
- acırtmak** 1. İçlendirmek, kederlendirmek, üzömek. 2. [bkz. acıhlandırmağ] TDK DS. - I s. 54
- acırtmak** 1. Acı vermek. 2. Ağrı, sızı ve yanma duyulmasına sebep olmak. TDK 2005 TS. s. 9
- acırtmak** İncitmek. TDK TS. - I s. 7

- acıyan** Acıyan, merhametli. GTS s. 4
acıyıcı Acıma duygusu olan kimse. TDK 2005 TS. s. 9
acıyış Acıma işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 9
acıyonca Çemenlerde, méşe kenarlarında otlu yamaclarda biten çoğillik bitki. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
acıyovşan Méşe kenarlarında biten dërman bitkisi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 121
acıbicik Kışın yaylalarda biten bir ot. TDK DS. - I s. 54
acidamak Azgın hayvanlara takılan bir çeşit gem. TDK DS. - I s. 54
acıgici Acı, tatlı her şey. TDK DS. - I s. 54
acış, acış Küs, dargın, gücenik. TDK DS. - I s. 54
acılığ 1. Yémeye éhtiyacac hissi. 2. Mehsulsuzluğ ve ya başğa bir ictimai neticesinde emele gelen ğıtlığ, rahatlık, yoğluğ. 3. Ümumiyyetle ğıtlığ, her hansı isté şeylerin azlığ, çatışmaması tapılman. 4. Teze tağıldan birinci defe hırman. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
acmağ Acılığ hiss étmek, yémek istemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 122
acu (II) Sert kabuklu meyva çekirdeğ. TDK DS. - I s. 55
acuk (I) [acuk bekmezi] 1. [bkz. acalma] 2. Yabani elmadan yapılan pekmez. TDK DS. - I s. 55
aç 1. Yoksul. 2. Açğözlü. TDK DS. - I s. 55
aç (tr) 1. Açlığ duyýyan, dok däl, zat ýimedik. Trkm. D. S. s. 59
aç 1. Yemek yemesi gereken, tok karşıtı. 2. Yiyecek bulamayan kimse. 3. mec. Gözü doymaz, haris. 4. mec. Çok istekli hevesli. 5. zf. Karnı doymamış olan. TDK 2005 TS. s. 10
âçagath Yağsız ve süzölmüş yoğurttan yapılan peynir. TDK DS. - I s. 57
açğöz Aç gözölü. TDK DS. - I s. 58
açğöz Gözüaç doymaz, tamahkar, haris TDK 2005 TS. s. 10
açı Acı, dert, keder, tasa. TDK TS. - I s. 9
açıklamak (I) Acıkmak (hayvanlar hakkında) TDK DS. - I s. 49
açlık 1. Aç olma durumu. 2. Kıtık 3. mec. Aşırı istek içinde bulunma. TDK 2005 TS. s. 16
aşğöz Kendi malını görmeyip başkasının malına göz diken, açğözlü. TDK DS. - I s. 353

a₂ + d/ > (a₂ + y/) : Eski Türkçe kelime kökündeki **d/** sesinin değışmeden kaldığı kelimelerin yanında **d/ > y/** değışimleriyle benzer kavramlar çerçevesinde kelimeler türetir.

- ayı** 1. Ayı, ayıboğan. 2. Hantal, lök. Sev. ESTY s. 112
ayı 1. zool. Memeligerlerden etobur takımından bes parmaklı, tabanlarına basarak yuruyen yurdumuzda boz türü bulunan iri gövdeli hayvan. 2. ünl. Kaba saha olan insanlar için kullanılan seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 158
ayı Ayı. GTS s. 22
ayı Tokaylarda we Demirgazık buzlugında yaşayan tüylek, güyçli, ýurtıjı haywan, hırs. Trkm. D. S. s. 32
ayıboğan İri yarı, kaba ve anlayışsız (kimse). TDK 2005 TS. s. . 158
ayıcı 1) Ayı oynatan. 2) Ayı avcısı. GTS s. 22
ayıcı 1. Ayı oynatmayı iş edinen kimse. 2. huk. Sert, kaba ve hoyrat kimse. TDK 2005 TS. s. . 158
ayıcık Ayı yavrusu. GTS s. 22
ayıcılık Ayıcının işi, mesleğ. TDK 2005 TS. s. . 158
ayıgiller Memeli etoburlardan, ayıları içine alan bir familya. TDK 2005 TS. s. . 158
ayılık Kabalık, kaba davranış. TDK 2005 TS. s. 158
ayo (II) Ayı. TDK DS. - I s. 429

a₂ + g₅ (ğ, k, ŋ, ħ, y) : Eski Türkçe kelime kökündeki temel **g₅** sesinin kalın sıradan **k**, nazal **ŋ** sesiyle alternans kullanımı, iki vokal arasında ya da bir vokal yanında **k > ħ** dönüşümü ile **g** sesinin akıcı **y** sesine dönüştüğü bilinmektedir. **a₂** sesinin üzerine

g₅ anlam ayırt edici ünsüzü ve alternans kullanımları ile **ak** renk adı, **aga** akrabalık, büyüklük kavramı veren adlar, **agı** ve **agir** (zehir, ağırlık) vb. kelimeler türetmiştir.

aga – ağa ve türevleri olan türetmeler:

- a:ga** 1. Ağabey, büyük kardeş 2. Dayı, amca. 3. Baba. 4. Baba için saygı ifadesi. 5. Ayrıcalıklı sınıf, toprak sahibi. 6. Büyük, çoğu (bolşoy). Sev. ESTY s. 70
- aca (I)** [âce, aco (I) -1, 2; acu (I)] 1. Amca. 2. Ablâ. 3. Anneanne, nine. TDK DS. - I s. 35
- âcı** Ağabey. TDK DS. - I s. 44
- âdâ** Ağabey. TDK DS. - I s. 61
- aga** 1. Özünden ulı erkek dogan ға-da ata tarafından bolan erkek garındaş. 2. Yaşulı adamlara yüzlenilende ға-da olara hormat goylup aydılyan söz. 3. Hökümdar, häkim. Trkm. D. S. s. 15
- ağa (II)** 1. Şeyh. 2. Seyit, peygamber sülâlesine mensup kimse. TDK DS. - I s. 79
- ağa (I)** [ağababa -2, ağbaba -1] 1. [bkz. aga -1]. 2. [bkz. - aga -2]. 3. Kayınbirader. 4. Kayınbaba, kaynata. TDK DS. - I s. 78
- ağa (III)** Sevgili. TDK DS. - I s. 79
- ağa** 1. Geniş toprakları olan, sözü geçen varlıklı kimse. 2. Halk arasında sayılan, sözü geçen kimse. 3. Büyük kardeş, ağabey. 4. Koca. TDK 2005 TS. s. 28
- ağa** 1. Ağabey, büyük oğul, büyük erkek kardeş. 2. Baba, ata. 3. Efendi, büyük, amir. TDK TS. - I s. 24
- ağababa** [ağbaba -2] 1. Büyükbaba. 2. [bkz. ağa (I) -4] TDK DS. - I s. 79
- ağababa** 1. Dede, ata. 2. sf. Bir yerde, topluluk içinde etkili olan, sözü geçen, ileri gelen kimse. TDK 2005 TS. s. 28
- ağabacı** is. (dan. meh.) Büyük ğardaş, dayı ve başğa ğohumların avradlarına hörmet üçün verilen ad. Az. Dil. İz. Lüg I Sayfa 11
- ağabey** 1. Büyük erkek kardeş, aka. 2. ünl. Saygı ve sevgi göstermek üzere yaşça büyük olan erkeklere söylenen bir seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 28
- ağabeylik**, Ağabey olma durumu. TDK 2005 TS. s. 28
- ağacalık (I)** [âcalık, ağalık -1, ağcalık] 1. Bir iş yapana ücretinden başka verilen şey, para. 2. Çobanların, hizmetkârların pazarlıklı hizmet sürelerini doldurduktan sonra, bedava olarak çalıştıkları birkaç haftalık zaman. TDK DS. - I s. 79
- ağacalık (II)** Gelinin erkek kardeşine oğlan evi tarafından yapılan elbise. TDK DS. - I s. 79
- ağacan** is. (köhn.) Ataya yahut böyüğe hörmet ve nevazişle müraciet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağadadaş** is. (dan. meh.) Kіçik ğardaşların böyük ğardaşa, yahud keçmişinde gelinlerin böyük ğardaşlarına hörmet üçün verilen ad. Az. Dil. İz. Lüg I s. 11
- ağadayı** Kaynananın erkek kardeşi. TDK DS. - I s. 81
- ağadayı** is. (dan. meh.) Böyük dayıya hörmet üçün verilen ad. Az. Dil. İz. Lüg I s. 11
- ağalamak** Zenginleşmek. TDK DS. - I s. 81
- ağalanmağ** f. 1. Ğeyri-ğanuni yolla sahib olmağ, yiyelenmek, eline keçirmek, zebt etmek. 2. (dan) Özünü ağa kimi göstermek, lovğalanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağalanmak** Ağalık tavrı takınmak. TDK DS. - I s. 81
- ağalanmak** Ağa tavrı takınarak çalım yapmak. TDK 2005 TS. s. 30
- ağalığ** is. 1. Hakimiyet, hökümdarlığ. 2. (köhn.) Ağaya (beye, mülkedara) mehsus mülk, év, su, méşe, hayvan ve s. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağalık** 1. [bkz. ağacalık (I)] 2. Düğün zamanı, kız babasına oğlan tarafının verdiği para. 3. Hamamlarda zenginlerin soyunacağı, kafesle çevrili bir kişilik bölme. TDK DS. - I s. 81
- ağalık**, 1. Ağa olma durumu. 2. Kibar ve cömertçe davranış. TDK 2005 TS. s. 30
- ağanene** Büyükanne. TDK DS. - I s. 81
- ağanene** is. (dan.) Ailenin ağbirçeyine, hörmetli ğadına verilen ad. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağausta** Eski sepici teşkilâtının başı. TDK DS. - I s. 85
- ağayana** sif. Ve zerf. 1. Ağa kimi. 2. mec. Ağa kimi, çoh yahşı. 3. (köhn) Alicenab. Az. Dil. İz. Lüg I s. 11
- ağo (I)** 1. [bkz. aga - 1] 2. Köyün ileri gelen zengini, ağa. 3. [bkz. agit] TDK DS. - I s. 108
- aka (I)** [akey, akga, akka -1, 2] 1. Baba. 2. Ağabey, büyük kardeş. 3. Kabadayı. TDK DS. - I s. 135

aka Ağabey. TDK 2005 TS. s. 46
akay Adam, erkek. TDK DS. - I s. 140
akı (I) [aki] Kardeş. TDK DS. - I s. 150
aqqa 1. Baba, peder 2. Ağabey 3. Büyük akraba 4. Dede 5. Dayı, amca. Sev. ESTY s. 121

agı , ağırlık, hastalık, zehir kavramları ve türevleri olan türetmeler: (**aa, aı** diftonkları ya da **g, ğ, k, h** ile **v** değişimleri de aynı kavram alanı içerisinde kelime türettikleri için bu sırada alfabetik düzenle verilmiştir.

a:gır 1. Ağır, çetin, güç 2. Değerli, kıymetli 3. Değerli 4. Tehlikeli 5. Keder 6. Ciddi 7. Aziz 8. Onur 9. Parçacık anlamında oldukça yükseltici. Sev. ESTY s. 85
a:gır 1. Ağırnak 2. Ağırnak fiili. Sev. ESTY s. 86
aar 1) Ağır, güç, zor. GTS s. 1
aaı 1) Ağrı; keder, üzüntü. 2) bk. Arı GTS s. 2
aaırlaşmaa Ağırlaşmak, kötüleşmek, zor duruma düşmek, işlerin sarpa sarması. GTS s. 2
aaırlık Ağırlık; yük. GTS s. 2
agı ‘zehir’ cm. a:wı Sev. ESTY s. 79
agır Agramı köp bolan, yeñil bolmadık. Ýakımsız, injalıksız. Trkm. D. S. s. 23
agırak Awuşap duran, sızlaşıp duran, injalık bermeýän. Trkm. D. S. s. 23
agırçın 1. Yavaş yavaş. Sev. ESTY s. 123
agırmak Ağır duymak, ağır sızmak. Trkm. D. S. s. 23
agırlamak 1. Agramı artmak, agramı köpelmek. 2. Agramlanmak, parasatlı olmak. 3. Göçme manıda Aýı-güni golaýlamak, dogjak wagtı ýakınlaşmak. Trkm. D. S. s. 18
agram 1. Bir zadın ağırlığı. Kınçılık, ağırlık; gaýgı. 2. Bir zadın köp bölegi, köpüsü. Trkm. D. S. s. 18
agras 1. Sähelçe ağır gelyän, ağırak bolan, ağırak çıkan. 2. Salıhatlı, edepli. 3. Ağırlık bilen hareket edýän. Trkm. D. S. s. 19
agrı Ateş. TDK DS. - I s. 77
agrı ‘hastalanmak’ cm. a:gır- Sev. ESTY s. 75
agu ‘zehir’ cm. a:wı Sev. ESTY s. 79
ağar (III) Ağır, yavaş. TDK DS. - I s. 82
ağarmak Ekinler olgunlaşmak. TDK DS. - I s. 82
ağdalanmak Böbürlenmek, kendini naza çekmek, ağır satmak. TDK DS. - I s. 87
ağı (I) is. 1. Zeher. 2. mec. Çoh ağı şey hağğında;zeğğum. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
ağı (II) [ağı (I) -2] Zehirli ot. TDK DS. - I s. 89
ağı Organizmaya girince kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, zehir. TDK 2005 TS. s. 31
ağıbaht 1. [bkz. ağbaht] 2. Talihsiz. TDK DS. - I s. 89
ağılamağ f. Ağı vermek, zehirlemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 21
ağılamak 1. Zehirlemek. 2. (bir şeye), Ağı katmak. TDK 2005 TS. s. 31
ağılanmağ 1. Zehirlemek 2. (vurgü). Yemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 21
ağılanmak [ağı çalmak -1] Zehirlenmek. TDK DS. - I s. 89
ağılanmak Zehirlenmek. TDK 2005 TS. s. 31
ağılı İçinde ağı bulunan, zehirli. TDK 2005 TS. s. 31
ağılı sif. Zehirli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 21
ağıllanmak(I) Zehirlenmek. TDK DS. - I s. 114
ağıllanmak (II) İzzet ikram görmek, ağırlanmak. TDK DS. - I s. 90
ağır (I) [ağır akıllı] 1. Olgun, terbiyeli, oturaklı, akı başında. 2. İtibarlı, hatırı sayılır (kimse). 3. Kıymetli eşya, para 4. Beyaz, mor veya başka renk çizgili kumaştan yapılan kadın elbisesi. 5. Kâbus. TDK DS. - I s. 90
ağır (I) 1. Sert, keskin. 2. Çok, külliyyetli, kalabalık. 3. Zahmetli, çetin. TDK TS. - I s. 35
ağırayağ sif. (dan.) 1. Mövhumata inananların fikrinde, guya gelmesi uğursuzluğa sebep olan, ayağı düşmeyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 23
ağır ayak Doğurması yakın kadın. TDK 2005 TS. s. 32
ağırbaşı sif. (dan.) Çoh ciddi, ağır, temkinli, vügarlı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 23

ağırca 1. Çok yavaş iş yapan, çevik olmayan 2. Varlığı sıkıntı veren sevimsiz 3. Tembel 4. Gebe (kadın). TDK 2005 TS. s. 32

ağırca Hareketlerin yavaş olması, hımbıllık, tembelce davranış biçimi. TDK 2005 TS. s. 32

ağırlama [ağarlama -1, 2] 1. Halay oyununda bir musiki usulü, havası. 2. Halay oyununun üç bölümünden biri. 3. Samah denilen halk oyununda söylenen son kıt'a TDK DS. - I s. 91

ağırlama 1. Ağırlamak işi, ikram, izaz 2. Gelin veya güvey karşılanırken çalınan kıvrak bir hava. TDK 2005 TS. s. 33

ağırlamağ f. (dan.). Ezizlemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 23

ağırlamak Konuğa saygı göstererek onun her türlü rahatını, ihtiyacını sağlamak, ikram etmek, izaz etmek. TDK 2005 TS. s. 33

ağırlamak Tazim, tevkir etmek, hürmet ve itibar göstermek. TDK TS. - I s. 38

ağırlaşmak 1. Sıkıcı ve bunaltıcı bir durum almak, bozulmak 2. (hasta için) Tehlikeli duruma gelmek, fenalaşmak 3. Yavaşlamak 4. (gebe kadın için) Doğurması yaklaşmak. 5. Ağırbaşlı olmak. 6. (yiyecek) Bozulmaya yüz tutmak. 7. Güçleşmek, zorlaşmak. 8. Görevini yapamaz duruma gelmek. TDK 2005 TS. s. 33

ağırlıg is. 1. Ağır şeyin halı (yünlülük ziddi). 2. Ağır şey,yük. 3. <<ağır>>dan mücer. 4. mec. ,derd,gem, elem,iztirab. 5. Vügar, temkin, ciddilik. 6. Ağırlıg hissi, tezyiğ hissi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 24

ağırlık (I) 1. Ağır, kıymetli. 2. İtibar, kıymet, değer. 3. Vakar, temkin. 4. Mihrimuaccel. 5. Ev eşyası. 6. Karşılık, bedel. TDK TS. - I s. 40

ağırlık 1. Ağır olma durumu. 2. Değerli olma durumu. 3. Ağırbaşlılık 4. Tehlikeli olma durumu. 5. Sıkıntılı, bunaltıcı durum. 6. Orduda bir birliğin cephanesi, yiyecek ve eşya yükleri. 7. Çeyizini düzme için güveyin geline verdiği para, kalın. 8. Uyuşukluk ve gevşeklik durumu. 9. Uykuda iken gelen ve insana boğulur gibi bir duygu veren durum. 10. Yer çekiminin, bir cismin molekülleri üzerindeki etkisinin oluşturduğu bileşke. 11. Takı. 12. Yük, külfet. 13. Sorumluluk. 14. Etki, yetki, baskı, güçlük. 15. Dikkati ve önemi bir şey üzerinde yoğunlaştırmak. 16. Terazilerde tartma işi yapılırken bir kefeye konulan nesne. 17. Değerlendirmelerde herhangi bir konu veya evreye, olağanın üzerinde ve belli oranda, fazladan bir değer tanınması. TDK 2005 TS. s. 33

ağırlıklı Değerlendirmelerde, herhangi bir konu veya evreye olağanın üzerinde ve belli bir oranda, fazladan tanınan (değer). TDK 2005 TS. s. 33

ağırlıklı Muhterem, muteber, değerli, şayanıhürmet. TDK TS. - I s. 41

ağırluh 1. Bütün ev eşyası. 2. Yaylaya çıkarılan bütün eşya. TDK DS. - I s. 92

ağırmak (II) Ağırılmak. TDK DS. - I s. 92

ağırrak Az ağır, ağırca, ağır sayılabilen. TDK DS. - I s. 92

ağırsak Aksak koyunlardan ibaret sürü. TDK DS. - I s. 92

ağırsak Koyunların doğurmasına yakın şişen memesi. TDK DS. - I s. 92

ağırsama Ağırlamak hareketi. TDK 2005 TS. s. 33

ağırsamak 1. Birbirine karşı soğuk davranarak sıkıntı verdiğini anlatmak. 2. Bir işi yavaş yapmak, önemsememek, ilgilenmemek,. 3. Bir işi ağır bulmak, yük saymak, yüksünmek. TDK 2005 TS. s. 33

ağırsengin sif. (ağır ve fars.) Ağırtebietli, ciddi,temkinli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 24

ağırsınmak [ağırınmak -3, ağırısınmak] 1. Bir işi ağır bulmak, yüksünmek, yük saymak, angarya saymak. 2. Hakaret saymak, ağırına gitmek, alınmak 3. Hoş karşılanmamak, istiskal olunmak TDK DS. - I s. 92

ağırsak [ağışak -2, ağşak (I) -4,10] 1. Kağrı arabasında tekerlekler üstüne konulan ağaçların gerdirilmesi için kullanılan parça. 2. El değirmeninde iki taş arasına yatay olarak konulan tahta veya demir. 3. Memenin etli, şişkin kısmı. 4. Bir çeşit elma. 5. Kır menekşesi TDK DS. - I s. 92

ağırsak 1. İplik eğrilecek iğne takılan tahta yuvarlak. 2. Diz kapağı, aşık kemiği. TDK TS. - I s. 42

ağırsak 1. Yün,iplik eğrilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde,ortası delik ağaç veya kemik parça. 2. teker biçimde yassı nesne,kurs. TDK 2005 TS. s. 34

ağırsaklanmak [ağşaklanmak(I)] 1. Çıban kızararak sertleşmek, katılaşmak. 2. Meme belirmeye, büyümeye başlamak. TDK DS. - I s. 92

ağırsaklanmak Ergenlik döneminde çıbanda veya memede ağırşak ağırşak biçiminde bir tümsek oluşmak. TDK 2005 TS. s. 34

- ağırşaklanmak** Yumrulanıp kabarmak. TDK TS. - I s. 42
- ağırtahtalı** sif. (dan.) teşehhüslü, ağır, azdanışan, özünü ciddi göstermeye çalışan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 24
- ağırterpenen** sif. Ağır hareket eden ve ya çoh ağır-ağır iş kören, telesmeyen, atil. Az. Dil. İz. Lüg I s. 24
- ağısızlaşdırmağ** f. (tb.) Ağrıya garşı hissizleşdirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağız (V)** Yavaş, ağır. TDK DS. - I s. 94
- ağman** Bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 105
- ağman (II)** 1. Ağırlık, ağır taraf. 2. Bir yükün hafif olan tarafı. TDK DS. - I s. 104
- ağmanlamak** [bkz. ağmak (I) -1] TDK DS. - I s. 105
- ağnak (V)** Balıkların yumurta dökme mevsimi. TDK DS. - I s. 105
- ağo (III)** [bkz. ağu (I) - 1] TDK DS. - I s. 108
- ağrı (II)** [ağarma, ağır hastalık, ağırma, ağrıter] 1. Soğuktan ileri gelen bir çeşit hastalık. 2. Yara, çıban gibi hastalıklara verilen ad 3. Tifo 4. Sığır ve koyunlarda sıcak ve yağlılıktan ileri gelen bir hastalık. TDK DS. - I s. 109
- ağrı** is. 1. Duyğu sinirlerinin gıcıklanması neticesinde bedenin her hansı bir yerinde hissédilen eziyet, ezab; sancı sızı; acı. 2. mec. Keder, gem, gusse, derd, elem, iztirab hissi. 3. mec. İnciklik, nazarlıg. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağrı** Vücutun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrı** Acı, ızdırap, dert, illet. TDK TS. - I s. 54
- ağrıcağ** Gözde sürekli çapak yapan bir göz hastalığı. TDK DS. - I s. 109
- ağrıcağlı** [ağrıhlı, ağrıklı -1, ağrılı, ağrıklı, ağrımk (I), ağruhlu] 1. Hastalıktan kurtulamıyan kimse, hastalıklı, ağrılı sızılı. 2. Hastalıklı hayvan. 3. Gözü hastalıklı kimse. TDK DS. - I s. 109
- ağrıhlı** [bkz. ağrıcağlı - 1] TDK DS. - I s. 109
- ağrık (I)** [ağdı (IV), ağrımk] 1. Eşya, yük, yolculukta önden gönderilen eşya, göç zamanı dönünce alınmak üzere bir yere bırakılan fazla eşya, ağırlık. 2. Yatak, yorgan gibi şeylerin konulduğu yer, yüklük. 3. Angarya iş, mânevi yük 4. Engel, mâni. TDK DS. - I s. 109
- ağrık (I)** Ağrı, ağrıyan. TDK TS. - I s. 55
- ağrık (II)** 1. Ağrı, sancı, yel. 2. Hastalık. 3. Sürüde yürüyemiyecek veya zor yürüyebilecek durumda olan keçi ve koyun. 4. Koyunun yünü. TDK DS. - I s. 110
- ağrık (II), (ağruk)** Ağırlık, eşya, ev eşyası. TDK TS. - I s. 55
- ağrıklı** 1. [bkz. ağrıcağlı -1] 2. Saraya benzer bir çeşit sinir hastalığına tutulmuş kimse. 3. Belâhı, çileli. TDK DS. - I s. 110
- ağrıklı** Acıyan, ızdırap veren. TDK TS. - I s. 56
- ağrıhlı** Ağrıyan, ağrısı olan. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrıhlı** sif. Ağrısı ve acısı olan ağrıyan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağırma** 1. Ağrımk işi 2. Memeli hayvanlarda görülen ara konakçı kenelerin ulaştırdığı ağırma asalaklarından ileri gelen hastalık. TDK 2005 TS. s. 40
- ağırmağ** f. 1. Bedenin bir yerinde ağrı hissétmek. 2. (dan.) Kéfsizlemek, naçoşlamağ. 3. mec. Kederlenmek, üreyi sınımağ, incirmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağrımk** 1. Hayvanlar sıcakın etkisiyle bir çeşit hastalığa yakalanmak. 2. [bkz. ağarsımk] TDK DS. - I s. 110
- ağrımk** Vücutun bir yeri ağrıhlı durumda olmak. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrıngın, ağrıngın** Dargın, küskün. TDK DS. - I s. 111
- ağrınmak** [ağrınp incinmek] 1. İncinmek, gücenmek, kırılmak. 2. Bir şeyden incinerek sızlanmak, yakınmak. 3. [bkz. ağrınsımk -1] TDK DS. - I s. 111
- ağrısız** 1. Ağrısı olmayan. 2. Ağrı vermeden 3. Dertsiz tasasız. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrısız** sif. ve zarf. 1. Ağrımayan, ağrısı olmayan, incitmeyen; eziyetsiz. 2. mec. Zerere ve ya ağır neticelere sebep olmayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağrış** Bir evin ihtiyacı olan erzak: TDK DS. - I s. 111
- ağrışak** [ağaşak, ağrahti, ağrşak, ağşak(I)-I] Ağrışak, yün bukeceği, iğın ucuna takılan yarım küre şeklindeki cisim. TDK DS. - I s. 111
- ağrıtmak** Ağrıtmak işi. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrıtmak** Ağrımasına yol açmak. TDK 2005 TS. s. 40
- ağrıyan** zarf. Eziyyet veren, inciden, narahat eden. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağrı** [bkz. ağrı (I) - 1] TDK DS. - I s. 111
- ağruh** Kızgın, öfkeli, içlerlemiş. TDK DS. - I s. 111
- ağşak (I)** 1. [bkz. ağrışak] 2. Herhangi bir cismin dönmesi için takılan ağırca demir parçası 3. Hayvan nallarını delmekte kullanılan çelik parça. 4. [bkz. ağrışak - 2] 5. Zimba ile beraber

kullanılan ve çivi delmeye yarayan bir kalaycı aleti. 6. Koyunların kuyruk altında tüylerine yapışarak kuruyan pislik parçaları. 7. Tavı geçmiş tarladaki kesekler. 8. Çıbanın altındaki sertlik. 9. Sarı renkte, iri taneli bir çeşit üzüm. 10. [bkz. ağırşak - 5] TDK DS. - I s. 113
ağterme Dermansız, bitkin. TDK DS. - I s. 113
ağu (I) [ağada, agu, ağ (IV) - 2, ağı (III), ahi (II)] 1. Zehir. 2. [bkz. ağı (II)] TDK DS. - I s. 114
ağu (II) 1. [bkz. ağ (IV)] 2. Susam tarlada iken dadanan turtıl. TDK DS. - I s. 114
ağu Ağı. TDK 2005 TS. s. 40
ağu Bah, ağı Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
ağulamak Zehirmek. TDK DS. - I s. 114
airla 1. Saymak, saygı göstermek 2. İkrâm etmek, ağırılmak. Sev. ESTY s. 218
añıl (III) Yavaş, ağır. TDK DS. - I s. 269
añılca Yavaşça. TDK TS. - I s. 153
añılcağaz, (añılcağız) Yavaşçacık. TDK TS. - I s. 153
añıluncak Yavaşça. TDK TS. - I s. 165
añıl, (añıl) Yavaş, sakin, hafif. TDK TS. - I s. 171
añılcağ, (añılcağ) Yavaşça. TDK TS. - I s. 174
aqırın 1. Yavaş. Sev. ESTY s. 123
aqru 1. Yavaş. Sev. ESTY s. 124
ârı (II) 1. Ağrı, sızı. 2. Tifo. TDK DS. - I s. 313
ârmak (IV) Ağrımak. TDK DS. - I s. 328
aurrak Oldukça ağır, ağırca. TDK DS. - I s. 373
aursunmak Ağır görmek. TDK DS. - I s. 374
aurumak Ağrımak. TDK DS. - I s. 374
avı (I) 1. Yabancı zakkum. 2. [bkz. avu -1] TDK DS. - I s. 382
avu [avğı, avı (I) -2, ava çiçeği] 1. Zehir, ağı. 2. Ormanların taşlık yerlerinde yetişen zehirli bir bitki. 3. İlkbaharda bazı ot ve meşe yaprakları arasında bulunan zehirli bir kurt. 4. Meşe ve defneye benzeyen ve odunu yakılan bir ağaç. TDK DS. - I s. 394
avulu Zehirli. TDK DS. - I s. 395
avur (I) Ağır. TDK DS. - I s. 395
awı 1. Zâherleyji, öldürüji madda, zâher. 2. Göçme manıda Agırı, ıza. Trkm. D. S. s. 15
awulamak 1. Bir zâda awı gâtmak, awı bilen öldürmek, zâherlemek. 2. Göçme manıda Zıyanlı, ters fikir yöretmek, gövne degmek, gövne degmek. Trkm. D. S. s. 15

ak renk adı ve türevleri olan türetmeler: **ak**, **ağ**, **ah** ve **aa** diftong olarak karşımıza çıkan renk adının **g > v**, **g > y** değişimlerinin de kullanıldığı görülmektedir. Burada anlam birliği açısından bu değişimler de bu gruba dahil edilmiştir.

â.tencere Ocağa konmıyan, yağ, tuz konulan kalaylı tencere. TDK DS. - I s. 367
a:gıl Ay etrafındaki ışık halkası. Sev. ESTY s. 83
a:k (I) 1. Beyaz 2. Temiz, pak. 3. Çok güzel, fevkalade. Sev. ESTY s. 116
a:qja 1. Para, akçe. 2. Para. 3. Maliye, finans. A:qja~aqça Sev. ESTY s. 120
aarmaa 1) Ağrımak 2) Aydınlatmak, ağarmak. 3) Saçların ağarması. GTS s. 2
agala (I) Kil yerine kullanılan beyaz toprak. TDK DS. - I s. 75
agarmak 1. Ak bolmak, ak bolup görünmek. 2. Gaharlanmak, gorkmak ýa-da nâsaglık zerarlı yüzün gamı gitmek. 3. Çalarmak, çal bolup başlamak, ak girip başlamak. Trkm. D. S. s. 15
agcağız Gövdesi taze iken yenen ve marul tadında olan yabancı bir bitki. TDK DS. - I s. 76
agganak Yaprığı tüylü, kesilen yerinden akan süttten sakız yapılan bir bitki. TDK DS. - I s. 76
agıltı Sulu ayran. TDK DS. - I s. 76
aglamak (I) Temizlemek, ayıklamak. TDK DS. - I s. 77
agşam Günün yaşan çağı, sutkanın gündiz gutaransoñ gije bilen aralığındaki wagıt. Şol wagıtta geçirilân jemgıyetçilik ýıgnanışığı. Trkm. D. S. s. 19
aguzlu sif. Üzünün derisi ağ olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
agür Çanak, çömlek v. s. yapılan kil. TDK DS. - I s. 77
ağabbak [ağabbag, ağabbah, ağabbecik, ağablak, ağapbah, ağappağ, ağappah, ağappak, ağca - 1, ağca (I) -1] Bembeyaz, çok beyaz. TDK DS. - I s. 79

- ağaca** 1. Köpek. 2. Bir kuş adı. TDK DS. - I s. 79
- ağamsı** [ağca -2, ağımsı] Beyazımsı, beyaza yakın. TDK DS. - I s. 81
- ağanak** Gebe ineklerin fercinden akan su. TDK DS. - I s. 81
- ağantı** Sütün üstünden toplanan kaymak. TDK DS. - I s. 81
- ağappağ** sif. Tamamile ağ, lap ağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağaranlık** [ağran -1] Koyun, keçi gibi süt veren hayvan. TDK DS. - I s. 82
- ağarantı** is. Südden hazırlanan mesullar. (ğatığ, ğatmağ, péndir ve s. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağardanlıh** Üzüm suyunun daha çabuk ve daha kolay durulması için, içine konulan beyaz toprak veya ufaltılmış taş kırıntıları. TDK DS. - I s. 82
- ağardıca** Ağarırken. TDK TS. - I s. 29
- ağardıcı** sif. ve is. 1. Ağartmağla meşğul olan. 2. Ağartmağa yarayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağardılmağ** mech. 1. Ağ renge boyadılmağ, ağ renk çekilmek, sürtülmek. 2. Üzü göçürülmek, temiz yazılmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağardılmış** f. Sif. 1. Üzüne ağ renk (eheng) çekilmiş, ağ renge boyadılmış. 2. Soldurulmuş. 3. Sürdülüp temizlenmiş, sürdülüp parıldıdırılmış. // Galaylanmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 12
- ağargan** 1. Uçuk renkli, ağarmış, solmuş. 2. Ağarmaya, solmaya yüz tutmuş. TDK DS. - I s. 82
- ağarık** Aklaşmış, rengi solmuş. TDK 2005 TS. s. 30
- ağarıntı** 1. [bkz. ağartı -1] 2. Rüzgârla kabaran denizdeki köpüklü beyazlık. TDK DS. - I s. 82
- ağarma** 1. Ağarmak işi 2. Tan atma, şafak sökme. TDK 2005 TS. s. 30
- ağartı** [ağ (I) -5, ağaltı, ağaran, ağarantı -1, 2; ağarı (I), ağarıntı -1, agartu, ağaru, ağdaam, ağıltı, ağırtı, ağran -2, ağrantı, ağrıntı, artı] 1. Süt, yoğurt, ayran v. b. ürünler. 2. Sarımsaklı yoğurt. 3. Uzaktan ancak seçilebilen hafif beyazlık, ışık. 4. . Dutta ilk olgunlaşma belirtisi, ben. 5. İltihaplanan yara ve çıbanın üzerindeki beyazlık. TDK DS. - I s. 83
- ağartı** 1. Uzaktan ancak seçilebilen, belli belirsiz bir aklık 2. hlk. Süt, yoğurt, peynir, ayran gibi yiyecek ve içecekler. TDK 2005 TS. s. 30
- ağartı** is. Bah. Ağarantı. 2. Uzağdan görünen ağ şey. 3. (köhn.) Kirşan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağartma** 1. Turşulara konulan sarımsak, tuz, zeytinyağı ve ekşi karışımı. 2. Çörek fırına verilmeden önce üzerine sürülen zeytinyağı, süt veya yoğurt karışımı. 3. Dokumacıların kullandığı ağ iplik. 4. Ağartılmış deri. TDK DS. - I s. 84
- ağartma** 1. <<Ağartmav>>dan f. İs. 2. (meh.). Çeltiyi dingde döyüb ğabığdan çihartdığdan sonra hasıl olan duyu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağartmağ** f. 1. Ağ renge boyamağ, ağ renk çekmek. 2. Soldurmağ, rengini ğaçırtmağ. 3. Sürtüb temizlemek, silib temizlemek, pasını almağ, sürtüb parıldıatmağ. // Galaylamağ. 4. Üzünü köçürmek, teniz yazmağ. 5. mec. Aşkar étmek, açıb démek, üstünü açmağ, ifşa etmek, üze vurmağ (be'zen <<açıb-ağartmağ>> şeklinde işlenir. 6. Bir sıra isimlere ğoşularağ mürekkeb fê'l ve isimler düzelir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağartmak** 1. Dokunan bezleri sığır, inek veya manda mayısına koyduktan sonra suda çalkalıyarak beyazlatmak. 2. Yünden dokunmuş başörtülerini kükürt buhariyle beyazlatmak. 3. Kumaş ve dokuma ipliğini kireç kaymağı ile beyazlatmak. 4. Derileri sepiyeyerek beyazlatmak. 5. Siyah pekmezi çarparak beyazlatmak. 6. Ham keresteyi rendelemek. TDK DS. - I s. 84
- ağbaldır** Toprak altında 40-50 cm. uzunluğunda beyaz bir sapı olan ve ilkbaharda toplanıp yemeği yapılan bir ot. TDK DS. - I s. 85
- ağbalığ** is. (zool.) Nere balığı cinsinden olan çoh iri bir balığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağbaş (I)** 1. Alnı veya başı beyaz hayvan. 2. Kel, saçsız. TDK DS. - I s. 85
- ağbaş (II)** Ekine tane tutturmayan bir çeşit ekin hastalığı. TDK DS. - I s. 85
- ağbaş** 1. sif. Başı ağ, başı (saçları) ağarmış. 2. Başı emmamelı, molla, ahund. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağbeht** sif. (dan) Hoşbeht, behtli, hoşbetliye çıhmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağben** Taze antep fıstığının etli kabuk kısmı beyaz olanları. TDK DS. - I s. 86
- ağbeniz** sif. 1. Üzü ağ. Ağbeniz uşag. 2. Arığ,zerf, solgun sifetli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağbikeri** Bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 86
- ağbirçek** 1. sif. Saçı ağarmış, yaşlı, goca, hürmetli (ğadın hağğında). 2. is. (mec.) Dünyagörmüş, tecrübeli ğadın, yaşlı ğadın. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağbörek** Main şekilli motiflerle süslenmiş bir çuval dokuması. TDK DS. - I s. 86
- ağca** [ağca(l)-2] 1. [bkz. ağabbak] 2. [bkz. ağamsı] 3. Siyahlı beyazlı, alaca. 4. Pamuk ipliğinden dokunmuş çul. TDK DS. - I s. 86

- ağca** is. 1. (köhn.) Pul. 2. Be'zi balıkların üzerindeki parlağ sedef kimiperekler; pulçuğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağca, (ağcam)** 1. Beyaz, beyazca. 2. Atın alnından burnuna doğru inen beyazlık, akıtma. TDK TS. - I s. 29
- ağcababa** Yuvasını kayaların derin kovuklarına yapan bir kuş. TDK DS. - I s. 86
- ağcabaz(a)** sif. (bot.). Apıg, rengi solmuş, heste, zerf. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağcabek** [ağcabeğ, ağcebek -2] Börülce. TDK DS. - I s. 86
- ağcaca** Baharda tarlalarda biten ve yemeği yapılan bir ot. TDK DS. - I s. 86
- ağcağanad** is. Be'zi növləri gızdırma (malyariya) hesteliyi töreden milçeyö oşşar sancan üçün; dıtdili, hüntü, mığmığa. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağcağayın** is. (bot.). Mühkem oduncağlı gollu-budağlı meşe ağacı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağcağız** Yaprakları beyaz benekli bir diken. TDK DS. - I s. 86
- ağcakanat** Tatarcık. TDK DS. - I s. 86
- ağcalıg** is. İnsanda ve héyvanda pigmentsizlik neticesinde saçın, tüktün, derinin geyri-normal ağarması; albinizm. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağcarak** Aka, beyaza çalar, az beyaz. TDK TS. - I s. 29
- ağcıl** Beyazlı, beyazı çok. TDK DS. - I s. 86
- ağça (II)** Yassı hububat. TDK DS. - I s. 86
- ağdaş** is. 1. Tebaşir. 2. Tikintide istifade édilen daş növü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15
- ağderiyi** sif. ve is. Derisinin rengi ağ olan. (adam) Az. Dil. İz. Lüg I s. 15
- ağdırmak (II)** 1. Pişirilen bir şeyi koyulaştırmak, ağdalaştırmak. 2. Beyazlatmak. 3. Börttürmek. TDK DS. - I s. 88
- ağdırmıt** Çok tatlı, kokulu, iri salkındı bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 88
- ağdış** is. (zool.) Memelilerin cücüyéyenler destesine mensub, év siçanından küçük héyvan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 15
- ağıllık** (Ayı çevreleyen beyazlık) Beyazlık. TDK TS. - I s. 35
- ağıltı** [bkz. ağartı - 1] TDK DS. - I s. 90
- ağınce** Çember, yazma, yemeni. TDK DS. - I s. 90
- ağırdamak** 1. Eskimek, köhneleşmek 2. Düşündüğünü anlatamamak. TDK DS. - I s. 91
- ağırtımlılıg** is. Ağ renge çalarlıg, açığılıg, ağırtımlıl şeyin halı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 22
- ağkirpik** is. (bot.) Halg arasında héyvanlar üçün derman kimi işledilen bir ot. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağılıg** is. Ağ şeyin halı, bir şeyin ağ rengi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
- ağılık** 1. Pudra, düzgün, aklık. 2. Üstübeç. TDK DS. - I s. 102
- ağılık, (aklık)** 1. Aklık, beyazlık. 2. Üstübeç, kadınların yüzlerine sürdükleri düzgün. TDK TS. - I s. 48
- ağmatan** sif. (dan.) Derisi ağ, kök ve göyçek. (gız) Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
- ağmaya** is. (meh.) Ağ ve kök. (uşağ ve ya gadın). Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
- ağnak (IV)** Yeni doğan hayvanlar üzerindeki yapışkan madde. TDK DS. - I s. 105
- ağnavaz** sif. Ağarmış, solğun. Az. Dil. İz. Lüg I s. 27
- ağraltı** Gölge, karaltı. TDK DS. - I s. 108
- ağran** 1. [bkz. ağaranlık] 2. [bkz. ağartı-I] TDK DS. - I s. 108
- ağrantı** [bkz. ağartı -I] TDK DS. - I s. 108
- ağrımık (II)** Kirden arınmış eşya. TDK DS. - I s. 110
- ağrıntı** [bkz. ağartı -I] TDK DS. - I s. 111
- ağrıtmak** Arıtmak, temizlemek. TDK DS. - I s. 111
- ağsaç(lı)** sif. Saçı ağarmış; göca. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağsağgal** sif. ve is. 1. Sağgalı ağarmış, göca. 2. mec. Bir ailenin élin, cemiyetin en yahşı ve hörmetli adamı, başçısı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağsifet** sif. Sifetinin rengi ağ olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağsu** Süt. TDK DS. - I s. 112
- ağsu** is. 1. Dağ ve hündür tepelerden ahub gelen gar ve yağış suları. 2. (dan.) Yüngül su, me'deye héyirli su. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağsuğa** Duvar sıvamak için kullanılan kireç. TDK DS. - I s. 112
- ağsüntere** Bir cins buğday. TDK DS. - I s. 113
- ağşar** [ağşer] 1. Küllü su 2. Çamaşırda kullanılan bir çeşit toprak, kil. TDK DS. - I s. 113
- ağşarh, ağşerli** Hastalık veya nazar gibi şeylere okumaya yetkili kimse. TDK DS. - I s. 113
- ağşarlamak** Küllü su ile sarı boya boyamak. TDK DS. - I s. 113
- ağşarlanmak** Ocaklı, okumaya yetkili birisi tarafından okunmak. TDK DS. - I s. 113

- ağşayık** Kırdada yetişen bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 113
- ağşım** Bağ. Ağbeniz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağtikan** is. (bot.) Develere yem olan tikanlı ot. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağtop** Bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 113
- ağtoprak** [ağtorpah, ağtorpak -1, 2] 1. Badana yapmakta kireç yerine kullanılan bir çeşit beyaz toprak. 2. Pekmez yapılırken üzümün ekşisini almak için kullanılan toprak. TDK DS. - I s. 113
- ağtorpah** [bkz. ağtoprak -1] TDK DS. - I s. 114
- ağtorpak** 1. [bkz. ağtoprak - 1] 2. [bkz. ağtoprak - 2] TDK DS. - I s. 114
- ağtük(lü)** sif. Tükleri ağ olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağun** 1. Buğday unu. 2. Buğday, arpa, ıza, çavdar karışımının unu. TDK DS. - I s. 114
- ağurek** Bağ. Ağçıyer. Az. Dil. İz. Lüg I s. 28
- ağuz (II)** Namuslu. TDK DS. - I s. 116
- ağüz** Beyaz yüz. TDK DS. - I s. 116
- ağüzüm** 1. Beyaz renkte bir çeşit üzüm. 2. Yeşilimsi beyaz renkte bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 116
- ağyağız** sif. Üzü ağ, ağbeniz, ağsifet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağyarpağ** is. (bot) Deniz sahili gumlarında biten çohilik ot bitki. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağvolça** is. (bot) Çohillik pahlara aid yem bitkisi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ah (II)** 1. Kadınların başlarına örttükları beyaz tülbent. 2. Beyaza ak. 3. Ağ, şalvarın topuklara kadar sarkan apış arası kısmı TDK DS. - I s. 121
- ahgabak** Turşusu yapılan, beyaz renkli bir cins kabak. TDK DS. - I s. 129
- ahıtma (I)** [ahutma] Hayvanların alnından burnuna doğru uzanan beyazlık. TDK DS. - I s. 131
- ahıtmalı** Alnından burnuna doğru beyaz leke olan hayvan. TDK DS. - I s. 131
- ahlıh** [ahlık(I)] Aklık, pudra, allık. TDK DS. - I s. 132
- ak (I)** [akbez -1, akcakatık -3, ahlık (I) -5] 1. Tülbent, baş örtüsü, beyaz yaşmak. 2. İç çamaşırı. 3. Ayran. 4. Göz bebeğine inen beyaz leke, boz. TDK DS. - I s. 135
- ak** 1. Gariñ, meliñ reñki ýalı reñk, garanıñ antonimi. 2. Arassa, sap, päkize. Trkm. D. S. s. 33
- ak** 1) Ak 2) Temiz 3) Göz akı 4) Ak leke ak benek 5) Beyaz. GTS s. 6
- ak** 1. Kar, süt vb rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı. 2. Sf. Bu renkte olan. 3. Beyaz leke. 4. Bazı şeylerde beyaz bölüm. 5. Temiz. 6. Dürüst. 7. Sıkıntısız, rahat. TDK 2005 TS. s. 46
- ak (II)** Süýt-gatık. Trkm. D. S. s. 33
- ak (III)** Arpa-bugday. Trkm. D. S. s. 33
- akabbacık** [bkz. akabbak] TDK DS. - I s. 136
- akabbak** [ahabbağ, ahabpah, ahampak, ahapça, akabacık, akabbacık, akabbağ, akambicik, akapağ, akapak, akapça, akappak, akbacak (II), akbacık, akbak, akcacık, akçacık, akobbah, akpacık, akpak, akpakça] Bembeyaz, çok beyaz, tertemiz. TDK DS. - I s. 136
- akağaç** Gürgenlilerin, kerestesinden yararlanılan, beyaz kabuklu bir türü. TDK 2005 TS. s. 47
- akala** Amerikan tohumundan yurdumuzda üretilen bir pamuk türüdür. TDK 2005 TS. s. 47
- akalıç** Dağlarda yetişen yabani ve dikenli bir ağacın meyvası, alıç. TDK DS. - I s. 137
- akalma** [akelma] Bir çeşit yuvarlak elma. TDK DS. - I s. 137
- akambicik** [bkz. akabbak] TDK DS. - I s. 138
- akana** [akçana] 1. Nine, büyük anne. 2. Üvey anne, analık. 3. Amca karısı, yenge. TDK DS. - I s. 138
- akarap** Siyahlı beyazlı, alacalı. TDK DS. - I s. 139
- akarca (III)** Bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 139
- akarista** Bir çeşit yumuşak buğday. TDK DS. - I s. 140
- akarmak** Beyazlanmak. TDK DS. - I s. 140
- akarmak** Ağarmak. TDK TS. - I s. 68
- akasma** Bir çeşit beyaz çardak gülü. TDK DS. - I s. 140
- akasma** Düğünçiçeğigillerden beyaz çiçek veren, bahçelerde süs çiçeği olarak yetiştirilen, sarmaşık özelliği gösteren bir bitki, yaban asması, orman sarmaşığı, meryemana asması. TDK 2005 TS. s. 47
- akaş** 1. Sütlaç. 2. Pirinç pilâvi. TDK DS. - I s. 140
- akbaba** [akbabaca, akbabaç, akbabaçça, akbabaçya, akbaş (I) -1, akbaşlı (I) -2, akbaşlık (I) -1, akbubacca, akbubaç, akbubaçya, akbubaşça, akbubatça, akbubecci -1, akbubecik, akbubeşce -1, akbubetçe, akbuleşce, akçababaş, akçibaba -1, akmubatça, akpopatça] Papatya. TDK DS. - I s. 140
- akbaba** 1. zool. Akbabagillerden, başı ve boynu çıplak olan, dağlık yerlerde yaşayan, leşle beslenen, çok yüksekte uçarak keskin gözleriyle çok uzakları görebilen, iri ve yırtıcı bir kuş,

- kerkes (Vultur monachus). 2. sf. mec. İhtiyar. 3. sf. mec. Çıkarı için başkalarını sömüren. TDK 2005 TS. s. 48
- akbacak (I)** 1. Çiy olarak yenilen bir ot. 2. İyi cins bamyaya tohumu. TDK DS. - I s. 141
- akbacak (II)** [bkz. akabbak] TDK DS. - I s. 141
- akbacık** [bkz. akabbak] TDK DS. - I s. 141
- akbadılcan** Yeşil domates. TDK DS. - I s. 141
- akbak** [bkz. akabbak] TDK DS. - I s. 141
- akbakal** Karatavuk soyundan kahverengi tüylü bir kuş. TDK DS. - I s. 141
- akbakan** Beceriksiz, budala. TDK DS. - I s. 141
- akbakla** Kurufasulye. TDK 2005 TS. s. 48
- akbal** 1. Bir çeşit tatlı. 2. Yoğurt. TDK DS. - I s. 141
- akbaldır** [akbaldıran] Tarlada yetişen ve yenen bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 141
- akbalık** [akçabalık -1,2] 1. Bir cins tatlı su balığı, 2. Geçici balık. TDK DS. - I s. 141
- akbalık** 1. Sazangillerden, eti kılçıklı, yumurtası ile tarama yapılan bir balık (Leuciscus). 2. Akya balığı. TDK 2005 TS. s. 48
- akbalıkçı** Leyleksilerden bataklık ırmak ve göl kıyılarında yaşayan, oldukça büyük, ak renkli bir kuş türü. TDK 2005 TS. s. 48
- akbambalak** [akbabak (II)] Beyaz tenli ve etine dolgun kadın veya kız. TDK DS. - I s. 142
- akbambıl** Zehirsiz, beyaz başlı bir çeşit böcek. TDK DS. - I s. 142
- akbar** 1. Üstübeç. 2. Peynir, turşu, sirke gibi şeylerin üzerinde biriken beyaz köpük. TDK DS. - I s. 142
- akbasma** Katarakt. TDK 2005 TS. s. 48
- akbaş (I)** 1. [bkz. akbaba] 2. [-• abkaşlı (I) -1] 3. Karnabahar. 4. Tane tutmamış ekin başağı. 5. Bir çeşit beyaz buğday. 6. [bkz. akbuğday] 7. Ekine tane tutturmayan bir bitki hastalığı. TDK DS. - I s. 142
- akbaş (II)** Şahinden büyük bir av kuşu. TDK DS. - I s. 142
- akbaş** Botanika Maydajık gülli, gowaça boylı, yalañı odun hökmünde peydalanıyan ösümlük. Trkm. D. S. s. 33
- akbaş** Yazın kutup bölgelerinde yaşayan, kışın ılık kıyılara geçen, kısa ve ince gagalı, siyah bacaklı bir tür yabani kuş, deniz kazı. TDK 2005 TS. s. 48
- akbaşh (I)** [akbaş (I) -2, akbaşak -2] 1. ince ve sık yapraklı, beyaz çiçekli bir yabani ot, ayvadana 2. [bkz. akbaba] TDK DS. - I s. 142
- akbaşık** Kireç. TDK DS. - I s. 142
- akbaşlı (III)** Düğün sırasında hediyeleri kız tarafına götürecek kafilede ilâhi okuyanın arkasında bulunan yaşlı kadın. TDK DS. - I s. 142
- akbaşlık (I)** 1. [bkz. akbaba] 2. Beyaz yünden örülen baş atkısı, şal. TDK DS. - I s. 142
- akbenek** Gözün saydam tabakasında bir yara veya çiban sonucunda oluşmuş, görmeyi derece derece azaltan beyaz benek. TDK 2005 TS. s. 48
- akberdi** Bataklıklarda yetişen ve hasır dokumaya yarıyan bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 142
- akçabağ** Ağaçlara sarılan, küçük yapraklı bir çeşit sarmaşık. TDK DS. - I s. 145
- akçabardak** [akbardak] 1. Karçiceği, kardelen, çiğdem. 2. Bir çeşit saplı, beyaz kabak. TDK DS. - I s. 145
- akçabaş** Çivi, ağaç çivi. TDK DS. - I s. 145
- akçaböceği** Tesbih böceği. TDK DS. - I s. 145
- akçabudak** Kerestesi sert ve sağlam olan bir ağaç, karaağaç. TDK DS. - I s. 145
- akçagurun** Büyükçe eşek. TDK DS. - I s. 145
- akçah** 1. Dalları yassı olan bir çeşit çalı. 2. Çit yapılan bir çeşit diken, çalı. TDK DS. - I s. 146
- akçakatık** [akçakatık - 2, akçagatik] Yağlı ve süzölmüş yoğurttan yapılan ve kışa saklanan bir çeşit peynir. TDK DS. - I s. 145
- akçakavak** Ak kavak. TDK 2005 TS. s. 48
- akçakesme** Kesme. TDK 2005 TS. s. 48
- akçakoca** Saçı, sakalı beyazlaşmış ihtiyar. TDK DS. - I s. 146
- akçalaşmak** Pazarlık etmek. TDK DS. - I s. 146
- akçalıbasan** Bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 146
- akçalık** Okul çocuklarının taktıkları beyaz yakalık. TDK DS. - I s. 146
- akçamuk** 1. Tamamen açılmış pamuk kozası. 2. Saçkırana benziyen bir çeşit saç hastalığı. TDK DS. - I s. 146
- akçarados** Bir çeşit beyaz buğday. TDK DS. - I s. 146

- akçavak** 1. Su kenarlarında yetişen, beyaz yapraklı bir ağaç. 2. Beyaz renkli, çevik hareketli bir çeşit ırmak balığı. TDK DS. - I s. 146
- akçayazlık** Martta ekilen yazlık buğday. TDK DS. - I s. 146
- akçayel** Güneydoğudan esen yel, kesişleme. TDK 2005 TS. s. 48
- akçe** 1. Küçük gümüş para. 2. Her tür madeni para. TDK 2005 TS. s. 48
- akçeli** Paraya bağlı, parayla ilgili, mali. TDK 2005 TS. s. 48
- akçıbaba** 1. [bkz. akbaba] 2. İri bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 146
- akçıl** Rengini atmış, ağarmış, içinde akrenk bulunan. TDK 2005 TS. s. 48
- akçıl** Beyazımtırak. TDK TS. - I s. 70
- akçılınmak** Akçıl duruma gelmek, rengini atmak veya atmış gibi olmak. TDK 2005 TS. s. 48
- akçiçek** [akısğa] Akasya ağacı. TDK DS. - I s. 146
- akçilli** Şalvar. TDK DS. - I s. 146
- akçit** Beyazı çok olan basma. TDK DS. - I s. 146
- akçöp** 1. Botanika Dagda bitiyân, yowşana meñzeş, gatı baldaklı ösümlük. Trkm. D. S. s. 35
- akdamar** Tütün yapraklarında görülen bir çeşit hastalık. TDK DS. - I s. 146
- akdamla** Süt, yoğurt. TDK DS. - I s. 146
- akdarı** 1. Beyaz mısır. 2. Küçük, beyaz mısır, patlak mısır. 3. Mısır cinsinden küçük taneli bir tahıl. 4. Beyaz, küçük taneli, un yapılan darı, Arnavut darısı. TDK DS. - I s. 146
- akdene** 1. Bir çeşit fasulye. 2. Çorba için iri öğütülen arpa. TDK DS. - I s. 147
- akdiken** Hünnapgillerden, kırlarda kendiliğinden yetişen, hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan, sert odunlu bir ağaç; gövem eriği, geyik dikenini, alıç. TDK 2005 TS. s. 49
- akdimlit** [akdirmit] Beyaz, küçük taneli bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 148
- akdoğan** Yırtıcı bir kuş. TDK DS. - I s. 148
- akdoğan** Kartalgillerden bir doğan türü, aksungur. TDK 2005 TS. s. 49
- akdoğu** Beyaz renkli, küçük ve kıvrık kulaklı keçi. TDK DS. - I s. 148
- akdon** 1. Soğuk gecelerde yağın çiğın donması, kırağı. , 2. İç pantolonu. TDK DS. - I s. 148
- akdoncak** İç pantolonu ile, yarı giyinik. TDK DS. - I s. 148
- akdudu** Sarımtırak renkli bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 148
- akdut** Beyaz renkte olan dut. TDK 2005 TS. s. 49
- akekin** Beyaz, iri taneli, kırmızı başaklı bir çeşit kılçıklı buğday. TDK DS. - I s. 148
- akfatma** 1. Lor tatlısı. 2. Yağ, yumurta ve kül suyu ile yapılan, üzerine ılık şerbet dökülen tatlı, şekerpare. TDK DS. - I s. 148
- akfiy** [akfiğ] Bezelye. TDK DS. - I s. 149
- akganak** Kökü kesildiği zaman çıkan sütünden sakız yapılan, yaprakları tüylü bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 149
- akgatık** Lorla karıştırılarak kurutulmuş yoğurt. TDK DS. - I s. 149
- akgavık** Beyaz yünden yapılan ve fese benzeyen bir çeşit şapka. TDK DS. - I s. 149
- akger** [akker] Tüyleri alacalı kıl keçisi. TDK DS. - I s. 149
- akgernaz, akgernez** [akkermaz] Bir çeşit beyaz buğday. TDK DS. - I s. 149
- akgesse** Pişmiş hamurun arasına ceviz, peynir koyup üzerine yağ ve tatlı dökülerek yapılan yemek. TDK DS. - I s. 149
- akgevrek** Beyaz, sert kabuklu, gevrek bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 149
- akgız** Beyaz renkli inek veya buzağı. TDK DS. - I s. 149
- akgılık** Küçük, sarı meyvalı, boz renkli bir çeşit ağaç. TDK DS. - I s. 149
- akgut** İri taneli, güzel kokulu bir çeşit beyaz üzüm. TDK DS. - I s. 150
- akguyruk** İyi cins çay. TDK DS. - I s. 150
- akgüllüki** Tütsü olarak yapılan bir tür ağaç sakızı. TDK 2005 TS. s. 49
- akgünek** Kırdan yetişen ve yenen bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 150
- akhaba** Yünden dokunmuş bir çeşit kilim. TDK DS. - I s. 150
- akı (II)** Yumurtanın beyazı. TDK DS. - I s. 150
- akıal** Saçı-sakgalı, yalı agaran, garran. Göçme manıda Garrı adamlara (köplenç ayallara) aydılğan payış söz. Trkm. D. S. s. 36
- akım** Ekin, harmandan alınan buğday. TDK DS. - I s. 151
- akıprık** Su içmeye mahsus kalaylı ibrik. TDK DS. - I s. 152
- akıraz** [akırazgı] Beyaz üzüm. TDK DS. - I s. 152
- akısğa** [bkz. ak çiçek] TDK DS. - I s. 152
- akılık (II)** Beyaz düğme. TDK DS. - I s. 154
- akilitiri** Bir çeşit beyaz erik. TDK DS. - I s. 154

- akka** 1. [bkz. aka (I) -2] 2. [bkz. aka (I)-1] ak kabak (I) ince uzun, beyaz renkli bir çeşit kabak, helvacı kabağı. TDK DS. - I s. 155
- akkadına** Papatyaya benzer sarı çiçekli bir ot. TDK DS. - I s. 155
- akkan** anat. Lenf. TDK 2005 TS. s. 54
- akkanat (II)** Ürün vermeyen mısır bitkisi. TDK DS. - I s. 155
- akkanat (III)** Eski askeri örgüte göre muvazzaf, ihtiyat, rediften sonra gelen yaşlılar. TDK DS. - I s. 155
- akkap** 1. Yazı kâğıdı. 2. Beyaz tabak. TDK DS. - I s. 155
- akkaraman** Vücudu beyaz , ağız, burun, göz etrafı, kulak ve ayaklarında siyah lekeler bulunabilen, kaba karışık yapağılı, Orta ve Doğu Anadolu'nun batı kesimlerinde yaygın olarak yetiştirilen yerli bir koyun. TDK 2005 TS. s. 54
- akkarınca** Düz kanatlılardan,sıcak veya ılıman ülkelerde yaşayan,bitkilere çok zarar veren bir böcek cinsi, termit(Termes). TDK 2005 TS. s. 54
- akkatık** 1. [bkz. akcakatık -1] 2. Yağlı süttten yapılan yoğurt. 3. Yoğurdun üzerinden alınıp bir yerde biriktirilen kaymak. 4. Süt. TDK DS. - I s. 155
- akkayacık** Yuvasını kayaların derin kovuklarında yapan, kanatları siyah tüylü küçük bir kuş. TDK DS. - I s. 155
- akkavak** Söğütgilelerden, yapraklarının altı beyaz olan bir kavak türü, akçakavak, Hollanda kavağı(Populus alba). TDK 2005 TS. s. 54
- akkayşak** Bir çeşit mantar. TDK DS. - I s. 155
- akkefal** sazangillerden bir cins tatlı su balığı (Alburnus). TDK 2005 TS. s. 54
- akkerkes** Kartal cinsinden, başı beyaz, kanatlarının uçları siyah bir kuş. TDK DS. - I s. 155
- akkırkaz (kerkez)** Kartal cinsinden, kanatlarının ucu siyah bir kuş. TDK DS. - I s. 156
- akkız** 1. Killi ve nemli toprakta yetişen, uzun yapraklı, tüylü, mor çiçekli bir çeşit diken olup sapları soyularak yenir. 2. Genger otunun tazesı, şevketibostan. 3. Yaylalarda yetişen ve kuruyunca içi boş karnış haline gelen ot. TDK DS. - I s. 156
- akkor** Işık saçacak beyazlığa varıncaya kadar ısıtılmış olan. TDK 2005 TS. s. 54
- akkozak (I)** 1. Beyaz renkli afyon çiçeğı. 2. Mısır koçanı. 3. Fıstık çamından yapılan kereste. 4. Beyaz olan tahtası yapılarında kullanılan bir çeşit ağaç. TDK DS. - I s. 156
- akköse** Sonbaharda ekilen, soğuşa dayanıklı bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 156
- akkulak** 1. Beyaz mantar. 2. Sütü kurutularak güzel kokulu sakız yapılan bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 156
- akkulut** Yeşil renkli, iri taneli bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 157
- akkunduz** Geniş ve kıvrık yapraklı bir çeşit ot. TDK DS. - I s. 157
- akkur** Tertemiz, bembeyaz. TDK DS. - I s. 157
- akkuş** [akmaca] Leşle geçinen, büyük ve yırtıcı bir kuş, atmaca. TDK DS. - I s. 157
- akkuş** Atmaca, yırtıcı bir kuş. TDK 2005 TS. s. 54
- akkuyruk** Tavuk yiyen bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 157
- akkuyruk** Tadını artırmak için çay harmanına katılan beyaz bir çay türü. TDK 2005 TS. s. 54
- aklamak** 1. Suçsuz veya borçsuz olduğı yargısına vararak birini temize çıkarmak, terbiye etmek, ibra etmek. 2. mec. Başarılı göstermek, değerli olarak nitelendirmek. TDK 2005 TS. s. 55
- aklamak, aklamak** [aklemek] 1. Toplamak, ayıklamak, devşirmek. 2. Temizlemek. 3. Atlamak. 4. Ağartmak, yıkamak. 5. Terbiye etmek. 6. Haklamak, başarmak. TDK DS. - I s. 157
- aklan (II)** 1. [bkz. akma (I) -1] 2. [bkz. aklan (I) -5] 3. Yeşil kabuğı kolay soyulan iyi cins ceviz. TDK DS. - I s. 157
- aklan (III)** 1. [bkz. akca (I)] 2. Tombul, beyaz. 3. Uzun boylu, yakışıklı delikanlı. 4. Olgun, akli başında adam. TDK DS. - I s. 157
- aklanmak** 1. Ak olmak, temizlenmek. 2. huk. Hakkında dava açılan sanık, yargılama sonunda suçsuz bulunmak, temize çıkmak, beraat etmek. TDK 2005 TS. s. 54
- aklap** Dağ armudu, ahlat. TDK DS. - I s. 158
- aklaşmak** Ak duruma gelmek, ağarmak, beyazlaşmak. TDK 2005 TS. s. 54
- aklevrek** Tatlı su levreğı. TDK 2005 TS. s. 54
- aklevyaz** 1. [bkz. - ak bakla] 2. Ayşekadın fasulyesi. 3. [bkz. ak börülce - 2] TDK DS. - I s. 158
- aklık (I)** [aklık kızılık] 1. Pudra 2. Deri hastalığı ilaçlarında kullanılan beyaz renkli toz. 3. Tebeşir. 4. Kadınlarda veya erinlik çağındaki kızlarda görülen akıntı. 5. [bkz. ak (I) - 4] TDK DS. - I s. 158

- aklık (II)** 1. [bkz. ak yıldız] 2. Samanyolu. TDK DS. - I s. 158
- aklık** Aklık. GTS s. 7
- aklık** 1. Ak olma durumu 2. Kadınların makyaj için yüzlerine sürdükleri beyaz bir sıvı, düzgün. TDK 2005 TS. s. 54
- akmaca** [bkz. akkuş] TDK DS. - I s. 159
- akmaltak** Boz renkli, beyaza yakın. TDK DS. - I s. 159
- akman** 1. Temiz, beyaz, güzel. 2. Alın beyazlı sığır. 3. İhtiyar. (>Şebin TDK DS. - I s. 159
- akman** Bozulmamış, saf, temiz. TDK 2005 TS. s. 56
- aksaya** 1. Beyaz gömlek 2. Gemici gömleği. 3. Yakası, kol ağzı ve eteği işlemeli bir çeşit beyaz ceket. TDK DS. - I s. 161
- aksedir** Kaplaması mobilyacılıkta kullanılan, açık kahverengi öz odunlu olan bir ağaç. TDK 2005 TS. s. 58
- akser** Başakları koyu sarı renkte olan bir çeşit sert buğday. TDK DS. - I s. 161
- aksısam** Beyaz ve iri taneli bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 161
- aksirke** Bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 161
- aksoğan** Ada soğanı. TDK 2005 TS. s. 59
- aksöğüt** Söğütgillerden, kabukları eczacılıkta kullanılan bir söğüt türü. TDK 2005 TS. s. 59
- aksu (I)** Kayalardan sızan tatlı ve berrak su. TDK DS. - I s. 161
- aksu** Katarakt. TDK 2005 TS. s. 59
- aksulu** Bir çeşit armut. TDK DS. - I s. 162
- aksungur** Akdoğan. TDK 2005 TS. s. 59
- aksünter** Sonbaharda ekilen, kışa dayanıklı yumuşak bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 162
- akşım** Kıllarında ve gözlerinde, bazen de derisinde doğuştan boya maddesi bulunmadığı için her yanı ak olan (hayvan veya insan), çapar, albinos. TDK 2005 TS. s. 60
- aktaş** 1. Kilometre taşı. 2. Mermer, kireç taşı. TDK DS. - I s. 163
- aktavşan** Bir cins iri çöl sıçanı. TDK 2005 TS. s. 61
- aktıraş** 1. [bkz. akdıraç] 2. Saçı sakalı ağarmış adam. TDK DS. - I s. 163
- aktop (I)** Kartopu. TDK DS. - I s. 163
- aktop (II)** [aktopaç (II)] Bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 163
- aktoprak** 1. Toprak evleri sıvamak için kireç yerine kullanılan beyaz toprak. 2. Pekmez yapdırken içine katılan toprak. 3. Killi, kireçli beyaz toprak. TDK DS. - I s. 163
- akunduz** Yaylalarda yetişen, otsu gövdeli, geniş yapraklı, dalsız bitki. TDK DS. - I s. 164
- akyağ** Eritilmiş inek yağı. TDK DS. - I s. 164
- akyanış** Yalnız kilimlerde kullanılan bir motif. TDK DS. - I s. 164
- akyar** Toprağı kireçli yamaç. TDK DS. - I s. 164
- akyarnaz** [akyannaz] Bir çeşit beyaz ve yumuşak buğday. TDK DS. - I s. 164
- akyavşan** Karın ağrılarında ilâç olarak kullanılan bir çeşit kokulu ot, acı yavşan. TDK DS. - I s. 165
- akyazlık** Kellesi dört sıra olarak olgunlaşan sarı buğday. TDK DS. - I s. 165
- akyel** [ağyel, akça yel, akçe yel, akça örüzger, akça rüzgâr -1, akça yel-1] 1. Lodos, güneyden esen yel. 2. Batıdan esen yel. 3. Doğudan esen yel. 4. [bkz. akça rüzgar - 2] 5. Kuzeyden esen, dondurucu, soğuk yel. 6. Poyraz, kuzey doğudan esen yel. TDK DS. - I s. 165
- akyem** Oltalarda yem olarak kullanılan izmarit, istavrit ve uskumru balıkları. TDK DS. - I s. 165
- akyıldız** [aklık (II) -1] Akşama yakın doğan parlak yıldız, çoban yıldızı, sabah yıldızı. TDK DS. - I s. 165
- akyuvar** Kan ve lenf vb. vücut sıvılarında bulunan çekirdekli, yuvarlak hücre, lökosit. TDK 2005 TS. s. 62
- akyüzlü** Temiz, namuslu, doğru adam. TDK DS. - I s. 165
- akyüzlük** [akyüz] İffet, namus, şeref. TDK DS. - I s. 165
- akzahran** Bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 165
- akzambak** Zambakgillerden, süs bitkisi olarak yetiştirilen, çiçeği diş ve yüz şişlerinin tedavisinde kullanılan bir bitki. TDK 2005 TS. s. 62
- ampah** [ampak] Bembeyaz. TDK DS. - I s. 239
- aqça** “para, akçe” cm. a:kja Sev. ESTY s. 123
- aqşam** “akşam” cm. ahşam Sev. ESTY s. 123
- âsıva** Badana. TDK DS. - I s. 343
- ayran** 1. Ayran, kesilmiş süt. Sev. ESTY s. 111

- ayran** 1. Süt veya yoğurt yayıkta çalkalanarak yağı alındıktan sonra kalan sulu bölüm. 2. Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek. TDK 2005 TS. s. 162
ayran Ayran. GTS s. 24
ayran is. Yağı alınıp su gariştirilmiş gatiğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 53
ayran Sönmüş kireçten hazırlanan badana kireci. TDK DS. - I s. 429
ayrancı Ayran yapan veya satan kimse. TDK 2005 TS. s. 162
ayrançilo is. (meh.). Ayran da bişirilen aş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 53
ayranlaşmak Ayran durumuna gelmek. TDK 2005 TS. s. 162
ayranlıg is. (men.). İtlere ayran tökmek için gızılan çuhur, çala. Az. Dil. İz. Lüg I s. 53
ayranlık Badana kireci (ayran) hazırlanan çukur, kuyu. TDK DS. - I s. 430

a₂ +I : **Kırmızı, ala** gibi renk adları yanında, **aldatmak, kandırmak** anlamlarında fiiller ve bunlardan türetilmiş kelimeler yapar.

- a:l (I)** 1. Kırmızı. 2. Turuncu ipek kumaş. Sev. ESTY s. 125
a:l (II) 1. Hile, kurnazlık. 2. Yalan, yalancılık. 3. Strateji. 4. Yol. Sev. ESTY s. 126
a:la 1. Rengarenk, elvan. 2. Alaca. 3. Gri, soluk lila. 4. Karmaşık. 5. Boşlukları seyrek. 6. Beyaz lekeler şeklinde deri hastalığı. 7. mec. Çekişme. 8. mec. Sahtekarlık. Sev. ESTY s. 129
aaldadan Aldatan. GTS s. 1
al (I) [alcıkarı -1, algelini] 1. Hile, tuzak. 2. Lohusa kadınların üstüne çökerek onları boğduğu sanılan görüntü. 3. Kadınlardan başka, bir kimsenin üstüne çökerek onları boğduğu sanılan görüntü. TDK DS. - I s. 165
al (I) 1. Gızıldrak goñur reñk, gızılımtıl. Trkm. D. S. s. 36
al (I) 1. Kanın rengi, kızıl, kırmızı. 2. sf. Bu renkte olan 3. Dorunun açığı, kızıla çalan at donu. 4. sf. Bu renkte olan (at). 5. Yüze sürülen pembe düzgün, allık. TDK 2005 TS. s. 62
al (I) 1. sif. Ğırmızı. // is. Ğırmızı patlar, 2. Ğızmar, yandırıcı. 3. is. (köhn.). Ğadınlrın üzerine, dodağlarına sürdükleri Ğırmızı boya, enlik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 57
al (I) Hile. TDK TS. - I s. 76
al (II) 1. Düğünde güveyin boynuna atılan mendil büyüklüğünde kırmızı bez. 2. Kadınların alınlarına bağladıkları, yeşilli kırmızılı ipek örtü 3. Gelinlerin başına örtülen uzun, kırmızı örtü, duvak. TDK DS. - I s. 166
al (II) Aldatma, düzen, tuzak, hile. TDK 2005 TS. s. 63
al (II) is. (köhn.). Hilye, mekr, yalan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 57
al (II) Serap. TDK TS. - I s. 79
al Al (kırmızı). GTS s. 8
ala (I) [alabele -1,2; alabula -1, alaca (III) -1, 2; alaca belece -1, alaca bulaca, alacalı -1, 2; alacalı beleceli -1, alacalı bolacalı, alacalı bulacak -1, 2; alacık, alaç, alalı bulalı, alaş (II) -4, alaşan bulaşan -1, 2; alaş bulaş, alca - 3, alca belce, ale (I), aliceli beliceli] 1. Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı 2. Kahverengi ile kırmızı arası bir renk. 3. Açık kahverengi, elâ 4. Kekliğin boynundaki siyah halka 5. Çok renkli, karışık renkli 6. Beyaz rengi çok olan şey, kirli bez. 7. Açık al, doru ile al arası bir at donu. TDK DS. - I s. 166
ala (I) 1. sif. Ğarişig renkli, tükünün bir hissesi ağ, o biri hissesi başga renkte olan. 2. is. Tail zemisi veya şum subarıldıgda, su basmayıb guru galan yer, leke; alaca. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
ala (I) Dürli reñklerden, zolaklardan ibarat bolan. Bir sıdırgın bolmadık. Trkm. D. S. s. 36
ala (I) Ela. TDK TS. - I s. 80
ala (II) [alaca gök, alaca kır] 1. Olgunlaşmamış, ham kavun, karpuz, meyva. 2. [bkz. alaca (I) -1] 3. Yarı, yarım 4. Sulanan tarlada kuru kalan yer. 5. Tarlada sabanın atladiğı yer, sürülmemiş toprak. 6. Siyah beyaz lekeli bir çeşit deri hastalığı. TDK DS. - I s. 169
ala (II) Alaca, karışık renk. TDK TS. - I s. 80
ala (III) [alaca (II) -1, 6; alca -2, aleca, alca -1, 2] 1. Sergi eşyası olarak kullanılan bir çeşit pamuklu dokuma. 2. Yerlilerin el tezgâhlarında dokudukları renkli pamuklu bez 3. Kareli bezden yapılmış ekmek bohçası 4. Önlük, kırmızı peştamal. 5. Siyah beyaz iplikten dokunan ve çobanlar tarafından kullanılan üstlük. 6. Keklik avında kullanılan, çeşitli renklerle boyanmış bez tuzak. TDK DS. - I s. 169
ala 1. Karışık renkli, çok renkli, alaca. 2. is. Alabalık. 3. hlk. Açık kestane renginde olan, ela (göz). 4. is. hlk. Kekliğin boynundaki siyah halka. TDK 2005 TS. s. 63

- alaabak** 1. Kabak sarısı renginde, alacalı, kargaya benzer bir çeşit kuş. 2. Alakarga (eti yenir). TDK DS. - I s. 170
- alaarga** Tüyleri renkli ve süslü bir cins karga. TDK DS. - I s. 171
- alabakar** Turuncu, kırmızıya çalar renk. TDK DS. - I s. 172
- alabalığ** is. (zool.). Bah. Gızılhallı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alabalık** alabalıkgillerden, soğuk ve duru sularda yaşayan, eti turuncu ve lezzetli, 250 g'dan 2 kg'a kadar gelen bir tatlı su balığı. TDK 2005 TS. s. 63
- alabalık** Eti beyaz ve lezzetli, az kılçıklı, kırmızı ve siyah benekli sazan cinsinden tatlısu balığı. TDK DS. - I s. 172
- alabarak** Palamut yiyen bir kuş. TDK DS. - I s. 173
- alabaş (I)** 1. Başı benekli hayvan. 2. Sürüyü idare eden erkek kıl keçisi. 3. Vücudunun yarısı beyaz yarısı siyah olan kıl keçisi. 4. Baş tüyleri karışık renkli bir çeşit kuş. 5. At ve eşeklerde bulunan bir çeşit sinek. TDK DS. - I s. 173
- alabaş (II)** Yaprakları lahanaya benzeyen, kökü şalgamdan daha büyük olan ve yemeği yapılan bir çeşit bitki. TDK DS. - I s. 173
- alabaş** 1) Tarla şalgamı 2) Yabani lahana. GTS s. 8
- alabaş** Turpgillerden, şalgama benzeyen bir bitki. TDK 2005 TS. s. 63
- alabele** 1. [bkz. ala (I) - 5] 2. [bkz. ala (I) - 2] 3. Çiçek bozuğu veya çilli yüz. 4. Belli belirsiz, az çok, yarım yamalak. 5. Eksik, düzensiz ve acele (iş hakkında) 6. [bkz. alabacak (III)] TDK DS. - I s. 173
- alabezek** sif. 1. Muhtelif renklerden ibaret, renkberenk, ala-bula. 2. mec. Çoğ çeşitli ve birbirini tutmayan renklerde olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alabicik (I)** Alacalı dana. TDK DS. - I s. 174
- alâ'bis** Bir çeşit saksağan. TDK DS. - I s. 174
- alabicik** Memesi beyazlı hayvan. TDK DS. - I s. 174
- ala-bişmiş** sif. Yarıbişmiş, ala-çiy, lazımcına bişmemiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alaboz** 1. Benekli hayvan. 2. Ekildiği halde her tarafı yeşermiyen tarla, yarı karlı. TDK DS. - I s. 174
- alabuçuk** Baştan savma, yarım yamalak, yarı başlı. TDK DS. - I s. 174
- alabuğa** is. (zool.). Ğanadı perdeli bir cücü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alabula** 1. [bkz. ala (I) - 5] 2. Kırmızimsı ve karamsı renkli eşya. 3. Bulanık, biçimsiz, başka şekilde. 4. Baştan savma, acele, yarım yamalak. 5. İkiyüzlü, iki taraflı, şüpheli adam veya iş. TDK DS. - I s. 174
- ala-bula** sif. Renkberenk hallardan, zolağlardan ibaret, cürbecür renklere boyanmış, mühtelif renkli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alabut** Buğdayın kötü olması ve biçerken başından çalınması. TDK DS. - I s. 175
- alaca (I)** [ala (II) - 2, alca -1, alca -3] 1. Üzüme düşen ben. 2. Ben düşmüş üzüm, erken olgunlaşan bir çeşit üzüm 3. Meyvalara düşen ben. 4. Bir ağaçta ilk olgunlaşan TDK DS. - I s. 175
- alaca (I)** Ucuz ve kötü bir çeşit basma. TDK DS. - I s. 179
- alaca (II)** 1. [bkz. ala (III) -2] 2. Kıldan dokunmuş sergi, bir çeşit kilim. 3. Heybe. 4. Kenarları işlemeli büyük baş örtüsü. 5. Kadın donu. 6. [bkz. ala (III) - 6] TDK DS. - I s. 175
- alaca (II)** Yarı olmuş üzüm. TDK DS. - I s. 179
- alaca (III)** [alaçağ, alaçav-1, alaçön] Yazın bol yağmurlardan sonra ekinleri ve ağaç yapraklarını sarartan, yakıcı güneşli, durgun hava. TDK DS. - I s. 179
- alaca (IV)** 1. At ve eşeklerin ağzında olan bir çeşit hastalık. 2. Sıraca hastalığı. 3. Bir çeşit hastalık. 4. Çiçek bozuğu, çöpür yüz. TDK DS. - I s. 175
- alaca (V)** [alaçı] 1. Tahta parmaklıklı ağıl, bostan, bahçe kapısı. 2. Hapishane. 3. Pirinç ve bulgurdan yapılan bir çeşit yemek, pilâv. 4. Bulgurla mercimekten yapılan biraz sulu pilâv, lapa. TDK DS. - I s. 175
- alaca** 1. Birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala. 2. Birkaç renkli iplikten yapılmış dokuma. 3. Keklik, bildircin vb. kuşları avlamak için kullanılan iki renkli bez. 4. mec. Kötü huy. 5. sf. İki veya daha çok renkli. 6. bot. Ağaçta ilk olgunlaşan meyve. 7. bit. b. Meyvelere, genellikle üzüme düşen ben. TDK 2005 TS. s. 63
- alaca** 1. Karışık renkli. 2. Çubuklu kumaş. 3. İki yüzlü, münafık. 4. Karışık renk, nakış. TDK TS. - I s. 81
- alaca** Bir örgü türü. GTS s. 8
- alacabalıkcıl** Balıkçılğiller familyasından, uzunluğu 50 cm, kül rengi, sazlıklarda yaşayan bir kuş türü. TDK 2005 TS. s. 63

- alacacı** El tezgâhında, alaca denilen bir çeşit pamuklu dokuyan usta. TDK DS. - I s. 176
- alacağanad** is. (zool). Ohuyan küçük mеше guşu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alacakarga** Saksagan. TDK 2005 TS. s. 63
- alacalamaa** 1) Alaca yapmak 2) Karalamak, kötulemek (mec). GTS s. 8
- alacalamak** Renk renk, benek benek boyamak. TDK 2005 TS. s. 63
- alacalanmaa** 1) Alacalanmak 2) Gözlerin kamaşması 3) Aşkam karanlığının basması. GTS s. 8
- alacalanmağ** f. Ala-bula renk almağ, ala-bula olmağ, rengarenk olmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alacalanmak** 1. Alaca bir duruma gelmek. 2. mec. Herhangi bir heyecan dolayısıyla benzi kızarıp bozarmak, renkten renge girmek. 3. hlk. Eriyen karlar arasından yer yer toprak görünmek. TDK 2005 TS. s. 63
- alacalanmak** Eriyen karlar arasından yer yer toprak görünmek. TDK DS. - I s. 177
- alacalı** 1) Alaca 2) Benekli. GTS s. 8
- alacalı** 1. [bkz. ala (I) - 5] 2. [bkz. ala (I) -1] 3. Cümbüşlü. TDK DS. - I s. 177
- alacalı** Alaca, rengarenk. TDK 2005 TS. s. 63
- alacalı** Bir tip örgü. GTS s. 8
- alacalı** sif. (dan) Renkberenk, ala-bula. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alacalık (I)** [alacalıh] 1. İlkbaharda karların eriyerek, tarlaların biraz kar, biraz toprak görünen yerleri. 2. Ekilmiş tarlada tohumun yeşermediği yerler. 3. Değişik renklilik. TDK DS. - I s. 177
- alacalık (II)** 1. Döneklik, ikiyüzlülük. 2. Bozgun, kargaşalık. TDK DS. - I s. 177
- alacalık (III)** Alaca denilen pamuklu dokuma ipliği, direzi. TDK DS. - I s. 177
- alacalık** 1. Alacalı olma durumu. 2. zool. Renkli ve renksiz kılların bütün vücutta düzenli bir biçimde dağılmayarak büyük ve küçük parçalar hâlinde birleşmesiyle meydana gelen bir at donu. TDK 2005 TS. s. 63
- alacalık** Alacalık. GTS s. 8
- alacalık** Hilekârlık, ikiyüzlülük. TDK TS. - I s. 81
- alacamenekşe** Hercai menekşe. TDK 2005 TS. s. 64
- alacanlı** [alaçakır - 2, aladiri -1, 2] 1. Yarı canlı, ölmek üzere bulunan. 2. Yarı pişmiş. TDK DS. - I s. 178
- alacasansar** Benekli sansar türü. TDK 2005 TS. s. 64
- alacatek** İyice olmyan ekin. TDK DS. - I s. 178
- alacığ, alacığ** Bütünü, hepsi. TDK DS. - I s. 178
- alaça** Eriş gızıl, argajı gök, elde dokalyan nah matanın bir görünüşü. Trkm. D. S. s. 38
- alaçakır** 1. Yarı olgunlaşmış sebze veya meyva 2. [bkz. alacanlı - 2] 3. Gece gökyüzünün yarı bulutlu hali. 4. Yeşile yakın bir renk. 5. Yarı aç, yarı tok. 6. İlkbaharda dağlardan buzların çözülmesiyle, içinde buz parçaları karışık olarak akan az bulanık su. 7. Şöyle böyle. TDK DS. - I s. 180
- alaçalpoy** İlkbaharda, karın erimeye ve yer yer toprağın görünmeye başladığı zaman. TDK DS. - I s. 180
- alaçam** Bir çeşit büyük bıçak. TDK DS. - I s. 180
- alaçam** Rengi kızıla yakın bir çam türü. TDK 2005 TS. s. 64
- alaçaprap** [alaçarpah, alaçarpak, alaçarpaz - 2] Yağmurla karışık kar, sulu sepken. TDK DS. - I s. 180
- alaçarpaz** 1. Kekliğin göğsündeki kınalı tüyler. 2. [bkz. alaçaprap] TDK DS. - I s. 180
- alaçav** 1. [bkz. alaça (III)] 2. Seyrek yapraklı ağaç gölgesi, yarı gölge. TDK DS. - I s. 180
- alaçavuş** Hüthüt, ibibik, taraklı denilen kuş. TDK DS. - I s. 180
- alaçehre (I)** is. (zool). Kolluğlarda yaşayan cücülerle gidalanan serçe fesilesinden bir guş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alaçehre (II)** is. (bot). Dağlık yerlerde biten gabiği zolağ-zolağ ağaç. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alaççek** 1. Güneşli, açık hava. 2. Baharda her yerin çiçeklerle bezenmiş hali. TDK DS. - I s. 180
- alaçul** Kilim. TDK DS. - I s. 180
- aladağ** sif. (dan.). Yanıg bişirilmiş (çörek ve s.). Az. Dil. İz. Lüg I s. 59
- aladana** 1. Peynir, soğan ve yufka ekmele yapılan bir çeşit yiyecek. 2. Yoğurtlu pekmez 3. Bir çeşit fasulye. 4. Yaz aylarında avlanan, sırtı renkli ve kılçıklı bir çeşit balık. 5. Sebzeleri kökünden yiyen bir çeşit kurt. 6. Tanelerinin bir kısmı siyah olan mısır koçanı. TDK DS. - I s. 181
- aladarbız** Yarı ıslak, yarı kuru, az tavlı toprak. TDK DS. - I s. 181
- aladiriz** Ala renkli, gevrek ve dayanıklı bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 182

- aladodağ** sif. (meh.). Dodağının rengi ağ, bedeninin rengi ise бага olan (at hağında). Az. Dil. İz. Lüg I s. 59
- aladovşan** Az kullanılmış. TDK DS. - I s. 182
- alaf (I)** [alav (I), alavi, alef, alov (II)] 1. Alev. 2. Telâş, korku. TDK DS. - I s. 182
- alafalmak** [alaflanmak-I, alavlanmak] 1. Kızmak, öfkelenmek, telâşlanmak, heyecanlanmak. 2. Başı dara gelmek, zor duruma düşmek. 3. Alev almak, tutuşmak. TDK DS. - I s. 185
- alafirik** Yarı kuru, yarı yaş. TDK DS. - I s. 185
- alaflamak (II)** [aleflemek, alıdırma, alıştırma, alıştırmak - 3] 1. Kışkırtmak. 2. Alevlemek, yakmak, tutuşturmak, ateşe vermek. TDK DS. - I s. 185
- alafılı** [alavlı - 2] 1. Ateşli, alevli. 2. Kızgın, öfkeli, istekli, arzulu. TDK DS. - I s. 186
- alafılık** 1. Ateşi kolay yakmaya yarayan çalı çırpı, kuru ot. 2. Kuru ot, saman gibi hayvan yemi konulan yer. 3. Yorgunluk gidermek için yenilen, içilen, meyva, sebze, şerbet v. b. TDK DS. - I s. 186
- alağanad** is. (zool.). Ağaçlıklarda yaşayan alabezek guş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alağanğal** is. (bot.). Ağ leke yapağları olan tikanlı alağ otu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 58
- alaganta** Domates. TDK DS. - I s. 187
- alagarani** [alagarani, alagaranlı, alakaran] Alacakaranlık. TDK DS. - I s. 187
- alagarın** sif ve zarf. Yarımtoğ; ne aç, ne toh. Az. Dil. İz. Lüg I s. 59
- alagenevür** Siyahlı beyazlı yılan. TDK DS. - I s. 187
- alager** 1. Kır renkli keçi. 2. Olgunlaşmamış, yarı olmuş. TDK DS. - I s. 187
- alageyik** Geyikgillerden, postubenekli, erkeklerinin boynuzları uca doğru kürek biçiminde genişleyen, Güney Afrika ve Kuzey Afrika'da yaşayan bir cins geyik, sığın. TDK 2005 TS. s. 64
- alagır** Saçları yeni ağarmaya başlamış, kuvvetli adam. TDK DS. - I s. 187
- alagırık (I)** Kurnaz, şakacı kimse. TDK DS. - I s. 187
- alagırık (II)** Alacalı köpek. TDK DS. - I s. 187
- alagiren** Yarı açık, yarı bulutlu hava. TDK DS. - I s. 187
- alagöbek** Karaağaçlarda çıkan ve yemeği yapılan bir çeşit büyük mantar. TDK DS. - I s. 187
- alagönen** Suyunu iyice almamış toprak. TDK DS. - I s. 188
- alagönen** Yarı kuru, yarı yaş, nemli. TDK DS. - I s. 187
- alagöz (I)** 1. Cesur, yiğit. 2. Korkak. 3. Elâ göz. TDK DS. - I s. 187
- alagöz (II)** Küçük taneli, ekşice bir çeşit üzüm. TDK DS. - I s. 187
- alagöz(lü)** sif. İri açığ-mavi gözlü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alaguzu** Kirpi. TDK DS. - I s. 187
- alagücük (I)** Baştan savma, yarım. TDK DS. - I s. 187
- alagücük (II)** Kısa ve boz renkli yılan. TDK DS. - I s. 187
- alagüdük** Bir cins köpek. TDK DS. - I s. 187
- alagüllük** is. (zool). Rengi ala-bula uzunsov bir cücü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alagülük** Kuduz olanlara yedirilen bir böcek, zehirli buğday böceği. TDK DS. - I s. 187
- alagün** 1. Yazın güneş buluta girdiği zamanki gölgeli hava 2. Yarı açık, yarı bulutlu hava. TDK DS. - I s. 187
- alagüneş** Yarı güneşli, yarı gölgeli yer. TDK DS. - I s. 188
- alağabaş, alağabak** Tüyü siyahlı beyazlı ve tepeli bir kuş. TDK DS. - I s. 188
- alağaç** is. (dan.). 1. Serhedlerde basdırılan nişan ağacı. 2. Mesafeni göstermek için yol kenarlarında basdırılan ağac. Az. Dil. İz. Lüg I s. 59
- alağancık** 1-3 cm. boyunda, kahverenkli, vücutta gezdiği zaman ısırarak böcek. TDK DS. - I s. 188
- alağara** Siyahı çok olan bir kilim motifi. TDK DS. - I s. 188
- alağarga** 1. Alaca renkli bir kuş. 2. [bkz. alaca garga]. TDK DS. - I s. 188
- alağazlık** [alağızlık] Boşboğazlık, gevezelik, ara bozuculuk. TDK DS. - I s. 188
- alağbak** Siyahlı beyazlı, güvercin büyüklüğünde bir kuş. TDK DS. - I s. 188
- alağeci** Siyahlı beyazlı kıl keçisi. TDK DS. - I s. 188
- alağır** 1. Orta yaşlı adam. 2. Siyahlı beyazlı, kır düşmüş saç, sakal, tüy. TDK DS. - I s. 188
- alağöbeli** Çokça, taze su kabağı ve bulgurla pişirilen bir çeşit yemek. TDK DS. - I s. 188
- alağöt** Tembel, iş tutmaz adam. TDK DS. - I s. 188
- alağra** Pamuk ipliği ile dokunan bir çeşit halı. TDK DS. - I s. 188
- alahar** Yarı suyunu çekmiş, yarı kurumuş, yarı kızarmış nesne. TDK DS. - I s. 188
- alahaşhaş** Çok ve karışık renk. TDK DS. - I s. 188
- alahinta** Karışık buğday. TDK DS. - I s. 189

- alahüllü** Yarı pişmiş. TDK DS. - I s. 189
- alajik** Çok renkli. TDK DS. - I s. 189
- alak (III)** 1. Kızana gelmiş köpek. 2. Karışık tüylü. TDK DS. - I s. 189
- alakabak (II)** [alakabış - 2] 1. Boşboğaz, sözünde durmaz. 2. Serseri, işsiz güçsüz, boş gezen. TDK DS. - I s. 189
- alakakaç** Gelincik çiçeği. TDK DS. - I s. 189
- alakant** Şekerli su üzerine konulan ve iki renkli görünen çay. TDK DS. - I s. 189
- alakara** 1. Hile, kötülük. 2. Deve yününden dokunan kilim. TDK DS. - I s. 190
- alakarga** 1. Kargagillerden, iri gövdeli, ötücü, tüyleri alacalı bir kuş türü, kestane kargası. 2. hlk. Saksagan. TDK 2005 TS. s. 65
- alakarlı** Karların erimesiyle yer yer görünen toprak. TDK DS. - I s. 190
- alak-bulak** Allak bullak, karışık. GTS s. 8
- alakeçi** Ara bozucu, boşboğaz. TDK DS. - I s. 190
- alakepir (I)** Yarı aç, yarı tok. TDK DS. - I s. 190
- alakese** Alaca karga. TDK DS. - I s. 190
- alakêş (II)** sif. (meh.). Garnının altı ala olan héyvan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alakırık** 1. Kanun dışı evlilikten doğan çocuk, piç. 2. Açık göz, işini bilir. TDK DS. - I s. 190
- alakış** Az yağışlı, yarı güneşli hava. TDK DS. - I s. 190
- alakıtay** Bir çeşit basma. TDK DS. - I s. 190
- alakimek** Oyun bozanlık etmek. TDK DS. - I s. 190
- alakise (II)** Yarı olmuş, yarı olmamış. TDK DS. - I s. 191
- alakişik** Karga büyüklüğünde renkli bir kuş, alakarga. TDK DS. - I s. 191
- alakiştik** Alaca renkli kedi. TDK DS. - I s. 191
- alakoruk** Yarı olmuş üzüm. TDK DS. - I s. 191
- alakırtıcı** Ortalığı birbirine katan, ara bozucu. TDK DS. - I s. 191
- alakırtmak** 1. Dedikoduyla ortalığı karıştırmak, ara bozmak 2. Döküp saçmak, dağıtmak. TDK DS. - I s. 191
- alakuduru** Baştan savma, üstünkörü. TDK DS. - I s. 191
- alakuru** [alaguru] 1. Yarı tavlı toprak. 2. Yarı kuru, yarı yaş. 3. Atların kışın hem yayılarak, hem de saman yiyerek beslenme şekli. TDK DS. - I s. 191
- alakuş (I)** Yaygaracı, palavracı. TDK DS. - I s. 191
- alakuş (II)** Baş örtüsü. TDK DS. - I s. 191
- alakülüng** is. (bot.). Ekin yerlerinde ve çöllerde biten çiçekli bitki. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alalamak** Beneklerle, çizgilerle veya renklerle bezeyerek bir şeyi bulunduğu çevreye uydurmak, maskeleyerek, kamufle etmek. TDK 2005 TS. s. 65
- alalanmak** Dağlarda yer yer kar erimek. TDK DS. - I s. 192
- alalı** [alavırlı] Çeşitli, karışık. TDK DS. - I s. 192
- alalık** Alacalık, karışık, bulanık görmek hastalığı. TDK TS. - I s. 86
- alalmak** Renkten renge girmek, alı al, moru mor olmak, bozulmak, alacalanmak. TDK TS. - I s. 86
- alaman** 1. Büyük, iri, kocaman. 2. Alaca renkli koyun, inek, öküz v. b. 3. Her kuzuya süt veren koyun. 4. Çökelekle karışık peynir. TDK DS. - I s. 193
- alamecek** [alamencik] Kanatlarının üstü ve boynu kırmızı renkli küçük bir kuş. TDK DS. - I s. 193
- alamelek** [alamelik] Bir yanı kırmızı bir yanı sarı, iri taneli kiraz. TDK DS. - I s. 193
- alameşlek** Yüze gülüp, arkadan konuşan adam, ikiyüzlü. TDK DS. - I s. 194
- alamezheb** sif. (dan.). Eğide ve meslekide sabit olmayan ve ya müeyyen mesleki, eğidesi, mefkuresi olmayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alamık** [alamuk-2] Rüzgârlı ve bulutlu havada güneşin arasına görünmesi, az açık hava. TDK DS. - I s. 194
- alamışat** 1. Ara bozucu, ikiyüzlü 2. Yılışarak sevgisini gösteren. TDK DS. - I s. 194
- alamuk** 1. Bulutlu, durgun ve çok sıcak hava. 2. [bkz. alamık]. TDK DS. - I s. 194
- alanız** Yaramaz, mızıkçı. TDK DS. - I s. 196
- alaoğlak** [ala pakla] Beyaz ve kahverenkli bir çeşit fasulye. TDK DS. - I s. 197
- alâoküz** Başı siyahlı beyazlı, serçe büyüklüğünde bir kuş. TDK DS. - I s. 197
- alapaça** Ayakları beyaz renkli at. TDK DS. - I s. 197
- alapaça** is. Paçalasının arası ağ olan keher ve ya küren at. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alapara** Baharda karların yer yer eriyip toprak görünmesi hali. TDK DS. - I s. 197

- alapars** is. (zool). Mışovlu növündən alub, ağaçda yuva tikib yaşayan bir héyvan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alara** Bir çeşit kilim, çul. TDK DS. - I s. 197
- alarlamak** Bulutlu hava bir açılıp bir kapanmak. TDK DS. - I s. 197
- alarmak (I)** [alalmak, alâmak, alamarmak] 1. Kızarmak 2. Tahıl veya meyva olgunlaşmaya başlamak. 3. Tam yanmamış kömürden gaz çıkmak 4. Şafak sökmek, ışımaq. TDK DS. - I s. 198
- alarmak** 1. Kızarmak. 2. Ala renkli duruma gelmek. TDK 2005 TS. s. 66
- alartma** Ara sıra açan yağmurlu yeya karlı hava. TDK DS. - I s. 198
- alasabbah** [ala şafak] Şafak vakti, alacakaranlık. TDK DS. - I s. 198
- alasaqça** [alasaqça] Saksaqan. TDK DS. - I s. 198
- alasaqsağan** 1. İspinoz. 2. Güvercin büyüklüğünde, uzun kuyruklu, eti yenmez bir çeşit kuş. 3. Siyahlı beyazlı bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 198
- alasaqsoğar** Uzun kuyruklu ve beyaz kanatlı bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 198
- alasarık** Kötü, döneq adam. TDK DS. - I s. 198
- alasalulu** 1. Yeni olmaya başlamış meyva. 2. İyi pişmemiş, yarı sulu yemek 3. Uluorta, yersiz söz söyleyen. TDK DS. - I s. 199
- alaş (II)** 1. Büyük ve siyahlı beyazlı bostan köpeğı. 2. Yeşil başlı erkek ördek 3. Kula at. 4. [bkz. ala (I) - 1]. TDK DS. - I s. 199
- alaş (III)** 1. İkiyüzlü, ara bozucu. 2. Obur, çok yiyen. TDK DS. - I s. 199
- alaşa (I)** Zayıf ve çelimsiz at. 2. Ağzı ve burnu beyaz olan at. 3. Beygir, erkek at, iğdiş olmıyan huysuz at. 4. Semere alışımq hayvan. 5. Her kuzuyu emziren koyun. 6. Azgın köpek, boğa, at v. b. 7. Leş. TDK DS. - I s. 199
- alaşa (II)** [alaşo] 1. Kötü kadın, orospu, oynak, cilveli. 2. Çok süslü, allı pullu. 3. Herkesçe beğenilen, hoş görülen, yakışıklı kimse. 4. İkiyüzlü, ara bozucu, yaltaklık eden. TDK DS. - I s. 199
- alaşa** 1. Hadım edilmiş hayvan, iğdiş 2. At 3. Hayvan 4. İnatçı (at için) 5. Koyun, kuzu besleme. 6. Alçak, bodur. 7. Kötü. 8. Arka,geri. Sev. ESTY s. 136
- alaşa** is. Zeif, arıq at; yabı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61
- alaşa** Sert başlı, huysuz, haşarı (at). TDK TS. - I s. 88
- alaşa** Zoologiya Tohum at bile, tohum däl baýtaldan bolan ortaça at. Trkm. D. S. s. 38
- alaşali** Oynak, cilveli. TDK DS. - I s. 200
- alaşar** Yüzü beyaz lekeli adam. TDK DS. - I s. 200
- alaşav** Çeşitli renkler. TDK DS. - I s. 200
- alaşka** Alay, şaka. TDK DS. - I s. 200
- alat (II)** 1. Bez dokuma tezgâhı. 2. Sariya veya kırmızıya boyanmış yün iplik. 3. Elbise. TDK DS. - I s. 200
- alata (I)** 1. Karışık, toplama. 2. Karışık maddelerle yapılan bir çeşit ekmek. TDK DS. - I s. 201
- alata (III)** [ahta, alta, aluta (II)] 1. Sürüye katılmıyan zayıf, hasta hayvan. 2. Nekahat devresindeki iştahlılık. TDK DS. - I s. 201
- alataras** 1. Toprağı tavlıyacak kadar yağın yağmur. 2. Yarı nemli, tavlı toprak. TDK DS. - I s. 201
- alataav** [alatatavu, alataavh -1,2] 1. Yarı yaş, yarı kuru toprak, az tavlı yer. 2. İyice pişmemiş yemek. 3. Az kızdırılmış. 5. Çok pişmiş yemek. TDK DS. - I s. 201
- alataay** Az tavlı, yarı yaş yarı kuru olan (toprak). TDK 2005 TS. s. 66
- alataaylı** 1. Bitkinin çimlenmesi için yeterli tavı bulmamış(toprak). 2. İyice pişmemiş (yemek). TDK 2005 TS. s. 66
- alaten** Cüzzamlı, abraş. TDK 2005 TS. s. 66
- alatengirek** Kısa boylu, benekli ve zehirli bir yılan. TDK DS. - I s. 201
- alatlamak (II)** Yeni doğmuş bebekleri, al denilen görüntünün kötü etkisinden korumak için alcı denilen kimselere atlatmak. TDK DS. - I s. 201
- alattmaca** Aldatmaya dayanan davranış, aldaticı oyun. TDK 2005 TS. s. 69
- ala-toran** bah. Ala-garanlıq. Az. Dil. İz. Lüg I s. 60
- alatura** Bir çeşit kırmızı üzüm. TDK DS. - I s. 202
- alav** Alev, ateş. TDK TS. - I s. 88
- alavalmak** Aşırı kıskançlık ve arzu duymak. TDK DS. - I s. 202
- alavartacı** Palavracı, mübalâğacı. TDK DS. - I s. 202

alavere [alevere, alver] 1. Alışveriş, alım satım, ticaret, 2. Karışıklık, kargaşalık. 3. Emme basma tulumba. 4. Yüzük oyununda, yüzüğü ilk bulacak tarafı seçmek için oyundan önce yapılan başlangıç. TDK DS. - I s. 202

alavere 1. Bir şeyin elden ele geçmesi. 2. Bir şeyi elden ele vererek aktarma. 3. Kargaşalık. 4. den. Vapurlarda bu biçimde taşıma işi için bordalarda kurulan basamaklı iskele. TDK 2005 TS. s. 66

alavereci Vurguncu. TDK 2005 TS. s. 66

alavlı 1. Kıskaç. 2. [bkz. alafı -2]. TDK DS. - I s. 203

alavlık Ekmek pişirilirken fırının ağzına konan bir miktar odun. TDK DS. - I s. 203

alavur [alafir -3, alavgaz, alavır, ala-vırt -1, alavurt -1] Az tavlı, yarı kuru, yarı yaş toprak. TDK DS. - I s. 203

alavuz (II) Isınacak kadar yakılan ateş, alev. TDK DS. - I s. 203

alayaş Yarı kuru, yarı yaş. TDK DS. - I s. 203

alaylı (III) Gösterişli, görkemli, debdebeli. TDK 2005 TS. s. 67

alaylıklı Şatafatlı, gösterişli. TDK DS. - I s. 204

alaz (III) [alazı (I), aloz (I)] 1. Alev 2. Ucu ateşli odunun sallanmasıyla meydana gelen ışıklı çizgi. TDK DS. - I s. 205

alaz Alev, yalaz. TDK 2005 TS. s. 67

alazdamah Alevlenmek, yakmak, ateşlemek. TDK DS. - I s. 205

alazımak [alazdımak, alazıtmak -1] Yağmur, kar dinmek, hava açılmak. TDK DS. - I s. 206

alazlama (I) [alazma] 1. Yüzde ve vücutta çıkan çıbanlar, kızartılar. 2. El, ayak ve yüzün kızarıp şişmesiyle meydana gelen hastalık, yılanlık. 3. Yeni buzağılayan ineğin memeleri şişerek süt veremez hale gelmesi ve sığırlarda karın şişmesi. TDK DS. - I s. 206

alazlama (III) 1. Kâğıt, çalı veya otlak yakılan ateş. 2. Birdenbire yanıp geçiveren kaba alev. 3. Köpek nefesiyle pislendiği addedilen kablaları su ile yıkadıktan sonra, bunların içinde çaput, kâğıt, çakmaktaşı yakarak etrafımızda çevirme. TDK DS. - I s. 206

alazlama 1. Alazlamak işi. 2. Vücutta kızılık veya kızıl lekeler belirmesi durumu. TDK 2005 TS. s. 67

alazlamak (I) [alazdamak, alazlama olmak] 1. Bir şeyi ateşe tutup çekmek, alev yalamak, hafifçe yakmak. 2. Ateş yakmak, çalı çırpı tutuşturmak. 3. Alazlama hastalığına tutulmak. 4. Alazlama hastalığını ateşle veya kızgın bir şeyle tedavi etmek. 3. Dövmek, korkutmak, can yakmak TDK DS. - I s. 206

alazlamak 1. Bir şeyin yüzünü alevden geçirmek, aleve tutmak. 2. Sızlatmak, yakmak, acı vermek. TDK 2005 TS. s. 67

alazlanmağ f. (meh.). Alışmağ, gızarmağ, alışıp-yanmağ (kömür). Az. Dil. İz. Lüg I s. 59

alazlanmak 1. Alazlanma işine konu olmak. 2. İnsan derisi için, üstünde kızılık veya kızıl lekeler bilirmek. TDK 2005 TS. s. 67

alazlanmak 1. Vücut sıcaktan kızarmak. 2. Hafifçe ısınmak. 3. Yanmak, kavrulmak 4. Alevlenmek, tutuşmak. TDK DS. - I s. 207

albadılcan Domates. TDK DS. - I s. 207

albağ Ferace. TDK TS. - I s. 90

albağ Kadınların alınlarına bağladıkları bir çeşit yazma. TDK DS. - I s. 207

albai Guşa aw öwredilende yüzi bölejik gızıl matalı bulaýlanýan akja keçe. Trkm. D. S. s. 38

albalı is. Tünd gırmızı renkli, tumlu, işreli méyve; gilenar, turş kilas, bişme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 61

albalı Vişne. (Taşburun * İğdır-Kr.) TDK DS. - I s. 207

albasma Albastı. TDK 2005 TS. s. 67

albastı Doğum sırasında temizliğe dikkat edilmemesi yüzünden lohusanın tutulduğu ateşli hastalık, loğusa humması, albasma. TDK 2005 TS. s. 67

albez 1. [bkz. ala kuşak]. 2. Kırmızıya boyanmış bez, bayraklık bez. 3. Kayınvalide tarafından örtülen bez. TDK DS. - I s. 208

albustan Kırmızı ve ufak taneli bir çeşit buğday. TDK DS. - I s. 208

alcıkarı 1. [bkz. • al (I) - 2] 2. Şirret, edepsiz kadın. TDK DS. - I s. 208

alça (III) Erkeğin nişanlısına verdiği hediye. TDK DS. - I s. 208

alçacık Tarlada ekin arasında biten, beyaz çiçekli bir ot. TDK DS. - I s. 209

alçelme Türkmen kızlarının baş örtüsü üzerine alından bağladıkları katlanmış örtü. TDK DS. - I s. 209

alda Bir çocuk oyunu. TDK DS. - I s. 209

- aldadıcı** sif. 1. Tovlayan, yoldan çıharan, baştan çıharan, hiylekar; yalan. 2. Aslanlıgda aldadabilen zahiri görünüşü ile adamın é'timadını gazanabilen ; yalançı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldadıcılığ** is. Aldatma işi, yoldan çıharma, baştan çıharma, yalançılığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldağan** Çok aldatan. TDK TS. - I s. 92
- aldağuç, (aldağuc)** Aldatıcı. TDK TS. - I s. 93
- aldamak** Aldatmak, kandırmak, oyun etmek. TDK TS. - I s. 93
- aldamak** Aldatmak, kandırmak. TDK DS. - I s. 209
- aldanca** [aldak, aldancak, aldangaç, aldangaç (II), aldangıç'-2, aldanguç] Avutacak, kandıracak, gönül alacak şey, söz. TDK DS. - I s. 209
- aldancak** 1) Saf, aldatılmaya elverişli kişi. 2) Sahte. GTS s. 9
- aldancık** Tuzak olarak hazırlanmış kar çukuru. TDK DS. - I s. 209
- aldanç** 1) Çabuk, kolay aldanan insan. 2) Sahte (hakiki olmayan). GTS s. 9
- aldanç** Çabuk aldanan, uysal adam. TDK DS. - I s. 209
- aldanç** Çabuk ve kolay aldatılan (kimse). TDK 2005 TS. s. 69
- aldangan** Çabuk aldanan, daima aldanan. TDK TS. - I s. 97
- aldangıç** 1. Üzeri ot veya kumla örtülmüş çukur, tuzak, hile. 2. [bkz. aldanca] 3. [bkz. aldil] 4. Yavrusu ölen ineğin sütünü almak için yapılan, içi samanla doldurulmuş buzağı derisi. TDK DS. - I s. 209
- aldangıç** Üzerine ot veya kum örtülmüş çukur, tuzak. TDK 2005 TS. s. 69
- aldangıçlık** Aldanma, yanılma . TDK DS. - I s. 210
- aldanguç** Aldanma vasıtası; oyalayan, aldatıcı şey. TDK TS. - I s. 97
- aldanış** 1) Kendi kendini aldatma. 2) Kapılma. GTS s. 9
- aldanış** Aldanma işi veya biçimi, kanma. TDK 2005 TS. s. 69
- aldanmağ** f. 1. Hilyeye uymağ, yalan ve'dlere uymağ, yalan sözü doğru saymağ, başdan çıkmağ. 2. Ümidi boşa çıhmağ, yanılmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldanmak** 1. Görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak, yanılmak. 2. Bir hilyeye, bir yalana kanmak. 3. düş kırıklığına uğramak. 4. Avunmak, oyalanmak. 5. Havanın birden ısınmasıyla zamansız açan çiçek, soğuk sebebiyle donmak. TDK 2005 TS. s. 69
- aldatıcı** Aldatma niteliği olan, yanıltıcı, kandırıcı. TDK 2005 TS. s. 69
- aldatmaa** 1) Aldatmak, şaşırtmak. 2) Kandırmak, baştan çıkarmak. GTS s. 9
- aldatmağ** f. 1. Gesden yayındırmağ, başını tovlamağ, yoldan çıharmağ. 2. Yalan danışmağ, esli olmayan bir şeyi doğru bir şey kimi göstermek. 3.Sözünün üstünde durmamağ, ve'dini yerine yétirmemek, ve'dini bozmağ. 4. Heyanet étmek. (eşine, avradına, yoldaşına.) Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- aldatmak** 1. Beklenmedik bir davranışla yanıltmak. 2. Karşısındakinin dikkatsizliğinden, ilgisizliğinden yararlanarak onun üzerinden kazanç sağlamak. 3. Birine verilen sözü tutmamak. 4. Bir şeyin görünürdeki durumu, o şeyin niteliği bakımından yanlış bir kanı vermek. 5. Ayartmak, kötü yola sürüklemek, baştan çıkarmak, iğfal etmek. 6. Karı ve kocadan biri eşine sadakatsizlik etmek, ihanet etmek. 7. Oyalamak, avutmak. TDK 2005 TS. s. 69
- aldauk** Yalan. TDK DS. - I s. 210
- aldaukçu** Yalancı. TDK DS. - I s. 210
- aldaw** Hile ýalan söz, galp hareket, nâdogrı söz. Trkm. D. S. s. 38
- aldayış** Aldatış. TDK TS. - I s. 98
- aldil** [aldangıç] Kurnazlık, hile. TDK DS. - I s. 210
- al-elvan** sif. Renkberenk, ala-bezek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- alengir** 1. Hile, düzen, tuzak. 2. Gösteriş, fiyaka. TDK 2005 TS. s. 70
- alerik** Boynu siyahlı beyazlı, küçük bir kuş. TDK DS. - I s. 211
- aleste (I)** Yalancı. TDK DS. - I s. 211
- aletmek** [algetmek, algitmek, alı-gitmek, alitmek] 1. Hile etmek, aldatmak 2. İletmek, götürmek, alıp gitmek. TDK DS. - I s. 211
- alfel** Kötülük, fesatlık, hile. TDK DS. - I s. 212
- algar** 1. Bildircin tutmaya yarıyan, ucunda ağ bulunan aygıt. 2. Ateş veya dal çekmeye yarayan araç, gelberi. TDK DS. - I s. 212
- algınlık** Düşmanlık, garazlık . TDK DS. - I s. 214
- al-gürmızı** sif. Tünd gürmızı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- algış** is. Birini tebrik için ve ya bir şeyi beyenme ifadesi olarak el çalma. Az. Dil. İz. Lüg I s. 62
- algömlek** [albastı - 2, algöynek -1, 3; alpeştembal] 1. Kızıl hastalığı. 2. [bkz. al'basma (I) - 5] 3. Kızamık, kızamıkçık. TDK DS. - I s. 214

- algöynek** 1. [bkz. algömek -1] 2. Kurdeşen hastalığı 3. [bkz. algömek - 3] 4. Bir çeşit kırmızı erik. TDK DS. - I s. 214
- algışlamak** Tebrik etmek, iyi dileklerde bulunmak. TDK DS. - I s. 215
- alı** Erik. TDK DS. - I s. 215
- alı** is. Cır alça. Az. Dil. İz. Lüg I s. 64
- alıbusun** Kurnaz, hileci. TDK DS. - I s. 215
- alıklamak (II)** Zayıflamak, sararmak. TDK DS. - I s. 217
- alınça** Taze siyah erik. TDK DS. - I s. 219
- alızamak** [ahızamak, alkazımak] Yıpranmak, zayıflamak, kuvvetten düşmek. TDK DS. - I s. 221
- alızlık** Hilekârlık. TDK DS. - I s. 221
- alif** Alev, ateş, sıcaklık GTS s. 10
- aliflenmee** 1) Alevlenmek 2) Hiddetlenmek, sinirlenmek. GTS s. 10
- alifli** 1) Alevli, kızgın, hararetili. 2) Hırçın. GTS s. 10
- alkarısı** [alkanası] koğusa ve yeni doğmuş bebeklere musallat olarak onları boğduğu sanılan ve samanlıkta dolaşarak atların yelesini ördüğüne inanılan görüntü. TDK DS. - I s. 222
- alkemel** Kırmızı renkli ve desenli basma. TDK DS. - I s. 223
- alkış** [alhış] Hayır, dua, iyi dilek. TDK DS. - I s. 223
- alkış** Biriniñ eden yağşılığı için, onuñ maksadına yetmegi için aydılyan söz, edilyan arzuw. Trkm. D. S. s. 39
- alkış** Meth, sitayış, dua. TDK TS. - I s. 106
- allamak** Boyamak. TDK DS. - I s. 224
- allamak** Kırmızı duruma getirmek. allamak pullamak süslemek, donatmak. TDK 2005 TS. s. 79
- allampdı (I)** Aldanmış. TDK DS. - I s. 224
- allampdı (II)** Kızarmış. TDK DS. - I s. 224
- allanmağ** f. Al renge boyanmağ, bezenmek; al çiçek açmağ. Gızarmağ, al renk almağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 66
- allanmak** [allanmah -1, 2] 1. Süslenmek. 2. Çalım satmak. 3. Sarkıntılık etmek. 4. Kızarmak. 5. Utanmak, arlanmak. TDK DS. - I s. 224
- allek** 1. Düzençi, yalancı, döneç, geveze. 2. Zeki, açıkgöz, hamarat. 3. İnatçı, müşkülpesent. 4. Korkak. 5. Beceriksiz. TDK DS. - I s. 224
- allem** “Bir işi istediği duruma getirmek için her türlü kurnazca çareye başvurmak” anlamıyla allem etmek, kallem etmek deyiminde geçen bir söz. TDK 2005 TS. s. 79
- allemir** [bkz. ala kuşak] TDK DS. - I s. 225
- alılı** sif. (köhn.). Al renkli paltar kéymiş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 68
- alılı** Üzerinde al renk bulunan. TDK 2005 TS. s. 80
- alılığ** is. Al renkli şeyin halı; ğırmızılığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 68
- alılık (I)** İnce dövülmüş kırmızı biber. TDK DS. - I s. 225
- alılık** 1. Al olma durumu. 2. Kadınların süs için yanaklarına sürdükleri al boya. TDK 2005 TS. s. 80
- alma (I)** is. Mühtelif çeşitleri ve mühtelif renklerde olan kirde yaħud uzuncov méyve. Az. Dil. İz. Lüg I s. 68
- alma** [alme] 1. Elma 2. Bir çeşit erik. TDK DS. - I s. 226
- alma** 1. Elma. 2. Patates. Sev. ESTY s. 138
- alma** Elma. GTS s. 11
- alma** Elma. TDK TS. - I s. 108
- alma** Togalak görmüşli miwe we şol miweniñ agajı. Trkm. D. S. s. 40
- almabaş** 1. Kırmızı başlı yaban ördeği. 2. Kızıl arı. 3. Serçeden küçük, kırmızı başlı bir kuş. TDK DS. - I s. 226
- almacık (II)** 1. Elmaya benzer meyvası olan küçük bir ağaç. 2. Büyük yapraklı, sarı ve pis kokulu çiçekleri olan bir çeşit bitki. 3. Kalın yapraklı, ince uzun, beyaz çiçekli bir ot. 4. Küçük yapraklı, elma şeklinde irice meyvalı, yenebilen bir ot. TDK DS. - I s. 227
- almacık** 1) Küçük elma. 2) Kalça kemiğinin yuvarlak olan ucu. GTS s. 11
- almagüvesi** is. (zool.) Alma ağaçlarına ziyan veren bir cücü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 69
- almalığ** 1 is. Alma bağı, alma ağaçları ekilen yer. Az. Dil. İz. Lüg I s. 69
- almalık** Elma bahçesi. GTS s. 12
- almut** Armut. TDK DS. - I s. 228
- almümmük** Gelincik. TDK DS. - I s. 228

- aloç (I)** [aloş] Al renkli hayvan. TDK DS. - I s. 228
alogüz Saksığan büyüklüğünde, siyahlı beyazlı bir kuş. TDK DS. - I s. 228
alov is. Yanan bir şeyden çıkan od. Az. Dil. İz. Lüg I s. 69
alpak (I) Bir çeşit yerli dokuma. TDK DS. - I s. 229
alpak (II) Kırmızı. TDK DS. - I s. 229
alpır Kırmızı yansıma. TDK DS. - I s. 229
alqa- 1. Hayır dua etmek. 2. Övmek. 3. Teşekkür etmek. Sev. ESTY s. 137
altun is. Gızıl. Az. Dil. İz. Lüg I s. 71
aluk (V) Aşık kemiği ve bu kemikle oynanan oyun. TDK DS. - I s. 234
alukdurmak Söz vermek, inandırmak. TDK DS. - I s. 234
alyanak (I) 1. İnce kabuklu, tatlı ve kırmızı renkli bir çeşit kiraz. 2. Ayşekadın fasulyesi. 3. Bir çeşit zerdali. 4. Kırmızı kabuklu bir çeşit üzüm. 5. Bir yanı kırmızı renkli elma. TDK DS. - I s. 235
alyanak (II) Kafasının yan tarafları kırmızı kefal balığı. TDK DS. - I s. 235

a₂ +n : **Anne, temel, merkez** kavramlarında ve bunlara bağlı isimler yapar.

- ana** “anne” cm. (ene). Sev. ESTY s. 147
ana (II) Esas, asıl, sermaye, temel. TDK DS. - I s. 243
ana (II) Resülmal, sermaye. TDK TS. - I s. 122
ana (III) [anaç (VI) -2] 1. Değirmende çarka giden suyu salmaya yarıyan ark. 2. Irmak, nehir gibi suların aktığı asıl yatak. 3. Toprak kazıldığı zaman meydana çıkan alt tabaka, sert toprak. TDK DS. - I s. 243
ana (IV) Mahyacılıkta çengelle bağlanan esas ip. TDK DS. - I s. 243
ana (V) [anarı (I)] 1. Ağaç gövdesi : Eriğe anadan bir aşı yaptım. 2. Patlıcan fidesi. 3. Tütünün alttan üçüncü tabakası olan en iri yaprakları. 4. Arı beyi. 5. Sirke içinde pelte halinde bulunan maya. TDK DS. - I s. 243
ana (VI) [anaç (VII) -1, anaç kerpiç, ana kesek] 1. Kapı, pencere kasası. 2. Çatıda kullanılan kalın kereste, kalas. 3. Ana kalıpla dökülmüş büyük kerpiç. TDK DS. - I s. 243
ana (VII) Kilimlerde veya kıldan örülen çul, heybe, çuval gibi şeylerde tam ortaya konulan büyükçe bir motif. TDK DS. - I s. 243
ana 1. Çocuğu olan kadın, anne. 2. Yavrusu olan dişi hayvan. 3. Dinî bakımdan aziz tanınan bazı kadınlara verilen saygı unvanı. 4. ünl. Yaşlı kadınlara saygılı bir seslenme sözü. 5. Velinimet 6. Alacağın veya borcun, faizin dışında olan bölümü. 7. sf. Temel, asıl, esas. 8. mat. Çizgilerden herhangi birini anlatan kelimeye sıfat olarak geldiğinde o çizginin, belirli bir kural altında hareket ederek bir yüzey oluşturmaya yaradığını anlatır. TDK 2005 TS. s. 92
ana Ana. GTS s. 13
ana Hanha, ine. Trkm. D. S. s. 42
ana is. 1. Övladına nisbeten kadın, övladı olan kadın. 2. Öz balalarına nisbeten héyvan, balası olan héyvan. 3. Yaşlı kadınla hörmetle müraciet. 4. mec. Bir şeyin esas kısmı, merkezi, kökü me'nasında. 5. mec. Mühtelif oyunlarda başçı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 75
anac 1. [bkz. anaç (I) -1]. 2. Çok doğuran iyi cins hayvan. 3. Yaşlıkılığ denilen bir çeşit kuş. TDK DS. - I s. 244
anac sif. 1. Defelerle bala doğub yahud bala yetiştirib çatlaşmış (héyvan hağğında). 2. mec. (dan) Bir işde göcayıp tecrübe gazanmış. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
anaca Ana olmak. TDK 2005 TS. s. 93
anacan is. Anaya nevaşişle müraciet. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
anaccopulu Annesinin huyunda olan. TDK DS. - I s. 244
anacı [anacıl, anacılı, anakız -3] Babadan çok anneyi seven, anneye düşkün olan çocuk. TDK DS. - I s. 244
anacık [ancık (I), ane (II), aney (II), anû -2] Anne. TDK DS. - I s. 244
anaclanmağ f. (dan.) Böyümek, yekeleşmek // Göcalıb tecrübelileşmek, ustalaşma. 2. İrilik, yekelik. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
anaç (I) [anac -1, anakız -1, anaş (I) -1, aneç (I) -1, 2; aneş (I)] 1. Analışmış, çok yavru doğurmuş, yaşlanmış, kümes hayvanı, kuş ve evcil memeli hayvan. 2. Çok oğul vermiş arı. 3. İhtiyarlanmış, kocamış adam. 4. Evlenmemiş, yaşlanmış kız. 5. Orta yaşlı, ergin, olgun kadın. 6.

- Kuvvetli sağlam. 7. Çok beslenmiş, iri, dolgun 8. İyi cins damızlık hayvan, boğa. 9. Aşı yapılan dal, gövde. TDK DS. - I s. 245
- anaç (II)** Köklü, eski. TDK DS. - I s. 246
- anaç (III)** Çelik çomak oyununun büyük sopası. TDK DS. - I s. 246
- anaç (IV)** [anaş (I) -2, aneç (II), aneş (II)] 1. Kurnaz, tecrübeli, bilgili. 2. Serbest hareketli, başına buyruk, eksik terbiyeli kız veya kadın. TDK DS. - I s. 246
- anaç (IX)** Kağrı tekerleğinin orta kısmı. TDK DS. - I s. 246
- anaç (V)** Huy ve şekil bakımından anneye benzeyen. TDK DS. - I s. 246
- anaç (VIII)** Bakımlı, verimli toprak. TDK DS. - I s. 246
- anaç** 1) Anaç. 2) Damızlık bırakılan dişi hayvan. GTS s. 13
- anaçka** Dişi hayvan. GTS s. 13
- anadangelme** sif. 1. Lap doğulandan has olan; hilğesinde, yaradılışında olan; fitri. 2. mec. (dan) Tamamile lüt, çillağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 76
- anaerkil** Ana erkil temelinde dayanan, maderşahı, matriarkal. TDK 2005 TS. s. 95
- anafol** Kovanda, ana arının büyüdüğü özel petek. TDK DS. - I s. 248
- anakız** 1. [bkz. anaç (I) -4] 2. Sevimli, cana yakın küçük kız çocuğu. 3. [bkz. anacı] 4. Öksüz. TDK DS. - I s. 249
- analastırmak** Annedeki özellikleri kazandırmak. TDK 2005 TS. s. 95
- analı** Analı. GTS s. 13
- analı** Anası olan. TDK 2005 TS. s. 95
- analı** Anneciğim anlamında. TDK DS. - I s. 249
- analı** sif. Anası olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 76
- analığ** is. 1. Ananın öz uşağlarına olan elage ve münasibeti, ana vezifesi. 2. Ögë ana, ana vezifesini gören kadın. 3. Anaya mehsus, anaya aid olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 76
- analık (I)** [analıh, analûh, analuk -2] 1. Üvey anne. 2. Kaynana. 3. Düğünde sağdıçlık eden kimsenin karısı, annesi. 4. Gelini düğüne hazırlayan kadın. 5. Kardeşlik olan kadın ve kızlara şerbeti içiren kadın. TDK DS. - I s. 249
- analık (III)** [ana bezi, ana donluğu, ana yolluğu, ana yolu] Düğünde kızın annesine verilen elbiselik kumaş. TDK DS. - I s. 251
- analık** 1) Üvey ana. 2) Annelik. GTS s. 13
- analık** Üvey ana. TDK TS. - I s. 123
- analık** 1. Ana olanın durumu. 2. Ana duygusu. 3. Ana yerini tutan veya ana kadar yakınlık gösteren kadın. 4. Üvey ana. 5. Anaca davranış. TDK 2005 TS. s. 95
- analuk** 1. Ebe. 2. [bkz. analık (I) -1] TDK DS. - I s. 251
- anamal** 1. Sermaye, kapital. 2. Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların bütünü, sermaye. TDK 2005 TS. s. 96
- anameli** [anameyli] Anne evi. TDK DS. - I s. 251
- anana** 1. [bkz. anâ (I) -1]. 2. Büyükanne. TDK DS. - I s. 251
- anaokulu** Öğrenim çağına henüz gelmemiş iki ile altı yaş arasındaki çocukları okul düzenine hazırlayan eğitim kuruluşu. TDK 2005 TS. s. 96
- anapara** İşletilen paranın faiz katılmamış bütün. TDK 2005 TS. s. 96
- anapara** Sermaye. TDK DS. - I s. 252
- anasız** Anası olmayan. TDK 2005 TS. s. 96
- anasız** sif. Anası olmayan, ana terefdan yëtim. Az. Dil. İz. Lüg I s. 77
- anaş (II)** 1. [bkz. ana (I) -1]. 2. Sevgi, şefkat bildirir ünlem. TDK DS. - I s. 253
- anayasa** Bir devletin yönetim biçimini belirten, yasama, yürütme, yargılama güçlerinin nasıl kullanılacağını gösteren, yurttaşların kamu haklarını bildiren temel yasa, kanunuesası, teşkilâtesasiye kanunu. TDK 2005 TS. s. 97
- anayol** Küçük yolların kendisine açıldığı büyük yol, cadde. TDK 2005 TS. s. 97
- anayolu** is. (êtnoğr.). Köhe meişetde: ere geden gızın er évinden anasına getirdiyi hediye, sovgat. Az. Dil. İz. Lüg I s. 76
- andaç (II)** 1. Damızlık koyun veya keçi 2. Sürüde baş çeken koyun. TDK DS. - I s. 256
- aneşim** Annenin çocuğuna sevgi bildiren sözü. TDK DS. - I s. 263
- aniko** 1. Anneciğim. 2. Dost, sevgili. TDK DS. - I s. 273
- anne** 1. Çocuğunu dünyaya getiren kadın, ana, valide. 2. Yavrusu olan dişi hayvan. TDK 2005 TS. s. 103
- anne** Büyükanne, nine. TDK DS. - I s. 278
- anneanne** Annenin annesi. TDK 2005 TS. s. 103
- annelik** Anne olma durumu veya niteliği analık. TDK 2005 TS. s. 104

a₂ +r : **temiz, arı, zayıflamak, yorulmak** kavramlarında ve bunlara bağlı kelimeler türetir. **a₂ +r** ile **arслан** gibi hayvan isimi de türetmiştir.

- aarandıрмаa** Arındırmak. GTS s. 2
aarıtmaa Arıtmak, saflaştırmak, temizlemek. GTS s. 2
ar “zayıflamak” cm. a:r- ‘yorulmak’. Sev. ESTY s. 160
arca [arcağ, arcac, arcak] 1. Temiz. 2. Namusluca. TDK DS. - I s. 302
arcalamak Temizlemek. TDK DS. - I s. 302
ardalmak Zayıflamak, çökmek. TDK DS. - I s. 304
ardılmak Arassalanmak, tãemizlenmek. Daşının kabığı ayrılmak, soýulmak. Trkm. D. S. s. 49
aretmek Tabaklıkta derilerin iç yüzünün etlerini bıçakla kazımak. TDK DS. - I s. 308
argımaa Zayıflamak. GTS s. 16
argın (I) [argun (II)] 1. Yorgun, zayıf, bitkin. 2. Beceriksiz. TDK DS. - I s. 311
argın 1) Zayıf 2) Değersiz. GTS s. 16
argın 1. Yorgun, zayıf, bitkin. 2. Beceriksiz. TDK 2005 TS. s. 116
argın Ýadap halis bolan, ýadaw. Argın görmüş. Trkm. D. S. s. 48
argın, (argun) 1. Yorgunluk. 2. Yorgun. TDK TS. - I s. 192
argırmak, (argırmak) 1. Yorulmak, zayıflamak. 2. Yormak, zayıflatmak. TDK TS. - I s. 192
arğın yorğun-arğın - Bağ, yorğun- arğın Az. Dil. İz. Lüg I s. 88
arı (I) [arıca, arıca duruca, arıcah, ancak, arıcağca, arıcaman -1, arıcana -1, arıca silice, arı duru -1, arıg (I) -1, arıh (I) -2, arık (VII), arınca, arınık (II) -1, arı sili (I) -1, arısilli, arısüli] Temiz, tertemiz, saf, iyi. TDK DS. - I s. 312
arı (I) 1. Temiz, münezzeh. 2. Yabancı şeylerden arınmış, katışıksız, saf, halis. 4. Günahsız. TDK 2005 TS. s. 117
arı (I) 1. Temiz, tertemiz. 2. mec. Lekesiz. 3. Duru, saf. 4. Aydınlik, aydın, parlak. 5. İyi, yahşi. 6. Güzel. Sev. ESTY s. 184
arı (II) 1. Net olmak. 2. İyileşmek, sıhhati düzelmek. 3. Suyu çekilmek, tükenmek. Sev. ESTY s. 185
arı (II) sif. (köhn.). Temiz, saf, halis, duru, parlağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
arı (IV) Kutsal. TDK DS. - I s. 312
arı, (aru (I), arık (I)) 1. Temiz, pak, saf. 2. Müberra, berî. 3. Güzel, parlak. TDK TS. - I s. 193
arıca, (aruca) Pak, temiz. TDK TS. - I s. 196
arıcaman, arıcana 1. [bkz. arı (I)]. 2. Halis, katıksız. TDK DS. - I s. 314
arığ sif. Cılsız, sısga, zeif, cansız, etsiz-yağsız (kök ziddi). Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
arığlamağ f. Zeiflemek, etini tökmek, cansızlaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
arığlaşmağ f. Yavaş-yavaş, gétdikce arığlamağ, sısgalaşmağ, zeifleşmek, cansızlaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
arığlığ is. Arığ adamın ya héyvanın halı; sısgalığ, cılızlığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
arığan Yorgun, çabuk yorulan. TDK DS. - I s. 315
arık (I) bk. arı TDK TS. - I s. 198
arık (II) [arek (II), argaz -2, arıg, arığ (I), arıh (I) -1, arık yavan, arız (II) -2, arkın, aruh (I), aruk (I) -1, 2] 1. Zayıf, cılız, sıska. 2. Özsüz tahıl. 3. Çürümüş, fazla olmuş, çürümeye yüz tutmuş. TDK DS. - I s. 316
arık (II) Zayıf, calız, kuru, sıska. TDK 2005 TS. s. 117
arık (II), (arığ, aruk) Zayıf, cılız. TDK TS. - I s. 198
arık (V) Dert, hastalık. TDK DS. - I s. 317
arık (VI) Haset, kıskançlık. TDK DS. - I s. 317
arıkaz Zayıfça. TDK TS. - I s. 201
arıklamak (II) [arıhlanmah, arıklanmak, arıklaşmak, arıkleşmak, arıkmak (II), aruklamak -1, aruklanmak] 1. Zayıflamak. 2. Doğduktan sonra cılız kalmak, büyüyememek. 3. İhtiyarlamak. TDK DS. - I s. 318
arıklamak (V) Tahtadan yapılmış eşya kuruyarak açılmak. TDK DS. - I s. 318
arıklamak, (araklamak) Zayıflamak. TDK TS. - I s. 201
ârıklı [ârılı, ârıklı] 1. Hastalıklı. 2. Arızalı. TDK DS. - I s. 318
arıklık Zayıflık. TDK DS. - I s. 318

- arıklık** Zayıflık, sıskalık. TDK 2005 TS. s. 117
- arılacak** [arılacak, arılamak (I), arılaştırmak -3, arılamak (II), arındırmak, arıtmak (I) -1, arulamak, arulamak] 1. Temizlemek. 2. Seyrekleştirmek. 3. Saflaştırmak. TDK DS. - I s. 319
- arılacak** Bir şeyde herhangi bir ayıp veya kusur bulunmadığını bildirmek, tenzih etmek. TDK 2005 TS. s. 117
- arılacak** Temize çıkarmak. TDK TS - I s 203
- arılacak** Arı duruma gelmek, saflaşmak, özleşmek. TDK 2005 TS. s. 118
- arılaştırmak** 1. Ayıklamak, ayırmak. 2. Özleştirmek. 3. [bkz. arılacak -1] TDK DS. - I s. 319
- arılık (III)** 1. Temizlenmiş ve yıkanmış buğday, tohum. 2. Temizlik. TDK DS. - I s. 320
- arılık, (aruluk)** 1. Temizlik. 2. Doğruluk, afiflik, züht, takva. 3. Kadının hayızsız günleri. 4. Kutsiyet, münezzehlik, ismet. TDK TS. - I s. 204
- arılacak (I)** Zayıflamak, âciz kalmak. TDK TS. - I s. 205
- arılacak II** Temizlenmek. TDK TS - I s 205
- arılacak** Yorulmak, güçten düşmek. GTS s. 16
- arılacak (I)** [arılacak] 1. Yorulmak. 2. Ağrılamak. TDK DS. - I s. 320
- arılacak** Yorulmak, zayıflamak. TDK TS. - I s. 205
- arılacak** [arınacak] Yıkanma yeri, gusülhane. TDK DS. - I s. 320
- arınacak** Kurna, duş yeri. TDK DS. - I s. 321
- arınacak (II)** 1. [bkz. arı (I)]. 2. Geçilmek üzere, otu, taşı ayıklanmış tarla yolu. TDK DS. - I s. 321
- arınacak** 1. Temizlenme. 2. fel. Ruhun tutkularından temizlenmesi. 3. fel. Duyguların sanat yoluyla arınması. TDK 2005 TS. s. 118
- arınacak** f. 1. Bağ. Arındırma. 2. (ged.). Yuyunmağ, temizlenmek, saflanmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
- arınacak (I)** [arınacak (I) -1, 2; arılanmak, arınmak] 1. Temizlenmek, yıkanmak. 2. Sıyırılmak, kurtulmak, temize çıkmak. 3. İçini temizlemek, kötü huylardan kurtulmak 4. Arlanmak, utanmak. TDK DS. - I s. 321
- arınacak** 1. Temizlenmek, 2. Katışıksız, arı duruma gelmek. 3. mec. Rahatlamak. TDK 2005 TS. s. 118
- arınacak** Temizlenmek. TDK TS. - I s. 205
- arınacak** f. sif. Arındırma, temizlenme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
- arınacak** 1. Temizlenmiş bir şeyin işe yarayan parçası. 2. Tabakların, koyun ve kuzu derilerinden ikinci kez kazıyarak çıkardıkları yün, kıl artıkları. 3. Yakacak ve kab'tan başka, yemek pişirmek için gerekli bütün şeyler. 4. Yıkanan, temizlenen çamaşır. TDK DS. - I s. 322
- arınacak** 1. Temiz olmayan, karışık. 2. Arsız, utanmaz. TDK DS. - I s. 322
- arınacak, (arınacak)** Kirli, mülevves, pis, murdar. TDK TS. - I s. 208
- arınacak** 1. Arıtma özelliği olan şey. 2. Deterjan. TDK 2005 TS. s. 118
- arınacak** Petrol ve yağ vb. maddelerin arıtma işi, rafinaj. TDK 2005 TS. s. 118
- arınacak** f. Temizlemek, yahşısını pisden, irisini hırdasından ayırmağ; denlemek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 90
- arınacak** Yorgun düşürmek, yormak. GTS s. 16
- arınacak** 1. yumağ, yuyup temizlemek // temizlemek, saflaştırmağ 2. bağ. arınacak Az. Dil. İz. Lüg I s. 91
- arınacak (II)** Yormak. TDK DS. - I s. 324
- arınacak** 1. Temizlemek. 2. Tenzih etmek, tebrie etmek, tezkiye etmek. TDK TS. - I s. 211
- arınacak** Alını açık, temiz. TDK DS. - I s. 328
- arınacak (V)** Ağarmak, temizlenmek. TDK DS. - I s. 328
- arınacak** Yorulmak, yorgun düşmek. TDK TS. - I s. 224
- arınacak, arınacak (I)** Güçsüz kalmak. TDK DS. - I s. 328
- arınacak, (arınacak)** 1. Yorgun, yorulmuş, bitap. 2. Yorgunluk. TDK TS. - I s. 226
- arınacak** Yorgunluk. TDK TS. - I s. 226
- arınacak (tür)** Zoolojiya Pişikler maşgalasından bolan gıttık sarı tüyli, erkeklerinin boynı tüylek wagsı haywan, şir, peleñ, yolbars. Trkm. D. S. s. 52
- arınacak** 1. Aslan. 2. Kedi yavrusu. 3. Güçlü, cesur. 4. Devasa, muazzam, dev. 5. Aslan takımyıldızı, burç. 6. Köle. Sev. ESTY s. 177
- arınacak** Aslan. TDK 2005 TS. s. 124
- arınacak** 1. Arslanı olan. 2. is. osm. Osmanlı tarihinde kullanılan aslan baskılı gümüş sikke. TDK 2005 TS. s. 124

artmak (II) 1.Arassalamak, süpürmek, t mizlemek. 2.Gabıgını, daşını soymak, gabıgını ayırmak. Trkm. D. S. s. 53
aru (II) [aruca -1] 1. İyi, güzel. 2. Arı, temiz. TDK DS. - I s. 337
aru (II) Arı. TDK TS. - I s. 241
aru (III) Arı. TDK DS. - I s. 337
aruca 1. [bkz. aru (II) -2] 2. Temizce, arıca. 3. Berrak. TDK DS. - I s. 337
arucak Zayıfça, arıkça. TDK TS. - I s. 241
aryulanmak, ar lanmak 1. Temizlenmek. 2. G zelleşmek. TDK DS. - I s. 338

a₂ +t : **ata, baba** isimleri ile hayvan adı olan **at** ismini yapar. Bu bölümde **a₂ +t** kelime ailesi kökünün kavram alanı içerisinde olan bu kelimeler ile bunlardan türetilmiş kelimeler verilmiştir.

at 1. At, feres. 2. İğdiş. Sev. ESTY s. 197
at (tr) Zoolojiya M nmek  cin ya-da iş malı h km nde peyđalanılyan, bir toynaklı iri  y hayvanı. Trkm. D. S. s. 56
at 1. Atgillerden, binme, y k çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan. 2. Satrançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş. TDK 2005 TS. s. 139
at At. GTS s. 18
ata 1. Baba, peder. 2. Dede. 3. Saygın, saygıdeğer. 4. Amca. 5. Ağabey, büyük kardeş. 6. Erkek. Sev. ESTY s. 200
ata 1. Baba. 2. Dedelerden ve büyük babalardan her biri. 3. Kişinin gecmişte yaşamış olan büyükleri. TDK 2005 TS. s. 140
ata 1.  z  vladlarına nisbeten kişi; dede // övladı, uşağı olan kişi. 2. Bir nezeriyyenin, meselenin ve s. -nin banisi; rehber; yolg steren. 3. Yaşlı ve h rmetli kişiye hitab, müraciet. 4. Yalnız cem şeklinde: atalar - ecdad, ata-baba. Az. Dil. İz. L g I s. 101
ata Baba. GTS s. 19
ata 1. Baba. 2. Bektaşi şeyhi. TDK TS. - I s. 268
atabey Eski Türk devletlerinde,  zellikle Sel uklularda şehzadelerin eğitimi veya bağımsız olarak bir eyaletin yönetimi ile görevli vezir. TDK 2005 TS. s. 140
atabir Bir atadan t remiş, ata terefden doğma olan. Az. Dil. İz. L g I s. 101
atalı Atası olan. Az. Dil. İz. L g I s. 102
atalığ 1. Ata ile  vlad arasındaki gün g humluğu. 2. Ata  zerine düşen vezife, borc. 3. Ataya meşsus olan, ataya aid olan. 4.  gey ata. 5. Ata yerini tutan adam, himaye i. Az. Dil. İz. L g I s. 102
atalık (I) 1. Kayınbaba. 2. Babalık yapan herhangi bir kişi. 3. Üvey baba. TDK DS. - I s. 365
atalık (II) Düğün haftasının perşembe sabahı şafak sökerken aile halkının ve yakınlarının davul zurna ile oynadıkları oyun. TDK DS. - I s. 365
atalık Atabey, vasi, devlet naibi. TDK TS. - I s. 271
ataman 1. Ataman, elebaşi. 2. Baş, başkan, şef. 3. Erkek. Sev. ESTY s. 202
ataman 1. Rusyada; kazak vilayetlerinde ve gedimde kazak goşunlarında herbi inzibatın vezifelerinin adı. 2. Vetendaş m haribesi d vr nde: ağtvardiya ı destelerinin başcısı (ukraynada donda ve s. -de) 3. Guldur veya oğru destesi başcısı // deste yahud bir grupun başcısı. Az. Dil. İz. L g I s. 102
ataman Ordu başi, asker başi. GTS s. 19
ataman Rus Kazakların başbuğuna verilen unvan. TDK 2005 TS. s. 140
atasağan Alim tabip. TDK DS. - I s. 366
atasız Atası olmayan, ata terefden y tim olan. Az. Dil. İz. L g I s. 102
atav ölülerin ruhu için   nc  ya da yedinci günü verilen  l  aşi. TDK DS. - I s. 367
atayana Ata kimi, ataya meşsus bir terzde. Az. Dil. İz. L g I s. 102
ataycak Çocukların  atallı ağa tan yapıp üstüne çıkararak y r d kleri oyun aracı. TDK DS. - I s. 367
atbaşi eşit, birlikte, başbaşa. TDK 2005 TS. s. 141
atcığaz Atlı karınca. TDK DS. - I s. 367

- atcıl** Atı, at sahlamağ heddinden artıg séven. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106
- atçapan** Cıdır iştirakçısı, jokéy. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106
- atçapdı** Cıdır. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106
- atçı** Ata bağan at sahlayan yahşı at minen adam; atbaz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106
- atçı** Seyis. GTS s. 19
- atçılığ** At sahlama, at yétişdirme. Az. Dil. İz. Lüg I s. 106
- atçılık** Atçılık. GTS s. 19
- atdaş (tr)** Atları bir bolan, meñzeş atlı. Trkm. D. S. s. 57
- atdı** Atlı süvari. TDK DS. - I s. 367
- atgözlüğü** Çevresinde olup bitenleri iyi algılayamama, değerdendirememe, sabit fikirlilik. TDK 2005 TS. s. 143
- atkulağı** 1. Eşit. 2. Tavlada çift oyun, mars. TDK DS. - I s. 370
- atkulak** Labada da denilen yabani bir ot. TDK DS. - I s. 370
- atkuyruğu** 1. bit. b. Atkuyruğugillerden, kök sapı ömürlü olan, genellikle nemli yerlerde yetişen ve ilaç olarak kullanılan bir bitki, zemberek otu (Equisetum arvense). 2. Genç kızların saçlarını başlarının arkasına toplayarak uç bölümünü kaldırıp serbest bıraktıkları saç biçimi. TDK 2005 TS. s. 144
- atlandırma** 1. «atlandırmağ»dan 2. Kend toylarında gelini évine aparmağ için ata mindirdiğde ve atlılar amindikde zurna ile çalınan havanın adı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlandırmağ** Ata mindirmek Az. Dil. İz. Lüg I s. 104
- atlanmak, (ata atlanmak)** Ata binmek. TDK TS. - I s. 276
- atlantırmağ** Hayvanları çiftleştirmek. TDK DS. - I s. 371
- atlaş** Atın sağrısı, arka tarafı. TDK DS. - I s. 371
- atlaşmak (II)** İki kişi bir ata binmek. TDK DS. - I s. 371
- atlaştırmak** Kavga eden insan ve hayvanları ayırmak. TDK DS. - I s. 371
- atlı (II)** Açık kahverengi uzun bacaklı, uzun boylu karınca. TDK DS. - I s. 371
- atlı** 1. At minmiş,süvari. 2. At minmiş adam. Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atlı** Atlı. GTS s. 20
- atlıkarınca** Al ve kara karışık renkte, uzun bacaklı bir çeşit karınca. TDK DS. - I s. 372
- atlağac** Ağaçla oynanılan uşağ oyunlarından birinin adı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atlığarışğa** Adi ğarışğadan iri ,ağaçları uzun, uzuncov ve itigéden ğarışğa növü Az. Dil. İz. Lüg I s. 105
- atlık** [atlıh (I)] 1. Köy odalarının yanında konuk atlarının bağlandığı ahır, tavl. 2. Boyundurukta öküzün boynunun altına gelen ağaç. TDK DS. - I s. 372
- atsak** Aygır istiyen kısrak. TDK DS. - I s. 373
- atsamak** 1. Kısrak aygır istemek. 2. Ata binmeyi özlemek. TDK DS. - I s. 373
- atsız** 1) Atı olmayan. 2) Yaya. GTS s. 20

a₂ +y : a₂ üzerine y sesi alarak iki temel kavramda kelime yapar. Birincisi **ay-** / **ayt-** ‘söylemek’ anlamında fiildir, ikincisi ise **ay** ‘gök yüzü cismi’ anlamında isimdir.

a₂ +y fiil kökenli türemiş kelimeler:

- ay-** 1. Söylemek. 2. Mahkemede, davalarda konuşmak. 3. Açıklamak. Sev. ESTY s. 99
- ayalmak** Uyanmak. TDK DS. - I s. 405
- ayan** Aydın, aşğâr, mâlim, açık, belli. Trkm. D. S. s. 62
- ayartmak** Uyarmak, ikaz etmek. TDK DS. - I s. 408
- aydamak (II)** 1. Hayvanları, arabayı sürmek, sevketmek. 2. Hikâye etmek, söylemek, anlatmak. TDK DS. - I s. 410
- aydetmek** Türkü söylemek. TDK DS. - I s. 411
- aydıjı** Habar beriji, beyân ediji, duýduriji. Trkm. D. S. s. 29
- aydım** Sungat termini Saza goşup nabızlı heñ bilen aydılyan goşğı. Edebiyat termini Halk döredejiliniñ sazlı žanrı. Trkm. D. S. s. 29

aydınmak (I) 1. Sövmek, kötü kötü söylenmek. 2. Darılmak. 3. Nankörlük etmek. 4. Kendi kendine söylenmek. 5. Şikâyet etmek. TDK DS. - I s. 412
aydırmaa Ayılmak, uyandırmak. GTS s. 22
aydışmak 1. [bkz. aydeşmak -1]. 2. Tartışma yapmak, dil kavgası etmek. 3. [aydeşmak -2] 4. [aydeşmak -3] TDK DS. - I s. 412
aydıvermek, (eydivermek) Söyleyivermek. TDK TS. - I s. 317
aydıvermek, aydıvermek [aydırmak, aydumak, aytıvermek] Söylemek, haber vermek, açıklamak, anlatmak. TDK DS. - I s. 412
ayıq 1. Ayık. 2. Uyanık kalan. 3. Zeki, anlayışlı. 4. Dikkatli, ihtiyatlı. Sev. ESTY s. 113
ayt 1. Söylemek. 2. Söylemek, seslendirmek. 3. Ad vermek, çağırmak 4. Çağırmak, seslenmek. 5. Emretmek, buyurmak. 6. Cevap vermek. 7. Yargılamak. 8. Konuşmak. 9. Söylemek. 10. İstek . 11. Rapor, bildiri. Ayt~ayıt-. Sev. ESTY s. 111
aytar Haberci. TDK DS. - I s. 432
aytılnan Adı çıkan, ünlü, anlı şanlı. TDK DS. - I s. 432
aytışmak 1. Atışmak, tartışmak, münakaşa etmek. 2. ed. Halk şairleri belli bir ayak çerçevesinde karşılıklı atışmak. TDK 2005 TS. s. 164
aytmak Bir zat hakda habar bermek, duydurmak, diymek. Yerine yetirmek. Gürrün bermek, söhbet etmek, gürlmek. Trkm. D. S. s. 32

a₂ +y isim kökenli türemiş kelimeler:

ay “ay, mehtap” cm. a:y. Sev. ESTY s. 98
ay (I) is. Yér küresinin şekli olub, onunla birlikte güneşin etrafında fırlanan ve géceler in'ikas éden güneş ışığı ile ışıklanan göy cismi. // mec. Gözelin camalına teşbih (be'zen ay üz, ay parçası, on dörd gécelik ay ve s. Terkiblerde işlenir). 2. İlin bölündüyü on iki hissedenden her biri. Az. Dil. İz. Lüg I s. 42
ay (II) 1. Art arda gelen iki yeni ay arasında geçen süre. 2. Yılım on iki bölümünden her biri. 3. Bir ayın herhangi bir gününden ertesi ayın aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre. TDK 2005 TS. s. 151
ay Astronomiýa Asman jisimi, Günün şöhesinden ýagıtı alýan planeta, hareketi boýunça yeriñ hemrası. Kalendar hasabı boýunça otuz günün jemi, ýılıñ on iki böleginin biri. Trkm. D. S. s. 29
ay Ay. GTS s. 21
ay Yer yuvarlağının uydusu olan gök cismi, kamer. TDK 2005 TS. s. 151
ayam [ayamılık, ayar (IV)] 1. Yağmursuz, güneşli hava. 2. Hava. TDK DS. - I s. 405
ayanlama Karanlığın aydınlanması, fena havanın iyileşmesi, ağır hastanın tehlikeyi atlması. TDK DS. - I s. 407
ayaz 1. Açık, berrak (hava). Sev. ESTY s. 102
ayaz 1. Ayaz, soğukluk, don. 2. Açık hava. 3. Işık, parlaklık. 4. Açık hava. Sev. ESTY s. 102
ayaz (I) 1. Işık, aydınlık. 2. Yıldız. TDK DS. - I s. 409
ayaz (II) 1. Kel. 2. Seyrek saçlı baş. TDK DS. - I s. 409
ayaz 1. Duru, sakın havada çıkan kuru soğuk. 2. Çok soğuk hava, gece. TDK 2005 TS. s. 156
ayaz Ayaz (Kuru soğuk). GTS s. 22
ayaz Güýçli gurı sowuk, ańzak. Trkm. D. S. s. 61
ayaz is. Gışda buludsuz, aydın gécelerde ğuru soyuğ, şahta; ümumiyyetle berk soyuğ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48
ayaz Açık, bulutsuz (hava). TDK TS. - I s. 312
ayazımağ f. 1. Göy üzü alınmağ, buludan, dumandan temizlenmek, aydınlaşmağ. 2. Géce ayazında berk üşümek, soyuğdan donmağ. 3. mec. Ağır hestelikten ayılmağ, biraz yaşşılamağ, hesteliyi yüngülleşmek, rengi özüne gelmek, benizi açılmağ. //mec. Açılmağ. // Ayılmağ, özüne gélmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48
ayazımak Hava ayaza çekmek. TDK DS. - I s. 409
ayazıtmağ f. Ayaza vérmek, şahtaya vérmek, soyutmağ, dondurmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48
ayazıtmak Yağışlı, kapalı hava açılmak, ışımak, açılır gibi olmak. TDK DS. - I s. 409
ayazlağı Rüzgârı kesen, soğuktan, koruyan ağaç ya da eğreti çardak. TDK DS. - I s. 409
ayazlamak 1. Hava ayaza çevirmek. 2. Ayazda kalıp üşümek. 3. argo Boş yere beklemek, eline bir şey geçmemek. TDK 2005 TS. s. 156

ayazlamak, ayazlanmak Serinlemek. TDK DS. - I s. 409

ayazlıg is. 1. Buludsuz, aydın, éyni zamanda da soyuğ gece ya gündüz. 2. (meh.). At çölünün içine astar kimi dikilen kéçe. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48

ayazlık [ayaz (IV) -1, 2; ayazma (II)] 1. Balkon, taraça, tahtaboş. 2. Salon. 3. Sofa 4. Çardak. 5. Güverte. TDK DS. - I s. 409

ayazlık Evlerde serinlemek için kullanılan önü açık yer, tahtaboş, balkon, taraça. TDK 2005 TS. s. 156

aybaşı Adet. TDK 2005 TS. s. 157

aybeniz sif. (şair.). Sifeti ağ, gözel, göyçek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48

ayça Hilal. TDK 2005 TS. s. 157

ayçiçeği 1. Birleşikgillerden, sarı renkli çiçeği çok iri olan, yurdumuzda çok yetiştirilen bir bitki, gün çiçeği, günebakan, gündöndü (Helianthus annuus). 2. Bu bitkinin yağ çıkarılan ve çerez olarak da yenilen tohumu. TDK 2005 TS. s. 157

aydede Ayçiçeği. TDK DS. - I s. 411

aydın Yağtı, durı, açık. Doğrı, anık, inamlı, hakıkı. Belli, mälim, äşgär. Trkm. D. S. s. 29

aydın (I) Alnı beyaz sığır. TDK DS. - I s. 412

aydın (II) [aydın çiçé, aydın çiçeği, aydın gülü, aygın çiçeği, aygün, aygün aşığı, aygün çiçeği] Ayçiçeđi. TDK DS. - I s. 412

aydın 1. Işık alan, ışıklı, aydınlık. 2. Kültürlü, okumuş, bilgili, düşünceli (kimse), münevver. 3. Kolayca anlaşılacak kadar açık, vazıh (söz veya yazı). TDK 2005 TS. s. 157

aydın Aydın. GTS s. 22

aydın sif. 1. İşığlı, aylı mehtab. 2. İşığlı, nurlu, ışığısaçan. // Parlağ. 3. Buludsuz, açığı, temiz. 4. Héç bir sübhe doğulmayan, aşkar, açığı, belli, me'lum, mübhesiz. 5. yahşı başa düşülen, seçilen, gavranılan, eşidilen, görünen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48

aydın, (aydınlı) 1. Münevver, ziyadar, ışıklı. 2. Nur, ışık, aydınlık. 3. Ruşen, açık, aşıkâr. TDK TS. - I s. 314

aydınlanma 1. Aydınlanmak işi. 2. mec. Bir sorun üzerine gereği kadar bilgi edinme, tenevvür. 3. fiz. Bir yüzeyin, karşısına konulan eşit ışık kaynaklarının sayısı ile orantılı olarak aydınlık görünmesi. TDK 2005 TS. s. 157

aydınlamağ f. 1. Aydınluğ olmağ, açılmağ, buludan ve s. -den temizlenmek. 2. Aşkar olmağ, belli olmağ, me'lum olmağ, müeyyenleşmek. 3. Yahşı görünmek, aydın görünmeye başlamağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 49

aydınlatici 1. Aydınlık verici. 2. mec. Bir sorunla ilgili gerekli bilgileri veren. TDK 2005 TS. s. 157

aydınlattmak 1. Karanlığı giderip görünür duruma getirmek. 2. mec. Bir sorun üzerine bilgi vermek. TDK 2005 TS. s. 157

aydınlığ is. 1. ay ışığı, mehtap açığı ve ışığı hava. 2. İşığ, nur. 3. İşığlı yer. 4. mec. Hoşbehtlik me'nasında Az. Dil. İz. Lüg I s. 49

aydınlık (II) Mutluluk, saadet. TDK DS. - I s. 412

aydınlık 1. Bir yeri aydınlatan güç, ışık. 2. Bir yapının ortasına gelen oda ve öbür bölümlerin ışık alması için damın ortasından zemine kadar açılan boşluk. 3. sf. Işık alan. 4. sf. mec. Kolay anlaşılacak derecede açık olan, vazıh. 5. sf. mec. Kötülükten uzak, temiz, saf. TDK 2005 TS. s. 157

aydınlıklı Aydın, neşeli. GTS s. 22

aydınnatmaa 1) Işıldamak, parlamak. 2) Aydınlatmak. 3) Okutmak, öğretmek. GTS s. 22

aydınnık Işık, parıltı. GTS s. 22

ayevi Ayla. TDK 2005 TS. s. 157

ayğabağ(ı) Bah. Aybeniz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 48

aygarañı Aysız, ışısız gece. TDK DS. - I s. 413

ayđal Ay parçası gibi. TDK DS. - I s. 415

ayla 1. Döndürmek, çevirmek. 2. Sürmek. 3. Geri dönmek. 4. Yönelmek, çevrilmek. Sev. ESTY s. 109

ayla 1. Ay'ın ve bazı yıldızların dolayındaki ışık çevresi, ay ağılı, ayevi, hale. 2. Bazı kutsal kişilerin başı etrafında gösterilen ışık çevresi. TDK 2005 TS. s. 160

ayla Ay hesabıyla, aylık olarak. TDK TS. - I s. 327

aylak (III) Bir aylığına tutulan işçi, hizmetçi. TDK DS. - I s. 424

aylı 1. Üzerinde ay biçimi bulunan. 2. Ay ışığı olan, mehtaplı. 3. hlk. Gebe. TDK 2005 TS. s. 160

aylı sif. Ay ışığı ile ışılanmış mehtab. Az. Dil. İz. Lüg I s. 52

aylğ 1. saf. Ayda bir defa olan, her ay olan, bir ayda görülen, bir aya mehsus olan, ayda bir defa çıkan. 2. sif. Bir ay müddeti, bir ay devam eden, bir ay teleb edeni bir aya hasil olan. 3. is. (dan.). Bir ayda alınan maaş, mevacib, zehmet hağğı. 4. is. Her hansı bir işi, ictimai kampanyayı keçirmek için bir aylğ müddet. 5. Yaşı bir ay olan, 30 günlük. Az. Dil. İz. Lüg I s. 52

aylğçı sif. Ay hesabı ile, aylğ müzd ile işleyen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 52

aylğlı sif. Maaşlı, maaşla çalışan, hizmet eden. Az. Dil. İz. Lüg I s. 52

aylık 1) Aylık. 2) Aylıkçı. 3) Aybaşı hali. 4) Aylık gelir. GTS s. 24

aylık Bir ayın dowamında çekilen zähmete döwlet tarafından tölenyän hak. Trkm. D. S. s. 30

aylık 1. Birine, görevi karşılığı olarak veya geçimi için her ay ödenen para, maaş. 2. sf. Bir ay içinde olan. 3. sf. Bir ay süren. 4. sf. Ayda bir kez yapılan veya çıkan. 5. sf. Belirli aydan beri var olan. 6. zf. Ay olarak, bir ay için. TDK 2005 TS. s. 160

aylıkçı 1. Aylıkla çalışan kimse. 2. Başka geliri olmayıp yalnız aldığı aylıkla geçinen kimse. TDK 2005 TS. s. 160

aylıkçı Hizmet gören. GTS s. 24

aylıklı 1. Aylık alan (kimse), maaşlı. 2. Karşılığı aylıkla ödenen. TDK 2005 TS. s. 161

aypara is. 1. ayın nazik gövs şeklinde olan dövrü; hilal; yeni ay, bir-iki günlük ay. 2. (köhn.). Gızıl ya gümüşden gayrılan yarım daire şeklinde gädin bezeyi. 3. bah. Ay parçası 2-ci me'nada. Az. Dil. İz. Lüg I s. 53

aypek Ay'ın onbeşinci günü, dolunay. TDK DS. - I s. 429

aysar 1. Ayın etkisiyle huyunun değıştiğı sanılan (kimse). 2. Değışken huyulu, kararsız (kimse). TDK 2005 TS. s. 164

aysız Ay ışığı olmayan (gökyüzü, gece). TDK 2005 TS. s. 164

aysız Ayın olmadığı zaman. GTS s. 24

aysız sif. Ğaranlığ, ay ışığı olmayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 55

ayüzlü sif. (şair.) Gözel, göyçek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 55

Arkaik Türkçede asli **a₁** ya da **a₂** sesi veya yansıma olmayan, sonradan ses değışmeleri ile **a** olan sesler, bir kelime ailesi kökü oluşturmazlar. Bu sesler köklerine farklı anlam ayırt edici ünsüzler gelerek kökene bağlı anlam farklılıkları da oluşturmazlar.

ol > a: Eski Türkçe **ol şahıs zamiri** olarak kullanılan kelimenin kökündeki **l** ünsüzünün düşmesi ve **o** sesinin **>** şahıs zamiri üzerine aldığı **a** vokali sebebiyle benzeşme yoluyla **a** sesi olmasıdır. Bu sestten sadece kelime köküne zamir **n**'si olarak adlandırdığımız sesin gelmesi ile zamir türevleri yapılmaktadır.

anlarsuz, (anlarsız) Onlar olmaksızın. TDK TS. - I s. 165

anı Onu. TDK TS. - I s. 150

anlar Onlar. TDK TS. - I s. 162

anlarcılayın Onlar gibi. TDK TS. - I s. 164

añır 1. diğer tarafta, orada, o zaman 2. öteki, karşı taraf 3. sonra, üzerine, ertesine 4. ötesinde, arkasında bir takı, takı Sev. ESTY s. 157

anrı zerrf. Ve sif. (dan.). 1. O yan, o teref, o yana, o terefe. 2. Hırım-ıırda. 3. Artıg-eksik, yérsiz. Az. Dil. İz. Lüg I s. 80

ansız (I), (ansuz (I)) Onsuz, o olmadan. TDK TS. - I s. 168

ana (I) 1. Ona. 2. Onu. 3. Onun için, ondan dolayı. 4. Onun hakkında. 5. Onca, ona göre. 6. Onun, onun olsun, ona fedadır. 7. Oraya. TDK TS. - I s. 118

anaber [añara, añaraber, anar banar, anarberi -1, anarbeti -1, anarı beneri -1, anarı beniri, anariberi -1, añerberi, añerbeti] Ufak tefek, öteberi, sandık eşyası. TDK DS. - I s. 244

- añadək** O zamana kadar. TDK TS. - I s. 122
- anarı** "oraya" cm. añrı Sev. ESTY s. 149
- anarı (II)** 1. Çabuk, tez. 2. Ters, aksi. 3. Ayrı. TDK DS. - I s. 252
- anarı (III)** [añırı, añrı] 1. İtibaren, -den beri 2. -den doğru, yönünden, tarafından 3. Dolayı, ötürü. 4. Karşı taraf, karşı yaka. 5. Öteye, öte taraf, öte TDK DS. - I s. 252
- añarlık** Az öte, az ileri. TDK TS. - I s. 123
- añarı, (añarı)** Öte; ileriye doğru, o bir taraf. TDK TS. - I s. 123
- añarurak** Daha ileri. TDK TS. - I s. 125
- anca (I)** [ancah -1, ancileyin -2, ança -1] 1. Ancak. 2. Sanki. TDK DS. - I s. 253
- anca (II)** [ancacuk, ancah -2, 3; ancahdan, ancak -1, ança -2] 1. Biraz önce, demin, henüz. 2. Şimdi, bu anda. 3. Birazdan, daha sonra. 4. Her zaman, daima: Anca sen böyle yaparsın. 5. Devamlı olarak, temelli. 6. Zamanla, yavaş yavaş. 7. Bu kadar, bu miktar. TDK DS. - I s. 254
- anca** 1. Böylece, bu biçimde. 2. O kadar, öyle. TDK 2005 TS. s. 97
- anca** Ancak. GTS s. 13
- anca, (ancağ, ancak, onca)** O kadar, öyle. TDK TS. - I s. 126
- ancacık** Ancak o zaman, o müddetçe, onun kadar. TDK TS. - I s. 126
- ancağ** 1. Bağl. Lakin, amma 2. Zerf me'nasında. Çetinlikle, zorla, gülbela ile 3. Edat kimi işlenir- mehz, sırf, yalnız, tek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 81
- ancak** 1. "Yalnızca" anlamında, sınırlama anlatan bir söz. 2. "Olsa olsa, en çok, daha çok, güçlülükle" anlamlarında, bir şeyin daha çoğunun ilerisinin olmadığını gösteren bir söz. 3. En erken. 4. bağ. "Lakin, ama, yalnız" sözleri gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatan bir söz. TDK 2005 TS. s. 97
- ancak** 1. [bkz. anca (II) -1] 2. Tereddütle sorulan bir soruya karşı "evet" anlamında söylenen söz. TDK DS. - I s. 255
- ancalar** Niceler, niceleri, birçokları, o gibiler. TDK TS. - I s. 128
- ancaru** O kadar. TDK TS. - I s. 129
- ancılayın** Onun gibi, o kadar, öyle. TDK TS. - I s. 129
- anda** "orada" cm. oñda. Sev. ESTY s. 149
- anda** 1. Orada. 2. Onda, o Hususta, o mevzuda. 3. Oraya. 4. O zaman. TDK TS. - I s. 132
- andak (III)** Ondand sonra. TDK DS. - I s. 256
- andak** 1. Hemen, o anda, derhâl. 2. O kadar. TDK TS. - I s. 137
- andan** 1. ondan dolayı, oradan 2. sonra, ardından 3. çünkü, dolayı 4. ek olarak. Sev. ESTY s. 150
- andan (I)** 1. Mademki, sonra, bakalım. 2. Ondand. TDK DS. - I s. 258
- andan** 1. Ondand. 2. Ona. 3. Sonra, ondan sonra. 4. Ondand Ötürü. 5. Oradan. 6. Onunla. TDK TS. - I s. 138
- andana** Sonradan. TDK DS. - I s. 258
- anday** 1. Öyle, öylesi. 2. Böyle, bu yüzden. 3. Az miktarda, biraz. 4. Hemen, yakında. Anday~andaq~andag Sev. ESTY s. 149

ı > a : Eski Türkçe kelime başı ünlüsü **ı** ya da **yø** **ı** olduğu halde, bu sesin zayıflığı ve üzerine gelen eklerin vokalinin **a** olması sebebiyle **ı** genişleyerek **a** olarak kullanılmaya başlar. Burada **ıgla-** (**yıgla-**), **ıgaç** (**yıgaç**) ve bunlara bağlı kavramlar çerçevesinde kelimeler türetilir. Bu ses kelime ailesi kökü oluşturan asli bir **a** sesi değildir.

- a:gi** 1. Ağlama. 2. Hüzünlü şarkı. Sev. ESTY s. 79
- aaalamaa** Ağlamak. GTS s. 1
- aaç** Ağaç. GTS s. 1
- aaçlanmaa** Ağaçlandırmak. GTS s. 1
- aaçlık** Ağaçlık, ormanlık yer. GTS s. 1
- aaalamak** Ağlama. GTS s. 1
- aaalamsamaa** Ağlamaklı olmak. GTS s. 1
- aaalamsık** Ağlayan. GTS s. 1

- aalaşıklı** Ağlamayı seven kişi. GTS s. 1
- aalayıcı** Çabuk ağlayan. GTS s. 1
- aalayış** Ağlama; dert yanma, şikayet. GTS s. 1
- abanız** Yaş ağaç. TDK DS. - I s. 8
- aç** Ağaç. TDK DS. - I s. 55
- ağaç** 1. Ağaç, tahta. 2. Ağaç gövdesi. 3. Ağaç, orman. 4. Uzunluk ölçüsü (yaklaşık 6-7 km). 5. (mec.) Kukla, ahmak. 6. Penis. Sev. ESTY s. 71
- ağaç** 1. Esası düybünden şaha ayrılıp ösyân köpyıllık ulı ösümlük. Trkm. D. S. s. 15
- agala (II)** Hayvan üzerinde buğday sapı taşımak için kullanılan ve sahra denilen bir aletin çatalı parçası. TDK DS. - I s. 75
- agalama** Tahta kürek, sıyrığı. TDK DS. - I s. 75
- agı** Bir zada gatı gınanılarda ya-da gatı agırı zararlı edilÿân gözÿaş. Ölüm-yitimde gınanıp bildirilip edilÿân ses. Trkm. D. S. s. 19
- aglak (II)** 1. Hemişe aglap yören, köp aglayan. Trkm. D. S. s. 15
- aglamak** 1. Gözÿaş etmek, gözünüden yaş dökmek. 2. Göçme manıda Bir zada gınanıp zeÿrenmek, ahmır çekmek, zararlamak. Trkm. D. S. s. 15
- aglamjramak** 1. Bir zada gınanıp ya-da nebsiñ agırıp, göze yaş aylamak, zeÿrenip çala aylamak. 2. Zeÿrenen bolup jögülik etmek, yalandan aglan bolmak. Trkm. D. S. s. 18
- ağac** is. 1. Budağları ve berk gövdesi olan çohillik bitki. 2. Ağacdan hazırlanan tir,direk,tahta,şalban ve s. 3. Ele götürülen esa. 4. (köhn.). Tahminen. 5. 6-7 kilometre beraber uzunluğ ölçüsü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağacat** Tabut. TDK DS. - I s. 79
- ağacatma** is. (köhn.) 1. El ağacı kimi bir ağaçla oynanılan oyun adı. 2. Keçmişde goyun satdıvda, seçme olmasın déye, sürünün içine ağac atıb, onun bir hissesini ayırma. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağacayağ** is. (köhn. Meh.) 1. Ayağlarına garmağlı ağaçlar tahıb gezen oyunbaz. 2. Gılçası olmadığı için ağacdan gayırılmış sun'i ayağla gezen adam:ahsağ. 3. mec. Uzundraz adam. 4. (zool.) Su kenarında yaşayan uzunayağ bir guş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağacdéşen, ağacdelen** is. (zool.) Ağac koğuşlarındaki cücülerle gidalanan uzun sert dimdikli guş. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağacı (I)** [ağan ağacı, ağcı, ağcık, ağı ağacı, ağıcık, ağı çalı, ağı çiçeği, ağı dalı, ağıcık, ağü ağacı] Zakkum. TDK DS. - I s. 79
- ağackepeneyi** is. (zool.) Ağaçlara ziyan vuran kepeneya ohşar gücü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağaclamağ** f. Ağaçla vurmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağaclaşmağ (I)** ğarş. Bir-birinin ağaçla vurmağ, ağaçla vuruşmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağaclaşmağ (II)** f. Ağac kimi berkimek, sertleşmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağaclı** sif. 1. Ağacı olan, ağacı çoh olan. 2. Elinde ağac olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağaclığ** is. 1. Çohlu ağac bitmiş yer, meşelik yer. 2. Sif. me'nasında. Ağaçları çoh olan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağacmışarlayan** sif. Mişarla ağac kesen, yahud ağacdan tahta kesen. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağacovan** is. (zool.) Ağac odunacağını ve ğabığını ovub déşen, surfesi olan böcek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 14
- ağacvarı** sif. Ağacohşar, ağac kimi. Az. Dil. İz. Lüg I s. 13
- ağaç** Tarak genişliğı 1,5 metre olan kilim dokuma tezgâhı. TDK DS. - I s. 80
- ağaç (I), (ağac)** Sopa, değnek. TDK TS. - I s. 26
- ağaç (II)** 1. Bir kilometre kadar olan bir uzunluk (ölçüsü). 2. 68 santim uzunluğunda ağaçtan yapılmış arşın. TDK TS. - I s. 28
- ağaç** 1. bot. Meyve verebilen,gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 2. sf. Bu bitkilerin gövdesinden ve dallarından yapılan. 3. Direk. TDK 2005 TS. s. 28
- ağaçcık** Taflan gibibi dalların dibinden başlayarakcatallardan küçük ağaç. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaççılık** Ağaç yetiştirme işi. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçdelen** [ağaç gaganası-l,ağaç delen] Ağaçkakan kuşu. TDK DS. - I s. 80
- ağaçdelen** Yuva yapmak için ağaçları delen böcek. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçkakan** Serçegillerden, gagasıyla ağaçları oyabilen ve ağaç kurtlarını yiyerek beslenen, uzun gagalı kuş. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçkesen** Zar kanathılardan,kurtçuları en çok gül fidanları üzerindeyasayarak yapraklara zarar veren,kara renkli bir böcek. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçlamak** Sopa ile dövmek. TDK TS. - I s. 28

- ağaçlandırmak** Bir yeri ağaçlı duruma getirmek. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçlanma** 1. Ağaçlaşmak durumu. 2. fiz. Bitki şekilleri gösteren ve akiklerde olduğu gibi maden filizlerinin gerek yüzeyinde gerek içlerinde rastlanan dogal desen. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçlı** Ağaçlı olan. TDK 2005 TS. s. 29
- ağaçlık** 1. Ağaç öbeği. 2. Ağacı bol olan yer. TDK 2005 TS. s. 30
- ağaçsı** Ağaca benzeyen, ağacı andıran. TDK 2005 TS. s. 30
- ağaçsız** Ağacı olmayan. TDK 2005 TS. s. 30
- ağar (I)** [ağzan] Ağaç gövdesinden oyulan su yalağı. TDK DS. - I s. 81
- ağâre** Kağıt tekerleğinin ve mazının hareket ederken kaymasına engel olmak için, kağıt okunun üzerine konulan ağaç parçası. TDK DS. - I s. 82
- ağaş** [ağış (I), ağış] Ağaç. TDK DS. - I s. 85
- ağatçı** Ağıtçı, mersiyeçi. TDK DS. - I s. 85
- ağcağobağ** is. (bot.) Yaşıllaştırma ve tikinti işlerinde işlenen ağac növü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 29
- ağı (2)** is. Köhne meşetde: arvadların ölü üstünde, yasda avazda söyledikleri yanıklı sözler. Az. Dil. İz. Lüg I s. 16
- ağıcı** is. Köhne meşetde: ağlaşma zamanı ağı söyleyen, ölünü ohşayıp ağlayan kadın. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağıt (I)** [ağat (I), avut (II) -1] 1. Ölen bir kimsenin iyi hallerini ve ölmesinden duyulan acıları sayıp dökmek üzere söylenen ezgi, ezgi ile mersiye söyliyerek ağlama. 2. Gelin olan bir kızın arkasından meziyetlerini sayıp dökerek ağlama. TDK DS. - I s. 93
- ağıt** Ölen bir kimsenin gençliğini, güzelliğini, iyiliklerini, değerlerini, arkada bıraktıklarının acılarını veya büyük felâketlerin acılı etkilerini dile getiren söz veya okunan ezgi, yazılan yazı, sağı, mersiye. TDK 2005 TS. s. 34
- ağıtçı** 1. Ağıt söyleyen, ağıt söyleyerek cenaze sahiplerini ağlatan. 2. Gelin olan kızın etrafındaki topluluğa söylediği ağıtlarla hüznü veren, onları ağlatan (kimse). TDK DS. - I s. 93
- ağıtçı** Ölüye ağıt söylemek için para ile getirilen kimse, sağıcu. TDK 2005 TS. s. 34
- ağıtçı** Ölü için ücretle ağlayan (kadın). TDK TS. - I s. 43
- ağıtlama** Ölmüşleri anmak için düzenlenen törende okunan övgü. TDK 2005 TS. s. 34
- ağıtmak (I)** Ölünün meziyetlerini sayıp dökmek. TDK DS. - I s. 94
- ağladıcı** sif. 1. Ağladan, gözyaşardı. 2. Te'sirli, yanıklı, amanacağı, teessüflü. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağlağan** sif. Ve is. 1. Çoh ağlayan, hemişe ağlayan, tez-tez ağlayan. 2. mec. Hemişe halından şikayet ve narazalığ eden, hemişe öz heğigi veziyyetini pis göstermeye, varını gizletmeye çalışsan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağlağan** Çok ağlayan, sık sık ağlayan. TDK TS. - I s. 46
- ağlağanlıg** is. 1 Tez-tez daim ağlamağ hasiyyeti. 2. mec. Hemişe halından şikayet ve harazlıg etmek hasiyyeti, hemişe öz heğigi veziyyetini pis köstermeye çalışmağ hasiyyeti. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağlak (I)** [ağlaç -1,2; ağlağan (I) -1, 2; ağlah, ağlamsek, ağlamsuk, ağlamuk ağlarca-2, ağlarıcı, ağlaz-1,2] 1. Vara yoğa ağlıyan, sulu gözlü 2. Oyun bozan, mızıkçı 3. Asma budanırken, çubuğun kesilen yerinden akan su, özsuyu. 4. Nemli (yiycekler hakkında). TDK DS. - I s. 101
- ağlamağ** f. 1. Şiddetli ağrı, ruhi sarsıntı ve ya başga bir ağır teessürat neticesinde köz yaş abıtmağ. 2. mec. Yas tutmağ, matem sahlamağ. 3. mec. Heyatından, yaşayışından, veziyyetinden şikayetlenmek. 4. mec. Yaşvarmağ, yalvara-yalvara istemek. 5. Bir sıra sözlere goşularağ mühtelif ifadeler düzeldilir. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
- ağlamak (I)** Kesilen bağ çubuğunun budanan yerinden özsuyu akmak. TDK DS. - I s. 101
- ağlamak** 1. Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb. nin etkisiyle gözyaşı dökmek. 2. Ağaç budandığında kesilen yerlerden besi suyu veya öz su akmak. 3. (-den) mec. Sızlanmak, yakınmak. 4. (-e) mec. Bir duruma üzölmek. TDK 2005 TS. s. 39
- ağlamaklı** Ağlar gibi olan, üzöntülü. TDK 2005 TS. s. 39
- ağlamalı** sif. Pis, facieli, çoh ağır, acınacağı. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
- ağlamsamak** [ağlanısı olmak, ağlayımsı olmak] Ağlıyacak gibi olmak, ağlamaklı olmak. TDK DS. - I s. 101
- ağlamsek** [bkz. ağlak (I) - 1]. TDK DS. - I s. 101
- ağlamsı** [ağlamsur] Ağlıyacak hale gelmiş, ağlamaklı. TDK DS. - I s. 101
- ağlamsı** Ağlayacak gibi, ağlamalı. TDK 2005 TS. s. 39
- ağlamsı(n)mağ** f. Ağlayan kimi olmağ, gözleri yaşla dolmağ, doluhsunmağ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26

ağlamsımak, (ağlamasımak, ağlamsınmak, ağlasımak) Ağlar gibi yapmak, ağlar hâle gelmek. TDK TS. - I s. 47
ağlamuk [bkz. ağlak (I) -1]. TDK DS. - I s. 101
ağlanmak İçin için ağlamak. TDK TS. - I s. 48
ağlantı hafif hafif ağlama. TDK 2005 TS. s. 39
ağlar sif. Ağlayan, gözüyaşlı, gözü yaşla dolu. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
ağlarca (I) 1. Olduğundan az gösterip, açındıran kimse. 2. [bkz. ağlak (I) - 1] 3. Tenha yerlerde yaşadığına ve ağladığına inanılan görüntü, şeytan. TDK DS. - I s. 101
ağlarcasına serf. Özünü ağlayan kimi göstererek, ağlamsına-ağlamsına. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
ağlarıcı [bkz. ağlak (I) -1]. TDK DS. - I s. 101
ağlaşmak 1. Birlikte ağlamak 2. (nsz) Sızlanmak. TDK 2005 TS. s. 39
ağlatı Trajedi. TDK 2005 TS. s. 39
ağlatıcı Ağlamaya yol açan şey. TDK 2005 TS. s. 39
ağlatmağ f. 1. Ağlamağa mecbur étmek. Birinin ağlamasına sebep olmağ. 2. mec. Çoğ te'sir etmek, son derecede müteessir étmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 26
ağlavu [bkz. ağla -1]. TDK DS. - I s. 102
ağlayan Dolu yağmadan 4-5 dakika önce duyulan ses, uğultu. TDK DS. - I s. 102
ağlayıcı Ağlayan. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
ağlayıcı Ölünün ardından ağlamak için para ile tutulan kimse, ağıtçı, yasçı. TDK 2005 TS. s. 39
ağlayış Ağlama. Az. Dil. İz. Lüg I s. 25
ağlazlamak Mızıkçılık ederek ağlamaklı olmak. TDK DS. - I s. 102
ağlazlık Mızıkçılık, oyun bozanlık. TDK DS. - I s. 102
ağut Ağlama, ağıt. TDK DS. - I s. 115

u> a : Eski Türkçe kelime başı ünlüsü **u** ya da **yø u** olduğu halde bu sesin zayıflığı ve üzerine gelen eklerin vokalinin **a** olması sebebiyle, **u** düzleşerek **a** olarak kullanılmaya başlar. Burada **adıg > ayık, udgun > uygun** ve bunlara bağlı kavramlar çerçevesinde kelimeler türetilir. Bu ses kelime ailesi kökü oluşturan asli **a** sesi değildir.

aygın (I) 1. Uyanık, ayık, gözü açık. 2. İhtiyar, yaşlı. TDK DS. - I s. 413
aygıt Ayık, aydıñ, aşğâr, belli, mâlim. Göçme manıda Maksat, arzuw, isleg, netije Trkm. D. S. s. 29
ayğun Uyanık, gözü açık, zeki. TDK DS. - I s. 415
ayığ sif. ve zarf. 1. Baygınlığı, mestliyi kéçmiş, ağı başında. 2. Yuhuda olmayan, oyanığ, servaht. 3. mec. Sayığ, gözüaçığ, ağı başında, özünü aldatmayan, éhtiyatlı, sağlam fikirli. Az. Dil. İz. Lüg I s. 50
ayığlığ is. Ayığ adamın halı. // sayığlığ. Az. Dil. İz. Lüg I s. 50
ayık [ayih, ayuh -1, -2, ayuk (II)] 1. Ayılmış, uyanık, aklı başında. 2. Zeki, açıkğöz, anlayışlı, açık fikirli, görgülü. TDK DS. - I s. 417
ayık Ayık, uyanık .GTS s. 22
ayık, (ayığ) Aklı başında. TDK TS. - I s. 318
ayık 1. Sarhoşluğu veya baygınlığı geçmiş olan. 2. mec. Anlayışlı, uyanık. 3. zf. Sarhoşluğu geçmiş bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 158
ayıkdırmak Ayıltmak, gözünü açmak, uyandırmak. TDK DS. - I s. 417
ayıklık Uyanıklık. GTS s. 22
ayıkmak [ayihmah, ayihmak] Ayılmak, uyanmak, aklını başına almak, intikal etmek. TDK DS. - I s. 417
ayıkmak Ayılmak, kendine gelmek, uyanmak, aklı başına gelmek. TDK 2005 TS. s. 158
ayılamak Düşünmek. TDK DS. - I s. 418
ayıлмаğ f. 1. Yuhudan oyanmağ, yuhudan durmağ. 2. Baygınlığı, serhoşluğu kéçmek, özüne gelmek; huşa gelmek gözlerini açmağ. 3. mec. Gözü açılmağ, fealiyete gelmek, herekete gelmek. Az. Dil. İz. Lüg I s. 51

ayılmak 1. Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek. 2. mec. Akli başına gelip gerçeği görmek. TDK 2005 TS. s. 158

ayıltı Mahmurluk. TDK 2005 TS. s. 158

aymaa Ayılmak, uyanmak, kendine gelmek (sarhozluktan). GTS s. 24

aymak (I) 1. Ayılmak, kendine gelmek. 2. Caymak, vazgeçmek, pişman olmak. TDK DS. - I s. 426

aymak Ayılma, uyanma GTS s. 24

aymak 1. Kendine gelmek, akli başına gelmek, ayılmak. 2. mec. Gerçeği anlamak. TDK 2005 TS. s. 161

aymaz Çevresinde olup bitenlerin farkına varmayan, sezmeyen (kimse), gözü bağlı, gafil. TDK 2005 TS. s. 161

aymaz Edepsiz, utanmaz. TDK DS. - I s. 426

aymazlık Çevresinde olup bitenlerin farkına varamama durumu, aymaza yakışacak durum, gafillik, gaflet. TDK 2005 TS. s. 161

o > a : Eski Türkçe kelime başı ünlüsü **o** ya da **yø o** olduğu halde bu sesin zayıflığı ve üzerine gelen eklerin vokalinin **a** olması sebebiyle **o** düzleşerek **a** olarak kullanılmaya başlar. Burada **og-** > **ov-** > **av-** ve bunlara bağlı kavramlar çerçevesinde kelimeler türetilir. Bu ses kelime ailesi kökü oluşturan asli **a** sesi değildir.

avılmak 1. Yüreği ezilmek. 2. El ile oğulup un gibi, toz gibi olmak. TDK DS. - I s. 383

avkalamak (I) [avhalamah, avhalamak -1, avıkmak, avkallamak, avkılamak -2, 3, 4; avkmak -2, avkulamak]. 1. Isırmak 2. Örselemek, hırpalamak, ansızın altına almak. 3. [bkz. avkmak -5]. 4. Karıştırmak, iyice karıştırmak, kabartmak. 5. Sıkıştırmak. 6. Oynamak. 7. Çocuğu hırpalıyarak sevmek. 8. Azarlamak, tehdit etmek. 9. Ovmak, ovalamak, masaj yapmak. 10. Çalkalamak, elemek. 11. Yakalamak, tutmak, avuçlamak. TDK DS. - I s. 385

avkalanmak 1. Zedelenmek, hırpalanmak, örselenmek. 2. Ufalanmak. TDK DS. - I s. 385

avkam İnsanın iki eli ile, hayvanın da ağızla alabildiği miktar. TDK DS. - I s. 386

avkılamak [avkmak -7] 1. Buruşturmak. 2. [bkz. avkalamak (I) -2] 3. [bkz. avkalamak (I) -4] 4. [bkz. avkalamak (I) -9] 5. Ezmek, ufalamak. 6. [bkz. avkmak -5] 7. Çam, ceviz kabuğu veya menengiçle derileri terbiye etmek. TDK DS. - I s. 386

avkılanmak 1. Buruşmak. 2. Örselenmek, kırılmak, ufak parçalara ayrılmak. TDK DS. - I s. 386

avkımak (II) Yuğurulmuş hamuru yapışmaması için una bulayarak yumak yumak hazırlamak. TDK DS. - I s. 386

avkmak [avkalamak (I) -3, avkamak (I), avkılamak -6, avmak (III)] 1. Parçalamak, çok küçük parçalara ayırmak. 2. [bkz. avkalamak (I) -4] 3. Dövmek. 4. Çamaşırı durulamak. 5. Çitilemek, avuç içinde sıkıştırmak, ovmak, ovalamak. 6. Yenmek, mağlup etmek. 7. [bkz. avkılamak -5]. TDK DS. - I s. 387

avsınlamak (II) [avsunlamak (II) -3] 1. Avuç dolusu almak. 2. Masaj yapmak. TDK DS. - I s. 392

avsnamak Bir kimseyi ezmek eylemi göstermek. TDK DS. - I s. 392

avukmak (I) Kırmak, ezmek. TDK DS. - I s. 395

ka > kø > a : Eski Türkçe kelime başında **k** ünsüzü olduğu halde kelime başındaki **k** sesinin düşmesi ile kelime kökündeki **a** sesinin kelime başı ünlüsü gibi görüldüğü durumdur. Burada **a** sesi Arkaik Türkçeden gelen ve kök ailesi oluşturan bir ses değildir. Sonradan ses düşmesi sebebiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısı ile bunun oluşturduğu kelime ailesi asli kök olan **ka-**' ya aittir. Aşağıda bu durumda olan kelimeler sıralanmıştır.

- aydırmak** 1. Yenmek. 2. Caydırmak, vazgeçirmek. 3. Bayılanı ayıltmak. TDK DS. - I s. 412
aygırcık Araba yastığının oturduğu ağaç tabla. TDK DS. - I s. 414
ayhınmak Kaymak. TDK DS. - I s. 415
ayhıntı Toprağı akan yer. TDK DS. - I s. 415
ayılğan Akarsu yolu üzerinde sığ, temiz, dar yer. TDK DS. - I s. 418
aykır (I) Eğim, meyil, iniş. TDK DS. - I s. 423
aykırdağcı 1. Tavşan ve domuz avcılığında avı ürküten. 2. Ara bozucu, müzevvir, karıştırıcı. TDK DS. - I s. 423
aynak (II) Su kıyısında yaşayan, kara, küçük bir çeşit leylek. TDK DS. - I s. 427
aynaşık (I) Sırnaşık, arsız. TDK DS. - I s. 428
aynaşık (II) [ayneşik] Karışık, karmakarışık, dağınık. TDK DS. - I s. 428
aynaşmak (I) 1. Sırnaşmak, musallat olmak, sataşmak. 2. Bırakıp uzaklaşmak. 3. Girişmek, işe başlamak, koyulmak. 4. Alay etmek, eylemek. TDK DS. - I s. 428
aynaşmak (II) [ayneşmek] 1. Karışmak, karmakarışık olmak, birbirine girmek. 2. Yapışmak TDK DS. - I s. 428
aynaştırmak Çözmek, düzeltmek, halletmek, uyuşturmak. TDK DS. - I s. 428

ya > yø > a : Eski Türkçe kelime başında **y** ünsüzü olduğu halde kelime başındaki **y** sesinin düşmesi ile kelime kökündeki **a** sesinin kelime başı ünlüsü gibi görüldüğü durumdur. Burada **a** sesi Arkaik Türkçeden gelen ve kök aile oluşturan bir ses değildir. Sonradan ses düşmesi sebebiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısı ile bunun oluşturduğu kelime ailesi asli kök olan **ya-** ya aittir. Aşağıda bu durumda olan kelimeler sıralanmıştır.

- abiç** [abcara -1, abış (I) -1, abus arası,apıç (I), apoş,apşara, apuş] İki bacak arası, apış. TDK DS. - I s. 18
abış (I) 1. [bkz. abiç] 2. Bacağın diz kapağından yukarısı. TDK DS. - I s. 22
abraş (III) Bağdaş. TDK DS. - I s. 29
abraşan Sacayağı. TDK DS. - I s. 29
abraşmak (I) Olduğu yerde kalmak, kalakalmak (av tabirlerinden). TDK DS. - I s. 29
abraşmak (II) Bacakları açmak. TDK DS. - I s. 29
abşak (II) Paytak, apışları ayrık. TDK DS. - I s. 31
abşarmak Ayakların arasını giñ açmak. Trkm. D. S. s. 13
abutlamak Adımlarını açmak. TDK DS. - I s. 35
alev 1. Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, yalım, yalaz, alaz, şule. 2. Sıcaklık 3. Kıvılcım. 4. Aşk ateşi. 5. Mızrak uçlarına takılan küçük bayrak, flama. TDK 2005 TS. s. 71
alevlenmek 1. Alev çıkarmaya başlamak. 2. mec. Zorlu, öfkeli veya heyecanlı bir durum almak. 3. mec. Parlamak. TDK 2005 TS. s. 71
alevli 1. Alevi olan, alevlenmiş. 2. mec. Şiddetli, hararetli. TDK 2005 TS. s. 71
apa (I) 1. Yürümesi gerektiği halde yürüyemeyen çocuk. 2. Sağır, dilsiz. 3. Aptal. TDK DS. - I s. 282
apalamak 1. [bkz. abalamak (I) -4] 2. Bacakları gere gere, ayırarak yürümek. 3. Sallanarak, sendeliyerek yürümek. 4. At dörtlüna sıcıryarak koşmak. 5. Sürünmek. TDK DS. - I s. 283
apanlamak Geniş adım atmak. TDK DS. - I s. 283
apannamak 1. [bkz. abanlamak -1] 2. [bkz. abalamak (I) -4] 3. Kaplamak, doldurmak, örtmek. TDK DS. - I s. 283
apçalamak (I) [apçallamak] Düzensiz yürümek. TDK DS. - I s. 286
apıldıyık Yürümesini bilmeyen, düzgün yürüyemiyen. TDK DS. - I s. 287
apış Butların iç tarafı, iki bacak arası. TDK 2005 TS. s. 108

apışak (I) [apış apış, apışık -2, apışlaya apışlaya, apşak (I) -1, 2; apşalak, apuşak] 1. Bacaklarını açarak yürüyen, ayrık bacaklı. 2. Yan yan, bacakları aç aça yürüme. TDK DS. - I s. 287

apışak 1. Bacaklarını açarak yürüyen, ayrıkbacaklı. 2. is. Bacakları aç aça yürüme. TDK 2005 TS. s. 108

apışdı [apıştı] Sacayak. TDK DS. - I s. 288

apışlamak (I) 1. Duraklamak. 2. Bacakları ayırmak. 3. Geniş adımlarla hızlı hızlı yürümek. 4. Adımlamak. 5. [bkz. apış kurmak]. TDK DS. - I s. 288

apışlatmak Hayvanın bacaklarını germek, ayırmak. TDK DS. - I s. 288

apışlık Ağ. TDK 2005 TS. s. 108

apışmak (I) 1. Oturmak, bacakları ayırarak çömelmek. 2. Bacakları ayırarak durmak, dikilmek. 3. Birinin sırtına binmek. 4. Yorgunluktan bacakları tutulmak, yürüyememek. 5. [bkz. apış kurmak]. 6. Atlamak TDK DS. - I s. 288

apışmak 1. Hayvan yorgunluktan bacaklarını birbirinden ayırarak çöktürmek. 2. mec. Ne yapacağını kestirememek, şaşırarak. 3. hlk. Oturmak, bacakları ayırarak çömelmek. TDK 2005 TS. s. 108

apışmak Apışlarını açmak. TDK TS. - I s. 178

apıştırmak 1. Hayvanı çok yorarak yürüyecek gücünü bırakmamak. 2. den. Çifte demir atarak döndükçe geminin bir alan içinde kalmasını sağlamak. TDK 2005 TS. s. 108

apıştırmak 1. Sırta almak, bindirmek. 2. Oturtmak. TDK DS. - I s. 289

apşak (III) İskele sehпасı. TDK DS. - I s. 291

apşak, (abşak, apışak, apışık) Ayakları birbirine yakın ve bacakları açık olan. TDK TS. - I s.

2. 2. E Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

e : Tabiat taklidi olan bu ses bir kök ailesi oluşturmaz. Türkçenin fonetik dizgesi dışında çıkarılan bu **e** sesi hafif uzun, vurguludur. Görülen bir olay ya da durum karşısında gayriihtiyari çıkarılan bu ses uzun söylendiğinde **ee** diftong şeklindedir. Bu ses **b, c, d, f, h, y, ş, t** ünsüzlerinin başına gelerek hayret, nida, gösterme ve belirtme gibi ifadelerin karşılanmasını sağlar.

e (II) Müraciet çağırış bildirir. Az. Dil. İz. Lüg II s. 211

e [ebre (II)] 1. Çağırma ünlemi. 2. İğrenme, tikslenme bildirir ünlem. 3. Efendim, ha öyle mi anlamında kullanılır. 4. Evet, peki. 5. Devam et, sonra anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1649

e 1. Başına getirildiği cümledeki kavrama göre çeşitli tonlar alarak birtakım duygular anlatan söz. 2. Soru vurgusuyla şaşma ve merak anlatan bir söz. 3. Ardından gelecek söz ve davranışları öğrenmek amacıyla soru kavramı taşıyan, beklentiyi içeren bir seslenme sözü. 4. "Öyle ise, öyle olunca, madem ki öyle" anlamlarında bir söz. TDK 2005 TS. s. 597

ebe (X) [êbbê, ebbêh -1, ebebe (III), ebee (I), ebeh -1, eberu, ebey, ebi (I), eboo -1, ebre (I), ebu (I), ebül, ege (VI), ele, eleh (I), elleh, ene (I), enee, eppe (II)] 1. Şaşma bildirir ünlem. 2. Cansıkıntısı, bıkkınlık, yorgunluk bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1650

ebeh [ebek (I) -2, ebih, ebiy] 1. [Bkz. ebe (X) -1] 2. Acı bildirir ünlem. 3. Birini korkutmak için söylenir. 4. Seslenme ünlemi. TDK DS. - V s 1652

ebek, êbek (I) [eboo -2, ebu (III)] 1. Korku bildirir ünlem. 2. [Bkz. ebeh -2] TDK DS. - V s 1653

ebilbil Tavuk, hindi vb. kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. TDK DS. - V s 1657

ebile Böyle, şöyle. TDK DS. - V s 1657

ebü Küçümseme bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1659

ece (II) Çocukları korkutmak için kullanılan bir sözcük. TDK DS. - V s 1659

ece (IV) Seslenme ünlemi. TDK DS. - V s 1659

ecece [ecik (V)] Küçük çocukları eğlendirmek için söylenen söz. TDK DS. - V s 1659

- eeç** Kendinden küçüklere söylenen söz. TDK DS. - V s 1660
- ede (II)** [edi (III)] Dinle anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1663
- ee** Seslenme ünlemi. TDK DS. - V s 1667
- efildemek** Rüzgar yavaş bir biçimde ve serin olarak esmek. TDK 2005 TS. s. 603
- efildemek** Titremek. TDK TS. - III s 1387
- efilemek (II)** [efirdemek] 1. Rüzgâr hafif hafif esmek. 2. Hafif hafif esen rüzgârın etkisiyle bitkiler dalgalanmak. TDK DS. - V s 1669
- efilemek** Efil efil esmek. TDK 2005 TS. s. 603
- efillenmek** Koku yayılmak. TDK DS. - V s 1669
- efilti (II)** [efirti] Serin serin esen rüzgar. TDK DS. - V s 1669
- efir** Nefes, soluk. TDK DS. - V s 1669
- eğ (III)** Peki, öyle olsun anlamında. TDK DS. - V s 1674
- eh (I)** İğrenme bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1689
- eh (II)** Küçük çocukların pisliği. TDK DS. - V s 1689
- eh (III)** Alacağın olsun anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1689
- eh** 1. Makullamazlık duygusunu aňladýar. 2. Gorkı duygusunu aňladýar. Trkm. D. S. s. 827
- eh** 1. Olur, peki veya fena değil anlamlarında kullanılan bir söz. 2. Bezginlik anlatır. TDK 2005 TS. s. . 608
- eha** Peki, olur, kabul anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1689
- ehe** 1. Görüşme ve tartışmalarda "evet, tabii, kabul ediyorum" anlamında kullanılır. 2. Birine seslenme ünlemi. TDK DS. - V s 1689
- ehe** Biriniň gürrüni diňlenende, gürrüne hi-hawa berlende, içki duýgı ýüze çıkarılанда, bir zat makullananda «hawa» manısında aýdılýan ümlük. Trkm. D. S. s. 822
- ehehe** Üzüntü ifade eder. GTS s. 89
- ehem (II)** Alay etmekte kullanılan bir ünlem. TDK DS. - V s 1689
- ehem (III)** İşte, al anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1689
- ehey** Ýüzlenmegi aňladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 827
- ehi** Değil mi anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1690
- ehyana** Eger, hergah işdir. Az. Dil. İz. Lüg II s. 264
- ek (I)** Çocukların bir şeyden sakınmaları için söylenir. TDK DS. - V s 1691
- ek (II)** 1. Bir zat inker edilip jogap berlende aydılýan modal söz. Trkm. D. S. s. 297
- ékde (I)** [ekti (I) -5] Keçi vb. hayvanları çağırma ünlemi. TDK DS. - V s 1691
- eleee** Biriyle alay ederken kullanılır. TDK DS. - V s 1709
- eleey** Korku bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1709
- elelele** Ah, of, ay anlamında ünlem. TDK DS. - V s 1710
- elesi ne** O ne biçim söz anlamında. TDK DS. - V s 1711
- eletek** Çocukların bilya oyununda, bilye bir engele rastlarsa, bu söz kullanılır. TDK DS. - V s 1712
- eley (I)** Üzüntü bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1713
- ey (I)** Birine habar gatılанда ulanılyan yüz tutma söz-ümlük. Trkm. D. S. s. 797
- éy (II)** Nida. Müraciyet, çağırış için işlenir. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- ey** Bir zada perwaýsızlık, parhsızlık ýa-da ahmırlılık bilen seredenilende ulanılyan ümlük. Trkm. D. S. s. 825
- eya (I)** [eyde] 1. Bana bak, beni dinle anlamında. 2. Öyle ise, madem ki anlamında. TDK DS. - V s 1818
- eye (IV)** Erkeğin karısına sesleniş ya da hitap şekli. TDK DS. - V s 1819
- eyha** Sürü hayvanlarına seslenme ünlemi. TDK DS. - V s 1821
- éyhana** 1. Birden, olmaya, olmaya-olmaya, işdir. 2. Hergan, eger, şayed. Az. Dil. İz. Lüg II s. 193
- éy-hay** Bağ ay-hay. Az. Dil. İz. Lüg II s. 193
- eysilesi** Geberesi anlamında ilenç. TDK DS. - V s 1827
- eyyäm** Bir zadıň bolup gutarandığını bolup geçendığını aňladýan söz. Trkm. D. S. s. 797
- ezze** Şaşkınlık bildirir ünlem. TDK DS. - V s 1830

a> e : Düz, geniş ince sıradan normal bir tını ile söylenen bu ses **a>e** değişimi olarak karşımıza çıkar. Daha çok çocuk dili diye adlandırdığımız tabiat taklidi sese dayanan, **aba, apa, ata** gibi kelimelerin söylenişte **a>e** değişimi ile ince sıradan

kullanımı sebebiyle ortaya çıkan bu **e** sesi kelime ailesi oluşturan kök seslerden değildir. Ancak günümüz Türk Dilinde **e** sesi olarak karşımıza çıkar. Kelime kökündeki **b/** sesinin **b/> v/; b/>c/; b/>ç/; b/>j/; b/>m/; b/>n/** değişimleri ile kelime kökündeki **d/>y/; d/>z/** değişimleri de bu ses altında ele alınmıştır.

Yine **a>e** değişmesinde **aka, aga,** gibi akrabalık, büyüklük kavramları veren kelimelerin yine **a>e** ses değişmesi sebebiyle **ege, eke,** ince sıradan söylenişler de aynı başlık altında sıralanmıştır. Bunlar ayrı bir kelime ailesi oluşturmayan seslerdir.

- ebe** 1. Büyükanne, anneanne. 2. Ebe, kabile. 3. Anne. 4. Hanım, eş. 5. Hala, teyze. 6. Abla. 7. Nine, büyükanne. 8. Dişi, rahim. 9. İnsan biçiminde canavar. Sev. ESTY s. 220
- ebe (I)** [ebede -1, ebem (I) -1] 1. Büyükanne, nine 2. [Bkz. eci -1] 3. [Bkz. eze (I) -1] 4. Düğünde gelene verilen armağanları toplayıp, göz önüne yayan kadın. 5. Soy, boy. TDK DS. - V s 1649
- ebe (I)** Uşak oyununda. Az. Dil. İz. Lüg II s. 211
- ebe (II)** Çok konuşan, geveze. TDK DS. - V s 1649
- ebe (II)** Mama, mamaça. Az. Dil. İz. Lüg II s. 211
- ebe (III)** Arıbeyi. TDK DS. - V s 1650
- ebe (IV)** Bir çeşit mantar. TDK DS. - V s 1650
- ebe (IX)** Budanmış asma dallarının bir ya da iki yılda uzamış kısımları. TDK DS. - V s 1650
- ebe (V)** Küçük çocukların gözünde korkunç bir varlığı canlandıran ve onları korkutmak için söylenen sözcük. TDK DS. - V s 1650
- ebe (VI)** Ham eriklerin arasından daha önce olgunlaşıp, yenebilen ekşi erik. TDK DS. - V s 1650
- ebe (VII)** [ebebe (I), ebelebel] 1. Oyunda elebaşı olan çocuğun durduğu yer. 2. Körebe oyunu. TDK DS. - V s 1650
- ebe (VIII)** Dişi koyun. TDK DS. - V s 1650
- ebe (XI)** Şarap, sirke, turşu vb. şeylerin yüzünde toplanıp, pıhtılaşan kalın kaymak. TDK DS. - V s 1651
- ebe** 1. Doğum işini yaptıran kadın. 2. Büyük anne, nine 3. Genellikle çocuk oyunlarında baş olan diğer gruba veya çocuklara karşı cezasını çekmek ve bundan kurtulmak için tek başına bütün sorumluluğu üzerine alan çocuk. TDK 2005 TS. s. 597
- ebe** Büyükanne, nine. TDK TS. - III s 1383
- ebebe (I)** [Bkz. ebe (VII) -2] TDK DS. - V s 1651
- ebebe (II)** [elele]Salyangoz. TDK DS. - V s 1651
- ebebulgur** [ebebulguru, ebembulguru (I)] Bulgur iriliğinde yağın kar. TDK DS. - V s 1651
- ebebulguru** Bulgur iriliğinde yağın kar. TDK 2005 TS. s. 597
- ebecelik** Doğumda ebeye verilen armağan ya da bahşiş. TDK DS. - V s 1652
- ebecen** Akıllı çocuk. TDK DS. - V s 1652
- ebecik** Çocukların oynadıkları bir çeşit oyun. TDK DS. - V s 1652
- ebecük** Büyük insanlar gibi konuşan çocuk, iş bilir, akıllı. TDK DS. - V s 1652
- ebeçi** mama, mamaça. Az. Dil. İz. Lüg II s. 211
- ebeçöreği** Yağda pişirilen mavalı bir çörek. TDK DS. - V s 1652
- ebee (II)** Doktor, hekim. TDK DS. - V s 1652
- ebegarı** Bilgiçlik taslayan. TDK DS. - V s 1652
- ebegeçti** Bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - V s 1652
- ebegömeçi (I)** [ebegümeç, ebekömeçi, ebemkömci, ebemkömeçi, ebemkömesi, ebomeç, ebuğmeçi, eligümeç, emenkömenci, evenkövenci] Kendi kendine yetişen, yemeği yapılan bir çeşit ot, ebegümeçi. TDK DS. - V s 1652
- ebegömeçi (II)** Anormal yürüyerek oynanan bir çeşit oyun. TDK DS. - V s 1652
- ebegümeçi** Ebegümeçigillerden, mor renkli çiçekleri ilaç, yaprakları sebze olarak kullanılan, kendiliğinden yetişen çok yıllık bir bitki. TDK 2005 TS. s. 597

- ebeğimsağma** [eleğimsema, elemsame, elemzahman, elirzaman, emirsema, eneğimsağma] Gökkuşağı. TDK DS. - V s 1652
- ebekaç** Saklambaç oyunu. TDK DS. - V s 1653
- ebekulağı (II)** Kuzuların yediği küçük yapraklı bir ot. TDK DS. - V s 1653
- ebekuşağı** Gökkuşağı TDK 2005 TS. s. 597
- ebelebel** [Bkz. ebe (VII) -2] TDK DS. - V s 1653
- ebeleme** 1. Ebelemek işi. 2. Mayalı hamuru bezelere ayırarak yufka durumuna getirip sac üzerinde pişirdikten sonra alt ve üst kısımlarının yağlanmasıyla yapılan ekmek. TDK 2005 TS. s. 598
- ebelemek (I)** [ebertlemek] Bir kimseye iyi bakmak, bakımına özenmek. TDK DS. - V s 1653
- ebelemek (II)** Çocuğu olmayan kadınları ebeye muayene ettirmek. TDK DS. - V s 1653
- ebelemek (III)** Dürtmek, dokunmak. TDK DS. - V s 1653
- ebelemek** Oyunda ebe yapmak. TDK 2005 TS. s. 598
- ebeleşmek (I)** Eşleşmek, taraflaşmak. TDK DS. - V s 1653
- ebelik** 1. Ebe olma durumu veya ebenin yaptığı iş. 2. Çocuk oyunlarında ebe olma durumu. TDK 2005 TS. s. 598
- ebelik (I)** Doğum yaptıran ebe kadına verilen armağan. TDK DS. - V s 1654
- ebelik (II)** 1. Yabanî pancar. 2. Uzunca yassı yapraklı, sapının dip tarafı kırmızı ve ekşi tatta, yenilebilen bir kır bitkisi. 3. Tütüne benzeyen bir bitki. 4. Ebegümeci. 5. Yaralara sarılan ve yarayı yumuşatmaya yarayan geniş yapraklı bitki. TDK DS. - V s 1654
- ebem (I)** 1. [Bkz. ebe (I) -1] 2. Arkadaş. TDK DS. - V s 1654
- ebembükme** Hastalanı iyileştirmekte kullanılan bir çeşit bitki. TDK DS. - V s 1654
- ebembülük** Yaprakları hindibaya benzeyen, sarı çiçek açan sütlü bir bitki. TDK DS. - V s 1654
- ebemekşisi** [ebemeşkisi] Kuzukulağı. TDK DS. - V s 1654
- ebemgürgulaç** Yuvarlak bir cismi sopalarla çukura sokma oyunu. TDK DS. - V s 1654
- ebemgömeci** Yabanî pancar. TDK DS. - V s 1654
- ebemkarı** Kocakarı. TDK DS. - V s 1655
- ebemkeşik** [Bkz. ebemkuşağı] TDK DS. - V s 1655
- ebemkuşağı** [ebekuşa, ebekuşağı, ebemguşa, ebemguşağı, ebemin gümüş kuşağı, ebemin yeşil kuşağı, ebemkeşik, ebemkurşağı, ebemkuşağa, ebemseccadesi] Gökkuşağı. TDK DS. - V s 1655
- ebemkuşağı** Gökkuşağı. TDK 2005 TS. s. 598
- ebempisiği** Bir otun uçan tüylü tohumu, pisi pisi. TDK DS. - V s 1655
- ebemseccadesi** [Bkz. ebemkuşağı] TDK DS. - V s 1655
- ebenene** Çok bilgili kadın. TDK DS. - V s 1655
- ebetası** Çocukların kaydırak oynadıkları ufak yassı taş. TDK DS. - V s 1656
- ebice** Evliya, veli. TDK TS. - III s 1384
- ebiç** Çocukların birbirine ellerini vurup kaçarak oynadıkları oyun. TDK DS. - V s 1657
- ebizemzem** [ebezemzem] Gökkuşağı. TDK DS. - V s 1658
- ebre (I)** [Bkz. ebe (X) -1] TDK DS. - V s 1658
- ebu (I)** [Bkz. ebe (X) -1] TDK DS. - V s 1658
- ebül** [Bkz. ebe (X) -1] TDK DS. - V s 1659
- ece (I)** 1. [Bkz. ede (I) -1] 2. Baba. 3. Amca 4. Erkek kardeş. 5. [Bkz. eci -1] 6. [Bkz. eci -4] 7. Babaanne. 8. Kadın. 9. Arkadaş, samimi arkadaş. 10. Ağa. 11. Aksakallı ihtiyar. 12. Hala çocuğu. TDK DS. - V s 1659
- ece (III)** Güzel kadın. TDK DS. - V s 1659
- ece** 1. Güzel kadın. 2. Kraliçe. TDK 2005 TS. s. 598
- ece** Reis, ulu, ileri gelen. TDK TS. - III s 1384
- ecemiş** Çok bilmiş, olgun. TDK DS. - V s 1659
- eci** [ebe (I) -2, ece (I) -5, 6; ecim (III) -1, 3; ede (I) -3, edeê -2, egeç (I), egeçi, eycana, eyce] 1. Abla, büyük kız kardeş. 2. Büyükanne. 3. [Bkz. ede (I) -1] 4. Yenge. 5. Saygıya yararış kadın. TDK DS. - V s 1660
- eçi** [Bkz. ede (I) -1] TDK DS. - V s 1663
- ede** Büyük erkek kardeş, ağabey. TDK 2005 TS. s. 599
- ede (I)** [ece (I), ecem, eci -3, ecim (III) -2, eçe (I), eçi, edi (I), edigey, edocom, efe (II) -1, 2; efi, egim, eğe (I) -2, eke (IV) -1, eppe (I), etde (I) -1, 2] 1. Büyük kardeş, ağabey. 2. Baba. 3. [Bkz. eci -1] 4. Dede. 5. Elinden iş gelir büyük adam. 6. Anne. 7. Amca. 8. Yirmi yaşına kadar olan çocuk. TDK DS. - V s 1663

- ede (III)** Kendisine saygı gösterilen (kimse). TDK DS. - V s 1664
- ede** Büyük birader. TDK TS. - III s 1384
- edeê** 1. Ebe. 2. [Bkz. eci -2] TDK DS. - V s 1664
- edelli-bedelli** Yahşı, kamil, emelli-başlı, cidd. Az. Dil. İz. Lüg II s. 218
- edem** 1. Erk, ıgıtıyar. Trkm. D. S. s. 793
- edigey** [Bkz. ede (I) -6] TDK DS. - V s 1664
- ege** [ege (III)] 1. Kendinden yaşça büyük olanlara denir. 2. Hey, ulan anlamında seslenme ünlemi TDK DS. - V s 1672
- ege** Bir çocuğu koruyan, işlerine bakan ve her türlü davranışından sorumlu kimse, veli, iye TDK 2005 TS. s. 603
- egeç (I)** 1. Büyük kızkardeş. 2. Akıllı, zeki kız. Sev. ESTY s. 222
- egemen** 1. Yönetimini hiçbir kısıtlama veya denetime bağlı olmaksızın sürdüren, bağımlı olmayan, hükümrân, hâkim. 2. mec. Sözünu geçiren, üstünlük kazanan. TDK 2005 TS. s. 604
- egemenlik** 1. Egemen olma durumu. 2. Milletın ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümrânlık, hâkimiyet. TDK 2005 TS. s. 604
- egemi** Herhangi bir iş ya da zanaatta acemilik devresini geçirmiş (kimse). TDK DS. - V s 1672
- egeleşmek** Büyümek TDK DS. - V s 1675
- eşeşmek** Büluğa ermek. TDK DS. - V s 1689
- eje** 1. Anne, mader. 2. Kraliçe. 3. Büyük kızkardeş. 4. Hala, teyze. 5. Büyükanne. 6. Eş, hanım. 7. Kadın. 8. Babanın kızkardeşi. 9. Ağabeyi. 10. Baba, peder. 11. Dede. 12. Tabuist, evliya. 13. Tanrı, yaşlı ya da en güçlü yüceltici. 14. Amca, dayı. 15. İlişkinin adı. 16. Güzel. 17. Seçkin. Sev. ESTY s. 231
- eje** 1. Çağanı dogran, çağası bar aýal, ene. 2. Ýaşı bir çene baran aýala hormat üçin onuñ adından soñ getirilip aýdılýan söz. Trkm. D. S. s. 795
- ejigey** 1. Pişkin peynir, çökelek. 2. Özel bir peynir. 3. Yoğurt. Sev. ESTY s. 235
- eke (I)** Büyük, yetişkin, yaşlı, kart, olgun (insan ve hayvan). TDK DS. - V s 1691
- eke (II)** [ekdi (V) -1, ekeşmiş, ekki (I)] 1. Kurnaz, açığöz (insan). 2. Tecrübeli, usta. 3. Zeki, çok bilgili (adam). 4. Dâhi. 5. Görgülü. 6. [Bkz. ekece (I)] TDK DS. - V s 1692
- eke (III)** [ekebüke, ekece (II) -1, eketaka, eketoha, eketoka -1] 1. Yaşı küçük olduğu halde sözleri ve işleri büyük olan (çocuk). 2. Çok konuşan, geveze, ukala. TDK DS. - V s 1692
- eke (IV)** 1. [Bkz. ede (I) -1] 2. Küçük kardeş. TDK DS. - V s 1692
- eke (V)** Baş çoban. TDK DS. - V s 1692
- eke** 1. Büyük, yetişkin, yaşlı, kart. 2. mec. Yaşı küçük olduğu hâlde sözleri ve davranışları büyükmüş gibi olan çocuk. TDK 2005 TS. s. 609
- eke** Büyük, iri, yéke; ekec. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eke-bike** Yaşlı, tecrübeli, heyat tecrübesi olan, dünyagörmüş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekec** Büyük, yéke, iri, yaşlı, tecrübeli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekece (I)** [eke (II) -6] Kabadayı, efe halli. TDK DS. - V s 1692
- ekece (II)** 1. [Bkz. eke (III) -1] 2. Kendini sevdirecek şekilde gevezelik yapan. TDK DS. - V s 1692
- ekece (III)** Orta yaşlı. TDK DS. - V s 1692
- ekec-ekec** Egec kimi, büyük, yaşlı, tecrübeli adam kimi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekencilik** Büyüklük, yékelik, irilik; tecrübelilik. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eketlenmek** Yékelenmek, irilenmek, tecrübelenmek, tecrübe gázanmađ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekeji (II)** 1. Büyük kızkardeş. 2. Ağabey eşi. Sev. ESTY s. 223
- ekeji** Gelniñ adamsından ulı aýal doganına bolan gatnaşığı görkezýän söz. Trkm. D. S. s. 799
- ekelenmek (I)** 1. Bilgiçlik taslamak. 2. Kibirlenmek, gururlanmak. 3. Aksilenmek. TDK DS. - V s 1693
- ekelenmek (II)** 1. Yaşlanmak 2. Tam olgunlaşmak (insan için). TDK DS. - V s 1693
- ekeleşmek (I)** Vücutça kuvvetlenmek, olgunlaşmak. TDK DS. - V s 1693
- ekeleşmek (II)** [ekelmek -2, ekeşmek (I) -1] 1. Tecrübe, görgü sahibi olmak. 2. Bir işte usta olmak, pişkinleşmek. TDK DS. - V s 1693
- ekeleşmek (III)** Av hayvanı avcıya yanaşmamak. TDK DS. - V s 1693
- ekelik** Büyüklük, irilik, yékelik, ekeclik. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekelmek** 1. Büyümek, yetişmek, çocukluk çağını geçirmek. 2. [Bkz. ekeleşmek (II) -1] TDK DS. - V s 1694
- ekemen** [Bkz. ekebir] TDK DS. - V s 1694

- ekemiş** 1. Hareketleri yaşı ve durumuyla bağdaşmayan (kimse). 2. Bilgiç kadın. 3. Her şeyde çıkarımı çok fazla düşünen. TDK DS. - V s 1694
- ekleşmek (II)** Erkekleşmek, kartlaşmak, ihtiyarlamak, yavruluktan çıkarak anaç hale gelmek (kanatlı hayvanlar için). TDK DS. - V s 1694
- eketoka** 1. [Bkz. eke (III) -1] 2. İri yarı. TDK DS. - V s 1694
- eketlenmek** Dogumlanmak, özüni tjemek, tijenmek; batlanmak, güyçlenmek. Trkm. D. S. s. 799
- ekti (VI)** Büyümüşte küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözcük söyleyen. TDK DS. - V s 1701
- elma** 1. Gülgillerden, çiçekleri pembe veya beyaz bir ağaç. 2. Bu ağacın kabuğu parlak, sert, kırmızıdan yeşile kadar türlü renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, dokusu gevrek, ufak çekirdekli meyvesi. TDK 2005 TS. s. 629
- elmabaş** 1. Kırmızı başlı, eti yenebilen, ördek cinsinden bir kuş. 2. Kırnızı başlı, büyük bir çeşit arı, eşek anısı. TDK DS. - V s 1725
- elmabaş** Tepeli dalgıç. TDK 2005 TS. s. 629
- elmacı** Elma yetiştiren veya satan kimse. TDK 2005 TS. s. 629
- elmacık (I)** Saka kuşu. TDK DS. - V s 1725
- elmacık (II)** Bir çeşit bitki. TDK DS. - V s 1725
- elmacık** Yüzün yanakla göz arasında bulunan, az çok çıkıntılı bölümü. TDK 2005 TS. s. 629
- elmacıksız** Elmacık kemiklerinden biri ya da ikisi olmayan at. TDK DS. - V s 1725
- elmahi** Ufak elma kurusu. TDK DS. - V s 1725
- elmalık** Elma bahçesi. TDK 2005 TS. s. 629
- elmas** 1. Pembe renk. 2. Eflatun renk. TDK DS. - V s 1725
- elme** Elma. TDK DS. - V s 1725
- ema** Anne. TDK DS. - V s 1729
- eme (I)** [emete, emeti] Hala, babanın kız kardeşi. TDK DS. - V s 1731
- eme** Cariye. TDK TS. - III s 1460
- emekömeçi** Uzun gövdeli, sümbül kimi iri parlağ renkli çiçekleri olan çoğillik bitkisi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emeti** [Bkz. eme (I)] TDK DS. - V s 1734
- emi** [Bkz. emmi] TDK DS. - V s 1735
- eve (I)** Oyunda ebe. TDK DS. - V s 1803
- eveç (II)** Bir yaşında erkek koyun. TDK DS. - V s 1803
- eveçi** Doğum yaptıran kadın, ebe. TDK DS. - V s 1803
- evenkövenci** [Bkz. ebeğümeci (I)] TDK DS. - V s 1805
- eycebaba** Büyük baba. TDK DS. - V s 1819
- eydici (eyidici)** Şarkı okuyan, ırlayan, hanende. TDK TS. - III s 1576
- eydişmek** Ağız kavgası yapmak, tartışmak. TDK DS. - V s 1819
- eydişmek** Söyleşmek, konuşmak. TDK TS. - III s 1578
- eye (I)** [eğe (I) -1, eyye] Sahip, koruyucu. TDK DS. - V s 1819
- eye (II)** 1. Evin, ailenin en sayılan kadını. 2. Baba. TDK DS. - V s 1819
- eye (iye)** Malik, sahip, efendi. TDK TS. - III s 1578
- eye** 1. Sahip, efendi, patron. 2. Bay, beyefendi, patron. 3. İçindekiler, içerik. 4. Embriyo. 5. İrade, istek. 6. Konu. Sev. ESTY s. 237
- eyeşmek** 1. Bir işin yapılmasını başka birine bırakmak, havale etmek. 2. Bir iş üzerinde tartışmak. 3. Birbirine engel olmak TDK DS. - V s 1820
- eyitlemek** Şarkı söylemek. TDK DS. - V s 1823
- eyitmek (I)** Cevap vermek. TDK DS. - V s 1823
- eyitmek (II)** İşittirmek, duyurmak. TDK DS. - V s 1823
- eyitmek** Demek. TDK 2005 TS. s. 670
- eyitmek** bk. ayıtmak TDK TS. - III s 1582
- eylāk** Ugur-tarap görkezŷān söz. Trkm. D. S. s. 798
- eyo** Aile reisi olan kadın. TDK DS. - V s 1825
- eysem** «Onda, şeyle bolsa, ŷogsam, eŷse» diymek ŷalı sözleriñ funkciŷasında gelyān kömekçi. Trkm. D. S. s. 798
- eytiş** Hatır sorma. TDK DS. - V s 1827
- eytişim** Diyalektik. TDK 2005 TS. s. 671
- eytmek** bk. ayıtmak TDK TS. - III s 1595
- eyttirmek** Söyletmek. TDK TS. - III s 1595
- ez** Sahip. TDK DS. - V s 1828

eze (I) [ebe (I) -3] 1. Teyze. 2. Hala. TDK DS. - V s 1828
s. 794

#y>ø>e : Eski Türkçe kelime başı #y sesinin düşmesi sebebiyle kelime başında e sesinin bulunduğu hallerde de günümüzde e sesiyle kelimenin başladığı görülür. Ancak, bu e sesi bir aile teşkil edecek olan kök seslerden değildir.

enik [elincek (I), encek (I) -1, encik (I), ençek, enek (IX), enig] Kedi ve köpek yavrusu. TDK DS. - V s 1757

enik (enük) Et yiyen dört ayaklı hayvanların yavrusu, yavru. TDK TS. - III s 1472

enik 1. Kedi, köpek vb. çok memeli hayvanların yavrusu. 2. argo. Çocuk. TDK 2005 TS. s. 638

enik 1. Yavru hayvan. 2. Süt çocuğu. 3. Enik, köpek yavrusu. 4. Hayvan. 5. Bebek, çocuk. 6. Çocuk düşürme, düşüt. 7. Köpekler için kullanılan. 8. Aşağılayıcı bir kelime olarak kullanılır. Sev. ESTY s. 281

enik Enik, köpek yavrusu. GTS s. 90

enik Yırtıcı, sert heyvan balası. Az. Dil. İz. Lüg II s. 247

enikleci Gebe kalmış köpek ve kedi. TDK DS. - V s 1758

enikleme Eniklemek, doğurmak. GTS s. 90

eniklemek Kedi ya da köpek doğurmak. TDK DS. - V s 1758

eniklemek Kedi, köpek vb. doğurmak. TDK 2005 TS. s. 638

eniklemek Et yiyen hayvanlar yavru olmak. TDK TS. - III s 1474

enikleyici Yavru doğuracak haldeki hayvan (kedi, köpek). GTS s. 90

eñil 1. Ağır del,agramı az bolan,ağır bolmadık. 2. Köp zahmet sarp edilmeyen, kın bolmadık, añsat, sada, yönekey, eñil-elpay. 3. göç. m. Agras del, salıkatsız,kelpeñ, göterim. Trkm. D. S. s. 291

eñiş 1. Uruşda, söveşde düşmandan üstün çıkıp kazanılan üstünlük. 2. İşde, zehmetde, her hili sport yarışlarında kazanılan üstünlük. Trkm. D. S. s. 292

eñmek 1. Uruşda, söveşde üstün çıkmak. 2. Bir zat ugrundaki göreşde üstünlük kazanmak. Trkm. D. S. s. 292

ensemee Yenmek, galip gelmek. GTS s. 91

ensemek Yenme. GTS s. 91

ensenilmez Yenilmez. GTS s. 91

eralma seret Kartoşka. (gepl. dil. Köki miveli gök ekin ve onuñ krahmala bay,nahara atılyan hasılı, eralma. Trkm. D. S. s. 293

erin- "boş" cm. (irin-) Sev. ESTY s. 293

erinceğ [Bkz. erincek] TDK DS. - V s 1770

erincek [erinceğ, eringân, eringeç, eringen, eringin] Tembel, üşenen (kimse). TDK DS. - V s 1770

erincek Tembel, üşenen. TDK 2005 TS. s. 644

erincek Tenbel, kahal, başısoyuğ, canını işe vermeyen. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

erincek Üşengen, tembel. TDK TS. - III s 1499

eringen bağ erincek Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

eririk 1. bağ erincek 2. Erimiş, ergin. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

erirmek 1. Tenbellik etmek 2. Ergin hala salınmağ 3. Arığlamağ, çoh sınıhmağ 4. Utanmağ, hecalet çekmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

erirmek Tembellik etmek, üşenmek, gevşek davranmak. TDK TS. - III s 1499

evet (evit) Ancak, fakat, lakin, amma. TDK TS. - III s 1569

evet 1. "Öyledir" anlamında doğrulama veya tasdik kelimesi, olur, oldu, peki, tamam, ya, beli, ha, he. 2. Konuşma sırasında cümlenin olumlu anlamını pekiştirmek için kullanılan söz TDK 2005 TS. s. 666

evet Tesdiğ bildirir. Az. Dil. İz. Lüg II s. 213

evetlemek Evet demek, onaylamak. TDK 2005 TS. s. 666

evit bk. evet. TDK TS. - III s 1572

ö > e : Eski Türkçe kelime başı **ö** sesinin **e** sesine dönüştüğü hallerde de **e** sesiyle kelimenin başladığı görülür. Ancak, bu **e** sesi bir aile teşkil edecek olan kök seslerden değildir.

erseleme Sert bir cismi ovuşturup yumuşatma, örseleme. TDK DS. - V s 1776
erselemek Eziz sarsmak, örselemek. TDK DS. - V s 1776

e : Açık **e** olarak da adlandırılan bu ses Eski Türkçenin Arkaik devrelerinden itibaren kullanılan **a** foneminin ince sıradan söylenişidir. **e** ünlüsüne **b** (> **v / f / p / y / m**); **d**/ (> **y / c / ç / t**); **Ks** (**k, k, ğ, g, η**); **l; m; n; r; s; ş; z** sesleri alarak, **yakınlık, bitişiklik, eğiklik, ezmek, eziyet çekmek ve organ** adları ile bunların kavram alanları çerçevesinde kelimeler türetir.

e sesi kelime ailesi kavram alanı içerisinde anlam ayırt edici öğelerle türetilen kelime örnekleri aşağıda alfabetik sıra ile verilmiştir. Bu sıralanmada esas aldığımız **e** kelime ailesi kökü kavramı çerçevesinde türetilmiş olmalarıdır. Kelimenin aslında kök ünsüzünün **b/, d/, Ks, l, m, n, r, s, ş, z** ünsüzleri bulunmaktadır. Ancak verdiğimiz listede bu ünsüzlerin ses değişimleri de ayırt edilmeden aynı sıralamada verilmiştir. Yani **ede, eye, eze, ve eke, ege, eğe** vb. şekillerinde olduğu gibi.

ä:dik 1. Ayakkabı, kundura. 2. Çizme. Sev. ESTY s. 319

ä:r 1. Koca, eş. 2. Kahraman, yiğit. 3. Er. 4. Güç, kuvvet. 5. Koca. 6. Erkek. 7. Yetişkin. 8. Bay, bey. 9. İnsan, adam. 10. Hizmete değer. Sev. ESTY s. 321

ä:tle- 1. Adım atmak, yürümek. 2. Üzerinden geçmek, aşmak. 3. Sıçramak, hoplamak. 4. Hız ölçmek. Sev. ESTY s. 322

ädik Uzun gonçlı ayakgap. Trkm. D. S. s. 824

ädim 1. Yörişde ayak hareketiniñ aralığı, gadam. 2. (Göçme manıda) Hareket, iş. Trkm. D. S. s. 824

är 1. Maşgalada ayal bilen nikada durup, kanunu esasda yaşayan erkek adam, kişi, ayalın yoldaşı, adamsı. 2. Göçme manıda Her bir işde durnukluluk görkezän, howpdan, kınçılıktan çekinmeyän, edermen, batır, mert, gayratlı. Trkm. D. S. s. 826

ätlemek 1. Bir zadın üstünden ädip geçmek, ötmek. 2. Göçme manıda Aýgıtlı-hareket etmek, öne gitmek. Trkm. D. S. s. 827

ätmek Öne ayak basmak, gitmek, yöremek. Trkm. D. S. s. 827

e- 1. Etmek, olmak, bulunmak. 2. bkz. Ettirmek. Sev. ESTY s. 218

ebebin Bir yere konduğu zaman kolay kolay kalkamayan bir cins ufak kuş. TDK DS. - V s 1651

ebeleşmek (II) Kökleşmek, yerleşmek. TDK DS. - V s 1653

ebeli (I) Köklü asma çubuğu. TDK DS. - V s 1653

ebeli (II) Yer elması. TDK DS. - V s 1654

- ebrik (I)** [ebrük] 1. Erimeğe yüz tutmuş (kar, yağ vb.). 2. Ağızda dağılan, yumuşak. TDK DS. - V s 1658
- ebrik (III)** Yıpranmış, eskimeye yüz tutmuş çamaşır, elbise. TDK DS. - V s 1658
- ebrik (IV)** [eprik -1] Çamaşır yıkandıktan sonra geriye kalan az kirli ve köpüklü su. TDK DS. - V s 1658
- ebrinik** Islanan kâğıtların aldığı şekil. TDK DS. - V s 1658
- edeğen (ideğen)** Edici, eden, çok eden. TDK TS. - III s 1384
- edelemek** Küçük çocuklar yürümeye başlamak. TDK DS. - V s 1664
- edenmee** Edinmek. GTS s. 89
- eder** Fiyat, paha, değer. TDK 2005 TS. s. 600
- edi (IV)** Yapılış. TDK DS. - V s 1664
- edi** 1. İş yapma. 2. Yapılan iş. TDK 2005 TS. s. 600
- édi** Édi demek, ağı demek, ağı demek, ağız açmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- ediben** Yapan, eden anlamında. TDK DS. - V s 1664
- édici** Yashanada ağı keb sifetler emele getirir, tesir edici, emaledici, rahatedici, halledici. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- edik (edük, edik başmak)** Koncu kısa çizme, konçlu mest. TDK TS. - III s 1385
- edik (I)** [edik papuç, edük, etik (II)] 1. Köylü çizmesi. 2. Patik, çocuk ayakkabısı. 3. Mest. 4. Yünden örülen, çok kısa konçlu çorap. 5. Köylü yemenisi, pabuç. 6. Terlik. 7. Ayakkabı. 8. Fotin. 9. Karda yürümeye yarayan ayakkabı. TDK DS. - V s 1664
- edik (II)** Arıların ayağında toplanan sarı renkteki mum. TDK DS. - V s 1664
- edik** 1. Yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılmış yarım konçlu lapçın. 2. Kısa çizme. TDK 2005 TS. s. 601
- edikçi** Kunduracı. TDK DS. - V s 1664
- édilebilmek** Édi demek, ağı demek, ağı demek, ağız açmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- édileşmek** Ağızağızveri bedi söylemek, ağı demek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- edilgen** 1. Yapılan işten etkilenen, pasif, etken karşıtı. 2. a. db. Edilgen fiil. TDK 2005 TS. s. 601
- edilgi** Dışarıdan gelip bir şeyde belli bir değişiklik yapan iş veya bu işin sonucu, infial. TDK 2005 TS. s. 601
- edilgin** 1. Hareketi ve etkisi olmayan, pasif. 2. fel. Bir şeye karşı tepki göstermeyen, etkinliği olmayan, başkasının etkisinde kalan, münfail, pasif, etkin karşıtı. 3. Olayların gidişini etkilemek ve denetlemek için kişinin hiçbir çaba göstermemesi durumu. TDK 2005 TS. s. 601
- edilmek** Biri tarafından yerine yetirilmek, amala aşırılmak. Taýýarlanmak, ýasalmak, çıkarılmak, öndürilmek. Trkm. D. S. s. 793
- edim** 1. Yapılmış, gerçekleşmiş iş, amel, fiil. 2. fel. İnsan davranışı. 3. huk. Alacaklının isteyebileceği ve borçlunun yapmak zorunda olduğu davranış, ivaz. 4. Belirli bir durumla karşılaştığı zaman kişinin yapabildiği davranış. TDK 2005 TS. s. 601
- edimsel** Edim niteliğinde olan, gerçek olarak var olan, fiili, aktüel, gizli ve tasarımlı karşıtı. TDK 2005 TS. s. 601
- edinç** Edinilen şey veya şeyler, müktesebat. TDK 2005 TS. s. 601
- edinim** Kazanma, iktisap. TDK 2005 TS. s. 601
- edinmek** Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, iktisap etmek. TDK 2005 TS. s. 601
- edinti** Edinilen, kazanılan şey. TDK 2005 TS. s. 601
- edipyatıya** Yapıdırma. TDK DS. - V s 1666
- ediren (III)** Ahır. Sev. ESTY s. 657
- édiş** Étmek işi, etme. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- edişmek (I)** Cinsel ilişkide bulunmak. TDK DS. - V s 1666
- edişmek (II)** [edeşmek] 1. Tartışmak, söz atışmak. 2. Büyüklerin sözüne saygısızca karşılık vermek. 3. Kadınlar aralarında çekişmek. TDK DS. - V s 1666
- editlemek** 1. Hayvan yavrusu anasını yalancıkta emmek. 2. Yavrusu ölmüş hayvanı oyalayarak sütünü almak. TDK DS. - V s 1666
- editmek** İnek yavrusunu çok önceden emzirmek. TDK DS. - V s 1666
- edüklemek** 1. [Bkz. ediklemek -1] 2. Buzağı annesinden azar azar süt emmek. TDK DS. - V s 1666
- eek** Sapanın toprağı işleyen parçası. TDK DS. - V s 1666
- eel** Herhangi bir şeyi dövmek için kullanılan dibeklerin demir eli. TDK DS. - V s 1666

- eesmek** [efismek] Taneli şeyleri kabuğundan ayırmak için tepside savurmak. TDK DS. - V s 1667
- efelemek (I)** Rüzgâr esmek. TDK DS. - V s 1668
- efelemek (II)** Yıkamak. TDK DS. - V s 1668
- efsecek** Tahılın toprak ve taşlarını ayıklamaya yarayan tahta kalınlığında ve daire biçiminde ağaçtan yontularak yapılan bir araç. TDK DS. - V s 1670
- efselemek** 1. [Bkz. evselemek -1] 2. [Bkz. evselemek -2] 3. Döğen ya da sopa ile inceltilen ekin vb. şeylerin iri kısımlarını üste getirip almak için el ve yaba ile karıştırmak. 4. Bir şeyin irisini üste çıkarmak. 5. Karıştırmak, altını üstüne getirmek. TDK DS. - V s 1670
- efsimek** Bulgur vb. şeyleri altını üstüne getirerek bir kap içinde çalkalamak. TDK DS. - V s 1670
- efşün** Ocak üzerindeki saçtan, ekmeği almaya ve çevirmeye yarayan demir araç. TDK DS. - V s 1670
- eftik (I)** [efdik (I), efedik] 1. Zaman geçirmek için ufak bir işle uğraşma, eğlenme. 2. Değersiz, kazançsız uğraşı. 3. Can sıkıntısı ile durup düşünmek. 4. Acele, telâş. TDK DS. - V s 1671
- eftiklemek** [efdiklemek, eftik etmek -1, 2; eftiklenmek] 1. Zaman geçirmek, oyalanmak, eğlenmek. 2. Telâşlanmak, acele etmek. 3. Azıcık korkmak, heyecanlanmak, heyecandan kıvrınmak. 4. Herhangi bir iş için meraklanmak, endişelenmek. 5. Uğraşmak, çabalamak. 6. İncelemek, ince eleyip sık dokumak. TDK DS. - V s 1671
- eftileme** Kendi kendini oyalama. TDK DS. - V s 1672
- eg- (II)** 1. Bükmek, eğiltmek 2. Eğiltmek 3. Hayramı olmak, önünde eğilmek 4. Çevirmek, döndürmek, kıvrırmak 5. Örmek, çevirmek 6. Dokumak 7. Ekleme 8. Vurmak, dövme, çırpma. Sev. ESTY s. 330
- egan** Ekini harmana yaymak için kullanılan bir araç. TDK DS. - V s 1672
- egdi** Hojalık işleri için yöríte yasalıyan egrije demir gural, pıçajık. Trkm. D. S. s. 789
- ege- (II)** 1. Kesmek, biçmek, doğramak 2. Dibinden kesmek, kesip kısaltmak 3. Bilemek, çarka vermek 4. Tur, kucak 5. Fırçalamak 6. Taramak, atmak, kaşımak 7. Sürmek, sıvamak, yağlamak Sev. ESTY s. 326
- egeç (II)** [egeç] Tarlanın bayırmsı ve meyilli yeri. TDK DS. - V s 1672
- egek (I)** 1. [Bkz. egek (I) -1] 2. [Bkz. egek (I) -4] TDK DS. - V s 1672
- egek (II)** Çene. TDK DS. - V s 1672
- egelmek** Getirmek, celbetmek. TDK DS. - V s 1672
- egen** Çatma-küme etmek için başı eglip çatılıyan uzun ağaçlar (çıbıklar). Trkm. D. S. s. 789
- egeşmek** İddialaşmak. TDK DS. - V s 1672
- egev** Eğe. TDK DS. - V s 1672
- egiç** Ekmeği tandırdan almaya yarayan şiş. (Harput -El.) TDK DS. - V s 1672
- egik** Eglip duran, bükük. Trkm. D. S. s. 790
- egilcen** Çayır cinsinden bir ot. TDK DS. - V s 1672
- egilmek** Biliñi epmek, aşaklığına eñnit etmek, egmek, epilmek. Trkm. D. S. s. 790
- egime** Eğri taş. TDK DS. - V s 1672
- egin** 1. Omuz, çekin, üst kol. 2. Geri, arka, sırt. 3. Cisim, beden, vücut. 4. Elbise, giyim, üst. 5. Çatı Sev. ESTY s. 225
- egin** Goluñ pilçe bilen sepişyän yerinde boyna çenli bolan, gısga aralık gerden. Bütün göwre üst, üst, üst-baş. Onçaklı ulı bolmadık beýiklik, depe. Trkm. D. S. s. 790
- eginmek** 1. Ayak çekmek, biraz durmak. 2. Giden yerinde ya bir iş edeñde saklanmak, eğlenmek. Trkm. D. S. s. 823
- egir** [Bkz. eگیر (II) -1] TDK DS. - V s 1672
- egir-** 1. Eğirmek, iplik çekmek. 2. Etrafını almak, çevirmek, sarmak. 3. Çevirmek, döndürmek, kıvrırmak. 4. Sürmek, koşturmak , takip etmek. (Egir--igir--jigir-) Sev. ESTY s. 227
- egirmek** [egirmeh, eğıdilemek, eğermek, eğırmeg, eyirmek] Yünü büküp iplik yapmak. TDK DS. - V s 1672
- egirmek** Süyümi tovlamak, burmak bilen sapak etmek, eriş etmek. Göçme manıda Bir yere, bir zadıñ daşına ýıgnamak, toplamak, üşürmek, goymak, oturtmak. Trkm. D. S. s. 791
- egirtmeç** [Bkz. eگیرcek] TDK DS. - V s 1673
- egirtmeç** [Bkz. eگیرcek] TDK DS. - V s 1679
- egirtmek** İplik büktürmek. TDK DS. - V s 1673

- eğiş (I)** [eğiş (I) -4, eğişmeç (I) -2] 1. [Bkz. eğiş (I) -1] 2. [Bkz. eğiş (I) -2] 3. [Bkz. eyiş (I) -1] 4. Tandırdaki ateşleri karıştırmaya ve düzelmeye yarayan bir araç. 5. Ocaklara tencere vb. şeylerin düşmemesi için, enlilemesine konulan demir çubuk. TDK DS. - V s 1673
- eğiş (II)** Bıçkının ağzından dökülen toz. TDK DS. - V s 1673
- eğişmek** Sarkıntılık etmek. TDK DS. - V s 1673
- egitmek** [eğitmek] Götürmek TDK DS. - V s 1673
- eglanmak** Durmak. TDK DS. - V s 1673
- eglatmak** Bir kimseyi zorla durdurmak. TDK DS. - V s 1673
- eglek** Durma, duraklama yeri. TDK DS. - V s 1673
- eglemek** [egleşmek -2] Beklemek. TDK DS. - V s 1673
- eglemek** Bir iş ya-da bir sebâp bilen birnâçe wagt saklamak, duruzmak, saklap durmak, gijikdirmek. Trkm. D. S. s. 791
- eglenmek** 1. Eğlenmek, avunmak. 2. Durmak. 3. Acele etmemek. TDK DS. - V s 1673
- egleşmek** 1. [Bkz. egleşmek (II) -1] 2. [Bkz. eglemek] TDK DS. - V s 1673
- egletmek** Bekletmek. TDK DS. - V s 1673
- egmaç** [Bkz. eymeç (II)] TDK DS. - V s 1673
- egmece** Dağın aşağıya doğru sarkmış kısmı. TDK DS. - V s 1673
- egmecek** [egmenç, eğmeç (I) -2] Ağaç dallarını eğmek için kullanılan ucu eğri sırık. TDK DS. - V s 1673
- egmek** Bir zadıñ uçlarını biri-birine yakınlaştırıp, duga görnüşinde etmek; başını, yokarı tarapını aşak bükmek, epmek, tutmak, gışartmak. Trkm. D. S. s. 791
- egmenç** [Bkz. egmecek] TDK DS. - V s 1673
- egrek** [Bkz. eyrek (I) -1] TDK DS. - V s 1673
- egren** Suyun derin yeri. TDK DS. - V s 1673
- egreti** İğreti, emanet. TDK DS. - V s 1673
- egri** Doğru olmadık, egrelip gidýän, gışık. Göçme manıda Özünü doğru alıp barmaýan, garşı gidýän, tersçillik edýän, ters hareket edýän. Trkm. D. S. s. 792
- egri** Kötü yollara sapmış olan. TDK DS. - V s 1673
- egrıca** Kağrı arabalarının tekerlekleri arasında mazı üzerine konan yay şeklinde ağaç. TDK DS. - V s 1674
- egrım** [Bkz. eğrim (I)] TDK DS. - V s 1674
- egsi** [Bkz. eğsi (I) -1] TDK DS. - V s 1674
- eğ (I)** [eğecen (II), eğmeç (III), ek (II)] 1. Vücuttaki eklem yerleri. 2. Parmak boğumu. TDK DS. - V s 1674
- eğ (II)** [Bkz. eğsen] TDK DS. - V s 1674
- eğber (II)** Eğri, biçimsiz. TDK DS. - V s 1674
- eğdi (I)** Yüksek dallardaki meyveleri toplamaya yarayan çatal ağaç. TDK DS. - V s 1674
- eğdi (II)** [eydi -1, 2] 1. Sebze diplerindeki otları kesmeye ve sebzelerin diplerini kabartmaya yarayan bir çeşit çapa. 2. Ağaç kaşıkların içini oymaya yarayan bir çeşit araç. TDK DS. - V s 1674
- eğdi (III)** Sakaların kullandıkları su omuzluğu. TDK DS. - V s 1674
- eğdi (IV)** Peteklerden bal almakta kullanılan eğri uçlu demir araç. TDK DS. - V s 1674
- eğdi** 1. Ağaç, oymakta kullanılan oluklu alet. 2. Ucu eğri ağaç, gelberi. TDK TS. - III s 1387
- eğdilenmek** Zayıflamak, incelmek. TDK DS. - V s 1674
- eğdirme (I)** Kadınların haslarına örttükleri örtünün kenarına konulan oya. TDK DS. - V s 1675
- eğdirme (II)** Eğriltme. TDK DS. - V s 1675
- eğdirmek** Acele etmek. TDK DS. - V s 1675
- eğdirmek** Eğik duruma getirmek, getirtmek. TDK 2005 TS. s. 604
- eğe (I)** Göğüs kafesini oluşturan, arkadan omurgaya önden de göğüs kemiğine eklenen, uzun, yatısı ve eğik kemiklerden herbiri, kaburga. TDK 2005 TS. s. 604
- eğe (II)** [egey (II)] Çakı, bıçak vb. eşyaların ağızlarını keskinletmek için kullanılan bir araç. TDK DS. - V s 1675
- eğe (II)** Maden, tahta vb. pürüzleri düzeltmek için kullanılan, üzeri pürtüklü, sert, ensiz, çelik araç. TDK 2005 TS. s. 604
- eğe** Kazanda pişirilmiş kaburga yemeği. TDK TS. - III s 1388
- eğecen (III)** [Bkz. eğrilce (I) -1] TDK DS. - V s 1675
- eğgeç** [Bkz. egeç (II)] TDK DS. - V s 1675

- eğef (I)** 1. [Bkz. eyef] 2. Arabaya yük yüklerken iplerin kolaylıkla geçmesini sağlayan ağaç halka. 3. Kağınya ekin yüklerken ince halatları sıkmak için kullanılan bir araç. TDK DS. - V s 1675
- eğef (II)** Bez dokuma aygıtı. TDK DS. - V s 1675
- eğef (III)** Beli bükülmüş ihtiyar. TDK DS. - V s 1675
- eğek (I)** [egek (I) -1, 2; eğenk -1, 2; eyengi, eyenk -1, 2; eyink] 1. Sabanın el ile tutulan ağaç kısmı, tutak. 2. Sabanın demir takılan ve biraz da toprağa giren kısmı, ökçe. 3. Saban demirinin takıldığı ağaçtan yapılmış eğri parça, ökçenin üst kısmı. 4. Kara sabanın en büyük ve asıl parçası. 5. Sabanın arka kısmı. TDK DS. - V s 1675
- eğek (II)** Alt çene kemiği. TDK DS. - V s 1675
- eğelce** [Bkz. eğrilce (I) -1] TDK DS. - V s 1675
- eğelemek** Eğeyile düzleştirmek, aşındırmak. TDK 2005 TS. s. 604
- eğelik (II)** İçerisine ege konulan torba. TDK DS. - V s 1675
- eğelmek** Eğilmek. TDK DS. - V s 1675
- eğemek (I)** İğdiş etmek. TDK DS. - V s 1675
- eğemek (II)** Asmanın dallarını budamak. TDK DS. - V s 1675
- eğemi** Boyunduruğa alışkın öküz. TDK DS. - V s 1675
- eğen (II)** 1. [Bkz. eyin (II) -1] 2. Kadın elbiselerinin etek kısmı. TDK DS. - V s 1675
- eğerbelli** Beli çok çukur olan at. TDK DS. - V s 1675
- eğermek (I)** Sıcakta hayvanları gölge altına toplamak. TDK DS. - V s 1676
- eğerenmek** (At) Eyeri kabul etmek, ram olmak. TDK TS. - III s 1389
- eğerlik** Eğere benzeyen kaya ve dağ sırtlarına denir. TDK DS. - V s 1677
- eğeslemek** Bir şeyi sürte sürte kesmeye uğraşmak. TDK DS. - V s 1677
- eğesmek** 1. Herhangi bir işin yapılmasını birbirinden bekleyerek iki kişi iddialaşmak. 2. Yarışmak. 3. Güvenmek. 4. Şakalaşmak, sataşmak. 5. Bir işin yapılmasını emretmek. 6. Söz etmek. TDK DS. - V s 1677
- eğey (I)** [ege kemiği -1] Bir ucu boşta bulunan kaburga kemikleri. TDK DS. - V s 1677
- eğez (I)** Derin ve çukur in. TDK DS. - V s 1677
- eğgel** Eğri sırık. TDK DS. - V s 1677
- eğgi** Tahta kaşık yapmaya yarayan keskin, eğri bir araç. TDK DS. - V s 1677
- eğişmeç** [Bkz. eğircek] TDK DS. - V s 1677
- eği** Arabaların özek demiri. TDK DS. - V s 1678
- eğiç** 1. [Bkz. eğiş (I) -9] 2. Yemiş koparmak için ağaç dalını çekmeye yarayan ucu eğri araç. 3. Fırıncıların hamur bulaşıklarını temizledikleri bir araç. TDK DS. - V s 1678
- eğiç** Yemiş koparıırken dalları çekmeye veya kovandan bal almaya yarayan araç. TDK 2005 TS. s. 604
- eğiçmeç** [Bkz. eğircek] TDK DS. - V s 1678
- eğidemir** [egedemir, egedemiri, eydemir, eydemiri, eyidemür] Marangozların, semercilerin ve taşçıların oyma ve delme işlerinde kullandıkları demir kalem. TDK DS. - V s 1678
- eğik** 1. sf. Yatay bir çizgi veya düzlemlerle açı oluşturacak biçimde olan, yalman, mail, şev. 2. sf. Eğilmiş olan, dik veya düz olmayan. 3. sf. Bükülmüş. 4. Dik veya paralel olmayan doğru. TDK 2005 TS. s. 604
- eğiklik** 1. Eğik olma durumu, eğim, yamukluk, meyil. 2. astr. Bir gök cisminin içinde hareket ettiği düzlem ile yörünge düzlemiyle belirtilmiş herhangi bir düzlem arasındaki açı. TDK 2005 TS. s. 605
- eğil (V)** Develeri kaçırmamak için dizlerine bağlanan yün ip. TDK DS. - V s 1678
- eğilbaş** Testi. TDK DS. - V s 1678
- eğilcan** [Bkz. eğrilce (I) -1] TDK DS. - V s 1678
- eğilic** Kıvrıntı, büküntü. TDK TS. - III s 1390
- eğilim** 1. Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül, tandans. 2. Para piyasalarında zamanla oluşan değişim, alım satım işlemleriyle ilgili iniş çıkış seyri. TDK 2005 TS. s. 605
- eğilme** 1. Eğilmek işi. 2. mat. Bir doğrunun, bir başka doğruya veya düzleme göre eğik olması. 3. fiz. Yerin manyetik alanında bulunan serbest mıknatıslı bir iğnenin doğrultusu ile yatay düzlem arasındaki açı. TDK 2005 TS. s. 605
- eğilmek** 1. Bir yana doğru eğik duruma gelmek. 2. (İnsan) bir işi yapmak için belini eğmek. 3. mec. Başkasının baskısını veya egemenliğini benimsemek, kabul etmek. 4. (-e) mec. (Bir işi) önemseyip ele almak. TDK 2005 TS. s. 605
- eğilmek** İnhiraf etmek, sapsak. TDK TS. - III s 1390

- eğiltmek** Kandırmak, inandırmak, kendi sözüne getirmek. TDK DS. - V s 1678
- eğim** [eğlim (II)] Bir insanda doğuştan gelen özellik ya da yetiştirme gücü, istidat, anıklık. TDK DS. - V s 1678
- eğim** 1. Eğilmiş olma durumu. 2 Bir yüzeyin yatay düzleme doğru eğilmesi, eğiklik, meyil. TDK 2005 TS. s. 605
- eğimli** [eğintili] Hünerli, istidatlı, kabiliyetli. TDK DS. - V s 1678
- eğimölçer** Bir yüzey, düzlem, yol veya cihazın yatay düzleme oranla eğimini ölçen araç, klinometre. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİN (eyin)** Sırt, arka. TDK TS. - III s 1390
- eğİN (I)** [eğni (II)] 1. [Bkz. éyin (I) -2] 2. Boy bos, endam. TDK DS. - V s 1678
- eğİN** 1. Arka, sırt. 2. Beden, vücut. 3. Boy bos, endam. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİndirik** Çabuk eskimemesi için entari ve gömleğin çepeçevre omuz kısmına konulan astar. TDK TS. - III s 1394
- eğİndirlik** Elbise, gömlek gibi şeylerin çabuk eskimemesi için yakanın ön ve arka taraflarına konan astar. TDK DS. - V s 1678
- eğİndü (eğİnti)** Demir eğelenince dökülen demir ufantısı. TDK TS. - III s 1394
- eğİnek** Bağda kurulan çadırlar. TDK DS. - V s 1678
- eğİnik** 1. Eğilmiş olan, eğik. 2. Bir şeyi sevmiş, istemiş veya yapmaya içten yönelmiş olan. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİnli** Eğrilmiş, meyilli. TDK TS. - III s 1395
- eğİnmek** Gönül vermek. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİnti** [eginti] Eğenin ağzından dökülen demir ufakları. TDK DS. - V s 1678
- eğİnti** Eğelenen bir şeyden dökülen ince toz. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİrcek** [egiçmeç, egirtmeç, egişmeç, egişmeş, eğercek, eğiçmeç, eğiçmeç, eğirgeç, eğirmeç, eğirmen, eğirsek, eğirtmeç, egişmeç (I) -1, egişmeş, eğri (IV), ekercek, eşmeç, eyirtmeç] Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. TDK DS. - V s 1679
- eğİrgeç** [Bkz. eğircek] TDK DS. - V s 1679
- eğİrmek** Hayvanları bir araya toplamak. TDK DS. - V s 1679
- eğİrmek** Yün, pamuk vb. ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİrmen** İplik eğirmeye yarar araç, kirmen. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİrsek** [Bkz. eğircek] TDK DS. - V s 1679
- eğİrtmeç** İplik bükecek alet, iğ. TDK TS. - III s 1396
- eğİrtmek** Muhasara etmek, etrafını kuşatmak, sarmak. TDK TS. - III s 1396
- eğİş (I)** [egiş (I) -1, 2; egişi, egeş, egiç -1, eyeş] 1. Ekmeği tandırdan almak için demirden yapılan bir ucu eğik, bir ucu yassı araç. 2. Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya yarayan bir çeşit araç. 3. [Bkz. eyiş (I) -1] 4. [Bkz. egiş (I) -4] 5. Hamur kesmek için kullanılan bir araç. 6. Ucu kıvrık demir parçası. 7. Sebze fidelerinin diplerini hafifçe eşeleyip yumuşatmak için kullanılan ucu eğri demir araç. 8. Üvendirenin bir tarafında sabana tutturulan çamurları kazımaya yarayan demir araç. 9. Kovandan bal almak için kullanılan demir araç TDK DS. - V s 1680
- eğİş (II)** 1. Sert ve küçük taneler halinde yağın kar, bulgurcuk. 2. Yavaş yavaş yağın yağmur. TDK DS. - V s 1680
- eğİş (III)** 1. Tahıl ve bostanları sulamak için sabanla açılan yol. 2. Bostan ekmek için yapılan çift çizgi. TDK DS. - V s 1680
- eğİş** 1. Ucu çengelli bir demir. 2. Kurumuş hamuru ve hamur bulaşığını teknedeki kazımaya yarayan alet. TDK TS. - III s 1398
- eğİşmeç (I)** 1. [Bkz. eğircek] 2. [Bkz. egiş (I) -4] TDK DS. - V s 1680
- eğİşmeç (II)** Bostanın su yolu. TDK DS. - V s 1680
- eğİşmek (I)** Kıskanmak, inatlaşmak. TDK DS. - V s 1680
- eğİt (I)** Kemence. TDK DS. - V s 1680
- eğİt (II)** Kabadayı, yiğit. TDK DS. - V s 1680
- eğİtici** 1. Genellikle çocuk eğitimi ile uğraşan kimse, mürebbi. 2. sf. Eğitimi sağlayan, eğitmeye elverişli veya eğiten değerleri bulunan. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİtıcilik** Eğitici olma durumu veya eğiticinin işi. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİtim** 1. Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi. 2. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye. 3. Eğitim bilimi. TDK 2005 TS. s. 605
- eğİtımci** Eğitim işiyle uğraşan (kimse), terbiyecisi, pedagoğu. TDK 2005 TS. s. 606

- eğitme** Eğitmek işi, terbiye etme, oryantasyon. TDK 2005 TS. s. 606
- eğitmek** 1. Birinin akla uygun, fiziksel ve moral gelişmesi üzerine etki yaparak çeşitli davranış yatkınlıkları, bilgi ve görgü aşılayarak önceden tespit edilmiş amaçlara göre onun belirli bir yönde gelişmesini sağlamak, terbiye etmek. 2. Belli bir konuda yetiştirme. 3. Hayvanı istenilen davranışları yapabilecek biçimde yetiştirmek. TDK 2005 TS. s. 606
- eğitmen** 1. Eğitim işiyle uğraşan kimse. 2. Kurs görerek köyde öğretmenlik yapan kimse, köy öğretmeni. TDK 2005 TS. s. 606
- eğlek** 1. Sürünün yazın öğle sıcağında dinlendiği gölgelik. 2. Yolcuların geceyi geçirdikleri yer, han, konak. TDK 2005 TS. s. 606
- eğlemek (I)** 1. İkrâm ederek alıkoymak. 2. Durdurmak. TDK DS. - V s 1680
- eğlemek (II)** Ham deriyi işlemek. TDK DS. - V s 1680
- eğlemek** 1. Durdurmak. 2. Oyalamak. 3. Avutmak. TDK 2005 TS. s. 606
- eğlemek** 1. Geciktirmek, vakit geçirtmek. 2. Avutmak, oyalamak. TDK TS. - III s 1399
- eğlence** 1. Eğlenme işi, sefahat. 2. Neşeli ve hoşça vakit geçirten şey. TDK 2005 TS. s. 606
- eğlendir** Gülmece, mizah. TDK 2005 TS. s. 606
- eğlenme** 1. Eğlenmek işi. 2. Neşeli, hoşça vakit geçirme. 3. Alay etme. 4. Oyalanma. TDK 2005 TS. s. 607
- eğlenmek** 1. Neşeli hoşça vakit geçirmek. 2. Bir kimsenin herhangi bir kusuru veya zayıf noktasıyla alay etmek. 3. Bir yerde durmak, beklemek, tevakkuf etmek. 4. Oyalanmak. TDK 2005 TS. s. 607
- eğlenti** Neşeli ve hoşça vakit geçirilen toplantı. TDK 2005 TS. s. 607
- eğleşmek (I)** Hizmetçilik yapmak. TDK DS. - V s 1680
- eğleşmek (II)** [egleşmek -I] 1. Oturmak, yerleşmek, kalmak. 2. Oyalanmak. TDK DS. - V s 1680
- eğleşmek (III)** Sataşmak. TDK DS. - V s 1680
- eğleşmek** 1. Oyalanmak, eğlenmek. 2. Bir yerde oturmak, yaşamak, ikamet etmek. TDK 2005 TS. s. 607
- eğletmek** Bekletmek, alıkoymak. TDK DS. - V s 1680
- eğlik** Beklenen, durulan yer. TDK DS. - V s 1680
- eğlikçi** Beşik sallayan. TDK DS. - V s 1680
- eğlim (I)** Altında barınılacak kadar büyük ve eğri olan taş. TDK DS. - V s 1680
- eğlim (II)** [Bkz. eğim] TDK DS. - V s 1681
- eğlimli** Eli işe yatkın, becerikli. TDK DS. - V s 1681
- eğmâlacak** Yaylalara çıkanların çam dallarını eğerek yaptıkları sığınak. TDK DS. - V s 1681
- eğme (I)** 1. Yazın ağaç dallarıyla yapılan ve üstü çul ile örtülen kulübe. 2. Eğilerek duvar üstüne yatırılmış çalı ağacı. 3. Döven ile sırt denilen kısmı birbirine bağlayan eğilmiş ince ağaç. TDK DS. - V s 1681
- eğme (II)** Altı okka buğday alan ağaç ölçek. TDK DS. - V s 1681
- eğme (III)** Gölgecik kaya altı. TDK DS. - V s 1681
- eğmeç (I)** [eymeç (I) -I] 1. Loğ taşının yay biçimindeki ağaç sapı. 2. [Bkz. egmecek]. 3. Kuş tutmak için kullanılan sepetlerin ağzına takılan yay gibi ağaç parçası. 4. Baston. 5. Üzerine cibnilik konulan ağaçtan yapılmış araç. 6. Tek atlı arabalarda hayvanın boynuna geçirilen hamut. 7. Kuyudan su çekmek için kullanılan ucu eğri ağaç. TDK DS. - V s 1681
- eğmeç (II)** 1. [Bkz. eymeç (II)]. 2. Çay ya da ırmağın kıvrıntı yeri. TDK DS. - V s 1681
- eğmeç** 1. Kavis. 2. Çay ve ırmağın dönemeç yeri. TDK 2005 TS. s. 607
- eğmek** 1. Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek. 2. Sert bir cismi bükmek. TDK 2005 TS. s. 607
- eğmek** Acele etmek. TDK DS. - V s 1681
- eğmek** Meylettirmek, ikna etmek. TDK TS. - III s 1400
- eğmel** Toprak tabakalarının yıkılması yüzünden bir tarafa meyletmiş olan büyük kayalar, taşlar. TDK DS. - V s 1681
- eğmelik** Bakımsız orman. TDK DS. - V s 1681
- eğmir** [eymir] Kağrı tekerleğinin dingil geçecek yerine oturtulan demir halka. TDK DS. - V s 1681
- eğnenmek (I)** [eğnemek, eğnine almak, eynenmek] Herhangi bir giyeceği giymeyip, sırta almak. TDK DS. - V s 1681
- eğnenmek (II)** Omuzlamak. TDK DS. - V s 1681
- eğnimek** Eskimek, kumaş akmak ve erimek. TDK DS. - V s 1682
- eğraltı** Eğrelti. TDK DS. - V s 1682

- eğre (I)** Kağnı arabalarında okun mazıdan çıkarılması için takılan eğri çivi. TDK DS. - V s 1682
- eğre (II)** Toprak damlı evlerin saçağı. TDK DS. - V s 1682
- eğreğaç** [Bkz. eğri ağaç (I)] TDK DS. - V s 1682
- eğrek (I)** 1. [Bkz. eyrek (I) -1] 2. Dinlenme yeri. 3. Hayvanların toplandığı yer. 4. Hayvanların toplu olarak durdukları su başı. 5. Küçük baş hayvanların gece yattıkları yer, ağıl 6. Köyün ya da mahallenin meydanlığı. 7. Eğlence yeri. TDK DS. - V s 1682
- eğrek (II)** Misafir odası. TDK DS. - V s 1682
- eğrek (III)** Akarsuların yataklarını meydana getiren girintili çıkıntılı topraklar. TDK DS. - V s 1682
- eğrek** 1. Su toplanan yer. 2. Avlağı, sürü hayvanlarının istirahat ettiği yer. TDK TS. - III s 1401
- eğreklemek** Kuşluktan sonra koyunları ağıla getirip yatırmak. TDK DS. - V s 1682
- eğrelti (I)** [eğretli] Yıkılmak üzere olan. TDK DS. - V s 1682
- eğrelti (II)** 1. Yeşil ve parçalı yapraklı bir çeşit bitki. 2. Kökü toprağın derin tabakalarında bulunan bitki. 3. Yüksek yerlerde yetişen ve yazın buzun erimemesi için kullanılan bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1682
- eğrelti (III)** Şimdilik anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1682
- eğrelti** Eğrelti otu. TDK 2005 TS. s. 607
- eğremek** Sıcak aylarda hayvanları gölgelik yerde toplamak. TDK DS. - V s 1682
- eğren (II)** [eyran, eyrim (III)] 1. Su çevirisi, döneğen. 2. Irmak kenarlarında kum, çakıl, mil gibi birikintilerden oluşan topraklar. 3. Yağmur suları birikmiş olan çukur. TDK DS. - V s 1682
- eğren (III)** Toplanma yeri. TDK DS. - V s 1682
- eğret** Belirli bir zaman için başkasından alınan, ödünç eşya. TDK DS. - V s 1682
- eğreti** [éhreti] Bir isin gelişigüzel yapılması. TDK DS. - V s 1682
- eğreti** 1. Belirli bir süre sonra kaldırılacak olan, geçici, muvakkat. 2. Takma. 3. İyi yerleşmemiş, yerini bulmamış olan. 4. Uyumsuz, yakışmamış. 5. zf. Üstünkörü, ciddiye almadan. TDK 2005 TS. s. 607
- eğretileme** İstiare. TDK 2005 TS. s. 607
- eğri (II)** Sarı çiçek açan kısa boylu, bir ağaç. TDK DS. - V s 1682
- eğri (III)** Bıçak. TDK DS. - V s 1682
- eğri** 1. Doğru veya düz olmayan, bir noktasında yön değiştiren, çarpık, münhani, doğru karşıtı. 2. Yay gibi kavislenmiş, eğmeçli, mukavves. 3. Yatay veya düşey olmayan, bütünüyle bir yana eğilmiş bulunan, eğik, mail. 4. zf. Yanlış bir biçimde. 5. a. Bir olayın şiddetindeki azalış ve çoğalışları gösteren çizgi. 6. a. mat. Doğru veya düz olmayan çizgi, yüzey. TDK 2005 TS. s. 607
- eğri** Çevgân, ucu baston gibi eğri ağaç. TDK TS. - III s 1402
- eğrice (I)** 1. [Bkz. eğrilce (I) -1]. 2. Su sineği. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (II)** [eğrilce (II)] 1. Hıdırellez günü. 2. Nevruz. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (III)** Mazının tekerleğe yakın yerde içinden geçtiği yarım daire şeklindeki ağaç. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (IV)** Bir çeşit koyun hastalığı. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (V)** Butların topak etlerinden yapılan pastırma parçası. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (VI)** Baldır sınırı. TDK DS. - V s 1682
- eğrice (I)** Az eğri olan. TDK 2005 TS. s. 607
- eğrice (II)** Sığır sineği. TDK 2005 TS. s. 607
- eğrice (III)** Buttan yapılan pastırma. TDK 2005 TS. s. 608
- eğriç** Eğri. TDK DS. - V s 1683
- eğrigez** Eğrice, egrimsi. TDK TS. - III s 1403
- eğrik (II)** Bükülmüş, ip haline getirilmiş pamuk ya da yün. TDK DS. - V s 1684
- eğrikmek** Su birikmek TDK DS. - V s 1684
- eğrilce (I)** [eegrilce, eerilce, egrice, egrilçe, egecen (III), egelce, eğilcan, eğilce, eğilcen, eğrice (I) -1, eğrice, egrince, erilce, eyelce, eyilce, eyilecen, eyrelce, eyrice (I) -1] 1. Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği, bügelek. 2. Sarı renkli bir çeşit kuş. TDK DS. - V s 1684
- eğrilce (III)** Kurduğunda insanları kaşındırarak rahatsız eden, saçak köklü bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1684
- eğrilce (IV)** Erik çağlalarının yağmur etkisiyle bozulması. TDK DS. - V s 1684

- eğrilik** Hırsızlık. TDK DS. - V s 1685
- eğrim (II)** Yünün eğrilecek kısmı. TDK DS. - V s 1685
- eğrim** 1. coğ. Anafor. 2. Eğri, dalgalı. TDK 2005 TS. s. 608
- eğrimadı** Ağaçtan yapılmış çatal dirgen. TDK DS. - V s 1685
- eğrimboz** Eğri ayaklı ve yürüyüşlü (kimse). TDK DS. - V s 1685
- eğrimli** 1. Sırmalı gelin elbisesi. 2. Kolayca eğrilen yün ya da pamuk. TDK DS. - V s 1685
- eğrioglan** [eğrimdi] Bakırcıların kullandıkları bir aygıt. TDK DS. - V s 1685
- eğsen** [eğ (II), eğsan, eksan, eksen, ensen, essan, eysan, eysen] Araba dingili. TDK DS. - V s 1685
- eğsenmek** Alay etmek, eğlenmek. TDK DS. - V s 1685
- eğsi (IV)** Sandalların iskeletini meydana getiren ağaçlar. TDK DS. - V s 1685
- eğsiran** [egsiren, eğseren, eğsiran, eğsiranı, eğsi ren, eksiran -1, eksiranı, eksisinin, elsaran, elsiranı, eñsiran, eñsiren, esiranı, esinin, esiranı, esiren (I), esran, evsün (I) -1, eyisran, ey seran, ey sere, eyseren, eyseri (II), eysiran, eysiran, eysiren, eysisiran] Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya ve kesmeye yarayan bir çeşit araç. TDK DS. - V s 1688
- eğşikulak** [eğşimene] Kuzukulağı denilen yeşil ve yabancı bir çeşit bitki. TDK DS. - V s 1688
- eğşileme** Kuş eti ve soğanla yapılan yahniye benzer yemek. TDK DS. - V s 1689
- eğşilik** [eğşioğlak] Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. TDK DS. - V s 1689
- eğşimek** Ekşimek. TDK DS. - V s 1689
- eğşümük** 1. Kusmuk, mide bulantısı. 2. Ekşimiş, bozulmuş. TDK DS. - V s 1689
- eğşün** Saçta pişirilen ekmeği çevirmeye yarayan demir araç. TDK DS. - V s 1689
- eğzenmek** Yavaş yavaş, dura dura eğlenerek yürümek. TDK DS. - V s 1689
- ehdi (VI)** Karların toplandığı yer. TDK DS. - V s 1691
- ehenk (I)** Seyir, eğlence. TDK DS. - V s 1689
- ehenk (III)** Saban demirinin takıldığı eğri ağaç. TDK DS. - V s 1689
- eher** Binek hayvanlarının sırtına vurulan semer, eyer. TDK DS. - V s 1689
- ehil (I)** Yumuşak, durgun, yavaş. TDK DS. - V s 1690
- ehmek (I)** Ekin ekmek. TDK DS. - V s 1690
- ehmek (II)** Ekmek TDK DS. - V s 1690
- ehvenimek** Yavaşlamak, azalmak, hafiflemek. TDK DS. - V s 1691
- ek (I)** 1. Ekip galan galındı, ekundi. Trkm. D. S. s. 297
- ek** 1. Bir şeyin eksiğini tamamlamak için ona katılan parça: Yazının ekleri. 2. Bir gazete veya derginin günlük yayımından ayrı ve ücretsiz olarak verdiği parça, ilave. 3. Sonradan katılan, dikilen, yapıştirılan parçanın belli olan yeri. 4. İki borunun birbirine birleştirildiği yer. 5. sf. Eklenmiş, katılmış. 6. db. Kelime türetmek veya kelimenin görevini belirtmek için kullanılan şekil verici ses veya sesler, lahika. TDK 2005 TS. s. 609
- ek-** 1. Ekmek, sermek. 2. İşlemek, yetiştirmek. 3. Üretmek. 4. Eritmek, çözündürmek. 5. Pazarlama, satış. Sev. ESTY s. 251
- ek** Oymak, mafsal. GTS s. 89
- ekçe-** 1. Elemek, elelemek, kalburlamak. 2. Hafif sarımsak. 3. Seçmek, elemek. 4. Çalkalamak, gargara etmek. 5. Uyandırmak, heyecanlandırmak. Sev. ESTY s. 258
- ekdirmek (I)** Ekme işi gördürmek, basdırtmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekdirmek (II)** Başgası vasitesile ötürmek, başdan elemek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekecek** [ekenek -2, ekilge -2] Tohum. TDK DS. - V s 1692
- ekecek** Tohum. TDK 2005 TS. s. 609
- ekek (I)** İki çene kemiğinin birleştiği yer. TDK DS. - V s 1693
- ekek (II)** 1. Ekin ekme aygıtı. 2. [Bkz. ekâh]. TDK DS. - V s 1693
- ekeleme** Dökmek, ekmek (serpmek). GTS s. 89
- ekelemek (I)** 1. Birini baştan savmak. 2. Aldatmak. TDK DS. - V s 1693
- ekelemek (II)** 1. Tane ya da toz halindeki bir şeyi serpmek. 2. Yemeğe tuz, biber vb. şeyleri ekmek. TDK DS. - V s 1693
- ekelemek (III)** 1. Tarlayı ikinci kez sürmek. 2. Tohumları tarlaya gelişigüzel dikmek. 3. Tohum ekmeden önce tarlayı ekime hazırlamak için sürmek. 4. Tohumu seyrek olarak saçmak. TDK DS. - V s 1693
- ekelemek (IV)** Hafifletmek, değiştirmek. TDK DS. - V s 1693
- ekelemek (V)** Bildiği bir şeyi söylememek. TDK DS. - V s 1693
- ekelge** [ekerek] 1. [Bkz. ekenek -1]. 2. Ekin. TDK DS. - V s 1693
- ekenek** [ekelge -1, ekerge, ekilge -1] 1. Ekilecek, ekilmeye elverişli yer, tarla. 2. [Bkz. ekecek]. 3. Saban demirinin geçirildiği ağaç. TDK DS. - V s 1694

- ekenek** Ekilen yer, mezraa. TDK 2005 TS. s. 609
- ekenek** Tahıl ekilmiş yer, ekin yeri. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- ekerine** Yeri karendesine, yarpasına ekiş, karendesine, yarpısına. Trkm. D. S. s. 799
- ekeşik** Bir işi diğerinin üstüne atan. TDK DS. - V s 1694
- ekeşmek (I)** 1. [Bkz. ekeleşmek (II) -1]. 2. Birinin yaptığı işi aynen yapmak, rakip çıkmak. TDK DS. - V s 1694
- ekici** 1. Herhangi bir tarım ürününü üreten, tarımla uğraşan çiftçi. 2. mec. Birini uydurma bir sebeple bırakıp giden, atlatan kimse. TDK 2005 TS. s. 609
- ekici** Ekici. GTS s. 89
- ekilge** 1. [Bkz. ekenek -1]. 2. [Bkz. ekecek]. TDK DS. - V s 1694
- ekili** Ekili. GTS s. 89
- ekili** Ekilmiş olan, mezru. TDK 2005 TS. s. 609
- ekilmek (I)** Hissetdirmeden çılıb ketmek, gözden itmek, kaçmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekilmiş** Sürülerek tohum serpilmiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekim** 1. Ekme işi. 2. Yılın onuncu ayı, teşrinievvel. TDK 2005 TS. s. 609
- ekimli** Ekilmek için yararlı, elverişli, bereketli, münbit. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekin** 1. Tahıl bostan mehsulleri ve s. ekilmiş yer; zemi. 2. Ekme, ekme işi. 3. Beğzi ot adları ile birlikte işledilerek, onların esasen zemide, ekin arasında bitdiyini gösterir, ekin gerenfil, ekin lalesi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekin** 1. Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum. 2. Kültür, hars. TDK 2005 TS. s. 609
- ekin** Ekilyân zat, ekilyân meydan. Trkm. D. S. s. 799
- ekin** Ekin. GTS s. 89
- ekin** Buğday. TDK TS. - III s 1408
- ekinaltı** Ekilen torpağın ekin altında galan gati, layı, tebeğesi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekinci** Ekin ekip biçmekle uğraşan kimse, çiftçi. TDK 2005 TS. s. 610
- ekinci** Çiftçi. TDK TS. - III s 1408
- ekincilik** Ekin ekip biçme işi, tarım. TDK 2005 TS. s. 610
- ekincilik** Ziraat. Ekincilik etmeeee(etmek) GTS s. 89
- ekinçi** [ekinci] Ekinci, çiftçi. TDK DS. - V s 1694
- ekinçi** Ekib biçmekle meşğul olan adam; cütçü. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekinçilik** 1. Ekin ekib biçme işi. 2. Ekinçinin işi, peşesi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekinderef** Elbisenin yakasına dikilen parça. TDK DS. - V s 1694
- ekindirek** Elbisede koltuk altına dikilen parça. TDK DS. - V s 1694
- ekini** [ehini] 1. Onu. 2. Yanındaki. TDK DS. - V s 1695
- ekinivermek** Getirivermek. TDK DS. - V s 1695
- ekinle** [Bkz. ekire]. TDK DS. - V s 1695
- ekinlik** [ekili, ekiñnik] 1. Evlerin önündeki küçük çiçeklik. 2. Ekin ekilmiş yer. TDK DS. - V s 1695
- ekinlik** Ekin ekilmiş yer. TDK 2005 TS. s. 610
- ekinlik** Ekin yeri, tahıl yeri Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekinlik** 1. Ekilmiş yer, üzerinde arpa, buğday gibi şeyler bitmiş olan yer. 2. Merzaa, çiftlik. 3. . . . defa ekecek kadar yer. TDK TS. - III s 1410
- ekinnege** Dağ aralarında ya da tepelerde, yamaçlar üzerinde bulunan düz ve verimli yerler TDK DS. - V s 1695
- ekinnik** Ekinlik tarla. GTS s. 89
- ekinti** Ekilen şey. TDK 2005 TS. s. 610
- ekire** [ekirde, ekiresi] Orada, yanında, yakınında. TDK DS. - V s 1695
- ekiş** Ekme işi ve terzi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekişbeş** Yün eğirmeğe yarayan araç, kirmen. TDK DS. - V s 1695
- ekişmek** İş birbirene bırakmak. TDK DS. - V s 1695
- ekki (II)** Ham derilerin üzerine ekilen ve yayık tulumlarını pişirmek ve korumak için kullanılan, çam kabuğundan yapılmış bir toz. TDK DS. - V s 1695
- eklem** Vücut kemiklerinin uç uca veya kenar kenara gelip birleştiği yer, mafsalsal. TDK 2005 TS. s. 610
- ekleme** Ayakkabı pençesi, yama. TDK DS. - V s 1696
- eklemek** 1. Bir şeyi eklemek tamamlamak ulamak ilave etmek. 2. Birşeyi ek olarak kullanmak. TDK 2005 TS. s. 610

- eklemek** Birini iýdirip-geýdirip saklamak, biriniň durmuşına kömek etmek, idetmek. Trkm. D. S. s. 800
- eklemek** Bitiştirmek, yapıştırmak. TDK TS. - III s 1411
- eklemeli** Bitişken. TDK 2005 TS. s. 610
- eklemic** Sarmaşık denilen ot. TDK TS. - III s 1411
- eklemliler** Eklem bacaklılar. TDK 2005 TS. s. 610
- eklemsizler** Kolsu ayaklılardan, kavkı çenetleri arasında eklem olmayan bir sınıf. TDK 2005 TS. s. 610
- eklenç** Eklenmek için gerek bolan zerur zat, serişde güzeran; yaşamaklık, gün geçirmeklik. Trkm. D. S. s. 800
- eklenme** Eklenmek, bağlanmak, uzatılmak. GTS s. 89
- eklenti** Bir şeye eklenmiş olan, ek durumunda bulunan parça, aksesuar. TDK 2005 TS. s. 610
- eklentiler** Herhangi bir yapıya göre ayrıbir işlevi bulunan bölümler veya yapılar, müştemilât. TDK 2005 TS. s. 610
- ekler** İçi krema ile doldurulmuş bir pasta türü. TDK 2005 TS. s. 610
- eklesil** Üniversitelerde öğrencilerin ders seçme veya bırakma işlemi. TDK 2005 TS. s. 610
- ekleşik** 1. Bitişik. 2. Akrabalık, ilgi. TDK DS. - V s 1696
- ekleşikli** İlgili, akrabadan birisi. TDK DS. - V s 1696
- ekleşmee** Eklemek, birleştirmek, uzatmak. GTS s. 89
- ekleşmek (I)** 1. Sataşmak, birinin başına belâ olmak. 2. Eklenmek, katılmak. 3. Bir başkasına uymak, arkadaş olmak. 4. Yanaşmak, birleşmek, birbirine değmek. TDK DS. - V s 1696
- ekleşmek (II)** Köpekler çiftleşmek. TDK DS. - V s 1696
- ekleşmek** Maşgala saklamaga kömekleşmek, idetişmek, eklâp-saklaşmak. Trkm. D. S. s. 800
- ekleştirmek (I)** Tokat, yumruk vurmak. TDK DS. - V s 1696
- ekleştirmek (II)** İğreti olarak eklemek, birleştirmek. TDK DS. - V s 1696
- ekletmee** Ekletmek, birleştirmek. GTS s. 89
- ekme** Tarlaya tohum ekme işi. TDK DS. - V s 1696
- ekmee** Ekin ekmek. GTS s. 89
- ekmek (I)** 1. Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek. 2. mec. İnsanı geçindirecek iş, kazanç. 3. hlk. Yemek, aş. TDK 2005 TS. s. 611
- ekmek (II)** 1. Sürülmüş yere tohum atma, tohum sepmek. 2. Guyu şeklinde gazılmış yere ağaç, kol ve basdırmağ. 3. Başlanğıcını goymağ, binasını goymağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekmek (II epmek, III etmek, IV ötmek, V ötpmek)** 1. Ekmek, tahıl. 2. Boğaz, rızık, geçinecek. 3. Ekim. Sev. ESTY s. 254
- ekmek (III)** 1. Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek. 2. Toprağı ekip biçmek için kullanmak. 3. (-e) Serpmek. 4. mec. Bir şeyin başlamasına yol açacak sebepleri hazırlamak. 5. argo Birini uydurma bir sebeple bırakıp gitmek, savuşmak, atlatmak. 6. argo Parayı boşuna harcamak, ziyan etmek. 7. argo Yarıştta geçmek. TDK 2005 TS. s. 611
- ekmek (III)** Çörek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekmek** 1. Göğertmek için yere tohum sepmek, ağaç oturtmak. 2. (Göçme manıda) Dövmek, yoklamak, puja çıkarmak. Trkm. D. S. s. 800
- ekmek** Ekmek. GTS s. 89
- ekmek (III)** Hiyle ve tedbirle yola salmağ,yanından uzaklaşdırmağ, reddetmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 228
- ekmek** 1. Tohum atmak. 2. Dökmek, saçmak, serpiçtirmek. 3. Telef etmek, harcamak. TDK TS. - III s 1411
- ekmekcik (I)** Küçük, beyaz ekmek. TDK DS. - V s 1696
- ekmekçi** Ekmekçi. GTS s. 89
- ekmeketeği** Sofra. TDK DS. - V s 1696
- ekmekevi** Yemek yapılan ve yenilen oda. TDK DS. - V s 1696
- ekmeklemek** Ev halkını, misafirleri doyurmak, onlara yemek çıkarmak TDK DS. - V s 1697
- ekmeklik (III)** 1. Pişirilen ekmeklerin konulduğu yer. 2. Ekmek koymak için yapılan örme kap. TDK DS. - V s 1697
- ekmeklik** 1. İçine ekmek konulan kap. 2. argo. Oyunda her zaman yenilerek kendisinden para kazanılan kimse. 3. sf. Ekmek yapmaya yarayan veya ayrılan. TDK 2005 TS. s. 612
- ekmeksiz** 1. Ekmeği olmayan. 2. Yiyeceği olmayan. 3. Ekmek olmadan. TDK 2005 TS. s. 612
- ekna** 1. Bir zatda galyan ek, ekundi, galındı. Trkm. D. S. s. 299
- ekne** Ense. TDK DS. - V s 1697

- eksen** 1. Bir cismi iki eşit parçaya bölen çizgi, mihver. 2. mat. Üzerinde bir pozitif yön varsayılan sonsuz doğru. 3. Araba dingili. TDK 2005 TS. s. 613
- eksi (II) (eksü)** Eksik, noksan. TDK TS. - III s 1411
- eksi-** 1. Azalmak, eksilmek, küçülmek. 2. Azaltmak, kısmak. 3. Azaltmak, daraltmak, küçültmek. 4. Zayıflamak, düşmek, gevşemek. Sev. ESTY s. 257
- eksi** 1. Çıkarma işleminde " - " işaretinin adı, nakıs. 2. sf. Fiz. Sıfırdan küçük, önünde eksi işareti bulunan (sayı), negatif, nakıs, artı karşıtı. TDK 2005 TS. s. 613
- eksik (I)** Zamanı gelmeden doğan insan ya da hayvan yavrusu. TDK DS. - V s 1697
- eksik** 1. Gerekli duyulan, ihtiyaç duyulan (şey), noksan. 2. Bir bölümü olmayan, natamam. 3. Mükemmel olmayan, kusurlu, muallel, sakat. 4. Az. TDK 2005 TS. s. 613
- eksiketek** [egsiketek, eğişetek, eğişik (I), eğişetek, eğişikli, eğişüetek, eksiketek, eksik (II), eksiketekli, eksikli, eksüetek, eksüetek, eksüvetek, esgieteyh, esik (III), esikli, esketek, eskietek, evsüketekli, evsüklü, eysikli, eysüketek] Kadın. TDK DS. - V s 1697
- eksiklemek** Tökezlemek, sürçmek nedeniyle vücudun bir tarafını incitmek. TDK DS. - V s 1698
- eksikli** 1. Kendisine bir şey gerekli olan, muhtaç. 2. Kadın. TDK 2005 TS. s. 614
- eksiklik** Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakısa, fıkdan. TDK 2005 TS. s. 614
- eksiksiz** 1. Eksiği olmayan, tam, tamam. 2. zf. Tam olarak. 3. mec. İyi, namuslu, temiz. TDK 2005 TS. s. 614
- eksilen** Çıkarma işlemindeki ilk sayı. TDK 2005 TS. s. 614
- eksilmek** 1. Azalmak, az duruma gelmek. 2. Bulunmamak, var olmamak, rastlanmamak. TDK 2005 TS. s. 614
- eksilmek** Karakter ve onurundan birşeyler kaybetmek. TDK DS. - V s 1698
- eksimek (I) (eğişmek, eksümek, eksemek)** Eksiltmek. TDK TS. - III s 1413
- eksin (I)** 1. İhtiyar. 2. Yaşlılık ya da şiddetli bir hastalık nedeniyle bunamış (kimse). TDK DS. - V s 1698
- eksiş** Eksiltiş. TDK TS. - III s 1416
- eksücek** Eksikçe. TDK TS. - III s 1416
- eksük** Eksik. TDK TS. - III s 1416
- eksükirek (eksikrek)** Daha eksik, çok eksik, kemter. TDK TS. - III s 1416
- ekşi (I)** 1. Ekşi, kekre. 2. Yakıcı, acı, keskin. 3. Tatsız, nahoş. 4. Müthiş. Sev. ESTY s. 259
- ekşi- (II)** 1. Ekşimek, kekremek. 2. Somurtmak, surat asmak. Sev. ESTY s. 259
- ekşi** 1. Limon. 2. Üzümden yapılan biraz ekşi pekmez. 3. Domates salçası. TDK DS. - V s 1698
- ekşi** 1. Sirke veya limon tadında olan. 2. Bu tadı veren şey. 3. Uygunsuz, yakışsız. TDK 2005 TS. s. 614
- ekşice** İlkbaharda kurak yerlerde biten ekşi bir ot. TDK DS. - V s 1698
- ekşihamur** Hamur mayası. TDK DS. - V s 1698
- ekşikara** 1. Büyük, siyah, sulu ve iri taneli bir çeşit üzüm. 2. Siyah, sulu iri ve ekşi karadut. TDK DS. - V s 1698
- ekşikulak** [ekşilik, ekşimelek, ekşimenek, ekşimik (IV), ekşincik, eşimcik, eşki (II), eşkimelek, eşkimen] Kuzukulağı. TDK DS. - V s 1699
- ekşikulak** Kuzukulağı. TDK 2005 TS. s. 615
- ekşileme** Hamur köftesi. TDK DS. - V s 1699
- ekşili (I)** Turşu. TDK DS. - V s 1699
- ekşili (II)** 1. Buğday ununa ekşimiş maya katarak yapılan ekmek. 2. Ekşi meyve koruklarını haşlayarak doğranmış ekmeğin üzerine koyup, daha da üstüne yağ ve kavurma dökerek yapılan bir çeşit yemek. 3. Maydanoz, sirke ve soğan ile pişirilen balık tavası. 4. Ekşimiş yemek. 5. Yemlik otlardan kaynatılarak ekşimiş yoğurtla yapılan yemek. TDK DS. - V s 1699
- ekşilice** Sarı renkli, huni biçiminde, soğan köklü bir bitki. TDK DS. - V s 1699
- ekşime** [ekşitme (II) -2] Hoşnutsuzluk. TDK DS. - V s 1699
- ekşimek (I)** Surat asmak. TDK DS. - V s 1699
- ekşimek** 1. Ekşi duruma gelmek. 2. Mayalamak. 3. argo. Utanmak, mahçup olmak. 4. argo. Sırnaşmak, ısrar etmek. 5. hlk. Kaşları çatıp yüzüne küskün veya dargın bir anlam vermek, somurtmak. TDK 2005 TS. s. 615
- ekşimen** Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. TDK DS. - V s 1699
- ekşimik (I)** [eğişimik, ekşimek (II), ekşimük (II)] Kaynatılmış ayran ya da kesilmiş süttten yapılan kesmik ya da çökelek. TDK DS. - V s 1699
- ekşimik (II)** Sucuk. TDK DS. - V s 1700

- ekşimik** Yağı alınmış süttten yapılan peynir, kesmik, çökelek. TDK 2005 TS. s. 615
- ekşimti** Ekşimsi, ekşiye çalar, ekşimtirek. TDK TS. - III s 1417
- ekşimük (I)** [ekşimik (III)] Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. TDK DS. - V s 1700
- ekşisu** Maden suyu. TDK DS. - V s 1700
- ekşitme (I)** 1. Yılan yastığı denilen bitkiyi ekşitip, mayalatarak yapılan ekşi lapa. 2. Hamuru mayalama. 3. Mayanın tavını geçirme. 4. Süttten yoğurt yapıp tulumda ekşittikten sonra yayıkta yağını çıkarma. TDK DS. - V s 1700
- ekşitme (II)** 1. Yüzü gülmez insan. 2. [Bkz. ekşime] TDK DS. - V s 1700
- ekşitme (III)** Bir şeyin doğal biçiminin değişmesi. TDK DS. - V s 1700
- ekti (III)** 1. Anası ve babası olmayan (çocuk). 2. Atılmış, bırakılmış (çocuk). 3. Kimsesiz. TDK DS. - V s 1701
- ekzemek** 1. İstirkep etmek, kıskanmak, kendisine rakip saymak. 2. Mümarese, elde etmek için çalışmak. TDK TS. - III s 1418
- el (I)** 1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü 2. Sahiplik, mülkiyet. 3. Kez, defa. 4. İskambil oyunlarında kağıt atma sırası. 5. Yönetim, baskı, etki. 6. Bazı nesne ve araçların tutmaya yarayan bölümü. 7. mec. Aracı, vasıta. TDK 2005 TS. s. 615
- el (II elik)** 1. Kol, el, bazu. 2. El, bilek. 3. Parmak, dil, pim. 4. Sap, kol. 5. Güç, kuvvet, dermen. 6. Güç. 7. Kusur, garanti. 8. Neden, sebep. 9. Katılım, tutulum. 10. İlgi. 11. Dönüş, çevirmek. 12. Lamba, oluk. 13. Arsa, parsel, bölüm. Sev. ESTY s. 260
- el (III)** 1. Çelik oyununda bir bölüm. 2. Birkaç kişinin kuvvetlerini denemeleri için belirli bir yerden attıkları demirden bir oyun aracı. TDK DS. - V s 1702
- el (V)** Havan tokmağı. TDK DS. - V s 1702
- el (VI)** 1. Irgatın bir seferde biçtiği ekin bölümü. 2. Evlek boyunca tohum saçarak gidiş ya da geliş. TDK DS. - V s 1702
- el (VII)** Aynı cins yaprakların toplanması. TDK DS. - V s 1702
- el** 1. gölun bilekden turnağlara geçer olan hissesi. 2. be□ zi heyvanların gabağ ayağlarının her biri. 3. defe, kere, yol. 4. iştirak, eläge. 5. elinde, elimde ve s. - malikiyet, iktidar, idare, serencam, asıllıg menasında. 6. elde görülen işde mehareet meenasında. 7. növbet, sıra. 8. teref, yan. 9. . . . elinden şeklinde işlenerek sebep bildirir 10. çıh, halında: elden. 11. yérli halında: elde 12. elde büyüdölmüş, ele öyredilmiş, ehlişeldirilmiş meenasında héyvan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 230
- el** Adamın iki egninden aşak sallanıp duryan organı, gol. Trkm. D. S. s. 802
- el** El. GTS s. 89
- elağacı** 1. Dokuma tezgâhlarında üzerine bez sarılan ve selmin denilen 25–40 cm. boyundaki ağaç parçası. 2. Sap arabalarında, yük yüklendikten sonra halatları –organları– üzerine sararak gerdirmeye yarayan dolabı çevirmek için kullanılan 75–100 cm. boyundaki ağaç kol. TDK DS. - V s 1702
- elağız** 1. Dedikoducu. 2. Başkasının sözüne inanan (kimse). TDK DS. - V s 1702
- elağızda** İlk ağız, ilk sefer, ilk kez. TDK DS. - V s 1702
- elaltı** 1. El altında işleyen, kömekçi, işleri gören, kömekçi. 2. heybeti, gizlice, heç kesin heri olmadan, el altından. 3. Başgasının gösterişi ve ya rehberliyi ile işleyen, iş gören adam, kömekçi. 4. Kart ve başga oyunlarda; hazırda oynayan adamdan sonraki birinci adam. Az. Dil. İz. Lüg II s. 234
- elarabası** Bisiklet. TDK DS. - V s 1702
- elbaş** Çocukların beş taşla oynadıkları bir oyun ki, taşın birini ellerine alıp, dördünü yere koyarak ellerindeki taşı havaya atıp yerdekilerini kaparlar. Çocuklar bu oyunu oynayacakları zaman "elbaşım, etek taşım, yüzük taşım, toptaşım" diye birbirlerini çağırıp oyuna başlarlar. TDK DS. - V s 1703
- elbaşı** 1. Oyunda ilk oynayan (kimse). 2. Bir soyun başı ya da aşiret beyi. TDK DS. - V s 1703
- élbaşı** Éli idare eden, ele başçılıg eden şehs. Az. Dil. İz. Lüg II s. 195
- élbaşılıg** Él başcısı, böyüyü:gebile, tayfa başcısı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 195
- elbeli** Çelik çomak oyununda atılan çeliğın, karşıdaki oyuncu tarafından tutulması. TDK DS. - V s 1703
- elbende** Çocukların birbirlerine el vurup kaçarak oyladıkları bir oyun. TDK DS. - V s 1703
- elbere** Kıvam. TDK DS. - V s 1703
- elberek** İki kişi arasında söz getirip götüren (kimse). TDK DS. - V s 1703
- elbermek** Alıvermek, alıp getirivermek. TDK DS. - V s 1703

- elbesi** Elde beslenen koyun vb. hayvanlar. TDK DS. - V s 1703
- elbeşik (I)** Saatçilerin kullandıkları bir çeşit ufak kısıkaç. TDK DS. - V s 1703
- elbeşik (II)** Çocuğun içinde 6 -7 aylık olana dek yattığı ağaçtan yapılan bir çeşit beşik. TDK DS. - V s 1703
- elbeşte (I)** [elbašta, elbeştir] 1. Tabaklanın kullandıkları tekne. 2. Kulplu büyük kazan. 3. Kuyu çengeli. TDK DS. - V s 1703
- elbeşte (II)** [elpeşte] Erimiş, pelteleşmiş. TDK DS. - V s 1703
- elbeşte (III)** Elinden bir iş gelmeyen. TDK DS. - V s 1703
- elbeşte** Tabakların kullandıkları büyük tekne, kulplu büyük kazan. TDK TS. - III s 1420
- elbeyağa** 1. Elden-ele, birinden-birisine. 2. Celd, téz, elüstü, derhal, o saat. Az. Dil. İz. Lüg II s. 236
- elbir** 1. Dargın olan iki kişinin arasını bulan. 2. Casus. 3. İki sevgilinin arasını bulan. 4. Bir işi birlikte yapanlar için kullanılır. TDK DS. - V s 1704
- elbiri** Bir kadınla, bir erkek arasında söz götürüp getiren (kimse). TDK DS. - V s 1704
- elbombası** El ile tullanılıp atılan bomba. Az. Dil. İz. Lüg II s. 236
- elborcu** Tez ödenilmek şartı ile verilen ya alınan azacılığ borc pul yahud başğa şey. Az. Dil. İz. Lüg II s. 236
- elboş** Kız çocuklarının küçük ve yuvarlak beş taşla oynadıkları oyun. TDK DS. - V s 1704
- elböreği** Puf böreği. TDK DS. - V s 1704
- elbürgeç** Birdirbir oyunu. TDK DS. - V s 1704
- élcarı** 1. Éllikle, hamlıgla, bütünlükle, baştan-başa. 2. Birlikde, bütün elin iştiraki ile. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- elce (II)** Küçük sepet. TDK DS. - V s 1704
- elce** Küçük, azacığ, bir tike, el geder. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elcecik** Lap balaca, balaca ey boyda. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elceg** 1. Kuyudan su çekilen çıkırığın el ile tutulan yeri. 2. [Bkz. elicek (I) -1]. TDK DS. - V s 1704
- elcek (I)** 1. [Bkz. ellik (I) -1]. 2. Eli korumak için ele takılan ya da alınan kanca gibi bir araç. 3. [Bkz. ellik (I) -2]. TDK DS. - V s 1704
- elcek (II)** [elçek (II), elecek (I) -3] 1. Tırpanın el ile tutulan yeri. 2. Bulgur taşında elle tutulan yer. 3. Kapının tutacak yeri. 4. Harman aygıtım çevirmek için kullanılan kol. 5. [Bkz. elicek (I) -1]. 6. [Bkz. elicek (I) -2]. 7. Sapanın elle tutulan yeri. TDK DS. - V s 1704
- elcek (III)** Kuvvetsiz, zayıf kadın. TDK DS. - V s 1704
- elcek (IV)** Yağ eritmeye yarayan küçük kap. TDK DS. - V s 1705
- elcek (V)** Küçük çekiç. TDK DS. - V s 1705
- elcek** Eli soyuğdan ve s. -den görumağ için barmağlı ya barmağısız el geyimi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elcek** Eldiven. TDK TS. - III s 1421
- elcektiren, elcektöhuayan** Parçadan elcek tiken yahun yundan, iplikden elcek tohuayan usta. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elci (I)** [elcim -1, elcimek (II), elcimen, elcin (I) -1, 2] 1. İnsana alışkın hayvan. 2. Davar sürülerinin önünde giden koyun ya da keçi. TDK DS. - V s 1705
- elci (II)** 1. Amele başı. 2. Yapı ustasının yamaklıgım yapan amele. 3. Çiftliklerde çalıştırmak için amele toplayan (kimse). 4. Irgatın biçeceği ekin parçasını işaretleyen, ayıran (kimse). TDK DS. - V s 1705
- elci (III)** 1. [Bkz. elçi, elçi -1] 2. Dargın olan iki tarafı barıştıran (kimse). TDK DS. - V s 1705
- elci** Bazı yörelerde mevsimlik tarım işçisi toplayan işçi ile işveren arasında aracılık yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 621
- elci** Elci guuş: Gel güvercini. GTS s. 89
- elcik (I)** [elcil] Sürüden ayrı olarak elde beslenen ve insana çok alışkın olan hayvan. TDK DS. - V s 1705
- elcik (II)** Haşhaş yağı çıkarılmakta kullanılan aygıt. TDK DS. - V s 1705
- elcik (V)** Dokumacılıkta gücüleri aşağı yukarı hareket ettiren demir araç. TDK DS. - V s 1705
- elcik (VI)** Masa çekmelerine takılan kulp. TDK DS. - V s 1705
- elcik (VII)** Fısgırak denilen çocuk oyuncağının sapı ve sapın devamı olup, suyu ileri atan kısım. TDK DS. - V s 1705
- elcik (VIII)** İp bükme için kullanılan araçlardan biri. TDK DS. - V s 1705
- elcik** Bisiklet veya motosiklette dümenin elle tutulan kısımlarına geçirilen veya yumuşak sentetik maddeden yapılan kaplama. TDK 2005 TS. s. 621

- elcim** 1. [Bkz. elci (I) -1] 2. İyi terbiye edilmiş hayvan. TDK DS. - V s 1706
- elcimek (I)** [Bkz. ellik (I) -1] TDK DS. - V s 1706
- elcivan** Yünden yapılmış eldiven. TDK DS. - V s 1706
- elcük** Kaba rendenin karşılıklı sapları. TDK DS. - V s 1706
- elçağı** İplik saran tahta araç. TDK DS. - V s 1706
- elçatan** 1. Hündür olmayan, el çatabilen, alçağ 2. Uzağ olmayan yahın 3. Elde edilebilen, ele düşebilen, münasib. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elçatı** Ağır bir cismi kaldırmak için iki kişinin ellerinin özel bir biçimde birleşmiş durumu. TDK DS. - V s 1706
- elçatmaz** 1. Hündür, uca, yüksek. 2. Uzağ, gedib-gelmek, çetin olan. 3. Möhkem, alınması, tutulması, girilmesi mümkün olmayan ya çetin olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elçek (I)** 1. Tencere. 2. Eleğin büyüğü. TDK DS. - V s 1706
- elçek (III)** Vazgeç anlamında. TDK DS. - V s 1706
- elçek (IV)** Dik aç. TDK DS. - V s 1706
- elçek** Gelinin elinin içine kına yakınmasından sonra giydiği kumaştan yapılmış bir tür eldiven. TDK 2005 TS. s. 621
- elçekmek** Vazgeçmek. TDK DS. - V s 1706
- elçik (I)** Küçük el. TDK DS. - V s 1706
- elçik (II)** Kısa boylu kadın. TDK DS. - V s 1706
- elçim (I)** [elçin (I)] 1. Az, bir kerede ele alınabilecek kadar az olan nesne. 2. Tutam, bir avucun alabileceği miktar, bir demet, bir parça. 3. Deste. TDK DS. - V s 1706
- elçim (II)** Ağustos böceği. TDK DS. - V s 1707
- elçim (III)** Bilmece, bulmaca. TDK DS. - V s 1707
- elçim (IV)** 1. Taranmış yünü bükmek için yapılan yumak. 2. Deste deste yapılmış yün. 3. Baş parmakla, serçe parmak arasına sarılan iplik. TDK DS. - V s 1707
- elçim (V)** Salamuraya konmak üzere dizilmiş yemeklik asma yaprağı. TDK DS. - V s 1707
- elçim** 1. Bir defada ele alınabilecek kadar az olan nesne. 2. Tutam, bir demet, bir parça. TDK 2005 TS. s. 621
- elçin (II)** Kışın ocak başında öten cırcır böceği. TDK DS. - V s 1707
- elçiti** [elçitisi] Mendil. TDK DS. - V s 1707
- elçük** Küçük yüz. TDK DS. - V s 1707
- eldarağı** Yun daramağ için tahta atlığa bend edilmiş, ucu şiş mefillerden ibaret alet; darağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldaş** [eldaş üzümü] Bir çeşit üzüm. TDK DS. - V s 1707
- eldaşı (I)** [eldaşı oyunu] Bir çeşit taş oyunu ki bunu en çok kızlar oynar. TDK DS. - V s 1707
- eldaşı (II)** 1. Haşhaş sürtülen küçük taş. 2. Eldeğirmeni. TDK DS. - V s 1707
- elde** Çarpma ve toplama işleminde bir sonraki sayının rakamlarına katılacak olan sayı. TDK 2005 TS. s. 621
- eldecı** Hizmetçi, hademe. TDK DS. - V s 1707
- eldecı** Zilyet. TDK 2005 TS. s. 621
- eldeç** Bulgur, mısır, buğday gibi tahılları dövmekte kullanılan taş ya da ağaçtan yapılmış dibek tokmağı. TDK DS. - V s 1707
- eldeğayırma, eldeğayırılma** 1. Fabrik ya zavodda deyil, el ile gayırılmış, düzeldilmiş 2. Biliyi, hazırlığı, bacarığı olmayan, öz senetinin, işinin pis bilen; leyağetsiz. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldeğirmeni** Buğday, mısır gibi tahılların bulgur kıvamında öğütülmesine yarayan ve elle çevrilen değirmen. TDK DS. - V s 1707
- eldek (I)** İhtiyat, tedbir. TDK DS. - V s 1707
- eldek (II)** Bulgur taşının üzerindeki elle tutulan kısım. TDK DS. - V s 1707
- eldek (III)** Aletsiz kalma. TDK DS. - V s 1707
- eldek (IV)** Ele geçirilmesi kolay (kadın). TDK DS. - V s 1707
- eldeki** Elde olan, ortada olan, mövcud olan, nağd. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldeli** Toplama veya çarpmalarda bir sonraki basamağa aktarılan sayı. TDK 2005 TS. s. 621
- eldem** [eldeñ (I)] Alışkın, ehli. TDK DS. - V s 1707
- elden (II)** Borç para alma. TDK DS. - V s 1708
- elden** 1. Aracısız olarak. 2. Birinin aracılığıyla. TDK 2005 TS. s. 621
- elden** 1. Tez, arada, celd. 2. Mağazadan yoğ, hüsusi, şehşden, elverçiden. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldenlik** Salepçilerin üzerine bardak koyup ellerinde taşıdıkları teneke bardaklık. TDK DS. - V s 1708

- eldesiz** Toplama veya çarpımlarda toplam ve çarpımın dokuzdan büyük olmaması. TDK 2005 TS. s. 622
- eldeve** Sahtiyan yağlamaya yarayan bir çeşit araç. TDK DS. - V s 1708
- eldevir** Birinci növbeye nezer alınmalı olan, vacib, lazım. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldeyememiş** Tohunulmamış. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eldiğani** [eldiğina, eldovani] Küçük tava. TDK DS. - V s 1708
- eldirek (I)** Taneleri küçük, yumuşak, rengi esmer bir çeşit buğday. TDK DS. - V s 1708
- eldirek (II)** [eldeşik] Kalaycı kısıncı. TDK DS. - V s 1708
- eldirti** Yabancı, ecebi. TDK DS. - V s 1708
- eldiven** Dış etkilerden korunmak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giyisi. TDK 2005 TS. s. 622
- eldiven** Eldiven. GTS s. 89
- elduran** 1. Dağlarda yetişen ve çayı pişirilen bir çeşit ot. 2. Bayramlarda kabir taşlarına bağlanması görenek olan bir çiçek. TDK DS. - V s 1708
- eldüren** Kaynatılıp ağrıyan yerlere, sıcak sıcak sarılmak suretiyle, halk arasında ilâç olarak kullanılan bir çeşit bitki. TDK DS. - V s 1709
- eldüvan** Eldiven. TDK TS. - III s 1425
- ele** [Bkz. ebe (X) -1]. TDK DS. - V s 1709
- ele-** 1. Elemek, elelemek, kalburlamak. 2. Ekmek, yaymak, elemek. 3. Esmek, savurmak. 4. Seçmek. 5. Karabaşlı iskete ile dövmek. 6. Dedikodu, iftira. 7. Öğütmek, kırmak, ezmek. (Ele~elge-) Sev. ESTY s. 261
- elebaşı** 1. Oyunda arkadaşlarına baş olan çocuk 2. Kötü, olumsuz iş veya hareketlerde önder olan kimse, sergerde. TDK 2005 TS. s. 622
- elecek (I)** 1. Dibek tokmağı. 2. [Bkz. elicek (I) -1] 3. [Bkz. elcek (II) -1] TDK DS. - V s 1709
- elecek (III)** Loğ taşını çeken demir ya da ağaç sap. TDK DS. - V s 1709
- elecek (IV)** Ocak karıştırmaya yarayan uzun sırık. TDK DS. - V s 1709
- elecik (I)** 1. Bağevi, kulübe. 2. Çocukların yaptıkları oyuncak ev. TDK DS. - v s 1709
- elecik (II)** Tulumba kolu. TDK DS. - V s 1709
- elegelen** Elde edilebilen, elde edilmiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eleget** [eleket] Kaldıraç. TDK DS. - V s 1709
- elegöre** [elgöre] Uygun. TDK DS. - V s 1709
- elegöre** Başka zamanlardakine nisbetle, diğerlerine nazaran anlamında. TDK DS. - V s 1709
- eleh (I)** [Bkz. ebe (X) -1]. TDK DS. - V s 1709
- eleh (II)** [eleyman] Elek. TDK DS. - V s 1709
- eleh (III)** Dağlarda yaşayan ve keçiye benzeyen bir hayvan. TDK DS. - V s 1709
- elehmeg** Götürmek, vermek. TDK DS. - V s 1709
- elek** Elek. GTS s. 89
- elek** Elemek için halka gözenek çekdirilen esbap. Trkm. D. S. s. 805
- elek** Taneli veya uygun bir toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak veya incisini kabasından ayıklamak için kullanılan tahta bir kasnak ve tek tarafa gerilmiş gözenekli, tel, kilbez vb. oluşun araç. TDK 2005 TS. s. 622
- elek** Unun kepek ve çeyri zibillerini temizlemek için sağanağa geçirilmiş sıh tordan ibaret alet. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elek-belek** Ğarışıklık, alt-üst. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elekçi** [elegçi] 1. Dilenci. 2. Kavgacı, küfürbaz, çingene, çingene mizaçlı. 3. Zevksiz, tabiatsız. TDK DS. - V s 1709
- elekçi** 1. Elek yapan veya satan kimse. 2. Çingene. TDK 2005 TS. s. 622
- elekçi** Elek çayıran ve satan adam. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elekçilik** Elekçilik işi, peşeci, seneti. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elekçemez** Elde edilebilmeyen, ele geçirmek mümkün olmayan, tapılaması çok çetin olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elekkeçi** Ceylan. (-Gr.) TDK DS. - V s 1710
- elekleme** Kapı kapı dolanmak, çok gezmek. TDK DS. - V s 1710
- elekli** Eleyi olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- eleklik** Keçi kılından veya at yelesinden yapılmış iplikle dokunan ve sanayide bazı sıvıları süzmekte kullanılan özel dokuma türü. TDK 2005 TS. s. 622
- elekmegi** Başkasının işinde boğaz tokluğuna çalışan kimsenin söylediği söz. TDK DS. - V s 1710
- elcl** Elden, el ile, doğrudan doğruya. TDK TS. - III s 1429

- el-ele** 1. Bir-birinin elinden tutarağ. 2. Birge, bir yerde, hereycesine, dostcasına. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- ellelezi** İki takım halinde oynanan bir oyun (Takımlardan birinden bir oyuncu, diğer takımdaki oyunculara vurabilmek için takımın içine girer, vurabildiklerine yakalanmadan kendi tarafına kaçarsa vurdukları, kaçanı azsa kendisi oyun dışı edilir). TDK DS. - V s 1710
- elem (I)** Sığırlara verilen yem. TDK DS. - V s 1710
- elematmak** Samanla karıştırılarak öküzlere verilen bir çeşit yem. TDK DS. - V s 1710
- eleme** 1. Elemek işi. 2. Elenmiş, seçilmiş olan. 3. Çeyrek sona katılacak sporcu ve takımları ayırmak için düzenlenen seçme yarış. TDK 2005 TS. s. 625
- elemek (I)** Sorulan şeye kaçamaklı cevap vermek, yanıltmak. TDK DS. - V s 1710
- elemek (II)** Eylemek, etmek. TDK DS. - V s 1710
- élemek** «Étmek» feelini üslubi variantı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- elemek** 1. Elek yardımıyla ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak, elekten geçirmek. 2. Gözden geçirmek, ayıklamak, iyisini kötüsünden ayırmak. 3. Sınav veya yarışma yoluyla en iyileri seçmek. 4. İpliği elemgeden geçirip yumak yapmak. 5. Bir yarışmacıyı yarışma dışı bırakmak. TDK 2005 TS. s. 625
- elemek** 1. Elekden geçirmek 2. Sepmek, sepelemek, tökmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- elemek** 1. Elekden geçirip arassalamak. 2. Göçme manıda Saýlamak, seçmek, barlamak. Trkm. D. S. s. 806
- elemen** [eliman (II)] Elek. TDK DS. - V s 1710
- elemge** Çile durumundaki ipliği yumak yapmak veya masuraya sarmak için kullanılan bir eksen üzerinde dönen araç. TDK 2005 TS. s. 626
- elemit (I)** [elembe (II), eleme, elemiye, elemle, elemli, elendiğe, elenme, elemüt, elemya, elemye] İplik sarılan çıkırık. TDK DS. - V s 1710
- elenci** Yabancı. TDK DS. - V s 1711
- elenge (II)** Zayıf, çelimsiz. TDK DS. - V s 1711
- elenmek** 1. Eleme işine konu olmak veya eleme işi yapılmak. 2. Sınavda başarısız sayılmak. 3. mec. Süzülme. 4. sp. Yarışma dışı kalmak, yarışmadan çıkarılmak. TDK 2005 TS. s. 626
- elenmek** Alay etmek, eğlenmek. TDK DS. - V s 1711
- elenmek** Elekden geçirilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- elentelen** Darmadağınık, yıkkın. TDK DS. - V s 1711
- elenti (I)** [elemük, elenik, elentü] Arpa, buğday ve benzerlerinin kalburdan geçirilmiş kılını. TDK DS. - V s 1711
- elenti (II)** Üşüme, titreme. TDK DS. - V s 1711
- elenti** Arpa buğday vb. kalburdan geçirilmiş bölümü. TDK 2005 TS. s. 626
- elepcek (I)** İplik sarılan çıkırık. TDK DS. - V s 1711
- elepcek (II)** El ayak dolaşması. TDK DS. - V s 1711
- eleski** Mendil, elbezi. TDK DS. - V s 1712
- eleşmek (I)** Ulaşmak, yetişmek, tutmak. TDK DS. - V s 1712
- eleşmek (II)** 1. Dinlenmek, yatmak. 2. Oturmak, durup beklemek. 3. Gecikmek. TDK DS. - v s 1712
- eleştiri** 1. Bir insanı, bir eseri, bir konuyu, doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek maksadıyla inceleme işi, tenkit. 2. Bir edebiyat veya sanat eserini her yönüyle sağlamak ve değerlendirmek amacıyla yazılan yazı türü, tenkit, kritik. 3. Özellikle bilginin temellerini ve doğruluk durumunu inceleme, sınama, yargılama. TDK 2005 TS. s. 626
- eletdirilmek** Elekden geçirilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eletgeset** [eletgaset] Çarçabuk, tezelden. TDK DS. - V s 1712
- eletmee** Eletmek. GTS s. 89
- eletmek** [eletivermek, eltme] İletmek, götürmek. TDK DS. - V s 1712
- életmek** 1. Bağ eledirmek. 2. Aparmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- eletmek** Eleme işi gördürmek, elekden geçirtirmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- elevcik** [elevçik] 1. Bağlarda yağmurdan korunmak için toprak harçla yapılan küçük kulübe, tek katlı ev. 2. Çalı çırpıdan yapılan bekçi kulübesi. TDK DS. - V s 1712
- eley (II)** [eleycek] Yün bükmeğe yarayan araç. TDK DS. - V s 1713
- elfecin** Kitabın sayfeleri arasına nişan için göyulan léntşekilli kağız parçası. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elfeden** Yazma ve yamalık. TDK DS. - V s 1713
- elganem** 1. Her şeye karışmayan, elinden kötülük gelmeyen insan. 2. [Bkz. elganım -1] TDK DS. - V s 1713

- elgani** [eltaş (II)] 1. El değirmeni. 2. İri çekilmiş bulgur. TDK DS. - V s 1713
- elgar** Koşma, ivme. TDK DS. - V s 1713
- elgarama** Gün-güzeran, oñşuk geçirmek taydan birine garaşlı bağı bolan, bakna. Trkm. D. S. s. 805
- elge** [elger] Getir anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1713
- elgin** Cimri. TDK DS. - V s 1714
- el-ğol** Eller ve göller. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elgölgeliği (I)** [elgölgesi (I)] Koruma, TDK DS. - V s 1714
- elgölgeliği (II)** Kız çocuğu. TDK DS. - V s 1714
- elgölgeliği (III)** Tezkere, mektup. TDK DS. - V s 1714
- elguç** 1. Tüy, gil elmak için enjam, jüpdek. Trkm. D. S. s. 300
- elguş** (Zoologiya) Elde eklenilip, awa salınýan ýırtýjy guş. Trkm. D. S. s. 805
- elğuşu** 1. Ehlileşdirilmiş guş // ov guşu. 2. Gücağda saşlanmağa öyrenen, hedden artıg ezizlenib beslenen uşag hağğında. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elguvan** Mor ve mavi renkli güzel kokulu bir çiçek. TDK DS. - V s 1714
- elhal** Telli-pelli, ganımat. Trkm. D. S. s. 808
- elhamır** Ekşimiş hamur. TDK DS. - V s 1714
- elhavası** Heç şey görmeden, el duyğusu vasitesile. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elhay** Hay-küy, telaş, el-ayağa düşmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- eli** 1. Genişlik, en/bir parmak kalınlığı. 2. İnç. 3. Avuç için genişliği. Sev. ESTY s. 263
- eliaçığ** Ürekdən başğalarına pul, mal ve s. ile kömek eden; seşavetli, cömerd. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliaçıǵlıǵ** Eli açığ adamın hal ve seşavetlilik, cömerdlik, seşavet. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliağır** 1. Güvvetli, güçlü, zorlu. 2. Bir işe uğursuzluğ getiren. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliaşığı** Yoşsullaşmış, maddi cehetde çetinlik çeken. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliaşığılıǵ** Eli aşığı düşmüş adamın hal ve keyfiyeti, yoşsulluğ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eli-ayağı** 1. Diribaş, çoğ zirek, çoğ bacarıǵlı, elli-ğollu. 2. İzsiz-sorağsız, tamam, bütün, büsbütün. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elibağı** 1. Elleri bağlanmış halda olan. 2. Her cür hareket ve teşebbüs imkanından merhum. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- elibayır** Bir çeşit buğday. TDK DS. - V s 1715
- elibol** 1. Cömert, eli açık. 2. Paralı. TDK DS. - V s 1715
- eliboš** 1. Yoşsul, heç bir şeyi olmayan, ferig. 2. Elinde heç bir şey olmadan özü ile kendi bir şey kötürmeden. 3. İzsiz, bikar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliboš** İşe yaramaz, kötü. TDK DS. - V s 1715
- elibošluğ** 1. Yoşsulluğ, feriglik, heç bir şeyi olmama. 2. İzsizliğ, bekarlığ // veyllig, avarlıg. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- elice** 1. [Bkz. ellice (II) -1]. 2. Kazan. TDK DS. - V s 1715
- elicek (I)** [elceg -2, elcek (II) -5, 6; elcik (IV), elçek (VI), elecek (I) -2] 1. İplik bükülen çıkırıǵın el ile tutulan yeri. 2. El değirmenini çevirmek için el ile tutulan yer. 3. Boyunduruğın ileri gitmemesi için kullanılan ağaç araç. 4. Yayıkların içinde hareket ettirilen, ağaçtan yapılmış kol. 5. Çıkrık. 6. Bulgur çekme taşlarının arasına konulan delikli ağaç parça. TDK DS. - V s 1715
- elicek (II)** Cıva gibi kabına sığamayan beş yaşına kadar çocuk. TDK DS. - V s 1715
- eliç** Bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - V s 1716
- eliçin** Köy halkının iş ortaklığı, karşılıklı yardım. TDK DS. - V s 1716
- elidolu** Elleri bolu şeyle dolu halda. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elieyri** Düz olmayan, temiz olmayan, fırsat düşende oğurluğ eden, oğru. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elieyriilik** Temiz, düzgün olmayan adamın hal ve keyfiyeti; oğurluğ, oğurluğa meyl. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- eliğabarlı** 1. Cismani emek hüsüsile el emeyi ile meşğul olan. 2. Zehmetkeş, emekçi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliğamçılı** 1. Elinde gamçı olan, eli gamçı tutmuş. 2. Zalım, geddard, zülmkar menasında. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliğandallı** Ellerine gaidal vurulma. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliğanlı** Cinayetgar, gatil. Az. Dil. İz. Lüg II s. 238
- eliğümeç** [Bkz. ebeğümeçi (I)]. TDK DS. - V s 1716
- eliğ** [eleği, eliğisi, erüğü] Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. TDK DS. - V s 1716

- eliisti** Mahir atıcı, atıcılığında cedd olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- eliiti** Elden çapığı; zirek, celd. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elik (III)** Kaldıraç. TDK DS. - V s 1716
- elikasad** Yoğsul, pulsuz. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elikci** Beşik sallayan. TDK DS. - V s 1716
- elikesik** Kuru bağ çubuklarının 15 -20 cm. uzunluğunda olanlarına denir. TDK DS. - V s 1716
- eliketiren** Umar ve s. oyunlarda daim behti getiren, hemişe udan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- eliklemek (I)** [elik etmek] 1. Büyümek (çoğu zaman çocukların ana karnında büyümesi için kullanılır). 2. Babasız, annesiz çocuğu alıp, evlât edinmek, büyütme. TDK DS. - V s 1716
- eliklemek (II)** Beslemek. TDK DS. - V s 1716
- eliklemek (III)** Beklemek. TDK DS. - V s 1716
- elikli** [eliyli] Besili. TDK DS. - V s 1716
- elikmek (I)** [elemek] Utanmak, çekinmek, sıkılmak. TDK DS. - V s 1716
- elikmek (II)** İrileşmek, büyümek. TDK DS. - V s 1716
- elikmek** El öwrenmek, öwrenişmek. Trkm. D. S. s. 806
- elikmek** 1. Bunalmak, bizar olmak. 2. Utanmak, sıkılmak, mahzun olmak. 3. İhtiraz etmek, çekinmek. TDK TS. - III s 1434
- elikoyununda (I)** 1. Utangaç, sıkılğan (insan). 2. Düşünceli (insan). TDK DS. - V s 1716
- eliködek** Elinde pul keçmeyen, yoğsul, feğir. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elimbaş** 1. Teslim olma ve baş eğme. 2. Oyundan özürli olarak bir an için ayrılmış olma (çocuklar arasında kullanılır). TDK DS. - V s 1717
- elimucu** Bir başkasına elini vurup, ebeliği ona devrederek oynanan bir oyun. TDK DS. - V s 1718
- elimyandı** 1. Çoğ telesik, tez, gaçarağ. 2. Darda çıhılmaz veziyyette. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elin** Hayvan memesi. GTS s. 89
- elincek (II)** Salıncak. TDK DS. - V s 1718
- elinle** Eliyle. TDK TS. - III s 1438
- elirzaman** [Bkz. ebeğimsağma.]. TDK DS. - V s 1718
- eliselek (I)** Cömert. TDK DS. - V s 1718
- eliselek (II)** Beceriksiz, bir işi tam başaramayan. TDK DS. - V s 1718
- elişi (I)** Kanaviçe işi. TDK DS. - V s 1718
- elişi (II)** Eliyle belini getirme. TDK DS. - V s 1718
- elitmek** El sallamak, çağırmaq, işaret etmek. TDK DS. - V s 1718
- eliuzun** 1. Başgasının malına heyamet eden, el uzadan, onu menimsemeye, eline keçirmeye teşebbüs eden, çalışan; oğurluğa meyli olan. 2. Vurub-çatan, başgasını inciden. 3. Ümumi sürfede çoğ yemekle her gaba el uzatmağla nezaketsizlik gösteren adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- eliyalın** Elinde heç bir silah olmadığı halda, silahsız, yarağsız. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- eliyle** Aracılığıyla, marifetiyle, tarafından. TDK 2005 TS. s. 628
- eliyüngül** İştiraki işe müveffeğiyyet, hoşbehtlik getiren. Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elketek** Beş taş oyunu. TDK DS. - V s 1719
- elkızı** 1. Gelin. 2. Kadın, eş. TDK 2005 TS. s. 628
- elkoca** Çulluk. TDK DS. - V s 1719
- elkoyun** 1. Çobanların gece yatarken bağladıkları erkek koyun. 2. Önden giden erkek koyun. TDK DS. - V s 1719
- ellefci** Buğday, arpa gibi tahılı kalburla temizleyen. TDK DS. - V s 1721
- elleh** [Bkz. ebe (X) -1] TDK DS. - V s 1721
- elleme** 1. Ellemek işi. 2. Elle seçilmiş, iyi. TDK 2005 TS. s. 628
- elleme (I)** 1. Atın, ön ayaklarını birbirine çarparak gitmesi. 2. Atın dört nala gitmesi. TDK DS. - V s 1721
- elleme (II)** 1. Taze incir. 2. Kuru incirin ikinci kalitesi. 3. Kestane. TDK DS. - V s 1721
- elleme (IV)** Tek elle atılabilen büyük taş. TDK DS. - V s 1721
- elleme (V)** Seçilmiş, iyi. TDK DS. - V s 1721
- ellemedaş** Beş taş oyunundaki taşlar. TDK DS. - V s 1721
- ellemeh** Eline almak, dokunmak. (Kerkük) TDK DS. - V s 1721
- ellemek** 1. Elde yoğlamağ, el sürtüb bağmağ, el sürtmek, el vurmağ, el toğundurmağ. 2. Elde çağırmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- ellemek** Dam aktarmak. TDK DS. - V s 1721

- ellemek** 1. Eliñi birine ýa-da bir zada degirmek, degrip görmeki bir zadı eliñ bilen tutup görmek, barlap görmek. 2. Göçme manıda Aýal maşgalanıñ namısına degmek, el degirmek, el urmak, injatmak. 3. Göçme manıda Bir zadı edinmek, ele salmak. Trkm. D. S. s. 807
- ellemek** Elle dokunmak, elle karıştırmak. TDK 2005 TS. s. 628
- ellêni** El yıkanan leğen. TDK DS. - V s 1721
- ellenmek** 1. Elle yoñlanmağ, el sürtülüb bañılmağ. 2. Elle çağırılmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- ellep** Beş ya da on taşla oynanan oyun. TDK DS. - V s 1721
- elleş** 1. Komşunun komşuya tarla işlerinde yardımını. 2. Komşusuna zarar veren çocuk. TDK DS. - V s 1721
- elleşdirilmek** 1. Elde yoñlanmağ. 2. Elle garişdırılmağ, ahtarılmağ, tepredilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elleşdirmek** 1. bañ Ellemek. 2. Elle garişdırmağ, yoñlamağ, ahtarmağ. 3. Dalaşdırmağ, vuruşdurmağ, gapişdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elleşme (I)** 1. Tokalaşma. 2. El şakası. TDK DS. - V s 1722
- elleşme (II)** Dava. TDK DS. - V s 1722
- elleşme** Elleşmek, el tutuşmak. GTS s. 89
- elleşmek (I)** [elleşmeg] 1. Ağır bir yükü kaldırmak için bir kaç kişi birden tutmak. 2. Yardımlaşmak. 3. Uğraşmak, çalışmak. 4. Dokunmak. 5. Pehlivanların asil güreşe başlamadan önce birbirlerini sinamaları. TDK DS. - V s 1722
- elleşmek (II)** Çocuk oyunlarında eş seçmek. TDK DS. - V s 1722
- elleşmek** 1. Çalışmağ, çalışmaya çapalamağ, bir şeyle meşğul olmağ. 2. Çekişmek, mübarize etmek, deyişmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elleşmek** 1. Elle dokunmak. 2. Elle itişerek şakalaşmak. 3. Alışverişte, alanla satan birbirlerinin ellerini tutup sıkarak uzlaşmak. 4. Birbirinin elini sıkarak güç denemesi yapmak. 5. El sıkarak selamlaşmak. 6. Ağır bir yükü kaldırmak için birkaç kişi birden tutmak. 7. mec. Birine dokunacak söz söylemek. 8. mec. Yardımlaşmak. TDK 2005 TS. s. 628
- elleşmek** 1. Tutuşmak, savaşa girişmek. 2. Hayırlaşmak için birbirinin elini tutup sallamak. TDK TS. - III s 1442
- elli (I)** 1. Kırkdokuzdan sonra gelen sayı. 2. Bu sayıyı gösteren 50 L rakamlarının ad. 3. Beşkere on, kırk dokuzdan bir artık. TDK 2005 TS. s. 628
- elli (I)** Ekmeği tandıra salıvermeye yarayan araç, pişirgeç. TDK DS. - V s 1722
- elli (II)** Bir iş ile ilgilenme, bir iş ile ilgisi olan. TDK DS. - V s 1722
- elli (II)** Eli olan. TDK 2005 TS. s. 628
- elli (V)** İnsana yakın, insandan kaçmayan hayvan. TDK DS. - V s 1722
- elli** 50 sifriniñ adı we onuñ mukdarı. Trkm. D. S. s. 807
- elli** Elli. Sev. ESTY s. 266
- elli** Elli(50). GTS s. 89
- ellice (I)** Küçük sepet. TDK DS. - V s 1722
- ellice (II)** [elce (I) -1, 2; elice -1] 1. Yağ tavası. 2. Kulplu küçük tencere TDK DS. - V s 1722
- elliğramlıg** 1. Elli gram ağırlığında olan çeki daşı 2. Elli gram ağırlığında olan, elli gram tutan, çekiçi elli gram olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elliğramlıg** 1. Elli gram ağırlığında olan çeki daşı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- ellik (I)** [elcek (I) -1, 3; elcik (III) -1, 2; elcimek (I), elçek (V), elçorabı, eldivan, elduvan, eldügan, elecek (II), ellih, ellik çorabı, enlik (II), ennik] 1. Eldiven. 2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç. 3. Yemenciler yemeni dikerken ip ellerini kesmesin diye parmaklarına geçirdikleri meşin parmaklık. 4. Parmak ucu. TDK DS. - V s 1722
- ellik (I)** Eldiven. TDK TS. - III s 1443
- ellik (II)** 1. Tırpanın el ile tutulan yeri. 2. Çıkırığı çeviren kolun el ile tutulan yeri. 3. El değirmeninin taşını çevirecek tahta kol. 4. Elma, armut gibi meyveleri toplamak için kullanılan bir araç. 5. Orağın ağzına, biçilen ekinleri getiren araç. 6. Biçilmiş ekinlerin desteleri. TDK DS. - V s 1723
- ellik (III)** 1. Potentilla rosaceae. 2. Geniş ve kalın yapraklı, sarı renkli, üzeri tüylü ve kabarık damarlı, ilkbaharda görülüp, yazın kaybolan bir bitki. TDK DS. - V s 1724
- ellik (IV)** Kaydırak oyununda atılan büyük taş. TDK DS. - V s 1724
- ellik** 1) Avuç. 2) El tutacakları. GTS s. 89
- ellik** 1. bañ Elcek. 2. Bir şeyin elle tutulan yeri, tutacağ, gūlp. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- ellik** 1. Bir yerden bütün camaatın eline meşsus olan, bütün halğa aid olan. 2. Bütünlüğe. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198

- ellik** 1. Eldiven. 2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen eldiven biçiminde tahtadan yapılan bir araç. 3. den. Yelken dikenlerin kullandığı, madeni yüksüğü olan meşin eldiven. TDK 2005 TS. s. 628
- ellikaltı** Ekin biçerken bir elin aldığı kadar toplanan sap. TDK DS. - V s 1724
- ellikci** Söz götürüp getiren. TDK DS. - V s 1724
- ellikleştirilmek** İctimaleştirmek; bütün elin, halgın, cammatın istifasında verilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- ellikleştirmek** İctimalleştirmek, bütün eli malı olmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- ellikleşme** Ekin biçen kimselerin bir sıraya girerek aynı yöne doğru orak sallamaları. TDK DS. - V s 1724
- ellikleşmek** İctimaileşmek, bütün elin malı olmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- elliksiz** 1. Issız, tenha yer. 2. Başkalarıyla tanışıp konuşma gereği duymayan kimse. TDK DS. - V s 1725
- elliliğ** Elli kuruşluk, elli liralık, ellilik. TDK DS. - V s 1725
- ellilik** 1. Elli kuruş veya elli lira değerinde para. 2. sf. İçinde elli tane bulunan. 3. sf. Elli yaşında olan. TDK 2005 TS. s. 628
- ellilik** 1. Elli manatlık kağız pul. 2. Elli manata deyen, giymeti elli manat olan 3. Çekici, hecmi, ölçüsü Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- ellime** Çok iri incir. TDK DS. - V s 1725
- ellinci** Ellinci. GTS s. 90
- ellinci** Gırh doğğuzuncudan sonra gelen sıra, sayı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elliyejeyh** Edecek, yapacak, elliyecek. TDK DS. - V s 1725
- elma** 1. Gırkılıp del-de yünü elnup ayrılan govkalık deri ya da yün. Trkm. D. S. s. 301
- elmadanlık** Odaların köşelerine alçıdan yapılan küçük raf. TDK DS. - V s 1725
- elmalık** Odalarda duvarlara boydan boya yapılıp üstüne sahan ve benzeri şeyler konulan raf. TDK DS. - V s 1725
- elmaya** mitol. Gadımı erkeklerde,rovayatlarda, hekayalarda düş gelyen , yörände ‘‘ayagı yere degmeyen’’ yıldam maya. Trkm. D. S. s. 290
- elmayası** Elin iç kısmının parmaklara yakın yeri. TDK DS. - V s 1725
- elmegen** Oñat, çalt elmeşyen, derrev yapışyan ,yapışagan. Trkm. D. S. s. 290
- elmek (I)** 1. Bir tutam, bir avucun aldığı kadar. 2. Bir avuç. TDK DS. - V s 1725
- elmek** Bilgisayar veya bir ağ içindeki belli gönderim merkezleri arasında elektronik bilgi iletişimi, e-posta. TDK 2005 TS. s. 629
- elmeklemek** El ile yoklamak. TDK DS. - V s 1725
- elmelik** Semiz otu. TDK DS. - V s 1725
- elmemek** 1. Elim çalıp elmeşdirmek, elim çalıp yapışdirmek, elimlep tutdurmak. 2. göç. m. Güpledip goyvermek,bat bilen urmak. 3. göç. m. Cay yerinde degerli söz aytmak ,manılı söz aytmak. 4. göç. m. Birine bir zadı hile ya şovluluk bilen dakmak, bermek,satmak. Trkm. D. S. s. 290
- elmende** Beceriksiz. TDK DS. - V s 1725
- elmende** Uşag oyunlarından birinin adı Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elmeşik** Añsatlık bilen elmeşyen, şepbeşik, yapışagan, elmeşegen. Trkm. D. S. s. 290
- elmeşmek** 1. Bir zada elmenip galmak, bir zada elmenmek, biri-birine berk yapışmak. 2. göç. m. Biri ya da bir zat bilen ayrılıp bilmez yalı bolmak, baş goşmak. Trkm. D. S. s. 290
- elmik** bot. Yere yayrap yazgın ösyen, iyilyen ot. Trkm. D. S. s. 290
- elmişek** Süt kardeş. TDK DS. - V s 1725
- elmuç** Bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - V s 1725
- elmuzdu** Elle görülen işin garşılığ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- eloca** Çulluk kuşu. TDK DS. - V s 1725
- eloç** Alıç. TDK DS. - V s 1725
- elorağ** Ürünü el ile yolarken kullanılan araç. TDK DS. - V s 1725
- elöğrenci** [elöğrenceğ] Nakış, oya vb. el işi yapan kimselerin ilk işledikleri. TDK DS. - V s 1725
- elöpe** Düğünün ertesi günü gelinin, gelen kadın misafir ve çocukların elini öpmesi. TDK DS. - V s 1725
- elöpen** [elepen, elimyalak, elöper, elyaladan, elyalande, elyalaygan, elyalaycı] Kertenkele. TDK DS. - V s 1725
- elöpen** Kertenkele. TDK 2005 TS. s. 629

- elöpme** Evlendikten bir hafta sonra gelin, güveyi ve akrabalarına kız babası tarafından verilen ziyafet. TDK DS. - V s 1726
- elpapa** El üstünde oynanılan taş oyunu. TDK DS. - V s 1726
- elpeden** [elpeten, erpeden (I), erpeten] 1. Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. 2. Yorgan ipliği. TDK DS. - V s 1726
- elpelemek** Yün ve pamuk gibi şeyleri kabartmak. TDK DS. - V s 1726
- elpemek** Ellebacı ya da başka bir zadı iki baka bulap el çaldırmak, şemallandırmak, elikdirmek. Trkm. D. S. s. 290
- elpeze** Deste, demet TDK DS. - V s 1726
- elpik (I)** 1. Çürümüş meyve ve organ. 2. Solgun, bayat. 3. Taze, yumuşak, körpe anlamında. TDK DS. - V s 1727
- elpik (II)** Aklına eseni yapan, zirzop. TDK DS. - V s 1727
- elpime** Herhangi bir şeyin ince ince dağılması, yıpranma, eskime, çürüme. TDK DS. - V s 1727
- elpimek (I)** 1. Kumaş ya da elbise ince ince dağılmak, lime lime olmak. 2. Yünlü bir şey güve yemesiyle delik deşik olmak. 3. Meyve çürümek. TDK DS. - V s 1727
- elpimek (II)** İyice olgunlaşmak. TDK DS. - V s 1728
- elpinti** Un elendikten sonra eleğin üstünde kalan kısım. TDK DS. - V s 1728
- elpme** Toz toprak içine karışmış arpa, buğday gibi şeyleri avuç içinde üfleyerek ayırma. TDK DS. - V s 1728
- elpmek** Tahılı savurmak. TDK DS. - V s 1728
- elsilek** Havlu. TDK DS. - V s 1728
- elsimee** Ekşimek, bozulmak. GTS s. 90
- elsimek** Turşu bayatlayıp yenmeyecek hale gelmek. TDK DS. - V s 1728
- elsin** Ateş küreği. TDK DS. - V s 1728
- elsiz** 1. Eli ya elleri olmayan. 2. baħ Elsiz-ayağsız. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- elsiz** Bozulmuş, ekşimiş. GTS s. 90
- elsun** Toprak küreği. TDK DS. - V s 1728
- elşme** Irmak ve dere kenarları kazıldığı zaman çıkan su. TDK DS. - V s 1728
- elşük** Hendek, kazılmış çukur. TDK DS. - V s 1728
- eltaşı (I)** Dabağlanmış derileri son olarak perdahlamaya yarayan araç. TDK DS. - V s 1728
- eltaşı (III)** 1. Beştaş oyunu. 2. Küçük taş parçası. TDK DS. - V s 1728
- elteri** 1. Deri, post. 2. Astragan, karagül. 3. İyi kürk. 4. Keçi derisi çanta. Sev. ESTY s. 269
- elti** Kardeş eşlerinden herbirinin ötekine göre adı. TDK 2005 TS. s. 630
- eltopu** baħ Hendbol. Az. Dil. İz. Lüg II s. 240
- eltüvi** Yağ eritilen küçük el tavası. TDK DS. - V s 1728
- elulağı** El işinde eklenen harç. TDK DS. - V s 1729
- él-ulus** Camaat, halğ, el. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- elüstü** Téz, derhal, o değıge, o saat, dayanmadan, celd, iti. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elüzisilen** El-üz silmek için desmal. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elüzuyuan** El-üz yumağ için hüsusi guruluşu lüleyi olan alet. Az. Dil. İz. Lüg II s. 241
- elvere** Mümkün ki, olur ki, belki. TDK TS. - III s 1450
- elverişli** 1. Yararlı, münasib, müvafiq. 2. Gelirli, heyirli, faydalı, menfeetli, elverişli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 236
- elverişli** Uygun, işe yarayan, müsait. TDK 2005 TS. s. 630
- elverişlilik** 1. Yararlılık, münasiblik, uygunluk, müvafiklik, işeyararlık. Az. Dil. İz. Lüg II s. 236
- elverişsiz** Elverişli olmayan, işe yaramayan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elverişsizlik** Elverişli olmama, işe yaramama. Az. Dil. İz. Lüg II s. 237
- elvermek** 1. Yetmek, yetecek kadar olmak. 2. Uygun gelmek. TDK 2005 TS. s. 630
- elvermemek** Uygun olmamak, uygun gelmemek, imkân bulunmamak. TDK 2005 TS. s. 630
- elyaran** Sulak yerlerde yetişen, dikenli ve zehirli ot. TDK DS. - V s 1729
- elyazma(sı)** El ile yazılmış metn, kitab ve elyazsı Az. Dil. İz. Lüg II s. 239
- elyeğnisi** Bahşiş. TDK DS. - V s 1729
- elyeri** Kiler. TDK DS. - V s 1729
- em (em sem)** İlaç, deva, çare. TDK TS. - III s 1455
- em (I)** [emçe, emsem (III)] İlaç, merhem. TDK DS. - V s 1729
- em (II)** 1. Yetenek. 2. Fayda, hayır. 3. İşe yarayan. TDK DS. - V s 1729

- em** 1. Deva, ilaç, derman. 2. Otçuluk, üfürükçülük. 3. Tedavi süreci. 4. Araç, çare, vasıta. Sev. ESTY s. 270
- em-** 1. Emmek, sömürmek. 2. Emmek, içine çekmek. 3. Yemek, aşındırmak, kemirmek. Sev. ESTY s. 271
- em** 1. Keseli bejeriş serişdesi, çâresi, derman. 2. Göçme manıda Kınçılıktan, ağır yağdaýdan çıkmaklık çâresi, târi, alajı. Trkm. D. S. s. 808
- em** İlaç, merhem. TDK 2005 TS. s. 630
- embeli** Zorluk, güçlük. TDK DS. - V s 1730
- embici** Küçük çocuğa, annesinin emzirirken söylediği söz. TDK DS. - V s 1730
- emcek (emecek, emcik, emçek)** Meme. TDK TS. - III s 1458
- emcek (I)** [emcik -1, 2; em çek -2, emecen (IV), emicek (II) -1, emicik, emme (I)] 1. Meme. 2. Meme başı, yapma meme, emzik. 3. Ufak çocukların başlarındaki bingıldak. 4. İbriğin su akıtan ağız kısmı. TDK DS. - V s 1730
- emcek (II)** [emicek (I)] 1. Kedi, köpek yavrusu. 2. Arı kurdunun saldı bulunduğu mumlu korunacak. TDK DS. - V s 1730
- emcek** 1. Süt anne. 2. [Bkz. emcek (I) -1]. TDK DS. - V s 1731
- emcek** Meme, döş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 246
- emcek** Meme. TDK 2005 TS. s. 631
- emcekli** 1. Emceyi olan, memeli. 2. Hele sağılmamış. Az. Dil. İz. Lüg II s. 246
- emcekliĝ** Sütyen. TDK DS. - V s 1730
- emci** [emçi, emçin, emici (I)] 1. Eczacı. 2. Doktor, operatör, ebe. TDK DS. - V s 1731
- emcik** 1. [Bkz. emcek (I) -1] 2. [Bkz. emçek (I) -2] TDK DS. - V s 1731
- emcik** Meme. TDK 2005 TS. s. 631
- emdirmek** Emmeye mecbur etmek, döş vermek, döşden süd vermek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- eme (II)** [emen (III) -3] 1. Çocukların oyun için kazdıkları ufak çukur. 2. Çocukların oyunda işaretledikleri yer, ebenin yeri, kale. 3. Çocukların çizgi oyunu oynadıkları taş. TDK DS. - V s 1731
- eme (IV)** Yerden çıkarılan patateslerin bıraktıkları küçük çukur. TDK DS. - V s 1731
- emecan** Tülbente sarılarak küçük çocukların ağzına verilen lokum. TDK DS. - V s 1731
- emecek** Yonca. GTS s. 90
- emecen (I)** [emicen -1, 2; emilcan, emilcen -1, emircek] 1. Kertenkele. TDK DS. - V s 1731
- emecen (III)** Sigara ağızlığı. TDK DS. - V s 1731
- emeci** İşçi, gündelikçi. TDK DS. - V s 1731
- emecük** Çocukların oynamak için yaptığı gelin bebek. TDK DS. - V s 1731
- emeç (II)** Yamaç. TDK DS. - V s 1731
- emeç (III)** Vurup kaçma oyunu. TDK DS. - V s 1731
- emeç (IV)** Henüz memeden kesilmemiş buzağı. TDK DS. - V s 1731
- emeç (V)** Saban demirinin geniş yeri. TDK DS. - V s 1731
- emeç (VI)** Bağ ve bahçenin ekilmesinde karşılıklı yardım, imece. TDK DS. - V s 1731
- emeç** Su ve kara yosunlarının, kökü andıran tutunma organı. Su ve kara yosunlarının, kökü andıran tutunma organı. TDK 2005 TS. s. 631
- emeĝdarlıĝ** 1. Bir işle büyük hizmetleri olma 2. Emekdar adı Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emegen** Suyu çabuk emen maddelere verilen isim. TDK DS. - V s 1731
- emeĝen** İyi emen, çok emen. TDK TS. - III s 1461
- emejin** Köp emýän, köp emmäĝe endik eden, ihlas bilen emýän. Trkm. D. S. s. 809
- emek** Emgek Sev. ESTY s. 275
- emek (I)** Saban kolu. TDK DS. - V s 1731
- emek (II)** Ekmek. TDK DS. - V s 1731
- emek** 1. Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü. 2. Uzun ve yorucu, özenli çalışma. 3. İnsanın bilinçli olarak belli bir amaca ulaşmak için giriştiği hem doğal ve toplumsal çerçevesini hem de kendisini değiştiren çalışma süreci, say. TDK 2005 TS. s. 631
- emek** Emek bolmak, Goşmaca urna bolmak, öñkiniñ üstüne yetne bolmak. Trkm. D. S. s. 290
- emek** İnsanın, eğli ve cismani gerginlik teleb eden meĝsedeuyĝun ve ictimai cehetden faydalı fealiyyeti, zehmet. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emekçi** 1. Emek karşılığı geçimini sağlayan kimse. 2. Herhangi bir üretim aracına sahip olmayan, geçimini emeĝi karşılığında sağlayan işçi. TDK 2005 TS. s. 631
- emekçi** Öz elinin zehmeti ile dolanan, öz emeyi ile yaşayan, zehmetkeş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242

- emekdar** 1. Büyük hizmetleri olan. 2. Elm, incesenet, maarif, idman ve sahesinde özünü gösteren gabağcıl adamlara devlet tarafından verilen fehri ad. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emekdaş** 1. Birisi ile bir yerde işleyen ve ya ona kömek eden adam, iş yoldaşı. 2. Bir idarede, müessisede çalışan hizmetçi. 3. Bezi ihtisas işçilerinin adı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emekdaşlıg** 1. İşleme, çalışma. 2. Birge fealiyyet, iş, birge çalışma. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emekgün** Kolhozçuların emeyini hesablama vahidi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emekle-** 1. Emeklemek. 2. Gezmek, yürümeye başlamak. 3. Yavaş yavaş yürümek. Sev. ESTY s. 277
- emeklemek** 1. Dizler ve eller üzerinde yürümek. 2. mec. Bir işe yeni başlarken deneyimsizlikten ötürü acemilik geçirmek. TDK 2005 TS. s. 631
- emeklemek** Yavaş yavaş yürümek. TDK DS. - V s 1731
- emekli** 1. Emek harcanarak elde edilen, zor, zahmetli. 2. Belli bir süre çalıştıktan sonra kanunlar gereği işiyle ilgisi kesilerek kendisine aylık bağlanmış olan kimse. TDK 2005 TS. s. 631
- emeklilik** Emekli olma durumu, tekaütlük. TDK 2005 TS. s. 632
- emekseven** Emeyi, zehmeti, işlemeyi seven, çalışgan Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emeksévenlik** Emeyi, zehmeti, işlemeyi sevmek; çalışganlıg. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emeksiz** 1. Üvey evlât, evlâtlık. 2. Hizmetçi. TDK DS. - V s 1731
- emeksiz** Zehmet çekmeden, işlemeden. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emektar** 1. Bir görevde uzun süre kalıp o işe emeği geçmiş olan (kimse). 2. mec. Çok kullanılmış, eski. TDK 2005 TS. s. 632
- emelek (I)** Körpe, taze. TDK DS. - V s 1731
- emelek (II)** Henüz memeden kesilmemiş (çocuk). TDK DS. - V s 1731
- emelli** Çok iyi, besili, kuvvetli. TDK DS. - V s 1732
- ememe** Küçük yaşta erkeklik bezi burulmuş hayvan. TDK DS. - V s 1732
- emen (I)** [eben, emmen] 1. Çukur, bağ çubuğu, ağaç ya da sebze dikmek için açılan çukur. 2. Hodak oyununda kemiği sokmaya yarayan küçük çukur, kale. 3. Çocukların oyun oynarken kazdıkları çukur TDK DS. - V s 1732
- emen (II)** Yeni yetişen bağ. TDK DS. - V s 1732
- emen (III)** 1. Saklambaç oyunu. 2. Bir çukura fındık atıp içine düşürmece oyunu. 3. [Bkz. eme (II) -2] 4. Çocukların oyunda hedef olarak diktikleri taş. 5. Bir çeşit taş oyunu. 6. Çocukların oyunda kullandıkları düz taş ya da kiremit parçası. TDK DS. - V s 1732
- emen (IV)** 1. Dişbudak ağacı. 2. Meşe ağacı. 3. Palamut meyvesi, pelit. TDK DS. - V s 1732
- emen (V)** Sığışıp oturacak kadar yer. TDK DS. - V s 1732
- emen** Çukur, bağ çukuru ağaç veya sebze dikmek için açılan çukur. TDK 2005 TS. s. 632
- emence** Parasız verilen, bağışlanan şey. TDK DS. - V s 1732
- emendirmek (I)** [emendirmek] Yormak, zahmet vermek. TDK DS. - V s 1732
- emendirmek (II)** Boş yere ümitlendirmek, aldatmak. TDK DS. - V s 1734
- emenmek (I)** [emenmek, emmek] 1. Boş yere yorulmak, emek vermek, uğraşmak, didinmek. 2. Çok fazla emek vermek, çalışmak. 3. Gayret etmek. (-Yz.) TDK DS. - V s 1734
- emenmek (II)** Gidip gelmek, geri dönmek TDK DS. - V s 1734
- emenmek (III)** Dikkat etmek, özenmek. TDK DS. - V s 1734
- emenmek (IV)** Ümit edip de olmamak. TDK DS. - V s 1734
- emenmek** Zahmet çekmek, emek çekmek. TDK TS. - III s 1463
- emer** Memeden kesilmemiş çocuk. TDK DS. - V s 1734
- emerce (emer)** Memeden kesilmemiş, meme emecek yaşta olan. TDK TS. - III s 1463
- emere** Ortaya bir iş çıkarmak, başarmak. TDK DS. - V s 1734
- emeretli** 1. Uygun, yerinde, işe yarar. 2. Çokça, iyice. TDK DS. - V s 1734
- emeretsiz** [emezek] Beceriksiz. TDK DS. - V s 1734
- emerük** Erselik. TDK DS. - V s 1734
- emese** Eldiven. TDK DS. - V s 1734
- emesen** Yerme, çekiştirme, söz konusu etme. TDK DS. - V s 1734
- emeysiz** Halsiz, güçsüz, dermansız, eli bir işe yakışmayan. TDK DS. - V s 1735
- emezek** 1. Anasını emmemek yahud emebilmemek neticesinde arıg olan; zeif ölgün, cılız. 2. Key, maymağ, gorharğ, bacarıgsız. Az. Dil. İz. Lüg II s. 242
- emge** Eza, zahmet. TDK TS. - III s 1464
- emgek** 1. Emek, çalışma, iş. 2. İş, çaba, zahmet. 3. Izdırıp, cefa, işkence, eziyet. 4. Kaygı, zahmet, tasa. Sev. ESTY s. 273

- emgek** 1. Fiziki a-da ruhu taıdan bolan horluk, azap, jebir, jepa, stem, kınılılık, zhmet. 2. Kesel, dert, agrı. Trkm. D. S. s. 808
- emgek** Kelle smynn n ve orta hissesi. Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emgemek** 1. Bir zadı etmek in janiıı gınamak, zne agram salmak. Trkm. D. S. s. 809
- emgen-** 1. Eziyet çekmek, 2. alışmak, emek vermek. 3. Ters gitmek, gitmemek. Emgen~emen- Sev. ESTY s. 274
- emicek (I)** [Bkz. emcek (II) -2]. TDK DS. - V s 1735
- emicek (II)** 1. [Bkz. emcek (I) -2]. 2. Meme emme zamanı geçtiği halde, emmeye devam eden kuzu ve oğlakların ağzına takılan ince ağaçtan yapılmış burunsalılık. TDK DS. - V s 1735
- emicek (V)** Gelir kaynağı, fayda sağlayan mülk. TDK DS. - V s 1735
- emicek (VI)** Besin, gıda, azık. TDK DS. - V s 1735
- emiceklik (I)** Cesaret. TDK DS. - V s 1735
- emici (II)** Yemişi, sebzeci. TDK DS. - V s 1735
- emici** 1. Emen, soran 2. Hsusi terminologiyada: sorucu, soran, hüsusi organları vasitesile içeriye çeken, hopan Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emici** Emme işini yapan kimse veya şey. TDK 2005 TS. s. 632
- emicik** [Bkz. emcek (I) -1] TDK DS. - V s 1735
- emicikl** [emicikk] Fidanların ucundaki ince kökler TDK DS. - V s 1735
- emik (I)** 1. Emmekten çürüyen yer, emme izi. 2. İnsan beyni. TDK 2005 TS. s. 632
- emik** 1. İnsan beyni 2. Yeni doğan çocukların başındaki bingldak. 3. Başın tam üstü, düz kemik yeri. 4. Boğaz, hanere. 5. Alın. TDK DS. - V s 1735
- emik** oğ emilmekten harab olmuş, zedelenmiş Az. Dil. İ. Lg II s. 243
- emikdaş (emkdaş, emikdeş)** Süt kardeş. TDK TS. - III s 1464
- emilcen** 1. [Bkz. emecen (I) -1]. 2. İneklerin memesini emen bir çeşit kertenkele. TDK DS. - V s 1735
- emilik (I)** Bir haftalık keçi yavrusu. TDK DS. - V s 1735
- eminmek (I)** 1. Yararlanmak, fayda sağlamak. 2. İneğin sütünden faydalanmak. TDK DS. - V s 1736
- eminmek (II)** Soğurulmak, emilmek. TDK DS. - V s 1736
- emir (II)** [elinin, elmir, emril, ermil] Araba ya da kağı tekerinin ortasından geçen silindir şeklindeki demir parçası. TDK DS. - V s 1736
- emircik** Yalıapkını. TDK 2005 TS. s. 633
- emirmek** 1. Bir zadı maşartmak, emşertmek, yapbaşdırmak. 2. Bir zadıı gırasını, erneğini yıkmak, getmek, dövmek. Trkm. D. S. s. 290
- emiş** 1. Emmek işi, emme prosesi. 2. Emme vağtı. Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emiş** Emmek işi veya biçimi. TDK 2005 TS. s. 633
- emişi** [emlikci (I)] Kuzu ya da oğlakları annelerine emdiren. TDK DS. - V s 1736
- emişdirilmek** Emizdirilmek, emine salınmağ. Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emişdirmek** Gzularını analarını emişmeye biraşmağ Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emişdirmek** Sağmal hayvanları sağdıktan sonra yavrularına emdirmek. TDK DS. - V s 1736
- emişik (I)** [emiş, emişig, emişme (I) -1, emişk -2, emişkl, emişk] Süt kardeş. TDK DS. - V s 1736
- emişik (II)** Sağmal koyun ya da keçilerin oğlak ve kuzuları ile otlamaya. TDK DS. - V s 1737
- emişine (I)** 1. [Bkz. emişik (I)]. 2. Stlk. TDK DS. - V s 1737
- emişken (I)** Pişince taneleri birbirine yapışan pirinç ve bulgur gibi şeyler. TDK DS. - V s 1737
- emişken (II)** 1. Meme emmeye düşkün ocuk. 2. Anasını sık sık emen kuzu. TDK DS. - V s 1737
- emişme (II)** Bağdaşma, uyuşma. TDK DS. - V s 1737
- emişmek (I)** [emişmeg] Su ile karıştırılan un, toprak, alçı gibi şeyler iyice bağdaşmak. TDK DS. - V s 1737
- emişmek (III)** [emiştirmek (I)] 1. Sağmal hayvan yavruları annelerini sağılmadan önce gizli olarak emmek. 2. İki ayrı ocuk aynı kadını emmek, süt kardeş olmak. 3. Bir ocuk hastalandığı zaman, iyileşmesi için yaşıtı bir çocuğun annesini emmek. 4. Yavru anasını emmek. 5. Emzirmek. TDK DS. - V s 1738
- emişmek** 1. Karşılıklı olarak emmek. 2. Sağılmadan önce koyunların kuzular tarafından gizlice emilmesi. TDK 2005 TS. s. 633
- emişmek** Ktlevi halde analarını emmek. Az. Dil. İ. Lg II s. 244
- emişmek** Emmek. TDK TS. - III s 1465

- emiştirmek (II)** Koyun, keçi, sığır yavrularını annelerinin yanına bırakıp emdirmek. TDK DS. - V s 1738
- emiştirmek (III)** Sıcağa soğuk ya da soğuğa sıcak katarak ılıştırmak (su için). TDK DS. - V s 1738
- emiştirmek (IV)** Bir şeyin içine konulan bir sıvıyı adamakıllı aldırarak, kıvama getirmek TDK DS. - V s 1738
- emiştirmek (V)** İki şeyi birbirine iyice yapıştırmak, kaynatmak. TDK DS. - V s 1738
- emişük** 1. Her cuma günü koyun ve keçilerin sağılmadan önce yavrularına emdirilmesi 2. [Bkz. emişik (I)]. TDK DS. - V s 1738
- emizdirilmek** Döşden süd verilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 243
- emizdirmek** Döşden süd vermek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 243
- emizek** Ahmak, budala. TDK DS. - V s 1738
- emizik** Ballıbaba, arslanağzı gibi çiçeklerin emilebilen kısmı. TDK DS. - V s 1738
- emjek** Organizmiñ bir bölgesi, süýt öndürýän, ıyğnaýan organ, göwüs, ýelin. Trkm. D. S. s. 809
- emlek (I)** 1. Anası ölen kuzuları başkasına emzirme. 2. Süt kuzusu. TDK DS. - V s 1738
- emlek** Birine, köpçilige deęişli bolan zat, mal-mülk, baýlık. Trkm. D. S. s. 810
- emleme (I)** Bir yarayı ilâçla iyileştirmeye çalışma. TDK DS. - V s 1738
- emleme (II)** Kırılan bir testinin parçalarını birbirine tutturma. TDK DS. - V s 1739
- emlemek (I)** [emleme emlemek (I) -1] Yaraya merhem sürmek, iyileştirmek. TDK DS. - V s 1739
- emlemek** 1. Bermek. 2. (Göçme manıda) Para bermek. Trkm. D. S. s. 810
- emlemek** İlaç sürmek, ilaç vermek. TDK 2005 TS. s. 633
- emlig** İyi cins kuzu. TDK DS. - V s 1739
- emlik (I)** Süt emmekte olan insan ya da hayvan yavrusu. TDK DS. - V s 1739
- emlik (II)** [emnik -1] 1. Zamanından daha geç doğan kuzu ya da oğlak. 2. Körpe kuzu ve oğlak. 3. Yeni doğmuş koyun yavrusu. 4. Anası ölmüş kuzu. 5. Keçilerin doğurdukları ilk yavru. 6. Mevsimsiz doğan kuzu. 7. İyi yetişmesi için analarından süt alınmayan koyun ve keçi yavruları. 8. Zamanından sonra kuzulayan koyun. 9. Yazın doğmuş koyun yavrusu. 10. Özel bir şekilde beslenen koyun ya da keçi. 11. Yoksul bir ailenin geçimine yarayan sağmal hayvan. TDK DS. - V s 1739
- emlik (III)** 1. Sarı çiçek açan, kökünde kırmızı boyası olan bir çeşit ot. 2. Bir çeşit hastalığın tedavisi için, soyularak suyu emilen yaş çam kabuklarının iç tarafındaki beyaz etli kısım. TDK DS. - V s 1739
- emlik** 1. Emme döneminde olan çocuk. 2. Zamanından daha geç doğan kuzu veya oğlak. TDK 2005 TS. s. 633
- emlik** 1. Enayi, asalak. 2. Hala kırılmamış genç at. 3. Koyun. 4. Sağmal hayvan. Sev. ESTY s. 277
- emlik** Süt emme çağında olan. TDK TS. - III s 1465
- emlikci (II)** Çam kabuğu toplayıp satan kimse. TDK DS. - V s 1739
- emme (I)** 1. Emmek işi. 2. Boruda akan sıvının oluşturduğu çekiş. 3. Bir deponun böyle bir çekilme ile doldurulması işlemi. 4. fiz. Soğurma. 5. tek. Petrol ile ilgili işlemlerde bir akışkanın çekilişi. TDK 2005 TS. s. 633
- emme** Emjek, göwüs (çagaların gepleşiginde). Trkm. D. S. s. 810
- emmeç** Aspiratör. TDK 2005 TS. s. 633
- emmee** Emmek. GTS s. 90
- emmek** 1. Dodağ ve dilin müvafiq hareketi vasitesile döşden südü sorarağ içmek. 2. Gıdalanmağ, güvvet almağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 245
- emmek** 1. Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek, somurmak. 2. Tükürük yardımıyla eriterek içine çekmek. 3. fiz. Soğurmak. 4. argo Uzun süre yararlanmak. TDK 2005 TS. s. 633
- emmel (I)** Hayvanları yürütmek için kullanılan, ucunda demir bulunan sopa, değnek. TDK DS. - V s 1740
- emmel (II)** Boyunduruğa alışkın öküz. TDK DS. - V s 1740
- emneme** 1)Yemlemek, ev hayvanlarına yiyecek vermek. 2)Aşırı yemek. GTS s. 90
- emnetmee** Fazla yemlemek. GTS s. 90
- emnik** [emmik] 1. [Bkz. emlik (II) -1]. 2. Koça gelen kuzu. TDK DS. - V s 1741
- empemek** Bir ayagı göteribrek basıp keytiklemek, keytiklep yöremek. Trkm. D. S. s. 290
- empik** Bir ayagını göterip basyan, çalapak agsayan, keytik. Trkm. D. S. s. 290
- emrik** Gırası, erñegi emrilen, yıkılan. Trkm. D. S. s. 290

- emrilmek** 1. seret. Emşermek. 2. Gırası yıkılmak, erñegi gedilmek, oburılmak. Trkm. D. S. s. 290
- emriz** Çayır otları arasında bulunan dikenli bir ot. TDK DS. - V s 1741
- emşelmek** At ya da merkep, üzerine binilirken sırtındaki yaradan ya da alışkanlıktan dolayı arkasını kolaylıkla binilecek şekilde yere doğru alçaltmak. TDK DS. - V s 1742
- emşermek** İçine maçarıp epilmek, içine, iç tarafına çökmek, emrik bolmak, emrilmek, emşermek, epilmek. Trkm. D. S. s. 290
- emşik** 1. Maçarıp epilen, içine, iç tarafına çöken, emrik. 2. Yapbaşık, yası, maçık. Trkm. D. S. s. 290
- emtiñ** Anasız büyüyen kuzu ve oğlak. TDK DS. - V s 1742
- emzek** Küçük çocuklara süt verilmesine yarayan lastikten yapılmış araç, biberon. TDK DS. - V s 1742
- emzik (I)** İncir dallarının tepelerindeki tomurcuk. TDK DS. - V s 1742
- emzik (II)** Halı, kilim gibi şeylerin köşelerine denir. TDK DS. - V s 1742
- emzik (III)** Kışın, saçaklardan damlayan su damlacıklarının donarak oluşturduğu buzculuklar. TDK DS. - V s 1742
- emzik (IV)** Hayvanların memelerinin uçları. TDK DS. - V s 1742
- emzik (V)** [emzikliğ] Sigara ağızlığı. TDK DS. - V s 1742
- emzik** 1. Sormağ üçüncörpe uşağın ağızına verilen içiboş rezin borucuğ. 2. İçinde süd, çay ve s. olan şüşenin ağızına keçirilen deşikli rezin borucuğ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 243
- emzik** 1. Süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kauçuk meme. 2. Beslemek için süt çocuklarına meme yerine emdirilen ağız kauçuklu süt şişesi, biberon. 3. İbrik, çaydanlık, testi vb. kapların, suyu azar azar akıtmaya yarayan içi delik uzantısı, ibik. 4. hlk. Sigara ağızlığı. TDK 2005 TS. s. 635
- emzik** Çaganıñ sorýan, emýän zadı (rezin turba). Trkm. D. S. s. 810
- emzik** Emzik. GTS s. 90
- emzikçi** Başkasının çocuğunu emziren kadın, süt nine. TDK DS. - V s 1742
- emzikleme** [emzüyhlemneyh] Bulutların, yağmur yağacak biçimde olması. TDK DS. - V s 1742
- emziklemek** 1. Döş kimi sallanmağ. 2. Emzik keçirilmiş, emziyi olan. 3. Mayéni tökmek için ağızında yarığ şeklinde yeri olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 243
- emzikli** 1) Emzikli. Emzikli uşak (çocuk). 2) Emziren. GTS s. 90
- emzikli** 1. Emziği olan. 2. Memede çocuğu olan (kadın). TDK 2005 TS. s. 635
- emzikli** Ağaçtan yapılmış su kabı. TDK DS. - V s 1742
- emzirmee** Emzirmek. GTS s. 90
- emzirmek** Kadın veya dişi hayvan memesindeki sütü yavruya vermek. TDK 2005 TS. s. 635
- eñ (II)** Renk, beniz rengi. TDK TS. - III s 1465
- en (V)** 1. Üstbaş, elbise. 2. Yaka. 3. Yün ya da kıldan yapılan aba kumaş. TDK DS. - V s 1743
- eñ** Geyimiñ bütün golü örtýyen bölegi. Trkm. D. S. s. 291
- encelemek (I)** Küçük çocuk, el ve ayakları ile ilk kez yürümeye başlamak, emeklemek. TDK DS. - V s 1744
- enci** [enekçi] Hayvanları eneleyen, iğdiş eden adam. TDK DS. - V s 1744
- encik (IV)** Diz kapağı ile kalça kemiği arası. TDK DS. - V s 1744
- encik** Emşerilip dövlen, basılıp dövlen, kul-ovram edilen, emşik. Trkm. D. S. s. 291
- endeki (II)** [endaki, endeği (II), endeni (I), endere (II), endeyi] 1. Elindeki. 2. Sırtındaki. TDK DS. - V s 1745
- endeklemek** İyice soruşturmak, ince eleyip sık dokumak. TDK DS. - V s 1745
- endelemek (I)** İyice soruşturmak, ince eleyip sık dokumak, incelemek. TDK DS. - V s 1745
- endelemek (II)** Bir işi ağır ağır yapıp boşuna zaman öldürmek. TDK DS. - V s 1745
- endez (II)** Kendir bükmeye yarayan araç. TDK DS. - V s 1746
- endik** Utangaç, sıkılğan. TDK DS. - V s 1746
- endilmek** 1. Şaşırtmak. 2. Duraksamak, kararsız olmak. 3. Sabırsızlanmak. 4. Utanmak, sıkılmak. 5. Akli başına gelmek, uyanmak. 6. Herhangi bir şey karşısında reflekssiz hareket yapmak. TDK DS. - V s 1746
- endilmek** Şaşalamak, acemilik göstermek, şaşırmak, mütehayyir olmak; tevahhuş etmek. TDK TS. - III s 1466
- enek (II)** 1. İğdiş edilmiş, burulmuş koyun, keçi, at gibi hayvanlar. 2. İnsan ya da hayvanın erkeklik bezi. 3. İnsan ya da hayvanlarda sarkan gerdan. 4. Alt çenenin oynak yeri. 5. Koyun ya da keçinin mafsalsı kemiği. TDK DS. - V s 1748

- enek (III)** 1. Sabanın el ile tutulan yerinden demir takılan yerine kadar olan kısım. 2. Saban demirini taşıyan gövde kısmı. 3. Saban bıçağı. 4. Karasaban yapmakta kullanılan ham odun. TDK DS. - V s 1748
- eñek** 1. Añ süňkleriniň birleşýän, ýüzüň aşakı çürelýän ýer ýüz tarapda dişler ýerleşýän öwrümlü öňe çıkyp durýan kelle bölegi. 2. Keçä salınýan gülüň adı, bir görnüşi. 3. (Göçme manıda) Baş bermän bir diýenini gaýtalap duran, jedelçi. Trkm. D. S. s. 813
- eñek** 1. Çene, çene altı. 2. Çene, fek. 3. Elmacık kemiği. 4. Gök, sema, gökyüzü. 5. Dava, husumet. Sev. ESTY s. 284
- enek** Enenmiş, burulmuş, erkekliği giderilmiş. TDK 2005 TS. s. 636
- eñek** 1. Çene, çene kemiği. 2. Gerdan. TDK TS. - III s 1467
- enelmek (I)** Büyümek, ele gelmek. TDK DS. - V s 1750
- enelmek (II)** İğdiş olmak. TDK DS. - V s 1750
- eneme (I)** 1. [Bkz. enenik] 2. Erkek keçi. TDK DS. - V s 1750
- enemee** İğdiş etmek GTS s. 90
- enemek** Erkeklik bezlerini burarak veya çıkararak erkekliğini gidermek, iğdiş etmek, hadım etmek. TDK 2005 TS. s. 637
- enenik** [eneme (I) -1, enenük, enet (I)] İğdiş edilmiş hayvan. TDK DS. - V s 1750
- enenk** Çift sürerken sabanın tutulan ve sürülen yeri. TDK DS. - V s 1751
- enenmiş** İğdiş edilmiş. GTS s. 90
- eñeşmek** İddialaşmak, bahse girişmek. TDK DS. - V s 1751
- eneştirmek** Yerli dokumadan olan elbiselik kumaşları yan yana dizmek, bir araya toplamak. TDK DS. - V s 1751
- enet (III)** Kara sığır gerdanı. TDK DS. - V s 1751
- enetmek** [eneltmek] Hayvanları iğdiş ettirmek. TDK DS. - V s 1751
- enezimek (I)** Eskimeye yüz tutmak. TDK DS. - V s 1752
- eng** Alt çene. Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- engaltı** Engin alt terefi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- engi (III)** Çene. TDK DS. - V s 1754
- engiboş** Çoğdaşınan, boşboğaz, çeneden boş, nağgal. Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- engin (III)** 1. [Bkz. engi (I) -1] 2. Diş nezlesi. 3. Genellikle çene altının ve yüzün şişmesiyle beliren hastalık. 4. Ağır hasta, durumu ölüme yakın olan (kimse). TDK DS. - V s 1755
- engin (V)** İyi, güzel, temiz, sağlam. TDK DS. - V s 1755
- enikonu** İyiden iyiye, iyice, oldukça. TDK 2005 TS. s. 638
- enikunu** Dikkatlice. GTS s. 90
- enil** Üstbaş, elbise, iç çamaşırı. TDK DS. - V s 1758
- enileme** İnceleme, derinden derine araştırma. TDK DS. - V s 1758
- eñilmek** 1. Uruşda, söveşde, davada basılmak, eñlişe sezavar bolmak. 2. Yarışda, göreşde oyunda garşıdaşından asgın gelmek, basılmak, yıkılmak, utulmak. Trkm. D. S. s. 291
- enimek** Elbise kullana kullana eskimek. TDK DS. - V s 1758
- enisalkı** Bir işi ağırdan almayı, geciktirmeyi anlatır. TDK DS. - V s 1758
- enk** 1. Çene kemiklerinin birleştiği yer. 2. [Bkz. en (III) -1] TDK DS. - V s 1758
- enlik (II)** Yüze sürülen kırmızı boya. TDK DS. - V s 1759
- enlik** 1. Kadınların yanağlarına sürtdükleri toz ve ya yağ halında olan kosmetik madde - al boya. 2. Kökü tünd-ğirmızı bir bitki. Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- eñlik** 1. Çörek bişirilende, tamdırın hovrundan, gızgınından goranmak ve iş vaktında eñiň hapalanmazlık için gola geyilyen encam. 2. Yeň etmek için biçilen ya da niyetlenen mata. Trkm. D. S. s. 292
- eñlik** Boyacılıkta kullanılan kökü kızıl bir ot. TDK TS. - III s 1474
- enlik-kirşan** Kadınların üzlerine sürtdükleri enlik ve kirşandan ibaret kosmetik maddeler. Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- ense (II)** 1. Koyunlarda kuyruk. 2. Makat, kıç. TDK DS. - V s 1760
- ense** 1) Ense. 2) Perçem, yele. 3) Boyun. GTS s. 91
- ense** 1. Boynun arkası. TDK 2005 TS. s. 639
- eñse** 1. Kelleniň, kelle süňküniň ız tarapı, arka tarapı. 2. Bir zadıň arka tarapı, ız tarapı, tıl. Trkm. D. S. s. 292
- eñse** Arka. TDK TS. - III s 1475
- eñsece** Arkadan. TDK TS. - III s 1475
- enselemek** Kaçan veya saklanan birini yakalamak. TDK 2005 TS. s. 639
- enselemek** Yatan koyunları kaldırıp otlamaya sürmek. TDK DS. - V s 1760

- enselenmek** Yakalanmak, ele geçirilmek. TDK 2005 TS. s. 639
- eñselik** 1. Gelin-gızların eñsesine dakılan şelpeli, yası şayı. 2. Kellekineñ atıñ gulaklarınñ sırtından aylanan yeri, gayşı. Trkm. D. S. s. 292
- eñselik** Kadınların omuz atkısı, arkalık. TDK TS. - III s 1475
- eñseyüz** Dağ ve tepelerin arka tarafı. TDK DS. - V s 1761
- eñsi** Sowuk girmezlik için öyüñ gapısına tutulğan gölsüz kiçiräk halı. Trkm. D. S. s. 814
- enteştirmek** Araştırmak, incelemek. TDK DS. - V s 1761
- epbeyh** [epmek (II), eppey] Ekmek. TDK DS. - V s 1762
- epelemek (I)** Yağmur ya da kar hafif hafif yağmak, serpelemek. TDK DS. - V s 1762
- epelemek (III)** Saçmak, ekmek. TDK DS. - V s 1762
- epirmek (I)** [eprünmek] 1. Çok yorulmak. 2. Yıpranmak, eskimek, zayıflamak. TDK DS. - V s 1763
- epirmek (III)** Semirmek. TDK DS. - V s 1763
- epirmek** 1. Çürüyüb tökülmek, çürüyüb didilmek, didik-didik olmağ. 2. Elden düşmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- epirmiş** 1. Çürüyüb tökülmüş, çürüyüb didilmiş, didik-didik olmuş. 2. Elden düşmüş, tökülmüş, üzgün. Az. Dil. İz. Lüg II s. 249
- epirtmek** Yemek, yutmak, harcamak. TDK DS. - V s 1763
- epmeklik** Ekmek yapılmak üzere ayrılan buğday ya da un. TDK DS. - V s 1763
- epmeksiz** İyilik bilmeyen. TDK DS. - V s 1763
- eppek** Çörek Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- epretmek** Eskitmek. TDK DS. - V s 1763
- epriemek (I)** [ebrimek, ebrüme, epirmek (IV), eprüme] 1. Bozulmak, eskiyip çürüme, peltelenmek. 2. Erimek. 3. Yıpranarak aşınmak. 4. Yırtılmak. 5. Et ya da sebze çok pişip, dağılacak hale gelmek, erimeye yüz tutmak. 6. Elma, armut ve ayva gibi yemişler dura dura olgunlaşmak. 7. Kokmak. TDK DS. - V s 1763
- epriemek** 1. Bozulmak, ekşiyip çürüme. 2. Yemiş dura dura olgunlaşmak, yumuşamak. 3. Erimek. TDK 2005 TS. s. 641
- epriemek** Dağılıp ayrılacak hâle gelmek. TDK TS. - III s 1479
- epriemek** Yumuşatmak, yatıştırmak. TDK DS. - V s 1764
- epriemek** [Bkz. eprimek (I) -3]. TDK DS. - V s 1764
- er (I)** 1. Erkek. 2. İşini iyi bilen yetenekli kimse. 3. Kahraman, yiğit. 4. ask. Rütbesiz asker, nefer. 5. Koca. TDK 2005 TS. s. 641
- er (I)** 1. Koca, zevç. 2. Erkek, kişi. 3. Yiğit, bahadır, kahraman. TDK TS. - III s 1483
- er** "koca, erkek" cm. 'r Sev. ESTY s. 288
- er-** 1. İdrak etmek, varmak, gelmek. 2. Elde etmek, ele geçirmek. 3. Ermek, erişmek. 4. Yetişmek, kavuşmak. 5. Almak, elde etmek. 6. Yaklaşmak, yanaşmak. 7. Geçmek. 8. Tahmin etmek. 9. Güzel hareket. Sev. ESTY s. 288
- er** Koca. TDK DS. - V s 1764
- er** Semer, eyer. GTS s. 91
- erbaş** İhtiyaçları devletçe karşılanan onbaşı ve çavuş rütbesindeki asker TDK 2005 TS. s. 642
- erbik (I)** İnce, zarif. TDK DS. - V s 1764
- erbik (II)** Besili koyun. TDK DS. - V s 1764
- ercik** Çiçek tozu üreten ve on tanesi çeşitli şekillerde birleştirilerek erkek organı meydana getirilen çiçek kısmı. TDK 2005 TS. s. 642
- ercüğez** Küçük erkek çocuk. TDK TS. - III s 1489
- erçi** 1. Kadın. 2. Karı, hanım. 3. Sahibe, hanım. 4. Valide. Sev. ESTY s. 290
- erden** Bakire. TDK 2005 TS. s. 642
- erdenlik** Kızlık. TDK 2005 TS. s. 642
- erdi** Başakları olgunlaşmış ekin. TDK DS. - V s 1764
- erdirmek** Acele ettirmek. TDK DS. - V s 1764
- ere-** 1. Erimek, çözülmek. 2. mec. Eriyik, salya. 3. Feshetmek. 4. Kökeni, sonu yok. 5. Yenmek. 6. Utanmak. 7. Boğulur gibi olmak. Sev. ESTY s. 289
- erek (I)** 1. Otlakta hayvanların toplandığı yer, dinlenme yeri. 2. Ağıl. 3. Koşu. TDK DS. - V s 1765
- erek** 1. Goýnuñ bir jınsı. 2. Goşa örküçli düye (maýa). Trkm. D. S. s. 816
- erek** Gerçekleştirmek için tasarlanan ve erişmek istenilen şey amaç, gaye, maksat, hedef. TDK 2005 TS. s. 642

- erkekçilik** Her şeyin bir erikle belirlendiğini, bir ereğe yöneldiğini, her şeyin bir erkeklik yasanına göre olup bittiğini benimseyen görüş, finalizm. TDK 2005 TS. s. 642
- erekeme** Aşısız meyve ağacı. TDK DS. - V s 1765
- erekemelik** Yabanî, aşısız ağaçlardan oluşan ufak koru. TDK DS. - V s 1765
- erikleme** Yabanî semizotu. TDK DS. - V s 1765
- erekme** Kendi kendine yetişen. TDK DS. - V s 1765
- erelik** Yaprakları, şekerpancarı yaprağına benzeyen, seyrek ve top top biten, istendiği zaman yaprakları sarılarak yenilen bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1765
- erembük** Zayıf, çelimsiz insan ve hayvan. TDK DS. - V s 1765
- eremek** 1. Ergin hala çekmek, yılılık zararlı suvuk hala övürülmek. 2. Suvuklukta dargamak, suvuk hala geçmek. 3. (Göçme manıda) Fiziki taýdan çekilmek, horlanmak. Trkm. D. S. s. 816
- eremeke (II)** Bol bol, geniş geniş, sere serpe. TDK DS. - V s 1765
- eremeke (III)** Yetişkin. TDK DS. - V s 1766
- eremik** 1. Doğmayan, uzun müddet gırsız galan. 2. Doğmayan, vermeyen, sonsuz. 3. Mehsul vermeyen, var vermeyen, bereketsiz 4. Faydasız, semeresiz, neticesiz Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- eremik** 1. Kısır, hiç doğurmayan insan ya da hayvan. 2. Cılız kalmış, büyümemiş. 3. Hiç doğurmadığı için koşumda kullanılan kısır manda. 4. Göğsü olmayan, göğsü büyümemiş kız ya da kadın. TDK DS. - V s 1766
- eremük** 1. Ekinlerin içinde sararmış olanı. 2. Olgunluk belirtileri (bitkiler için). TDK DS. - V s 1766
- eren (erenler)** 1. Erkek. 2. Kahraman, bahadır, babayığit. 3. Erler, yiğitler, kahramanlar. 4. Allaha ermiş kimse. 5. Rical, tecrübeli, akıllı kimseler. TDK TS. - III s 1490
- eren (I)** Amaç, erek. TDK DS. - V s 1766
- eren (II)** [Bkz. ergen (I)]. TDK DS. - V s 1766
- eren (III)** Dirlik, erinç. TDK DS. - V s 1766
- eren** 1. Er, göcağ, igid. 2. Dünya görmüş, müdrük, ağıllı adam. 3. Dini etiğada göre Allah'a ve Övliyalara yakın olmağ, şerefine nail olmuş adam. 4. Mövhumi tesevvürlere göre suda yaşayan mövhum bir vücut. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- eren** 1. Erkek, adam, er. 2. Kahraman, yiğit. 3. Asilzade. 4. İnsan, adam, er kişi. 5. İşgüzar, becerikli. 6. Delikanlı, genç. 7. Koca, eş. Sev. ESTY s. 290
- erene** Erce, er gibi, erkekce. TDK TS. - III s 1495
- erengek (erengek~ernek)** "parmak" cm. (erkek II) Sev. ESTY s. 291
- erüşmek** Dinlenmek. TDK DS. - V s 1767
- êreti** Emanet, geçici, iğreti TDK DS. - V s 1767
- erezen** Géç yetişen, géç emele gelen, tez ekilen. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- erga** 1. Esasan atın bir wagtda ön ve ızkı sag ayaklarını hem de ön ve ızkı çep ayaklarını atıp yöreyişinin bir görnüşi. Trkm. D. S. s. 302
- ergalamak** 1. Ergasına gitmek, erga gezeri bilen gitmek. Trkm. D. S. s. 302
- ergeç** 1. [Bkz. erkek (I) -1]. 2. Erkek deve. TDK DS. - V s 1767
- ergek** Yazın davarların yattığı yer. TDK DS. - V s 1767
- ergem** Evlenme çağına gelmiş genç kız. TDK DS. - V s 1767
- ergen** 1. Döl verebilecek duruma gelmiş olan, erin, yeni yetme, akil baliğ, baliğ. 2. Henüz evlenmemiş, bekâr. TDK 2005 TS. s. 643
- ergen (I)** [eğran, eğren (I), eren (II), ergenkirez, eyren] Kızılılık. TDK DS. - V s 1767
- ergen (II)** Olgunlaşmış, olmuş. TDK DS. - V s 1767
- ergen** Buluğa çatmış, laikin hele evlenmemiş ve ya ere getmemiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- ergen** Ergen. GTS s. 91
- ergen** Bekâr, evli olmayan. TDK TS. - III s 1497
- ergencelik (I)** [ergençelik, ergenlik kabası, ergense, ergenselik, erginlik kabarı, ergencelik] Evlenmemiş kız ya da erkeğin yüzünde ve boynunda çıkan sivilceler. TDK DS. - V s 1768
- ergencelik (II)** [ergenlik] Dul bir kadının, genç bir erkekle evlendiği zaman kocasına verdiği armağan, tazminat. TDK DS. - V s 1768
- ergenlik** 1. Buluğa çatarak lakin evlenmemiş oğlanın ve ya ere getmemiş gızın hal ve keyfiyeti. 2. Cavan gız ve oğlanların üzünde çıkan sızanağlar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- ergenlik** 1. Cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, buluğa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem, yeni yetmelik, ergenlik çağı. 2. Çocukluk çağından yetişkinlik çağına geçen kimselerin yüzünde çıkan sivilceler. TDK 2005 TS. s. 643
- ergense** [Bkz. ergencelik (I)]. TDK DS. - V s 1768
- ergerlenmek** Erkek hayvan, dişisiyle çiftleşmek istemek. TDK DS. - V s 1768

- ergi (I)** [erği] Eğri. TDK DS. - V s 1768
- ergi (II)** Fahişe. TDK DS. - V s 1768
- ergi- (II)** 1. Atlamak. 2. Koşuşturmak. Sev. ESTY s. 662
- ergi** İyi birşeyi erişme durumu, mazhariyet. TDK 2005 TS. s. 643
- ergil** Muşmula, döngel. TDK DS. - V s 1768
- ergimat** [ergimadı] Dirgen. TDK DS. - V s 1768
- ergime** Ergimek işi, zevaban. TDK 2005 TS. s. 643
- ergimek** Sıcaklığı artırılmak yoluyla bir cisim katı durumdan sıvı duruma geçmek, zeveban etmek. TDK 2005 TS. s. 643
- ergin (I)** Çürümeye yüz tutmuş meyve. TDK DS. - V s 1768
- ergin (II)** Havı dökülmüş, erimiş, akmış kumaş. TDK DS. - V s 1768
- ergin** 1. Olmuş, yetişmiş, kemale ermiş. 2. huk. Haklarını kendi kullanmak için yasanın gösterdiği yaşa gelmiş olan kimse, reşit. TDK 2005 TS. s. 643
- ergin** Eredilen, suwuk halda bolan. Trkm. D. S. s. 816
- ergin** Eriyib maye halına gelmiş, erinmiş, eridilmiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erginlik** Eriyip maye halına gelmiş şeyin halı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- ergisi** Yetişkin, olgun. TDK DS. - V s 1768
- ergiş (I)** Sobadan ateş çekilen eğri uçlu demir. TDK DS. - V s 1768
- ergiş (II)** Erkek, yiğit. TDK DS. - V s 1768
- ergitmek (I)** Götürmek, alıp gitmek. TDK DS. - V s 1768
- ergitmek (II)** Eğmek, bükmek. TDK DS. - V s 1768
- ergitmek** Ergimesini sağlamak, ergemesine yol açmak. TDK 2005 TS. s. 643
- ergiveç** [ergüveç, erkiveç] Saç üstünde pişirilen yufka ekmeğini çevirmek için kullanılan 70 - 80 cm. uzunluğunda. 5 -6 cm. enliliğinde ucu sivri tahta araç. TDK DS. - V s 1769
- ergiveç** Saç üstünde pişirilen ekmeği döndürecek yassı ağaç. TDK TS. - III s 1498
- ergizlemek** Korkutmak, bir yere gizlenip korkutmak istemek. TDK DS. - V s 1769
- ergörmek (I)** [ergürmek (I)] Ulaştırmak. TDK DS. - V s 1769
- ergörmek (II)** Lâyık görmek. TDK DS. - V s 1769
- ergüç** Yayık kolu. TDK DS. - V s 1769
- ergün (II)** Sulu kar, sulu sepken. TDK DS. - V s 1769
- ergürmek** Ulaştırmak, eriştirmek. TDK 2005 TS. s. 643
- erğen** Bekâr. TDK DS. - V s 1769
- eribmek** Ulaşmak. TDK DS. - V s 1769
- erich** Kalınca bükülmüş yün ya da pamuk ipliği. TDK DS. - V s 1769
- erif** 1) Herif. 2) Oğlan, delikanlı, genç adam. 3) Tıp. GTS s. 91
- erik (I)** Aşınmış, yırtılmaya hazır elbise, kumaş. TDK DS. - V s 1769
- erik (II)** Çukur yer. TDK DS. - V s 1769
- erik** 1. Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç. 2. Bu ağacın kabuğu ince, çeşitli renklerde, mayhoş veya tatlı, eti sulu, tek ve sert çekirdekli yemişi. TDK 2005 TS. s. 644
- erik** Sarı, etli, şirin, tekçeyirdekli meyve ve bu meyvenin ağacı Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- erik** 1. Erik. 2. Kayısı ağacı, kayısı. 3. Şeftali. 4. Dağ sediri. Sev. ESTY s. 291
- erik** Erik. GTS s. 91
- erik** Sarımtıl-gızıl süjji iymişli ağaç hem-de onuñ miwesi. Trkm. D. S. s. 816
- erikdeğdiren** Ağustos böceği. TDK DS. - V s 1769
- erikgülü** Sarı, çelhrayı ve türü gırmızıya çalan çiçekleri olan bitki ve onun çiçeyi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- erikkurusu** Kin, düşmanlık. TDK DS. - V s 1769
- erikleme** Çeşitli meyve ve çerez yiyip tıkanarak bir şey yiyemeyecek hale gelmek. TDK DS. - V s 1769
- erikli** 1. Erik ağaçları olan. 2. Terkibinde, içinde erik olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- eril** Bazı dillerde erkek cinsten sayılan (kelime), müzekker. TDK 2005 TS. s. 644
- erilmek (irilmek)** Erişilmek. TDK TS. - III s 1499
- erilmek** 1. Yaşı büyüyerek çocukluktan çıkıp, gençlik çağına ermek. 2. Boyu bir yere yetişmek. TDK DS. - V s 1769
- erim** Sevgi. TDK DS. - V s 1769
- erim(I)** Bir şeyin erebileceği uzaklık, menzil. TDK 2005 TS. s. 644
- erim(II)** İyi bir şeye işaret olan durum, muştı, müjde beşaret. TDK 2005 TS. s. 644
- erimçe** Erkek ördeğin kuyruğu arasından yukarı doğru kıvrılmış olan tüyü. TDK DS. - V s 1770

erimee 1) Erimek. 2) Kurumak, zayıflamak(mec.). GTS s. 91

erimek 1. Heraretin tesiri ile berk ya donmuş haldan maye haline geçmek; ergin hala gelmek. 2. Mehlulun içinde hell olmağ. 3. Arıg lamağ, zeiflemek, sınıh mağ. 4. Utanmağ, hecalet çekmek. 5. Yavaş-yavaş yoğ olub getmek, çekilmek. 6. Üreyine ayتماğ. 7. Cürbecür yollarda işe verilmek, satılmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250

erimek 1. Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek. 2. Katı cisim ısı etkisiyle sıvı duruma gelmek. 3. Dokumalar aşınıp incelerek dağılmak. 4. mec. Çok zayıflamak. 5. mec. Utancından çok sıkılmak. 6. mec. Yok, olmak, bitmek, tükenmek. TDK 2005 TS. s. 644

erimek Erime. GTS s. 91

erin Ergen. TDK 2005 TS. s. 644

erineç Hiçbir eksiği üzüntüsü ve acısı olmama durumu, dirlik, rahat, huzur. TDK 2005 TS. s. 644

erinleyin Kocası gibi. TDK TS. - III s 1499

erinli (I) Ağaç fidanlarının ya da yeni bitmek üzere olan bitkilerin kurumaya yüz tutması. TDK DS. - V s 1771

erinmiş Eridilerek saflaştırılmış; erinmiş yağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

erinti (II) Eritilmiş yağın süzülükten sonra kalan kısmı, tortu. TDK DS. - V s 1771

erinti (III) Üzüntü, tasa. TDK DS. - V s 1771

erinti İki ve ya bir neçe métal eridildiği zaman onların ğarışması neticesinde alınan helite, elite. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

erintü Kar suyu. TDK DS. - V s 1771

eriş (I) 1. Dokuma tezgâhlarında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği. 2. Siyahla karışık benekli ip. 3. Kirinden, kötüsünden, kıtığından ayrılmış temiz yün. 4. Uzun ve iyi cins lifleri olan yün ya da pamuk. 5. Sicim. 6. Hasır yapmakta kullanılan sazın tezgâha uzunlama konulanı. 7. Halının geçki ipi. TDK DS. - V s 1771

eriş (II) 1. Çözüğü. 2. Kalın yünden yapılmış iplik. 3. Yünlü kuşak, yünlü şal. 4. Dokuma, kumaş. 5. Desenli yün çorap. 6. İnce, ev yapımı makarna. 7. Nişanlanma, evlilik. Sev. ESTY s. 294

eriş (II) Yünden yapılan kuşak. TDK DS. - V s 1771

eriş (III) Araba oku. TDK DS. - V s 1771

eriş (IV) Uzun bir değneği taşa vurarak oynanan bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - V s 1772

eriş Halcada ve başğa tohunma mallarda uzuna müvazi geden esas ipler Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

eriş Yüünden inçe egrilen yüplük; dokalyan zadın yüplükden edilyan esası. Trkm. D. S. s. 816

erişek (I) Amaç, erek. TDK DS. - V s 1772

erişek (II) Yakışık almayacak şekilde el şakası yapan (kimse). TDK DS. - V s 1772

erişgi [erişgil, erişgin (I), erişki, erişkin (I)] Et sucuğu. TDK DS. - V s 1772

erişgin (II) Ermiş (kimse). TDK DS. - V s 1772

erişgin (III) [erişik (III), erişkin (II)] 1. Yetişkin, evlenme çağına gelmiş (kız). 2. İhtiyar. TDK DS. - V s 1772

erişigli Hastalıklı, zayıf, kendini toparlayamayan. TDK DS. - V s 1772

erişik (I) 1. İnanışlara göre, şeytan çarpmasıyla olduğuna inanılan, çırpınma ve seğirme belirtileri de gösteren bir çeşit sinir hastalığı. 2. Deli. TDK DS. - V s 1772

erişmek 1. Varılması zamana emeğe bağlı olan ve ya uzakta bulunan bir amaca varmak ulaşmak. 2. Bir yere ulaşmak varmak. 3. Bitkiler veya bunların ürünleri olgunlaşmak. 4. Zaman gelip çatmak. TDK 2005 TS. s. 645

erişmiş (irişmiş) Keramet sahibi, veli. TDK TS. - III s 1500

eriştirmek (I) 1. İki kişi arasında söz getirip götürmek. 2. İki kişi arasındaki rekabeti arttırmak, kızıştırmak. 3. Bir kimseyi yansılarak kızdırmak. TDK DS. - V s 1773

eritme 1)Eritmek 2)Kurutmak, yıpratmak(mec). GTS s. 91

eritmek 1. Heraret tesiri ile berk yahud donmuş halda olan şeyi maye haline salmağ. 2. Hezm etdirmek, hell etmek 3. İşe getmeyen malıcürbecür yollarda işe vermek, satmağ. 4. Arıglatmağ, üzmeğ, arıglamasına, zeiflemesine, elden düşmesine sebep olmağ. 5. Utandıрмаğ. 6. Yavaş-yavaş batırmağ. 7. Hiss edilmeden keçirmek. 8. Herelemek, korlamağ, ısrar etmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251

eritmek Eritme. GTS s. 91

eritmek Sindirmek. TDK DS. - V s 1773

eriyici 1. Maye ve s. içinde eriyebilen, hell ola bilen. 2. Asanlığla eriyen, tezeriyen. Az. Dil. İz. Lüg II s. 250

- eriyik** İçindeki katı bir madde erimiş bulunan sıvı, mahlul. TDK 2005 TS. s. 645
- erk (I)** 1. Bir şeysin yaşca büyüklüyü, yaşın gohumluğu yaşud dostluğu sebebi ile başğa birisi ile serbestce davranmasına, reftar etmesine yol veren yaşınlığ münasibeti. 2. Erkle şeklinde - erk ederek, erk edercesine. Az. Dil. İz. Lüg II s. 251
- erk (I)** Sözü, nazı geçme, etkisi olma, hatırını kırmama anlamında kullanılır. TDK DS. - V s 1773
- erk (II)** İç ğala küçük hasar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erk (II)** İçlek sıkıntı, güçlük, yük. TDK DS. - V s 1773
- erk (III)** Çevresi yüksek kayalık ve taşlık arazi. TDK DS. - V s 1773
- erk** 1. Bir işi yapabilme gücü, kudret, iktidar. 2. Sözü geçerlik, istediğini yaptırabilme gücü, nüfuz. 3. sos. Bir bireyin, bir toplumun, başka birey, küme veya toplumları egemenliği, baskısı ve denetimi altına alma, hürriyetlerine karışma ve onları belli biçimlerde davranmaya zorlama yetkisi veya yeteneği, iktidar. TDK 2005 TS. s. 645
- erk** 1. İrade, istek, azim. 2. İstek, arzu. 3. Hukuk, töre, hak. 4. Güç, kuvvet, derman. 5. Düşünce, fikir. 6. İyi. Sev. ESTY s. 295
- erk** Bir işi etmäge bolan hukuk, ıgtıyar, gaýrat, ukıp. Trkm. D. S. s. 817
- erk** 1. Kuvvet, kudret, irade. 2. İhtiyar, hakkıhıyar. TDK TS. - III s 1500
- erke** 1. Bebek, çocuk. 2. Aşırı sevgi. 3. Dost, sevgili, gözbebeği. 4. Hileler, püf noktaları. Sev. ESTY s. 296
- erke** 1. Enerji. 2. fel. İş başarma gücü, bir direnmeyi yenme gücü. TDK 2005 TS. s. 645
- erke** Fazla nazlı ve serbest büyüyen çocuk. TDK DS. - V s 1773
- erke** Uşag, çocuğ, tifil. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erkecük** Küçük erkek, delikanlı. TDK TS. - III s 1501
- erkeç** (Zoologiya) Geçiniñ biçilen erkek jınsı. Trkm. D. S. s. 817
- erkeç (I)** [ergeç -1, erkeş -2] 1. Üç ya da dört yaşlarında olan enenmiş erkek keçi. 2. Keçi sürüsünün başından giden iri ve güzel yapılı, erkek keçi. TDK DS. - V s 1773
- erkeç (II)** Fırıncı küreği. TDK DS. - V s 1773
- erkeç (irkeç)** Üç yaşını bitiren erkek keçi. TDK TS. - III s 1502
- erkeç** 1. Teke, erkeç. 2. Marya, keçi. 3. Koyun, koç. 4. Sürü, süre. Sev. ESTY s. 300
- erkeç** İğdiş edilmiş, üç yaşından büyük erkek keçi. TDK 2005 TS. s. 645
- erkek (I)** 1. Beş yaşından yukarı olan tüylü erkek deve. 2. Bir yaşından büyük erkek koyun. TDK DS. - V s 1774
- erkek (I)** 1. Erkek. 2. Bir yıldan büyük koyun. 3. Erkek, adam, er. Sev. ESTY s. 297
- erkek (II)** 1. Büyük, iri parmak. 2. Büyük parmak genişliği. 3. Kemer delmek için özel araç. Sev. ESTY s. 299
- erkek (II)** Ana ark, en geniş su yolu. TDK DS. - V s 1774
- erkek** 1. İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiyi dölleyecek cinsten olanı. 2. Sperma oluşturan organizma. 3. Yetişkin adam, bay, kadın karşıtı. 4. Koca. 5. Sözüne güvenilir, mert. 6. Girintili ve çıkıntılı olmak üzere bir çift oluşturan nesnelere çıkıntılı olanı. 7. Sert, kolay bükülmez. TDK 2005 TS. s. 645
- erkek** 1. Kişi cinsinde mensub ferd. 2. Kişi menasında. Az. Dil. İz. Lüg II s. 202
- erkek** Erkek. GTS s. 91
- erkek** Erkeklik jınsa değışli şahs, jınsı taýdan aýallarıñ tersine bolan şahs. Trkm. D. S. s. 817
- erkekçik** Bitki çiçeklerinin erkek dölüyünün adı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- erkekçil** Erkeğe düşkün. TDK 2005 TS. s. 646
- erkekevi** Oğlanevi. TDK 2005 TS. s. 646
- erkeklemek (I)** Kendini bulmak, buluğa ermek. TDK DS. - V s 1774
- erkeklemek (II)** Gövdeleri yenen bazı bitkiler kartlaşmak, ihtiyarlamak. TDK DS. - V s 1774
- erkeklemek** 1. Heddi-bülüğa çatarag sesi yoğunlaşmağ, ğabalaşmağ. 2. Berk olmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 202
- erkeklenmek** Kabadayılık gösterisinde bulunmak. TDK 2005 TS. s. 646
- erkeklenmek** Kabarmak. TDK DS. - V s 1774
- erkekleşme** 1. Kişi hasıyyeti almağ, kişi kimi olmağ. 2. Kabudlaşmağ, ğabalaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 202
- erkeklik** 1. Erkek insan ve ya heyvanın hal ve şiveti. 2. Yaşa dolma. 3. Ğabalığ, ğambazlığ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 202
- erkekxi** Erkek gibi, erkek tavırlı. TDK TS. - III s 1502
- erkelemek (I)** Çok sevmek, çocuğu nazla büyütme. TDK DS. - V s 1774
- erkelemek (II)** Benzetlemek, yansılama, taklit yapma. TDK DS. - V s 1774

- erkeş** 1. Erkek keçi. 2. [Bkz. erkeş (I) -1] TDK DS. - V s 1774
- erketmek (I)** 1. Herhangi bir iş için birisine rica etmek. 2. Nazlanmak. 3. Yabancılık duymamak. TDK DS. - V s 1774
- erkırı** Eşkiya, yol kesen. TDK DS. - V s 1774
- erkillik** [erkinlik] Özgürlük. TDK DS. - V s 1774
- erkin** Azat, erkana, dinçlikda. Trkm. D. S. s. 817
- erkin** Hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, serbest. TDK 2005 TS. s. 647
- erkinçilik** 1. Bireyin özgürlüğünü ve ekonomik güçler arasında hür yarışmayı savunan, bireyler, sınıflar ve uluslararasıdaki ekonomik ilişkilere devletin karışmamasını isteyen öğretisi, liberalizm, toplumculuk karşıtı. 2. fel. Herkese vicdan, inanç, düşünce özgürlüğü tanınmasının gerekli olduğunu savunan, hür düşünüşe bağlı dünya görüşü, liberalizm. TDK 2005 TS. s. 647
- erkit** Vücut organlarından birinin sakatlık ya da noksanlığı. TDK DS. - V s 1774
- erkitmek** Noksanlaştırmak. TDK DS. - V s 1774
- erklemek** Ezizlemek, erköyün öyretmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erklenmek** Erköyün büyülmek, ezizlenmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erkli (erklü)** Muhayyer. TDK TS. - III s 1503
- erklil** Erk etme, yakınlık. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erk-naz** 1. Naz, gezme. 2. Erk-nazla şeklinde - nazla, nazlana-nazlana, gemze ile. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erkon** Ağır ağır, yata kalka. TDK DS. - V s 1774
- erköyün** Heddinden artıg ezizlenmek, bütün arzu ve şıtağları yerine yetirilmek neticesinde hüdbin büyümüş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erkyana** Erki olan adam kimi, erk ederek, erkle, özüne çoh yakın bilerek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erlenmek** 1. Er edinmek, koca olarak kabul etmek. 2. Erlik davasında bulunmak. TDK TS. - III s 1503
- erleşmee** Eyerlemek. GTS s. 91
- erli** Eri olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erli** Eyerli. GTS s. 91
- erlik (II)** 1. Mertlik, yiğitlik, erkeklik. 2. Meni. TDK DS. - V s 1775
- erlik (III)** Evlenecek çağa gelmiş kız. TDK DS. - V s 1774
- erlik** 1. Erin öz gâdınına olan münasibeti, vezifesi, hağğı. 2. Merdlik, goçağlık, namusluluğ. 3. Ere getmek, vahtı çatmış. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erlik** 1. Erkeklik. 2. Yiğitlik, kahramanlık, mertlik. 3. Tarikatta bir aşama. TDK TS. - III s 1504
- erlü** Evli. TDK TS. - III s 1507
- ermak (I)** 1. Düyşi kesgitlemek, düşündürmek, ergudını aytmak. Trkm. D. S. s. 302
- érmek** Çatmağ, yetişmek, vasil olmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- ermek (I)** Eğirmek. TDK DS. - V s 1774
- ermek (II)** Becermek, her işin altından kalkmak. TDK DS. - V s 1775
- ermek (III)** Meyveler olgunlaşmak. TDK DS. - V s 1774
- ermek (IV)** Acele etmek. TDK DS. - V s 1775
- ermek (irmek)** 1. Yetişmek, neşvünema bulmak, kemale gelmek. 2. Erişmek, dokunmak, isabet etmek. 3. Vasil olmak, yetişmek, erişmek. 4. Yetişmek, ileri bir dereceyi bulmak. TDK TS. - III s 1507
- ermek (V)** Arı kovanlarında, arıların girip çıkmasına yarayan delik. TDK DS. - V s 1774
- ermek** 1. Erişmek, kavuşmak. 2. Yetişip dokunmak. 3. Bitkiler veya bunların ürünleri olgunlaşmak. 4. Kendini Tanrı yoluna vermiş kimse insanüstü kutsal bir aşamaya erişmek. TDK 2005 TS. s. 647
- ermik** Patates vb. şeylerin suda fazla haşlanınca dağılacak hale gelmesi. TDK DS. - V s 1774
- ermiş** Dini inançlara göre kendisinde olağanüstü manevi güç bulunan kişi, evliya, veli. TDK 2005 TS. s. 647
- erñek** 1. Kalın kenar. 2. Dairesel çanağı kalınlaşmış kenar. 3. Pulluk yerine konan metal parçası. 4. Sınır, serhat. 5. Keskinlik. Sev. ESTY s. 301
- erñek** Bir zadıñ gırası, yakası, kenarı. Trkm. D. S. s. 817
- ernek** Saban demirinin geçtiği ağaç. TDK DS. - V s 1774
- ernik (I)** Eskimeğe yüz tutmuş kumaş ya da elbise. TDK DS. - V s 1775
- ernik (II)** [erpik (I)] Erimeğe başlamış kar. TDK DS. - V s 1774
- ernik (III)** 1. Erimeğe yüz tutmuş salamura peynir. 2. Erimiş yağ. TDK DS. - V s 1775

- ernik (IV)** Eski minder yüzü. TDK DS. - V s 1774
- ernimek** [ernimeg, erpimek (I)] Elbise ya da kumaş eskimeye yüz tutmak. TDK DS. - V s 1775
- ernük** Erkek çocuklarda yenecek herhangi bir şeye karşı uyanan arzu, imrenme TDK DS. - V s 1776
- erp** 1. Sirkenin, abgoranın ve s. -nin üzerinde yığılan, çirkli geliz maye gati. 2. İçinde su gaynatılan gablarn dibine ve divarlarında daşlaşan, hell olmayan duz çöküntüsü. 3. Daranarken başdan tökülen kepek, gopağ. 4. Dişlerin dibinde emele gelen çöküntü. Az. Dil. İz. Lüg II s. 252
- erpeleme** 1. Elleme, dokunma. 2. Silkeleme. TDK DS. - V s 1776
- erpik (II)** 1. İyi pişmiş. 2. Yumuşak. TDK DS. - V s 1776
- erpik (III)** Çok gevşek ve yumuşak kas. TDK DS. - V s 1776
- erpik (IV)** Zamamı geçmiş meyve. TDK DS. - V s 1776
- erpimek (II)** Çürümek, ezilmek. TDK DS. - V s 1776
- erpimek (III)** Yumuşamak TDK DS. - V s 1776
- erpimek (IV)** Çoğalmak (yaralar için) TDK DS. - V s 1776
- erriyh** Ergen, kocaya varma çağına gelmiş kız. TDK DS. - V s 1776
- ersek (I)** [ersenek, erzük] Erkeğe düşkün kadın. TDK DS. - V s 1776
- ersek (II)** Yarık TDK DS. - V s 1776
- ersek** Erkek isteyen. TDK TS. - III s 1511
- ersel** Kocasına bağlı kadın. TDK DS. - V s 1776
- erselik** Er dişi TDK 2005 TS. s. 648
- ersemek** [ersimek] Koca istemek. TDK DS. - V s 1776
- ersemek** Erkek istemek. TDK 2005 TS. s. 648
- ersemek** Erkek istemek. TDK TS. - III s 1511
- ersı** Erkek gibi. TDK TS. - III s 1511
- ersin (ersün, erşün)** Kurumuş hamuru ve hamur bulaşğını teknedden kazımaya yarayan alet. TDK TS. - III s 1512
- ersin (I)** [ersanı, ersön, ersun -1, 2; ersün -1, 2; erşin (I) -1, erşün (I) -1, evsün (I) -2] 1. Ateş küreği. 2. Tekneye yapışmış hamuru kazımağa yarayan demir araç. 3. Hamur kesmek için kullanılan bir çeşit bıçak. 4. Tandır ekmeğini piştikten sonra tandırdan çıkarmak ve kesmek için kullanılan demir araç. 5. Küçük çocukların yatırıldığı toprağı ısıtmak için, toprağın konulduğu kürek biçiminde araç. TDK DS. - V s 1776
- ersin** Demir işlerinde ve s-de işledilen demir kürekcik şeklinde alet. Az. Dil. İz. Lüg II s. 253
- ersiz** Eri olmayan, dul. Az. Dil. İz. Lüg II s. 253
- ersizlik** Ersiz gadinın hal ve vaziyeti; dulluğ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 253
- ersün** 1. [Bkz. ersin (I) -1] 2. [Bkz. ersin (I) -2] 3. Yemencilerin deri kesmek için kullandıkları balta yüzüne benzeyen bir araç. TDK DS. - V s 1777
- erşek** Pars ile ayıdan doğan hayvan. TDK TS. - III s 1512
- erşin (I)** [erşün (I) -2] 1. [Bkz. ersin (I) -1] 2. Saçda yufka döndürmeğe yarayan bir çeşit demir araç. TDK DS. - V s 1777
- ertem** Erdem. TDK DS. - V s 1777
- ertişmek (III)** Vücut organlarından biri, ters hareket nedeniyle incinmek, burkulmak. TDK DS. - V s 1777
- erük** [eriyh, eruk] 1. Kayısı. 2. Erik. TDK DS. - V s 1778
- erürgen (irürgen)** Çok eriştiren. TDK TS. - III s 1520
- erürmek (ergürmek, irürmek, ırgürmek, ırgirmek, ergirmek)** Ulaştırmak, eriştirmek. TDK TS. - III s 1521
- erveç** Fırında ekmeği çevirmek için kullanılan ağaç. TDK DS. - V s 1778
- es** 1. Bellek, hafıza. 2. Akıl, us. 3. Akıl, anlak, an. 4. Dikkat, ilgi, aldırış. 5. Hayal, imge. 6. Düşünce, fikir. 7. Duyu, duyum, his. Sev. ESTY s. 306
- esan** Kağnı dingili. TDK DS. - V s 1778
- esanlaşmak** Helallaşmak, vedalaşmak. TDK DS. - V s 1778
- esdirmek** 1. Esmeye, titremeye mecbur etmek; esmesine, titremesine sebep olmağ; titretmek, silkelendirmek 2. Veyl-veyl gezmek, avaralanmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 254
- ese** 1. [Bkz. eği (I) -1] 2. Fırın temizliğinde kullanılan ucu bez sarılı sırk. TDK DS. - V s 1778
- eseğen** Çok esen. TDK TS. - III s 1529
- esek** Sabanın bütün parçalarını taşıyan eğri sopa. TDK DS. - V s 1778

- eselek** Dengesiz. TDK DS. - V s 1778
- eselemek (I)** Kovmak. TDK DS. - V s 1778
- eselmek (II)** [esenmek (II)] Esnemek, yaylanmak. TDK DS. - V s 1779
- eselmek** Hondan b̄arisi bolmak, gopbarmak. Trkm. D. S. s. 819
- esem** Sağlam, sağlığı yerinde olan (kimse). TDK DS. - V s 1779
- eseme (I)** Mantık. TDK DS. - V s 1779
- eseme** Mantık TDK 2005 TS. s. 649
- esemeli** Deli. TDK DS. - V s 1779
- esen (I)** Sağ salim, rahat, mesut, sıhhati yerinde. TDK TS. - III s 1529
- esen (II)** Veda. TDK DS. - V s 1779
- esen (II)** Rüzgâr. TDK TS. - III s 1530
- esen (IV)** Elbet anlamında. TDK DS. - V s 1779
- esen** 1. Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim. 2. Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli, salim bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 649
- esen** 1. Sıhhatli, esen. 2. Sakin, dingin. 3. Başarılı, mesut, mutlu. 4. Merhaba. 5. Akıllı. 6. Ücretsiz. 7. Dokunulmaz. 8. Gerçek. Sev. ESTY s. 308
- esen** Sag-gurgun, sag-salamat, oñat yağdaıda, aman. Trkm. D. S. s. 819
- eseniilmek** Yavaşlamak, şiddeti azalmak. TDK DS. - V s 1779
- esenlemek** 1. Biriyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine sözle veya işaretle nezaket gösterisi yapmak, selam vermek, selamlamak. 2. Birine esenlik dileyerek ayrılmak, veda etmek. TDK 2005 TS. s. 649
- esenlemek** 1. Hayır dua ile yolcu etmek, selametlemek. 2. Hatırım hoş, gönlünü şen etmek. 3. Ferahlamak, rahatlamak. TDK DS. - V s 1779
- esenlemek** Veda etmek, vedalaşmak, esenlik dilemek. TDK TS. - III s 1531
- esenleşmek** Bir iki kişi dertleşmek, konuşmak. TDK DS. - V s 1779
- esenleşmek** 1. Vedalaşmak, helallaşmak. 2. Selamlaşmak, hâl ve hatır soruşmak. TDK TS. - III s 1532
- esenlik** 1. Dua, selam. 2. Selamet, sağlık, rahat, huzur. 3. Sağlık dileği. TDK TS. - III s 1534
- esenneşmek** Tartışarak konuşmak. TDK DS. - V s 1779
- eser (I)** [esen (I), esgin -1, esgün, esi (II), esiş, eskin (I), esük (II)] 1. Rüzgâr, sert esen rüzgâr. 2. Soğuk. TDK DS. - V s 1779
- eser (III)** [eserge] 1. Sar'a. 2. Delilik. TDK DS. - V s 1780
- eserlenmek** 1. Sendelemek, yıhıla kimi olmağ, titremek Az. Dil. İz. Lüg II s. 255
- eserli (I)** [eserik, eserük -1, esertüklü, esirek -2, esirik -2] 1. Delişmen, deli. 2. Sarhoş. 3. Sar'alı olan (kimse). 4. Herhangi bir tarafına inme inen (kimse). TDK DS. - V s 1780
- eserük** 1. [Bkz. eserli (I) -1] 2. Herhangi bir hastalıktan kalan iz. TDK DS. - V s 1780
- esgi (I)** 1. İhtiyar, koca, kart. 2. Bayat, kart. 3. Köhne, eski. 4. Başörtü, şal, mendil. 5. Fena, bozuk, kötü. Sev. ESTY s. 307
- esgi (I)** Eski, bayat. TDK DS. - V s 1781
- esgi- (II)** 1. Yaşlanmak, eskimek. 2. Köhneleşmek, eskimek. Sev. ESTY s. 307
- esgi** 1. Körpe uşağları belemek için parça 2. Köne paltar ve s. parçaları Az. Dil. İz. Lüg II s. 256
- esgi** Ownuk-uşak mata böleği, grıykındı, köne-söne mata böleği. Trkm. D. S. s. 819
- esgici** 1. Esgi paltar, éveřyası ve s. yığıp satan adam. 2. Bağ entiğeçi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 257
- esgileşmek** Köhnelmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 256
- esgilik** Köhnelik Az. Dil. İz. Lüg II s. 256
- esgin** 1. [Bkz. eser (I) -1] 2. Tipi. TDK DS. - V s 1781
- ésik (II)** [eesik] 1. [Bkz. eysiyh] 2. Günü dolmadan doğan çocuk. TDK DS. - V s 1781
- esik** Tembel, üşenen. TDK 2005 TS. s. 650
- esikleme (II)** Bir kimsenin eksini bulmak. TDK DS. - V s 1782
- esilmek (I)** [esiltmek] Eksilmek, azalmak. TDK DS. - V s 1782
- esilmek (II)** İcini dökmek, iç sıkıntısından kurtulmak. TDK DS. - V s 1782
- esim** Yelin esişi. TDK 2005 TS. s. 650
- esime** Sürgün. TDK DS. - V s 1782
- esin** 1. Etkilenme çağrışım veya içe doğmayla akla gelen yaratıcı duygu, düşünce, ilham. 2. Sabah yeli. TDK 2005 TS. s. 650
- esin** Sabah rüzgârı. TDK DS. - V s 1782
- esinti (I)** İçinde hamur yoğrulacak bir çeşit küçük tekne. TDK DS. - V s 1782
- esinti (II)** Söylenti. TDK DS. - V s 1782

esir- (II **esre-**) 1. Sarhoş olmak, mest olmak. 2. İyileşmesini sağlamak, çıkmak, inmek. 3. Kınamak, serzenişte bulunmak. 4. Akı kararı yitirmek, apışmak. 5. Böhürlenmek, mağrurlanmak. Sev. ESTY s. 309

esir Sıra, zaman, aralık, mevsim. TDK DS. - V s 1782

esirek 1. Herhangi bir nedenle kendinden geçmiş, esrik. 2. [Bkz. eserli (I) -2] TDK DS. - V s 1782

esirekli [esiren (III)] İşkilli, sinirli, kuruntulu. TDK DS. - V s 1782

esirmek (I) Sarhoş olmak. TDK DS. - V s 1782

esirmek (II) Kükremek. TDK DS. - V s 1782

esirgin (I) [esirgün, esürgün] Tipi, kar fırtınası. TDK DS. - V s 1782

esirgin (II) Ele avuca sığmayan, bal ve hareketleri aşırı olan. TDK DS. - V s 1783

esirik [esirikli, esürük -1] 1. Kızgın, öfkeli, sinirli. 2. [Bkz. eserli (I) -2] 3. Deli 4. Dalgın, yarım akıllı. TDK DS. - V s 1783

esirmek (I) [esirmek (I) -5] Kavga etmek. TDK DS. - V s 1783

esirmek (esirmek) 1. Sarhoş olmak, aklını kaybetmek, delirmek, kendinden geçmek. 2. Azgınlaşmak, sertleşmek, çok kızmak. TDK TS. - III s 1540

esirmek (I) 1. Azmak, kudurmak, delirmek. 2. Gereksiz yere öfkelenmek, kızmak. 3. Öfkelenip bağırarak, çağırarak. 4. Azarlamak. 5. [Bkz. esirmek] TDK DS. - V s 1783

esirmek (II) 1. Kızgın erkek deve kükremek. 2. Fazla beslenen hayvan etrafa saldırmak. TDK DS. - V s 1783

esirmek (III) Sallanmak TDK DS. - V s 1783

esirmek (VI) Boş yere savurucusına para harcamak. TDK DS. - V s 1783

esirmek (VII) Sarhoş olmak. TDK DS. - V s 1783

esirmek (VIII) Bir söz ya da fikre fazlasıyla önem vermek. TDK DS. - V s 1783

esirmek 1. Sarhoş olmak. 2. Aklını yitirmek, delirmek. 3. Çok kızmak, sertleşmek. TDK 2005 TS. s. 650

esirten (I) Neşe verici alkollü içki ve benzeri maddeler. TDK DS. - V s 1783

esirten (II) Ayartan, kışkırtan, herhangi bir fikri başkasına aşıl原因. TDK DS. - V s 1783

esirtgen (esirtgen) Sarhoş eden, müskir. TDK TS. - III s 1543

esirtmek (II) Sarhoş yapmak TDK DS. - V s 1783

esirtmek (III) Delirmek. TDK DS. - V s 1784

eski (I) [esgi (II)] 1. Çamaşır. 2. İşte giyilen frenk gömleği. 3. Çocukların ara bezi. 4. Çaput, bez parçası. 5. Kadınların manto yerine giydikleri uzunca bir giysi. TDK DS. - V s 1784

eski (I) 1. Keçmiş, köhne 2. Gedim, keçmiş dövrlerine aid 3. Çoğdankı, köhne 4. Tecrübeli, göcaman Az. Dil. İz. Lüg II s. 255

eski 1. Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşısı. 2. Önceki, sabık. 3. Geçerli olmayan. 4. Herhangi bir meslekte uzun süreden beri çalışmış olan. 5. Geçmiş çağlardaki. 6. Mesleğinde uzmanlaşmış, deneyimi olan. 7. Çok kullanılmaktan yıpranmış, harap olmuş şey. 8. Herhangi bir görevden düştüğü veya durumunu yitirdiği için bir kimsenin eski saygınlığının kalmadığı durumlarda kullanılan bir söz. TDK 2005 TS. s. 650

eski Eski. GTS s. 92

eskibeki [eskiberk, eskiberki, eskipeki] 1. Az kullanılmış çamaşır, elbise ve eşya. 2. Paçavra. TDK DS. - V s 1784

eskik 1. Bütün olmayan ,nağis, natamam, çatışmayan 2. Nöğsanlı, gusurlu, eyibli, çatmayan, yarımçığ 3. Başğasından az, küçük, alçağ, aşağı 4. Giymetsiz, deyersiz 5. Eksik gelen miğdar, çatışmayan miğdar, tam olmağ için elave edilmeli olan miğdar Az. Dil. İz. Lüg II s. 255

eskiklik 1. Çatışmazlık, azlık, natamamlık, nağizlik. 2. Eyib, noğsan, gusur, çatırmayan cehet. 3. Yoğluğ olmama. Az. Dil. İz. Lüg II s. 256

eskildilmek Azaldılmağ, eksik edilmek, eksik hala salınmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 256

eskilemek [esgilemek] Propilozmos ya da eski denilen hastalığa tutulmak. TDK DS. - V s 1784

eskilik (I) Merada bir yıl ya da daha eskiden kalan otlanmamış ve çiğnenmemiş kuru ot bulunan yer. TDK DS. - V s 1784

eskilik (II) Kadının ahlâken düşük olması. TDK DS. - V s 1785

eskilik (III) Derilerin kireçten çıkarıldıktan sonra konulduğı yer. TDK DS. - V s 1785

eskilik Eskilik. GTS s. 92

eskilmek 1. Bütöv bir şeyin bir gismi yoğ olmağ. 2. Alçalmağ, özünü alçaltmağ, hömetden, nüfuzdan salmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 256

eskilmek Eskileşmek. TDK TS. - III s 1544

- eskiltmek** 1. Eskik etmek, azalmağ 2. Hörmetden, nüfuzdan salmağ, alçaltmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 256
- eskimee** 1)Eskimek, yaşlanmak 2)Alışmak(mec.) 3)Bayatlamak GTS s. 92
- eskimek** 1. Eski duruma gelmek. 2. Yıpranmak. 3. Yaşlanmak. TDK 2005 TS. s. 651
- eskimiş** Köhnelmiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 256
- eskirmek** Köpeği, birisi üzerine saldırtmak için kışkırtmak. TDK DS. - V s 1785
- eskitmee** 1)Eskitmek 2)Yıpratmak 3)Bayatlatmak GTS s. 92
- eslek** 1. Söz tutan, yumuşak başlı. 2. Çalışkan, gayretli. 3. Atılğan, çevik. TDK DS. - V s 1785
- eslek** Başkasının buyruk ve dileklerini yerine getiren, söz tutan, yumuşak başlı, itaatli, muti. TDK 2005 TS. s. 652
- eslemek** 1. Aldırış etmek, önem vermek. 2. Herhangi bir kimseyi, kendisine belli etmeden gözetlemek. TDK DS. - V s 1785
- eslemek** Önem vermek, aldırış etmek. TDK 2005 TS. s. 652
- eslemek** Dinlemek, ısga etmek, kabul etmek, itaat etmek. TDK TS. - III s 1544
- esli** Karakter sahibi. TDK DS. - V s 1785
- esme (I)** Nefes, dua. TDK DS. - V s 1785
- esme (II)** Tandırın üzerine örtülen yorgan. TDK DS. - V s 1785
- esmece** bedenin ve ya onun ayrı-ayrı hisselerin titremesi şeklinde tezehür eden hestelik Az. Dil. İz. Lüg II s. 257
- esmee** Esmek. GTS s. 92
- esmeğovağ** Gavağın bir növü. Az. Dil. İz. Lüg II s. 257
- esmek (I)** Bir şeyi eksiltmek, azaltmak. TDK DS. - V s 1785
- esmek (II)** 1. Sıvışmak, kaçmak, aradan kayboluvermek. 2. Herhangi bir şeye kızıp, bulunduğu yerden hızla çıkmak. 3. Yüreği kalkmak, heyecanlanmak. TDK DS. - V s 1785
- esmek (III)** Esnek olmak, yaylanmak. TDK DS. - V s 1785
- esmek (IV)** Tahılı savurarak temizlemek. TDK DS. - V s 1785
- esmek (V)** Davar ve koç katım zamanı, kasım ayı. TDK DS. - V s 1785
- esmek** 1. Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgar olmak. 2. Yapılması önce düşünülmüş olmayan veya beklenmeyen birşeyi yapmaya birdenbire karar vermek. TDK 2005 TS. s. 652
- esmek** 1. Titremek 2. Hareket etmek, dalgalanmağ 3. Esebileşmek, özünden çıhmağ, hirslenmek 4. Heddinden artığ gaygısını çekmek, gözünden iraağ artığ heddinden artığ ezizlemek, istemek Az. Dil. İz. Lüg II s. 257
- esmek** Esmek. GTS s. 92
- esne-** 1. Esnemek, aval aval bakmak. 2. Zayıflamak, düşmek. 3. Gerinmek. Sev. ESTY s. 310
- esnek (I)** 1. Hayvanların ısırılmaması için burunlarına takılan demir halka. 2. Hayvanların yayılmamaları için ağızlarına geçirilen torba, sepet. 3. Hayvanların annelerini emmemeleri için ağızlarına takılan ağaç parçası. 4. Develer güreşirken ağızlarına geçirilen ipten yapılmış torba. 5. Azgın develerin ağızlarına takılan kayış ya da demir araç. 6. Dizgin. 7. Nallanırken azgınlık yapan atların burunlarına kısıtılan ağaç araç. 8. Hayvanın boğazına bakmak için ikisi dikey, ikisi yatay dört ağaç parçasından merdiven şeklinde yapılan nalbant aracı. TDK DS. - V s 1785
- esnek (II)** Hasta hayvanın karnının anormal şekilde hızlı hızlı inip kalkması. TDK DS. - V s 1786
- esnek (III)** Baş ve işaret parmaklarının açılmasıyla iki parmak ucu arasında kalan uzunluk TDK DS. - V s 1786
- esnek (IV)** Pehlivanların çene altından parmakları ile birbirlerini boğarcasına yaptıkları oyun. TDK DS. - V s 1786
- esnek (V)** Dağların sulak yerlerinde olan otluk. TDK DS. - V s 1786
- esnek (VI)** Aralık. TDK DS. - V s 1786
- esnek (VII)** Yatkın, uysal. TDK DS. - V s 1786
- esnek (VIII)** [esrik (I)] Delimsek, delişmen. TDK DS. - V s 1786
- esnek** 1. Bir dış gücün etkisi altında uzama, kısalma, erime vb biçim değişikliklerine uğradıktan sonra etkinin kalkmasıyla eski biçimini alabilme özelliği olan, elastiki. 2. Değişik yorumlara elverişli. 3. Görüş ve tutumlarında katı olmayan. TDK 2005 TS. s. 653
- esnek** 1. Çoğ esneyen. 2. Esneme. 3. Ağız boşluğundan gırtlığa geden deşik. Az. Dil. İz. Lüg II s. 257
- esnek** Anasını emmesin diye oğlağın ağzına bağlanan ağaç. TDK TS. - III s 1548
- esneksiz** Ağzı bozuk, saygısız. TDK DS. - V s 1786
- esneme** Esnemek GTS s. 92

esnemek 1. Uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek. 2. Bir cisim bir etki ile biçim değiştirmek. 3. Bollaşıp genişlemek. TDK 2005 TS. s. 653

esnemek Esneme GTS s. 92

esnemek Yuhu geldikde, yahud yahudan teze ayılанда, yahud da yorğunluğ neticesinde geyri-irade olarağ ağzını geniş açarağ derinden ve davamlı suretde nefesini içeri çekib derhal burağmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 257

espenar Kuş yakalamaya yarayan, çalı çırpıdan yapılmış ve arkası ağla örölmüş önü açık tuzak. TDK DS. - V s 1786

esperék Guru ve daşlı yamaçlarda biten bitki Az. Dil. İz. Lüg II s. 257

espir Çok gezen. TDK DS. - V s 1786

esral (II) Aklı az, sapık. TDK DS. - V s 1786

esrek [esrik (II)] 1. Sarhoş. 2. Deli. TDK DS. - V s 1786

esrek Köp esreyân, içki taýdan joşgunlı yağdaýda bolan, lummur-lummur edip ses çıkarmak, kükremek. Trkm. D. S. s. 820

esremek [esriremek] 1. Delirmek. 2. Sarhoş olmak. TDK DS. - V s 1787

esridici Sekir veren, sarhoş eden. TDK TS. - III s 1548

esrik (esrük, esirik) 1. Sarhoş. 2. Meczup, deli. 3. Kızgın, öfkeli. TDK TS. - III s 1548

esrik (III) Ekinlerin çok büyüyerek dik duramaz hale gelmesi. TDK DS. - V s 1787

esrik 1. Kökelib yekelib yekelmış 2. Ğızmış Az. Dil. İz. Lüg II s. 257

esrik Sarhoş. TDK 2005 TS. s. 654

esrilib-kükremek Özünden çığmağ, hiddetlenmek, berk hirslenmek, Ğızışib hedelemek Az. Dil. İz. Lüg II s. 257

esrimek 1. Herhangi bir sebeple kendinden geçmek, gaşyolmak. 2. Coşup kendinden geçmek, vecde gelmek. 3. Mest olmak, sarhoş olmak. TDK 2005 TS. s. 654

esrimek Ğızmağ, coşmağ, azğınlaşmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 257

esritmek (esirtmek, esrütmek) Sarhoş etmek. TDK TS. - III s 1552

esrük (II) Erkek isteyen dişi deve. TDK DS. - V s 1787

essi Eski. TDK DS. - V s 1787

essimek Eskimek. TDK DS. - V s 1787

estirikli Kafadan çatlak, serseri, deli. TDK DS. - V s 1787

estirmek (I) 1. Duyularına yenilip, aklına eseni yapmak. 2. Aklına geldiği gibi konuşmak. 3. Acele karar vermek. 4. Delirmek. Havalandırmak. TDK DS. - V s 1787

estirmek (III) Süzüle süzüle yürümeğ. TDK DS. - V s 1787

estirmek (IV) İster istemez vermek TDK DS. - V s 1787

esufismek Çok kızmak, küfretmek TDK DS. - V s 1787

esürük 1. [Bkz. esirik (I) -3] 2. Cin peri çarpmış (kimse). 3. Saralı. TDK DS. - V s 1787

eş- (I) 1. Eşmek, kazmak, açmak. 2. Ovmak, ovuşturmak. 3. Yırtmak, koparmak. 4. Oymak, delmek. 5. Kürek. 6. Kürek kürek. 7. Tekne yönlendirmek. 8. Çekmek. Sev. ESTY s. 315

eş (I) 1. Kuma, ortak. 2. Arkadaş. 3. Birbirine düşman kimseler TDK DS. - V s 1788

eş- (II) 1. Gitmek, yürümeğ. 2. Ayakları üzerinde olmak. 3. Hareket etmek, devirmek. 4. Çamur geçmek, kar yığınları arasında dolaşmak. Sev. ESTY s. 316

eş (II) İnsan ve hayvanlarda doğum sırasında, bebek ya da yavrudan sonra gelen etsi madde, son, etene. TDK DS. - V s 1788

eş (iş) 1. Karı ve kocadan her biri. 2. Arkadaş, dost, yâr. 3. Nazir, benzer, şerik. TDK TS. - III s 1553

eş 1)Eş. Eş bulmaa: Eş bulmak 2)Arkadaş GTS s. 92

eş 1. Arkadaş, yaren. 2. Benzeri, gibi, aynı. 3. Çift, eş. 4. Yakın, içli, sıkı. 5. Topluluk, heyet, camia. 6. Dayanak, mesnet. 7. Sahip, efendi, patron. Sev. ESTY s. 313

eş 1. Birbirinin aynı olan veya birbirine çok benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. 2. Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik, refika. 3. Birlikte yaşayan dişi ve erkek hayvandan her biri. 4. İkişer kişilik gruplarla oynanan oyunlarda, ortak oynayan iki kişiden her birinin öbürüne göre durumu, partner. 5. hlk. Kuma, ortak. 6. hlk. Arkadaş. 7. Etene. TDK 2005 TS. s. 655

eş 1. Tay, beraber, misil, benzer. 2. Dost, yar, hemdem, yoldaş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 267

éş Yoldaş, dost. Az. Dil. İz. Lüg II s. 208

eşbulma Toplantılarda oynanan bir halk oyunu. TDK DS. - V s 1788

eşdaş Akran. TDK DS. - V s 1788

eşdirmek Koşturmak. TDK DS. - V s 1788

- eşecik** 1. Küçük eşek, eşekcik. 2. Telli sazlardaki köprücük. TDK TS. - III s 1554
- eşek (I)** [eşekleme (I), eşik (V) -1, eşşek (II)] 1. Odun kesmek için kullanılan üç ya da dört ayaklı sehpa. 2. Duvar örmek ve sıva yapmak gibi işlerde kullanılan dört ayaklı sehpa. 3. Hızlarla odun kesmek için kullanılan tezgâh. 4. Üzerine herhangi bir şey koymaya yarayan destek 5. Üç ayaklı sehpa. 6. Üzerinde ince odunları kesmek için kullanılan kalın ağaç yada kütük. 7. Odun koyup yakmaya yarayan ızgara. 8. Sel gelen yerin önüne konulan iki ayaklı sehpa. 9. Odunu boyuna yarmak için kullanılan bir araç. TDK DS. - V s 1788
- eşek (IV)** Çukurda ateş yakmak için açılan hava deliği. TDK DS. - V s 1789
- eşek 1)**Eşek 2)Aptal GTS s. 92
- eşek** 1. Atgillerden uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan. 2. Kaba, yeteneksiz, inatçı kimse. 3. Odun kesmek için kullanılan iki veya üç ayaklı sehpa. 4. Duvar örmek ve sıva yapmak gibi işlerde kullanılan dört ayaklı sehpa. TDK 2005 TS. s. 655
- eşek** 1. Eşek, har. 2. İki yıllık koyun. 3. Kutu, sığa. 4. Çatal. 5. Üçgen, tahta. Sev. ESTY s. 317
- eşek** 1. Gıkıyakkar maşgalasından bolan boýı pes, ýüzi ulı, gulakları uzın haýwan. 2. Söğünç, gargış. 3. Tarlı saz gurallarınınñ (dutarınñ) kirşiniñ aşagina goýulýan ağaç, söýeg, ýassıjak. Trkm. D. S. s. 822
- eşek 2)**Eşek GTS s. 92
- eşek** Elma, ayva, armut gibi meyvelerin, içinde çekirdekler bulunan ve yenmeyen sert kısmı. TDK TS. - III s 1554
- eşekbaşı** Yetkisi önemsenmeyen, gücünü gerektiği gibi gösteremeyen kimse. TDK 2005 TS. s. 656
- eşekcuğa** Mantar denilen bitki. TDK DS. - V s 1789
- eşekçe** 1.Eşekçe 2.Aptalca 3.Kabaca GTS s. 92
- eşekçe** 1. Kaba. 2. Kaba bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 656
- eşekkulağı** Karakafes. TDK 2005 TS. s. 656
- eşekleme (II)** Sucuların eşeğin iki yanına sardıkları ve su tenekesi koydukları kasa TDK DS. - V s 1789
- eşeklenmee** Eşeklenmek, eşeklik etmek, aptallık etmek GTS s. 92
- eşeklik** 1.Eşeklik, inatlılık 2.Kabalık GTS s. 92
- eşeksırtı** Beşikörtüsü. TDK 2005 TS. s. 656
- eşektırnağı** Kesildiğinde süt gibi sıvı çıkaran bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1790
- eşekturpu** Hardal denilen ot. TDK DS. - V s 1790
- eşelek (I)** [eşek (II), eşelek haşalak, eşik (IV), eşşek (I) -1, 2] 1. Ceviz içinin ortasında bulunan ve içi ikiye ayıran sert madde. 2. Elma, armut gibi meyvelerin yenildikten sonra kalan çekirdekli kısmı. 3. Mısır koçanı. 4. Meyve. 5. Olgunlaşmamış meyve. 6. Meyve çürüğü. TDK DS. - V s 1790
- eşelek (II)** Tavukların eşelendiği yer. TDK DS. - V s 1790
- eşelek (III)** Sinir. TDK DS. - V s 1790
- eşelek** Alma, armud, heyva kimi meyvelerin yeyilmeyen iç kısmı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşelek** Elma, armut, ayva vb. meyvelerin yenmeyen iç bölümü. TDK 2005 TS. s. 656
- eşelemek** 1. Toprak, kül gibi toz durumunda bulunan şeyleri hafifçe kazıp karıştırmak. 2. Dağıtıp karıştırmak. 3. Bir işin, sorunun aslını anlamaya çalışmak, kurcalamak. TDK 2005 TS. s. 656
- eşelemek** 1. Torbağ, kül kimi toz halinde olan şeyleri bir şeyle ehmalli gazımağ. 2. Ahdarmağ, araşdırmağ, elleşdirmek, töküp-töküştürmek, dağıtmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşelmek** [eşer beşer çıkarmak] Unutulmuş bir söz ya da olayı yeniden ortaya çıkarmak, alevlendirmek. TDK DS. - V s 1790
- eşemek (I)** Tarlaların ya da ağılların etrafına konulan budaklı çam dalı. TDK DS. - V s 1790
- eşen** Mal guzlan vaktında, çağa bolanda düşýän ýuka et bardası, çaganıñ «ýoldaşı». Trkm. D. S. s. 822
- eşenek (I)** 1. Çalışma yeri. 2. Az kazanç elde edilen iş yeri. TDK DS. - V s 1790
- eşenek (II)** Çekirdek, koçan. TDK DS. - V s 1790
- eşenek (III)** Sebze yetiştirilen bahçe, saha. TDK DS. - V s 1790
- eşenek** Toyuğun gazıb açdığı, eşeleyib açdığı yer, eşilmiş yer. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşey** 1. Cinsiyet. 2. Bir organizmanın dişi veya erkek olarak sınıflandırılmasını sağlayan görev, yapı ve karakter topluluğu TDK 2005 TS. s. 656
- eşeyssel** Cinsel. TDK 2005 TS. s. 657
- eşermek (II)** Alevlendirmek, ateşi yakmak. TDK DS. - V s 1791
- eşgi (I)** [eşgi, eşi (I) -1, eşki (I)] 1. Ekşi. 2. Limon. TDK DS. - V s 1791

- eşgi (II)** Üzüm şirasından yapılan, tadı ekşimsi bir çeşit tatlı. TDK DS. - V s 1791
- eşgice** [eşkice] Kireçli topraklarda yetişen kökleri ve yaprakları ekşi bir bitki. TDK DS. - V s 1791
- eşgili** [eşkili (II) -5] 1. Doğanmış ekmeğe üzerine, suda pişirilen ekşi meyve ve kavurma dökülerek yapılan yemek. 2. Turşu. TDK DS. - V s 1791
- eşgimek (I)** Ekşimek. TDK DS. - V s 1791
- eşgimek (II)** Surat asmak, surat asarak küfretmek. TDK DS. - V s 1791
- eşgin (I)** [eşgün, eşgin, eşkün (I)] Atın tırilla rahvan arası yürüyüşü. TDK DS. - V s 1791
- eşgirtmek** [eşgirmek] Koşmak, seğırtmek. TDK DS. - V s 1792
- eşgun** Dağlarda yetişen, yaprakları soyulup, ortası yenen bir çeşit bitki. TDK DS. - V s 1792
- eşgümük** Bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1792
- eşhamra** İki üç gün bekletilip, ekşitiden hamur. TDK DS. - V s 1792
- eşi (I)** 1. [Bkz. eşgi (I) -1] 2. Salça. TDK DS. - V s 1792
- eşi (III)** Nemli yerlerde biten bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1792
- eşice** İki karısı olan erkeklerin, karılarının birbirlerine karşı giriştikleri kıskançlık ve yarış hali TDK DS. - V s 1792
- eşik (I)** Taneleri alınmış mısır sapı, koçan. TDK DS. - V s 1792
- eşik (II)** [eşih] 1. Etraf, çevre. 2. Dış, dışarı. TDK DS. - V s 1792
- eşik (III)** Ayakkabı ökçesi. TDK DS. - V s 1792
- eşik (V)** 1. [Bkz. eşek (I) -1] 2. Merdiven. TDK DS. - V s 1792
- eşik** 1. Bayır, dışarı, çöl. 2. Bayır terefe bahân, çıhan eşiye terefe olan. 3. Bir şeyin bayır hissesi. Çöl terefi. 4. bah ev-eşik Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşik** 1. Geyim, eginbaş, libas. 2. Bir zadıñ üstüne yapılan zat, üst örtgi. Trkm. D. S. s. 822
- eşik** 1. Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak. 2. Kapı ağzında basamağın konulabileceği yer. 3. Başlangıç yeri, başlangıç noktası, yakını. 4. coğ. Karalar üzerinde veya deniz diplerinde birbirine komşu iki çukurluğu ayıran tümsek biçiminde, üzeri çoğu kez düz kabartılar. 5. müz. Telli çalgılarda üzerine tellerin bindiği köprü. 6. Bir tepkinin başlamasında, ortaya çıkmasında etkili olan ruhsal, fizyolojik nokta. TDK 2005 TS. s. 657
- eşik** Eşik. GTS s. 92
- eşiklik** Kapı boşluğunun alt kısmında bulunan alçak basamak, eşik. TDK DS. - V s 1792
- eşilmek** 1. Eşik-eşik edilmek, gâzılmağ, gâzığ- gâzığ edilmek. 2. Burum-burum edilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşimek (I)** Kurt ya da geyik gibi hayvanların uğrak yerleri. TDK DS. - V s 1792
- eşimek (II)** Ekşimek. TDK DS. - V s 1792
- êşimik** [êşümük (II)] Ekşimiş süt ya da yoğurdu kaynatılarak yapılan yağsız peynir, kesik, çökelek. TDK DS. - V s 1792
- eşimine** Koyunun ikinci zamanı otlaması. TDK DS. - V s 1792
- eşin** Çukur, hendek, mezar. TDK TS. - III s 1555
- eşingen (I)** Benzer, eş. TDK DS. - V s 1792
- eşingen (II)** Çok eşinen hayvan. TDK DS. - V s 1792
- eşingen (III)** Yaramaz. TDK DS. - V s 1792
- eşinmee** 1)Eşinmek 2)Karıştırmak(mec.) GTS s. 92
- eşinmek** Yaramazlık etmek. TDK DS. - V s 1792
- eşinmek** Eşilmek, kazılmak. TDK TS. - III s 1555
- eşire (I)** [eşira, eşura] 1. Yaramaz, başarı. 2. Öfkeli, sinirli, kavgacı. TDK DS. - V s 1793
- eşirgenmek (II)** 1. Can sıkıntısını gidermek için herhangi bir kimse ile dertleşmek, konuşmak. 2. Yoldaşlık etmek, birbirinin elinden tutmak, eş olmak 3. Konuşmaya hazır bir halde yutkunup durmak. TDK DS. - V s 1793
- eşirgenmek (III)** Oyalanmak. TDK DS. - V s 1793
- eşirgenmek (işirgenmek)** Alışmak, kendine eş tutmak, arkadaşlık etmek. TDK TS. - III s 1555
- eşit** 1. Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık, ne eksik olmayan, müsavi. 2. Aynı haklardan yararlanan, aynı düzeyde olan. TDK 2005 TS. s. 657
- eşkârdak** Kara tavuk ve saklambaç oyunlarında eş. TDK DS. - V s 1793
- eşkenar** Kenarları eşit olan. TDK 2005 TS. s. 658
- eşki (III)** Erik ezmesi. TDK DS. - V s 1794
- eşki** Ekşi. TDK TS. - III s 1556
- eşkili (II)** 1. Ekşi hamurdan yapılan ekmeğe, bazlama. 2. Mercimek, nohut, yarma, taze kabak ve fasulye ile yapılan ve içine bolca ekşi konan bir çeşit çorba. 3. Kaynatılmış kayısı kurusu, et

- ve yağ ile yapılan bir çeşit yemek. 4. Kelle ve sirke ile yapılan yemek. 5. [Bkz. eşgili -2] TDK DS. - V s 1794
- eşkilik** Hamur mayası. TDK DS. - V s 1794
- eşkimek (I)** Özelliğini yitirmek. TDK DS. - V s 1794
- eşkimek (II)** Ekşimek. TDK DS. - V s 1794
- eşkin (eşkün)** 1. Açık adımlarla hızlı yürüyen (at). 2. Atın bir çeşit yürüyüşü. TDK TS. - III s 1556
- eşkin (I)** 1. Atın bir tür hızlı yürüyüşü. 2. Böyle yürüyen (at). 3. Böyle bir yürüyüşle. TDK 2005 TS. s. 658
- eşkin** Eşkin yürüme, yorga(atlar için) GTS s. 92
- eşkinmeme** 1. Atın eşkin gitmesi 2. Acele etmek(mec.) GTS s. 92
- eşkinni** Eşkin gidebilen at GTS s. 92
- eşkîrek** Ekşice, ekşimsi, az ekşi. TDK DS. - V s 1794
- eşlek** Ekvator. TDK 2005 TS. s. 658
- eşlem** Kopya. TDK 2005 TS. s. 658
- eşleme** Çift oluşturmak; uyum sağlamak GTS s. 92
- eşlemek** 1. Benzer iki şeyi bir araya getirmek. 2. sin. ve TV ses ile görüntü arasında gerekli bağı sağlamak. TDK 2005 TS. s. 658
- eşlendirmek** Evlendirmek. TDK TS. - III s 1557
- eşlenik** Herhangi bir biçimde birbiriyle oranlı bulunan TDK 2005 TS. s. 658
- eşleşmek** 1. Birbiriyle eş olmak, eş tutmak. 2. Çiftleşmek. TDK 2005 TS. s. 658
- eşli** 1. Çok. 2. Kalabalık. TDK DS. - V s 1794
- eşlik** 1. Eş olma durumu. 2. Belirli bir modeli ile armoni oluşturan ve bir veya birkaç partiye bölüştürülen sesler bütünü. TDK 2005 TS. s. 658
- eşlik** Arkadaş, dost. TDK DS. - V s 1794
- eşme (I)** Kaynak, göze, pınar. TDK DS. - V s 1794
- eşme (II)** Ağaçsız yerlerde, hayvanları sıcaktan korumak için yapılan gölgelik. TDK DS. - V s 1795
- eşme (III)** 1. Toprağı kazarak açılmış küçük çukurlar. 2. Yağmur sularını toplamak için toprağa kazılan çukur. TDK DS. - V s 1795
- eşme** 1. Eşmek işi. 2. hlk. Kaynak, pınar. TDK 2005 TS. s. 658
- eşme** Azıcık eşilmekle su çıkan kuyu. TDK TS. - III s 1558
- eşmee** 1)Eşmek 2)Karıştırmak(mec.) GTS s. 92
- eşmek (I)** 1. Toprağı veya toprak gibi yumuşak bir şeyi biraz kazmak. 2. mec. Araştırmak, incelemek. TDK 2005 TS. s. 658
- eşmek (I)** 1. Ğazımağ, Ğazıyıp acmağ. 2. Vurmağ. 3. Barmağla hazırlamağ 4. Hörmek. 5. Elleşdirmek, ahtarmağ, araşdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- eşmek (I)** Hareket etmek, yola çıkmak. TDK DS. - V s 1795
- eşmek (I)** Kazmak. TDK TS. - III s 1559
- eşmek (II)** At hızlı gitmek. TDK 2005 TS. s. 658
- eşmek (II)** 1. Hızlı yürümek, atla hızlı hızlı gitmek. 2. Hızlı yürütmek, koşturmak. TDK TS. - III s 1559
- eşmek (III)** Coşmak. TDK DS. - V s 1795
- eşmek (IV)** [eşnek (I) -2] Su dolu çukur TDK DS. - V s 1795
- eşmek (V)** Toplanmış bir şeyi dağıtmak. TDK DS. - V s 1795
- eşnek (I)** 1. Ova ve dağ yamaçlarındaki çukurlar. 2. [Bkz. eşmek (IV)] TDK DS. - V s 1795
- eşnek** Çok gelinip geçilen (yer). TDK TS. - III s 1561
- eşnik** [eşniyh] Koyunların az kar yağdığı zaman, eşinerek otlamaları. TDK DS. - V s 1795
- eşsiz** 1. Eşi benzeri olamayan veya eşi benzeri görülmemiş olan 2. eş bulamamış eşinden ayrılmış veya yanında eşi olmayan. TDK 2005 TS. s. 659
- eşsiz** tay, beraber, misli olmayan;tek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 268
- eşsiz** Bekâr. TDK TS. - III s 1561
- eşsizlik** 1. Tayı, beraber, mili olmama. 2. Dostu, hemdemi olmama;teklik. Az. Dil. İz. Lüg II s. 268
- eşşek (III)** Tarlaları su baskınından korumak için çalı ve taşlardan yapılan set. TDK DS. - V s 1795
- eşşek** 1. Yük ve minik heyvanı. 2. İnşaat zamanı bir şeyi sahlamağ, üçün alttan göyulan müveğgeti dayağ, direk. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210
- eşşekarısı** Parlağ Ğanadı olan, iyneli böcek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210

- éşşekbiyanı** Tikanlı, dilikdililik yarpağı oyun. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210
- éşşekçi** 1. Éşşeklere bağan adam. 2. Éşşeye minmiş adam. 3. Éşşek ile yük taşıyan adam. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210
- éşşeklenmek** Meyve çekirdeklerinin kabuğı katılaşmak. TDK DS. - V s 1795
- éşşekoyunu** Ahır savaşımaya, gövgaya çevrilen ğaba zarafat. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210
- éşşekturpu** Kökü tutpa benzer yabancı alağ otu. Az. Dil. İz. Lüg II s. 210
- eşşemene** Kertenkele. TDK DS. - V s 1795
- eşşik** Eşik. TDK DS. - V s 1795
- eştirmek (I)** Koşturmak. TDK DS. - V s 1795
- eştirmek (II)** Atı hızlı sürmek, koşturmak. TDK 2005 TS. s. 659
- eşümük (I)** Ekşiye yakın, ekşimsi. TDK DS. - V s 1796
- et** 1. Et, lahim. 2. Cisim, beden, ten. 3. Ceset, ölü, leş. 4. Et, eten. Sev. ESTY s. 311
- et** 1. Canlıların bedeninde sümüklü deri arasındaki madde; ezele tohumalarının adı adı // heyvan ve insan bedeninin yumuşağ hissesi 2. Kesilmiş heyvan bedeninin höreye işlenen ğismi 3. Bedeb, vücud, endam menasında 4. Meyvenin ğabığı altında olan yeneli yumşaq hissesi Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- et** 1. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka. 2. Kasaplık hayvanlardan sağlanan kaslardan oluşmuş besin maddesi. 3. Ten. 4. Meyvelerde çekirdekle deri arasındaki bölüm. TDK 2005 TS. s. 659
- et** 1. Mıssanın adı. 2. Nahar taýarlamak için hayvan laşiniñ bölükleri. Trkm. D. S. s. 820
- et-** 1. Yapmak, çıkarmak. 2. Analitik türev fiil. 3. Doğru. 4. Etmek, olmak, bulunmak. 5. Endişelenmek. 6. Dilemek, istemek. 7. Saygı göstermek. 8. Maliyetli Sev. ESTY s. 312
- et** Et. GTS s. 93
- etbaş** Ağılsız, geç anlayan, gec başa düşen; kütbeyin Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- etcebala** Yumurtadan leleksiz ve açılmamış halda çıkan ğuş balası. Az. Dil. İz. Lüg II s. 260
- etceceğ** Süt vermeyen, çok yapışık hayvan memesi. TDK DS. - V s 1796
- etçil** Genellikle etle beslenen, etobur. TDK 2005 TS. s. 660
- etdirseğı** Gözde çıkan arpacık. TDK DS. - V s 1796
- etdoğrayan** 1. Et döymek, doğramak için küçük keserti; ğiymekeş 2. Kesilmiş heyvanın etini doğrayan adam; ğessab 3. bağ Etçeken Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- ete** 1. Çıpağ uşaq bedeni. 2. bağ Etcebala. Az. Dil. İz. Lüg II s. 260
- eteğ** Tekneye un elenirken alta serilen bez. TDK DS. - V s 1796
- eteğü** El değirmenin altına konan deriden örtü. TDK DS. - V s 1796
- etek (I)** Derinin karın tarafı. TDK DS. - V s 1796
- etek (II)** Çocuk kundağı. TDK DS. - V s 1796
- etek (III)** [etekcek -4] Kadınların önlerine bağladıkları önlük. TDK DS. - V s 1796
- etek (IV)** Saçak, sallanan uç. TDK DS. - V s 1796
- etek (VII)** Namus. TDK DS. - V s 1796
- etek (VIII)** Kasık. TDK DS. - V s 1796
- etek** 1)Etek 2)Dağın eteğı GTS s. 93
- etek** 1. Paltarın belden aşığı terefe uzanan hissesi 2. Dağın, yamacın ve yerin aşığı terefleri 3. ağac budağlarının, ğalğandan sonra aşığı eyilen yerleri, alçağ hissesi 4. adeten «bir» sözü ile - ğeyri-müeyyen çoğluğı bildirir Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- etek** 1. Etek, damen. 2. Önlük. 3. Elbise, giyim, esvap. 4. Deri, cilt, post. 5. Karın derisi. 6. Ağız. 7. Tek. 8. mec. Örtü, perde. 9. mec. Onur. 10. Asma, askı. 11. Son. Sev. ESTY s. 313
- etek** Geýimiñ (köýnegiñ) aşakı ğırası. Trkm. D. S. s. 821
- etek** Giysin belden aşığıda kalan bölümü. 2. Bedenin belden aşığına giyilen değışik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik. 3. Giysin alt kenarı. 4. Çadır, kanepa örtüsü gibi kumaştan olan şeylerin yere sarkan bölümü. 5. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü. 6. Yağmur sularının, çatının bazı yerlerinden içeri sızmasını önlemek için yapılan saç örtü. 7. argo Edep yeri. TDK 2005 TS. s. 660
- etek** Kenar. TDK TS. - III s 1562
- etekaltı** 1. gizlice toplanılıb sahlanıma ehtiyat - pul ve başqa şey Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- etekaltı** Gerdekten sonra güveyin kayın pederine götürdüğü armağan. TDK DS. - V s 1796
- etekce** [etekcek -5, etekçe -2] Üç etekli elbise. TDK DS. - V s 1797
- etekcek** [etekçe, etekçek, etekçelik, eteyhleme, eteyhlih] 1. Eteklik. 2. Elbise içine giyilen kolsuz ya da askılı ğömlek, kombinezon. 3. Elbise 4. [Bkz. etek (III)] 5. [Bkz. etekce] TDK DS. - V s 1797

- eteklemek** 1. Birinin eteğini saygı göstermek amacıyla öpmek veya öper gibi yapmak. 2. mec. Yaranmaya çalışmak, dalkavukluk etmek. TDK 2005 TS. s. 661
- eteklemek** 1. Eteyinden tutmağ, sahlamağ 2. Eteyine yığmağ 3. Yağalayarağ el çekmemek 4. Yarısını geçmek, getmek 5. Etekle yellenmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 258
- eteklik** Zinet için kadın patlarının üstüne düzülen pul Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etekserpen** Kıyafeti toplu olmayan, pasaklı. TDK 2005 TS. s. 661
- eten (I)** [etek (VI), etene (I), etine] İnsan ya da hayvan eşi, sonu. TDK DS. - V s 1797
- eten (II)** Sebze ya da meyvelerin yenilebilen kısmı. TDK DS. - V s 1797
- eten** 1. Etene. 2. Yemişlerin yenilen bölümü. TDK 2005 TS. s. 661
- etene (II)** Herhangi bir yiyeceğin posası TDK DS. - V s 1797
- etene** 1. Memelilerde ana ile dölüt arasında kan alıp verme işini sağlayan organ, son, eş, döl eşi, meşime, plasenta. 2. Meyve yaprağında yumurtacıkların bağlı olduğu bölüm. TDK 2005 TS. s. 661
- etene** Doğum yapan hayvanların yavrularının zarı(Placenta). GTS s. 93
- etene** memelilerde: ana betninde balanı bürüyen ve bala onun içinden çıktığından sonra cırlılıb düşen et perdesi; son Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etenelemek** Embriyo veya eklentileri ile ana arasında ilgi kurmak. TDK 2005 TS. s. 661
- étévinli** [eteni, etine yarı] Şişmanca, etine dolgun TDK DS. - V s 1798
- etgafa** Anlayışsız, kalın kafalı, ahmak. TDK DS. - V s 1798
- etgi** Büyü yapmak için okunmuş eşya. TDK DS. - V s 1798
- etgün** Sert, haşin, güçlü. TDK TS. - III s 1562
- etken** 1. Etki eden, müessir, faktör. 2. Bir madde üzerinde belli bir değişiklik yapan, müessir. 3. Doğrudan doğruya öznenin yaptığı işi anlatan, öznesi belli olan fiil, aktif fiil, malum, edilgen karşıtı. TDK 2005 TS. s. 662
- etkenlik** 1. Etken olma durumu. 2. sin. ve TV. Bir ışığın bir duyar katı etkileme özelliği. TDK 2005 TS. s. 662
- etki** 1. Bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya üzerindeki gücü, tesir. 2. Bir etken veya bir sebebin sonucu. 3. Bir kimse üzerinde bırakılan izlenim. TDK 2005 TS. s. 662
- etki** 1. Eziyet, sıkıntı, aşırı güçlük. 2. Büyü. TDK DS. - V s 1799
- etkilemek** 1. Etkiye uğratmak, tesir etmek. 2. Karşısındaki kişiyi kendi duygu ve istekleri doğrultusuna yöneltmek. TDK 2005 TS. s. 662
- etkin** 1. Hareketli, işleyen, çalışan, etkili, faal, aktif. 2. Fiilde bulunan, etkinlik gösteren, edilgen karşıtı. 3. Kimyasal tepkimelere katılma yatkınlığı gösteren. TDK 2005 TS. s. 662
- etlemek** Kireçten çıkarılan derilerin üzerindeki fazla et parçalarını ayıklamak. TDK DS. - V s 1799
- etlenmeğ** Güvenmek. TDK DS. - V s 1799
- etlenmek** Şişmanlamak, semirmek. TDK 2005 TS. s. 663
- etli** 1. Etce dolgun, kök, etli-canlı 2. Üztünü, yanlarını et basmış 3. Etden hazırlanmış 4. Varlı Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etli** Oldukça yaşlanmış hayvan. TDK DS. - V s 1799
- etlik (I)** [ettiyh] 1. Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma ve sucuk yapılan semiz hayvan. 2. Buzağı. 3. Sucuk pastırma ve sızgıt cinsi yiyecekler. TDK DS. - V s 1799
- etlik** 1. Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma ve sucuk yapılan semiz hayvan. 2. Buzdolabında et koymak için ayrılmış yer. TDK 2005 TS. s. 663
- etlik** kesilmek için sahlanan Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etlikleyin** Onun yaptığı gibi, onun dediği gibi. TDK DS. - V s 1799
- etlürek** Etlice. TDK TS. - III s 1563
- etmek** [etmek, etmeh, etmeyh] Ekmek. TDK DS. - V s 1799
- etmek (I)** Ekmek. TDK TS. - III s 1563
- etmek (II)** bk. ayıtmak TDK TS. - III s 1565
- etmek** 1. Bir işi amala aşımak, yüze çıkarmak, yerine yetirmek. 2. Kömekçi işlik funksiyanında ısınişip gelyân isimlerinin manısı bilen bağlanışıklı hareketi ahladyar. Trkm. D. S. s. 821
- etmek** 1. Bir işi yapmak. 2. Bir durumu ortaya çıkarmak. 3. "İyi kötü" zarflarıyla birlikte davranmak. 4. Bulmak, erişmek. 5. Birini bir şeyden yoksun bırakmak. 6. Vermek. 7. Eşit değer kazanmak. 8. Herhangi bir değerde olmak. 9. Kötülükte bulunmak. 8. (-e) Küçük veya büyük abdestini yapmak. TDK 2005 TS. s. 663
- étmek** Bir işi yerine yetirmek, emele getirmek, görmek, elemek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 206
- etmek** Çörek Az. Dil. İz. Lüg II s. 259

- etmek, kuruntu etmek. TDK DS. - V s 1816
- etmeme** Az süt veren sağmal hayvan. TDK DS. - V s 1799
- etmen** Birlikte veya ayrı ayrı etkisini gösteren ve belli bir sonuca götüren güçlerden, şartlardan, öğelerden her biri, amil, faktör. TDK 2005 TS. s. 663
- etmeten** tüklenmemiş guş balası, etcebala Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etobur** Dişleri et yiyecek biçimde olan, omurgalı, memeli (hayvan), etçil, karnivor. TDK 2005 TS. s. 664
- etren** Çıplak, elbisesiz. TDK DS. - V s 1799
- etrenk** Et gibi açık kırmızı renk. TDK DS. - V s 1799
- etsiz** 1. Arıg, eti az. 2. etde bişmemiş, eti olmayan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 260
- etsizlemek** Arıgılamak, etini dökmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 260
- ettendirek** Dolgun, şişman (kimse). TDK DS. - V s 1800
- etürperden** Çoğ ağır tesir eden, insanın dehşet oyanan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 260
- etyaran** Daha çok parmaklarda olan bir çeşit çıban, dolama. TDK DS. - V s 1800
- etyaran** Genellikle parmaklarda olan derinlere kadar işleyen dolama, kurlağan. TDK 2005 TS. s. 665
- etyaran** Dolama. TDK TS. - III s 1566
- etyemez** Et yemeyen, kesilmiş heyvan etini yemeyen Az. Dil. İz. Lüg II s. 259
- etyemez** Etyemezlik rejimini uygulayan kimse, vejeteryan. TDK 2005 TS. s. 665
- evdinmek** Oyalanmak, oyalanarak zaman geçirmek. TDK DS. - V s 1802
- evelenmeh** Çocuk ya da hayvan sırt üstü yatıp, o yana bu yana dönmek. TDK DS. - V s 1805
- evelik** halğ tebabetinde işlenen habebe gurudulmuş yaprağları aşıa gâtilan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 213
- evelikçilov** Evelik gâtralağ düyüden bişirilmiş plov. Az. Dil. İz. Lüg II s. 213
- evelikli** Evelik gâtralağ bişirilmiş evelikli çilov. Az. Dil. İz. Lüg II s. 213
- evelikplov** Evelik gâtralağ bişirilmiş evelikli çilov. Az. Dil. İz. Lüg II s. 213
- evlemek (I)** 1. Kağrı arabalarının mazısı yatağından, dingil yuvasından çıkmak. 2. Kağrının iki ana parçasını birleştirmek, çatmak, yivmek. TDK DS. - V s 1811
- evlemek (II)** Birbirine eklemek, ucu ucuna getirmek, ulamak. TDK DS. - V s 1811
- evsecek** [evsecik, evsek] Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan budaksız ağaçtan yapılmış az kenarlı tepsi. TDK DS. - V s 1814
- evselemek** [efselemek -1, 2; efsemek, efsermek, efsmek, evsemek -1, evsenmek, evserlenaek, evsimek (I), evsirmek, evsivermek, evsmek (I) -1] 1. Tahılın içindeki yabancı cisimleri evsecek denilen kap içinde savurarak temizlemek. TDK DS. - V s 1814
- evsemek** 1. [Bkz. evselemek -1] 2. Öğütülmüş bulguru kepeğinden ayırmak. 3. Karıştırmak, altüst etmek. TDK DS. - V s 1815
- evsi** Tahılın içindeki yabancı maddeleri bir araya getirme. TDK DS. - V s 1815
- evsilemek** [evsmek (I) -2] Tahılın içindeki yabancı cisimleri, çöpleri elle ayıklamak, üzerinden üzerinden almak TDK DS. - V s 1815
- evsilmek (I)** 1. Kaynaşmak, çoğalmak (sinek, pire gibi böcekler için kullanılır). 2. Dolu olan bir şey taşmak: Şu havuz evsiliyor. TDK DS. - V s 1815
- evsilmek (II)** Tane tane saçılmak. TDK DS. - V s 1815
- evsime** Yan yarıya dövülmüş harman. TDK DS. - V s 1815
- evsmek (I)** 1. [Bkz. evselemek -1] 2. [Bkz. evsilemek] 3. Süt, çorba, pekmez vb. şeyleri kaynatırken kepçe ile savurarak havalandırmak. 4. Harman aktarıldıktan sonra diğren ile saplarını yüze çıkarmak. 5. Dövülmüş buğdayı kabuğundan ayırmak. 6. Kuru mısır tanelerini koçanından ayırmak. TDK DS. - V s 1816
- evsmek (II)** Eksiltmek. TDK DS. - V s 1816
- evsmek** Hububatı yabancı maddelerden temizlemek için bir kap içinde silkerek savurmak. TDK TS. - III s 1575
- evsük** 1. [Bkz. eysiyh] 2. Gününden önce doğmuş çocuk. TDK DS. - V s 1816
- evsüketekli** [Bkz. eksiketek] TDK DS. - V s 1816
- evsüklü** [Bkz. eksiketek] TDK DS. - V s 1816
- evtik (III)** 1. Acelecilik, çabukluk. 2. Herhangi bir kaygı ya da olaydan ileri gelen heyecan, evcenlik ve yürek çarpıntısı. TDK DS. - V s 1817
- evtiklemek (II)** 1. Gerektiğinden fazla acele etmek, evcenlik göstermek. 2. Gecikmek. TDK DS. - V s 1817
- evtinmek (II)** 1. Hastalığın verdiği ağrı, sızı ve acı ile kıvrınmak, herhangi bir yeri didiklemek. 2. Bir şeye üzülerək el, ayak ve baş oğuşturmak. TDK DS. - V s 1817

- evtüklenmek** Endişelenmek, meraklanmak TDK DS. - V s 1817
- evurtlemek** Bir şeyin iyilerini seçmek. TDK DS. - V s 1817
- evükle** Acele. TDK DS. - V s 1818
- evüldemek** Heyecanlanmak. TDK DS. - V s 1818
- evür** Buğday ve kendir destelerinin çadır gibi tarlaya dizilmiş şekli. TDK DS. - V s 1818
- evürtlemek** Bir şeyin iyilerini ve ele gelenlerini seçmek. TDK DS. - V s 1818
- evütlemek** Toplamak TDK DS. - V s 1818
- evzelemek** [evzilemek] 1. El ile araştırmak. 2. Buğday ya da arpa başaklarını el ile ufalayarak tanelerine bakmak. TDK DS. - V s 1818
- ey (II)** Derini, hamı işlep bejermek, için ulanılıyan gatık, ajadılan unlu garıbdı. Trkm. D. S. s. 797
- ey (III)** Ey görmek. 1. Gowı görmek, eziz görmek, halamak, yürekden yağşı görmek. Trkm. D. S. s. 797
- ey** 1. tuzlu, ekşi yoğurt. 2. tabaklama, sepileme. 3. Tabaklanmış deri. Sev. ESTY s. 236
- eydem** Eyrilik, bir yéeri eyri olan şey Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eydemli** Bir yerinde eyrilik olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eydi** 1. [Bkz. eğdi (II) -1] 2. [Bkz. eğdi (II) -2] TDK DS. - V s 1819
- eydin** Giyilen çamaşır. TDK DS. - V s 1819
- eydirmek (eydürmek)** Meylettirmek, çevirmek, döndürmek. TDK TS. - III s 1578
- eydirmek** İneği sağmazdan evvel onun emceklerini südle dolsun deye, iki parmağla sıhmağ ve ya balasını azca emizdirmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- eydük** Örs. TDK DS. - V s 1819
- eye (II)** Eylemek için işledilen polad alet; suvand Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eye (III)** [eđa, eğe kemiği -2, eğeyi, eya (II), eyeği, eye kemiği, eyey, éyey kemiği] Kaburga kemiği. TDK DS. - V s 1819
- eyeç** Su birikintisi, gölcük. TDK DS. - V s 1820
- eyef** [egef, egef (I) -1] Kağnı ya da saban oklarını boyunduruğa bağlayan halka biçiminde bükülmüş ince ağaç. TDK DS. - V s 1820
- eyeği** [Bkz. eye (III)] TDK DS. - V s 1820
- eyeğü (iyeğü)** Kaburga kemiği. TDK TS. - III s 1579
- eyek** Alt çene. TDK DS. - V s 1820
- eyelce** [Bkz. eğrilce (I) -1] TDK DS. - V s 1820
- eyelemek** Métalın üzerinden müeyyen gati eye ile sürtüb götürmekle ona değiğ ölçü vermek ve hamarlamağ; suvandlamağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyelmiş** Ağır başlı, olgun. TDK DS. - V s 1820
- eyengi** [Bkz. eğek (I) -2] TDK DS. - V s 1820
- eyenk** 1. [Bkz. eğek (I) -1] 2. [Bkz. eğek -2] 3. Sabanın demirsiz ve oksuz hali. TDK DS. - V s 1820
- eyer** 1. Eyer, semer. 2. Rulman, yatak, bilya. Sev. ESTY s. 241
- eyer** Binek hayvanların sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne. TDK 2005 TS. s. 670
- eyer** Üstünde oturmak için gılyala salınıyan esbap. Trkm. D. S. s. 794
- eyerlemek** 1. Gılyala yer salmak, gılyalıñ üstüne eyer berkitmek. Trkm. D. S. s. 794
- eyertmek** Toprağı derince işlemek. TDK DS. - V s 1820
- eyes** [Bkz. eğens] TDK DS. - V s 1820
- eyeş** [Bkz. eğiş (I) -2] TDK DS. - V s 1820
- eyeşlenme** Bir işin başında uzun zaman oyalanma. TDK DS. - V s 1820
- eygef** Saban kayışı yerine kullanılan eğri ağaç. TDK DS. - V s 1821
- eygilik** Yağşılık, oñatlık, gowulık; asudalık, abadanlık, parahatlık Trkm. D. S. s. 797
- eygin** Herhangi bir kimseye karşı maddî ve manevî borçlu olma: Sana karşı çok eyginim. TDK DS. - V s 1821
- eygü** İyi. TDK TS. - III s 1582
- eyi** 1. İyi, güzel, uz, yakışıklı. 2. Hayır, yarar. 3. Soylu, asil, kibar. 4. Yararlı, faydalı, şifalı. 5. Sıhhatli, esen, sağlam, iyi. 6. Çabuk, hızlı, çevik. 7. Dindar, sofu. 8. Sadık, güvenilir. Sev. ESTY s. 245
- eyi** İyi, peki. TDK DS. - V s 1821
- éyi** Yağşı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- eyi** bk. Eyü. TDK TS. - III s 1582
- éyice** Yağşıca. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eyiceme** [eyicemen] İyice, adamakıllı TDK DS. - V s 1821

- eyicemen** [Bkz. eyiceme] TDK DS. - V s 1821
- eyidimir** [Bkz. eğidimir] TDK DS. - V s 1821
- eyiden** Çok iyi, güzel. TDK DS. - V s 1821
- eyikmek** İyi olmak. TDK TS. - III s 1582
- eyilecen** [Bkz. eğrilce (I) -1] TDK DS. - V s 1821
- eyilemek (I)** Temizlemek. TDK DS. - V s 1821
- eyileşdirilmek** Yaşılaşdırılmag. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eyileşmek** Yaşılaşmag, daha yaşı olmag. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eyiletmek** Deri, kürk ve postu kullanabilecek hale getirmek, tabaklamak, sepilemek. TDK DS. - V s 1821
- eyilik** Gelinin çeyizi arasına konulan oklava torbası. TDK DS. - V s 1821
- eyilik** Yaşılıg. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eyilmek** 1. Eyri hala düşmek 2. Tezyiğ, ağırlıg altında aşağı doğru méyil étmek, sallanmag 3. Bélini eymek, aşağı gatanmag 4. Sitayiř étmek, secde etmek, baş eymek Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyiltmek** Eyri etmek, eyri hala salmag Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyin (I)** [egni -1, eğil (I) -2, eğen (I) -1, eğin (I) -1] 1. Vücut, beden. 2. Sırt, arka. 3. Göğüs kemiği. TDK DS. - V s 1821
- eyin (II)** [eğil, eğen (II) -1 eğil (II), eğin (II), eğinbaş, eğni (I), eyinbaş] 1. Üst baş, giyecek, elbise. 2. İç çamaşını. TDK DS. - V s 1822
- eyin** 1. Bedenin başdan ğeyri bütün hissesi. 2. Paltar, üst-baş eynine biçilmek - düz gelmek, tamamene münasib olmag. Eynine çekmek - geymek Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyinbaş** [Bkz. eyin (II) -1] TDK DS. - V s 1822
- eyin-baş** Paltar, üst-baş Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyindirik** Köynenin arħasına salınan astar Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyink** [Bkz. eğek (I) -2] TDK DS. - V s 1822
- eyinnik** İyilik. TDK DS. - V s 1822
- eyinti** 1. Eyilmiş yer, bir şeyin eyilme hissesi. 2. her hansı bir işde düzgün ğettin pozulması, sehve yol vérilmesi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirici** 1. İplik vs. eyiren. 2. İplik eyiren usta. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyiricilik** Eyirme işi, eyiricinin iş seneti. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirilmiş** Eyirilerek ip haline salınmış. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirmek** Ellerin arasında yağud mühmeħanizmler vasitasile yun. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirmeölçen** Sapın ve ipin eşilme derecesini müeyyen éden cihaz. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirtirmek** Eyirtme ipek sapı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyirtmek** Eyirme işi gördürme. Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyiş (I)** [egeş, eğiş (I) -3, egüç, eğiş (I) -3, ekiş, eksiran -2, eseren, eşiran, evşin -1] 1. Ateş küreği. 2. Hamur teknesini kazımaya yarayan demir araç. 3. Pekmez pişirilirken karıştırmakta kullanılan uzun saplı kürek. 4. Üvendirenin ucuna takılan, çamurları silmeye yarayan yassı demir TDK DS. - V s 1822
- eyiş (II)** Bıçkı, hızar talaşı. TDK DS. - V s 1823
- eyişmek** Eğilmek. TDK DS. - V s 1823
- eyiş-üyüş** Eyiş-üyüş olmag eyilmek, eyri hala düşmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 224
- eyitten** İyiden iyiye, adamakıllı, bayağı. TDK DS. - V s 1823
- eyjejik** Oñatja, gowuja, ýakımlıja, máhirlıje. Trkm. D. S. s. 797
- eyle-** 1. Yapmak, çıkarmak, iş görmek. 2. Hazırlamak, tedarik etmek, yapmak. Sev. ESTY s. 248
- eylem** 1. Eyleme işi, fiil, hareket, aksiyon. 2. Bir durumu değiştirme veya daha ileriye götürme yönünde etkide bulunma çabası. 3. db. Fiil. TDK 2005 TS. s. 670
- eylem** Eýleme, eý alıř prosesi, taýýar ediliř prosesi. Trkm. D. S. s. 798
- eylemek (I)** Un yapılan buğday ve diğer tahılları kalburlayıp kesmüğünü ayırmak. TDK DS. - V s 1823
- eylemek (II)** 1. Yufka açmak. 2. Ekmek yapmak. 3. Karıştırmak, yoğurmak. TDK DS. - V s 1823
- eylemek (III)** Ham deriyi işlemek, deriyi sumaklamak. TDK DS. - V s 1823
- éylemek** «Étmek»den. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eylemek** 1. Eý bermek, derini eýe yatırmak, eý berip bejermek. 2. Bir zadı ikinci bir zat bilen garıřdırıp, gatiřdirip gısmak, basmak, owkalamak bilen oları biri-birine utgařdırmak, durnuklı etmek, eýini ýetirmek. Trkm. D. S. s. 798

- eylemek** Etmek, yapmak. TDK 2005 TS. s. 671
- eylemek** Saĥlamaĥ, dayandıрмаĥ, durdurmaĥ Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylemek** 1. Yapmak, inşa etmek, imal etmek. 2. Yaratmak. 3. Demek, buyurmak, söylemek. 4. Nasbetmek, tayin etmek. TDK TS. - III s 1586
- eylemeseydine** yapmasaydın, olmasaydı anlamına. TDK DS. - V s 1823
- eylemli** 1. Eylem durumunda olan, ameli, fiili. 2. Kadrolu. TDK 2005 TS. s. 671
- eylemlik** dbl. Mastar. TDK 2005 TS. s. 671
- eylence** 1. Üreyi eyelendirecek, könlü açacaĥ şey, eylenmek için vasite 2. Faydasız, ehemmiyetsiz şey; boş vaĥt keçirme 3. Çoĥ asan iş menasında 4. Oyuncaĥ, eylenmek için alet Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylenceli** 1. Eyleneb vaĥt keçirmek için yerleri, vasiteleri olan 2. Ürekaçan, eyelendiren, mezeli, eyelendirici, maraĥlı Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylendirici** Eyelendirmek için olan, eyelendiren Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylendirilmek (II)** Saĥlanılmak, dayandırılmak, durdurulmak Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylendirmek (I)** Eylence ile meşĥul etmek, başını ĥarışdırmak, şenlendirmek, üreyini açmak Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylendirmek (II)** Hareketde olan bir şeyin hareketini saĥlamaĥ, dayandıрмаĥ, durdurmaĥ Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylenmek (I)** Dayanmak, durdurmak, yubanmak, lengimek Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylenmek (II)** 1. Ürek sıĥıntısını def etmek hoş vaĥt keçirmek, ruhen istirahat etmek için eylence ile eyelendirici bir şeyle meşĥul olmak, vaĥt keçirmek 2. laĥa ĥoymak, masĥaraya ĥoymak, ele salmak, oy natmak Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eylentü** Eğrelti otu. TDK DS. - V s 1823
- eyleştirmek** Oturdulmak. Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eyleştirmek** Oturtmak. Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eyleşmek** Derä, hama eý berişmek, eý bermeklige köpçülikleýin yerine ýetirmek, eý bermäge kömekleşmek, arkalaşmak. Trkm. D. S. s. 798
- eyleşmek** Oturmak. Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eyleşmek** Karşılıklı yapmak. TDK TS. - III s 1590
- eyleşük** Hastalıktan kalkmış, yeni yeni iyileşmeye başlayan (kimse). TDK DS. - V s 1823
- eyletmek (II)** Saĥlamaĥ, dayandıрмаĥ, durdurmaĥ. Az. Dil. İ. Lüg II s. 225
- eyletmek** Getirmek. TDK DS. - V s 1823
- eyletmek** 1. Hazırlamak. 2. Yaptırmak, inşa ettirmek, imal ettirmek. 3. Ettirmek. TDK TS. - III s 1590
- eyleyici (I)** Buĥdayı temizleyip kesmiĥinden ayıran (kimse). TDK DS. - V s 1823
- eyleyici (II)** İş olmayıp, başkalarını da işinden alıkoyan (kimse). TDK DS. - V s 1823
- eyleyici** Yapıcı, vücuda getirici. TDK TS. - III s 1591
- eylik (eylük)** İyilik. TDK TS. - III s 1591
- eylim** Semer. TDK DS. - V s 1823
- eylük** [eyliyh] İyilik, yardım. TDK DS. - V s 1824
- eylük** bk. Eylik. TDK TS. - III s 1592
- eylüklü** İyilik sahibi, iyilik yapmayı sever. TDK TS. - III s 1592
- eymak** 1. Zayalamak, haraplamak, bozmak, üytgetmek, erbetleşdirmek. Trkm. D. S. s. 297
- eyme (I)** 1. «eymek»den. 2. Eyri, yay şeklinde olan. Az. Dil. İ. Lüg II s. 226
- eyme (I)** Kapı sürgülerinin geçtiĥi ve iki ucu söveye çakılı eğri demir. TDK DS. - V s 1824
- eyme (II)** 1. Dişleni ĥayışlar vasitesile ĥamuta bend etmek için istifade edilen eyilmis ağaçdan ibaret ĥoşĥu hissesi 2. Araba çarĥının, üz terefdan şinle ĥapalı olup perler keçirilen dairesi Az. Dil. İ. Lüg II s. 226
- eyme (II)** Toprak damlı evlerin üzerinde kullanılan yuvarlak taş, loĥ taş. TDK DS. - V s 1824
- eyme (III)** İki daĥ arasındaki alçak yer. TDK DS. - V s 1824
- eyme (IV)** Eğilip duvara yaslanan çalı. TDK DS. - V s 1824
- éyme** İçinde ĥatıĥ, ayran ve s. saĥlamaĥ için ĥoyun ve ya keçı derisinden torba. Az. Dil. İ. Lüg II s. 192
- éymeaĥız** Aĥzı yeke, yekeaĥız. Az. Dil. İ. Lüg II s. 192
- eymece (I)** Ucuna hamur ya da et takılıp balık avlamak için kullanılan demirden yapılmış, yarım daire şeklinde bir çeşit olta. TDK DS. - V s 1824
- eymece (II)** [eymeç (I) -2] Yaş ağacı eğerek yapılan yay. TDK DS. - V s 1824
- eymeç (I)** 1. [Bkz. eğmeç (I) -4] 2. [Bkz. eymece (II)] 3. İki tekerlekli öküz arabalarında yüklerin düşmemesi için çakılan eğri ağaç. TDK DS. - V s 1824

- eymeç (II)** [egmaç, eğmeç (II) -1] Kıvrıntı, viraj. TDK DS. - V s 1824
- eymeç (III)** Kesilmiş körpe ağaçların, üstündeki kabukları soyulduktan sonraki hali. TDK DS. - V s 1824
- eymeç (IV)** Üç ya da dört kat olan yün. TDK DS. - V s 1824
- eymeç (V)** Pantolonun önündeki düğmeli ya da fermuarlı kısım. TDK DS. - V s 1824
- éymeç** Bah eyme. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- éymeçi** Éyme düzelden, eyme ustası. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- eymek** 1. Bir yana meyl ettirmek, aşağıya, yere teref meyillendirmek 2. Araba çarhının, üz terefdən şinle gəpali olup perler keçirilən dairesi Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eymeli** [eymenç, eymenik] Utangaç. TDK DS. - V s 1824
- eymeli** Eyri, eyri olan, eyilmiş Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- éymelik** Éymeye yarar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 192
- éynimek** Yaşışlaşmağ, emele gelmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 193
- eyraltu** Ormanlarda yetişen bir çeşit ot. TDK DS. - V s 1825
- eyrek (I)** [egrek, eğrek (I) -1, eğrik (I)] 1. Hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri yer. 2. Üstü kapalı ağıl. TDK DS. - V s 1825
- eyrek (II)** Göğüs kemiğine birleşmeyen en alttaki üç kaburga kemiği. TDK DS. - V s 1826
- eyremce** arığ, sısğa, cansız Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyremek** Hayvan dinlenmek. TDK DS. - V s 1826
- eyremli** Eyri, eyri-üyrü Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyreti** Sapa, kuytu (yer): Hasan'ın evi yoldan eyreti kalır. TDK DS. - V s 1826
- eyreyn** Çay ya da dere yataklarının kenarlarında biriken su TDK DS. - V s 1826
- eyri** 1. Düz istiğametde olmayan, düz hett teşkil etmeyen // düz durmayan, düz olmayan, bir yana eyilmeyen 2. Sözünde, işinde, hareketinde düz olmayan, yalançı, fırlıdağçı 3. Eyri hett Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyri** Boru dirseği. TDK DS. - V s 1826
- eyri söbü** Eğri büğrü. TDK DS. - V s 1827
- eyriböyür** Bedeb güruluşu ya biçimsiz olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyri-bulamac** Çoğ eyri, eyri-büyrü Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrice (I)** 1. [Bkz. eğrilce (I) -1] 2. Keçi ve koyunlarda olan bir hastalık. TDK DS. - V s 1826
- eyrice** Az eyri, bir geder eyri yağud çoğ eyri Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyricek** Ot ve tahıl demetlerini bağlamaya yarayan ot bağı yapmaktaki kullanılan araç. TDK DS. - V s 1826
- eyridemir** Çalı kesmeğe yarayan bir çeşit araç. TDK DS. - V s 1826
- eyri-dolanbac** eyri-üyrü, dolanbaçlı düz hett üzre olmayan Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrikepçe** Kurbağa yavrusu. TDK DS. - V s 1827
- eyrili** Eyrisi, eyri yeri ya yerleri olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrilik** 1. Eyri şeyin halı 2. hiyle, biclik, düz, namuslu ya getmeme Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrilmek** Eyri hala düşmek, eyilmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrim (eğrim)** Hayvanın sırtını vurmasın diye eyerin altına konan keçe, eyer keçesi, teğelti. TDK TS. - III s 1594
- eyrim (I)** 1. denge, dönüş 2. eyrisi, döngesi olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 226
- eyrim (I)** At eyerinin altına konulan keçe. TDK DS. - V s 1827
- eyrim (II)** Sısğa Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyrim (IV)** [eyrimli (II)] İpliğin hükümlülük hali. TDK DS. - V s 1827
- eyrimçe** bah Eyri-üyrü. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyrimli (I)** Sırma işlemeli gelin elbisesi. TDK DS. - V s 1827
- eyri-oğru** Oğru, deleduz adamlar Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyrisek** Yay, eğmeç. TDK DS. - V s 1827
- eyrisine** Eyri olarağ, çepine Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyrisiz** Eyri yeri olmayan, düz olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eyri-üyrü** 1. Çoğ yerinden eyilmiş, düz yeri olmayan 2. bah eyri 3. yanlış, güsurlu, nöğsanlı Az. Dil. İz. Lüg II s. 227
- eysan** [Bkz. eğsen] TDK DS. - V s 1827
- eyseri (III)** [Bkz. eğsi (I) -1] TDK DS. - V s 1827
- eysikale** Tabaklıkta derilerin et taraflarına kireç vurmak için sönmemiş kirecin ısıtıldığı küp. TDK DS. - V s 1827
- eysikli** [Bkz. eksiketek] TDK DS. - V s 1827
- eysilmek** Eksilmek. TDK DS. - V s 1827

- eyshinti** Küçük hamur teknesi. TDK DS. - V s 1827
- eysiyh** [eêsük, eğsik (II), eğsük, esik (II) -1, esük (III), evsük -1] Eksik, noksan. TDK DS. - V s 1827
- eytilemek** Keskinleşmek, sertleşmek. TDK DS. - V s 1827
- eyü (iyü, eyi)** İyi. TDK TS. - III s 1595
- eyürek (eyrek)** Daha iyi. TDK TS. - III s 1596
- eyyam** Yumuşak, iyi TDK DS. - V s 1828
- eyyi** İyi, güzel. TDK DS. - V s 1828
- ez-** 1. Ezmek, çiğnemek, ovmak. 2. Basmak, sıkmak, ezmek. 3. Dövmek, ezmek. 4. Islatmak. 5. Ezmek. 6. Dövmek. 7.Ezmek. 8. Can sıkıcı tekrar. 9. Bahane. Sev. ESTY s. 235
- ez** 1. Gısrır ve erkek dovarlar, mallar. Trkm. D. S. s. 297
- ez** Geveze, boşboğaz, fuzuli. Sev. ESTY s. 235
- ezdirmee** 1) Ezdirmek 2) Parçalamak, dağıtmak GTS s. 93
- ezdirtmee** 1)Boğdurtmak, ezdirmek 2)Parçalatmak GTS s. 93
- eze (II)** Zayıf. TDK DS. - V s 1828
- eze (IV)** Tırnakların dibindeki deri. TDK DS. - V s 1828
- eze (VI)** 1. Avuç ortası, aya. 2. Vücut. TDK DS. - V s 1828
- eze (VII)** Çok pişmiş. TDK DS. - V s 1828
- ezelemek** Ezmek. TDK DS. - V s 1828
- ezenek** Geýimiň ýakası. Çuwalaň, haltaniň we ş. m. zatlarıň agzı, ýokarı gırası. Trkm. D. S. s. 796
- ezenmek** Durmak TDK DS. - V s 1829
- ezgelemek** Karşısındakini kızdırmak ve onunla alay etmek için onun dediklerini aynen tekrarlamak. TDK DS. - V s 1829
- ezgen** Her zaman nemli olan, nemli kalabilen toprak. TDK DS. - V s 1829
- ezgi (ezgü, eğzi, ekzi)** Nağme, lahin, makam, hava. TDK TS. - III s 1598
- ezgi (I)** [ezginnik, ezgi, eğzü] Ezizet, sıkıntı. TDK DS. - V s 1829
- ezgi (III)** Cilve, işve. TDK DS. - V s 1829
- ezgi (IV)** İnceleyerek araştırma. TDK DS. - V s 1829
- ezgi** 1. Belli bir kurallara göre düzenlenmiş, kulağa hoş gelen ses dizisi, haz,nağme, melodi. 2. Bir müzik parçasında baştan sona kadar belirli yerlerde tekrarlanan ses dizisi. 3. Kulağa hoş gelen ses veya söz dizisi. 4. Gidiş, yol, tarz, tempo. 5. Üzüntü, sıkıntı. TDK 2005 TS. s. 672
- ezgiç** Boyaları ezmeye yarayan demir veye porselen alet. TDK 2005 TS. s. 672
- ezgil** Göz iriliyinde, etli, çeyirdekli ve rengli, tepesi pipikli bir meyve ve onun ağacı Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezgil** Muşmula. TDK DS. - V s 1829
- ezgilemek (I)** Geciktirmek. TDK DS. - V s 1829
- ezgilemek (II)** [eğzilemek] Bir işi inceden inceye düşünerek yapmak. TDK DS. - V s 1829
- ezgilenmek** Kendi kendine türkü söyleyerek eğlenmek. TDK DS. - V s 1829
- ezgili** Halinden her zaman yakının (kimse). TDK DS. - V s 1829
- ezgillik** ezgil ağaçları bitmiş yer, ezgil meşedi, ezgil kolluğu Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezgin (I)** [ezik (I)] 1. Paraca durumu bozuk olan (kimse). 2. Çok cefa görmüş, her çeşit işe girmiş, çok küçük yaşda hayatın zorluklarını görmüş (kimse). 3. Yorgun olan (kimse). TDK DS. - V s 1829
- ezgin (III)** Zayıf hayvan. TDK DS. - V s 1829
- ezgin (IV)** [eğgün] Çürük, ezik meyve. TDK DS. - V s 1829
- ezgin** 1. Paraca durumu bozuk olan. 2. Çok cefa görmüş. 3. Çürük,ezik. 4. Üzüntü veren. TDK 2005 TS. s. 673
- ezgin** Kederli, gamlı, üzgün. TDK TS. - III s 1600
- ezginleşme** Ezinik, yorgun, halsiz, teğetsiz Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezginlik** Ezgin, hala düşmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezi (I)** Köşe. TDK DS. - V s 1829
- ezi (II)** El ayasındaki sert ve nasırlı kısım. TDK DS. - V s 1830
- ezi (III)** Baltanın çelik ile demir kısmının birleştiği yer. TDK DS. - V s 1830
- ezibaşı** Köşebaşı. TDK DS. - V s 1830
- ezici** 1. Ezme işini yapan kimse veya şey. 2. Yıpratıcı bunaltıcı, sıkıntılı. 3. Üstün gelen yok eden, ağır basan. TDK 2005 TS. s. 673
- ezici** Çok ağır, çok güçlü, mehvedici, sarsıdıcı 2. ruhu inciden, ağır tesir bağışlayan Az. Dil. İz. Lüg II s. 222

- ezik (II)** Buğday nişastası. TDK DS. - V s 1830
- ezik (III)** Bazı meyvelerden yapılan ekşimsi yiyecek, marmelât. TDK DS. - V s 1830
- ezik** 1. Bere, çürük. 2. Ezilmiş veya yassılmış. 3. Üzüntülü. TDK 2005 TS. s. 673
- ezik** Ezik, ezilmiş GTS s. 93
- ezilib-büzülmek** 1. nazlanmağ, naz etmek 2. cavabdan kaçmağa çalışmağ, tereddüd etmek 3. ezilmek, ezik-ezik olmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezilmee** 1) Ezilmek 2) Parçalanmak. GTS s. 93
- ezilmek** 1. Basılarınca ya da ağır bir şeyin altında gâlarağ ya sığılarağ ezik hala gelmek 2. toza çevrilmek, narın hala gelmek, toz halına gelmek 3. mehv edilmek, meğlub edilmek, döyülmek, darmadağın edilmek 4. zulm altında olmağ, istismar edilmek, mehkum edilmek 5. nazlanmağ, naz etmek, ezilib büzülmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezilmek** 1. Ezme işine konu olmak. 2. Açlık sıkıntısı duymak. TDK 2005 TS. s. 673
- ezilmek** Tezellül, temellük, tabasbus göstermek. TDK TS. - III s 1600
- ezilmiş** 1. Ezik duruma gelmiş. 2. Kendine baskı yapılmış, hakları elinden alınmış. TDK 2005 TS. s. 673
- ezimevi** Susam yağı ve tahin çıkararak fabrika. TDK DS. - V s 1830
- ezimevi** Tohumların ezilip yağ çıkarıldığı yer. TDK 2005 TS. s. 673
- ezimlik** Bir kerede su katılıp ezilecek kadar. TDK DS. - V s 1830
- ezinç** Organik veya ruhsal büyük sıkıntı azap. TDK 2005 TS. s. 673
- ezine** Bezelye. TDK DS. - V s 1830
- ezinik** 1. Ezik, ezilmiş 2. yorğun, üzgün, ezgin Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezinmek (I)** Nazlanmak. TDK DS. - V s 1830
- ezinmek (II)** 1. Yıkanmak. 2. Yıkanırken keselenmek. TDK DS. - V s 1830
- ezinti (I)** Hamur teknesi. TDK DS. - V s 1830
- ezinti (II)** Kullanılmış küçük sabun parçaları. TDK DS. - V s 1830
- ezinti** 1. Açlık etkisiyle midede duyulan tedirginlik. 2. Korku veya heyecan sebebiyle duyulan eziklik, sıkıntı. TDK 2005 TS. s. 673
- ezinti** 1. Ovuntu, ezilib ovulmuş şey 2. bağ ezik 3-cü menada 3. bedende hiss edilenezginlik, üzgünlük Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezişdirilmek** 1. Ezgin hale getirilmek 2. döyülmek, köteklenmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezişdirmek** 1. Ora-burasını ezmek 2. ovuşturmak, övkelemek, ovhalamağ 3. döymek, köteklemek, göl-gabırğa ezmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- eziyh** [ezniyh] Ezik. TDK DS. - V s 1830
- eziz-ezik** Yumuşak tohumların ezilmiş halda. eziz-ezik elemek 1. tamamilen, her yerini ezmek 2. sındırmağ, parça-parça etme, ezik-ezik olmağ 1. tamamilen ezilmek. ezik-ezik olmuş meyve 2. sınımağ, parça-parça olmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- eziz-üzük** 1. Ezik şeyin halı. 2. Kamarları, şahlığı, düzlüyü getmiş, ezilmiş. 3. Sınığ, sınığ salhağ, eyri-üyrü. Az. Dil. İz. Lüg II s. 222
- ezma** Erik ve kızılık pekmezi. TDK DS. - V s 1830
- ezme** 1. Ezmek işi. 2. Sebze veya meyve ezilerek yapılan yiyecek. 3. Bitkilerin etli ve yumuşak kısımlarını macun kıvamına getirmek üzere parçalamak, katı ve telsel kısımlarını süzerek ayıklamak işlemi. TDK 2005 TS. s. 673
- ezme** 1. «ezmek» 2. Ezilmiş terevez ya meyve hemiri; püre. 3. gara ciyer giymesinden hazırlanan bir horek adı Az. Dil. İz. Lüg II s. 223
- ezme** Kuşburnu ve erikten yapılan salçalar. TDK DS. - V s 1830
- ezmek (I)** Sırtı keseletmek ya da sabunlatmak. TDK DS. - V s 1830
- ezmek (II)** Bir konuyu ballandıra ballandıra anlatmak. TDK DS. - V s 1830
- ezmek** 1. Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değıştirmek. 2. Ağır bir şey, başka bir şeyin üzerinden geçmek, çiğnemek. 3. (nsz) Sıvı içinde bastırıp karıştırarak eritmek. 4. Üzmek, sıkıntıya sokmak. 5. Baskı altında tutmak. 6. Dayanıklılığını aşacak derecede çalıştırarak yormak. 7. Yenmek, sindirmek. 8. Harcamak. TDK 2005 TS. s. 674
- ezmek** Bir zadı ölmek, öl etmek, bir zadı suva yatırmak, suva salıp goymak. Göçme manıda Rehimsiz gısmak, zulüm, sütem bermek, hak-hukuksız horlamak. Trkm. D. S. s. 796
- ezmelemek** 1. eli ile ezmek, ezişdirmek 2. döymek, köteklemek Az. Dil. İz. Lüg II s. 223
- ezmelenmek** Elde ezilmek, ezildirilmek Az. Dil. İz. Lüg II s. 223
- eznik** 1)Bk. ezik 2)Morarmış GTS s. 93

é : Kapalı e sesi olarak da bilinen bu ünlü Eski Türkçeden beri kullanılmaktadır. Eski Türkçede genellikle Köktürk yazısında ı ~i sesini karşılayan işaretle gösterilmiştir. Orta Türkçe metinlerde de Arap Alfabesindeki y sesi altına iki nokta işaretiyle verilmiştir. Türk dili üzerinde çalışanlar arasında bulunan Sir G. Clauson²⁰, N. A. Baskakov,²¹ E. R. Tenisev genel Türkçede kapalı é ünlü sesi ile birlikte 9 aslı ünlü sesin varlığını bulunduğunu kabul ederler²².

Kapalı é, Türk dilinin yazılı dönemlerinden beri açık e ve i sesleri ile beraber takip edilebilen bir ses olmasına rağmen hem imla hem de fonetik varlığı sorusu üzerinde yoğunlaşmış, diğer tarafta daha iddialı ve farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Şöyle ki; Türkiye Türkolojisinde kapalı é'nin varlığı é mi, i mi diye tartışılırken, Sovyet Türkolojisinde olaya açık ve kapalı é açısından bakılmış ve açık e sesinin İran asıllı olduğu, bu sesin Türk lehçelerine İrani dillerin etkisiyle girmiş olduğu, Ana Türk dilinde bir tane e sesinin var olduğu ve Türkiye Türkçesindeki e'lerin açık olmadığı gibi görüşler ortaya atılmıştır²³.

é sesi üzerine gelen b/ > v/ y; k; l;n; s; ş anlam ayırt edici ünsüzleri alarak kelimeler türetir. é sesi **hareketlilik, hızlilik, yavaşlık, durağanlık, zamana bağlı** kavramlar ve **sayı adı** gibi kavram alanı çerçevesinde kelimeler türeten bir kelime ailesi kök vokalidir.

éberdivermek Alıvermek, verivermek. TDK DS. - V s 1655

éberivermek (I) Getirivermek. TDK DS. - V s 1655

éberivermek (II) Çağırivermek. TDK DS. - V s 1655

ébermek (I) [epermek (II)] 1. Getirmek, vermek. 2. Almak. TDK DS. - V s 1655

ébermek (II) Başarmak, becermek, yapmak. TDK DS. - V s 1655

ébermek (III) 1. Gizlemek. 2. Bulmak. TDK DS. - V s 1655

ébermek 1. Bir zadı birine bermek, alıp bermek. Trkm. D. S. s. 823

ébertmek (II) Kaçırarak, elde etmek. TDK DS. - V s 1656

ébetmek Getirtmek. TDK DS. - V s 1656

ékiz 1. Anadan cüt olan, cüt doğulan 2. Ekiz doğulmuş uşaklardan her biri. Az. Dil. İz. Lüg II s. 227

ékiz 1. İkiz, ikizler. 2. Çift. 3. Eş, denk. 4. Bitişik, komşu, yanaşık. 5. Çapraz, çarpı. (Ekiz~ikiz) Sev. ESTY s. 252

²⁰ Sir G. Clauson, Turkish and Mongolian Studies. London: The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1962, s. 83, 84

²¹ N. A. Baskakov, _storiko-tipologičeskaya fonologiya tyurskix yazıkov. Moskova: Nauka, 1988, s. 15

²² E. R. Tenisev (ve diğerleri), Sravnitel'no-istoričeskayagrammatika tyurskix yazıkov: fonetika. Moskova: Nauka, 1984, s. 17

²³ Elza Samedli, Türk Lehçelerindeki Bir ses : Kapalı é, Journal Of Azerbaijani Studies, 552-534. S

- ékiz** 1. İkiz. 2. Çok yakın, sıkı fıkı, içtikleri su ayrı gitmeyen dost, arkadaş. TDK DS. - V s 1695
- ékiz** Bir anadan vahtda doğulmuş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 193
- ékiz** Bir eneden bir wagtda bolanlar (çaga, owlak, guzi hakkında). Trkm. D. S. s. 799
- ékiztay** Ekiz. Az. Dil. İz. Lüg II s. 193
- éküge** Su yollarının bölünme yeri. TDK DS. - V s 1701
- él (I)** bk. il (I) TDK TS. - III s 1418
- él (II)** Memleket. TDK DS. - V s 1702
- él (II)** Yabancı, yakınları dışında kalan kimse. TDK 2005 TS. s. 620
- él (II)** il (II) TDK TS. - III s 1418
- él (III)** 1. Ülke, yurt, il. 2. Halk, ahali. 3. Oba, aşiret. TDK 2005 TS. s. 620
- él (IV)** Bir yerde yaşayanlar, oturanlar. TDK DS. - V s 1702
- él (VIII)** Neden, sebep TDK DS. - V s 1702
- él** 1. Gatnav, hareket etmek için er zonası, köpçülikleyn yörelyen ugur. 2. Ugur, ter, usul. 3. Elaççılık, sapar, sıyahat. Trkm. D. S. s. 299
- él** Yabancı GTS s. 89
- él** Yabancı. Ne eller duysun bizi ne biz elleri(folk) GTS s. 89
- élat** Bir yurda, bir yerde yaşayan camaat, halğ, el. Az. Dil. İz. Lüg II s. 195
- élbeyi** 1. Bucak müdürü. 2. Vali, mıntıka kumandanı. TDK DS. - V s 1704
- élcillik** Kalabalık, şenlikli yer. TDK DS. - V s 1706
- élçi (elçü)** 1. Elçi. 2. Peygamber. TDK TS. - III s 1421
- élçi** [elci (III) -1, elçim (VI), elçin (III)] 1. Kız istemeye gönderilen kimse, görücü, düdür. 2. İki kişi arasında söz getirip götürren, bunu iş ve huy edinen (kimse). TDK DS. - V s 1706
- élçi** 1. Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse 2. Bir uzlaşma saplamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse 3. Yalvaç, peygamber, resul, nebi. TDK 2005 TS. s. 621
- élçi** 1. Bir dövleti başğa bir dövletde temsil eden diplomatik nümayende; sefir. 2. Oğlan veya onun adamları terefinden istemek için gız evine gönderilen şehs. 3. Müeyyen meğsedde veya resmi danışğ elde etmek için bir yere gönderilen şehs; nümayende. 4. Ümumiyyetle nüyende menasında. 5. Müjdeçi, heber getiren menasında. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- élçilemek** Élçi düşmek, elçiliye getmek, gız istemek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- élçilik** 1. Elçi olma durumu. 2. Elçinin yaptığı iş, sefirlik, sefare. 3. Elçinin görevini yaptığı yapı, sefaret, sefarethane. TDK 2005 TS. s. 621
- élçilik** 1. Élçinin veziri 2. élçi, ketme, gız istemek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- élçilik** Kızla erkeğın arasını yapma işi. TDK DS. - V s 1706
- éldaş** Biryerli, hemyerli, hemveten. Az. Dil. İz. Lüg II s. 195
- élekenti** Hava alan, rüzgâr tutan (yer) TDK DS. - V s 1710
- élgın** Yabancı, gurbette yaşayan, garip. TDK 2005 TS. s. 626
- élgıt** 1. [Bkz. elkit -1] 2. Kimsesiz, garip. TDK DS. - V s 1714
- élgüç** Başkaları. TDK DS. - V s 1714
- él-gün** Camaat el. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- élikmek (III)** Bir yere gitmekten, bir iş yapmaktan üşenmek. TDK DS. - V s 1716
- élikmek (IV)** Yabancı gözü ile bakmak, yabancı saymak. TDK DS. - V s 1716
- élkin (I)** Arsız, yaramaz, şmarık. TDK DS. - V s 1719
- élkin** Ayrı başgalıkda yaşamak, eke, özbaşdak, ayrı. Trkm. D. S. s. 807
- éllik (II)** Hüküm sürme, beylik. TDK TS. - III s 1444
- éllik (VI)** 1. Yabancı. 2. Tercüman. 3. İnsan, kişi 4. Ev halkı, topluluk 5. Kalabalık. TDK DS. - V s 1724
- éllik (VII)** 1. Hükümet makamı. 2. Genel 3. Aynı elden olan, aynı yerde oturan. TDK DS. - V s 1724
- éllikce** Bütün, başdan-başa, hamılığca. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- élmın** [Bkz. emir (II)] TDK DS. - V s 1725
- éloğlu** 1. El, yabancı. 2. mec. Damat. 3. mec. Koca. TDK 2005 TS. s. 629
- él-ova** Camaat el, el, halğ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- élonü** Düğünde çarşamba günü düzenlenen kına gecesi. TDK DS. - V s 1725
- élöre (I)** Uygun, yerinde. TDK DS. - V s 1726
- élöre (II)** O kadar çok anlamında: TDK DS. - V s 1726
- élsiz** 1. Yabancı. 2. Herkesten ayrı iş gören. TDK DS. - V s 1728
- élsiz-ovasız** Yurdu, meskeni olmayan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199

- élt-** 1. Taşımak, getirmek. 2. Getirmek, götürmek. 3. Çekmek, kendini vermek. 4. Sunmak, göstermek, tanıtmak. 5. Göstermek. 6. Yaymak. Sev. ESTY s. 267
- éltmek** 1. Bir zadı bir yere özün bilen alıp barmak, äkitmek, gowşurmak. 2. Bir zada sezewar etmek, duşurmak, uçratmak, duçar etmek. 3. Goybermek, yakınlaştırmak, yakınına bardırmak. Trkm. D. S. s. 808
- éltöken** Dağdan köçene yakın başlanan güçlü yahiş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 199
- éluk** 1. Elnüp ayrılan, üzük, gırık. 2. Ütülen, elnan. Trkm. D. S. s. 301
- él-yurd** Él, veten. Az. Dil. İz. Lüg II s. 198
- éncek (III)** Merdiven. TDK DS. - V s 1744
- éncik (III)** Küçük kazan. TDK DS. - V s 1744
- éndek (II)** Aşağı, bayağı, fena. TDK DS. - V s 1745
- éndek (III)** 1. Kısa. 2. Dar gelen elbise ya da başka bir şeyi genişletmek için kenarına eklenen parça. TDK DS. - V s 1745
- énderilmek** 1. Hamısı birden-bire tökölme 2. Birden yihılmağ, aşmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 246
- éndermek** 1. Duru yahud sepelenen şeyleri gabdan ve s-den birden-bire ve bütünlükle tökmek, boşaltmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éndiklemek** Yoksuzluğun son derecesine varmak. TDK DS. - V s 1746
- éndiri** [endirice -2] Daha küçük, daha aşağı. TDK DS. - V s 1747
- éndirici** Bir şeyi, yükü ağırlığı ve s-ni aşağı endirme. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- éndirilmek** Aşağı salınmağ, düşürölme. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- éndirim** Yolun endirimi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- éndirmek** 1. Aşağı salma. 2. Sallamağ, aşağı tutmak. 3. Aşağı çekmek 4. Aşağı salmak. 5. Vurmağ, ilişdirmek, çekmeğ 6. Düşürmek, salmağ devirmek. 7. Lüft etmek, salmağ, iltifat göstermek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- éndirmek** Eñiş gazandırmak, üstün çıkdırmak, üstünlük gazandırmak. Trkm. D. S. s. 291
- éndirmek** İndirmek. TDK TS. - III s 1467
- éndirtlemek** İneği sağmadan önce, sütü gelsin diye danasına bir iki yudum emdirtmek. TDK DS. - V s 1747
- éndirtme** Bir çeşit koyun sağma. TDK DS. - V s 1747
- énecek** Éniş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énecek** Merdiven. TDK DS. - V s 1747
- éneç (I)** 1. Sel yarıntısı. 2. Az akan ya da hiç akmayan dere. 3. Dağlarda kışın akıp, yazın kesilen kaynağın yatağı. TDK DS. - V s 1747
- éneç (II)** 1. İki sırt arasındaki düz arazi. 2. Tepe üzerinde çukur yer. 3. Ufak tepe, tepecik. 4. İniş yokuş. TDK DS. - V s 1747
- énet (II)** 1. Kayık ve gemilerin denize indikleri eğik yer. 2. Enginde akan suya ve pınara gidebilmek için açılan yol. TDK DS. - V s 1751
- énez (III)** Bayır. TDK DS. - V s 1751
- éngibe (I)** 1. Bir tepenin yüzü. 2. [Bkz. engeme (I) -1] TDK DS. - V s 1752
- éngibe (III)** Dere. TDK DS. - V s 1752
- éngibe** Deprem, rüzgar, sel vb. iç ve dış güçlerin etkisiyle oluşun, yayla, ova, koyak, çukur, dağ vb. biçimlerin bütünü, yer biçimleri, yüzey şekilleri, arıza, avarız. TDK 2005 TS. s. 637
- éngibe** Arızalı, meyilli yer. TDK TS. - III s 1472
- éngel (I)** Kaba, karışık otlar, çalı çırpı. TDK DS. - V s 1752
- éngel (II)** Rakip. TDK DS. - V s 1752
- éngel** 1. Bir şeyin başa yetmesine ya teeħirine sebep olan şey; manée, çetinlik 2. Azar, hestelik yahud nöğsan, çatışmazlığ menasında Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éngel** 1. Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, mânia. 2. Engelli koşullarda, her yarışçının üzerinden atlaması gereken, çerçeve ile tabandan kurulu tahta düzenek. TDK 2005 TS. s. 637
- éngelleme** 1. Engellemek işi. 2. ruh b. İstek, gereksinim veya bir davranışın belli bir sonuca ulaşmasının önlenmesi. 3. Siyasi kuruluşlar vb. nde tartışma yöntemlerinin bütün imkânlarından yararlanılarak kanunların tartışılmasını ve oylanmasını düzenli bir biçimde önlemek, geciktirmek amacıyla yapılan girişimler, obstrüksiyon. TDK 2005 TS. s. 637
- éngellemek** 1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya yapılmasını önlemek. 2. sp. Güreşte hasmı çaprazda sürerken düşürmek için ayağına basmak veya topuğuna ayak takmak. TDK 2005 TS. s. 637

- éngellemek** 1. Engel töretmek, çetinlik töretmek, engel olmağ 2. Azarlı olmağ, zeiflemek, sahheti korlanmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éngelli** Engeli olan, çetin dolaşıb, cencel, hatalı Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éngelsiz** Engeli olmayan, maneesiz, asan başa gelen, çetinlikle bağı olmayan, hatasız Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éngel-üzar** Çoğ çetin düzelen, büyük çetinliklerle, engellerle bağı olan Az. Dil. İz. Lüg II s. 247
- éngeme (I)** [engebe (I) -2, engene, engiş (I), enimeç, eniş (I), enişirek] 1. Meyil, iniş. 2. Meyilli arazi. 3. Alçak yer. 4. Yer üzerindeki oyuklar. 5. İki tepe arasındaki yer. 6. Engebe. TDK DS. - V s 1752
- éngemene** İnişli. TDK DS. - V s 1753
- éngöz (IV)** Engel. TDK DS. - V s 1753
- éngilemek** Alçalmak. TDK DS. - V s 1754
- éngime** Büyük tepelerin küçük iniş yerleri, küçük uçurum. TDK DS. - V s 1754
- éngin (I)** [engün] Değer ve fiyatı düşük olan şey (için). TDK DS. - V s 1754
- éngin (I)** 1. Ucu bucağı görünmeyecek kadar geniş, çok geniş, vâsi. 2. Açık deniz. TDK 2005 TS. s. 638
- éngin (II)** [eñin] 1. Alçak yer. 2. Geniş alan. TDK DS. - V s 1755
- éngin (II)** 1. Değer ve fiyatı düşük olan. 2. Yüksekte olmayan, alçak (yer), ingin, münhat. TDK 2005 TS. s. 638
- éngin (VI)** Yatık kumaş. TDK DS. - V s 1755
- éngin** 1. Geniş vüseeitli, açığ, ucu-bucağı olmayan 2. bağ enginlik Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- éngin** Çukur, alçak yer. TDK TS. - III s 1472
- éngini** [eñgiç (I), engini aşağı, éngime aşşaya] Bayır aşağı, yukardan aşağı. TDK DS. - V s 1754
- énginlik** 1. Engin olma durumu. 2. Alabildiğine genişlik. TDK 2005 TS. s. 638
- énginlik** Genişlik, vüseeit, açığlığ, denizin sahilden uzağ nögteleri Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- énginnlik** Enginlik GTS s. 90
- éngiş (I)** [Bkz. engeme (I) -1] TDK DS. - V s 1756
- éngiz (I)** 1. Çukur ve karanlık yer. 2. Derelerde sık ağaçlardan meydana gelen karanlık. TDK DS. - V s 1756
- éngalle** En geriye kalan, en geriden gelen. TDK DS. - V s 1756
- éni (I)** Küçük kardeş. TDK DS. - V s 1756
- éñici** Üstün çıkıcı, eñiş gazanıcı. Trkm. D. S. s. 291
- éniç** İniş, iki tepe arası. TDK DS. - V s 1757
- énileşmee** Yenileşmek. GTS s. 90
- énimeç** [Bkz. engeme (I) -1] TDK DS. - V s 1758
- énine** 1. [Bkz. engi (I) -1] 2. İnme, felç. TDK DS. - V s 1759
- éñir** [eñir siñir] Pek erken, şafak sökerken. TDK DS. - V s 1758
- éniş (II)** Dokumada uzun iplik. TDK DS. - V s 1758
- éniş** Getdikce aşağıya enen yer. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énişşağı** Hündür bir yerin başından eteyine doğru. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énişirek** [Bkz. engeme (I) -1] TDK DS. - V s 1758
- énişke** Alçak, aşağı, alt. TDK DS. - V s 1758
- énişkelendirmek** Alçaltmak, seviyeyi düşürmek. TDK DS. - V s 1758
- éñişli** Éniş bilen gutaran, üstünlüklü. Trkm. D. S. s. 292
- énişli** Éniş olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énişli** Éniş yeri. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énişli-yoşuşlu** 1. énişi yoşusu çoğ olan. 2. eziyetli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 200
- énkebe** Yıkım. TDK DS. - V s 1759
- énkey- (II enges-)** 1. Eğilmek, bükülmek. 2. Düşmek, yıkılmak. 3. Selam vermek, selam söylemek. 4. Zayıflamak, düşmek. Sev. ESTY s. 285
- énli** Én cehetden geniş olan, köndeleni uzun olan, geniş. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énliāğız** Ağzı enli onla, ağzı yeke. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énlibaş** Çekikimler fesilesine dağı olan enli ve kök başlı şirin su balğı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énliburunlu** Burun hissesi enli olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énlice** Enli Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énliāşlı** Ğaşlı büyük, enli olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201

- énlikenar** Kenarı enli olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- énlikürekli** Şifeti enli, dolğun olan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- éñmek** 1. Aşaklığına gaýtmaq, inmek. 2. Hüjüm etmek, çözmek, topulmak. Trkm. D. S. s. 813
- énmek** 1. Yuşarıdan ve ya bir şeyin üstünden aşığı düşmek. 2. Azalmağ, düşmek. 3. Torpağa, yere oturmağ. 4. Çevrilmeğ. 5. Çökmek. 6. Azaltmağ. 7. Deymek, zehre hiss etmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- éñnenmek** [eñlenmek] Ceket ya da paltoyu kollarını geçirmeden sırta almak. TDK DS. - V s 1760
- éñni** Enli, geniş. TDK DS. - V s 1760
- éñnimene** [ennemene] Bir çeşit mantar. TDK DS. - V s 1760
- éñöv** Dalağın ağırlı şişmesi Az. Dil. İz. Lüg II s. 248
- éñsalkı** [eñsik] İniş aşığı. TDK DS. - V s 1760
- éñsik** [Bkz. ensalkı] TDK DS. - V s 1761
- éñsikçi** İde gören zadını başarsa –başarmasa etcek bolyan , durnuksız hesiyetli, kelpeñ, degdi. Trkm. D. S. s. 292
- éñsiz** Éni az olan, dar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- éñsizleşmek** Getdikce daralmağ, ensiz olmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 201
- éñter-** 1. Devirmek, altüst etmek. 2. Dökmek, boşaltmak. 3. İtmek, dürtmek, atmak. 4. Aşığı gelmek. Sev. ESTY s. 286
- éñtermek** 1. Gabı aşık tutup, egip bir zadı dökmek, akdırmak, guymak. 2. Bir zat bilen basırmak, üstünü yapmak, gömmek. Trkm. D. S. s. 814
- ér (II) (ir)** Erken, erken zaman. TDK TS. - III s 1488
- ér (II)** Erken. TDK 2005 TS. s. 642
- érde** Erkenden, erkence. TDK TS. - III s 1489
- érdegen** İlk turfanda. TDK DS. - V s 1764
- érden (II)** Sahur zamanı. TDK DS. - V s 1764
- érden (irden)** Erkenden, erken erken. TDK TS. - III s 1490
- éreğac** Tezyetişen, tez emele gelen; tez ekilen Az. Dil. İz. Lüg II s. 250
- érek (II)** Pazartesi günü. TDK DS. - V s 1765
- ériş (I)** 1. Tartışma, münakaşa. 2. Şaka, latife. 3. Huysuzluk. 4. Davranış, hareket, görgü. Sev. ESTY s. 293
- ériş-** 1. Tartışmak, münakaşa etmek. 2. Şaka yapmak. 3. Huysuzluk etmek. 4. Yarışmak. 5. Denemek, emeklemek, kalkmak. Sev. ESTY s. 293
- érişik (IV)** Ötekine berikine çok sataşan kimse. TDK DS. - V s 1772
- érişikli** 1. Sinirli, çabuk öfkelenen. 2. İnanışa göre cin, şeytan çarpmasıyla herhangi bir uzvu eğriyen ya da tutmayan, sara tutmuş gibi çırpınan (kimse). TDK DS. - V s 1772
- érişmek (I)** 1. İlişmek, el ile şakalaşmak, alay etmek. 2. Sataşmak, yiğitlik satmak. 3. Boğuşmak. 4. Tartışmak. 5. Güreşçiler birbirleri ile tutuşmak, güreşe başlamak. TDK DS. - V s 1772
- érişmek** Sataşmağ Az. Dil. İz. Lüg II s. 251
- érişmek** 1. Uğraşmak, sataşmak, münakaşa etmek. 2. Şakalaşmak. TDK TS. - III s 1500
- ériştirmek (II)** 1. Barıştırmak. 2. Sinirlendirmek, kızdırmak. TDK DS. - V s 1809
- ériştirmek (II)** Köpekleri birbirleri üzerine saldırtarak onları boğuşturmak. TDK DS. - V s 1773
- érken** 1. Seher tezden, sübheden, erte. 2. Vahtından evvel, tez. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- érken** 1. Vaktinden önce, alışılan zamandan önce, er, geç karşıtı. 2. Sabahın ilk saatleri. TDK 2005 TS. s. 646
- érken** Erken. GTS s. 91
- érkenki** Erken olan. GTS s. 91
- érkenlemek** Erken gelmek. TDK DS. - V s 1774
- érki (irki)** Erkenki, evvelki. TDK TS. - III s 1503
- érneşmek (I)** Sataşmak. TDK DS. - V s 1775
- érneşmek (II)** Oyunda eşleşmek. TDK DS. - V s 1774
- érrek (ércerek)** Erkence. TDK TS. - III s 1511
- értan** Erken gün doğma zamanı TDK DS. - V s 1777
- érte (irte)** Ertesi, gelecek, sabah, şafak sökmeye zamanı, yarın. TDK TS. - III s 1512
- érte** 1. Erken, er. 2. Sabah. 3. Gündüz. 4. Gelecek, gelen. 5. Gelecek yıl. 6. Önce, evvel. Sev. ESTY s. 302

- érte** 1. Sübhden, tezden, seher tezden erken, erkenden. 2. Daha tez, daha erken. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- érte** Bir günün veya olayın arkasından gelen zaman. TDK 2005 TS. s. 648
- érte** Herhangi bir işde ilk başarı. TDK DS. - V s 1777
- értelemek** 1. Erte güne goymağ. 2. Başğa zamana birağmağ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- értelemek** Sonraya bırakmak tehir etmek, tecil etmek, talik etmek TDK 2005 TS. s. 648
- érteleyin** Şafakla beraber. TDK DS. - V s 1777
- érten** 1. Sabah. 2. Yarın. Sev. ESTY s. 305
- érten** Sabah, güneşin doğduğı zaman. TDK DS. - V s 1777
- értene** Sahur. TDK DS. - V s 1777
- értesi (irtesi)** Ertesi gün. TDK TS. - III s 1519
- értesi** Bir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen. TDK 2005 TS. s. 648
- értesi** Bir günün, heftenin, ayın, ilin ardından gelen gün, هفته, ay, il. Az. Dil. İz. Lüg II s. 203
- értesi** Ertesi. GTS s. 91
- értey** Ertesi gün, erte. TDK DS. - V s 1777
- értir** Şu günün ızından gelyän gün; geljekki gün, indiki gün, erte. Trkm. D. S. s. 818
- értişmek (I)** Şıarmak, karşıındaki kimseye kafa tutmak. TDK DS. - V s 1777
- értteden** Erkenden. TDK DS. - V s 1778
- éryeten (I)** Turfanda. TDK DS. - V s 1778
- éryeten (II)** Beyaz incirden daha büyük ve sivrice, yeşil renkli bir cins incir. TDK DS. - V s 1778
- éselmek (I)** [esenmek (I)] İrileşmek, serpilmek, boylanmak, yetişmek, büyüme. TDK DS. - V s 1779
- ésermek** Bakmak, beslemek, yetiştirmek. TDK 2005 TS. s. 649
- ésermek** Beslenmek, gelişip gürbüzleşmek. TDK DS. - V s 1780
- ésitlemek** Çocuk ya da hastaya özenerek bakmak. TDK DS. - V s 1780
- ésirmek** Birini, bir zadı görmek maksadı bilen seretmek, barmak, änetmek, garmak; sın etmek. Trkm. D. S. s. 819
- ésger** 1. Rýadowoý harbi gullukçı, soldat, goşun. 2. Göçme manıda Göreşji, bir zadı durmuşa geçirmek için göreşyän, çalışyan Trkm. D. S. s. 819
- ésik (I)** [essih, essik, esük (I)] 1. Çukur yer. 2. Tepelerin düz kısmı. 3. Vadi. 4. Hafif sırt, yamaç. 5. Uçurum. 6. Sel yarıntısı. 7. Dağ ve tepelerde suların ayrı ayrı yamaçlara ayrılıp aktığı bölge. 8. Rüzgâr almayan kuytu yer. 9. Hafif rüzgâr alan ve rüzgârların üzerini yaladığı yüksek arazi parçaları. 10. Suyu kesilmiş dere. TDK DS. - V s 1781
- ésik (isik)** İnce uzun yol şeklindeki sel yarıntısı veya kurumuş dere yatağı. TDK TS. - III s 1536
- ésiklemek (I)** [esik basmak, essiklemek, esüklemek] Tökezlenmek, sendelemek, ayağı kaymak, ayağı sürçmek. TDK DS. - V s 1781
- ésiran** [Bkz. eğısiran] TDK DS. - V s 1782
- ésirge-** 1. Acımak, pişman olmak. 2. Muhafaza etmek. 3. Cimrilik etmek, kıskanmak. 4. Kaçınmak, kurtulmak. 5. Çok üzölmek, kahırlanmak. Sev. ESTY s. 310
- ésirgemek** 1. Korumak, himaye etmek, vikaye etmek. 2. Birşeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak. TDK 2005 TS. s. 650
- ésirgemek** 1. Rehmi gelib görumağ, sahlamağ, hifz etme, himkaye etmek 2. gıymamağ, gıyıp vermeme Az. Dil. İz. Lüg II s. 255
- ésirgemek** 1. Korumak, himaye etmek, sıyanet etmek. 2. Acımak, merhamet etmek. TDK TS. - III s 1536
- ésirik** Şakacı, şımarık. GTS s. 92
- ésirkemek** Korumak, kayırmak. TDK DS. - V s 1783
- ésirmee** Şıarmak. GTS s. 92
- ésirmek (IV)** Yaramazlık etmek. TDK DS. - V s 1783
- ésirtgen (I)** Besleyici, besleyen. TDK DS. - V s 1783
- ésirtgen (II)** Kuvvetlendirici. TDK DS. - V s 1783
- ésirtmek (I)** Beslemek. TDK DS. - V s 1783
- éska** [Bkz. eğısi (I) -1] TDK DS. - V s 1784
- éskin (II)** Karla dolan ve düz yerden ayırt edilemeyen çukur. TDK DS. - V s 1785
- éslen** 1. Çukur. 2. Küçük sel yatağı. TDK DS. - V s 1785
- éslenti** Küçük vadi. TDK DS. - V s 1785
- ésral (I)** Çarpık. TDK DS. - V s 1786

- éssan** [Bkz. eġsen] TDK DS. - V s 1787
- éstürmek** Yükseltmek, büyütmek TDK DS. - V s 1787
- éşiden** Dinleyici, dinleyen. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşidilmek** 1. ġulaġ vasitesi ile ġavranılmaġ, ġulaġla duyulmaġ, ġulaġa çatmaġ. 2. heber çatmaġ, haber alınmaġ. 3. Dinlenilmek, ġulaġ asılmaġ, ġebul edilmek, nezere alınmaġ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşidilmek** Éşidilmesi mümkün olmayan sesin yalın halı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşit-** 1. Duymak, işitmek. 2. Koku almak. 3. İşitmek. Sev. ESTY s. 318
- éşitdirilmek** Hiss etdirilmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşitdirmek** heberder ettirmek, bildirmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşitmek** 1. Herhangi sesi ġulaġla ġavramaġ. 2. Dinlemek. 3. heberdar olmaġ. 4. Söze baġmaġ. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşitmek** 1. Éşidiş organı arkalı kabul etmek, ġulaga ilmek. 2. Éşidiş ukubı bolmak. Trkm. D. S. s. 823
- éşitmemezlik** Éşitmeme, dinlememe, ġulaġ asmama. Az. Dil. İz. Lüg II s. 209
- éşme (IV)** Pamuktan yapılmış sicim, kırap. TDK DS. - V s 1795
- éşmek (II)** İp bükme. TDK DS. - V s 1795
- éşün** Ekmek ve yufkayı pişirmeye ya da çevirmeye yarayan kürek. TDK DS. - V s 1796
- év** 1. Yalnız bir ailenin oturabileceġi biçimde yapılmış yapı. 2. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane. 3. Evin iç düzeni, eşyası vb. 4. Aile. 5. Soy, nesil. TDK 2005 TS. s. 665
- év** 1) Ev 2) Aile, soy(mec.) GTS s. 93
- év** 1. Oda. 2. Arabalarda yük konulan yer. 3. [Bkz. ev içi] TDK DS. - V s 1800
- év** 1. Yaşayış binası, hemçinin mühtelif müessise ve idareleri yerleşdirmek için bina, tikili. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- év** 1. Düşman yağı. yağı. 2. Uruş, söveş, jen. Trkm. D. S. s. 297
- év** Ev, apartman. Sev. ESTY s. 222
- év** 1. Zevce. 2. Burç, menzil. TDK TS. - III s 1567
- évaltı** Köhne evlerde ambar, zirzemi. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évar** 1. Birinin hojalık işine kömek bermek maksadı bilen köpçılık bolıp meyletip erine etirilyen iş. Trkm. D. S. s. 297
- évarası** Açığı ve geniş miġyasda deyil, yalnız müeyyenn evler arasında, mehddud dairede olan, icra edilen, parılan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évardı** [Bkz. evçi] TDK DS. - V s 1800
- évarmah** Evlendirmek. TDK DS. - V s 1801
- évbeév** Bir-bir evleri dalařaraġ, heç bir evi burařmayaraġ, bir evden o biri eve. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évce** Evcek TDK 2005 TS. s. 665
- évcek** Bütün ev halkı birlikte. TDK 2005 TS. s. 665
- évceklenmek** Hayal edilen şey gerçekten olacaktış gibi hareket etmek. TDK DS. - V s 1801
- évcersiz** Faydasız, mantıksız. TDK DS. - V s 1801
- évcez** Evceġiz GTS s. 93
- évci** Tatil günlerini evinde geçiren yatılı öġrenci, er vb. TDK 2005 TS. s. 665
- évcik (I)** [evcük (I)] Küçük çocukların taş ve kiremit parçaları ile evcilik oynamak için yaptıkları ev. TDK DS. - V s 1801
- évcik (II)** Kasık. TDK DS. - V s 1801
- évcik (III)** [evcük (II)] Keklik avlaġı. TDK DS. - V s 1801
- évcik** 1. «Év» 2. Baġ évcik-évcik. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- évcik-évcik** Uşaġların alışmış, ehli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- évcikıran** Çok zehirli, beyaz renkli bir çeşit mantar. TDK DS. - V s 1801
- évcikkıran** Köygöçüren. TDK 2005 TS. s. 665
- évcil** Eve ve insana alışmış, kendisinden yararlanabilen, ehli, yabani karşıtı. TDK 2005 TS. s. 665
- évcil** Éve ve insana alışmış, ehli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- évcil** Evine düşkün adam. TDK DS. - V s 1801
- évcilik** Genellikle kız çocuklarının ev işlerini örnek alarak oynadıkları oyun. TDK 2005 TS. s. 666
- évcimal** 1. [Bkz. evcimen (I)] 2. [Bkz. evcimik] TDK DS. - V s 1801
- évciman** 1. [Bkz. evcimen (I)] 2. [Bkz. evcimik] TDK DS. - V s 1801

- évcimek (I)** Evinin işine ve eksiklerine düşkün olmak, eksiklerini tamamlamaya çalışmak. TDK DS. - V s 1801
- évcimek (II)** Herhangi bir hayvan eve alışmak, evcilleşmek. TDK DS. - V s 1801
- évcimen (evcümen)** Evine bağlı. TDK TS. - III s 1567
- évcimen (I)** [evcimal -1, evciman -1, evcuman, evcüman, evcümen, evcümü] Ev işlerinde becerikli, çalışkan olan, derleyip toparlayan (kadın). TDK DS. - V s 1801
- évcimen (II)** Kurul, kurultay, komisyon. TDK DS. - V s 1802
- évcimen (III)** Evde beslenen hayvan. TDK DS. - V s 1802
- évcimen** 1. Evine, ailesine çok bağlı. 2. Ev işlerini iyi bilen, becerikli. 3. Aklı başında, sakin. TDK 2005 TS. s. 666
- évcimik** [evcimal -2, evciman -2, evcumal, evçimik] Tutumlu. TDK DS. - V s 1802
- évçi** [evardı, evlik (I) -1] Kiler TDK DS. - V s 1802
- évçitili** Yerli dokuma üzerine kalıpla basılmış çiçekler. TDK DS. - V s 1802
- évdar** 1. Heç bir idarede ve ya müessisede işlemeyib ancağ öz ev işleriile meşğul olan. 2. Evli, aile sahibi, Ailesi olan. 3. Ailesinin, aile heyatını seven , aileprest, evcanlı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évdarlığ** 1. Heç bir idarede ve ya müessisede işlemeyib ancağ öz ev işleriile meşğul olan. 2.Evdar adamın hususiyeti. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évdeci** Çiftliklerde işçilere yemek hazırlayan ahçı. TDK DS. - V s 1802
- évdeci** Çiftliklerde işçilere yemek hazırlayan aşçı. TDK 2005 TS. s. 666
- évdeş** Karı koca. TDK DS. - V s 1802
- évdik** 1. Nikahlanmadan nişanlısı ile cinsî ilişkide bulunan ya da ona kaçan kız. 2. Piç (çocuk). TDK DS. - V s 1802
- évdindmek** Acele etmek. TDK DS. - V s 1802
- évdireği** Evini iyi çekip çeviren, idaresini bilen kadın. TDK DS. - V s 1802
- évdirme** Suyu az olan çeşme ya da kuyularda su kabı doluncaya kadar bekleme. TDK DS. - V s 1802
- évdirmek** [Bkz. evmek]. TDK DS. - V s 1802
- évdolusu** 1. Çoğlu, çoğ, küllinmiğdarda. 2. Çoğ ucadan, berkten. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évdovşanı** Étlik ve hezlik için yetiştirilen dovşanoğşar kemirici heyvan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évdu** [Bkz. evedi] TDK DS. - V s 1802
- évdüme** Seçme, iyilerini ayırma. TDK DS. - V s 1803
- éve (II)** [Bkz. evedi]. TDK DS. - V s 1803
- évecekli** [Bkz. evecen]. TDK DS. - V s 1803
- évecen** [evecek, evecekli, evecik, evecük, eveç (I), evedici, evedile, evegen, even (II), evetici, evgil, evgin, evici, evicik] Aceleci. TDK DS. - V s 1803
- évecik** [Bkz. evecen]. TDK DS. - V s 1803
- éveç (I)** [Bkz. evecen]. TDK DS. - V s 1803
- évék (I)** [Bkz. evedi]. TDK DS. - V s 1804
- éveklemek** [Bkz. evmek]. TDK DS. - V s 1804
- éveni** Avlu. TDK DS. - V s 1805
- éverim** Evlenecek çağa gelmiş olan (kimse). TDK DS. - V s 1805
- évermee** Evermek(evlendirmek) GTS s. 93
- évermek** [evemek (I), evenmek, evermeg] Evlendirmek. TDK DS. - V s 1805
- évermek** Evlendirmek. TDK 2005 TS. s. 666
- évermek** Evlendirmek. TDK TS. - III s 1568
- éveseve (I)** Seve seve, istekle. TDK DS. - V s 1806
- év-éşik** Év, aile, mülk ve ümumiyyetle evle bağlı her şey. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évatilemek** [Bkz. evmek]. TDK DS. - V s 1806
- évetiye** [Bkz. evedi]. TDK DS. - V s 1806
- évitlemek** [Bkz. evmek]. TDK DS. - V s 1806
- évütü** [Bkz. evedi]. TDK DS. - V s 1806
- évgi** [Bkz. evedi]. TDK DS. - V s 1806
- évgil** [Bkz. evecen]. TDK DS. - V s 1806
- évgin** Acil. TDK 2005 TS. s. 666
- évğöre** [evgörmelik] Herhangi bir kimseye götürülen yeni ev hediyesi. TDK DS. - V s 1806
- évgörmelik** [Bkz. evğöre]. TDK DS. - V s 1806
- évici** [Bkz. evecen]. TDK DS. - V s 1806

- évikleşmek** Gecikmek, oyalanmak. TDK DS. - V s 1807
- évidenmek** 1. Boşuna zaman geçirmek, az çalışmak. 2. Çocuk kendi kendine söylenmek. TDK DS. - V s 1807
- évimsemek** Başkasının evini kendi evi gibi görmek, kendi evinde imiş gibi hareket etmek. TDK DS. - V s 1807
- évin (I)** 1. Buğday tanesinin olgunlaşmış içi, özü. 2. Çok taneli başak 3. Tohum. 4. Burçak başağı. 5. Ürün, tanelenmiş ürün 6. Zeytin tanesi. 7. Hoşaf, komposto, çorba gibi yiyeceklerin içindeki taneler. 8. Saman haline gelmiş ot. 9. Ardiç meyvesi. 10. Yabani ağaçların yenmeyen meyveleri. TDK DS. - V s 1807
- évin** 1. Birşeyin içindeki öz, lüp. 2. Buğday tanesinin olgunlaşmış içi, özü, habbe. TDK 2005 TS. s. 666
- évindirmek** Yetiştirmek. TDK DS. - V s 1807
- évinlik** Yeni evlenen kız, ilk kez el öpmeğe geldiğinde verilen ziyafet TDK DS. - V s 1808
- évircek** [Bkz. evirgeç] TDK DS. - V s 1808
- évirgeç** [eğri ağaç (II), evir ağaç, evirecek, evleç -1, evrâaç, evrâç, evrağaç, evreaç, evre ağaç, evrecek, evreç, evreğaç, evreğaç, evrekaç, evrengeç -1, evreyeş, evreyiç, evri ağaç, evriyeç] Saç üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç. TDK DS. - V s 1808
- évirme** 1. Evirtim. 2. Bir önermenin konusunu yüklem, yüklemine de konu durumuna getirerek vargısı doğru olan yeni bir önerme çıkarma, akis. TDK 2005 TS. s. 667
- évirmek** [Bkz. egirmek] TDK DS. - V s 1822
- évirmek (I)** 1. Hamur açmak. 2. Ekmek pişirmek. TDK DS. - V s 1809
- évirmek (II)** İpliği ve yünü bükerek inceltmek, eğirmek. TDK DS. - V s 1809
- évirmek** 1. Döndürmek, çevirmek. 2. Yapısını değiştirmek, taklip etmek. TDK 2005 TS. s. 667
- évirmek** Çevirmek. TDK TS. - III s 1572
- évirtmek** 1. Sakkarozu glikoz ve levüloza çevirmek. 2. fiz. Bakımsız olarak ters çevirmek. TDK 2005 TS. s. 667
- évişmek (I)** 1. [Bkz. evmek] 2. Hazırlanmak. 3. Çalışıp çabalamak. TDK DS. - V s 1809
- évişmek (II)** 1. İki şeyi birbiri üzerine tamamen getirmek, uydurmak 2. Bir kaç kişi birbiriyle anlaşmak, uyuşmak TDK DS. - V s 1809
- évişmek (III)** Su toprağın içine geçmek, toprak suyu emmek. TDK DS. - V s 1809
- évişmek** bk. İvişmek. TDK TS. - III s 1572
- éviştirmek (I)** 1. Derleyip toparlamak. 2. Herhangi bir işi acele bitirmek. TDK DS. - V s 1809
- évitlemek** [eviklemek, evirtlemek] 1. Ayıklamak, seçmek. 2. Çabuk çabuk yemek. TDK DS. - V s 1809
- évkelemek (I)** 1. Kadın salına salına yürümek. 2. Yerde olan bir şeyi görmeden, ayakla basıp geçmek. TDK DS. - V s 1810
- évkelemek (II)** Kalburu çalkalayarak kullanmak, elemek. TDK DS. - V s 1810
- évkuşu** Güvercin. TDK DS. - V s 1810
- évkufluğu** El öpmeden sonra kız tarafının oğlan evine gitmesi. TDK DS. - V s 1810
- évleç** 1. [Bkz. evirgeç] 2. Çamdan yapılan büyük ağaç testi. TDK DS. - V s 1810
- évlekçi** 1. Ev sahibi. 2. Tarlayı evleklere ayıran işçilerin başında duran adam. TDK DS. - V s 1810
- évlendirmee** Evlendirmek. GTS s. 93
- évlendirmek** Birine arvat alıb evli etmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évlenmee** Evlenmek. GTS s. 93
- évlenmek** Arvad almağ, aile gurmağ için ganunen gadınla birleşmek. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évlenmek** Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek. TDK 2005 TS. s. 668
- évlenmek** (-i li nesne ile) Eş olarak almak, zevce ittihaz etmek. TDK TS. - III s 1573
- évlensek** Tekrar evlenmek isteyen dul erkek. TDK DS. - V s 1811
- évli** 1. Evlenmiş olan. 2. Herhangi bir sayıda ev bulunan. 3. Evi olan. TDK 2005 TS. s. 668
- évli** Arvadı olan. Eri olan aileli. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évli** Evli. GTS s. 93
- évli-éşikli** 1. Ailesi, evi, direyi olan. 2. Bütün aile ile birlikde, bir yerde, hamılığla. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évlik (I)** 1. [Bkz. evçi] 2. Fazla eşya, yatak yorgan konulan oda, sandık odası. 3. Köylerde haremlik ya da selamlık olarak kullanılan büyük oda. 4. Büyük ev. TDK DS. - V s 1811

- évlük** Herhangi bir sayıda evi olan, hanelik. TDK 2005 TS. s. 668
- évlilik** Évli adamın veziyyeti, halı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évlü** Kardeş. TDK DS. - V s 1811
- évlük** Doğumundan itibaren evde yetiştirilen, eve ve insana alışkın hayvan. TDK DS. - V s 1811
- évmek** [evdirmek, eved etmek, evedi etmek, evedlemek, eveklemek, eveti etmek, evetilemek, evetlemek, evetlenmek, evişmek (I) -1] Acele etmek, acele ettirmek. TDK DS. - V s 1811
- évmek** bk. İvmek. TDK 2005 TS. s. 668
- évmek** bk. İvmek TDK TS. - III s 1573
- évrâaç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évrâç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évre** Bir olayda birbiri ardınca görülen bir işte birbiri ardınca beliren, gelişen değişik durumların her biri, aşama, safha, merhale, faz. TDK 2005 TS. s. 668
- évre** Çevre, etraf, muhit. TDK TS. - III s 1574
- évreaç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évrecək** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évreç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évrekaç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1813
- évren (IV)** Zaman. TDK DS. - V s 1813
- évrengeç** 1. [Bkz. evirgeç] 2. Yufka ekmeğini açmaya yarayan araç. TDK DS. - V s 1814
- évret** Tekrar, yine anlamında. TDK DS. - V s 1814
- évreyeş** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1814
- évreyiç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1814
- évri ağaç** [Bkz. evirgeç]. TDK DS. - V s 1814
- évrik** Başka bir önermeye, teoreme veya probleme göre terimleri ters durumda olan. TDK 2005 TS. s. 669
- évrilir** 1. Konu ile yüklem birbiri yerine geçmesiyle doğruluğu bozulmayan. 2. Alıcıda kullanılıp kimyasal işlemde geçtikten sonra doğrudan doğruya pozitifte dönebilen. TDK 2005 TS. s. 669
- évrimek** Bir biçimden başka bir biçime doğal olarak dönmek TDK 2005 TS. s. 669
- évrim** 1. Zaman içinde birden bire olmayan, kesintisiz, niteliksel ve niceliksel gelişme süreci. 2. Bir canlıyı ötekilerden ayırt edici biçimsel ve yapısal karakterlerin gelişmesi yolunda geçirilen bir dizi değişme olayı. 3. İnkılap. TDK 2005 TS. s. 669
- évrumlü** İşini bilen, kendi işini çeviren (kimse). TDK DS. - V s 1814
- évsabı** Koca. TDK DS. - V s 1814
- évsekleme** Tasalanmak, üzölmek. TDK DS. - V s 1814
- évsel** Evcil. TDK DS. - V s 1814
- évselemeğ** Yeni elbise buruşmak, ütüsü bozulmak. TDK DS. - V s 1814
- évsellemek** Yeni terbiye edilmeye başlanan at rahvan yürümeyi öğrenmek. TDK DS. - V s 1815
- évsemek** Evini, yurdunu özlemek. TDK 2005 TS. s. 669
- évsen** Hafif, az, yavaş. TDK DS. - V s 1815
- évsimək (II)** Kalp çarpmak, yürek oynamak. TDK DS. - V s 1815
- évsimək (III)** Açlıktan içi ezilmek, baygınlık geçirmek. TDK DS. - V s 1815
- évsimək (IV)** Başak ve boy vermiş bitkiler rüzgârdan hafif hafif sağa sola sallanmak, yalpalanmak. TDK DS. - V s 1815
- évşin (I)** [evsik, evsil, evsim, evsün (II)] 1. Avlanırken, avcılarının hayvanlardan gizlendiği yer, öneze. 2. Kuzu ya da oğlak ağılı. 3. Davar ya da büyük baş hayvan ağılı. 4. Ahırda buzağı için ayrılan özel yer. TDK DS. - V s 1815
- évşin (II)** Meşe ya da çınardan yapılmış gölgelik. TDK DS. - V s 1815
- évşin** Avlanırken avcılarının hayvanlardan gizlendiği yer. TDK 2005 TS. s. 669
- évşinmek (I)** Isınmak, alışmak, evi gibi saymak, yabancılık çekmemek. TDK DS. - V s 1816
- évşinmek (II)** 1. Daha önce korktuğu birşeyi andıran olay ya da nesneden korkmak. 2. Merak
- évsiz** 1. Évi, menzili olmayan. 2. Ailesi olmayan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évsiz-éşiksiz** Yaşayacağı yeri, evi, ailesi olmayan. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évsizlik** Évi, ailesi olmayan kimse. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évşin** [evşün] 1. [Bkz. eyiş (I) -1] 2. Saç üzerinde ekmeği çevirmeye yarayan araç. TDK DS. - V s 1816

- évsinmek** Küçük çocuk emekleme devresinden önce el, kol ve ayak hareketleri yapmak, emekleme çabası göstermek. TDK DS. - V s 1816
- évşirmek (I)** İki kat iplik ya da yünü çıkırıkla bükmek. TDK DS. - V s 1816
- évşirmek (II)** Devşirip toplamak. TDK DS. - V s 1816
- évşirmék (III)** Teneke, mukavva gibi eşyayı ya da yuvarlak bir şeyi ezip bozmak, girintili çıkıntılı hale getirmek. TDK DS. - V s 1817
- évtik (I)** İş, güç, uğraşma, boş zamanlarda eğlence, zaman değerlendirme çeşidinden yapılan iş. TDK DS. - V s 1817
- évtik (II)** Eğlencelik yemiş, çerez. TDK DS. - V s 1817
- évtik (IV)** Kararsızlık, duraksama, ikircim. TDK DS. - V s 1817
- évtiklemek (I)** [evtik itmek, evtiklenmek (I) -1, evtinlenmek, evtinmek (I)] Boş durmamak için herhangi bir şeyle uğraşmak, ufak tefek iş yapmak, oyalanmak. TDK DS. - V s 1817
- évtiklemek (III)** Ne yapmak ya da ne demek gerektiğini bilmemek, duraksamak. TDK DS. - V s 1817
- évtiklenmek (I)** 1. [Bkz. evtiklemek (I)] 2. Boş zamanlarda can sıkıntısından çerez çeşidinden şeyler yemek. TDK DS. - V s 1817
- évtiklenmek (II)** Sıkıntı ve üzüntüsünü belli etmemeye çalışmak, bunları gizleyecek hareketler yapmak. TDK DS. - V s 1817
- évtinmek (III)** Kümes hayvanları ayaklarıyla yeri eşmek, eşinmek. TDK DS. - V s 1817
- évtüklemek** İnsan, üzerine çöken bir sıkıntı, halsizlik ve bunalım etkisiyle hiç bir iş yapmadan oturmak, zamanı boşuna geçirmek TDK DS. - V s 1817
- évücük** Çocukların oynadığı bir çeşit oyun. TDK DS. - V s 1818
- évün (I)** Ahır ve avlu damı. TDK DS. - V s 1818
- évüstü** Dam. TDK DS. - V s 1818
- évyyaren** Évleri yarıb oğurluğla meşgul olan adam; oğur. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- évyyıhan** Başgasını bedbeht eden, başgasına her türlü pislik yapmaya çalışan adam; merdimazar. Az. Dil. İz. Lüg II s. 190
- evzan** Kapı girişi, antre. TDK DS. - V s 1818
- évzinmek (I)** [evzilmek] 1. Yattığı ya da oturduğu yerde sağa sola dönmek. 2. Kabına sığmamak, rahat duramamak, gereksiz yere her tarafı karıştırmak. 3. Telaş etmek. 4. İçten içe kıvrınmak, üzülmek. 5. Çocuk bir yerde duramamak, yaramazlık etmek. 6. Eziyet etmek. 7. Eğlenmek, uğraşmak. TDK DS. - V s 1818
- évzinmek (III)** Ellerini yere sürüştürerek aramak. TDK DS. - V s 1818
- éwmek** Howlukmak, gıssanmak, alınasamak. Trkm. D. S. s. 823
- éydirme** 1. «Éydirmek»den. 2. İneyi sağarken onu oğşamağ için oğunan mahnı. Az. Dil. İz. Lüg II s. 191
- éydirme** Koyun ve inekler 15 -20 dakika ara ile ikinci kez sağılırsa buna éydirme, bu süte de éydirme süt denir. TDK DS. - V s 1819

2. 3. I ve İ Vokali İle Başlayan Kök Aileleri

I sesi Arkaik Türkçede bulunduğu anlaşılan Eski Türkçe aşamasından itibaren **ı~i** alternans vokal olarak hem kalın hem de ince sıradan kullanılan bir sestir. Kelime ailesi oluşturan ses, **ı~i** ayrışması öncesi dar düz olarak çıkan ancak ne tam art damak ne de tam öndamak sesine kayan bir sestir. Bu ses Eski Türkçe döneminden itibaren ayrışmaya başlar. Bu ayrışma süreci ,DLT tıl~til, tiş~tış, iş~ış örneklerinde olduğu gibi, önce alternans vokal olarak kullanılmasıyla daha sonra da lehçelerdeki gelişime göre ayrılmasıyla günümüze kadar gelmiştir.

Özellikle #ı sesi henüz tam gelişmediğinden, zayıf bir ses, gelişme sürecinde bir ses olması sebebiyle **ısıcak>sıcak, ısıtma>sıtma, ılıca>>lice, ısırga>sırga** örneklerinde olduğu gibi düştüğü görülür. Bazen de bu sesin gelişme sürecinde olması sebebiyle zayıflığını gidermek, sesin düşmesini önlemek için #ı sesinin önünde bir ünsüz türemesini görmek de mümkündür.

Günümüzde Oğuz grubu içerisinde bu alternans kullanımı aşağıdaki örneklerde görmekteyiz.

ıslı~isli ‘*kurum, isli TDK TS –III s.19763*’, ış~is ‘*kurum, isli Sev.ESYT s.673*’,
 ipik~ibik ‘*tavuk ibiği TDK DS VII s. 2480*’, imrek~imrek ‘*özenen, imrene TDK DS VII s. 2476*’,
 ıkırcık~ikircik ‘*arta kalan TDK DS VII s.2462*’, ılgar~ilgar ‘*saldırmak, üzerine atılmak TDK DS VII s.2467*’,
 ısgın~isgin ‘*güyç, kuvvat Trkm Sz s.787*’, incik~incik ‘*bacağın dizden aşağı kısmı TDK DS VII s. 2477*’,
 imbal~imbal ‘*yay TDK DS VII s.2473*’, ılgı ~ ilgi ‘*düğme TDK DS VII s.2567*’, ılığıvermek~ilişmek ‘*oturmak, ilişmek TDK DS VII. S. 2470*’,
 ıssımak~issimek ‘*korkutarak yıldırım, sindirmek TDK DS. VII s. 2493*’, ıssılamak ~ ıssilemek ‘*sıkışmak, daralmak TDK DS. VII s. 2493*’,
 ışınmak~ışınmek ‘*önemsemek aldırış etmek TDK DS VII s.2496*’

I sesinin bu özelliğini belirttikten sonra aslında **ı** ve **i** ile başlayan kelimeleri ortak bir listede vermek gerekliliği açıktır. Fakat bu ses her ne kadar ayrı bir kelime ailesi oluşturmasa da günümüzde artık art ve ön damakta şekillenen ayrı bir ses olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple **ı** ve **i** seslerini **I** Arkaik sesin alt başlığı olarak ele aldık.

ı sesi : Hayret, nida, gösterme bildiren sestir. Bu ses, kelime ailesi oluşturan temel ses değildir. **ı** sesi üzerine **h, k, l, n** gibi ünsüzleri alarak belirtme, pekiştirme, nida, hayret ifade eden kelimeler yapar.

Bu ses içerisinde **a>ı** değişmesi de görülür. Burada kelimeler alfabetik sıra ile verilmiştir.

ı Anlamadım, tekrar et anlamında kullanılır. TDK DS. - VII s 2454

ıaa [Bkz. 11] TDK DS. - VII s 2454

ıah [Bkz. 11] TDK DS. - VII s 2454

- ıbıbk (II)** Bıkkınlık, usanç. TDK DS. - VII s 2454
- ıbıbk (III)** Sıtma nöbeti geçiren hastanın titrerken, inlerken çıkardığı ses. TDK DS. - VII s 2454
- ıbıklaşmak** Vurdum duymaz olmak: Ali ıbıklaşma. TDK DS. - VII s 2454
- ıçkır-** 1.Hıçkırık 2.Bağırarak 3. Hıçkırık. Sev. ESTY s.673
- ıçkırık** bk. İnçkırık. TDK TS. - III s 1933
- ıçkırmaa** Hıçkırmaa. GTS s. 119
- ıgşıldamak** Iğşıldılı ses çıkmak, ıgşıldılı seslenmek. Trkm. D. S. s. 779
- ıgşıldı** Ösümlüklerin yelin ırgıldatması, onların biri-birine değmeği zararlı çıkılan ses. Trkm. D. S. s. 779
- ıgıldanmak** Küçük bebek konuşur gibi sesler çıkarmak. TDK DS. - VII s 2456
- ıgınmak** 1. [Bkz. ıkınmak -1]. 2. Bir iş yaparken ya da ağır yük taşıırken ses çıkarmak. TDK DS. - VII s 2457
- ih (II)** Deve çöktürme ünlemi. TDK DS. - VII s 2458
- ih** Deveyi çöktürmek için çıkarılan söz. TDK 2005 TS. s. 911
- iharmak (I)** [ihartmak (II), ihdirmek, ihirmek (I), ihirtmak, ihlamak (II), ihlatmak, ihtirmek, ikarmak, ihtirmek] Deveyi çöktürmek, oturtmak. TDK DS. - VII s 2458
- iharmak** İhtirmek, deveyi oturtmak, çöktürmek. TDK TS. - III s 1933
- ihartmak (I)** [ihirmek (II)] Boğazlımak, öldürmek. TDK DS. - VII s 2459
- ihcirik** Boğaz gıcık yaptığı zaman çıkan ses. TDK DS. - VII s 2459
- ihhi** 1. [Bkz. ihı]. 2. Şaşma ya da sevinç bildirir ünlem. TDK DS. - VII s 2459
- ihı** [ihhi -1, ihıcık, ihın, ihınak, ihı, ihıcık, ihin, ihina, ihinaka, ihinarak, ihine, ihineka] İşte. TDK DS. - VII s 2459
- ihıcık** [Bkz. ihı]. TDK DS. - VII s 2460
- ihın** [Bkz. ihı]. TDK DS. - VII s 2460
- ihınak** [Bkz. ihı]. TDK DS. - VII s 2460
- ihkın (I)** Yorulup çökmüş (kimse). TDK DS. - VII s 2460
- ihkın (II)** Üstü kızarıp içi kabarmamış, çökmüş, hamur kalmış ekmeğe, pasta vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2460
- ihkmak** Çökmek, oturmak, yatmak. TDK DS. - VII s 2460
- ihlamak (II)** [Bkz. iharmak (I)] TDK DS. - VII s 2460
- ihlamak** Hastalıktan ve ya yorgunluktan inler gibi "ih" sesi çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 911
- ihlatmak** [Bkz. iharmak (I)]. TDK DS. - VII s 2460
- ihmaa** Kuvvetten düşmek, bitmek. Bunalmak. GTS s. 119
- ihmak (I)** [ihrılmak, ıkmak] 1. Deve çökmek, oturmak. 2. Üzüntü ve şaşkınlıktan oturup kalmak. 3. Bir şeyin üstüne abanmak, çullanmak. TDK DS. - VII s 2460
- ihmak** Deve çöküp oturmak. TDK 2005 TS. s. 911
- ihmak (Deve)** çökmek. TDK TS. - III s 1933
- ihrılmak** [Bkz. ihmak (I) -1] TDK DS. - VII s 2461
- ı** [ıaa, ıah, ıh] Hayır. TDK DS. - VII s 2461
- ıh** [Bkz. ı]. TDK DS. - VII s 2461
- ıkartmak** 1. Diz üstünde oturtmak. 2. Elinden almak. TDK DS. - VII s 2461
- ıkıcık** Hıçkırık. TDK DS. - VII s 2462
- ıkılamak (I)** [ihlamak (I), ıkılmak, ıkınmak -2] Yorgunluktan, hastalıktan ya da sıkıntıdan sık sık nefes almak, inlemek. TDK DS. - VII s 2462
- ıkılamak (II)** 1. Söz vermek. 2. Sözü ağzında gevelemek. TDK DS. - VII s 2462
- ıkıldamak** Ağlar gibi ses çıkarmak. TDK DS. - VII s 2462
- ıkıldı** İkıldama, iniltili ses çıkarma. TDK TS. - III s 1934
- ıkılmak** [Bkz. ıkılamak (I)] TDK DS. - VII s 2462
- ıkımih** [Bkz. ıgımık -1] TDK DS. - VII s 2462
- ıkınmak** [ıgınmak -1] 1. Soluğunu içinde tutarak kendini zorlamak. 2.[Bkz. ıkılamak (I)] 3. Kanmak. 4. Duraksamak, duraklamak. TDK DS. - VII s 2462
- ıkınmak** 1. Herhangi bir sebeple soluğu içinde tutarak kendini zorlamak. 2. Peklikte ve ya doğum sırasında kasları zorlayarak soluğunu tutmak TDK 2005 TS. s. 911
- ıkıntı** [Bkz. ıgımık -1]. TDK DS. - VII s 2462
- ıkıranmak** Hasta çocuk uyurken ses çıkarmak. TDK DS. - VII s 2462
- ıkırdamak** İkirdili ses çıkmak, ikirdili seslenmek. Trkm. D. S. s. 782
- ıkırdı** Gar, çäge we ş. m. zatların üsütnden basılında çıkılan ses. Trkm. D. S. s. 782
- ıkışlamak** 1. [Bkz. ıkışmak (I) -1]. 2. [Bkz. ıkışmak (I) -3]. TDK DS. - VII s 2463

- ıkışmak (I)** [ıkışlamak -1, 2; ıklamak -1, 2] 1. Yük altında sık sık solumak. 2. Çok yorulmak, yürüyememek. 3. Çabalamak, zorlanmak. TDK DS. - VII s 2463
- ıklamak** 1. Yük altında güçlkle solumak. 2. Ağlarken bunalır ve soluğu kesilir gibi iç çekmek. TDK 2005 TS. s. 912
- ıklamak** 1. [Bkz. ıkışmak (I) -1]. 2. [Bkz. ıkışmak (I) -3]. TDK DS. - VII s 2463
- ıkmak** [Bkz. ıhmak (I) -1]. TDK DS. - VII s 2464
- ıkmak** 1. Galgamak, gaymalamak, yelpildemek. 2. Biderek entâp yörmek, söv-söv sırip yörmek. Trkm. D. S. s. 782
- ılahım** Birine bir zat arzuw, alkış edilende ýa-da tersine ýamanlık, erbetlik dileg edilende ulanılyan söz. Trkm. D. S. s. 783
- ıldırıtı (I)** Patırtı, gürültü. TDK DS. - VII s 2465
- ımcınmak** Yatarken kalkmaya çalışmak. TDK DS. - VII s 2474
- ımıklaşmak** Hıklaşmak. TDK DS. - VII s 2474
- ımırsıklanmak** Mızımızlanmak, miskinleşmek. TDK DS. - VII s 2475
- ımışkan** Yaltaklanan (kimse). TDK DS. - VII s 2475
- ımızganmak (I)** [ımırmak, ımızgama, ımızgamağ, ımızgamak, ımızkamak, ımızlanmak, ımızıganmak] 1. Uyuklamak. 2. Uyuşmak. 3. Duraksamak, ağırdan almak. TDK DS. - VII s 2475
- ımızganmak (III)** Çocuk mızımızlanmak. TDK DS. - VII s 2476
- ımızganmak** 1. Uykı ile uyanıklık arası bir durumda bulunmak uyuklamak. 2. Kararıp söner gibi olmak. TDK 2005 TS. s. 912
- ımızganmak** Azajık uklap turmak, irkilmek. Trkm. D. S. s. 784
- ımızganmak, (mızganmak)** Uyuklamak, azıcık uyumak. TDK TS. - III s 1946
- ımzanmak** Mırıldanmak. TDK DS. - VII s 2476
- ımzık (I)** [ımırsık -1, 2; ımsık (I) -3] 1. Arsız, uyuşuk, miskin, beceriksiz. 2.[Bkz. ısmık -1] 3. Cimri, eli sıkı. 4. Sinsi, içinden pazarlıklı. TDK DS. - VII s 2476
- ımzık (II)** [ımsık (II)] Eskimiş, kokmuş, bayat yemek. TDK DS. - VII s 2476
- ımzıkmak** [ımızıkmak, ımsık olmak, ımsımak, ımızımak] Yemek ekşimek, bozulmak, kokmak. TDK DS. - VII s 2476
- ımzıksımak** Et ya da yemek bayatlamak, kokmaya başlamak. TDK DS. - VII s 2476
- ıncak (III)** Acıma. TDK DS. - VII s 2477
- ıncak** Elemlı hâli gösteren, rikkati çeken. TDK TS. - III s 1949
- ıncalık** 1. Howsalalı bolmazlık, aladalı dâllik, rahatlık. 2. Oñaylılık, rahatlık, dınçlık. Trkm. D. S. s. 784
- ıncalışmak** 1. Birneme parahatlık tapmak, birazajık rahatlanmak, arkaýınlaşmak, köşeşmek. 2. Birneme aladasız olmak, birneme ınjalmak, arkaýınlaşmak. Trkm. D. S. s. 785
- ıncalmak** 1. Ağırđdan, degen zarbadan rahatlanmak, köşeşmek. 2. Birinden ýa-da bir zatdan arkaýın olmak, biri ýa-da bir zat barada alada, ünji etmezlik. Trkm. D. S. s. 784
- ıncamak** 1. Birinden göwün almak, degilmek. 2. Harap bolup başlamak, ıslanıp başlamak, zaýalanmak (eet, gök önümler hakda). 3. Horluk görmek, azap çekmek, jebir, sütem çekmek. Trkm. D. S. s. 785
- ıncı** Berilyän azar, ýetirilyän ezýet, horluk. Trkm. D. S. s. 785
- ıncık (I)** 1. Somurtkan, aksi (kimse). 2. İnatçı (kimse). 3. Mızımız, miskin. 4. Güç beğenen, titiz. 5. Her şeyi inceden inceye hesap eden, kuruntulu. TDK DS. - VII s 2477
- ıncık** 1. Sâhelçe zada öýkeleýän, göwnüne alýan, öýkelemek, dözümsiz. 2. Gatı-gayram täsire çıdamaýan, nâzik. Trkm. D. S. s. 785
- ıncıklamak** [Bkz. ıncıklanmak]. TDK DS. - VII s 2477
- ıncıklanmak** [ıncıklamak] Kederlenmek. TDK DS. - VII s 2477
- ıncıkma (II)** İçi sıkılma, bunalma. TDK DS. - VII s 2477
- ıncıkmak** Birisine kızmak. TDK DS. - VII s 2477
- ıncınuk** Darginlik. TDK DS. - VII s 2477
- ınçkırık, (ıçkırık, ıncgırık, ıncırık)** Hıçkırık. TDK TS. - III s 1949
- ınçkırmak, (ıncgırmak, ınckırmak)** Hınçkırmak, hıçkırmak. TDK TS. - III s 1950
- ındalamak (II)** [Bkz. irdelemek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2477
- ıñdarmak** 1. Bir gapdaki zadı yıkıp dökmek, eñtermek, ikinci bi gaba guymak. 2. Bir zada inandırmak, ırmak. 3. Bir tarapa sürmek, haydamak. Trkm. D. S. s. 785
- ınga** Küçük çocuk. TDK DS. - VII s 2477
- ıngıldamak (II)** 1. Üstüne alınıp telaşa düşmek, gocunmak. 2. Huysuzlanmak. TDK DS. - VII s 2478

ıngılıp (II) İğreti duran, sağlam olmayan: İngılıpın üstündesin. TDK DS. - VII s 2478
ıncıçgamak [ıncıçgamak] İnlemek. TDK DS. - VII s 2478
ınılamak (I) Kendi kendine, yavaş sesle şarkı söylemek. TDK DS. - VII s 2478
ınılamak (II) Çok hızlı dönen topaç ses çıkarmak. TDK DS. - VII s 2479
ınıramaz Hiç bir şeye karışmayan, sessiz. TDK DS. - VII s 2479
ınıran- (II) 1. Yavaşça böğürmek 2.uzun süre inlemek 3.mırıltı 4.peren. Tembel esnemesi. Sev. ESTY s.658
ınırmak Deve bağırarak. TDK DS. - VII s 2479
ınırsı- (III) 1. Sessizce mırıltı 2.inilti 3.unılo brestı 4.boşuna gerilme Sev. ESTY s.658
ınja- 1. İçerlemek 2. Yıpratmak 3.Endişelenmek. Sev. ESTY s.657
ınnak (II) Çocuk dilinde mama. TDK DS. - VII s 2479
ınra- 1. Böğürmek, ağlamak 2.inlemek, sızlanmak 3.hıçkırık, ağlamak Sev. ESTY s.658
ınramak bk. Añramak. TDK TS. - III s 1951
ınrıma Ne istediğini anlatamayan kimse. TDK DS. - VII s 2479
ıq 1. İnilti 2. Bağırıtı, hırıltı 3. Hıçkırık. Sev. ESTY s.650
ışğırık Hıçkırık. TDK DS. - VII s 2495
ışılta- (II) 1. Cızırdamak 2. sızlanmak 3.zor nefes almak. Sev. ESTY s.674
ışkırık (I) Bir çeşit öksürük. TDK DS. - VII s 2497
ızmıkçı Sürekli mızızlanan, bir şeyi çok inceleyen. TDK DS. - VII s 2499

a> ı sesi : Aslında **a** vokali olan bu ses zaman içerisinde **a>ı** değişmesi şekliyle Türkçede yer bulmuştur. Ancak kelime ailesi kökü olarak **a** maddesinde ele aldığımız sestir. Oğuz grubu kelime hazinesi içerisinde **ı** madde başında yer alan kelimeler bu başlık altında alfabetik sıra ile verilmiştir.

ı:q- (II) 1. Sürüklenmek. 2. Aşağı yüzmek. 3. Boş boş dolaşmak. Sev. ESTY s.651
ıccıg [Bkz. ıcık (I)]. TDK DS. - VII s 2454
ıccık [Bkz. ıcık (I)]. TDK DS. - VII s 2454
ıccıh [Bkz. ıcık (I)]. TDK DS. - VII s 2455
ıccık (I) [ıccıg, ıccık, ıccıh, ıccık, ıccık (I), ıccık, ıccık, ıccık (II)] Çok az, biraz. TDK DS. - VII s 2455
ıccıktan Biraz sonra. TDK DS. - VII s 2455
ıccık [Bkz. ıcık (I)]. TDK DS. - VII s 2455
ıccık (I) [Bkz. ıcık (I)]. TDK DS. - VII s 2455
ıccıldak Yavaşça (korku ve heyecan nedeniyle insanın içine bir şey akar gibi olmak için). TDK DS. - VII s 2455
ıccılanmak [Bkz. ıccılanmak]. TDK DS. - VII s 2455
ıccımak Bir yerden kaymak. TDK DS. - VII s 2455
ıccınamak Sallamak, oynatmak. TDK DS. - VII s 2455
ıccırık Aralık (kapı için). TDK DS. - VII s 2456
ıccırıp Bir şeye düşkün, alışkın. TDK DS. - VII s 2456
ıccırmak 1. Kapıyı aralık bırakmak. 2. Eğdirmek. TDK DS. - VII s 2456
ıccıl 1. Belli olmayacak kadar yavaş akıntılı su. 2. Yavaş. TDK DS. - VII s 2456
ıccıl Yavaş akan su. TDK 2005 TS. s. 911
ıccıldamak Su yavaş yavaş akmak. TDK DS. - VII s 2456
ıccıllama Bilye ya da maziyla oynanan bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - VII s 2456
ıccırık [Bkz. ıccırık (I) -1]. TDK DS. - VII s 2457
ıccımak Bir yerden kayarak inmek. TDK DS. - VII s 2457
ıccıdanmak [Bkz. ıccılanmak]. TDK DS. - VII s 2457
ıccılamak [Bkz. ıccılamak]. TDK DS. - VII s 2457
ıccılamak bk. ıccılamak TDK TS. - III s 1933
ıccılanmak [ıccılanmak, ıccıdanmak, ıccınamak, ıccınamak, ıccılanmak, ıccılanmak, ıccınamak -1, ıccılanmak, ıccılanmak, ıccınamak, ıccınamak] Sallamak. TDK DS. - VII s 2457
ıccınamak [Bkz. ıccılamak] TDK DS. - VII s 2457

ırgalamak [ığralamak, ığramak, ığratmak, ındalamak (I), ıralamak, ırgalamah, ırgalandırmak, ırgamak -2, ırgaştırmak, ırgatmak -1, ırgıtmak, ırkalamak, ırlamag, ırlamak (I), ığralamak, ırgalamak] Sarsmak, sallamak. TDK DS. - VII s 2483

ırgalamak 1. Yerinden oynatıp sallamak, sarsmak. 2. İlgilendirmek. TDK 2005 TS. s. 913

ırgalamak, (ırgamak, ırkalamak, ığramak, ığralamak) 1. İki yana hafif hafif sallamak. 2. Yerinden oynatmak, tedirgin etmek. TDK TS. - III s 1959

ırgalandırmak [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2483

ırgalanmak [Bkz. ığralanmak]. TDK DS. - VII s 2483

ırgam Dut silkeleme mevsimi. TDK DS. - VII s 2484

ırgama Yerinden oynama, sallanma. TDK DS. - VII s 2484

ırgamak [ırgadamak, ırganmah] 1. Çabuk olmak, davranmak. 2. [Bkz. ırgalamak] TDK DS. - VII s 2484

ırgamak 1. Çabuk olmak, davranmak. 2. Oynatmak, kımıldatmak. TDK 2005 TS. s. 913

ırgan- (II b) 1. Sallanmak 2. Dönmek, çevirmek. Sev. ESTY s.660

ırgandurmah Ağır bir şeyi yerinden oynatmak. TDK DS. - VII s 2484

ırganmah [Bkz. ırgamak -1]. TDK DS. - VII s 2484

ırganmak 1. [Bkz. ığralanmak]. 2. Kıpırdanmak. TDK DS. - VII s 2484

ırgantu Hafif sallantı. TDK DS. - VII s 2484

ırgaşma Yerinden oynama. TDK DS. - VII s 2484

ırgaştırmak [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2484

ırgat- (II g) 1. Sallatmak. 2. Hareket ettirmek. 3. Atmak Sev. ESTY s.661

ırgatmak 1.[Bkz. ırgalamak]. 2. Kışkırtmak. TDK DS. - VII s 2484

ırgıldamak İki yana çala gımıldamak, yüwaşja hareket etmek, ıraşmak. Trkm. D. S. s. 786

ırgıldı İki baka çala gımıldı, yüwaş hareket, ýaýkıldı. Trkm. D. S. s. 786

ırgırlamak Vücudunu oynatmak, sallamak. TDK DS. - VII s 2485

ırgıtmak [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2485

ırlamak Meyvelerin düşmesi için ağacı sarsmak, sallamak. TDK DS. - VII s 2486

ırılmak (IV) 1. Kımıldamak, sarsılmak. 2. Yerinden oynamak. TDK DS. - VII s 2486

ırkalamak [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2487

ırkanmak Sallanmak, titremek. TDK DS. - VII s 2487

ırlamag [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2487

ırlamak (I) [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2487

ırlandırmak Kımıldatmak, sallandırmak. TDK DS. - VII s 2487

ırlanmag [Bkz. ırlanmak (I)]. TDK DS. - VII s 2487

ırlanmah [Bkz. ırlanmak (I)]. TDK DS. - VII s 2487

ırlanmak (I) [ırlanmag, ırlanmah] Sallanmak. TDK DS. - VII s 2488

ırlantı Sallantı, zelzele. TDK DS. - VII s 2488

ırmak (III) Üzmek, eziyet vermek. TDK DS. - VII s 2488

ırtışmek Sızlamak. TDK DS. - VII s 2488

ısalamak Sallamak. TDK DS. - VII s 2489

ışgalama Bir şeyi kımıldatma, hareket ettirme. TDK DS. - VII s 2494

ışlamak (III) Sallamak, silmek (ağaç için). TDK DS. - VII s 2496

ışkalamak [ışalamak] Meyve ağacını sallamak, silkelemek. TDK DS. - VII s 2497

ızcık [ızcık, ızıcılı, ızıcılık] Azıcık. TDK DS. - VII s 2498

ız Az. TDK DS. - VII s 2499

ızcık [Bkz. ızcık]. TDK DS. - VII s 2499

ızıcılı [Bkz. ızcık]. TDK DS. - VII s 2499

ızıcılık [Bkz. ızcık]. TDK DS. - VII s 2499

ızınsımak Azımsamak. TDK DS. - VII s 2499

u>ı : Kelime başında aslen **u** sesi olarak Eski Türkçe'den itibaren bulunan bu ses zamanla bazı etkilerle daralarak **ı** sesi şeklinde kullanılmaktadır. Bu **ı** sesi kelime ailesi kökü oluşturan bir **ı** sesi değildir. Ancak, günümüzde kelime hazinesi içerisinde **ı** sesi sıralamasında gösterildiğinden burada ele almayı uygun gördük.

ıfaklık Bit. TDK DS. - VII s 2455

ılamık Ayrık cinsinden bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2464

ılbıda [ılabada] Sulak çayırlarda kendi kendine yetişen ve yaprakları sebze olarak yenen bir çeşit ot, labada. TDK DS. - VII s 2464

ıldırangıç Dağlarda yetişen, yenilebilir bir çeşit bitki. TDK DS. - VII s 2465

ınkıfık Ufak. TDK DS. - VII s 2479

#k>ø>ı : Kelime başında aslen **k** sesinin düşmesi sonucu kelime kökü vokali olarak bulunan **ı** sesi, burada asli kelime başı vokali değildir. Ancak ses düşmesi sonucu da olsa günümüzde **ı** sesi sıralamasında bulunması sebebiyle burada ele aldık. Bu **ı** sesi de kelime ailesi oluşturan bir kök vokal değildir. Örnekleri aşağıdaki gibidir.

ırahın 1. Zayıf, arık. 2. Hasta. TDK DS. - VII s 2481

ırgın (I) 1. Zayıf, sıska, güçsüz 2. Yorgun. 3. Hasta, rahatsız. TDK DS. - VII s 2484

ırgınlaşmak Zayıflamak, çocuk hastalıktan dolayı gelişmemek. TDK DS. - VII s 2485

ırgınlık Yorgunluk, kırıklık. TDK DS. - VII s 2485

ırgınmak Yılmak TDK DS. - VII s 2485

ırık (III) [ıyık (II)] Zayıf. TDK DS. - VII s 2485

ırıkçı Ağrıları nefesle ya da büyü ile iyileştirdiğine inandan kimse, büyücü. TDK DS. - VII s 2485

ırıklamak (I) Boş inanca göre hastaya çeşitli büyü ya da sihirle iyileştirmek TDK DS. - VII s 2485

ırıklamak (II) Hafif aralık bırakmak. TDK DS. - VII s 2485

ırıklatmak Hasta iyileşmek için kendine büyü yaptırmak. TDK DS. - VII s 2486

ırıklık Yorulmak, güçsüz kalmak. TDK DS. - VII s 2486

ırılmak (III) Yorulmak. TDK DS. - VII s 2486

ırılmak (V) Zayıf düşmek. TDK DS. - VII s 2486

ırışmak 1. Yorulmak, bunalmak, bayılacak hâle gelmek. 2. Çalım satmak, kurulmak, övünmek. TDK TS. - III s 1965

ırkı (I) [ırkın, ırgın -2, ırık (II) -1] Zayıf, cılız, hastalıklı. TDK DS. - VII s 2487

ırmak (II) Zayıflatmak. TDK DS. - VII s 2488

ıska (II) 1. [Bkz. ıskıtça]. 2. Zayıf, sıska. TDK DS. - VII s 2491

ıskırtmak (I) [ıskıtmak (I)] Savuşmak, kaçmak: Baktım beni işe tutacak hemen oradan ıskırttım TDK DS. - VII s 2492

ıskırtmak (II) Çalmak. TDK DS. - VII s 2492

ıskıtça [ıska (II) -1] Verem. TDK DS. - VII s 2492

ıskıtmak (II) Damlatmak. TDK DS. - VII s 2492

ıyılmak (II) Sıvı şey incecik akmak. TDK DS. - VII s 2498

ıymak (II) İnce ince dökmek. TDK DS. - VII s 2498

ızgar [ızga] 1. Cimri. 2. Hastalıklı, çok zayıf. 3. Kurnaz. TDK DS. - VII s 2499

ızgar, (ızkar) Cimri, hasis, bahil. TDK TS. - III s 1993

#y>ø>ı : Kelime başında aslen **y** sesinin düşmesi sonucu kelime kökü vokali olarak bulunan **ı** sesi burada asli kelime başı vokali değildir. Ancak ses düşmesi sonucu da olsa günümüzde **ı** sesi sıralamasında bulunması sebebiyle burada ele aldık. Örnekleri aşağıdaki gibidir.

ılcaık [Bkz. ılıcak (I) -1] TDK DS. - VII s 2464

ılcaık ılık. TDK DS. - VII s 2464

ıldal Çok uzakta olan ve belli belirsiz görünen şey. TDK DS. - VII s 2464

- ıldır** Alacakaranlık. TDK DS. - VII s 2464
- ıldırak** Parlak. TDK DS. - VII s 2464
- ıldıramah** [Bkz. ıldıramak -1]. TDK DS. - VII s 2464
- ıldıramak** [ıldıramah, ıldırdamak] 1. Arasına parlamak. 2. Çok hafif ışık vermek. TDK DS. - VII s 2464
- ıldıran** Ilık, sıcak. TDK DS. - VII s 2465
- ıldıratmak** Parlatmak. TDK TS. - III s 1937
- ıldırayaz (I)** [ıldırışık (I)] Penceresiz, kapısız, eşyasız ev TDK DS. - VII s 2465
- ıldırayaz (II)** Parlak yıldızlı aydınlık gece. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırdamak** [Bkz. ıldıramak -1]. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırık (I)** 1. Sıcaklık. 2. Aydınlık. 3. Kıvılcım. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırık (II)** Tenekeden yapılan şişesiz gaz lambası. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırışık (I)** [Bkz. ıldırayaz (I)]. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırışık (II)** 1. Sabahın alacakaranlığı. 2. Gece, havanın açık, yıldızlı, parlak olduğunu anlatır. 3. Aydınlık ev, oda vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırmak (I)** Parıldamak. TDK DS. - VII s 2465
- ıldırtı (II)** Gece küçük dalgacıklarda meydana gelen parıltı, yakamoz. TDK DS. - VII s 2465
- ıldızkökü** Yerelması. TDK DS. - VII s 2466
- ilemek (II)** Yollamak. TDK DS. - VII s 2466
- ılga-** Seçmek, elemek, boşaltmak. Sev. ESTY s.652
- ılga (III)** Yorgunluk ve kırıklık nedeniyle yükselen vücut ateşi. TDK DS. - VII s 2466
- ılgamak** At dötrnala koşmak. TDK DS. - VII s 2466
- ılgamak** Atı dört nala sürmek. TDK 2005 TS. s. 912
- ılgamak** Ilgaw edilmek, çapılmak, ýortulmak, ýüvrülme. Trkm. D. S. s. 783
- ılgamak** Ilgaw etmek, ýüwürmek, çapmak. Trkm. D. S. s. 783
- ılgamak** Dört nala koşmak. TDK TS. - III s 1940
- ılgar** 1. Soygun, talan. 2. Kurye. 3. Dötrnal, taş ocağı, dötrnalt dansı (Ilgar-r, ılga-z, ılga-j) Sev. ESTY s.652
- ılgar (I)** [ılgama, ılgara (I), ılgaz (II), ılgar -1, 2] 1. Çok çabuk, hızlı. 2. Hayvanın yürümeyle koşma arası yürüyüşünü anlatır. 3. Hücum, akın. TDK DS. - VII s 2466
- ılgar (III)** Havanın parlak, açık olması. TDK DS. - VII s 2467
- ılgar** 1. Dizginleri koyuverilmiş atın dört nala koşması. 2. Atla ansızın yapılan doludizgin saldırı. TDK 2005 TS. s. 912
- ılgarla** Koşarak. TDK DS. - VII s 2467
- ılgarlamak** Kaygılanıp sabırsızlık göstermek, telaşlanmak. TDK DS. - VII s 2467
- ılgarlen** Birdenbire. TDK DS. - VII s 2467
- ılgarmak (I)** 1. Ekin filizlenmek. TDK DS. - VII s 2467
- ılgarmak (II)** Güneş yeni doğmak. TDK DS. - VII s 2467
- ılgarmak (III)** Yaklaşmak. TDK DS. - VII s 2467
- ılgav** 1. Çalt ädim bilen ýortuş, çapuw (adam hakda). 2. Çapışık, ılgaşık arkalı geçirilýän ýarış. Trkm. D. S. s. 783
- ılgaz (I)** Başıboş atın dötrnala koşması. TDK DS. - VII s 2467
- ılgaz (II)** [Bkz. ılgar (I) -3]. TDK DS. - VII s 2467
- ılgazlamak** Akın etmek. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (I)** [ilhi] 1. At, eşek ya da keçi sürüsü. 2. [Bkz. ılkı (I) -4]3.[Bkz. ılkı (I) -5] 4. Keçi ve koyun çobanı. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (II)** [ılhı (I), ılk, ılkı (IV)] 1. Soy sop. 2. Hısım, akraba. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (IV)** Ev eşyası. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (V)** Kendi halinde, başıboş. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (VI)** Patika. TDK DS. - VII s 2467
- ılgı (VII)** Ses sada. TDK DS. - VII s 2467
- ılgın (I)** [ılğın (II), ılgin] Dere ve çay kıyılarında biten, sepet örmeye yarayan bir çeşit söğüt ağacı. TDK DS. - VII s 2468
- ılgın (II)** [ılgıd, ılgıt (III)] 1. Yavaş ve hafif esen rüzgar. 2. Kavurucu sıcak. TDK DS. - VII s 2468
- ılgın (VII)** Az sıcak, ılık (su vb. şeyler). TDK DS. - VII s 2469
- ılgın (VIII)** Çok uzak. TDK DS. - VII s 2469
- ılgın** Ilgıngillerden akdeniz bölgesinde yetişen bir ağaç ve ya ağaççık cinsi. TDK 2005 TS. s. 912

- ılgın** Ilıca. TDK TS. - III s 1941
- ılgıncar** Kuş kirazı. TDK 2005 TS. s. 912
- ılgır (II)** Fıtil. TDK DS. - VII s 2469
- ılgırtı** Çerçöple yakılan küçük ateş. TDK DS. - VII s 2469
- ılgıt (II)** İnsana üzüntü veren, dokunaklı türkü söylemeyi anlatır. TDK DS. - VII s 2469
- ılgıt (III)** [Bkz. ılgın (II) -1]. TDK DS. - VII s 2469
- ılgıdır (II)** Kandil. TDK DS. - VII s 2470
- ılgıt (II)** Bahar güneşi TDK DS. - VII s 2470
- ılı (II)** Sürü. TDK DS. - VII s 2470
- ılı (I)** [ılıh, ili (I) -1] Ilık. TDK DS. - VII s 2470
- ılı** Ilık. GTS s. 119
- ılı** Ilık. TDK TS. - III s 1941
- ılıca** 1) Ilıca. 2) Kaynar su menbaı. GTS s. 119
- ılıca** Suyu sıcak olarak yerden çıkan hamam, kaplıca, çermik, kudret hamamı. TDK 2005 TS. s. 912
- ılıca, (ılıcak su, ılısu, ılısu)** Sıcak su kaynağı, kaplıca, hamam. TDK TS. - III s 1992
- ılıcacık** Ilıca. GTS s. 119
- ılıcah** [Bkz. ılıcak (I) -1]. TDK DS. - VII s 2470
- ılıcak (I)** [ılıcacık, ılıcah, ılıcan, ılıh, ılımuk, ımcak] 1. Ilıkça. 2. Sıcak su kaynayan yer. TDK DS. - VII s 2470
- ılıcak (II)** Yoğurt yapmak için yeni mayalanmış süt. TDK DS. - VII s 2470
- ılıcak** Ilıkça. TDK TS. - III s 1943
- ılıcan** [Bkz. ılıcak (I) -1] TDK DS. - VII s 2470
- ılıç** Çitlembik. TDK DS. - VII s 2470
- ılıfıt** [ılıh yumurtda] Rafadan yumurta. TDK DS. - VII s 2470
- ılıh** [Bkz. ılıcak (I) -1] TDK DS. - VII s 2470
- ılıhmah** Birine karşı yakınlık duymak. TDK DS. - VII s 2470
- ılık (II)** [ılıh canını] 1. Sevgi, beğeni. 2. Cana yakın, sıcakkanlı. TDK DS. - VII s 2471
- ılık** Soğukla sıcak arası, ne soğuk ne sıcak. TDK 2005 TS. s. 912
- ılıkçıl** Ortalama 15 derece sıcaklıkta yaşayan bitki mezoterm. TDK 2005 TS. s. 912
- ılıklık** [ılıkma, ılıkman] İdare lambası. TDK DS. - VII s 2471
- ılıkma** [Bkz. ılıklik]. TDK DS. - VII s 2471
- ılıkmak (I)** [ılıkmak] 1. Kanı kaynamak, birini gönülden sevmek, âşık olmak. 2. Heveslenmek, imrenmek. TDK DS. - VII s 2471
- ılıkman** [Bkz. ılıklik]. TDK DS. - VII s 2471
- ılıktırmak** Isındırmak, meylettirmek, rağbet ettirmek. TDK TS. - III s 1944
- ılım** İstek ve tutkulara ölçülü davranma erdemi, ölçülülük, itidal. TDK 2005 TS. s. 912
- ılıma** Yılma, yatışma, sinme. TDK DS. - VII s 2471
- ılımaa** Ilık hale getirmek. GTS s. 119
- ılımak (I)** [ılışmak] Yavaş yavaş anlaşmaya yaklaşmak. TDK DS. - VII s 2471
- ılımak (II)** Yemeği sindirmek. TDK DS. - VII s 2471
- ılımak** Hafif ısınmak. TDK TS. - III s 1944
- ılıman** 1. Kaynak. 2. Suyun çağlamayan yeri. TDK DS. - VII s 2471
- ılıman** Sıcaklığı çok yüksek ve ya çok düşük olmayan. TDK 2005 TS. s. 912
- ılıman** Ilık, ılıkça. TDK TS. - III s 1944
- ılımanlık** [Bkz. ılımannık]. TDK DS. - VII s 2471
- ılımannık** [ılımanlık, ilimannih] Ilık (hava için). TDK DS. - VII s 2471
- ılımlıklı** Büyümesi, gelişmesi iyi olan. TDK DS. - VII s 2471
- ılımlı** 1. Düşünce, iş vb. aşırıya kaçmayan, ölçülü. 2. Siyasette aşırı görüşler arasında ortalama bir görüş savunan. TDK 2005 TS. s. 912
- ılımuk** [Bkz. ılıcak (I) -1]. TDK DS. - VII s 2471
- ılıncak (II)** [ılışık] Ilık (su). TDK DS. - VII s 2472
- ılısu** bk. Ilıca. TDK TS. - III s 1944
- ılış** Geçen, daha önceki. TDK DS. - VII s 2472
- ılışgan** Soğuk ve yapmacık bir tavırla gülen (kimse). TDK DS. - VII s 2472
- ılışıl** [ılışır] Geçen yıldan da önceki yıl. TDK DS. - VII s 2472
- ılışır** [Bkz. ılışıl] TDK DS. - VII s 2472
- ılışıyıl** [ılışıl] İki yıl önce. TDK DS. - VII s 2472
- ılışlamak (I)** Suyu ılıştırmak. TDK DS. - VII s 2472

- ılışlamak (II)** Bir şey parlamak, ılışdamak. TDK DS. - VII s 2472
- ılışma** Arsızca sırtarak gülme. TDK DS. - VII s 2472
- ılışmak** [Bkz. ılımak (I)]. TDK DS. - VII s 2472
- ılıştıkış** Çok kalabalık. TDK DS. - VII s 2472
- ılıtma** Sütün az pişmiş durumu. TDK DS. - VII s 2472
- ılıtmaa** Ilındırmak. GTS s. 119
- ılıkmak** [Bkz. ılıkmak (I) -1]. TDK DS. - VII s 2472
- ıllı (I)** [ılgı (I) -2, 3; ırhı (I)] 1. At sürüsü. 2. Koyun sürüsü. 3. Keçi sürüsü. 4. Keçi. 5. Koyun. 6. Damızlık kısarak. TDK DS. - VII s 2472
- ıllı (III)** Fidanlık. TDK DS. - VII s 2473
- ıllı (IV)** [Bkz. ılgı (II) -1]. TDK DS. - VII s 2473
- ıllı, (ıllı, yılka)** 1. Hayvan. 2. At sürüsü. TDK TS. - III s 1945
- ıllıkışma** Gün doğmadan önce görünen ilk ağartı, tan zamanı. TDK DS. - VII s 2473
- ıllık** [Bkz. ılık (I)] TDK DS. - VII s 2473
- ılman** Ilık. TDK DS. - VII s 2473
- ılmık** 1. Yeni bitmiş, filizlenmiş ekin. 2. Bitkilerdeki küçük kılçıklar. TDK DS. - VII s 2473
- ılpıdın** Haşlanmış yumurta. TDK DS. - VII s 2473
- ılcık** [Bkz. ılıcak (I) -1]. TDK DS. - VII s 2474
- ımık (I)** [ımıklık -1] 1. Az sıcak, ılık. 2. Bulutlu, durgun hava. TDK DS. - VII s 2474
- ımık (III)** [ımrığı (II)] Süt tadı veren taze ve tatlı yoğurt. TDK DS. - VII s 2474
- ımık (IV)** Bir çeşit diş hastalığı. TDK DS. - VII s 2474
- ımıklık** 1.[Bkz. ımık (I) -2] 2. Ilıklık. TDK DS. - VII s 2474
- ımımak** Ilınmak, ısınmak. TDK DS. - VII s 2474
- ımrğa (II)** Zamanından önce serpilip büyümüş. TDK DS. - VII s 2475
- ımrğamak** Acele etmek. TDK DS. - VII s 2475
- ımrığı (II)** [Bkz. ımık (III)] TDK DS. - VII s 2475
- ımişak** [Bkz. ımişik] TDK DS. - VII s 2475
- ımişik** [ımişak, imişik] Ilık (hava ya da su için). TDK DS. - VII s 2475
- ımiştirmek** [Bkz. ımitmek] TDK DS. - VII s 2475
- ımitmak** [ımiştirmek] Az ılıtmak. TDK DS. - VII s 2475
- ımız** Yeni mayalanmış süt. TDK DS. - VII s 2475
- ımmat** 1.Könelişen söz Raýat, garaşly. 2.Il, ýurt. Trkm. D. S. s. 783
- ımmıma** Su vb. şeyler ılınma. TDK DS. - VII s 2476
- ıncak (II)** Kara erik. TDK DS. - VII s 2477
- ıncalız** Turşusu yapılan bir tür küçük yaban soğanı. TDK 2005 TS. s. 912
- ıncık (II)** Ceviz. TDK DS. - VII s 2477
- ındız** Yaylalarda yetişen güzel kokulu bir çeşit ağaç. TDK DS. - VII s 2477
- ınğar** Dağ. TDK DS. - VII s 2477
- ıngıldana** Hasta diş etlerini kanatarak tedavi etmeğe yarayan bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2478
- ıntır** Birinin değeri her iki formda, uçmak, yukarı, acele. Sev. ESTY s.653
- ıpar, (ıpar yavşan, ıpar yavşanı)** Yavşan denilen güzel kokulu ot. TDK TS. - III s 1951
- ıpılak** [Bkz. ışılak (I)] TDK DS. - VII s 2479
- ıpılamak** [ıpıldamak -1] Parlamak, parıldamak. TDK DS. - VII s 2479
- ıpıldak** Parlaklık veren şey. TDK DS. - VII s 2479
- ıpıldamak** 1.[Bkz. ıpılamak]. 2. Hafif ışık titreyerek parıldamak. TDK DS. - VII s 2479
- ıpılık** Hafif ateş. TDK DS. - VII s 2479
- ıpitmak** Hafifçe yakmak, parlatmak. TDK DS. - VII s 2480
- ır (I)** Türkü, şarkı. TDK DS. - VII s 2480
- ır, (ıru, yıır)** Nağme, hava. TDK TS. - III s 1952
- ıracuk** Biraz uzak, uzakça. TDK TS. - III s 1953
- ıraf** [Bkz. ırafık (III)] TDK DS. - VII s 2480
- ırafık (I)** Ilık boru suyu. TDK DS. - VII s 2480
- ırağ** bk. Irak. TDK TS. - III s 1953
- ırağırak** Oldukça uzak, uzakça. TDK DS. - VII s 2480
- ırah** [Bkz. ırak]. TDK DS. - VII s 2480
- ırah** bk. Irak. TDK TS. - III s 1953
- ırahmah** Birini sürekli izlemek, ardını bırakmamak. TDK DS. - VII s 2481
- ırak (I)** Uzak. TDK 2005 TS. s. 913

- irak** [ırah, irag, irah, irak] Uzak. TDK DS. - VII s 2481
- irak, (irag, irah, yirak)** Uzak. TDK TS. - III s 1953
- iraklaşmak** [Bkz. iramak -1] TDK DS. - VII s 2481
- iraklık** Uzaklık. TDK DS. - VII s 2481
- iraksamak** [Bkz. iraksanmak]. TDK DS. - VII s 2481
- iraksanmak** [iraksamak, iraksımak, iraksınmak] Uzak sanmak. TDK DS. - VII s 2481
- iraksımak** [Bkz. iraksanmak]. TDK DS. - VII s 2481
- iraksınmak** [Bkz. iraksanmak]. TDK DS. - VII s 2481
- iralanmak** [Bkz. ıgıralanmak]. TDK DS. - VII s 2481
- iralaşmah** Ayrılmak. TDK DS. - VII s 2481
- iralmak** [Bkz. iramak -1]. TDK DS. - VII s 2481
- irama** Düğüne giden davetli topluluğu. TDK DS. - VII s 2481
- iramak** [iraklaşmak, ıralmak, iraşmak] 1. Uzaklaşmak, uzamak, ara açılmak. 2. Aradan fazla zaman geçmek. TDK DS. - VII s 2481
- iramak** Birini ýa-da bir zadı silkelap gımıldatmak, eýlak-beýlak itelemek, ýaykamak. Trkm. D. S. s. 786
- iramak, (yiramak)** Uzaklaşmak, ayrılmak, uzakta kalmak, uzamak. TDK TS. - III s 1959
- iratmak** [iratmag] Uzatmak, geciktirmek. TDK DS. - VII s 2482
- ırcaşmak** 1. Sırtış 2. Ağzını germek. Sev. ESTY s.663
- irgı-** 1. Atlamak. 2. Atılmak. 3. Atmak. Sev. ESTY s.662
- irgit- (IV)** 1. Atlamak. 2. Atlama yapmak. 3. Heyecanlandırmak. Sev. ESTY s.661
- ırık (IV)** Erken. TDK DS. - VII s 2485
- ırılmak (I)** [ıritmak] Ayrılmak, uzaklaşmak. TDK DS. - VII s 2486
- ırılmak** 1. Ayrılmak, uzaklaşmak, uzaklaşıp kaybolmak. 2. Yorulmak, yorgunluk duymak. TDK TS. - III s 1963
- ırılmak** Uzaklaştırmak. TDK DS. - VII s 2486
- ırım (I)** [irim (IV) -2] Gözün görebildiği kadar uzaklık. TDK DS. - VII s 2486
- ırımak (I)** Ayırmak. TDK DS. - VII s 2486
- ırit-** Atmak. Sev. ESTY s.660
- ırjay-** 1. Sırtıtmak. 2. Alay etmek. 3. Gülümsemek. 4. Çıkmak, ilerlemek. Sev. ESTY s.663
- ırkı (II)** Yonca. TDK DS. - VII s 2487
- ırılağan** Hanende, şarkı okuyan. TDK TS. - III s 1965
- ırlama** Teğanni. TDK TS. - III s 1965
- ırlamak (II)** 1. Şarkı, türkü söylemek. 2. Kendi kendine söylenmek. 3. Köpek saldırmadan önce hırlamak. TDK DS. - VII s 2487
- ırlamak** Yırlamak, türkü şarkı söylemek. TDK 2005 TS. s. 914
- ırlamak, (yırlamak)** Şarkı söylemek, teğanni etmek. TDK TS. - III s 1965
- ırlangeç** Küçük ve kokulu bir çeşit süs kavunu. TDK DS. - VII s 2487
- ırlanmak (II)** Türkü söylemek. TDK DS. - VII s 2488
- ırlaşmak** Beraberce şarkı söylemek. TDK TS. - III s
- ırlatmak** Terennüm ettirmek, şarkı söyletmek. TDK TS. - III s 1968
- ırlayıcı, (yırlayıcı)** Muganni, hanende, şarkı söyleyen. TDK TS. - III s 1968
- ırmacuk** Küçük ırmak. TDK TS. - III s 1969
- ırmak** 1. Nehir 2. Defne, körfez, koy. 3. Kanal. 4. Dağ geçidi. 5. Çamaşırılık. Sev. ESTY s.664
- ırmak (I)** 1. Uzaklaştırmak, ayırmak, kovmak. 2. Kapı, pencere vb. şeyleri açmak. 3. Sallamak, kıpırdatmak. 4. Yormak. TDK DS. - VII s 2488
- ırmak** 1. Birini bir zada mandırıp razı etmek, boyun etmek, öz tarafına çekmek. 2. Bir işi sıpdırman, goýbermân, gowşatman yerine ýetirmek. Trkm. D. S. s. 786
- ırmak** Çoğunlukla denize dökülen özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir. TDK 2005 TS. s. 914
- ırmak** 1. Ayırmak, cüda kılmak. 2. Ayrılmak, geçmek, uzaklaşmak. TDK TS. - III s 1969
- ırmaklık** Çamaşırhane. TDK DS. - VII s 2488
- ırmaşmak** Uzaklaşmak. TDK DS. - VII s 2488
- ırmık** Olgun meyve. TDK DS. - VII s 2488
- ırsay- (II a)** 1. Sırtıtmak. 2. Gülümsemek. 3. Açılmak 4. Düşmek, kurtulmak, dökülmek. 5. mec. Tümünü kaybetmek. (arsait- II b) Sev. ESTY s.663
- ırtay- (III)** Gülümsemek. Sev. ESTY s.663
- ıru** bk. Ir. TDK TS. - III s 1972
- ıscacuh** [Bkz. ıscacık]. TDK DS. - VII s 2489

- ıslamak (III)** Olgunlaşmamak. TDK DS. - VII s 2490
ıskın Çiğ yenilebilen yarım metre uzunluğunda bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2492
ıslağ Yaş, ıslak. TDK DS. - VII s 2492
ıslak (I) Peştemal. TDK DS. - VII s 2492
ıslak (II) Kendir ıslatmaya yarayan havuz. TDK DS. - VII s 2492
ıslak 1. Suya batırılmış üzerine su dökülmüş ve ya yağmurdan ıslanmış olan. 2. Herhangi bir nedenle yaşarmış, sulanmış. TDK 2005 TS. s. 916
ıslama 1. Sigara böreği biçiminde kesilmiş hamurları hindi suyunda pişirerek yapılan bir çeşit yemek. 2. Doğanmış ekmeği yağ ile sıcak su ya da et suyuyla sahanda pişirerek yapılan bir çeşit yemek. 3. Yumurta karıştırılmış yağlı suya ekmeğe doğranarak yapılan bir çeşit yemek. 4. Turşu. TDK DS. - VII s 2492
ıslanmak Zaýalanmak, dımjıkmak we ş. m. zararlı yakımsız ısı çıkmak, ısı bermek, kükemek. Trkm. D. S. s. 787
ıslatmak 1. Islak duruma getirmek. 2. argo Dayak atmak veya ağır hakarete bulunmak. 3. argo Mutlu bir olayı yeme içme ile kutlamak. TDK 2005 TS. s. 916
ıslatmak Bir kimseyi ağır sözlerle aşağılamak, onurunu kırmak. TDK DS. - VII s 2492
ısmak (II) Yağmur suyunu emen toprak sertleşmek TDK DS. - VII s 2492
ışmak (I) Dişlerini göstererek gülümsemek. TDK DS. - VII s 2496
ıvmak [ılıkmak (II)] Acele etmek. TDK DS. - VII s 2498

i-ı alternans kullanımı : Arkaik Türkçede I sesi olarak kelime ailesi kökü olan bu sesin yukarıda da bahsettiğimiz gibi henüz ayrışması, yani art ve ön damak sesi olarak gelişmesi tamamlanmış değildir. Bu süreç Orta Türkçeden beri süregelmekte ve halen devam etmektedir. Burada halen alternans olarak kullanılan örnekleri sıraladık.

- ı:z** 1. İz, eser, emare. 2. Basınç, tazyik. 3. Çizgi, sınır. 4. Yol, rah. 5. Gidiş, davranış, hareket. 6. Döl, zürriyet, nesil. Sev. ESTY s.646
ığım 1. Dert, hastalık, ağrı, sızı. 2. Felâket. TDK DS. - VII s 2456
ığıma Çocuklara aniden gelen öldürücü bir hastalık. TDK DS. - VII s 2456
ığımlı [ıgımlı, ığlı] Sürekli hastalıklı, dertli. TDK DS. - VII s 2456
ığımık [ıkımh, ıkıntı] 1. İshal hastalığı, dizanteri. 2. Peklik, kabızlık. TDK DS. - VII s 2456
ığlız İpliğin dolaşmaması için sarıldığı makara vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2457
ığrız Yün kumaş. TDK DS. - VII s 2458
ıhlız Bükülmüş ipliği çile yapmak için kullanılan tahta araç. TDK DS. - VII s 2460
ıkırcaklı [Bkz. ıkırcıklı]. TDK DS. - VII s 2462
ıkırcık (I) [Bkz. ikircik -2]. TDK DS. - VII s 2462
ıkırcık (III) Akşam karanlığı. TDK DS. - VII s 2462
ıkırcıkır Sözünde durmayan, döneke (kimse). TDK DS. - VII s 2462
ıkırcıklamak Şüpheli, belirsiz söz söylemek. TDK DS. - VII s 2463
ıkırcıklanmak [Bkz. ıkırcıkır etmek]. TDK DS. - VII s 2463
ıkırcıklı [ıkırcaklı, ikircikli] Şüpheli, açık olmayan, kararsız, karışık. TDK DS. - VII s 2463
ıl (I) Çok uzaktan görünebilen dağ. TDK DS. - VII s 2464
ıl (II) [Bkz. il (I)]. TDK DS. - VII s 2464
ılbız Zayıf, hastalıklı. TDK DS. - VII s 2464
ıldırçıyan At izi. TDK DS. - VII s 2465
ıldırğış İleri sürülen neden. TDK DS. - VII s 2465
ılemek (I) Meyve olgunlaşmadan dökülmek. TDK DS. - VII s 2466
ılerlek İleri. TDK DS. - VII s 2466
ılgar (V) Sıra. TDK DS. - VII s 2467
ılgara (II) Sürekli. TDK DS. - VII s 2467
ılgıdır (I) [ıldız (II), ılgıdı, ılgıdır, ılgıdır, ılgıdır, ılgıdır, ılgıdır (I), ılkıda, ılkıdır (I)] 1. İpliği çile yapmaya yarayan iki ucu çengelli tahta araç. 2. Çorabı genişletmeye ya da düzgün tutmaya yarayan tahta kalıp. 3. İp bükmeye yarayan çatal ağaç. TDK DS. - VII s 2467
ılgıdır (II) 1. Saf, ahmak. 2. Zayıf, sıksa. TDK DS. - VII s 2468

- ılgın (VI)** İnce. TDK DS. - VII s 2469
- ılgıtrınlık** İnce ve eğri bacaklı (kimse). TDK DS. - VII s 2469
- ılgız (I)** İplikleri çile yapmaya yarayan araç. TDK DS. - VII s 2470
- ılgı** Kuşku, işkil. TDK DS. - VII s 2470
- ılı** Zayıf, kansız. TDK DS. - VII s 2472
- ılık (III)** İplik bükmeye yarayan bir araç. TDK DS. - VII s 2471
- ılıka** Ağaç kabuğundan ya da kendirden yapılan organ, ip. TDK DS. - VII s 2471
- ılıntı** Çelimsiz, kuvvetsiz, zayıf (kimse). TDK DS. - VII s 2472
- ılız (I)** Zayıf. TDK DS. - VII s 2472
- ılız (II)** İplik sarmaya yarayan bir çeşit ağaç araç. TDK DS. - VII s 2472
- ilkıdır (II)** İnce. TDK DS. - VII s 2473
- ımrız** Hasta, çok zayıf bünyeli. TDK DS. - VII s 2476
- ınal- (IV)** 1. İnanmak. 2. Memnun olmak, neşelenmek. Sev. ESTY s.656
- ınam** Biriniñ ak yürekliliğine, doğrucılığına, ıhlashılığına ya-da bir zadıñ doğruluğuna, nâdogruluğuna bolan inanç, ıgıtbar, kepillik, garaıış. Trkm. D. S. s. 784
- ınam (II)** 1. İnanç, güven 2. Güven. Sev. ESTY s.656
- ınamdar** 1.İnam edip bolıyan, ınamı ödeyän, ınamlı, ınançlı, ınanjalı, berlen. 2. (Göçme manıda) Berk, tutanýerli, gayduwsız, ıgıtbarlı. Trkm. D. S. s. 784
- ınan-** İnanmak, güvenmek. Sev. ESTY s.655
- ınan- (III)** 1. İnanmak, emanet etmek. 2. İnanmak 3. Güvenmek 4. Emin olmak. Sev. ESTY s.656
- ınancan** Aydınlyan zada aňsatlık bilen ınanýan, tizlik bilen ınam bildirýän. Trkm. D. S. s. 784
- ınanmak** 1. İnam etmek, inanç bildirmek. 2.Bir zadıñ amala aşjagına bil bağlamak, arkaýın bolmak, göz ýetirmek. Trkm. D. S. s. 784
- ınaq** 1. Arkadaş. 2. Umut, inanç. 3. Sıgınak. 4. Sağ. 5. Vali. 6. Sempati. 7. Katkısız, saf. 8. Güzel. Sev. ESTY s.654
- ıncıkma (I)** Duraksama, kararsız olma. TDK DS. - VII s 2477
- ındallamak** Kararsız olmak, duraksamak. TDK DS. - VII s 2477
- ıñdarma** Gep l. dil. Birinin sözüne gidyen, her bir gepe ınanyan. Trkm. D. S. s. 785
- ıñez** Hastalıktan çok zayıflamış (kimse). TDK DS. - VII s 2477
- ıngılık** Kaygı, düşünce. TDK DS. - VII s 2478
- ıngılıp (I)** Çok zayıf. TDK DS. - VII s 2478
- ıngırız** [ıngırız] 1. Zayıf, cılız, hastalıklı. 2. Kolay geçmeyen fakat tehlikeli de olmayan bir çeşit hastalık. TDK DS. - VII s 2478
- ıngırızlamak** Yavaş yavaş zayıflamak, sağlığı bozulmak. TDK DS. - VII s 2478
- ıñırsınız** [ınızarı] Hastalığı iyiliğe yüz tutan. TDK DS. - VII s 2479
- ınkılış** Duraksama, kararsızlık, ikircim. TDK DS. - VII s 2479
- ıñraz** Hastalıktan işe yaramaz hale gelen (kimse). TDK DS. - VII s 2479
- ıntırkaly** Şüpheli, korkulu, karışık. TDK DS. - VII s 2479
- ırcı** Araba geçmesi için, ekili iki tarla arasında bırakılan sürülmemiş yer. TDK DS. - VII s 2483
- ırgetmek** Adamak, söz vermek. TDK DS. - VII s 2484
- ırık** 1. İşaret, gösterge. 2. Kader. 3. Mutluluk, saadet. 4. İstek 5. Ruh hali, hava, keyif. 6. Tavsiye, öğüt. Sev. ESTY s.665
- ıs** Açıklık, doğruluk. TDK DS. - VII s 2489
- ıscak (I)** [Bkz. ıscak (I)]. TDK DS. - VII s 2489
- ıscak (II)** [ıscaklık] Hamam. TDK DS. - VII s 2489
- ıscaklık** [Bkz. ıscak (II)]. TDK DS. - VII s 2489
- ışcak** [Bkz. ıscak (I)]. TDK DS. - VII s 2489
- ısgamak** Isını almak için burundan dem almak. Trkm. D. S. s. 787
- ısı** 1. Bir cismin uzamasına genleşmesine buharlaşmasına erimesine sıcaklığının artmasına bir iş yapmasına sebep olan fiziksel enerji hareket. 2. Doğal vücut sıcaklığı 3. Hastalığın etkisiyle ortaya çıkan vücut sıcaklığı. 4. Sıcaklık. TDK 2005 TS. s. 914
- ısı** Acı, yakıcı. TDK DS. - VII s 2489
- ıscak (I)** [ıccak (I), ıccak, ıscak (I), ışcak, ısı (I)] Sıcak. TDK DS. - VII s 2489
- ıscak (II)** [ıccak (II), ıscak dam, ısı dam, ısı (III), ıssı dam] Hamam. TDK DS. - VII s 2489
- ıscak, (ıssıcak)** 1. Sıcak. 2. Sıcaklık, hararet. 3. Hamam. TDK TS. - III s 1972
- ısdam** Hamam. TDK 2005 TS. s. 914
- ısı (I)** [Bkz. ıscak (I)]. TDK DS. - VII s 2490

- ısıık (III)** [Bkz. ısııcak (II)]. TDK DS. - VII s 2490
- ısııkerte** Termometre. TDK DS. - VII s 2490
- ısııl** Isı ile sıcaklıkla ilgili, termik. TDK 2005 TS. s. 914
- ısıın** Kalori. TDK 2005 TS. s. 914
- ısıınmak** 1. Sıcak duruma gelmek. 2. Üşümesini gidermek. 3. mec. Yadırgamaz olmak, hoşlanıır olmak, alışmak, benimsemek. 4. mec. Var olan gerginlik sona ermek. TDK 2005 TS. s. 915
- ısıırđanmak** 1. Is alıp ağtarmak, ısıını duymak, ısııgamak. 2. (Göçme manıda) Bir zat barada sır biljek bolmak, ısıırınjak bolmak. Trkm. D. S. s. 788
- ısııtın** Hardal. TDK TS. - III s 1975
- ısııtıcı** Bir nesnenin genellikle bir akışkanın sıcaklığını kullanmadan önce arttırmaya yarayan alet. TDK 2005 TS. s. 915
- ısııtma** Dial.söz.seret gızızırma(Medisina İniñi tikenekledip, üşedip, endamıñ gatu gızımaklığı bilen yüze çıkıyan kesel, ısııtma.) Trkm. D. S. s. 788
- ısııtma** 1. Sıtma. 2. Hastalık ateşı. TDK TS. - III s 1975
- ısııtmak** 1. Sıcak duruma getirmek. 2. mec. Çekici, olumlu, hoş bir duruma getirmek. TDK 2005 TS. s. 915
- ıslı** Yiti ısıı bolan, kükeýän. Trkm. D. S. s. 787
- ısnışık** Biri-birine bolan yakınlık, yürekdeşlik, dostluk. Trkm. D. S. s. 787
- ısnışmak** Biri-birine öwrenışdirmek, biri-birine yakın yürekdeş bolmak, dostlaşmak. Trkm. D. S. s. 787
- ısot** [ısotu, ıssıot, ıssot] 1. Biber. 2. Havuç. TDK DS. - VII s 2493
- ısotu** [Bkz. ısot] TDK DS. - VII s 2493
- ıssı- (II. ısı- ısıınmak. III. ıssın- IV ısıın-)** 1. ısıınmak. 2.dial. Yanık. 3. İyi durumda bulmak. 4. Aşk. 5. Katılmak. 6. Eriyik. (V ıssıg- Sıcak, ısıınmak) Sev. ESTY s.669
- ıssı (II. ısıı III. ısıı)** 1. Sıcak. 2. Humma, sıtma. 3. Çekici, alımlı. 4. Biber. 5. Hamam. 6. Yanma, yangın. Sev. ESTY s.668
- ıssı** Güyçli gızgın, gızın howa, jöwza. Trkm. D. S. s. 787
- ıssı** 1. Sıcaklık, hararet. 2. Sıcak. TDK TS. - III s 1979
- ıssıcak** bk. ısııcak. TDK TS. - III s 1982
- ıssılamak** ısısınıñ täsirini duymak, ıssı zararlı gızmak. Trkm. D. S. s. 787
- ıssılık** Howanıñ belli bir derejedäki gızgınlık. Trkm. D. S. s. 788
- ıssılık, (ıssılık)** 1. Sıcaklık, hararet. 2. Fazla harareten bedende çıkan sivilceler. TDK TS. - III s 1983
- ıssıot** [Bkz. ısot -1]. TDK DS. - VII s 2493
- ıssıq (V ısııq VI ısııq)** 1. ılık, sıcak. 2. Humma, sıtma. 3.mec. Sevgili, şirin. 4. Alkollü içecek. 5. Nokta. Sev. ESTY s.669
- ıssıtmak** ısııtmak, kızdırmak. TDK TS. - III s 1985
- ıssıyel** Samyeli. TDK DS. - VII s 2494
- ıssot** [Bkz. ısot -1]. TDK DS. - VII s 2494
- ışın-** 1. İnanmak. 2. Emin olmak. Sev. ESTY s.673
- ışın (II)** Güven, inanç. TDK DS. - VII s 2494
- ışın (II)** 1. İnanç. 2. Kuralcı. Sev. ESTY s.673
- ışınmak** Güvenmek. TDK DS. - VII s 2494
- ışıcacık** [ıscacuh] Sıcacık. TDK DS. - VII s 2494
- ışgın** [ıçgın, ıçkın -1, ışkın -1, 2] 1. Bir yıllık ağaç sürgünü. 2. Kayalık yerlerde ve dağlarda yetişen, yenilebilir bir çeşit ot. 3. Karabuğdaygillerden, hekimlikte kullanılan bir çeşit bitki, Rheum Polygonaceae. TDK DS. - VII s 2495
- ışgın** Botanika Köki peýdalanılıyan buyan görnüşli ösümlük. Trkm. D. S. s. 788
- ışgınlanmak** [Bkz. ışkınlamak]. TDK DS. - VII s 2495
- ışıldı** Çalı cinsinden sivri yapraklı bir ağaç. TDK DS. - VII s 2495
- ışığın** 1. Yapradı taflan yaprağına benzeyen, kabuğundan siyah boya yapılan ve ormanlarda yetişen, yabanî bir ağaç. 2. Çiçek ve meyve vermeyen, yapraklarının kenarı dikenli olup defneye benzeyen ve daha çok mezarlıklarda yetişen bir çeşit çalı. TDK DS. - VII s 2495
- ışığın** Kışın yapraklarını dökmeyen 3m boyunda yaprakları sivri dikenli beyaz çiçekli meyvesi parlak kırmızı renkli bir çalı türü. TDK 2005 TS. s. 918
- ıvga** Kaygı, işkil. TDK DS. - VII s 2497
- ıvgalanmak** Kaygıya, kuruntuya kapılmak, işkillenmek. TDK DS. - VII s 2497
- ıvgalı** 1. Kaygılı, işkilli. 2. İstekli, hevesli. TDK DS. - VII s 2498

ız 1.Adam ya da hayvan ayagının ve ş.m. yerde galdıran suratu, şekili. 2.Bir zadın tesiri netijesinde galan bellik, nışan, çalık. 3.Göç.m.Bir zatdan galan tesir, duygu. 4. Soñ, soñra, keyin. 5.Öñüñ tersi, arka tarap, gelen yeri. 6. (Göç. m.) Öy içeri, maşgala, nesil. Trkm. D. S. s. 779

ızarlamak 1. Bir zadın ızı bilen onı agtarmak, ızını yitirmän tapjak bolmak, ızlamak. 2. Birinin ızına düşmek, birini añtamak, nirede nâme iş edyändigini bilmek, yanamak. 3. Bir zadı barlamak, seredip derñap görmek. Trkm. D. S. s. 780

ızçı Birini ya da bir hayvanı ızı boyunca tanap bilyen adam, ızı boyunca ızarlap tapıp biliji. Trkm. D. S. s. 781

ızgıderli Biri-birinin ızından bolup duran, ızlı-ızına, üzlüksüz, hemişe, elmidama. Trkm. D. S. s. 781

ızısüre Birinin ya da bir zadın, işiñ, hareketin ız yanından, ızı bilen. Trkm. D. S. s. 781

ızkı Iz tarapdaki, art tarapkı, soñundaki. Trkm. D. S. s. 780

ızlık Çizgi. TDK DS. - VII s 2499

ızsız Iz-toz galdırmadık, ızı bolmadık. 2. Soñı, ahırı yok. Trkm. D. S. s. 780

ı sesi : Arkaik Türkçede ı sesi olarak kelime ailesi kökü olan bu sesin yukarıda da bahsettiğimiz gibi henüz ayrışması yani art ve ön damak sesi olarak gelişmesi tamamlanmış değildir. Ancak, günümüzde artık art damak düz dar sesi olarak kullanılan ı sesi kelime ailesi kökü oluşturmaya başlamıştır.

Islaklık, nem, sıklık, daralma, kıştırma, uzaklık, sıcaklık kavramları ve bu kavram çerçevesinde kelimeler türetir. Bugün için sayısı az da olsa gelişmekte olan bir ses olduğu açıkça görülmektedir.

ıbalanmak Nemlenmek. TDK DS. - VII s 2454

ıbı 1. Sinsi, kurnaz. 2. Sağır ve dilsiz. TDK DS. - VII s 2454

ıbılık Çay dönemeçlerinde balıkların sığındığı yer. TDK DS. - VII s 2454

ıbilman 1. Serseri. 2. Yaramaz. TDK DS. - VII s 2454

ıblık (I) 1. Erkekliği olmayan, hadım. 2. Enenmiş horoz. TDK DS. - VII s 2454

ıblık Enenmiş hayvan. TDK TS. - III s 1933

ıçgırmak Alçalmak. TDK TS. - III s 1933

ıçkınmak 1. Şaşırtmak. 2. Kurtulmak. TDK DS. - VII s 2455

ıçqın- 1.Yok olmak, kaybolmak. 2. Kaçmak. 3. Atmak. 4. Başsız (nadsadit). 5. Kıymak. 6. Çiçeklenemek. 7. Harika. Sev. ESTY s.672

ıgal 1. Nem, sıkıntı 2. Yağış. Sev. ESTY s.645

ığ Duman. TDK DS. - VII s 2456

ığal Topraktaki yaşlık, nem. TDK DS. - VII s 2456

ığış Çok yemek nedeniyle olan mide şişkinliği. TDK DS. - VII s 2457

ığlama Üzüm bağı karıklarında sırtların en yüksek yeri. TDK DS. - VII s 2457

ığlamak Kesilmiş süt dibe çökmek. TDK DS. - VII s 2457

ığlık [ığılık, ığlık (II)] 1. Saman çuvalı.2. Küçük sepet. TDK DS. - VII s 2457

ıhtı (I) [ık -1, ıktı, ihtı] Rüzgâr ve yağmurun etki yapamadığı gizli, kuytu yer. TDK DS. - VII s 2461

ık 1.[Bkz. ihtı (I)]. 2. Havasız, karanlık ve tekin olmayan (yer). TDK DS. - VII s 2461

ık 1.Yelin ugrı. 2.Cayın, hayatın ve ş.m yel, şemal degmeyen tarapı Trkm. D. S. s. 781

ıkdırmak 1. Bir zadı yelin ugruna gidermek, şemala galgatmak, elpetmek. 2. (Göç.m.) Birini biker entetmek, biderek ere entetmek, gapı gapı gezdirmek. Trkm. D. S. s. 781

ıkgın Yelin ıgına yıgnanan mayda saman. Trkm. D. S. s. 781

ıklamak Yelden sova durmak, yelden gizlenmek, özünü ik yere çekmek. Trkm. D. S. s. 782

ıklığ bk. İklik. TDK TS. - III s 1934

- ılamaz** Yaramaz. TDK DS. - VII s 2464
- ıldızsız** Çirkin, sevimsiz (kimse). TDK DS. - VII s 2466
- ılgım** [ılgıt (I), ılkım -2, ılkıt] 1.[Bkz. ılgın (V) -1] 2. Göz erimi, ufuk. 3. Belli belirsiz (görünme için). TDK DS. - VII s 2468
- ılgım** Çölde uzaktan su gibi görünen ışık yansıtmacı, yalgın, pusu, serap. TDK 2005 TS. s. 912
- ılgım** bk. ılgımsalgım. TDK TS. - III s 1940
- ılgın (IV)** Belli belirsiz, çok hafif. TDK DS. - VII s 2469
- ılgın (V)** [ılga (I) -1, 2; ılgam, ılgım -1, ılgır (I), ılgam, ılgıt (I), ılkım -1] 1. Serap. 2. Hayal. 3. Yazın güneş ışığının yerde yansmasıyla görülen titrek pırıltı. TDK DS. - VII s 2469
- ılgır (I)** [Bkz. ılgın (V) -1]. TDK DS. - VII s 2469
- ılgız (II)** İşsiz güçsüz, boş gezen. TDK DS. - VII s 2470
- ılhanat** Nejis, yigrenji, pis. Trkm. D. S. s. 783
- ılı (II)** Korkunç. (* Milas -Mğ.). TDK DS. - VII s 2470
- ılı (III)** Sevimsiz. (* Milas -Mğ.). TDK DS. - VII s 2470
- ılkı (II)** Kuytu yer. TDK DS. - VII s 2472
- ılkılık** Keçi sürüsünün sığındığı gölgelik yer. TDK DS. - VII s 2473
- ılkım** 1.[Bkz. ılgın (V) -1]. 2.[Bkz. ılgım -2]. 3.[Bkz. ılgım ılgım (II)]. TDK DS. - VII s 2473
- ılkımak (III)** Serap görünmek. TDK DS. - VII s 2473
- ılkınlık** Batakılık. TDK DS. - VII s 2473
- ılkıt** [Bkz. ılgım -3]. TDK DS. - VII s 2473
- ımrıgaz** 1. Seyretmekten hoşlanan, meraklı. 2. Kendini ilgilendirmediği halde bilgicilik taslayan. 3. Gereksiz, hoşlanılmayan (kimse). TDK DS. - VII s 2475
- ımlık** [ımnık] 1. Enenmiş hayvan. 2. Enenmiş horoz. 3. Husyesiz doğan hayvan. TDK DS. - VII s 2476
- ımnık** [Bkz. ımlık -2]. TDK DS. - VII s 2476
- ınak (II)** Sığırların toplandığı yer. TDK DS. - VII s 2477
- ındır** 1. Ahır. 2. Harman. 3. Patates bahçesi. 4. Ambar. Sev. ESTY s.656
- ındır** Harman yeri. TDK DS. - VII s 2477
- ıremik** [ıremik] Boyunduruğa koşulan kısır dişi manda. TDK DS. - VII s 2483
- ırg** [ırgın (II)] Talih, şans. TDK DS. - VII s 2483
- ırgıncak** Ağıl kapısı. TDK DS. - VII s 2485
- ırhı (I)** [Bkz. ılkı (I) -1]. TDK DS. - VII s 2485
- ırhısa** Şans, uğur. TDK DS. - VII s 2485
- ırık (II)** [ırk (II)] Şans, uğur. TDK DS. - VII s 2485
- ırışgan** Birini imrendirme, nispet. TDK DS. - VII s 2487
- ırtın II** 1. Ahır. 2. Örs. Sev. ESTY s.657
- ıs-** 1. Ovmak. 2. Pürüzsüz hale getirmek. 3. Kamçı. Sev. ESTY s.667
- ısı (II)** Sessiz. (-Uş.) TDK DS. - VII s 2490
- ısı (V)** Ağzından kolay laf alınmayan, sıkı ağızlı. TDK DS. - VII s 2490
- ısılak (I)** [Bkz. ıslak (I)]. TDK DS. - VII s 2490
- ısılık (II)** Boş laf. TDK DS. - VII s 2490
- ısılık (III)** [ıskılık] Islık. TDK DS. - VII s 2490
- ısılmak (I)** Dişler birbirine kenetlenmek, açılmamak. TDK DS. - VII s 2490
- ısımak** Kırmak. TDK DS. — VII s 2490
- ısır-** 1. İsrirmek. 2. Dişlerle tutmak. 3. Kemirmek. 4. Kesmek. 5. Yanık. 6. Var. 7. Arkasından konuşmak. Sev. ESTY s.671
- ısıran** [ısgıran -1, 2; ısıranı -1, 2; ısırgan -1, 2; ıskaran -1, 2; ıskıran -1, 2, 3; ısrın -1, 2, 3; ısranı, ıstıraç (II), ıstirani, ıhsiran, ıkseren, insiran, isiran, isirani, ıskıran -1, 2; ıstiran, ıstirani, iyseran, iysiran] 1. Teknelerdeki hamuru kazımaya yarayan araç. TDK DS. — VII s 2490
- ısıranı** 1.[Bkz. ısıran -3]. 2.[Bkz. ısıran -4]. TDK DS. — VII s 2491
- ısırga** 1. Seret gulakhalka(Ayal maşgalaların gulagından dakınyan bezeg şayi, ısırga, teneçir.) 2. Dialektal söz. Bezeg için burna dakılan tegelek kümüş halka. Trkm. D. S. s. 788
- ısırga** Küpe. TDK DS. — VII s 2491
- ısırgan** 1.[Bkz. ısıran -2] 2. [Bkz. ısıran -3]. TDK DS. — VII s 2491
- ısırgan** ısırganıllardan her tarafı sert tüylerle kaplı tüyleri kırıldığında karınca asidi denilen çok kaşındırıcı bir madde çıkartan bir ot. TDK 2005 TS. s. 915
- ısırganlık** Tabakhanelerde derilerin kireçlendiği yer. TDK DS. — VII s 2491

- ısırgı (I)** 1. Ağızda kaşıntı ve kabarcıklar yapan, perhizle giderden bir çeşit hastalık. 2. Hastalık nedeniyle yapılan perhiz. 3. Hastalığın yaptığı titreme, ürperme, ateş. TDK DS. — VII s 2491
- ısırgı (II)** Isırgan otu. TDK DS. — VII s 2491
- ısırgan** İsilik. TDK 2005 TS. s. 915
- ısırgu** Sivilce, ergenlik. TDK DS. — VII s 2491
- ısırm** Saçta pişirilen doğranmış yufka üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yapılan yemek. TDK DS. — VII s 2491
- ısırmak** 1. Dişleri arasına alıp sıkmak. 2. Dişleriyle koparmak. 3. Rüzgar sert esmek. 4. Kumaş dalamak. TDK 2005 TS. s. 915
- ısırmuk** Isırılmış, dişlenmiş şey. TDK DS. — VII s 2491
- ısız** bk. İsiz. TDK TS. - III s 1976
- ısız** Issız, tenha. TDK DS. - VII s 2491
- ıslık** 1. Dudakların büzülerek ve ya parmağın dil üzerine getirilmesiyle çıkarılan ince ve tiz ses. 2. Bir şeyin çıkardığı ince ve tiz ses. TDK 2005 TS. s. 917
- ıslıkçı** Beyaz kanatlı, kırmızı başlı, bacaklarında siyah lekeler olan bir çeşit yabanî ördek. TDK DS. - VII s 2492
- ısmak (I)** Kısmak, sıkmak, kıvrırmak, büzmek. TDK DS. — VII s 2492
- ısmak (IV)** Ağzını sımşık tutmak. TDK DS. - VII s 2492
- ısmık** [ımsık (I) -1, ımzık (I) -2, ısmuk -1, ısnık] 1. Sessiz, utangaç, sıkılğan, az konuşan (kimse). 2. Ahmak, budala. 3. Toy. TDK DS. - VII s 2493
- ısmırlık** Ekmek artığı. TDK DS. — VII s 2493
- ısmuk** 1.[Bkz. ısmık -1]. 2. Sinsi. TDK DS. - VII s 2493
- ısnık** [Bkz. ısmık -1]. TDK DS. - VII s 2493
- ısrın** 1.[Bkz. ısıran -1]. 2. [Bkz. ısıran -2]. 3. [Bkz. ısıran -3]. 4. Üvendirinin ucunda çakılı olan ve sabanın çamurunu sıyırmaya yarayan demir. TDK DS. — VII s 2493
- ısrırgı** Trachoma benzer bir çeşit göz hastalığı. TDK DS. — VII s 2493
- ıssız** 1. Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan tenha. 2. Yalnız kimsesi olmayan. 3. Tenha bir durumda. TDK 2005 TS. s. 918
- ıstırğa** Çalılarla, taşlarla çevrilmiş üstü açık ağıl. TDK DS. — VII s 2494
- ışalak** Parlak, ışıldayan. TDK TS. - III s 1985
- ışanlamak** Şafak vakti hava aydınlanmak. TDK DS. - VII s 2494
- ışdın** [ıştın] Aydınlik. TDK DS. - VII s 2494
- ışgalanlamak** Bir zadıñ jaýrığından seretmek, ýarıkdan garamak, ışıklamak, ışlamak. Trkm. D. S. s. 788
- ışı-** “ovmak” cm. ısı-. Sev. ESTY s.674
- ışı-** 1. Pırıldamak. 2. Tutuşturmak. Sev. ESTY s.674
- ışık (I)** [Bkz. ışıklık (I)]. TDK DS. - VII s 2495
- ışık (I), (ışıklık)** 1. Demir başlık, miğfer. 2. Parlak, güzel yüzlü. 3. Aydınlik, ziya. TDK TS. - III s 1986
- ışık (II), (ışık mezhep)** Bektaşî dervişi. TDK TS. - III s 1988
- ışık** 1. Cisimleri görmeyi renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk. 2. Bir yeri aydınlatmaya yarayan araç. 3. Elektrik. 4. Resim sanatında ışıklı parlak yer. 4. mec. Mutluluk, sevinç veya zekâdan doğan, özellikle yüzde ve gözlerde beliren parıltı. 5. mec. Yol gösteren, aydınlatan kimse, düşünce, eser vb. TDK 2005 TS. s. 918
- ışık** 1.Sığınak, barınak 2.rüzgardan korunaklı yer 3.sessiz, sakin 4.gizli. Sev. ESTY s.675
- ışık** 1.Ýağtılık, şöhle. 2.Đaş-töweregi ýatıldýan şöhleli energiýa, çıra. Trkm. D. S. s. 788
- ışıkça** Işık veren araç, mum, lamba, vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2495
- ışıklama** Küçük pencere. TDK DS. - VII s 2495
- ışıklamak** Birine ýa-da bir zada ogrınça, ışgalañdan we ş. m. seretmek. Trkm. D. S. s. 788
- ışıklı (II)** El tezgahında seyrek dokunan bez. TDK DS. - VII s 2495
- ışıklık (I)** [ışık (I)] Eşik. TDK DS. - VII s 2495
- ışıklık (II)** Pencere. TDK DS. - VII s 2495
- ışıklık (III)** 1. Üzerine lamba konan masa. 2. Aydınlanmaya yarayan kuru çam parçası. TDK DS. - VII s 2495
- ışılak** [Bkz. ıslık (I)]. TDK DS. - VII s 2495
- ıslak (I)** [ıplak, ıslık (I), ıslak, ıslık (I)] Parlak. TDK DS. - VII s 2495
- ıslak (II)** [ııldak (II), ıslak (II)] Göz. TDK DS. - VII s 2495
- ıslak (III)** Temiz. TDK DS. - VII s 2496
- ıslak (IV)** Geniş ve oval yapraklarının bir yüzü parlak olan bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2496

- ışılak (V)** Rugan. TDK DS. - VII s 2496
- ışılak** Parıltı. TDK 2005 TS. s. 919
- ışılamak (I)** [ışılmak] Parlamak. TDK DS. - VII s 2496
- ışılamak (II)** Şenlenmek, neşelenmek. TDK DS. - VII s 2496
- ışılamak** [Bkz. ışkalamak]. TDK DS. - VII s 2494
- ışılamak, (ışalamak, ışılaşmak, ıslamak)** Işıldamak, parıldamak, lemean etmek. TDK TS. - III s 1989
- ışılattmak** [Bkz. ışkırtmak]. TDK DS. - VII s 2496
- ışılböce** [ışılböceği, ışılböcü, ışıldakböcü, ışıldayıkböceği, ışılakböce] Ateşböceği. TDK DS. - VII s 2496
- ışılböceği** [Bkz. ışılböce]. TDK DS. - VII s 2496
- ışılböcü** [Bkz. ışılböce]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldadmak** Parlatmak. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldak (I)** 1. Parlayan, ışıldayan. 2. Elektrikli cep feneri. 3. Projektör. 4. Mücevher. 5. Para. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldak (II)** [Bkz. ışılak (II)]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldak (III)** Yakamoz. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldak** 1. Karanlıkta bir hedefi aydınlatmak için kullanılan dar, uzun bir ışın demeti çıkaran ışık kaynağı, projektör. 2. Parlayan ışıltı. TDK 2005 TS. s. 920
- ışıldakböcü** [Bkz. ışılböce]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldayıkböceği** [Bkz. ışılböce]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıldırık** Sazlık yerlerde biten, geniş yapraklı, yeşil bir bitki. TDK DS. - VII s 2496
- ışılğı** [ışılık, ışıttın, ışlak (III)] 1. Ateş, lamba vb. şeylerden gelen ışık. 2. Lamba. TDK DS. - VII s 2496
- ışılık** [Bkz. ışılgı -2]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıltı** [ışınlık] Parlaklık, aydınlık. TDK DS. - VII s 2496
- ışıltı** 1. Hafif ışık, ışıttı, parıltı. 2. Bir şeyin ışıldarken saçtığı ışık. TDK 2005 TS. s. 920
- ışımak (II)** [Bkz. ışınlamak]. TDK DS. - VII s 2496
- ışımak** 1. Işınlanmak, aydınlanmak. 2. Işık saçmak. TDK 2005 TS. s. 920
- ışımak** 1. Işık vermek, ışığını göstermek, parıldamak. 2. Aydınlanmak. TDK TS. - III s 1991
- ışın** 1. Bir ışık kaynağından çıkarak her yöne yayılıp giden ışık demeti, şua. 2. Işın etkin özdeklerin saçtıkları alfa,beta,gama ışınlarından her biri. TDK 2005 TS. s. 920
- ışınım** 1. Işın veya tanecik yayımı, ışıma, radyasyon. 2. Uzayda yayılan bir dalgayı oluşturan öğelerin bütünü, ışıma, radyasyon. TDK 2005 TS. s. 920
- ışınlamak** [ışımak (II)] Aydınlanmak. TDK DS. - VII s 2496
- ışınlamak** 1. fiz. Bilim kurguya göre ışın gücüyle bir varlığı, atomlara ayırarak görünmez duruma getirmek veya atomlarını birleştirerek bir varlığı yeniden oluşturmak. 2. fiz. Virüslerden başka mikroorganizmaların, özellikle mikropların bulaşmasını azaltmak amacıyla yiyecek maddelerini hafif iyonlaştırıcı ışınlarla tutmak. 3. mec. Bir şeyi bir yerden başka bir yere hızla göndermek. TDK 2005 TS. s. 920
- ışınlık** [Bkz. ışıltı]. TDK DS. - VII s 2496
- ışıtım** İçine yağ konularak ucundaki fitil sayesinde ışık elde edilen kandil. TDK 2005 TS. s. 921
- ışıttın** [Bkz. ışılgı -2]. TDK DS. - VII s 2497
- ışıtımak** Parlatmak. TDK TS. - III s 1991
- ışkır-** 1.İslık çalmak. 2. Sızlanmak. Sev. ESTY s.674
- ışkırtmak** [ışılattmak] Birine bir konuyu çıttlatmak. TDK DS. - VII s 2497
- ışlak (I)** [Bkz. ışılak (I)]. TDK DS. - VII s 2497
- ışlak (II)** [Bkz. ışılak (II)]. TDK DS. - VII s 2497
- ışlak (III)** [Bkz. ışılgı -2]. TDK DS. - VII s 2497
- ışlakböce** [Bkz. ışılböcê]. TDK DS. - VII s 2497
- ışlamak** [Bkz. ışılmak (I)]. TDK DS. - VII s 2497
- ışlamak** Seret ışıklamak. Trkm. D. S. s. 788
- ışmar** El, göz ya da baş ile yapılan işaret. TDK DS. - VII s 2497
- ışnaklanmak** Açılmak, yağılmak (yüz, göz, keşp barada). Trkm. D. S. s. 788
- ışnaklı** Yağtı, açık, sıpaýı. Trkm. D. S. s. 788
- ışşığ** Işık. TDK DS. - VII s 2497
- ışşınık** Aydınlık. TDK DS. - VII s 2497
- ışttınmak** Konuşmak, güürtü yapmak. TDK DS. - VII s 2497

ıstınnamak Sesini çıkarmamak. TDK DS. - VII s 2497
ıstırıcı Muhbir, Jurnalci. GTS s. 119
ıstırmaa Birini şikayet etmek, ihbar etmek. GTS s. 119
ızga:r 1. Yaş, nem 2. Ayaz, soğuk. 3. peren. Sertlik, şiddet. Sev. ESTY s.648
ızgar Toprakda, hovada, jayda ve ş.m bolyan nem, çığ, zey. Trkm. D. S. s. 780

i sesi: I sesi Arkakik sesinin ön damak ince söylenişi olan **i** sesi **ı** art damak kalın söylenişi ile her ne kadar alternans kullanımında olsa da **ı** kalın art damak söylenişine göre daha fazla kullanımı olduğu, **ı** sesine göre artık müstakil bir kelime ailesi kökü olarak kullanılmaya başlandığı örneklerde görülmektedir.

Gelişimini tamamlamış **a** ya da **e** sesi gibi müstakil bir **i** kelime ailesi kökü olarak ele almadığımız **i** sesi **I** ortak arkaik vokalinin ikinci başlığı olarak ele aldık.

i sesi **ı** sesinin alternansı olarak kullanılması dışında Oğuz Grubunda aşağıdaki hallerde karşımıza çıkar.

i sesi : Bu ses tabiat taklidi ve hayret, nida, şaşkınlık belirttiği hallerde kelime ailesi oluşturan ve Arkaik I sesinden gelmeyen müstakil bir sestir. Kelime ailesi kökü olarak kullanılmaz.

i, (iy) (I) Ey. TDK TS. - III s 1994
ibi (IV) [i] 1. Şaşma bildirir ünlem. 2. Kaz gütmeye ünlemi. TDK DS. - VII s 2501
idim (II) Bozuk, biçimsiz kılık. TDK DS. - VII s 2507
iğez (II) Bataklık yerlerde, su kenarlarında, ekin tarlalarında bulunan sinek gibi küçük böcek. TDK DS. - VII s 2510
iğilce (II) [iğilcen (I)] Yazın eşeklerin burnuna kaçan küçük bir çeşit sinek. TDK DS. - VII s 2510
iğilemek (I) Tosun böğürmek. TDK DS. - VII s 2510
iğindirik Hayvanlarda kabızlık yapan hastalık. TDK DS. - VII s 2510
iğirik Buruntulu ishal, dizanteri. TDK TS. - III s 2019
iğirmek (I) [iymek (I)] Basur, dizanteri, kanlı ve sancılı iç sürgünü. TDK DS. - VII s 2510
iğirmek (II) [iymek (III)] 1. İkmak. 2. Zahmet çekmek. 3. Midesi bulanmak. TDK DS. - VII s 2510
iğirmek İkmak. TDK TS. - III s 2019
iğize 1. Geçimsiz, huysuz. 2. Hastalık sonrası yapılan titizlik, mızımlık. TDK DS. - VII s 2510
iğlü Dertli, gamlı. TDK TS. - III s 2020
iğmek (II) Fena koku çıkarmak. TDK DS. - VII s 2512
iğrenç İnsanlarda iğrenme duygusunu uyandıran, tiksindiren, müstekreh. TDK 2005 TS. s. 939
iğrenen Her şeyden iğrenen. TDK TS. - III s 2022
iğrenmek 1. Bir şeyi tiksindirici bulmak, istikrah etmek. 2. Aşağılık, bayağı bulmak, hoşlanmamak, nefret etmek. TDK 2005 TS. s. 941
ih İnleme sırasında çıkan ses. TDK TS. - III s 2022
ih Gülüp alay etme ünlemi. TDK TS. - III s 2022
iirenç İğrenç. GTS s. 120
iirendirmee İğrendirmek. GTS s. 120

- iirenmee** İğrenmek. GTS s. 120
imez Mızımız. TDK DS. - VII s 2535
imirik Yarı uyur yarı uyanık olan (kimse). TDK DS. - VII s 2536
imirmek [imir uyanık olmak] İçi geçmek, yarı uyur yarı uyanık olmak. TDK DS. - VII s 2536
ingâ,ingâ-ingâ Körpe uşağların ağlamağ sesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
ingildemek İnlmek. TDK DS. - VII s 2542
ini (II) [iniini] Şaşma bildirir ünlem. TDK DS. - VII s 2543
îni, (I) (iñü) İnilti. TDK TS. - III s 2084
inildemek 1. Belk ağrı, eziyyet, ruhi iztirab ve s. neticesinde yavaşca, ağlar kimi hezin, ses çıkarmağ. 2. Meruz galdığı bir hadisenin veya veziiyeti ağırlığından sızıldayıb şikayetlenmek, ruhdan düşmek. 3. Hezin yanıglı muziği, neğme sesi haçkında. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 320
iñildemek İnlmek. TDK TS. - III s 2084
inildeşmek İnildemek, inil sesi çıkarmağ, yazıg-yazıg melemek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 321
inildetmek İnildemesine sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 321
inilemek Hayvan yem yerken samanın irisini ayırmak. TDK DS. - VII s 2543
iñilemek İnlmek, sızlanmak. TDK TS. - III s 2084
inilti İnlme sesi, hezin, yanıglı ses. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 321
iniltili İniltili ile dolu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 321
iñirdi Birine bildirilyân yürege düşgünç nâgilelik, teýene, iğenç. Trkm. D. S. s. 342
inirti Homurtu, homurdanma. TDK TS. - III s 2085
İñile- 1. İnlmek, sızlamak 2. Eziyyet çekmek. Sev. ESTY s.366
inlemek 1. Acı, üzüntü belirtten kesik sesler çıkarmak, inildemek. 2. Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 971
iñlemek İñildili ses çıkarmak, iñildili ses etmek, iñremek, iñrenmek. Trkm. D. S. s. 342
inlemek İlk eşgin yuğu tek çekildi göye;könlüöün sazında inledi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 322
inneme Acı ile sızlanmak, inlemek. TDK DS. - VII s 2544
innemek (II) Bağırmaq. TDK DS. - VII s 2544
iñremek Çınlamak, ses vermek. TDK TS. - III s 2085
işegen Çok işeyen. TDK TS. - III s 2112
işek (III) [işemik, işemük, işenik, işeyh] Sidik. TDK DS. - VII s 2562
işemee İşemek. GTS s. 123
işemek İdrar torbasında biriken sidigi dışarı atmak, çiş yapmak. TDK 2005 TS. s. 996
işemik [Bkz. işek (III)]. TDK DS. - VII s 2562
işemük [Bkz. işek (III)]. TDK DS. - VII s 2562
işenik [Bkz. işek (III)]. TDK DS. - VII s 2562
işenmee Bk. İşemee. GTS s. 123
işetmee İşetmek. GTS s. 123
işeyh [Bkz. işek (III)]. TDK DS. - VII s 2562

#b>Ø>i: Daha çok **bir+le > bile** edatının kelime başında **#b** sesinin **Ø** düşerek **ile** şeklinde söylenmesi sebebiyle kelime başı vokali gibi görülen bu ses, kelime ailesi oluşturan kök ses değildir. Aşağıdaki örneklerde görülür.

- ile** 1. Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz. 2. Bazı soyut adlara getirildiğinde “... olarak, ... bir biçimde” anlamında durum zarfları oluşturan bir söz. 3. Cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz. TDK 2005 TS. s. 953
ile 1.Ek, son takı 2.Birlik, bağlaç. Sev. ESTY s.346
ile 1. İçin. 2. -e. TDK TS. - III s 2036

#e /é >i: Kelime başında **# e** ve **# é** seslerinin yanlarındaki **b/ g/ ğ/ y** gibi ünsüzler sebebiyle **>i** olarak söylenmesi sonucu kelime başı vokali görülen bu ses de

kelime ailesi oluşturan bir kök vokal değildir. Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi kullanılır.

i:l 1. Halk, el, cumhur. 2. İnsanlar, elemanlar. 3. Kabile, birlik. 4. Yabancı. 5. Devlet. 6. Egemenlik. 7. Konular. 8. Ülke, memleket, diyar. 9. Evren, felek, dünya. 10. Sürü, oğul, cem. 11. Ordu, leşger. Sev. ESTY s.339

i:lçi 1. Büyükelçi, elçi. 2. Haberci, müjdecî. 3. Dünür, görücü. 4. Yönetici, hükümdar. Sev. ESTY s.350

i:n 1. Genişlik, en. 2. Bir şeyin geniş tarafı. Sev. ESTY s.352

i:n- 1. İnmek, indirilmek, çökmek. 2. Düşmek, yıkılmak. 3. Oturmak, basmak. 4. Mola vermek. 5. İkincil anlam: sakin olmak. 6. Kapanmak. 7. Dalmak, gömülmek. 8. Rüya. 9. Tırmanmak. 10. Göstermek. 11. Çıkmak. 12. Yapmak. 13. Altın çıkarmak. 14. Gitmek, yürümek. 15. İbadet. 16. En düşük seviyede gitmek. Sev. ESTY s.353

i:nçe: 1. İnce, yufka. 2. Zayıf, arık, kötü. 3. Küçük, ufak, ince. 4. İnce. 5. Yüksek. 6. Çamaşır ipi. 7. İkincil anlam: sessiz. 8. Zayıf, güçsüz. 9. Zarif, nefis, enfes. 10. İkincil anlam: Teklif. 11. İnce, zarif. 12. Soylu, asil, kibar. 13. Nazik, ince. 14. İnce, bilge, akıllı. 15. Kesin, doğru, hassas. 16. Farklı, mükemmel. Sev. ESTY s.364

ice (II) İyice, adamakıllı. TDK DS. - VII s 2503

icimen Güzel. TDK DS. - VII s 2503

idiç Enenmiş at. TDK DS. - VII s 2507

idinmek Sahip olmak. TDK DS. - VII s 2507

idinmek bk. Edinmek. TDK TS. - III s 2011

idirtmek İnek sütünü indirsin diye buzağıya emiyormuş gibi yaptırmak. TDK DS. - VII s 2507

idiş (I) 1. Enenmiş insan ya da hayvan. 2. Zayıf at. TDK DS. - VII s 2507

igi İyi. TDK DS. - VII s 2508

iginnmek Seret çıkılmak. Trkm. D. S. s. 330

iğdiç 1. Burulmuş hayvan. 2. Erkek at. TDK DS. - VII s 2509

iğdin [idil, idin] Bozuk, cılk yumurta. TDK DS. - VII s 2509

iğdir (I) [iğdiş (II)] Hastalıklı, cılız, çok zayıf. TDK DS. - VII s 2509

iğdir (III) Büyük. TDK DS. - VII s 2509

iğdiş (I) Bir çeşit küçük armut. TDK DS. - VII s 2509

iğircinlik İşkıl. TDK DS. - VII s 2510

iğseri bk. Eğseri. TDK TS. - III s 2022

iğsik Az, eksik, noksan. TDK DS. - VII s 2513

iğşimik Kaymağı alınmış süttten yapılan peynir. TDK DS. - VII s 2513

ihilemek Toprağı iki kere sürmek. TDK DS. - VII s 2513

ii İyi. GTS s. 119

iiilenmee İyileşmek, sağlığına kavuşmak. GTS s. 120

iiileştirmee İyileştirmek, tedavi etmek. GTS s. 119

iiilik 1) İyilik, 2) Sağlık, 3) Mutluluk, başarıllık, Teminat altına alma. GTS s. 120

iiilikçi İyilik yapan, iyilik seven. GTS s. 120

iiisilmee Eksilmek. GTS s. 120

iiisiltme Eksiltmek. GTS s. 120

iiisinmee İisilmee. GTS s. 120

iiışı 1) Ekşi, 2) Yeşil, olgunlaşmamış, ham. GTS s. 120

iiişime Ekşimek. GTS s. 120

iiişimik Süttten yapılan bir yiyecek. (Çökelek) GTS s. 120

iiişimsi Ekşimsi. GTS s. 120

iiişitmee Ekşitmek. GTS s. 120

ikdü bk. Ekti. TDK TS. - III s 2022

ikelmek Heyecana kapılarak, onursuzca bir işi yarım bırakmak. TDK DS. - VII s 2514

iki 1. Birden sonra gelen eded. 2. Bir neçe, çoğ az menasında. 3. Bés ballı sistemi şağırdin, telebinin müveffegiyyetini gösteren nömre. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307

iki 1. Birden sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 2 ve II rakamlarının adı. 3. sf. Birden bir artık. TDK 2005 TS. s. 946

iki 2 sifrinin adı ve onun mukdarı. Trkm. D. S. s. 333

iki İki. GTS s. 120

- İki:** 1. İki. 2. İki rakamı. Sev. ESTY s.337
- ikiyağzlı** Her iki tarafı kesen iki tiyisi olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- ikibaşlı** 1. İki başı olan. 2. İki başı olan. 3. Her iki taraf için, hem o tarafa, hem bu tarafa. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- ikibentliler** Kiseli memeli hayvanlı ailesinden kiseli sıçanlar fesiyesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikibir** İki-iki, cüt-cüt. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikibüküm** Kambur. TDK DS. - VII s 2514
- ikicanlı** Hamile boya dolu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ikicanlı** Kırmızı toprakla karışık kumlu yer. TDK DS. - VII s 2514
- ikicanlılıg** Hamile olma. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ikice** İki. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ikicik (I)** [Bkz. ikircik -2]. TDK DS. - VII s 2514
- ikicikli** [ikicüklü] 1. İki tarafın her birinden yana imiş gibi davranan, iki tarafı da kollayan. 2. Kişiler arasında ayrılık yaratan. 3. Şüpheli, hangisinin olacağı belli olmayan. TDK DS. - VII s 2514
- ikicilik** Birbirinden ayrı, birbirinden bağımsız, birbirine geri götürülemeyen, birbirinin yanında veya karşısında bulunan iki ilkenin varlığını kabul eden görüş, düalizm. TDK 2005 TS. s. 947
- ikicin** [Bkz. ikircik -2]. TDK DS. - VII s 2514
- ikicüklü** [Bkz. ikicikli -1]. TDK DS. - VII s 2514
- ikiçifte** Kürek yarışlarında sancak ve iskelesinde ikişer küreği olan tekne. TDK 2005 TS. s. 947
- ikidilli** 1. Aynı derecede iki dilde danışan, meişetde iki dilden istifade eden. 2. İki dilde tertib edilmiş. 3. Geyri-semimi, ikitüzlü, aldadıç, yalançı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikidillilik** 1. Aynı eredece iki dilin işlenmesi. 2. İki dili yahşı bilme ve işletme. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikidişliler** Okcanlarda yaşayan eti zehirli kirpiye benzeyen balıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikiévcikli** İkiévcikli bitkiler sinin adlı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikifikirli** Müeyyen gerara gelebilyen, téz-téz familiya danışan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 310
- ikiğanadlılar** Bir cüt ganalı olan heşerat molyusk. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikiğat** 1. Bir-birine uğun yahud yékeins iki hisseden ibaret. 2. İki defe çoğ, iki defe artıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikiğath** 1. İki gıtdan ibaret olan. 2. İki mertebesi olan, ikimetrebeli. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikiheretliler** Yer altında yaşayan gürda benzer, kertenkele fesiyesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ikiillik** 1. İki il devam eden ve ya devam étmiş. 2. Yaşı iki il olan, iki yahında olan. 3. Tam inkişafı iki végétasiya dövrü teleb eden ve tohumları yétişdikden sonra mehv olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikikesicidişliler** Avstraliyada yaşayan kiseli héyvanlar destesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 308
- ikilcik** [Bkz. ikircik -2]. TDK DS. - VII s 2514
- ikileci** Bir yıl doğurup bir yıl doğurmayan kısarak. TDK DS. - VII s 2514
- ikilem** 1. İki önermesi bulunan ve her iki önermenin vargısı olan tasım, kıyasımukassem, dilemma. 2. İnsanı istenmeyen seçeneklerden birini, çoğunlukla iki seçenektan birini izlemeye zorlayan tartışma, sorun veya vurma durumu. TDK 2005 TS. s. 947
- ikileme** 1. İkilemek işi. 2. db. Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması. TDK 2005 TS. s. 947
- ikilemek (I)** [ikilemek, ikilamak, ikizlemek (I)] 1. Tarlayı iki kez sürmek, aktarmak. 2. Toprağı hem enine hem boyuna sürmek. 3. Mısırların, sebze fidelerinin diplerini ikinci kez doldurmak, çapalamak. 4. Bağı yazın sürmek. 5. Tarlada toprak halinde kalmış toprakları ezmek. TDK DS. - VII s 2514
- ikilemek (II)** Taraflardan hangisini tutacağında kararsız olmak. TDK DS. - VII s 2515
- ikilemek (III)** Herhangi bir işi iki kez yapmak. TDK DS. - VII s 2515
- ikilemek** 1) İkileme. 2) İkiye ayırma. GTS s. 120
- ikilemek** 1. Bir şeyin sayısını ikiye çıkarmak. 2. Tekrarlamak, yinelemek. 3. hlk. Tarlayı iki kez sürmek. TDK 2005 TS. s. 947
- ikilemek** Bir şeyi, bir meseleni iki hisseye bölmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikilenmek** 1. İki édilmek, goşalandırılmağ, bir şeyin üstüne biri de elave édilmek. 2. bağ ikilişmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikileşmek** 1. İki olmağ, bir cüt olamağ, 2. İki yere aydılmağ, şağgalanmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309

- ikileyin, (ikiledin, ikileyden, ikileydin)** 1. İkinci olarak, ikinci defa, saniyen. 2. Ondan sonra. TDK TS. - III s 2024
- ikili (I)** İki yaşında burulmuş erkek kıl keçisi. TDK DS. - VII s 2515
- ikili (II)** Ortak, kuma. TDK DS. - VII s 2515
- ikili** 1) İkili, 2) Kağıt oyununda ikili. GTS s. 120
- ikili** 1. İki parçadan oluşan, kendinde herhangi bir şeyden iki tane bulunan. 2. İskambil, domino vb. oyunlarda iki işareti bulunan (kâğıt veya pul). 3. İki taraf arasında yapılmış. 4. a. İki çalgı veya iki ses için düzenlenmiş müzik parçası, düet. 5. İki kişiden oluşmuş topluluk. 6. İkili bahis. TDK 2005 TS. s. 948
- ikili** 1. İki bir yerde, ikilikde. 2. Bir-birine zidd iki mühtelif kényfiyeti éhtiva éden. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikilibaşlı** Evvel-aħır, géctéz, ne cür olursa-olsun, her halda, néce olsa, mütleg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikilik** 1. İki değişik kullanımı veya uygulaması olma durumu. 2. Birbirine kötülük etmeye kadar varan sürekli anlaşmazlık, tefrika. 3. sf. İki bir arada, iki taneden oluşmuş, iki tane alabilen. 4. mec. Görüş veya düşüncede ikiye bölünmüş olma durumu, anlaşmazlık. 5. esk. İki kuruluşluk gümüş akçe. 6. müz. Birlik notanın yarı süre değerindeki nota. TDK 2005 TS. s. 948
- ikilik** 1. İki reğemi ile işare olunan, nómrelenen, ölçülen ve s. 2. İki ĥalı olan oyun kağız. 3. İkitirekli, ziddiyet. 4. İkitereflilik, iki terefe méyl. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikilik** Bir çeşit aşık oyunu. TDK DS. - VII s 2515
- ikilik** İkilik. GTS s. 120
- ikilikde** İki bir yerde, iki nefer birlikde, üçüncü şehsin iştirakı olmayan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikinci** 1. Birinciden sonra olan. 2. Kényfiyetce birinciden aşı. 3. En esas hésap éilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikinci** 1. İki sayısının sıra sıfatı. 2. Sırada önem bakımından birinciden sonra gelen. 3. Değer ve kalitece birinciden sonra gelen. 4. mec. Yeni, bir başka. 5. a. Birinciden sonra gelen kimse veya nesne. TDK 2005 TS. s. 948
- ikinci** İkinci. GTS s. 120
- ikincilik (I)** [ikircilik, ikircinlik] 1. Kararsızlık, duraksama. 2. Taraf tutma, ayırım yapma. TDK DS. - VII s 2515
- ikincilik (II)** Bir şeyi beraber kullanma. TDK DS. - VII s 2515
- ikincilik** 1) İkinci defa olan. 2) Üvey. GTS s. 120
- ikincilik** İki yeri tutma, ikinci yerde olma. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikincirik** [Bkz. ikircik -3] TDK DS. - VII s 2515
- ikincüklü** [ikincüyhü] İki tarafı da idare eder biçimde (konuşma için). TDK DS. - VII s 2515
- ikinç** İkinci, ikinci defa olarak, bu defa. TDK TS. - III s 2024
- ikindi** 1. Öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi. 2. İkinci ezanı. 3. İkinci namazı. TDK 2005 TS. s. 948
- ikindi** Gün yaşmazının öñ yanındaki wağt, Gün yaşmazının öñüsirası. Trkm. D. S. s. 334
- ikindi** İkinci yarısı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 309
- ikindi** İkinci. GTS s. 120
- ikircik** [ikircak, ikircik (I), ikicik (I), ikicin, ikilecik, ikincirik] 1. Kararsızlık. 2. İşkil. 3. İki anlama da gelen söz. TDK DS. - VII s 2515
- ikircik** 1. İşsel, şüphe, kuruntu. 2. Kararsız, terettüt. TDK 2005 TS. s. 949
- ikirciklenmek** İşkillenmek. TDK DS. - VII s 2516
- ikircilik** [Bkz. ikincilik (I) -1]. TDK DS. - VII s 2516
- ikircimlenmek** Kararsız davranmak. TDK DS. - VII s 2516
- ikircinli** [ikincilikli] Karar veremeyen, kararsız. TDK DS. - VII s 2516
- ikircinlik** [Bkz. ikincilik (I) -1]. TDK DS. - VII s 2516
- ikircinlik, (ikirciklik)** Tereddüt. TDK TS. - III s 2025
- ikitek** Kürek yarışlarında sancak ve iskelesinde ayrı ayrı oturaklarda ve sadece birer küreği olan tekne. TDK 2005 TS. s. 949
- ikiüzlü** İki yüzlü. GTS s. 120
- ikiyanına** Bir halka oyununun adı. GTS s. 120
- ikiyebir** İkidebir, sık sık. TDK DS. - VII s 2516
- ikiyüzlü (I)** 1. Üzü ile astarının rengi naħışı. 2. İki yanlı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 310
- ikiyüzlü (II)** Üzde bir cür dalda başęa, cür danışan, hareket éden. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 310

- ikiyüzlülük** İnandığı, düşündüğü gibi davranmama, özü sözü bir olmama, riya, riyakârlık, mürailik. TDK 2005 TS. s. 949
- ikiyüzlülük** Özünü üzde bir cür, dalda ise başha cür gösterme. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 310
- ikiz** “ikiz” cm. (ekiz). Sev. ESTY s.339
- ikiz** 1. İkisi aynı anadan doğan. 2. Aynı çiçekten doğmuş birbirine bitişik meyve 3. Birbirine tamamen benzeyen eş. TDK 2005 TS. s. 949
- ikiz** İkiz. GTS s. 120
- ikiz** Bir çift, iki tane. TDK TS. - III s 2029
- ikizlemek (II)** İkiz doğurmak. TDK DS. - VII s 2516
- ikizlemek (III)** Koyun ya da ineği iki kez sağmak. TDK DS. - VII s 2516
- ikizlemek (IV)** Kavun ve karpuz tohumu filizlenmek. TDK DS. - VII s 2516
- il (I)** [ıl (II)] Yabancı. TDK DS. - VII s 2517
- il (II), (el)** 1. Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt, vilayet. 2. Halk, ahali, kendisine yabancı olanlar, başkası. 3. Hısım, akraba, yabancı olmayan, dost, yâr. 4. Oba, aşiret. TDK TS. - III s 2029
- il (III)** 1. Yabancı yer. 2. Vatan. TDK DS. - VII s 2517
- il** 1. Ülkenin vali yönetimindeki bölümü. 2. Şehrin niteliklerini taşıyan büyük yerleşim yeri. 3. Ülke, yurt. 4. Eski Türklerde devlet. TDK 2005 TS. s. 949
- il** Halk, ılat, adamlar. Trkm. D. S. s. 335
- ilat** Bir yurtda, şâherde we ş. m. yaşayan halk, il. Trkm. D. S. s. 335
- ilbay** Vali. TDK 2005 TS. s. 949
- ilboy** 1. Ahali, halk. 2. Kabile. TDK TS. - III s 2035
- ilçe** Yönetim bakımından yurt bçlümlerinde ilden sonra gelen bölüm, kaymakamlık, kaza. TDK 2005 TS. s. 952
- ilçebay** Kaymakam. TDK 2005 TS. s. 953
- ilçi** Elçi. TDK DS. - VII s 2519
- ıldramak** Götürmek, iletmek. TDK DS. - VII s 2519
- ilemek** Mesken edinmek, il tutmak TDK TS. - III s 2036
- ilgin** bk. Elgin. TDK TS. - III s 2057
- illemek** İl edinmek, yurt edinmek. TDK TS. - III s 2062
- illü** Memleket halkı, yurттаş, yerli halk. TDK TS. - III s 2063
- ilter** Vatani koruyan, kayıran (kimse). TDK DS. - VII s 2533
- ilti (II)** Çok gezen (kimse). TDK DS. - VII s 2533
- iltilmek** Götürülmek. TDK TS. - III s 2065
- İltiz** 1. Kök, köken 2. İskelet, çekirdek. 3. Köken. Sev. ESTY s.350
- imekleme** Eller ve dizler üzerinde, hareket étmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 315
- imekleme** Emeklemek, insan dört ayaklılar gibi yürümek. TDK TS. - III s 2072
- in (I)** 1. Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk. 2. Mağara. TDK 2005 TS. s. 964
- indirgemek** 1. Daha kolay ve yalın duruma getirmek. 2. (-i) kim. Bir maddenin oksijenini alarak oksit özelliğini yok etmek, irca etmek. 3. (-i) mat. Bir işlemi daha kısa veya daha yalın bir biçime sokmak, irca etmek. TDK 2005 TS. s. 968
- indiri** Değersiz. (-Uş.). TDK DS. - VII s 2540
- indirim** Fiyatta yapılan değer düşürümü, tenzilat, iskonto. TDK 2005 TS. s. 968
- indirme (I)** [indirmelik] Damadın evine gelen geline, attan inerken erkek evi tarafından verilen armağan. TDK DS. - VII s 2540
- indirme (II)** [Bkz. indirik -2]. TDK DS. - VII s 2540
- indirme (III)** Tek katlı evlere yapılan ek bölüm. TDK DS. - VII s 2540
- indirme (IV)** Eritme, sıvı hale getirme. TDK DS. - VII s 2540
- indirmee** İndirmek. GTS s. 122
- indirmek** 1. Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukarıdan aşağıya inmesini sağlamak. 2. Bir taşıt veya binek hayvanından aşağıya almak. 3. Fiyatını azaltmak, düşürmek. 4. Hızla vurmak. 5. Kapamak. 6. (nsz) Yağmur, sis, birdenbire bastırmak. 7. Kırmak, tahrip etmek. TDK 2005 TS. s. 968
- indirtmee** İndirtmek. GTS s. 122
- indürmek** 1. Kısmet vermek, rızık göndermek. 2. Alçaltmak, küçültmek. TDK TS. - III s 2083
- inecek** [inecik (I)] 1. Merdiven. 2. Seyyar merdiven 3. Mağaralardaki basamak. TDK DS. - VII s 2540
- inecik (I)** [Bkz. incek -2]. TDK DS. - VII s 2540

- inecik** Topuk. TDK DS. - VII s 2540
- ineç** Tekne, yukaç karşıtı. TDK 2005 TS. s. 970
- iñgaba** İniş. TDK DS. - VII s 2542
- ingeme** Yokuş aşağı, iniş. TDK DS. - VII s 2542
- ingi** 1. Medisina Garın boşlugundan haýsı-da bolsa içki organıñ (köplenç inçe içegäniñ) aşak süýşmegi zerarlı emele gelyän kesel. 2. Şonuñ netijesinde gasıkda emele gelen çiş, ýumrı. Trkm. D. S. s. 338
- ingin (II)** Aşağı, alçak, çukur yer. TDK DS. - VII s 2543
- ingin (III)** Adı, kalitesiz. TDK DS. - VII s 2543
- inginlik** 1. İngin olma durumu. 2. mec. Güçten düşme, yaşlanma, inhitat. TDK 2005 TS. s. 971
- ingir** 1. Alacakaranlık. 2. Akşam, gece. 3. Şafaktan önceki alacakaranlık. Sev. ESTY s.354
- ingün** Dağ yamacı. TDK DS. - VII s 2543
- ini (III)** Aşağısama, onur kırma. TDK DS. - VII s 2543
- inik** Kuyu, delik. GTS s. 122
- inikmek** Kabarmış şey inmek, sönmek. TDK DS. - VII s 2543
- iniş** 1. İnme işi. 2. Yukarıdan aşağıya gittikçe alçalan eğimli yer, yokuş karşıtı. 3. mec. Gerileyiş, çöküş. 4. Araçlı jimnastikte, atlayarak veya hızlanarak araçtan ayrılma durumu. TDK 2005 TS. s. 971
- inişil** Keçen ilden gabağkı il olan, inişli baş vermiş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 321
- inkaya** Mağara. TDK DS. - VII s 2543
- inlik** [inlikcinlik, innik (II) -1] 1. Hayvan mağaraları olan yer. 2. Yazın bile karların erimediği çukur, kuytu yer. 3. Issız ve sessiz yer. TDK DS. - VII s 2543
- ınme** 1. İnme işi. 2. Vücudun bir bölümünde hareket ve hissetmenin kalkması, felç, paralizi, nüzul. TDK 2005 TS. s. 971
- inmee** İnme. GTS s. 122
- inmek** 1. Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek. 2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak. 3. Dağ, tepe vb. yüksek bir yerden gelmek. 4. Bir yerden başka bir yere gitmek, varmak. 5. Konaklamak. 6. Alçalıp eski durumuna dönmek. 7. Fiyatı düşürmek. 8. Değeri düşmek. 9. Vurmak. 10. Yıkılmak. 11. İnme gelmek. 12. Bir yeri kaplamak, basmak veya bir yerden akmak, kaymak. 13. Uzamak, ulaşmak. 14. Ağmak. 15. Sayısı azalmak. TDK 2005 TS. s. 971
- inmek** 1. Yökardan aşaklığına düşmek, aşaklamak. 2. Göçme manıda Biriniñ üstünden düşmek, eñmek, dökülmek. Trkm. D. S. s. 340
- inmek** Misafir olmak. TDK TS. - III s 2085
- innik (II)** 1.[Bkz. inlik -3] 2. Hayvanların korunduğu yer. TDK DS. - VII s 2544
- innik (III)** Kışın evin oturulan sıcak köşesi. TDK DS. - VII s 2544
- insalkı** Eğik, inişli yer. TDK DS. - VII s 2544
- ir** 1. Dañ atan badına, gün dogan dessine, azan bilen. 2. Entek wagtı däl, birneme öñ, bolmalı ýa-da öz wagtından öñ, ozal. Trkm. D. S. s. 342
- ir** Erken. TDK DS. - VII s 2546
- irden** Sahur. TDK DS. - VII s 2547
- irdirmek** Acele etmek TDK DS. - VII s 2547
- irek (II)** Sirke mayası. TDK DS. - VII s 2547
- irekmek (II)** Sahura kalkmak. TDK DS. - VII s 2547
- irişilmez** Yetmek, çatmağ,mümkün olmayan;elçatmaz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irişmek (II)** Ulaşmak, yetişmek. TDK DS. - VII s 2552
- irişmek** Çatmağ,yetişmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irişmek** bk. Erişmek. TDK TS. - III s 2092
- irkeç** Yaşlı erkek keçi. TDK DS. - VII s 2552
- irkek** Erkek. TDK DS. - VII s 2552
- irkek** Erkek. TDK TS. - III s 2092
- irken** Erken. TDK DS. - VII s 2552
- irki** 1. Ir bilen bolan, ertirki, azandakı. 2. Bir zadıñ başlangıç döwrüne degişli bolan, ilki döwrüne degişli bolan, öñki. Trkm. D. S. s. 343
- irkin (II)** Kendini bulmuş, yetişmiş. TDK DS. - VII s 2552
- irkörmek** Erişmek. TDK DS. - VII s 2552
- irlik** [iğirik, illik (V), inirik] Sahur yemeği. TDK DS. - VII s 2553
- irmee** 1) Kesmek, aşağı doğru indirmek, yıkılmak. 2) Kıyıları aşındırmak; oynamak, yıkmak. GTS s. 122

- irmek** Bizar bolmak, halıs bolmak, lütüñ çıkmak, ýadamak. Trkm. D. S. s. 343
- irmek** Çatmağ, yetişmek, irişmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irte** 1. Gündüz. 2. Karanlık, gece. TDK DS. - VII s 2553
- irte** bk. Erte TDK TS. - III s 2095
- irtelemek** Bir işin peşine düşmek, izlemek. TDK DS. - VII s 2553
- irtelemek** Ertesi güne kalmak. TDK DS. - VII s 2553
- irtelemek** bk. Ertelemek TDK TS. - III s 2095
- irtesi** bk. Ertesi TDK TS. - III s 2095
- is, (issi)** Sahip, malik TDK TS. - III s 2096
- isdi (III)** [isti (II)] Sahibi. TDK DS. - VII s 2554
- isik (IV)** Kapı. TDK DS. - VII s 2555
- isik (V)** Çukur. TDK DS. - VII s 2555
- iş (I)** 1. Eş, arkadaş. 2. Denk, benzer. TDK TS. - III s 2109
- işek** Eşek. TDK TS. - III s 2112
- işidek** [Bkz. işitgen]. TDK DS. - VII s 2563
- işik** seret gapı. Trkm. D. S. s. 348
- işik** Eşik. TDK TS. - III s 2115
- işilti** Fısıltı TDK DS. - VII s 2563
- işimik** [işmik] Yağsız ayrıntı kaynatılarak elde edilen bir çeşit peynir, lor, ekşimik, çökelek. TDK DS. - VII s 2563
- işitgen** [işidek] Kulak. TDK DS. - VII s 2563
- işitgen** İyi işiten. TDK TS. - III s 2117
- işitme** 1. İşitmek işi. 2. Duyma, sema (II). TDK 2005 TS. s. 997
- işitme** İşitmek. GTS s. 123
- işitmek** 1. Kulakla algılamak, duymak. 2. Haber almak. 3. Kendisine söylenilmek. TDK 2005 TS. s. 997
- işittirmek** Dinletmek. TDK TS. - III s 2118
- işmek** bağ Eşmek Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işmekli** bağ Eşmekli Az. Dil. İz. Lüg. II s. 350
- işşik** Eşik. TDK DS. - VII s 2566
- ivdimek** Toplamak. TDK DS. - VII s 2571
- ivdinmek (I)** 1. Oyalanmak, vakit kaybetmek. 2. Acele ile çok iş görmek. TDK DS. - VII s 2571
- ivdirinilmek** Tacil edilmek. TDK TS. - III s 2130
- ivdirmek** Acele ettirmek. TDK DS. - VII s 2571
- ivdirmek** Hareket durumunda olan bir nesnenin hareketini çabuklaştırmak. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivdirmek, (evdirmek, evdürmek)** Acele etmesi için sıkıştırmak. TDK TS. - III s 2130
- ivecek, (ivecen, ivecük)** 1. Aceleci, acul. 2. Acele edilmesi gereken (iş), acele. TDK TS. - III s 2130
- ivecen (II)** 1. Söz getirip götürün, dedikoducu. 2. Canı tez, aceleci. TDK DS. - VII s 2571
- ivecen** Çabuk davranma alışkanlığında olan, iveğen, evecen, aceleci, acul. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivedalat** Çok acele, palas pandras. TDK DS. - VII s 2571
- ivedi** [iveti, ivet, iveti] Acele. TDK DS. - VII s 2571
- ivedi** 1. Acele. 2. Acil. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivedi, (evedi)** Acele. TDK TS. - III s 2132
- ivegen** Aceleci, acul. TDK TS. - III s 2132
- iveğen** 1. Aceleci 2. Çabuk ilerleyen, akut. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivek** Müstacel, acele. TDK TS. - III s 2133
- ivekleme** [Bkz. ivmek -1]. TDK DS. - VII s 2571
- ivermek (I)** Telaşla aramak. TDK DS. - VII s 2571
- ivet** [Bkz. ivedi]. TDK DS. - VII s 2571
- iveti** [Bkz. ivedi]. TDK DS. - VII s 2571
- ivetlemek** [Bkz. ivmek -1]. TDK DS. - VII s 2571
- ivetmek** [Bkz. ivmek -1]. TDK DS. - VII s 2571
- ivikleme** Toplamak. TDK DS. - VII s 2571
- ivimek** [Bkz. ivmek -1]. TDK DS. - VII s 2572
- ivindi** Bir yere çağrılmadan giden (kimse). TDK DS. - VII s 2572

- ivinti** Çabukluk, hız, sürat. TDK 2005 TS. s. 1005
- iviş, (eviş) Şitap, acele.** TDK TS. - III s 2134
- ivişmek, (evişmek)** Acele etmekte yarışmak, hep birden acele etmek. TDK TS. - III s 2134
- ivme** 1. İvmek işi. 2. fiz. Hareket eden nesnenin kısa bir zaman içinde, hızında oluşan değişimin bu zamana oranı. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivmek** [ivedi etmek, ivekleme, ivetleme, ivetmek, ivimek, iymek (II)] 1. Acele etmek. 2. Çok istemek. TDK DS. - VII s 2572
- ivmek** Çabuk davranmak, acele etmek. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivmek, (evmek)** Acele etmek, isticale etmek. TDK TS. - III s 2135
- iy (I)** 1. Mal, mülkiyet. 2. İyilik, hayır. 3. Sağlık, sıhhat, esenlik. Sev. ESTY s.329
- iya** [iyağı, iyegi, iyeği] Kaburga kemiği. TDK DS. - VII s 2573
- iya** 1) Kaburga kemiği. 2) Eğe, törpü. GTS s. 123
- iyağı** [Bkz. iya]. TDK DS. - VII s 2573
- iycil** İyi téz hiss eden, iyi téz duyub ovdalınca düşen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- iy (I)** [iyeg] 1. Törpü, eğe. 2.[Bkz. iy (I)] TDK DS. - VII s 2573
- iy (II)** 1. Koruyan, sahip. 2. Ev sahibi. TDK DS. - VII s 2573
- iy** 1. Kendisinin olan bir şeyi, yasaya uygun olarak dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip. 2. Veli. TDK 2005 TS. s. 1005
- iy** bk. Eye. TDK TS. - III s 2138
- iyef** Boyunduruğu saban okuna bağlayan eğri ağaç. TDK DS. - VII s 2573
- iyegi** [Bkz. iya]. TDK DS. - VII s 2573
- iyeg** [Bkz. iye (I) -1]. TDK DS. - VII s 2573
- iyegi** [Bkz. iya]. TDK DS. - VII s 2573
- iyek** Çene kemiğinde dişlerin oturduğu kısım. TDK DS. - VII s 2573
- iyelik** İyileştirme, tedavi. TDK DS. - VII s 2573
- iyelik** Kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesi içinde istediği gibi kullanabilme hakkını taşıma durumu, sahiplik, mülkiyet. TDK 2005 TS. s. 1006
- iyi** 1.Muhtemel, galiba 2. Özgün. 3. Hakas Türkçesinde pekiştirme anlamında. Sev. ESTY s.335
- iyi** 1. İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı. 2. Bol, çok, aşırı. 3. Uğurlu, hayırlı, iyilik getiren. 4. Esen, sağlıklı. 5. Yerinde, uygun. 6. Doğru olan. 7. Yeterli, yetecek miktarda olan. 8. a. Öğrencinin değerlendirilmesinde kullanılan orta ile pekiyi arasındaki not. 9. zf. İstenilen, beğenilen, yerinde, yararlı, uygun bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 1006
- iyice** 1. İyiye yakın. 2. zf. Çok, adamakıllı. 3. zf. Tamamen. TDK 2005 TS. s. 1006
- iyicenem** Çok iyi. TDK DS. - VII s 2574
- iyicil** 1. İyilik etmeyi seven, hayırhah. 2. Sonu iyi, tehlikesiz (hastalık), iyi huylu. TDK 2005 TS. s. 1006
- iyiden** Tıpkı, aynı TDK DS. - VII s 2574
- iyigelen** İyice, tamamiyle, geniş ölçüde. TDK DS. - VII s 2574
- iyikmek** İyileşmek. TDK DS. - VII s 2574
- iyilcik** İçli, kolay duyulan (kimse). TDK DS. - VII s 2574
- iyilemek** 1. Burunla nefes çekerek, bir şeyin göhüsünü duymağa çalışmağ göhulamağ. 2. öğreniv bilmeye çalışmağ arayib yoğlamağ her yere baş sohmağ ahtarip araştıрмаğ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyilemek** Tabaklıkta derinin içini ve yüzünün kıllarını temizleyip yumuşatmak. TDK DS. - VII s 2574
- iyileşmek** 1.İyi duruma gelmek. 2. Hastalıktan kurtulmak. TDK 2005 TS. s. 1006
- iyileştirmek** 1. İyileşmesini sağlamak. 2. Eksikliği, bozukluğu gidermek. TDK 2005 TS. s. 1007
- iyiletmek** Sepiletmek, deriyi tabakhanede temizletip posteki haline getirmek. TDK DS. - VII s 2574
- iyilik** 1. İyi olma durumu, salah. 2. Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet. 3. Sağlığı yerinde olma durumu, esenlik. 4. Yarar veya elverişlilik, nimet. TDK 2005 TS. s. 1007
- iyiltmek** [iyitmek] Düzeltmek, onarmak. TDK DS. - VII s 2574
- iyimser** Genellikle her düşünce ve işi iyi olarak değerlendiren, kötümser karşıtı, nikbin, optimist. TDK 2005 TS. s. 1007
- iyindik** İyilik. TDK DS. - VII s 2574

iyirek İyice. TDK DS. - VII s 2574
iyleşmek Oyun vb. şeylerde karşılıklı gruplaşmak, eşleşmek. TDK DS. - VII s 2575
iyemek (II) [Bkz. ivmek -1]. TDK DS. - VII s 2575
iyemek (IV) Eğmek. TDK DS. - VII s 2575
iyersiz Héç bir iyi, etri olmayan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
iyersizlik Héç bi iyi, etri olmayan şeyin hal ve keyfiyeti. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
iyiyatlı Gerektiği kadar iyi olmayan, özürlü, üstünkörü. TDK DS. - VII s 2575

#t>Ø>i: Eski ve Orta Türkçe dönemlerinde daha çok Karluk grubunda (Özbek ve Uygur Türkçelerinde) Moğolca tesiri ile kelime kökünde ince düz vokal bulunduğu, kelime başındaki **#t** sesinin **>#ç** olması veya kelime başındaki **#t** sesinin düşmesi sonucunda ortaya çıkan kelime kökü, **i** sesinin kelime başı vokali olarak kullanılmasına neden olmuştur.

Burada da **i** sesi kelime ailesi oluşturan bir kök vokal değildir. Aşağıdaki örneklerde kullanıldığı görülür.

işek (I) 1. Bir yaşında koyun. 2. Yeni kuzulayacak koyun. TDK DS. - VII s 2562
işek İki yaşın içindeki goyun. Trkm. D. S. s. 348

ü > i : Kelime başında aslında **ü** ünlüsü olmasına rağmen daralma sebebiyle **i** olarak kullanılmaktadır.

inde- 1. Çağırarak. 2. İmrendirmek. 3. Selamlamak. 4. Ses vermek. 5. Böğürmek. 6. Bağırarak, haykırmak. 7. Sormak, istemek. 8. Cevap vermek, ödemek. 9. İşaret vermek. 10. Bildirmek, haber vermek. 11. Dikkat etmek, özen göstermek. Sev. ESTY s.356
indekçi Düğün çağırıcısı. TDK DS. - VII s 2539
indelemek [Bkz. irdelemek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2539
indem Az ya da çok sözcüklerinin başına getirilerek onları pekitmeye yarar. TDK DS. - VII s 2539
indemek 1. Birini ya-da bir zat barada aladalanmak, injalıksızlanmak. 2. Birini ya-da bir zadı idemek, sorag-ideg etmek, gözlemek. Trkm. D. S. s. 338

#y>Ø>i: Eski ve Orta Türkçe dönemlerinde kelime başı **#y** sesinin zayıflığı sebebiyle düşerek kelime kökündeki **i** sesinin kelime başı vokali gibi görülmesidir. Burada **i** vokali kelime ailesi oluşturan bir kök vokal değildir. Aşağıdaki örneklerde kullanıldığı görülür.

iban [ibar] Yılan kokusu. TDK DS. - VII s 2500
ibar [Bkz. iban]. TDK DS. - VII s 2500
ığde 1. Dilgoz, öküz. 2. Hurma. Sev. ESTY s.325

- igde** botanika. Ownujak ýapraklı, daşı ýukajık gabıklı miwe getirýän ullakan ayaç we onuň miwesi. Trkm. D. S. s. 330
- igde** İgdegillerden, kokulu sarı çiçekleri olan çalı biçiminde bir ağaç. TDK 2005 TS. s. 939
- iğecen** Yaprakları yulaf yaprağına benzeyen bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2509
- iğilce (I)** Arpa başağına benzeyen bir ot. TDK DS. - VII s 2510
- iğilcen (II)** Bir çeşit ot tohumu. TDK DS. - VII s 2510
- ilbüz (I)** Dağ başında görülen ateş, ışık. TDK DS. - VII s 2519
- ildiramak** Parlayıp parlayıp sönmek. TDK DS. - VII s 2519
- ildirmek (III)** Hafif ışık vermesi için ateş yakmak. TDK DS. - VII s 2519
- ilişmek (IV)** Parlamak, tutuşmak, yanmak. TDK DS. - VII s 2528
- iliştirmek (II)** Ateşi yakmak, tutuşturmak. TDK DS. - VII s 2528
- ilmek (V)** Odun ateş almak: Odunlar ildi yanıyor. TDK DS. - VII s 2532
- ilmen (I)** [ilmer] Cam gibi düz ve parlak yüzlü. TDK DS. - VII s 2533
- ip** 1. Dokunma maddelerinin bükülmüş liflerinden yapılan bağ. 2. İplik. 3. Asarak öldürme cezası. TDK 2005 TS. s. 971
- ip** Uzun pambığ, ketan, yun v. işledilen memul. 2. Pambığ iplikten tohunmuş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipacı** [Bkz. ipağacı]. TDK DS. - VII s 2545
- ipağacı** [ipacı] Dokuma tezgâhı. TDK DS. - VII s 2545
- ipar** Yüksek dağların kar tutmayan yerlerinde yetişen bir çeşit dikenli otun, kurusa bile kokusu uzun zaman gitmeyen sarımtırak çiçekleri, misk, amber. TDK DS. - VII s 2545
- ipci** Tarlaların alanını ölçen, kadastro memuru. TDK DS. - VII s 2545
- ipçik** Bitkilerin erkek organlarında başçığı çiçeğe bağlayan ince sap. TDK 2005 TS. s. 971
- ipeh** İpek. TDK DS. - VII s 2545
- ipek** 1. İpek böceği kozaları çözülerek çıkarılan ve dokumacılıkta kullanılan çok ince, esnek ve parlak tel. 2. sf. Bu telden yapılmış olan. TDK 2005 TS. s. 971
- ipek** İpek. GTS s. 122
- ipek** Mısır püskülü. TDK DS. - VII s 2545
- ipek** Tut yaprağı ile beslenen barama güdularının emele getirdiyi çoğ ince ve parlağ tёлlerden tohunun gıymetli parçalar. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipekçi** İpekçilik müteşhisi, baramaçı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipekçilik** Barama güdundan ipek hasil étme işi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipekçhana** İpek karhanası, ipek émalathanası. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipekli** İpek garşığı olan, içerisinde ipek olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipektohuayan** İpekden parça tohuayan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipekyiren** İpeyi açan, ayıran, temizleyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipelek** Kelebek. TDK DS. - VII s 2545
- ipeyatmaz** Héç bir üsul ve gaydaya, inzam ve inzama uyuşmayan, héç bir nesihet ve söz gеbul étmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipeyiren** İpi açıp temizleyen ve eriyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipezen** [ipirden] Kıldan yapılan ip, sicim. TDK DS. - VII s 2545
- ipil** Parlak. TDK DS. - VII s 2545
- ipildemek** Parlak bir ışıkla yanmak, bir sönüp bir parlamak. TDK 2005 TS. s. 971
- ipilemek** Az ışıkla yanmak, parlamak. TDK DS. - VII s 2545
- ipilemek** Az ışıkla yanmak. TDK 2005 TS. s. 971
- ipilti** 1. Az ateş. 2. Hafif esinti. TDK DS. - VII s 2545
- ipilti** Hafif esinti. TDK 2005 TS. s. 971
- ipleme** Bağlanacak derecede deli. TDK DS. - VII s 2545
- ipleme** Delibaş, deli. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- iplemek (I)** Tarlayı ölçmek. TDK DS. - VII s 2545
- iplemek (II)** 1. Bir şeyin liflerini ayırmak, tiftiklemek. 2. Fasulyenin kenarındaki kılçıkları ayıklamak. TDK DS. - VII s 2545
- iplemek (III)** 1. Taziyı tavşan kovalamaya salmak. 2. Bir kimseyi iş takibine göndermek. TDK DS. - VII s 2545
- iplemek** İple bağlamağ, ipe sarımağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- iplemek** Saygı göstermek, değer vermek. TDK 2005 TS. s. 971
- iplicek (I)** 1. Uyluk kemiğini kalçaya bağlayan kas 2. İki kemiği birbirine tutturan kas. 3. Hayvanların oynak yerlerindeki kemiklerin içindeki ilik. TDK DS. - VII s 2545
- iplicek (III)** Tenya, şerit. TDK DS. - VII s 2545

- iplicek** Omaca kemiğinin başındaki sinir. TDK TS. - III s 2086
- iplicik** Sığırların soluk borularına yerleşen ve ara konakçısız bulaşan, en çok 8 santimetre uzunluğunda akciğer kıl kurdu. TDK 2005 TS. s. 971
- iplicik** Filariyose denilen hastalık ki daha çok bacaklarda özel bir kurdun yerleşmesinden meydana gelen bir çibandır. İplik gibi uzayan kurt deriyi delerek başını dışarı çıkarır. Bunu bir çöpe sararak kurdun yavaş yavaş ve tamamıyla çıkmasını beklerler. Koparsa içerde kalan, parça şiddetli ağrılar, gangren yapar. Ölüme kadar götürür. TDK TS. - III s 2086
- iplik** İplik. GTS s. 122
- iplik** Pambığ lifinden hazırlanan möhkem. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- iplikçhana** İplik karhançası, iplik fabrikası Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipliklenmek** Lifleri ayrılmak. TDK DS. - VII s 2546
- iplikli** halis yun deyil, iplik garişığı olma. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipsiz** 1. İpi olmayan. 2. mec. Haylaz, serseri, hayta. TDK 2005 TS. s. 978
- ipsiz** Başı iple bağlanmamış, açık burahılmış. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- ipucu** İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare. TDK 2005 TS. s. 978
- ipvarı** İpe oğşar, ip kimi Az. Dil. İz. Lüg. II s. 327
- irin** “irin” cm. (iri-). Sev. ESTY s.376
- irin** [Bkz. irim (I) -5]. TDK DS. - VII s 2551
- irin** İrin. GTS s. 122
- irin** Organizmanın herhangi bir yerinde iltihaplanma sonunda ölmüş hücre artıklarından ve bozulmuş akyuvarlardan oluşan, mikroplu veya mikropsuz, genellikle sarımtırak renkte koyuca sıvı, cerahat. TDK 2005 TS. s. 979
- iriñ** Organizmañ öyjüklerinde emele gelýän erbet ısı, sarımtıl-gök reñkli goýı suwuklık. Trkm. D. S. s. 343
- irinlik** Ekilen bitkileri çürüten, çok sulak tarla. TDK DS. - VII s 2551
- iti (I)** Keskin (bıçak için). TDK DS. - VII s 2568
- iti (II)** 1. Çok tuzlu. 2. Acı. 3. Çok yağlı, ağır (yemek). 4. Ekşi. 5. Tatlı. 6. Keskin (sirke için). 7. Tadı tiksinti verici olan. TDK DS. - VII s 2568
- iti (III)** Keskin (görüş için). TDK DS. - VII s 2568
- iti (IX)** [isi (II)] Kötü, fena, iğrenç. TDK DS. - VII s 2568
- iti (VI)** 1. Zeki 2. Kızgın, asabî: Bugün Ali efendi çok iti idi. TDK DS. - VII s 2568
- iti (VIII)** Koyu (renk için). TDK DS. - VII s 2568
- iti** 1. Yaşlı itilenmiş, keskin, çoh kesici 2. Getdikçe sivrileşen, ucu sivri 3. Çoh sür'etli; téz, celd, berk çaparag 4. Keskin, nüfuzédici, çoh tesirli 5. Téz gavrayan, téz başa düşen; fehmi, gabil. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- iti, (yiti)** 1. Sert, keskin, şiddetli. 2. Şiddet, sertlik, keskinlik. TDK TS. - III s 2127
- itilemek (I)** [itiltmeyh] Bilemek, keskinletmek. TDK DS. - VII s 2568
- itilemek (II)** Azarlamak. TDK DS. - VII s 2568
- itilemek** 1. Kesici aletleri bülöve, çarha, gayışa, ve s.-de çekmekle yaşlı keser hala getirmek, keskin etmek. 2. Gızışdırmağ, üreklendirmek, öyretmek 3. Keskinliyini, te'sir gücünü artırmağ, keskinleşdirmeğ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- itileşdirmek** 1. Daha iti étmek, daha iti hala getirmek 2. Keskinleşdirmek, daha keskin étmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- itileşmek (I)** [itilenmek, itimek] Yiyecek şeylerin tadı bozulmak, acılaşmak. TDK DS. - VII s 2568
- itileşmek** Daha iti olmağ, daha keskin olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- itilik** 1. İti şeyin hal ve keyfiyyet; kesicilik 2. Sür'etlilik, tezlik, celdlik 3. Keskinlik. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- itilmek** Bilemek, keskinletmek. TDK DS. - VII s 2569
- itirmek (II)** Çok yağlı ve şekerli yiyecek tiksinti vermek. TDK DS. - VII s 2569
- iv (I)** Yol ya da tarla kenarlarında olan doğal setler. TDK DS. - VII s 2570
- iv (II)** Taşların ortasındaki yarıklar. TDK DS. - VII s 2570
- ivgi** Ağaç oymaya yarar kesici alet. TDK 2005 TS. s. 1005
- ivlak** Su birikmiş çukur yer. TDK DS. - VII s 2572
- iy (II)** 1. Yamaç, yöre, eğim 2. Kenar, uç, yurt, diyar. Sev. ESTY s.330

ı~i alternans kullanımı: ı maddesi başlığı altında da izahını ve örneklerini verdiğimiz gibi **I** fonemi art ve ön damak olarak ayrışma, diğer bir deyişle gelişme sürecini tamamlayan bir sestir. Eski ve Orta Türkçe dönemlerindeki eserlerde de örneklerini kullandığımız bir alternans kullanımı esastır. Kelime ailesi oluşturan asli vokal **I** olarak görülmekte, **ı** ve **i** sesleri de bu asli vokalin gelişme sürecini göstermektedir. Dolayısıyla **ı** ve **i** için kelime ailesini oluşturan müstakil bir sestir diyemiyoruz. Bu ses Arkaik **I** sesidir. Gelişme ve ayrışma süreçleri devam eden bu seslerden ön damak ince ses olan **i** sesinin ağırlıklı olarak kullanıldığı alternans vokal kullanımını örnekleri aşağıdaki gibidir.

- iba** [iba, ibalı, ibe] Çiğ, nem. TDK DS. - VII s 2500
ibalı [Bkz. iba]. TDK DS. - VII s 2500
ibe [Bkz. iba]. TDK DS. - VII s 2500
ibinmek Islanmak. TDK DS. - VII s 2502
ibitmek (II) Islatmak. TDK DS. - VII s 2503
iğilenmek [Bkz. ığdamak]. TDK DS. - VII s 2510
iğralamak [Bkz. ırgalamak]. TDK DS. - VII s 2512
iğralanmak [Bkz. ığralanmak]. TDK DS. - VII s 2512
iğramak [Bkz. ığralanmak]. TDK DS. - VII s 2512
iğranmak [Bkz. ığralanmak]. TDK DS. - VII s 2512
iğrip [Bkz. ığrip (II)]. TDK DS. - VII s 2513
ıldirtmak [Bkz. ıldırmak (II)]. TDK DS. - VII s 2519
ilgin [Bkz. ılgin (I)]. TDK DS. - VII s 2522
ilğ 1. Azacığ isim, ne soyuğ, ne isti. 2. Tamam bişmemiş. 3. Heraretili oğşayıcı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
ilh [Bkz. ih (I)]. TDK DS. - VII s 2522
ili (I) 1.[Bkz. ılı (I)]. 2. Sıcak pekmez. TDK DS. - VII s 2522
ili (III) Buz tutan gölün donmayan yeri. TDK DS. - VII s 2522
ilice [ilicek] İlca, kaplıca. TDK DS. - VII s 2523
ilimek (V) Isınmak. TDK DS. - VII s 2525
iliştirmek (IV) Suyu ılıştırmak. TDK DS. - VII s 2528
ilman (III) İlık. TDK DS. - VII s 2531
isdi (I) [isdicak, isti (I) -1, iti (V)] Sıcak, kaynar. TDK DS. - VII s 2554
isdi (II) Çorba, aş. TDK DS. - VII s 2554
isdilemek Sıcaktan bunalmak, ateş basmak. TDK DS. - VII s 2554
ısırga Boğazda, gulağ ardında sepgili deri hesteliyi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 331
isi (II) [Bkz. iti (IX)]. TDK DS. - VII s 2555
isik (I) Hiç durmadan gülen (kimse). TDK DS. - VII s 2555
isik (III) [ısılık (I), isilek, isirik] 1. Sıcaktan, terden yüzde meydana gelen küçük, kırmızı sivilceler. 2. Sıcağın etkisiyle sararmış buğday. TDK DS. - VII s 2555
isilik Terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar, ısırgın. TDK 2005 TS. s. 981
isilin Odunu çıtır çıtır yanan meşe dalı, çıtır meşe. TDK DS. - VII s 2555
isim Bir konuyu sürekli ve tekrar tekrar anlatış. TDK DS. - VII s 2555
isimbecik [isimecik] Yavaşa, sessizce. TDK DS. - VII s 2555
isinmek Gızmağ, hareketi artmağ. 2. Gızınmağ. 3. Nevaziş. 4. İsinişmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 331
isinmek İsti elemek, isti hala getirmek, gızdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 331
ısiran [Bkz. ısıran -1]. TDK DS. - VII s 2555
ısirani [Bkz. ısıran -4]. TDK DS. - VII s 2555
ısirin (II) Yoğurt ve yufka ile yapılan bir çeşit yemek. TDK DS. - VII s 2555

- isirlilik** Dağlardaki domuz ini. TDK DS. - VII s 2555
- isiz, (isüz, issüz, ırsız, ısuz)** Hali, تنها, boş, sahipsiz, ıssız. TDK TS. - III s 2101
- isliğ** Sıcaktan vücutta meydana gelen kırmızı benekler. TDK DS. - VII s 2557
- islik (I)** Kadınların iş yaparken, yemek pişirirken giydikleri giysi, önlük. TDK DS. - VII s 2557
- isnemek** Esnemek. TDK TS. - III s 2104
- isot** [isat, isdot, isdotu, ishot, isiot, isoduni, isotu -1, 2; issat -1, 2; issiot -1, 2; issot -1, 2, 3, 5; istot, isut, izot] 1. Biber. 2. Yeşil biber. 3. Dolmalık yeşil biber. 4. Kırmızı biber. 5. Havuç. TDK DS. - VII s 2557
- issi (I)** Yakıcı ve bunaltıcı sıcak, ısı. TDK DS. - VII s 2559
- issi (II)** [istidam] Hamam. TDK DS. - VII s 2559
- issi (III)** Akıl, düşünce. TDK DS. - VII s 2559
- issi (IV)** 1. Sert bakışlı (kimse). 2. Sert ve kötü bakışlı (hayvan). TDK DS. - VII s 2559
- issice** Verem. TDK DS. - VII s 2559
- issit-** (VII issit-) 1. Isıtmak. 2. Ateşli humma. 3.mec. Kamçılılamak. Sev. ESTY s.670
- issot** 1. [Bkz. isot -1]. 2. [Bkz. isot -2]. 3. [Bkz. isot -3]. 4. Acı biber. 5. [Bkz. isot -5]. TDK DS. - VII s 2559
- ışarantı** Uzağdan görünen ışık nögtesi, ışığıcu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- ışarmağ** Hefifce ışıldamağ, ışık vermek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- ışartı** bah İşarantı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- ışartmağ** bah İşığlandırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- ışık** 1. İşığlandırarak, onu gözle görülecek hala salan şüa énérgisi; nur, ziya. 2. Günün her hansı bir vahtı için seciyyevi olan aydınlık. 3. Lampa, fener, şam ve s. ışık menvbeyi menasında. 4. İşığ çıkan yer, ışık yer, ışık düşen yer, ışıklanmış yer. 5. Ağ gün, aydınlık, hoşbehtlik, fereh menasında. 6. Maarif, medeniyyet, ürfan, tereğgi menasında. 7. Aydınlık, temizlik menasında. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılandırıcı** Etrafi ışığılandırın, sün'i ışığılandırmağa mehsus. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılandırılmağ** 1. İşığ edilmek, élektrik ışığı çekilmek. 2. Şerh étmek, şerh edilmek; aydınlaşdırılmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılandırmağ** 1. İşığ élemek, ışık salıp aydın etmek, görünecek hala salmağ. 2. Canlandırmağ, isindirmek, heraretlendirmek, ruhlandırmağ. 3. İzah etmek, tesvir etmek, yazmağ, göstermek, şerh etmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılanma** 1. İşığ olmağ, aydınlaşarağ görüne bilmek, ışığıla dolmağ. 2. Seher açılmağa başlamağ, dan yeri sökölmeğ. 3. Her hansı bir hissini tesiri ile üznde, gözlerinde sevinc elameti zahir olmağ, ruhlanmağ, canlanmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılaşmağ** 1. İşığılanmağ, daha ışık olmağ, ışığı artmağ. 2. bah İşığılanmağ 2-ci menada. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılı** 1. Güclü ışık veren, ışık saçan, ışığı yahşı olan, parlayan. 2. Yahşı ışığılandırılmış, ışığıla dolu, çoh ışık düşen. 3. Şeffaf, parlayan, temiz, lekesiz. 4. Ferehli, mes'ud, hoşbeht. 5. Açık, aydın, parlağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılığ** 1. İşığılı şeyin halı, ışığılanma derecesi. 2. Adeten knd évlerinde, dahmalarda, deyede, tövlede ve s.-de ışık gelmek için yer, balaca pencere. 3. Maarif, medeniyyet, elm, ürfan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığılotu** Dağlık yerlerde, çemen ve kolluğlarda biten çohillik ot-bitki. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığıölçen** Her hansı ışık menbeyinin gücünü ölçmek için cihaz, fotometr. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığısaçan** 1. Özünden ışık veren, ışık şüaları burahan, etrafı ışığılandırın. 2. Nurlandıran, nursaçan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığıseven** Güneş tutan, ışığılı, açık yerleri seven. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığısız** 1. İşığı olmayan yahud yahşı ışık düşmeyen. 2. Nadan, cahil, hüğügsuz, sévincsiz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığısızlığ** 1. İşığ olmadığı hal ve veziyyet. 2. Cehalet, medeniyyetsizlik, nadanlığ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- ışığıucu** bah İşığıyeri. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- ışığıverici** 1. İşığısaçan. 2. İşığılandırıcı cihaz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- ışığıyéri** Ümid yeri, ümid veren şey. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348

i sesi : Arkaik Türkçede I sesi olarak kelime ailesi kökü olan bu sesin yukarıda da bahsettiğimiz gibi henüz ayrışması, yani art ve ön damak sesi olarak gelişmesi

tamamlanmış değildir. Ancak, günümüzde artık ön damak düz dar sesi olarak kullanılan **i** sesi kelime ailesi kökü oluşturmaya başlamıştır.

İncelik, sivrilik, köşe, uç, işaret nem, sıklık, daralma, kıştırma, uzaklık, sıcaklık kavramları ve bu kavram çerçevesinde kelimeler türetir. Bugün için sayısı az da olsa gelişmekte olan bir ses olduğu açıkça görülmektedir.

i sesi yukarıdaki kavramların yanında **yakınlık, ön taraf, akrabalık adları, dikleşme, ürperme, ilişirme, bir araya getirme, incitme, deşeleme, iç taraf, koku, iz, takip etme** kavramları ve bu kavramlara bağlı kelimeler türetir.

i kelime kökünde bulunan ünlülerin **ğ>y; l>r; r>l** gibi metatezlerle de kelimelerde kullanıldığı görülür. Biz **i** kelime ailesi oluşturan bu kavramlar ve bu kavramlara bağlı türetilen kelimeleri alfabetik sıra ile verdik.

i:ber- 1. Göndermek, yollamak, atmak. 2. Bırakmak, izin vermek. 3. Mikrop üretmek. 4. Vermek, teslim etmek. 5. Doğrultmak, yöneltmek. 6. İndirmek, aşağı atmak. 7. Direkt. 8. Alt. 9. Ölmek. Sev. ESTY s.322

i:de- 1. Aramak, peşinden gitmek, soruşturmak. Sev. ESTY s.384

i:k 1. İğ, iği, eğirmeç. 2. Mil, çubuk, maça. 3. Eksen, dingil. 4. Tıkaç, duy, tapa. 5. Makara. 7. Masura. 8. Eksen, iğ, pim. Sev. ESTY s.336

i:l- 1. Tartmak, asmak, sermek. 2. Giymek, takmak, geçirmek. 3. Takılıp kalmak, yapışmak. 4. Çıkarmak, aşırmaq. 5. Tutmak, yakalamak, avlamak. 6. Acele etmek. 7. Delmek. 8. İkincil değer: Nüfus. 9. Değmek, dokunmak. 10. Rast gelmek, karşılamak. 11. Bağlanmak, yapışmak. 12. Kilitlemek, kapamak. 13. İliklemek. 14. İkincil değer: Katılmak. 15. Etkiler. Sev. ESTY s.343

i:ri : 1. İri, büyük, kaba. 2. Kalın, şişman. 3. Kaba, haşın, yobaz. 4. Sert, katı, sıkı. 5. ikincil anlam: Gururlu. 6. İhtiyar, koca, kart. Sev. ESTY s.371

i:rik- 1. Camı sıkılmak. 2. Sıkılmak, usanmak. 3. Erinmek, uyuşmak. 4. Nefret etmek. 5. Çıkmak, başını çevirmek, yüz çevirmek. 6. Kendi gitmek. 7. Eksikliğini hissetmek. 8. Eziyet çekmek 9. Özlemek, hasret duymak. Sev. ESTY s.374

i:s 1. Rayiha, ıtır, koku. 2. Güzel koku. 3. Kömür gazı. 4. Şamme, koklam. 5. Ruh, can. 6. Hava, uçak. 7. Şan, şöhret. Sev. ESTY s.380

i:ş- 1. Büküm sahaları. 2. Eğirmek, iplik çekmek 3. Örmek, çevirmek, örgülemek 4. Birleştirmek, bağlamak. Sev. ESTY s.396

i:ş : 1. Çalışma, işleme 2. İş, meşgale 3. Davranış, hareket, eylem 4. Şey, nesne 5. İş, faaliyet 6. Muharebe 7. Bela , dert 8. Melodi, ezgi. Sev. ESTY s.395

i:t- 1. Sürmek, kullanmak. 2. Uğurlamak, götürmek. 3. Uğurlamak. 4. İkincil anlam: kontrol. Sev. ESTY s.387

ibabap [ibibik (I), ibbik, ibibili, ibibuk, ibibük, ibicek (I), ibigügük, ibik (VI), ibikkukuk, ibikli (I), ibilcik, ibileyik, ibilik (I), ibiyhliguş, ibobik, ibobop, ibrik (II), ibubuk, ibübük, ivibik] Çavuşkuşu. TDK DS. - VII s 2500

ibbik [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2500

ibdi Önce. TDK DS. - VII s 2500

ibermek Birini ya-da bir zadı bir yere ugratmak, yollamak, göndermek. Trkm. D. S. s. 329

ibez Gelişmemiş cılız buğday. TDK DS. - VII s 2501

- ibi (I)** [ibirim, ice (I) -1, 2; ici (I) -2] 1. Büyükanne. 2. Dede. 3. Kızkardeş, abla 4. Hala. TDK DS. - VII s 2501
- ibi (II)** [ibitavuğu] 1. Hindi. 2. Kaz ya da kaz yavrusu. TDK DS. - VII s 2501
- ibi (III)** Budala, aptal. TDK DS. - VII s 2501
- ibibik** Çavuş kuşu, hüthüt. TDK 2005 TS. s. 924
- ibibik** bk. İbik. TDK TS. - III s 1994
- ibibili** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2501
- ibibuk** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2501
- ibibük** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2501
- ibicek (I)** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2501
- ibici** Kulak ucu. TDK DS. - VII s 2501
- ibicik** [Bkz. ibik (I)]. TDK DS. - VII s 2501
- ibigügük** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2501
- ibik (I)** [ibicik] Köşe, kenar, uç. TDK DS. - VII s 2501
- ibik (II)** [indik] 1. Tavuk, kuş vb. hayvanların gagası. 2. Burun. TDK DS. - VII s 2502
- ibik (III)** 1. Feslerin tepesindeki içi boş olan püskül kordonu. 2. Şapka siperi. TDK DS. - VII s 2502
- ibik (V)** [ibikli (II)] Özlü, çıralı çam kabuğu. TDK DS. - VII s 2502
- ibik (VI)** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2502
- ibik (VII)** İbriğin dar ağzı. TDK DS. - VII s 2502
- ibik (VIII)** Düğme. TDK DS. - VII s 2502
- ibik** 1) İbik, 2) Çatı sırtı. GTS s. 119
- ibik** 1. Horoz, hindi vb.nin tepesinde bulunan kırmızı deri uzantısı. 2. anat. Bazı kemiklerde bulunan ve kasların tutunmasına yarayan, çizgi durumunda pürtüklü çıkıntı. 3. Emzik. 4. hlk. Köşe, kenar, uç. TDK 2005 TS. s. 924
- ibik, (ibiklü, ibük, ibibik, alaca ibik)** Çavuş kuşu, hüthüt kuşu. TDK TS. - III s 1995
- ibiken** Kurnaz. TDK DS. - VII s 2502
- ibikkukuk** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2502
- ibikleme (I)** Verevine çekilen kumaş esnemek. TDK DS. - VII s 2502
- ibikleme (II)** 1. Horoz çiftleşmek. 2. Gagalamak. TDK DS. - VII s 2502
- ibikleme (III)** Kulağından ya da eteğinden tutmak. TDK DS. - VII s 2502
- ibikli (I)** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2502
- ibikli (II)** [Bkz. ibik (V)]. TDK DS. - VII s 2502
- ibikli** İbikli, İbikli kuş. GTS s. 119
- ibiklü** bk. İbik. TDK TS. - III s 1995
- ibilcik** [Bkz. ibabap] TDK DS. - VII s 2502
- ibilemek (I)** 1. Anılamak. 2. Düşünmek. TDK DS. - VII s 2502
- ibilemek (II)** Çekmemek, kıskanmak. TDK DS. - VII s 2502
- ibilemek (III)** İstemek. TDK DS. - VII s 2502
- ibileyik** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2502
- ibili (I)** İnce, narin, nazik. TDK DS. - VII s 2502
- ibili (II)** Az gören (göz için). TDK DS. - VII s 2502
- ibili (III)** 1. Hindi. 2. Hotozlu serçe. TDK DS. - VII s 2502
- ibilik (I)** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2502
- ibilik (II)** İki ucu yontularak inceltilmiş düzgün yüzlü çöp. TDK DS. - VII s 2502
- ibimek (I)** Gelişmek, büyümek. TDK DS. - VII s 2502
- ibimek (II)** Çok kötü kokmak. TDK DS. - VII s 2502
- ibirim** [Bkz. ibi (I) -3]. TDK DS. - VII s 2502
- ibirmek** Getirmek. TDK DS. - VII s 2502
- ibiş (I)** 1. Kısa boylu şişman adam. 2. Soyтары, palyaço. 3. Zenci. TDK DS. - VII s 2502
- ibiş (II)** Ördek. TDK DS. - VII s 2502
- ibiş (III)** Yolsuz birleşmelere aracılık eden kimse. TDK DS. - VII s 2503
- ibiş** 1. tiy. Orta oyununda çoğu kez aptal uşak rolünü oynayan komedyen. 2. mec. Şapşal, palyaço. TDK 2005 TS. s. 924
- ibişmek** Sırta binmek. TDK DS. - VII s 2503
- ibitavuğu** [Bkz. ibi (II)]. TDK DS. - VII s 2503
- ibitmek (I)** Kokutmak. TDK DS. - VII s 2503
- ibitmek (III)** Büyütmek, korumak, esirgemek. TDK DS. - VII s 2503
- iblemek** Önem vermek, saymak. TDK DS. - VII s 2503

- iblik** İnce sicim. TDK DS. - VII s 2503
- ibliklenmek** Tiftiklenmek, lif lif olmak. TDK DS. - VII s 2503
- ibrık (II)** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2503
- ibrim** Küçük sokak. TDK DS. - VII s 2503
- ibubuk** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2503
- ibuk** Baykuş. TDK DS. - VII s 2503
- ibübük** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2503
- iceği** [Bkz. içeği -1]. TDK DS. - VII s 2503
- icem** Küçük kardeş. TDK DS. - VII s 2503
- iceri** [Bkz. içeri]. TDK DS. - VII s 2503
- ici (I)** 1. Baba. 2. [Bkz. ibi (I) -3] 3. Kardeş. TDK DS. - VII s 2503
- iç-** 1. İçmek, içki içmek 2. Emmek, içmek 3. İçmek, içkici olmak 4. İçmek 5. Sigara içmek. Sev. ESTY s.391
- iç** 1. Bir şeyin içerisinde, döş ve ğarın boşuğunda yerleşen üzvlr; içalat 2. meğz, lepe, özek 3. Bir şeyin dahili ve gizli, görünmez ceheti; batin 4. İçden, içinden şeklinde - gönülden, ürekden, semimi-ğelbden 6. İçinde şeklinde, dahilinde, içerisinde 7. İçerisindeki, dahilili. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 344
- iç** 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı. 2. Oyuk şeylerin boşluğu. 3. Cisimlerin yüzeyleri arasında kalan her nokta. 4. Nesnelerin veya kimselerin arasında bulunan nesne veya kimse, ara. 5. Ten ile dış giysiler arası. 6. Kabuğu olan veya dışı kabuk durumunda bulunan yiyeceklerde kabuğun sardığı bölüm. 7. Pirinç, soğan ve baharatla hazırlanan, dolmalarda kullanılan karışım. 8. Mide, bağırsak, karın. 9. Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri. 10. Bir ülke, şehir, topluluk vb.nde olan veya yapılan. 11. Değişik yemeklerde kullanılmak üzere et ile sebzelerin ince kıyımının karıştırılması ve yoğrulmasıyla meydana getirilen karışım. 12. sf. Somut kavramlarda iki veya ikiden çok şeyde merkeze daha yakın olan. 13. sf. İnsanın manevi varlığıyla ilgili olan. 14. mec. Muhteva. TDK 2005 TS. s. 926
- iç** 1. anatomiya. Göwrede aşgazanın, içegânın, böwreginin we ş. m. yerleşen yeri. 2. Bir zadıñ tutılan göwrümü, ortası, zat sığıp, yerleşip bilân yeri. Trkm. D. S. s. 345
- iç** İç. GTS s. 119
- iç:** 1. İç, içeri, dahil 2. İç dünya 3. Bellek, hafıza 4. İçirik, bağırsaklar 5. İç bağır 6. İstiap, kapasite 7. Astar 8. Et 9. Göbek, iç 10. Dışkı 11. Üstelik, katma 12. Fayda fonksiyonu içinde edat. Sev. ESTY s.388
- içağrısı (I)** 1. Dizanteri ya da kolera hastalığı. 2. Verem. TDK DS. - VII s 2503
- içağrısı (II)** Kin, düşmanlık. TDK DS. - VII s 2503
- içaiç** Bir başdan içme, ara vermeden içme, çoğlu içe; içeiç. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içdirilmek** İçmeye mecbur edilmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 344
- içe** Mutfak. TDK DS. - VII s 2504
- içecek** İçilen herşey, mesrubat. TDK 2005 TS. s. 929
- içege** anatomiya. Adanın we hayvanın iymit siñdiriji organındaki yumşajık turba. Trkm. D. S. s. 346
- içeği** 1.İçirik, bağırsaklar 2. Bağırsak 3. Batın. Sev. ESTY s.392
- içeği** [iceği] 1. Bağırsak. 2. Hastaların iyileşmesi için sarılan yaş, taze hayvan derisi. TDK DS. - VII s 2504
- içeği** Karın içindeki organlar ve bağırsaklar. TDK TS. - III s 1999
- içeiç** Ara vermeden, dalbadal içme. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 344
- içek:** 1.Bağırsak 2. Sucuk 3. İçirik, ahş 4. Batın 5. İn, yuva, delik. Sev. ESTY s.392
- içelik** İçelim. TDK TS. - III s 1999
- içenü** [içingir] İçli, duygulu, alıngan. TDK DS. - VII s 2504
- içer** [Bkz. içeri]. TDK DS. - VII s 2504
- içer** İçerisi. GTS s. 119
- içeri** İçeriki. GTS s. 119
- içeri** [iceri, içer] Oda, oturma odası. TDK DS. - VII s 2504
- içeri** 1. Dahile 2. bah İç 1-ci menada 3. ismin yönlük, yerlik, çtışlığ, hal çekilçileri ile. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 344
- içeri** 1. İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı. 2. İç, iç yüzey. 3. sf. İç yüzeyde, iç bölümde olan. 4. zf. İç yana, iç yana doğru. 5. mec. Gönül, yürek. 6. mec. Hapishane. TDK 2005 TS. s. 929
- içeri** 1. Yaşalyan jayın içi, iç göwrümü, yaşalyan jay, öy. 2. (Göçme manıda) Öy, maşgala, çağa-çuga, oğlan-uşak. Trkm. D. S. s. 346

- ıçeriden** Bizden anlamında kullanılır. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerik** 1. Bir Şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva. 2. Sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünü. 3. Bir kelimenin veya kavramın anlamı. 4. Herhangi bir ruhsal süreç veya düşünsel işlevi oluşturan öğelerin bütünü. 5. Bir cümle veya yargıda açıkça söylenmemekle birlikte var olduğu anlaşılabilen, zımni. TDK 2005 TS. s. 930
- ıçerili (I)** Yerli, bu yurdun ya da bu evin adamı. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerili (II)** Kinci. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerleg** Yanındakilerden daha içerde, daha geride olan. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerleme** Ardı ardına gelen, zaman zaman çoğalan dalgalar. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerlemek** 1. İçin için öfkelenmek. 2. Kırılmak, alınmak. TDK 2005 TS. s. 930
- ıçerlemek** Borlanmak. TDK DS. - VII s 2504
- ıçerlenmek** İçer gibi görünmek. TDK TS. - III s 1999
- ıçermek** 1. İçine almak, içinde bulundurmak, ihtiva etmek. 2. fel. Bir Şey, başka bir Şeyin varlığını gerektirmek, biri ötekini ister istemez düşündürmek, tazammun etmek. TDK 2005 TS. s. 930
- ıçertiler** Aile, akraba. TDK DS. - VII s 2504
- ıçesi** İçecek, içilecek. TDK TS. - III s 1999
- ıge** Saygılı, kibar (kimse). TDK DS. - VII s 2504
- ıgi** Gepleşik dili İilyán spirtli zatlara. Trkm. D. S. s. 345
- ıgil** [ıkil (I) -1, 2] 1. İşkil, kuruntu, kuşku, sanı. 2. Kin, garez. 3.[Bkz. igilli] 4. Suçlu. TDK DS. - VII s 2504
- ıgili** Kindar. TDK DS. - VII s 2505
- ıgilik** [Bkz. işgilik] TDK DS. - VII s 2505
- ıgillenmek** [ıgillenmek, ikillenmek (I), itilenmek] Kuşkulanmak. TDK DS. - VII s 2505
- ıgilli** [ıgil -3, ikilli, ikirli] Alınan, işkilli, içli. TDK DS. - VII s 2505
- ıgin** 1. Birneme i tarapda bolan. İgin salnan hayat. 2. Janıpkelik bilen, ın ýürekden, mähirli. 3. Göçme manıda Ýakyndan, uñ, düýpli. Trkm. D. S. s. 345
- ıgörü** Kendi duygularını, kendi kendini anlayabilme yeteneği. TDK 2005 TS. s. 930
- ıgüdü** 1. Bir canlı türünün bütün bireylerinde akıl ve düşünceden bağımsız olarak doğuştan gelen bilinçsiz her türlü hareket ve davranış, insiyak, sevitabii. 2. Organizmayı o türe özgü olan bir amaca ulaşmaya sürükleyen davranış eğilimi. TDK 2005 TS. s. 930
- ıgüýö** İ güveyi. TDK DS. - VII s 2505
- ıçi** Bir memleketin sayđı duyulanı, ileri geleni. TDK DS. - VII s 2505
- ıiboş** içerisi boş olan, içinde heç bir Şey olmayan, oyuğ. Az. Dil. İ. Lüg. II s. 344
- ıiboş** Kunduracı kerpeteni. TDK DS. - VII s 2505
- ıici** 1. İçme işini yapan (kimse). 2. mec. Ayyaş. TDK 2005 TS. s. 930
- ıigar** Gepleřik dili Kaýelip, ýigrenilip aýdylyán sögün söz. Trkm. D. S. s. 346
- ıigizül** Bir çeşit mantar. TDK DS. - VII s 2505
- ıigli** Birinden ahmırlı, arlı, öli, gaharlı. Trkm. D. S. s. 346
- ıik:** 1. Kürk 2. İ amaşarı 3. Kürk. Sev. ESTY s.393
- ıikmek** 1. Ağlarken hıkırmak. 2. Çok sevinmek. 3. Korku ile i çekmek. TDK DS. - VII s 2505
- ıikmek** Urulmak zararlı demin içine dolmak, gatı urulmak. Trkm. D. S. s. 346
- ıikmek** Dehalet etmek, aman dilemek. TDK TS. - III s 2001
- ıiksinmek** İe sinmek. TDK DS. - VII s 2505
- ıilik** Semer altına konulan keçe örtü. TDK DS. - VII s 2505
- ıilük** Kabağın ekirdekli kısmı. TDK DS. - VII s 2505
- ıim** 1. İçme işi veya biçimi. 2. Bir Şey içerken alınan tat. 3. sf. Bir yudumda içilecek miktarda olan. TDK 2005 TS. s. 931
- ıim** Adaten «bir» sözü ile - bir defe içmeye kifayet eecek geçer. Az. Dil. İ. Lüg. II s. 344
- ıim** Tat, lezzet. TDK DS. - VII s 2505
- ıimen** Hoşaf. TDK DS. - VII s 2505
- ıimli** Lezzetli. TDK DS. - VII s 2505
- ıimlik** 1. İçmeye yayarlı, içmek için olan, içmeli 2. Saylarla miğdar bildirir. Az. Dil. İ. Lüg. II s. 345
- ıimlü** İçilecek hâlde olan, içilebilen. TDK TS. - III s 2001
- ıin** 1. Gizli, gizlice. 2. Has. 3. İçinden, içten, yürekten, deruni. 4. İçinde. TDK TS. - III s 2001

- için-için** 1. Gizlin, heç kese hissi etdirmeden, içinde, üreyinde, gelbinde 2. yanlıgı-yanlıgı, yana-yana, acı-acı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinlemek** İçerlemek. TDK DS. - VII s 2506
- içinmemek** Kimseye sezdirmeden kızmak. TDK DS. - VII s 2506
- içinrgi** Eyeriñ, gaññanıñ aşagından malıñ arkasına salınýan keçe. Trkm. D. S. s. 346
- içinrgi III** 1. Numnah keçe 2. Mat keçe 3. Koltuk yastığı. Sev. ESTY s.394
- içinrik (I)** [içlik -6] 1. Yatak doldurmaya yarayan yün, pamuk, kıtık vb. şeyler. 2. Yatak içine konulan halı kırpıntısı. 3. Yatak yünlerinin zamanla topaklaşmış parçaları. 4. Çok eski. TDK DS. - VII s 2506
- içinrik (II)** Bağırsak, ciğer vb. sakatat. TDK DS. - VII s 2506
- içinrik (III)** Su tulumlarına sarılan sargı. TDK DS. - VII s 2506
- içinrik** Yatak doldurmaya yarayan yün, pamuk, sünger vb. şeyler. TDK 2005 TS. s. 931
- içinrikli** 1. Kusurlu, suçlu, özürlü. 2. Hastalıklı. TDK DS. - VII s 2506
- içinirmek** 1. Bıçak, kama gibi keskin şeyleri batırmak, saplamak. 2. Vurmak. TDK DS. - VII s 2506
- içinrtirmek** Başgası vasitesile içdirmek, içmeye mecbur étmek Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinrtmek** İçirtmek. GTS s. 119
- içinrtmek** 1. İçmeye sövg ve ya mecbur étmek; içdirmek. tmek; içdirmek 2. İçki verib kéflendirmek, sérhoş étmek; keflenmesine sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinit** İçilecek şey. TDK 2005 TS. s. 931
- içinitme** Başörtüsü. TDK DS. - VII s 2506
- içinkatması** İnce bulgur, soğan, zeytinyağı ve ekşi katılarak yapılan bir çeşit salata. TDK DS. - VII s 2506
- içinkazak** Onbeş cm. uzunluğunda, 1.5 cm. genişliğinde, ağaç saplı çelik dökmece aracı. TDK DS. - VII s 2506
- içinki** 1. Bir zadıñ içinde bolan, içindäki. 2. Daş çıkarılman, içden edilyän (pikir, duýgı, we ş. m. barada). 3. İçden geçilyän. 4. (Göçme manıda) Bir guramanıñ, döwletiñ içki durmuşına değışli bolan. Trkm. D. S. s. 346
- içinki** 1. İçinde alkol bulunan içecek. 2. İçki içme işi. TDK 2005 TS. s. 932
- içinki** İçki. GTS s. 119
- içinkici** İçki içen, içkiye alışkın. GTS s. 119
- içinkici, (içkücü)** Sarhoş, ayyaş. TDK TS. - III s 2002
- içinkiçi** Spirtili içkileri heddinden artıg içen, içki düşkünü; eyyam Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinkil (I)** 1.[Bkz. içgil -1] 2.[Bkz. içgil -2] 3. Umut. TDK DS. - VII s 2506
- içinkil (II)** Çok içki içen, ayyaş. TDK DS. - VII s 2506
- içinkili** [Bkz. işkilli (I) -2]. TDK DS. - VII s 2506
- içinkili** içki içilen, içki olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinkilik** [Bkz. işgillik]. TDK DS. - VII s 2506
- içinkillenmek (I)** [Bkz. içgillenmek]. TDK DS. - VII s 2506
- içinkillenmek (II)** İçerlemek, için için öfkelenmek. TDK DS. - VII s 2506
- içinkilli** [Bkz. içgilli]. TDK DS. - VII s 2506
- içinkin** 1. Varlıgın içinde bulunan, varlıgın yapısına karışmış olan, mündemiç. 2. Yalnızca bilinçten olan, yalnızca bilinç içeriği olarak var olan, mündemiç. 3. Deney içinde kalan, deneyi aşmayan. 4. Dünya içinde, dünyada olan. TDK 2005 TS. s. 932
- içinkirli** [Bkz. içgilli]. TDK DS. - VII s 2506
- içinkitmek** Kaybetmek. TDK DS. - VII s 2506
- içinlek** İç çamaşırı. TDK DS. - VII s 2506
- içinlem** 1. Bir kavramın çağrıştırdığı kapsama giren niteliklerin veya taşıdığı özelliklerin bütünü, tazammun. 2. Bir nesnenin içeriğini oluşturan şey. TDK 2005 TS. s. 932
- içinlenmek** 1. İçli bitkiler tanelenmek, iç tutmak. 2. mec. Kimseye belli etmeden bir şeyi kendine dert etmek, duygulanmak. TDK 2005 TS. s. 932
- içinlenmek** Mısır olgunlaşmak. TDK DS. - VII s 2506
- içinli** 1. İçi dolu (taneli sebze veya kuru yemiş). 2. mec. Kolay duygulanıp incinen, duygulu, hisli. 3. mec. Duygulandıran, etkili. TDK 2005 TS. s. 932
- içinli** Astarlı, astarı olan Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içinli** Bumbar dolması. TDK DS. - VII s 2506
- içinlik** 1. Bir şeyin içerisine göyulan, keçirilen, salınan şey 2. her hansı bir şeyin iç terefine tikilen şey; astar. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345

- içlik** 1. İç gömleği. 2. Firenk gömleği, mintan. 3. İçe giyilen hırka, zıbın. 4. Pamuklu mintan. 5. Yelek. 6.[Bkz. içirik (I) -1] TDK DS. - VII s 2506
- içlik** İçe giyilen çamaşır. TDK 2005 TS. s. 933
- içlik** Kostyümüň, paltonıň we ş. m. iç tarapına tutulýan mata. Trkm. D. S. s. 346
- içlik** Gömlek üstüne giyilen bir çeşit yelek. TDK TS. - III s 2006
- içlük** Bir çeşit hanım ceketini. TDK DS. - VII s 2507
- içmee** İçmek. GTS s. 119
- içmek** 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. 2. Sigara, nargile vb.nin dumanını içe çekmek. 3. Bir şey, bir sıvıyı içine çekmek, emmek. 4. (nsz) İçki kullanmak. TDK 2005 TS. s. 933
- içmek** 1. Maye bir şeyi udmağ 2. Aynı menada spirtli içkiler hağında: serhoşlıg etmek, eyyamlıg etmeğ 3. Sulanmağ, su verilmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içmek (II)** 1.Astragan kürk, kurt veya tilki derisi 2. Astar 3. Kapitone 4. Küçük yatak 5. Yün eldivenler. Sev. ESTY s.394
- içmek (I)** Suwuk zadı owurtlap ýuwutmak. Trkm. D. S. s. 346
- içmek (II)** Goýun derisinden ýüň tarapı içine edilip tikilýän daşkı giýim, possun. Trkm. D. S. s. 346
- içmeli** İçmeye yayarlı, şirin. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içre** İçinde, içerisinde. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içre** İçinde. TDK 2005 TS. s. 933
- içre** İçinde, arasında, içine, ... vaktinde, -de. TDK TS. - III s 2006
- içrek** Belirli bir insan topluluğunun dışında kimseye bildirilmeyen, yalnızca sınırlı, dar bir çevreye aktarılan (her türlü bilgi, öğreti), bätini, ezoterik, dışrak karşıtı. TDK 2005 TS. s. 933
- içrik** Paçavra, kırpıntı. TDK DS. - VII s 2507
- içsel** İçle ilgili, içe ilişkin, dahili. TDK 2005 TS. s. 933
- içsiz** İçi olmayan, içi boş; lepesiz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 345
- içten** 1. Samimi. 2.zf. Yürekten, candan, samimi davranarak. TDK 2005 TS. s. 934
- içtenli** Samimî. TDK DS. - VII s 2507
- içtilenmek** [Bkz. içgillenmek]. TDK DS. - VII s 2507
- içtirmee** İçtirmek. GTS s. 119
- içüktürmek** Bir şeyin tadına varmak. TDK DS. - VII s 2507
- içyan** zoologiya. Bognaýaklı zäherli möjek. Trkm. D. S. s. 347
- içyer** Verimli toprak. TDK DS. - VII s 2507
- içyüz** Herkesçe bilinmeyen, anlaşılmayan ve görünenden büsbütün başka olan neden veya nitelik, mahiyet, zamir (II), künh. TDK 2005 TS. s. 934
- ideg** 1. Birine ýa-da bir zada esewan bolmaklyk, birine, bir zada edilýän garaşyk, gözegçilik. 2. Bir zadyň ugrunda edilýän alada, sorag ünji. 3. Birini tutmak ýa-da bir zady tapmak maksady bilen geçirilýän agtaryş, soraglama, gözleg. Trkm. D. S. s. 331
- idekakmak** İtmek, hırpalamak. TDK DS. - VII s 2507
- idelemek** Döğüşmek, didişmek. TDK DS. - VII s 2507
- idemek** 1. Gözleg etmek, agtarmak, gözlemek. 2. Ideg-sorag etmek, habar tutmak, sorap durmak. Trkm. D. S. s. 331
- idemir** Ağaç delmeye yarayan, ucu yassı, 1,5 cm. eninde çelik araç. TDK DS. - VII s 2507
- ideşmek** Çekişmek, döğüşmek: Birbirinizle ideşmeyin döverim. TDK DS. - VII s 2507
- idiklemek** İtekleme, tartaklamak. TDK DS. - VII s 2507
- ige** tehnika. Metal guralları ýiteltmek, büdür-südür yerlerini ýonmak, olara diş kesmek için ulanılýan ýüzi ownuk hem iri dişli polat esbap. Trkm. D. S. s. 330
- igenmek** Birinden ýa-da bir zatdan nägile bolup, igençli söz aýtmak, inirdäp käyinmek, inirdemek. Trkm. D. S. s. 330
- igeze** Hastalık sonrası toparlanma, nekahat devri. TDK DS. - VII s 2508
- iginmek** Bir yazıyı iyi okuyamamak. TDK DS. - VII s 2508
- iglemek** 1. Kesel zararlı horlanmak, arıklamak. 2. Köp ulanılmak zararlı könelmek, iyilip inçelmek (metal gurallar hakda). Trkm. D. S. s. 330
- iğ (I)** Hastalık, dert: İnsana bir iğ girmeye görşün, kolayca çıkmaz. TDK DS. - VII s 2508
- iğ (I)** Verem, inceağrı. TDK TS. - III s 2014
- iğ (II)** Portakal, karpuz vb. şeylerin üzerindeki çil gibi lekeler. TDK DS. - VII s 2508
- iğ (II)** Mihver, kutup. TDK TS. - III s 2014
- iğ (III)** 1. Değirmen taşının ortasında bulunan ve yukarıdaki üst taşa geçen demir eksen. 2. Bezirhanede kuvvet kolundaki taşı kaldırıp indirmeye yarayan helezon biçimindeki ağaç. 3. Çıkrıklarda ipliğin sarıldığı demir tel. 4. Dokuma tezgâhlarında kalemleri sarmak için

- kullanılan demir eksen. 5. İplik gerilen çarkın uzun ucu. 6. Dingilin tekerleklerle geçen kısmı. 7. Su dolaplarının ortasında bulunan kalın ağaç dingil. TDK DS. - VII s 2508
- ığ (IV)** Çatılarda eşit aralıklarla ve birbirine paralel olarak konulan ağaçlar. TDK DS. - VII s 2509
- ığ** 1. Pamuk, yün vb.nden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan, ağaçtan yapılmış araç, eğirmen, kirmen. 2. İğ iplik. 3. hlk. Araba okunun ekseni. 4. hlk. Değirmen taşının ortasında bulunan ve yukarıdaki üst taşa geçen demir eksen. TDK 2005 TS. s. 934
- ığaç** Aşağı yukarı beş kilometrelik uzaklık ölçüsü, fersah. TDK DS. - VII s 2509
- ığcık (I)** Yün eğrilen iğnin altına konan tabla. TDK DS. - VII s 2509
- ığcık (II)** Yaprakları söğüt yaprağına benzeyen, güzel kokulu çiçekleri olan bir çeşit ağaç. TDK DS. - VII s 2509
- ığdemir** [ığdemiri] Marangozlukta ağaç delmek için kullanılan çelik araç. TDK DS. - VII s 2509
- ığdemir** Marangozda ağaç delmek için kullanılan çelik araç. TDK 2005 TS. s. 939
- ığdır** Oğuz Türklerinin 24 boylarından biri. TDK 2005 TS. s. 939
- ığef** Saban okunu boyunduruğa bağlayan ağaç halka. TDK DS. - VII s 2509
- ıgelemek** Ege ile aşındırmak, eğelemek. TDK DS. - VII s 2509
- ıgen, (ıgen, ıgende, ıgende, ığın)** Çok, gayet, pek, ziyade, daha ziyade. TDK TS. - III s 2014
- ıgeş** Küçük çapa. TDK DS. - VII s 2509
- ıgeşik (I)** 1. İşi üzerinden atan, savsaklayan. 2. Savsaklama. TDK DS. - VII s 2509
- ıgeşik (II)** Yarış. TDK DS. - VII s 2509
- ıgeşmek** 1. Zıtlaşmak, inatlaşmak, aksilik etmek. 2. Tartışmak, münakaşa etmek. 3.[Bkz. iyeşmek -5]. TDK DS. - VII s 2509
- ıgez (I)** [Bkz. ıgli (I) -1]. TDK DS. - VII s 2510
- ıgeze** Süreğen hastalıklı (kimse). TDK DS. - VII s 2510
- ıgi** Çok tatlı olan, bal vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2510
- ıgiç** Hamur teknesini kazımaya yarayan yassı demir. TDK DS. - VII s 2510
- ıgilemek (II)** Zayıf, cılız kalmak. TDK DS. - VII s 2510
- ıgili** [Bkz. ıgli (I) -1]. TDK DS. - VII s 2510
- ıgılık** [Bkz. ıgli (I) -1]. TDK DS. - VII s 2510
- ığim (I)** İnce. TDK DS. - VII s 2510
- ığim (II)** Torba, çuval gibi şeyleri dokumaya yarayan tezgâh. TDK DS. - VII s 2510
- ığın** İç çamaşırı. TDK DS. - VII s 2510
- ığirmek** Bükmek. TDK DS. - VII s 2510
- ığırtmik** Ağaç filizi. TDK DS. - VII s 2510
- ıglek (I)** [ilek (I)] Baba incir, erkek incir. TDK DS. - VII s 2510
- ıglek (II)** 1. Zayıf, güçsüz, hastalıklı. 2. Hastalık ya da susuzluktan olgunlaşmamış, zayıf kalmış meyve. TDK DS. - VII s 2511
- ıglek (III)** Eğlence yeri. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek (I)** [ığlenmek (I), ilimek (I) -2, iylemek] Zayıflamak. 2. Eziyet çekerek hastalanmak, verem olmak. 3. İnlemek. 4. Yara iyileşmek. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek (II)** 1. Kuraklık ya da hastalık nedeniyle ağaç gelişmemek, meyve vermemek. 2. Bitki sararmak. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek (III)** Ezilmek, üzülmek. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek (IV)** Temizlemek. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek (V)** Bir şeyi delmek. TDK DS. - VII s 2511
- ıglemek, (iylemek)** Hastalanmak, hastalık getirmek. TDK TS. - III s 2020
- ığlenmek (II)** Tohum toprakta filizlenmeye başlamak. TDK DS. - VII s 2511
- ıglez** [Bkz. ıgli (I) -1]. TDK DS. - VII s 2511
- ıgli (I)** [ıgez (I), ıgili, ıgılık, ıglez, ihlez] Zayıf, hastalıklı, cılız. TDK DS. - VII s 2511
- ıgli (II)** Olgunlaşmadan yere düşen ham meyve. TDK DS. - VII s 2511
- ıglik (I)** Kağının tekerleğine geçen uzun demir. TDK DS. - VII s 2511
- ıglik (III)** Oklava konulan uzun torba. TDK DS. - VII s 2511
- ığme** Ahır ve ağılların önüne yapılan üstü çalı çırpı ile örtülü dam, gölgelik. TDK DS. - VII s 2511
- ığmeç (I)** Değnek ya da bastonun tutulacak eğri yeri. TDK DS. - VII s 2511
- ığmeç (II)** Yün ipliklerin birkaç kat bükülmesiyle yapılan kalın, çarık, çuval ipi. TDK DS. - VII s 2511

- iğmek (I)** İp germek. TDK DS. - VII s 2511
- iğmek (III)** Eğmek. TDK DS. - VII s 2512
- iğmenmek** Utanarak çekinmek. TDK DS. - VII s 2512
- iğne** 1. Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç. 2. İki şeyi birbirine tutturmaya yarar ince, uzun, ucu sivri, metal araç. 3. Toplu iğnenin süs olarak kullanılan, iri başlı, renkli bir türü. 4. Genellikle kadınların süs olarak elbiselerinin göğüs, yaka vb. yerlerine taktıkları süs eşyası. 5. Bazı araçların ucu sivri parçaları. 6. Bazı böceklerin kendilerini savunmak için kullandıkları organ. Akrebin iğnesi. 7. Oltanın ucundaki küçük çengel. 8. Dokunaklı söz. 9. Bitkilerde yumurtacıyla tepecik arasındaki sapçık. 10. Kas veya damar yoluyla vücuda sıvı bir ilacı basınçla vermek için kullanılan bir tür pompa, şırınga, enjektör. 11. Zerk yolu ile vücuda verilen ilaç. 12. Vücuda bu yolla ilaç verme işi, enjeksiyon. TDK 2005 TS. s. 939
- iğnecik** 1. Bazı omurgasız hayvanlarda rastlanan silis veya kalkerden oluşmuş, iğne biçiminde küçük çıkıntı. 2. Deniz teknelerinde dümen menteşesi. TDK 2005 TS. s. 939
- iğnecik** Deniz teknelerindeki dümen menteşesi. TDK DS. - VII s 2512
- iğnedenlik** [iğnelik (II)] İnce uzun gövdeli, dört tane kanadı olan, güvengil ve büvelek denilen sinekleri yiyen bir çeşit sinek. TDK DS. - VII s 2512
- iğnediş** İti nazik dişleri olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iğneli** 1. İğnesi olan. 2. İğne ile tutturulmuş, iğnelenmiş. 3. mec. Kırıcı, gücendirici, dokunaklı, onur kırıcı, kinayeli. TDK 2005 TS. s. 939
- iğnelik (I)** [iğneli ot] Saat otu, turnagagası otu. TDK DS. - VII s 2512
- iğnelik (II)** [Bkz. iğnedenlik]. TDK DS. - VII s 2512
- iğnelik** İğne kabı, iğnedenlik. TDK TS. - III s 2020
- iğnemek** Kuzu, oğlak gibi hayvanlara işaret koymak. TDK DS. - VII s 2512
- iğner** Ekini biçmeden evvel tarlada ayrılan bölümler. TDK DS. - VII s 2512
- iğnesil** Bir çeşit armut. TDK DS. - VII s 2512
- iğrek** [irek (I)] Davar ve sığırların sağılması ya da dinlenmesi için ayrılan dört yanı kapalı, üstü açık yer, ağıl. TDK DS. - VII s 2512
- iğrelemek (I)** Öğleyin hayvanları dinlendirmek için sulu ve gölgeli yerde bekletmek. TDK DS. - VII s 2513
- iğrelemek (II)** Duraklamak, ara vermek. TDK DS. - VII s 2513
- iğri** Kayığın kaburga ağaçları. TDK DS. - VII s 2513
- iğrip (I)** Bir işin püf noktası. TDK DS. - VII s 2513
- iğrip (II)** [iğrip] Dolap, düzen, gizli çalışma. TDK DS. - VII s 2513
- iğrip (III)** Büyük balık ağı. TDK DS. - VII s 2513
- iğsen** Kağının iki tekerleği arasındaki kalın ağaç, mil. TDK DS. - VII s 2513
- iğseri** Büyük çivi. TDK DS. - VII s 2513
- ihlez** [Bkz. iğli (I) -1]. TDK DS. - VII s 2513
- ihmak** Canlanmak, onmak, gelişmek. TDK DS. - VII s 2513
- ihnezimek** İncelmek, aşınmak, eskimek. TDK DS. - VII s 2513
- ii** İğ. GTS s. 119
- iilendirmee** Eylendirmek. GTS s. 120
- iilenmee** Eylenecek. GTS s. 120
- iilenmek** Eylenecek; safa sürme. GTS s. 120
- iilir** Eğilir elastik. GTS s. 120
- iilmee** Eğilmek. GTS s. 120
- iiltmee** Eğme. GTS s. 120
- iine** İğne. GTS s. 120
- iiri** Eğri. GTS s. 120
- iiri** İri. GTS s. 120
- iiri-büürü** Eğri büğrü GTS s. 120
- iirilik** Eğrilik. GTS s. 120
- iirilme** 1) Eğrilmek, 2) Yüz Ekşitmek. GTS s. 120
- iiritmee** Eğritmek. GTS s. 120
- ike** İken. TDK DS. - VII s 2514
- ikenmek** İlenmek. TDK DS. - VII s 2514
- ikki** Küçük mazi. TDK DS. - VII s 2516
- iktim** İlkten, ilk kez. TDK DS. - VII s 2517
- il (IV)** Büyük dikiş, teğel. TDK DS. - VII s 2517

- ilbiz (I)** [ılbiz] 1. Örümcek. 2. Örümcek ağı. 3. Küçük, kırmızı kanatlı bir böcek. 4. Salyangoz. TDK DS. - VII s 2519
- ilbiz (II)** Zayıf, cılız, hastalıklı. TDK DS. - VII s 2519
- ilbiz (III)** Kötü, fena. TDK DS. - VII s 2519
- ilbiz (IV)** [ilbis (II)] Cin, şeytan. TDK DS. - VII s 2519
- ilbiz** Cin, şeytan. TDK TS. - III s 2035
- ildelemek** Bir şeyin gerçeğini öğrenmeye çalışmak, kurcalamak. TDK DS. - VII s 2519
- ildirmek (I)** Değdirmek, dokundurmak. TDK DS. - VII s 2519
- ildirmek (II)** Kabataslak dikmek. TDK DS. - VII s 2519
- ildirmek (ildürmek)** Değirmek, dokundurmak, iliştiirmek. TDK TS. - III s 2035
- ilek (I)** [Bkz. iğlek (I)]. TDK DS. - VII s 2519
- ilek (II)** [ilek] Zayıf, cansız. TDK DS. - VII s 2519
- ilekmen** [iligmen] İdare lambası. TDK DS. - VII s 2519
- ilemek (I)** Yatak yapmak, yatak sermek. TDK DS. - VII s 2519
- ilemek (II)** Yoğurmak. TDK DS. - VII s 2519
- ilemete (II)** Sazdan ya da kamıştan örülmüş hasır seccade, yaygı. TDK DS. - VII s 2519
- ilenne** Dokuma tezgahının bir parçası. GTS s. 121
- ilenç** [ilenti, ilinç] Beddua. TDK DS. - VII s 2520
- ilenç** Beddua, kargış. TDK 2005 TS. s. 953
- ilenç, (yilenç)** 1. Beddua. 2. Azarlama. TDK TS. - III s 2038
- ilendik** [illemlik] Pişmanlık. TDK DS. - VII s 2519
- ilengere** Yünü eğirmeye yarayan araç, kirmen. TDK DS. - VII s 2520
- ilenmek** Beddua etmek. TDK DS. - VII s 2520
- ilenmek** Birinin kötü bir duruma düşmesi dileğini gönlünden geçirmek veya açıkça söylemek, beddua etmek. TDK 2005 TS. s. 953
- ilenmek, (ilenç etmek, ilenç vermek, ileniş etmek)** Beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek. TDK TS. - III s 2039
- ilenti** [Bkz. ilenç]. TDK DS. - VII s 2520
- ilercesi** Evvelce. TDK DS. - VII s 2520
- ilerde** [ileride] Geçende. TDK DS. - VII s 2520
- ilerde** İleride. GTS s. 121
- ileri** 1. İleri, ileriye 2. Gelecek 3. Önce, önceden, evvel 4. İlk önce, ilkin 5. Doğu, maşırık 6. Taraf, yön 7. Daha iyi 8. Edat olarak; önce. Sev. ESTY s.347
- ileri** 1. İleriden. 2. Daha önceleri. GTS s. 121
- ileri** 1. Günorta tarap, günorta tarapa bolan ugru. 2. Ön tarap, ön. Trkm. D. S. s. 335
- ileri** 1. Herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşısı. 2. Bir şeyin ulaşılacak yönü. 3. Henüz gelmemiş zaman, gelecek, sonra. 4. sf. Önde bulunan. 5. sf. Doğrusundan daha çok gösteren (saat). 6. sf. mec. Benzerlerini geride bırakmış. 7. zf. Öne doğru, ileri doğru. 8. ün. "Amaca doğru durmadan yürü" anlamında kullanılan bir seslenme sözü. 9. Temel duruşta ayak uçlarının gösterdiği yön. TDK 2005 TS. s. 953
- ileri** Devamı. GTS s. 121
- ileri** Evvelce, önce, ileri. GTS s. 121
- ileri** bk. İlerü. TDK TS. - III s 2041
- ilerici** İlerlemeden yana olan, ileri düzeydeki toplumsal ve siyasî gelişmeleri benimsemiş olan, terakkiperver. TDK 2005 TS. s. 953
- ilerkaç** Balkon. TDK DS. - VII s 2520
- ilerki** 1) İleriki, 2) Önceki (zaman olarak). GTS s. 121
- ilerlek** İlerlemiş, ileri çıkmış. TDK DS. - VII s 2520
- ilerlemee** İlerlemek, gelişmek; devam etmek. GTS s. 121
- ilerlemek** 1. Bulunduğu yerden daha ileriye gitmek, yol almak. 2. Vakit geçmek. 3. Daha güçlü, daha etkili duruma gelmek. 4. Daha iyi, daha yüksek bir düzeye, aşamaya erişmek, gelişmek, terfi etmek, terakki etmek. TDK 2005 TS. s. 953
- ilerlemek** İlerleme. GTS s. 121
- ilersik** [ilersük] Don uçkuru. TDK DS. - VII s 2520
- ilersük** [Bkz. ilersik]. TDK DS. - VII s 2520
- ilersük** Uçkur. TDK TS. - III s 2041
- ilerü, (ileri)** 1. Önce, evvel, mukaddem. 2. Evvelki, eskisi. TDK TS. - III s 2042
- ilerüki, (ilerki)** Evvelki, önceki. TDK TS. - III s 2045
- ilerükiden** Evvelkinden, eskisinden. TDK TS. - III s 2046

- ilerüle** Az ileri. TDK TS. - III s 2046
- ileşmek (II)** Sataşmak. TDK DS. - VII s 2521
- ileti** Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj. TDK 2005 TS. s. 954
- iletim** 1. İletme işi. 2. fiz. İletken şeylerden ısı veya elektriğin geçmesi. 3. Isı yayımı. TDK 2005 TS. s. 954
- iletişim** 1. Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim. 2. tek. Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, iletişim. TDK 2005 TS. s. 954
- iletken** 1. Akım, ısı, ses vb.ni geçiren (madde), nâkil, yalıtkan karşıtı. 2. Elektrik akımı, ısı, gaz vb.ni bir yerden başka bir yere aktaran (madde, şey). TDK 2005 TS. s. 954
- iletke** Bir açığı ölçmeye ve başka bir yerde aynı açığı çizmeye yarayan, yarım çember biçimindeki araç, açı ölçer, mastara, minkale. TDK 2005 TS. s. 954
- iletmek** Gızdıрмаğ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- iletmek, (eletmek, iltmek)** Götmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek. TDK TS. - III s 2048
- ilettürmek** Göndermek, götürtürmek. TDK TS. - III s 2054
- iley** “ön uç” “önce” cm. ilk. Sev. ESTY s.346
- iley** Ön, karşı, kat. TDK DS. - VII s 2521
- iley** Huzur, yan, ön, karşı taraf. TDK TS. - III s 2057
- ileze** Veremli, hastalıklı. TDK DS. - VII s 2521
- ilgeç** [ilgiç] 1. Çengel. 2.[Bkz. ilgi -1] 3.[Bkz. ilik (I) -1] 4. Kalemin başlığında olan, cebe takmaya yarayan kısım. TDK DS. - VII s 2521
- ilgeç** Edat. TDK 2005 TS. s. 955
- ilgek** 1. Paltarın düymeni veya ğarmağı keçirmek. 2. Resmi paltarı yahasında rengli sırma. 3. bah ilme. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilgeklenmek** İlk tikilmek, ilgek vurulmağ, ilgek açılmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilgekli** İlgeyi olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilgemek** İlglendirmek. TDK DS. - VII s 2521
- ilgendirmek** Korku ya da tiksinti vererek irkiltmek. TDK DS. - VII s 2521
- ilgenmek** Korkarak irkilmek. TDK DS. - VII s 2521
- ilgeşük** İlgi. TDK DS. - VII s 2521
- ilgeyh** [Bkz. ilgik]. TDK DS. - VII s 2521
- ilgi (I)** [ilgeç -2, 3; ilgiçliğne, ilgiliğne] 1. Çengelliğne. 2. Büyük iğne. 3.[Bkz. ilik (I) -1] 4. Kaba dikiş. 5. Paçaya dikilen bağ. 6. Yorgan ipliği. TDK DS. - VII s 2521
- ilgi (II)** Tuzakla kuş tutulan yer. TDK DS. - VII s 2521
- ilgi** 1. İki şey arasında bulunan herhangi bir bağıllık, ilişki, alaka, taalluk, aidiyet. 2. kim. Kimyasal şartlar eş veya birbirine çok yakın olduğunda öğelerin birbirleriyle birleşmede gösterdiği seçicilik. 3. Dikkati öncelikle belirli bir şey üzerinde toplama eğilimi. 4. Belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma. TDK 2005 TS. s. 955
- ilgi, (ilgü)** Engel, mania. TDK TS. - III s 2057
- ilgiç** [Bkz. ilgeç -4]. TDK DS. - VII s 2521
- ilgik** [ilgeyh, ilikcek, ilikmeç -2] Düşme iliği. TDK DS. - VII s 2521
- ilgilemeg** [Bkz. ilgilemek -1]. TDK DS. - VII s 2521
- ilgilemek** [ilgilemeg, ilıntılamağ, ilimek (III) -3, ilintilemeg, ilintilemek] 1. İki parçayı birbirine iğreti olarak dikmek, iliştmek. 2. Gelişigüzel dikmek, teğellemek. TDK DS. - VII s 2521
- ilgilenmek (I)** Bağlanmak, iliştmek. TDK DS. - VII s 2522
- ilgilenmek (II)** Sertleşmek, katılaşmak. TDK DS. - VII s 2522
- ilgilenmek** 1. İlgi göstermek, alakalanmak. 2. Birine karşı yakınlık duymak. 3. Bir şeye karşı merak duymak. 4. Görev gereği bir sorumluluğu yerine getirmek. 5. Bakmak. 6. Ağrlamak. 7. (nsz) Bir konu üzerinde çalışmak, uğraşmak. 8. (nsz) Bir şeyi çekici bulmak. TDK 2005 TS. s. 955
- ilgimek** Birikmek. TDK DS. - VII s 2522
- ilginç** İlgi uyandıran, ilgi ve dikkat çekici olan, entaresan. TDK 2005 TS. s. 955
- ilgü** bk. İlgi. TDK TS. - III s 2058
- ilgüdür (I)** Sezgi, anlayış, duyuş. TDK DS. - VII s 2522
- ilgüdür (II)** Yırtılan bir şeyin kopmasına az kalmış durumu. TDK DS. - VII s 2522
- ilğar** Akın. TDK DS. - VII s 2522

- ili (II)** Gelişigüzel dikiş. TDK DS. - VII s 2522
- ili (IV)** Zayıf. TDK DS. - VII s 2522
- iliç** 1. Uçları koparılan çam ağacı sürgünlerinden akan su. 2. Çam kabuğunun altında bulunan tatlımsı, yenilebilir ince tabaka. TDK DS. - VII s 2523
- ilig (I)** İplik bükmeye yarayan araç. TDK DS. - VII s 2523
- ilig (II)** Kardeş. TDK DS. - VII s 2523
- İlik** "ilk" cm. (ilk). Sev. ESTY s.346
- ilik (I)** [ilgeç -3, ilgi (I) -3] 1. Düğme. 2. Yaka. TDK DS. - VII s 2523
- ilik (III)** Söz götürüp getiren. TDK DS. - VII s 2523
- ilik (IV)** Küçük sepet. TDK DS. - VII s 2523
- ilik (V)** "-den başlayarak", "-den sonra", "-den beri". TDK DS. - VII s 2523
- ilik (VI)** Kabak ve fasulyelerin uzayan kısımları. TDK DS. - VII s 2523
- ilik** Düğme iliği. GTS s. 121
- ilik** Geyme ya-da başga zatlara ildirmek için dakylıyan düwme, sadap. Trkm. D. S. s. 336
- ilik** Giysi, yorgan çarşafı, yastık kılıfı vb.nin gereken belirli yerlerine düğmenin geçirilebilmesi için iplikle örülerek, parça geçirilerek veya biye ile yapılan küçük yarık. TDK 2005 TS. s. 956
- ilikce** [ilikçe] Aşlamak için dişi incir ağacına asılan erkek incir. TDK DS. - VII s 2524
- ilikcek** [Bkz. ilgik]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikçe** [Bkz. ilikce]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikçeken** Deve havutundaki ağaçların tarağım birbirine bağlayan ipler. TDK DS. - VII s 2524
- ilikge** Ham incir. TDK DS. - VII s 2524
- iliklemek** İliklemek. GTS s. 121
- iliklemek** Su soğuktan donmak. TDK DS. - VII s 2524
- iliklenmek** Beslenmek, semizleşmek. TDK DS. - VII s 2524
- ilikli (I)** Düğmeyle oynanan bir çeşit oyun. TDK DS. - VII s 2524
- ilikli (II)** İçten giyilen pamuklu hırka. TDK DS. - VII s 2524
- ilikli (III)** Canlı, kuvvetli. TDK DS. - VII s 2524
- ilikli (IV)** Koyun yüreği. TDK DS. - VII s 2524
- iliklik** Süs eşyası. TDK DS. - VII s 2524
- ilikma** [Bkz. ilikme -2]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikman** [Bkz. ilikmen (I)]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikme** [ilikma] 1. İçinde taze peynir biriktirilen tulum. 2. Süt biriktirilen kap. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmeç** [ilikmek (I), imlek] 1. Kolay çözülebilen bir çeşit düğüm. 2. [Bkz. ilgik]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmek (I)** [Bkz. ilikmeç -1]. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmek (II)** Parmak eklemleri. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmek** Su durgun hâle gelmek. TDK TS. - III s 2058
- ilikmen (I)** [ilikman, ilikment (II), ilikmet, ilkmen, irikmen] İdare kandili. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmen (II)** İçerisinde iğ çevirmeye yarayan çukur küçük tabak vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2524
- ilikmen** Şamdan. TDK TS. - III s 2059
- ilikment (I)** Koyun ve kuzuların kuyruklarının dibindeki sert kısım. TDK DS. - VII s 2524
- ilikment (II)** [Bkz. ilikmen (I)]. TDK DS. - VII s 2525
- ilikmet** [Bkz. ilikmen (I)]. TDK DS. - VII s 2525
- ilimar** Kamış ya da ağaçtan yapılan masura. TDK DS. - VII s 2525
- ilimeg** [Bkz. ilimek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2525
- ilimek (I)** [ilimeg] Yaramak, fayda vermek, yenen ya da yapılan bir şey içe sinmek. TDK DS. - VII s 2525
- ilimek (II)** [Bkz. iğlemek (I)]. TDK DS. - VII s 2525
- ilimek (III)** 1. İlmek yapmak. 2. Bağlamak. 3.[Bkz. ilgilemek -2]. TDK DS. - VII s 2525
- ilimek (IV)** Heyecanlanarak içi hop etmek. TDK DS. - VII s 2525
- ilin** Hafif. GTS s. 121
- ilinç** [Bkz. ilenç]. TDK DS. - VII s 2525
- ilindirmek** Başına dolamak, başına belâ etmek. TDK DS. - VII s 2525
- ilinek** Bir şeye zorunluluk sonucu bağlı olmayan, onun özünde bulunmayan, rastlantı ile olan nitelik, araz. TDK 2005 TS. s. 956
- ilingir (II)** [ilingiz] Zayıf, kuvvetsiz. TDK DS. - VII s 2526

- ilingür (I)** Sıska ve pısrık. TDK DS. - VII s 2526
- ilinmek (I)** 1. Dokunmak, değmek. 2. Göze ilişmek. TDK DS. - VII s 2526
- ilinmek (III)** Hastalık çekmek. TDK DS. - VII s 2526
- ilinmek** 1. Takılmak, takılıp kalmak. 2. İlişmek, dokunmak, temas etmek. 3. İlgilenmek, alaka göstermek. TDK TS. - III s 2060
- ilinnemee** Hafiflemek. GTS s. 121
- ilinnik** 1) Hafiflik. 2) Ferahlama. GTS s. 121
- ilinti** 1. İki şey arasında ilgi, ilişki. 2. hlk. İnsanlar arasındaki bağ. 3. hlk. İç sıkıntısı. 4. hlk. Seyrek dikiş, teyel. TDK 2005 TS. s. 956
- ilinti (I)** 1. İç sıkıntısı. 2. İşkil, kuruntu, kaygı. 3. Az ilgi. 4. Sevgi, aşk. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (II)** [ilinti] Seyrek dikiş, teğel. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (III)** Zayıf arıların balını yemek için saldıran yabancı arı: Kovana ilinti düştü. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (IV)** Rüşvet: O memur çok ilintici idi. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (IX)** Açgözlü TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (V)** Gördüğü şeyi arsızca isteyen, asalak yaşayan (kimse). TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (VI)** Bağlantı, ilişki. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti (VII)** Çok az, sızıntı şeklinde akan su. TDK DS. - VII s 2526
- ilinti** Teğel, ilmik. TDK TS. - III s 2061
- ilintilemeg** [Bkz. ilgilemek -1]. TDK DS. - VII s 2526
- ilintilemek** [Bkz. ilgilemek -2]. TDK DS. - VII s 2526
- ilintilenmek** Meraklanmak. TDK DS. - VII s 2526
- ilintilik** Asalaklık. TDK DS. - VII s 2526
- ilirsik** Bağ, uçkur. TDK DS. - VII s 2526
- iliske** Erkek incir ağacının meyvesi. TDK DS. - VII s 2526
- ilişdirilmek** İlişik hala salınmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişdirmek** Bir şeyi başa bir şeye keçirib ben étmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişdürmek (II)** Bir kimseyi bir kimseyle dövüşürmek. TDK DS. - VII s 2527
- ilişe** [ilise] 1. Sebze fidesi. 2. Sebzelerin yeni sürmüş filizleri. TDK DS. - VII s 2527
- ilişelik** Sebze fideliği. TDK DS. - VII s 2527
- ilişgi** [ilişgik, ilişgin, ilişgir, ilişgü, ilişki, ilişkin, ilişkir, iliştirik, ilüşkü] Et sucuğu. TDK DS. - VII s 2527
- ilişgik** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişgin** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişik (I)** Boş inanca göre cin çarpmış kimse: İlişik olmuş hocaya okutuyorlar TDK DS. - VII s 2527
- ilişik (II)** Engel. TDK DS. - VII s 2527
- ilişik** 1. İlişmiş şeyin halı. 2. Dolaşğ. 3. Münasibet. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişik** 1. sf. İliştirilmiş, eklenmiş, bağlanmış, merbut. 2. İlgi, bağlılık, ilişki, münasebet. 3. sf. Bir şeyle ilgili, ilişkin, ait. 4. Ek. TDK 2005 TS. s. 956
- ilişikli** İliyyişi olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişiksiz** 1. İlişiyi olmayan. 2. Engelsiz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişil** [ilişir] Evvelki yıl. TDK DS. - VII s 2527
- ilişir** [Bkz. ilişik]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişir** İlişik, alaka. TDK TS. - III s 2061
- ilişken (I)** 1. Batmış mavna kalıntısı. 2. Balık ağına takılarak onu yırtan denizin dibindeki tahta, demir, teneke vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2527
- ilişken (II)** Küçük dikenli tohumları olan bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2527
- ilişken (III)** Sırnaşık (kimse). TDK DS. - VII s 2527
- ilişken** Deniz dibinde batık ve atıkların oluşturduğu tabaka. TDK 2005 TS. s. 956
- ilişken** İlişen dolaşan, el-ayağa patlara yapışan, sancılan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- ilişken** Yapışkan tabiatlı, sırnaşık. TDK TS. - III s 2061
- ilişki** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişki** 1. İki şey arasında karşılıklı ilgi, bağ, münasebet, temas. 2. Bağlantı, temas. TDK 2005 TS. s. 956
- ilişkin** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişkir** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2527
- ilişmee** 1) İlişmek, takılmak. 2) ilişkilik olmak.; ilgisi bulunmak. 3) Bıktırmak, usandırmak. GTS s. 121

- ilişmek (I)** [irişmek (I) -1] Şaka etmek. TDK DS. - VII s 2528
- ilişmek (II)** [Bkz. ilmek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2528
- ilişmek (III)** Irza geçmek. TDK DS. - VII s 2528
- ilişmek** 1. Bir şeye hafifçe dokunmak, takılmak. 2. Elini sürmek, dokunmak. 3. Bir şeyin kenarına kısa bir süre için oturmak. 4. Karışmak, rahat vermemek, müdahale etmek. 5. mec. Değınmek, sözünü etmek. 6. hlk. Şaka etmek. TDK 2005 TS. s. 957
- ilişmek** 1. Tahılmağ 2. Bir şeye tohunmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 311
- iliştir (II)** Ezik, ezilmiş şey. TDK DS. - VII s 2528
- iliştirik** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2528
- iliştirmee** 1) İliştirmek. 2) Gücendirmek, takılmak. GTS s. 121
- iliştirmek (I)** [ilişdürmek (I)] 1. Bağlamak, tutturmak, eklemek, dikmek. 2. Hayvanı bir yere gelişigüzel bağlamak. (TDK DS. - VII s 2528
- iliştirmek (III)** Tokat atmak. TDK DS. - VII s 2528
- ilit** Ormandan açılan tarla. TDK DS. - VII s 2528
- iliyer** Boş inanca göre cinli, perili uğursuz yer. TDK DS. - VII s 2529
- iliyertemi** Sınır hastası olan, boş inanca göre cin peri tarafından çarpılmış olan. TDK DS. - VII s 2529
- iliyh** Kemik içindeki sıvı madde, ilik. TDK DS. - VII s 2529
- ilk** 1. Birinci, ilk, evvel 2. erken 3. eski, geçmiş, önceki. Sev. ESTY s.348
- ilk** 1. Birinci 2. başlıca, esas. 3. ilki şeklinde övladı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilk** 1. Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı. 2. a. Herhangi bir şeyin en önde olanı, önce geleni. 3. zf. Birinci olarak, en başta. TDK 2005 TS. s. 957
- ilk** İlk. GTS s. 121
- ilk** İlk. TDK TS. - III s 2061
- ilkce** En bilinci en evvel hamıdan ğabağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilkçeken** Çuvaldız. TDK DS. - VII s 2529
- ilke** 1. Temel düşünce, temel inanç, umde, unsur, prensip. 2. Temel bilgi. 3. Öge. 4. Davranış kuralı. 5. Her türlü tartışmanın dışında sayılan öncül, mebd, umde, prensip. TDK 2005 TS. s. 957
- ilkel** 1. İlk durumunda kalmış olan, gelişmesinin başında bulunan, iptidai, primitif. 2. Sanatta yalın bir nitelik gösteren, yapmacıksız olan, primitif. 3. Basit, karmaşık olmayan. 4. Özellikle XIV-XV. yüzyıllarda İtalyan ressamlarına, Orta Çağ sonlarında Avrupa ressamlarına verilen ad. 5. Eğitimsiz, kültürsüz, görgüsüz. 6. Zaman bakımından en eski olan, iptidai, primitif. TDK 2005 TS. s. 959
- ilker** Ülker yıldızı. TDK DS. - VII s 2529
- ilkgüz** 1. Eylül ayı. 2.[Bkz. ilkyaz] TDK DS. - VII s 2529
- ilkgüz** Eylül. TDK 2005 TS. s. 959
- ilkgüzlük** Kasım ayına otuz, kırk gün kala yapılan ekim. TDK DS. - VII s 2529
- ilkhoro** Kuşluk vakti. TDK DS. - VII s 2529
- ilki (I)** [ilkilik (II)] 1. Küçük çalılık, yeni süren çalı ya da ağaç filizleri. 2. Küçük ormanlık. 3. Sakız ağacı. TDK DS. - VII s 2529
- ilki (III)** Arabalarda iki dingili ortadan birbirine bağlayan ağaç, özek. TDK DS. - VII s 2529
- ilki II** 1. Birinci, evvel 2. erken 3. eski, geçmiş, önceki. Sev. ESTY s.348
- ilki** Ozaly bilen, öñürti, başda, deslap. Trkm. D. S. s. 336
- ilkiççik** Bir çeşit çocuk oyunu. TDK DS. - VII s 2529
- ilkidin** [ilkidünü, ilküdü, ilküdü] İlk çocuk. TDK DS. - VII s 2529
- ilkilik (I)** Biriktirilmiş yoğurt. TDK DS. - VII s 2529
- ililmek (I)** [ilkimek, irilmek (I), irilmek (I) -2] Su birirmek, toplanmak. TDK DS. - VII s 2529
- ililmek (II)** Yürürken durmak. TDK DS. - VII s 2529
- ilkin** 1. İlk olarağ, birinci olarağ, ilk defe, berinci defe. 2. ilk birinci. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilkin III** İlk, her şeyden önce, başlangıçta. Sev. ESTY s.349
- ilkin** İlk. GTS s. 121
- ilkinçi** Birinci. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 312
- ilkinden** İlk olarak. GTS s. 121
- ilkindin** [ilkindi, ilkindiotu, ilkindotu, ilkinti (II), ilküdü] İkinci vakti. TDK DS. - VII s 2530
- ilkinki** İlk olanı. GTS s. 121
- ilkinmek** [ilmek (II)] 1. Atılmak, korkudan sıçramak, ürpermek. 2. Oturduğı yerden kalkar gibi yapmak, kımıldamak. 3. Yürürken duraklamak. TDK DS. - VII s 2530

- ilkinti (I)** [Bkz. irkinti (I)]. TDK DS. - VII s 2530
- ilkinti (II)** [Bkz. ilkindin]. TDK DS. - VII s 2530
- ilkintü** [Bkz. irkinti (I)]. TDK DS. - VII s 2530
- ilkip** 1. Dikicilerin iğnelerinin başındaki mumlu ip. 2. Dikicilerin iğnelerinin başında bulunan ve mumlu ipliğe iliştilen bükümlü iplik. TDK DS. - VII s 2530
- ilkiplmek** İki ipi düğümlenmeden birbirine geçirmek. TDK DS. - VII s 2530
- ilkierek** En önce. TDK TS. - III s 2062
- ilkiva** Önce, evvel. TDK DS. - VII s 2530
- ilkiş** Aralık ayı. TDK DS. - VII s 2530
- ilkmek (I)** [ilkitmek, irkitmek, irkmek, irlemek] Biriktirmek, toplamak. TDK DS. - VII s 2530
- ilkmek (III)** İneği ikinci kez sağlamak. TDK DS. - VII s 2531
- ilkmen** [Bkz. ilikmen (I)] TDK DS. - VII s 2531
- ilkment** Düğüm. TDK DS. - VII s 2531
- ilkokul** Zorunlu öğrenim çağındaki kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ve öğretimini sağlamak için devletçe açılan veya açılmasına izin verilen beş yıllık okul, ilk mektep, iptidai, iptidai mektep. TDK 2005 TS. s. 959
- ilköğretim** İlköğretim. TDK 2005 TS. s. 959
- ilköğretim** Birkaç öğretim basamağından oluşan örgün eğitim sisteminin temel bilgi ve becerileri kazandıran sekiz yıllık ilk basamağı, ilköğretim, zorunlu öğrenim. TDK 2005 TS. s. 959
- ilkyaz** [ilkgüz -2] İlkbahar. TDK DS. - VII s 2531
- ilkyaz** ilkbahar. GTS s. 121
- ilkyaz** İlkbahar. TDK 2005 TS. s. 959
- ille (I)** Eşeklere takılan ip üzengi. TDK DS. - VII s 2531
- ille (II)** Kasapların et taktıkları çengel. TDK DS. - VII s 2531
- illemek** Gelişigüzel, iri iri dikmek. TDK DS. - VII s 2531
- illeşmek** Barışmak, musalaha etmek. TDK TS. - III s 2062
- illi (I)** 1. İki erkek kardeşin eşlerinin birbirine olan durumu, elti. 2. İki kız kardeş eşlerinin birbirlerine olan durumu, bacanak. 3. Evli erkeğin ikinci kez aldığı hanım. TDK DS. - VII s 2533
- illik** 1. Musalaha, müsalemet, dostluk, barışıklık. 2. İtaat, inkıyat. 3. Memleket malı, beylik. TDK TS. - III s 2063
- ilme (I)** [ilma]1. Halı ya da dokuma dokunurken atılan düğüm, ilmek: Bu halının bir sırasında 600 ilme var. 2. Halıya düğümlenen renkli iplerin her biri. TDK DS. - VII s 2531
- ilme (II)** Tarla sürerken sabana takılan taş, kaya vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2531
- ilme (III)** Suyun buzlaşmaya başlamış durumu. TDK DS. - VII s 2532
- ilme (VI)** Dikme. TDK DS. - VII s 2532
- ilme** 1. Tohunma şeylerin ayrı-ayrı halğa şekilli düğümleri. 2. kise kimi şeyleri acıbağlamağ, asmağ için gaytağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 313
- ilme** 1. Teğel. 2. İlmik, düğüm, eğreti düğüm. TDK TS. - III s 2064
- ilmeçer (I)** Boyunduruktaki kayışın ucuna takılan eğri demir, çengel. TDK DS. - VII s 2532
- ilmeçer (II)** Çapraz. TDK DS. - VII s 2532
- ilmeçer (III)** Kadınların çene altından geçirip başın iki tarafına tutturdıkları boncuk vb. şeylerle süslü ip. TDK DS. - VII s 2532
- ilmeçer (IV)** [ilmekçelik] Çengelliğne. TDK DS. - VII s 2532
- ilmeg** 1.[Bkz. ilmek (I) -2] 2.[Bkz. ilmek (I) -1] TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (I)** [ilişmek (II), ilme (V) -2, ilmeg -1, 2] 1. Dokunmak, değmek, rastlamak 2. Göze takılmak, ilişmek. 3. Birine sataşmak, çatmak 4. İltifat etmek. 5. Eğlenmek. TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (I)** Çözülmesi kolay düğüm, eğriti düğüm, ilmik. TDK 2005 TS. s. 959
- ilmek (I)** Dokunmak, geçmek, ilişmek, tesir etmek, tutulmak, takılmak. TDK TS. - III s 2064
- ilmek (II)** Hafif bir düğüm yaparak bağlamak. TDK 2005 TS. s. 959
- ilmek (II)** Süt, yoğurt, çamur gibi sıvı şeylerin üzerinde meydana gelen sert tabaka. TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (II)** Eğreti düğüm, ilmik. TDK TS. - III s 2065
- ilmek (III)** İlkbaharda yetişen, yenilebilir bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (IV)** Çiviye bir şey asmak. TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (IX)** Örmek, dikmek. TDK DS. - VII s 2533

- ilmek (VI)** İnsanı oyalayacak, bağlayacak iş. TDK DS. - VII s 2532
- ilmek (VII)** İki parçayı birbirine dikmek. TDK DS. - VII s 2533
- ilmek** 1. Asanlıkla açılan düyün. 2. bağ İlme. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 313
- ilmek** 1. Asılıp, çolaşıp galmak, yapışmak. 2. Degmek, düşmek, gapj almak. Trkm. D. S. s. 336
- ilmeklemek** 1. İlmeye geçirmek. 2. İlmek vurmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 313
- ilmeklenmek** Süt, yoğurt, çamur gibi sıvı şeylerin üzerinde sert tabaka meydana gelmek. TDK DS. - VII s 2533
- ilmekli** İlmek vurulmuş, ilmeyi olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 313
- ilmekli** Kolay çözülebilen düğüm. TDK DS. - VII s 2533
- ilmelemek** İlmiklemek. TDK DS. - VII s 2533
- ilmelik** Halı dokurken ilmek için hazırlanmış, renkli ve yumuşak, eğrilmiş iplik. TDK DS. - VII s 2533
- ilmen (II)** 1. Bağ ve tarlalardaki çalı, böğürtlen. 2. Bir çeşit dikenli ağaç. TDK DS. - VII s 2533
- ilmeşmek** Dolaşmak, karışmak. TDK DS. - VII s 2533
- ilmeyh** Kolay çözülebilecek biçimde bağlanan ilmek. TDK DS. - VII s 2533
- ilmik (I)** 1. Ebegümeçi. 2. Arpa, buğday vb. ürünlerin topraktan yeni çıkan sürgünleri. TDK DS. - VII s 2533
- ilmik (III)** Lif. TDK DS. - VII s 2533
- iltar** İp. TDK DS. - VII s 2533
- ilte** Neden, sebep. TDK DS. - VII s 2533
- iltemek** 1. Çala dañıp goýmak, çala çatmak, bağlamak. 2. Birine bir iş yüklemek, tabşırmaq. 3. (Göçme manıda) Adamsı aradan çıkıp, dul galan gelni adamsının doganına, dogan oğlanına äre bermek. Trkm. D. S. s. 336
- ilüşkü** [Bkz. ilişgi]. TDK DS. - VII s 2533
- im (I)** İç donu, don. TDK TS. - III s 2066
- im (II)** İşaret, nişan, parola. TDK TS. - III s 2067
- imbal (I)** [imbal -1, 2; imbar, imbal, imbez, imbir, imbiz, imdal, imbal -1, -2; imbiz] 1. Üvendirenin ucuna çakılan küçük çivi. 2. Öküz ve eşekleri dürtmeye yarayan ucu çivili ya da sivriltilmiş değnek, üvendire. 3. Çocukların yayla attıkları ok. TDK DS. - VII s 2534
- imballamak** 1. [Bkz. imbarlamak] 2. Bir işi söyleye söyleye zorla yaptırmak. TDK DS. - VII s 2534
- imbaş** Omuz. TDK DS. - VII s 2534
- imbez** [Bkz. imbal (I) -2]. TDK DS. - VII s 2534
- imbil** [Bkz. imbal (I) -2]. TDK DS. - VII s 2534
- imbir** [Bkz. imbal (I) -2]. TDK DS. - VII s 2534
- imbiz** [Bkz. imbal (I) -2]. TDK DS. - VII s 2534
- imbizlemek** Dürtmek, kakmak. TDK DS. - VII s 2534
- imdal** [Bkz. imbal (I) -2]. TDK DS. - VII s 2534
- imdik** Gaga. TDK DS. - VII s 2534
- ime (II)** Boynuzlan düz, dik ve birbirine paralel davar ya da geyik. TDK DS. - VII s 2534
- ime (III)** Dik. TDK DS. - VII s 2535
- ime, (ime geyik, ime keçi, ime keçisi)** Dağ keçisi. TDK TS. - III s 2070
- imelik** Bk. İmeelik. GTS s. 122
- imelik** 1. Çıkrıkta eğilen yün ve ip yumağı. 2. İki kat iplik. TDK DS. - VII s 2535
- imenmek** Çekinmek. TDK DS. - VII s 2535
- imer** Çok zengin. TDK DS. - VII s 2535
- imeşmek** Bulaşıp durmak, bulaşıp galmak, bulaşmak. Trkm. D. S. s. 337
- imetmek** İşaret etmek. TDK DS. - VII s 2535
- imezik** Çam ve katran ağaçlarından çıkan sakız. TDK DS. - VII s 2535
- imge** 1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, hayal, hülya. 2. Genel görünüş, izlenim, imaj. 3. Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj. TDK 2005 TS. s. 962
- imicik** Ölçülü, oranlı, ılımlı. TDK DS. - VII s 2535
- imiç** [imiçi] Sığırların derisi altında yaşayan, zeytin tanesi büyüklüğünde bir çeşit böcek. TDK DS. - VII s 2535
- imik** Tepe, imik, bıngıldak, baş tacı. Sev. ESTY s.351

- imik (I)** [imirtlek -2, imük, inük] 1. Beyin. 2. Kafatasının üst kısmı, tepe. 3. Gırtlak. TDK DS. - VII s 2536
- imiklemek** Boğmak. TDK DS. - VII s 2536
- imilcidi** Çürümeye, kokmaya yüz tutmuş. TDK DS. - VII s 2536
- imir** Şah arı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 315
- imirçimek** İyilenmek harap olmağa başlamağ turşumağ ağırlaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 315
- imirçimiş** Ağırlaşmış harap olmuş turşumağ, iylenmiş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 315
- imirsek** Cana yakın, sempatik (kimse). TDK DS. - VII s 2536
- imirsemek** 1. Çok istemek. 2. Özlemek. TDK DS. - VII s 2536
- imirsitmek** İmrendirmek, özendirmek. TDK DS. - VII s 2536
- imiş** Göşüldüğü geçmiş zamana bağlayarağ ona revayet menası veren bağlama. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 315
- imiz** Cimri. TDK DS. - VII s 2536
- imleç** Fiziksel bir olayı kendiliğinden tespit edip çizen araç, kaydedici. TDK 2005 TS. s. 962
- imlek** [Bkz. ilikmeç -1]. TDK DS. - VII s 2536
- imlemek** 1. İm koymak, imle göstermek. 2. Dolayısıyla anlatmak, ima etmek. TDK 2005 TS. s. 962
- imlik** Erkek piliç. TDK DS. - VII s 2536
- imlilmek** Yavaşlatmak, alıkoymak. TDK DS. - VII s 2536
- imrek** Seven, düşkün. TDK DS. - VII s 2537
- imren** Görünen bir şeyi veya benzerini edinme isteği, gıpta. TDK 2005 TS. s. 963
- imrenç, (imrence)** İmrenilen şey. TDK TS. - III s 2074
- imrendirmek** Heveslendirmek, tahama salmağ, tamahsılandırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imrenmek** 1. Beğenilen, hoşlanılan bir şeyi edinme veya bir yiyeceği yeme isteğini duymak. 2. Beğenilen bir kişi veya şeye benzemeyi istemek, gıpta etmek. TDK 2005 TS. s. 963
- imrenmek** Heveslenmek tamaha düşmek iştahaya gelmek, ağızı sulanmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imresimek** İmrenmek. TDK DS. - VII s 2537
- imrik** Ezilmiş, döyülmüş şeyin içinde galan, ili denesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imrik** İri öğütülmüş un. TDK DS. - VII s 2537
- imriklemek** Buğda duz ve bu kimi şeyleri tam döymemek narın etmemek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imrinmek** Bulaşıp durmak, bulaşıp galmak, bulaşmak. Trkm. D. S. s. 337
- imsik** İyi bilen, iyi téz duyan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imsilemek** İylemek, iy almağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- imsilemek** Koklamak. TDK DS. - VII s 2537
- in** “delik” cm. (hi:n). Sev. ESTY s.352
- in (I)** 1. Bir zadıñ keseligine bolan uzınlığı. 2. Biçilmän goylan. Trkm. D. S. s. 337
- in (II)** Ten, beden, endam. Trkm. D. S. s. 337
- in** İn. GTS s. 122
- in** Karpuz ve kavunlarda görülen bir çeşit hastalık. TDK DS. - VII s 2537
- in** Hayvanların kulaklarına yapılan işaret, im. TDK TS. - III s 2074
- inağ** Uşağlarda gırlağın iltihabı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- inağlı** İnağ hesteliyini tutulmuş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 317
- inah** Boğmaca hastalığı. TDK DS. - VII s 2537
- inahan** Obur. TDK DS. - VII s 2537
- inak** Dogma. TDK 2005 TS. s. 964
- inak** İnek. TDK DS. - VII s 2537
- inak, (inağ, inah, yinak)** 1. Kendisine inanılır ve güvenilir emin kimse, inal. 2. Kendisini emniyette bilen. TDK TS. - III s 2074
- inal** Kendisine inanılan kimse. TDK 2005 TS. s. 965
- inam** Emanet, vedia. TDK 2005 TS. s. 965
- inam** 1. İnanılmış, itimat edilmiş, güvenilmiş, emin, mutemet. 2. İtimat, emniyet, güven. TDK TS. - III s 2075
- inamlık** 1. İtimat, emniyet, emnlik, doğruluk. 2. Teminat. TDK TS. - III s 2076
- inamsama** Gökkuşağı. TDK DS. - VII s 2537
- inamsız** Hain. TDK TS. - III s 2077
- inan** 1. İnanmak işi. 2. Bir kimse veya şeyin doğruluğunu, büyüklüğünü ve gücünü sarsılmaz bir duygu ile benimseme. 3. Tanrı'ya duyulan sınırsız inanış, iman, itikat. TDK 2005 TS. s. 965

- inan** İman, inanma, İtimat. GTS s. 122
- inanca** [inanç] Sözüne güvenilir, inanılır (kimse). TDK DS. - VII s 2537
- inanca** Güvence. TDK 2005 TS. s. 965
- inance** Doğru. TDK DS. - VII s 2537
- inancı** 1) İnanan, iman eden. 2) Söze inanan, saf, temiz. GTS s. 122
- inanç** [Bkz. inanca]. TDK DS. - VII s 2537
- inanç** 1. Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma. 2. Birine duyulan güven, inanma duygusu. 3. İnanılan şey, görüş, öğretisi. 4. Tanrı'ya, bir dine inanma, akide, iman, itikat. TDK 2005 TS. s. 965
- inanç** İnanç. GTS s. 122
- inandık** Nişan töreninde her iki tarafın birbirlerine verdikleri armağan. TDK DS. - VII s 2537
- inandırıcı** İnanıran ganéédici, sübetlu, esaslı, tutarlı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inandırıcılığ** Ganéédici, sübetlu, esaslı, tutarlı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inandırmaa** İnanırmak, birinin itimatını kazanmak. GTS s. 122
- inandırmağ** İnanmasına nail olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inangan** Çabuk, pek inancı. TDK TS. - III s 2077
- inanılacağ** İnanılabilen doğru şey. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanılmağ** É'tibar édilmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanılmaz** İnanılması mümkün olmayan, é'tibar édilmez. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanılmış** É'tibarlı, é'tibar edilebilen é'tibara layıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanmaa** İnanmak. GTS s. 122
- inanmağ** 1. Bir işin, doğruluğuna geti emin olmağ. 2. Doğru bilmek, gerçək bilmek. 3. É'tibar étmek. 4. Ümid étmek. 5. É'tibar étmek. 6. İnanmıram şeklinde. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanmak** 1. Bir şeyi doğru olarak benimsemek. 2. Birini doğru sözlü olarak bilmek, güvenmek. 3. Bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek. 4. Sevecek, güvenecek ve bağlanacak en yüksek varlık olarak bilmek, iman etmek. 5. Kanarak aldanmak. 6. İman etmek. TDK 2005 TS. s. 965
- inanmalı** İnanılacağ, é'tibarlı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inanmaz** Héç şeye inanmayan, inandırabilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 318
- inc** İnce GTS s. 122
- incağlem** Kenarları çepeçevre çiçekli yazma. TDK DS. - VII s 2537
- incaz** 1. Kabuğı soyulmuş erik kurusu. 2. Türbe eriği. TDK DS. - VII s 2537
- ince** 1. Kendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı. 2. Zayıf. 3. Taneleri ufak, iri karşıtı. 4. Aşırı özen gerektiren, kaba karşıtı. 5. Ayrıntılı. 6. Akışkanlığı çok olan, yoğun ve koyu olmayan (sıvılar). 7. Tiz (ses), pes karşıtı. 8. Hafif, gücü az. 9. mec. İyiden iyiye, enikonu, ayrıntılı. 10. mec. Düşünce, duygu veya davranış bakımından insanın sevgi ve saygısını kazanan, zarif, kaba karşıtı. TDK 2005 TS. s. 965
- ince** 1. Zerif işlenmiş, nefis, çeşeng, nazik, zerif, çoh küçük, çoh hırda, zorla seçilen. **ince** Dikkatle. TDK TS. - III s 2078
- inceağrı, (incehastalık)** Verem. TDK TS. - III s 2078
- incebel** Sığırlarda böbrek yatağı kısmı, bonfile. TDK DS. - VII s 2537
- incedalán** [incedalañı, incedalyan, incedañ] İnce ve uzun boylu (kimse). TDK DS. - VII s 2538
- incegök** İlkbaharda olan soğuk. TDK DS. - VII s 2538
- incek** Köpek ya da kedi yavrusu. TDK DS. - VII s 2538
- incelek** [inceleme] Un elemeye yarayan ince delikli elek. TDK DS. - VII s 2538
- incelemek** Bir işi veya bir şeyi ele alıp özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye, özenle anlamaya, öğrenmeye çalışmak, tetkik etmek. TDK 2005 TS. s. 966
- inceleşmek** 1. Gét - géde ince olmağ, zerifleşmek. 2. Gétdikce nazikleme, daralmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326
- inceletmek** Daha da ince, zerif étmek; nazikletmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 325
- incelik** 1. İnce olma durumu. 2. İnce davranış gösterme, zarafet, nezaket. 3. Bir işin herkesçe görülemeyen nitelikleri. 4. Ayrıntı. TDK 2005 TS. s. 966
- incelik** 1. Zeriflik, nefislik, geşenlik, gözelik. 2. En hırda teferruat, bir şeyin en spesifik cehedi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326
- incelmek** 1. İnce duruma gelmek. 2. Zayıflamak. 3. Sıvı, koyu durumdan akışkan duruma gelmek, akışkanlığı artmak. 4. mec. Davranışları incelik kazanmak, kibarlaşmak. TDK 2005 TS. s. 966
- incelmek** Arığlamağ, zeifleme, üzülme. 2. Kövrekleşmek, yumuşamağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

inceltmee İnceltmek. GTS s. 122

inceltmek 1. Daha ince bir hala salmağ. 2. Arıglatmağ, zeifletmek, üzme Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

inceniyyar Papatyaya benzer ince yapraklı bir çeşit çiçek. TDK DS. - VII s 2538

incerek 1. İncemsi, az ince. 2. Narin, nazik. TDK DS. - VII s 2538

incerek Zayıfa yakın, incecik. TDK 2005 TS. s. 967

incerek İncecik, narin, zayıfça. TDK TS. - III s 2078

incidilmek 1. Eziyyet verilmek, ezap verilmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

incik (I) [incinik] 1. Ağrı, sızı, acı. 2. İncinen yer. TDK DS. - VII s 2538

incik (II) Bir çeşit çocuk oyunu, seksek, kaydırak. TDK DS. - VII s 2538

incik (IV) Dümeni kayığa tutturan demir. TDK DS. - VII s 2539

incik 1. Baldır. 2. hlk. Bazı bölgelerde diz ayak bileği, baldır veya kaval kemikleri. TDK 2005 TS. s. 967

incik İncimiş, küsmüs, rencide, üreyi sınımış. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

incik, (incük) Diz kapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı. TDK TS. - III s 2079

inciklü İncinmiş, gücenmiş olarak. TDK TS. - III s 2080

incilemek İncelemek. TDK DS. - VII s 2539

incilli [incilo, incir] Gözde çıkan arpacık. TDK DS. - VII s 2539

incimek 1. Eziyyet çekmek, ağrı hiss étmek. 2. Küsmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

incimek Bozulmak. TDK DS. - VII s 2539

incimek 1. İncinmek. 2. Zahmet çekmek, yorulmak. TDK TS. - III s 2080

incinmek 1. Çarpma, sıkışma, burkulma vb. etkenlerle vücudun bir yeri ağrı verir duruma gelmek. 2. (-den) mec. Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak. TDK 2005 TS. s. 968

incişmek Bir-birinden incimek, küsüşmek, araları deymek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

incitmebeni Kanser TDK 2005 TS. s. 968

incitmek 1. Eziyyet vermek, ağrıtmıağ, eziyyet vermek, işgence etmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 326

inçe 1. Yögin däl, yögin bolmadık. 2. Belent, yiti (ses hakda). 3. Nepis, nazik. Trkm. D. S. s. 341

inçge İnce. TDK TS. - III s 2082

indal (I) Hayal, hayal gibi, belli belirsiz görülen. TDK DS. - VII s 2539

indal (II) Hastalıktan yeni kalkmış, halsiz (kimse). TDK DS. - VII s 2539

indirik [indirme (II)] 1. Koltuk altında çıkan çıban, köpek memesi. 2. Ağır yük çekmekten hayvanların ayaklarında olan şişlik. 3. Hayvan ve insanların boğazlarında olan şişlik. TDK DS. - VII s 2540

ine (II) İğne. TDK DS. - VII s 2540

inecik (II) Balık yavrusu. TDK DS. - VII s 2540

inek 1. İnek, sığır. 2. Dişi, kancık 3. Avrat, kadın. Sev. ESTY s.358

inek 1. Dişi sığır. 2. argo Çok çalışın öğrenci. 3. kaba İbne. 4. sf. mec. Aptal, bön. TDK 2005 TS. s. 970

inek 1. Süd veren iri év héyvını, öküzün dişi. 2. Çoğ kök, yöndemsiz gädın yağud, gorhağ veya köt adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 320

inek İnek. GTS s. 122

inekbiciği (II) İnek memesi şeklinde etli yaprakları olan bir ot. TDK DS. - VII s 2541

inekcil Kuyruksallayan kuşu. TDK DS. - VII s 2541

inekemceli İri, uzun sov, gırmızıya çalar kileri olan üzüm növü. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 320

inekleme Çok çalışmak, ezberleyerek öğrenmek. TDK 2005 TS. s. 971

inekleme Yılmak. TDK DS. - VII s 2541

ineknoğudu Pağlalılar fesilesinden, birirlik veya çoğillik. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 320

inekotu Hağğ tebabebitnde istifade édilén çoğillik bitki. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 320

inelmek Erkek hayvanı burmak. TDK DS. - VII s 2541

ineme (I) Burulmuş koyun ya da keçi. TDK DS. - VII s 2541

ineme (II) Tuğla. TDK DS. - VII s 2541

inemek (I) [inetmek (I), innemek (I)] Erkek hayvanı enemek. TDK DS. - VII s 2541

inemek (II) Ürünün iyisini tohumluk için ayırmak. TDK DS. - VII s 2541

inemek bk. Enemek. TDK TS. - III s 2083

inemelik Tohum almak için ekilen soğan. TDK DS. - VII s 2541

inen 1. Dişi deve 2. Dişi, kancık, maya. Sev. ESTY s.360

- inen** Enelik jınsı bar bolan, urkaçı (düýe barada). Trkm. D. S. s. 339
- inenik** Enenmiş hayvan. TDK DS. - VII s 2541
- iner** zoologiya. Arwana bilen bugradan bolan erkek mal. Trkm. D. S. s. 339
- inetmek (II)** Oynamayı kabul etmek. TDK DS. - VII s 2541
- inez (I)** [ineze (I) -1, 2; inize, inniz] 1. Hastalıktan yeni kurtulmuş, tam iyileşmemiş (kimse). 2. Sıska, cılız, bakımsız, hastalıklı (kimse). TDK DS. - VII s 2541
- inez (II)** Olmamış, ham. TDK DS. - VII s 2541
- inez (III)** Hafif, yavaş. TDK DS. - VII s 2541
- ineze (I)** 1.[Bkz. inez (I) -1] 2.[Bkz. inez (I) -2] 3. Çok ağlayan, hasta çocuk. TDK DS. - VII s 2541
- ineze (II)** 1. Lafı uzatarak anlatan (kimse). 2. Ara bozucu. 3. Anlayışsız, ağır hareketli (kimse). TDK DS. - VII s 2541
- ineze (III)** Cansız yanan ateş. TDK DS. - VII s 2542
- iñeze, (iñez, iñize)** Zayıf, hâlsiz, hasta. TDK TS. - III s 2083
- inezelemek** Oyalamak, geciktirmek. TDK DS. - VII s 2542
- inezmek** Sanmak. TDK DS. - VII s 2542
- inge (II)** İlham. TDK DS. - VII s 2542
- ingezlemek** Yarı hasta, yan sağlam olmak. TDK DS. - VII s 2542
- ingi** [ingin (I) -1, 2] 1. Nezle. 2. İnme hastalığı. TDK DS. - VII s 2542
- ingişçe** İnce. (* Çilehane, * Reşadiye -To.). TDK DS. - VII s 2542
- ingil (I)** 1. Küçük baş hayvanlara takılan ip ya da kayış tasma 2. Çocuk başlığı ya da şapkanın çene altından geçen bağcığı. 3. İplik. TDK DS. - VII s 2542
- ingil (III)** Çok zayıf insan ya da hayvan. TDK DS. - VII s 2542
- ingil** Koyun ve kuzunun boynuna geçirilen tasma. TDK TS. - III s 2083
- ingileşik** Hastalıktan yeni kalkmış (kimse). TDK DS. - VII s 2542
- ini (I)** [ini, inim, iyin (I)] Kayınbirader. 2. Kocanın kızkardeşi, görümce. TDK DS. - VII s 2543
- ini (II)** Küçük kardeş. TDK TS. - III s 2084
- ini** Kayınbirader. TDK 2005 TS. s. 971
- ini** Özünden yaşı kiçi bolan süýtdeş erkek dogan we doganoglan. Trkm. D. S. s. 339
- ini:** 1.Küçük, ufak kardeş 2. Kardeş, birader 3. Yeğen 4. Küçük kızkardeş 5. Küçük, ufak, kısa. Sev. ESTY s.362
- iniç** Zafiyet geçiren sığırların sırtında meydana gelen içi kurt dolu findık büyüklüğündeki şişkinlik. TDK DS. - VII s 2543
- inli** Hasta. TDK DS. - VII s 2543
- innak (I)** Sözüne inanılır kimse. TDK DS. - VII s 2544
- innak (II)** Çok az. TDK DS. - VII s 2544
- iñne-** 1. İğne, tığ 2. Diken, niş 3. Batırma, iğne, dürtüş 4. İbre, iğne, makas 5. voen. Çekicinin sivri ucu 6. Ok. Sev. ESTY s.367
- iñne** 1. Tikin işi için ulanılıyan ýiti uçlı, sapak geçirilýän gözli metal esbap. 2. Arı içýän ş. m. mör-möjeklerinň çakýan, awı goýberýän organı, neşderi. Trkm. D. S. s. 342
- inne** İğne. TDK DS. - VII s 2544
- inneci** Aşı yapan. TDK DS. - VII s 2544
- innelemek** Dokunaklı söz söylemek. TDK DS. - VII s 2544
- innelik (I)** Uzun karınlı ve ince kanatlı bir çeşit sinek. TDK DS. - VII s 2544
- innelik (II)** Turnagagası da denilen bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2544
- innelik (III)** 1. İğnedenlik. 2. Çatal iğne. TDK DS. - VII s 2544
- iñrik** Gün yaşıp, garañkı düşüp başlan wagıt, çag. Trkm. D. S. s. 342
- inseği** [insi] Ucu yanmış odun. TDK DS. - VII s 2545
- insizlik** İssizlik. TDK TS. - III s 2086
- iñü** Huy, karakter, inat. TDK DS. - VII s 2545
- inürcü** Bir işi olmayıp şurada burada dolaşan (kimse). TDK DS. - VII s 2545
- inzik** İbriklerdeki küçük delik. TDK DS. - VII s 2545
- ipçik** Boynun arkasındaki çukur. TDK DS. - VII s 2545
- ipik** İbik. TDK DS. - VII s 2545
- iplicek (II)** İnce, küçük. TDK DS. - VII s 2545
- iplicek (IV)** Karaciğer ve gırtlakta meydana gelen bir çeşit hastalık, yemen çıbanı. TDK DS. - VII s 2546
- ipsile** Çizmenin boğazından sonraki kısmı. TDK DS. - VII s 2546
- iptil** [ipdil, ipdin, ipt, iptili, iptilli, iptima] Önce, evvel. TDK DS. - VII s 2546

- iptili** [Bkz. iptil]. TDK DS. - VII s 2546
- iptilli** [Bkz. iptil]. TDK DS. - VII s 2546
- iptima** [Bkz. iptil]. TDK DS. - VII s 2546
- irdamak** İğrenmek. TDK DS. - VII s 2546
- irdelemek (I)** [ındalamak (II), indelemek, irdelemeyh -1, İrdemek -2, 5; irentelemek] 1. Bir şeyin üzerine fazlaca düşmek, incelemek, araştırmak. 2. Bir sözü çok tekrarlamak, üstüne düşmek. 3. Çekmemek. 4.[Bkz. irdemek -1] 5. Hakaret etmek. 6. Bir konuda birine karşı olmak. 7.[Bkz. irilemek (II)] 8. Hırpalamak, zedelemek. TDK DS. - VII s 2546
- irdelemek (II)** Seçmek. TDK DS. - VII s 2547
- irdelemek (III)** Çıbandeşmek. TDK DS. - VII s 2547
- irdelemek** Bir konunun incelenmesi ve eleştirilmesi gereken bütün yönlerini birer birer incelemek, araştırmak, tetkik ve tettebbu etmek, mütalaa etmek. TDK 2005 TS. s. 979
- irdelemek** Temizlemek, arıtmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 328
- irdelemeyh** 1.[Bkz. irdelemek (I)] 2. Dedikodu yapmak. TDK DS. - VII s 2547
- irdemek** [irdelemek (I) -4] 1. Beğenmemek, istememek, nefret etmek. 2.[Bkz. irdelemek (I) -3] 3. Azarlamak. 4. Kıskanmak. 5.[Bkz. irdelemek (I) -8]6. Araştırmak. TDK DS. - VII s 2547
- irdemek, (irtemek)** Araştırmak, teftiş etmek, tetkik etmek, tecessüs etmek. TDK TS. - III s 2087
- irdenmek** Beğenilmemek, hor görülme. TDK DS. - VII s 2547
- ireklemek** [ireklenmek]1. Sığır dinlenmek. 2.Durmak, dinlenmek, mola vermek.3 Sağlam durmak. TDK DS. - VII s 2547
- ireleşmek** İtişmek, hafifçe atışmak. TDK DS. - VII s 2547
- ireli** 1. Hareketin istigametine göre ğabağa, ğabağ terefe. 2. Evvel, ğabağ. 3. İrelini şeklinde. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 328
- ireli** İleri. TDK DS. - VII s 2547
- irelice** Ğabağcadan, evvelceden. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irelilemek** Ğabağa doğru hareket etmek, ireli getmek, yerimek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irelileyiş** İrelileme, tereğgi, inkişaf, ireliye doğru hareket, nailiyet, yükseliş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irelilik** Her hansı yerde bir işde irelide olma, irelide getmek,tereğgi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irelmek** [irekmek (I), İrellemeyh, irelmeg, iremek, irmek, irilmek (II) -2, irilmek (I) -1, 2]1. Gelişmek, büyümek. 2. Şişmanlamak. TDK DS. - VII s 2547
- irentelemek** [Bkz. irdelemek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2549
- irep** Hastalık, dert. TDK DS. - VII s 2549
- irgençi** İyrenc. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irgençi** İğrenç. TDK DS. - VII s 2549
- irgenmek** [irgenmeyh] İğrenmek. TDK DS. - VII s 2549
- irgetmek (I)** Döküp saçmadan toplamak. TDK DS. - VII s 2549
- irgetmek (II)** Yetişmek, yardıma koşmak. TDK DS. - VII s 2549
- irgin** 1. Genç, delikanlı. 2. [Bkz. ırkı (I)]. TDK DS. - VII s 2549
- irgin** Bir zatdan halıs iren, bizar bolan, peteñ bolan, bez bolan, yadan. Trkm. D. S. s. 342
- iri-** : 1.Çürümek, bozulmak 2. Ekşimek, kesilmek 3. Çürümek. Sev. ESTY s.372
- iri** 1. Ownuk bolmadık, maýda däl, ulı. 2. Ulı göwresi bolan, göwrümi ulı bolan, daýaw. Trkm. D. S. s. 343
- iri** 1.Hecmce, ölçüde, cüsseli. 2. Sayca çoğlu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- iri** Olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan, ince karşıtı. TDK 2005 TS. s. 979
- iri** Kaba, sert, katı, kalın. TDK TS. - III s 2089
- iribaş** Kuyruksuz kurbağanın yumurtadan yeni çıkmış kurtçuğu. TDK 2005 TS. s. 979
- iribaşlığ** Başı iri adamın ya heyvanın halı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irik (I)** Eğri. TDK DS. - VII s 2549
- irikara** İri taneli siyah bir çeşit üzüm. TDK DS. - VII s 2549
- irikmek (II)** 1. Hastalıktan sonra toplamak, iyileşmek. 2.[Bkz. irelmek -2]. TDK DS. - VII s 2549
- iriktirmek** Toplamak, biriktirmek. TDK DS. - VII s 2549
- irilcek** Boğaz anjini, boğaz şişmesi. TDK TS. - III s 2090
- irilek** Büyücek. TDK DS. - VII s 2549
- irilemek** [Bkz. irilemek (I) -1]. TDK DS. - VII s 2549

- irilemek (I)** [irilemeg, irmiklemek] 1. Kavun, karpuz, portakal vb. şeylerin irisini seçmek, ayırmak. 2. Hayvan saman yerken irisini seçip bırakmak. 3. Davarın beslenmişini, iyisini seçmek. TDK DS. - VII s 2549
- irilemek (II)** [irdelemek (I) -7] Birini istememek, hor görmek: Bizim gelin görümcesini iriliyor. TDK DS. - VII s 2550
- irilemek (III)** Beğenmemek. TDK DS. - VII s 2550
- irilemek (IV)** Atışmayı büyütmek, kavgaya çevirmek. TDK DS. - VII s 2550
- irilemek** Hecmce, ölçüce, cüssece böyümek, yekeleşmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irileştirilmek** Hecmce, ölçüce iri hala salmağ, iriletmek, böyütmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irileşmek** Ağız kavgası yapmak, dalaşmak. TDK DS. - VII s 2550
- irileşmek** daha iri olmağ; hecmce, ölçüce, cüssece daha da böyümek; yekelenmek, irilenmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irileşmek** Sert davranmak, sert konuşmak. TDK TS. - III s 2090
- irilik (I)** Kalbur, elek üzerinde kalan iri şeyler. TDK DS. - VII s 2550
- irilik (II)** İri şeylerin konulduğu yer. TDK DS. - VII s 2550
- irilik (III)** Kuzuların altı günlük oluncaya kadar konuldukları özel ağıl. TDK DS. - VII s 2550
- irilik** İri şeyin hal ve keyfiyeti, büyüklük, yekelik. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 329
- irilik** 1. Sertlik, kabalık, katılık, huşunet. 2. Şişlik. TDK TS. - III s 2090
- irilmee** Kopmak, parçalanmak. GTS s. 122
- irilmek (I)** 1.[Bkz. irelmek -1] 2.[Bkz. irelmek -2] 3. Dar olan bir şeyi büyütmek. TDK DS. - VII s 2550
- irilmek (II)** Deri, kulak, dudak vb. organlar yırtılmak. TDK DS. - VII s 2550
- irim (I)** [ırım (III) -1, 2, 3; ireme, irin] 1. Sokak. 2. Dar sokak, dar yol, patika 3. Çıkmaz sokak. 4. Dolambaçlı yol. 5. Sokak başı, köşe başı. 6. Üç yol ağzı. TDK DS. - VII s 2550
- irim (III)** Yalçın kayalık yerler. TDK DS. - VII s 2550
- irim (IV)** 1. Ara, uzaklık. 2.[Bkz. ırım (I)]. TDK DS. - VII s 2550
- irim, (ırım)** Sokak, dar sokak. TDK TS. - III s 2091
- irinti** [ilmik (II), irimik -1, 2; irimük, irmik -1, 3; irmuk] 1. Kalbur ve elek üzerinde kalan iri taneler, kalbur üstü. 2. Hayvanların beğenmeyerek yemedikleri iri saman. TDK DS. - VII s 2551
- irinti** 1. Elek ve kalbur üzerinde kalan iri taneler. 2. Hayvanların beğenmeyerek yemedikleri iri saman. TDK 2005 TS. s. 979
- irisgin** [iriskin] 1. İğrenç. 2. Miskin. TDK DS. - VII s 2551
- irişgi** [irişgik, irişgil, irişgilik, irişgin, irişgir, irişik, irişki, irişkik, irişkin, irişkir, irişkirik, irişkit, irişlik] Et sucuğu. TDK DS. - VII s 2551
- irişkilik** Sucuk içi. TDK DS. - VII s 2551
- irişmek (III)** Boyu uzamak. TDK DS. - VII s 2552
- irk** 1.İğdiş 2. Koç, koyun 3. Dört yıllık koyun. Sev. ESTY s.377
- irk-** 1.Toplamak, toparlanmak 2. Geciktirmek, alıkoymak 3. Çıkmak, kalkmak, kopmak. Sev. ESTY s.378
- irkil- (II)** 1.Toplanmak, yığılmak 2. Boşanmak, akın etmek 3. Durmak, kalmak 4. Şaşakalmak, donakalmak 5. Korkmak 6. Tereddüt etmek 7. Sıkılmak, çekinmek. Sev. ESTY s.378
- irkillemek** Bir şeyin dibini de kalanını, artanını toplamak. TDK DS. - VII s 2552
- irkilmek (I)** [irkilmek] 1. Halk toplanmak. 2. [Bkz. ilkmek (I)]. TDK DS. - VII s 2552
- irkilmek (II)** Düşünmek. TDK DS. - VII s 2552
- irkilmek** [Bkz. ilkmek (I)]. TDK DS. - VII s 2552
- irkilmek** 1. Ürkerek geri çekilir gibi olmak. 2. Şaşırıp duraklamak. 3. Vücudun bir yeri dışarıdan gelen bir uyarıcının etkisiyle kanlanıp şişmek, taharrüş etmek. 4. hlk. Akan bir şey, bir engel karşısında duraklayıp birikmek. TDK 2005 TS. s. 980
- irkilmek** Çala uka gitmek, uklamak, ımızganmak. 2. (Göçme manıda) Asuda, yuwaş, parahat halda olmak; irginsiz garaşmak. Trkm. D. S. s. 343
- irkilmek** Ürkemek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irkilmek** 1. Birikmek, toplanmak, yığılmak. 2. Çekinmek, tereddüt etmek, duraklamak. TDK TS. - III s 2092
- irkilti** [Bkz. irkinti (I)]. TDK DS. - VII s 2552
- irkin (I)** Durgun. TDK DS. - VII s 2552
- irkinmek** Para biriktirmek. TDK DS. - VII s 2552
- irkinti (I)** [ilkinti (I), ilkindü, irkilti] Birikinti, toplantı. TDK DS. - VII s 2552
- irkinti (II)** Miras. TDK DS. - VII s 2552

- irkinti (III)** Kuruntu. TDK DS. - VII s 2552
- irkinti (IV)** Mide bozukluğunda geçirince boğaza gelen acı su. TDK DS. - VII s 2552
- irkinti** 1. Su birikintisi. 2. Ürperme, irkilti. 3. Korku, çekinme, irkilti. TDK 2005 TS. s. 980
- irkinti, (irkindü)** Toplanmış, irkilmış, birikmiş şey. TDK TS. - III s 2093
- irkip** Meşin ve sahtiyan dikilen ip. TDK DS. - VII s 2552
- irkmek (I)** 1.[Bkz. ilmek (I)] 2. Dibine çökmek. TDK DS. - VII s 2552
- irkmek (II)** [irgilmek] 1. Tiksinmek. 2. Çekinmek, ürkmek, korkmak. TDK DS. - VII s 2552
- irkmek (III)** Dikmek. TDK DS. - VII s 2552
- irkmek** 1. Birikmek. 2. Biriktirmek, toplamak. 3. Tiksinmek. TDK 2005 TS. s. 980
- irkmek** Biriktirmek, yığmak. TDK TS. - III s 2094
- irnik** 1. Edilen işe ahsat gövni yetmeyän, inçik. 2. Köp zahmet talap edyän çilsırlımlı, ownuk, kın. Trkm. D. S. s. 343
- irnik** Sıkıntı, eziyet. TDK DS. - VII s 2553
- irpeden** 1. Tezgâha sarılmış halı dokuma iplikleri. 2. İp 3. Kıl iplik. TDK DS. - VII s 2553
- irpilmek** Hafif eskimek. (-Krş.) TDK DS. - VII s 2553
- irteşmek** İtişip kakışmak, kavga etmek. TDK DS. - VII s 2553
- irtmeç** Erkeklerin yün eğirdikleri odundan yapılmış bir araç. TDK DS. - VII s 2553
- irtmek (I)** 1. Koyun kuyruğunun uç kısmı. 2. Koyun kuyruğundaki ince kemik. 3. Karaman koyununun kuyruğu üzerindeki ikinci küçük kuyruk. TDK DS. - VII s 2553
- irtmek (II)** Marul, soğan vb. bitkilerin ortalarından çıkan tohumluk kısmı, filiz. TDK DS. - VII s 2553
- irtmek (III)** 1. İki diş arasında fazla uzamış olan et parçası. 2. Dili alt çeneye bağlayan ince et parçası. TDK DS. - VII s 2553
- irtmek** Heyvanların guyruglarının dibindeki sümük ve bunun burmuğu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- irtmeklemek** Heyvanın irtmeyinden yapışmış. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 330
- is (II iş)** 1. Duman 2. İs, kurum 3. İşleme 4. Bir, kah, orası 5. İslı, kurumlu 6. Kurumlu 7. Pas 8. Duman kokusu 9. Güçlü, kuvvetli, sağlam 10. Küçük kartopu. Sev. ESTY s.379
- is- (II)** 1. Kokamak 2. Pis kokmak 3. Koklamak. Sev. ESTY s.381
- is** 1. Dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke. 2. Yakıtın tam yanmamasından oluşan, dumanla yükselen kömürleşmiş tanecikler. 3. hlk. Sürme (II). TDK 2005 TS. s. 981
- isbatan** Bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2554
- isdeci** [isdenci] Dilenci. TDK DS. - VII s 2554
- isdenmek** Dilenmek. TDK DS. - VII s 2554
- isdeyhli** Dost, sevilen kimse. TDK DS. - VII s 2554
- iseyağ** Tereyağı. TDK DS. - VII s 2554
- isgemek** Koklamak. TDK DS. - VII s 2554
- isi (I)** [iysi] Ucu yanmış odun. TDK DS. - VII s 2555
- isirge** İnce yapraklı, kalın kabuklu, sarı renkli, uzun bir çeşit üzüm. TDK DS. - VII s 2555
- iske-** Takip etmek. Sev. ESTY s.384
- iskeç** Bir ucu yanmış odun. TDK DS. - VII s 2555
- isle-** 1. İstemek, dilemek 2. Aramak, peşinde olmak 3. İstemek, rica etmek. Sev. ESTY s.383
- isleg** Bir zada bolan höwes, meýil, arzuw. Trkm. D. S. s. 344
- islek** Demir ocağı. TDK DS. - VII s 2557
- islemek** İse tutup karartmak. TDK 2005 TS. s. 984
- islen** İdare lambası. TDK DS. - VII s 2557
- isli, (isli)** Abadan, mamur. TDK TS. - III s 2104
- isliboz** Rengi bozla kahverengi arasında olan eşek. TDK DS. - VII s 2557
- islibudak** Sakızlı çam odunu. TDK DS. - VII s 2557
- isliğ** Fışırığ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 332
- islik (II)** Tavandaki örümcek ağlarını temizlemeye yarayan uzun saplı çalı süpürgesi. TDK DS. - VII s 2557
- islik (III)** Ocak bacası. TDK DS. - VII s 2557
- islikır** Demir kırından biraz daha koyu renk. TDK DS. - VII s 2557
- islim** 1. Gazocağı. 2. Lamba fitili. TDK DS. - VII s 2557
- islimi** Altın suwı çayılan nağış. Trkm. D. S. s. 344
- isoduni** [Bkz. isot -4]. TDK DS. - VII s 2557
- issi** bk. İs. TDK TS. - III s 2104
- issinmek** Yemek dibine tutmak. TDK DS. - VII s 2559

- iste-** “istemek” “dilemek” cm. isle- Sev. ESTY s.385
- iste- (IV)** 1.Dilemek, arzu etmek 2. Takip etmek 3. Peşinden gitmek, aramak 4. Çalışmak 5. Toplamak 6. Emirleri yerine getirmek. Sev. ESTY s.384
- isteci** [istenci, isteyci -1, isteyici, istici, istiyici] Dilenci. TDK DS. - VII s 2560
- istedik** İstek, arzu. GTS s. 122
- istedikçe** Doyunca,üreyi isteyen geder. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- istek** Arzu, dilek, murad, yerine yetirilmesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- istekli** Sevgili. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- isteklilik** İstenilme, sevilme, sevgi münasibeti. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- isteksiz** 1.Könülsüz, istemeden, hevessiz. 2. Mehebbetsiz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- istemek** 1. İstek duymak, arzulamak. 2. Bir şeyin kendisine verilmesini veya yapılmasını söylemek, dilemek. 3. Görmek istediğini bildirmek. 4. Gerek olmak. 5. Evlenmek dileğinde bulunmak. TDK 2005 TS. s. 986
- istemek** Arzu etmek, üreyinden geçirmek, bir şeyin gese ve niyetinde olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 333
- istemek** 1. Aramak, araştırmak. 2. Beklemek, gözetmek, kollamak. 3. Sormak, tahkik etmek. TDK TS. - III s 2105
- istemeli** İstenilmeye, sévilmeye layiğ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 334
- istemey** Kızılı erkekli oynanan bir folklor oyunu. TDK DS. - VII s 2560
- istemi** [istemli] 1. Büyük bakır güğüm. 2. Testi. TDK DS. - VII s 2560
- istenç** İdare. TDK 2005 TS. s. 986
- istengi** Sadaka. TDK DS. - VII s 2560
- istenmek** [istenmeg] Dilenmek. TDK DS. - VII s 2560
- istenmek** İstemek, aramak. TDK TS. - III s 2108
- istenti** İsteneş şey. TDK DS. - VII s 2560
- ister** 1. Bir şeyin yapılabilmesinin veya olabilmemesinin bağı olduğu şey, gerek, icap, lüzum. 2. bağı. Cümledeki görevleri aynı olan kelimelerin ayrı ayrı her birinin başına getirilerek herhangi birinin onanmasında sakınca olmadığını anlatan bir söz. TDK 2005 TS. s. 986
- ister** İster. GTS s. 123
- ister** Sintaktik vezifesine göre hem hemcins üzvləri. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 334
- işemek** Birbirini aramak. TDK TS. - III s 2108
- istet** Bazlama da denilen bir çeşit saç ekmeği. TDK DS. - VII s 2560
- istetmek** Bu ve ya başğa bir vesite ile bir eşyi başğısına sevdirmeye çalışmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 334
- istetmek** Aratmak, taharri ettirmek. TDK TS. - III s 2108
- isteyci** 1.[Bkz. isteci] 2. Kız istemeye giden kimse, dünürcü. TDK DS. - VII s 2560
- iş (II)** Hâl, durum, vaziyet. TDK TS. - III s 2110
- iş** 1) İş. 2) Eşya. GTS s. 123
- iş** 1. Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma. 2. Bir değer yaratan emek. 3. Birinden istenen hizmet veya birine verilen görev. 4. Kamu yararına yapılan işler. 5. Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma. 6. Geçim sağlamak için herhangi bir alanda yapılan çalışma, meslek. 7. Ticari anlaşma, alışveriş. 8. Herhangi bir maksatla kurulan düzen. 9. Bazı deyimlerde “yarar, çıkar” anlamında kullanılan bir söz. 10. Yapılan şey, davranış. 11. Nakış, örgü, makrome gibi elde yapılan şey. 12. Emek, işçilik, ustalık. 13. İşlem. 14. Bir kimseye özgü olan görüş, anlayış. 15. Yetenek. 16. mec. Sorun, konu, mesele, maslahat. 17. mec. Gizli neden veya maksat. 18. fiz. Bir kuvvetin uygulanma noktasını hareket ettirirken harcadığı güç. TDK 2005 TS. s. 992
- iş** 1. fealiyyet, çalışma, zehmet, emek 2. bir şey yaratmağ, hazırlamağ, düzeltmek için gösterilen her cür fealiyyet, istehsal fealiyyeti 3. bir adre ve ya müessisede çalışma, hizmet etme, gulluğ etme, hizmet, vezife, gulluğ 4. bir şeyin hareket halında olması, énéjnin bir haldan başğa hala kéçmesi prosési; fealiyyet 5. vezife, borc 6. her hansı bir hadise, fakla elağedar olan inzibati, mehkeme tehğigati: mühakime prosési 7. bir şehse, hadiseye, meseleye ve s.-ye aid olan senedler toplusu 8. adeten cem şeklinde: hizmet, idare, müessise ile bağı meseleler, meşgeleler, ve s. 9. eser, emek mehsulu 10. keyfiyyet yağud hazıranma usulu, gaydası 11. emel, hareket 12. emeli fealiyyet, fel, hareket 13. fealiyyetin neticesi, değıl olma 14. münasibet, elage, aidiyyet, değıl olma 15. hadise, ehvalat, geziyye 16. veziyyet, hal 17.bacarığ, gücü çatma, bacarma, elinden gelme 18. şey, hadise 19. hareket éden cismin

- mügavimeti ref etmesi 20. İşdir şeklinde - belke, birden, eger, tesadüfen, ola bilen, ola biler. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 346
- iş** 1. Enerjiyanın bir görünüşünün başka bir görnüşe geçmeklik prosesi, hareketde bolmaklık. 2. Edilyân, çekilyân zâhmet. 3. Zâhmet netijesinde döredilen eser we ş. m. Trkm. D. S. s. 347
- iş** Etene, son. TDK DS. - VII s 2561
- işarası** İşin arası, iş görülen zaman. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- işbacaran, işbilen** Bacarıglı, tecrübeli, gâbiliyyeti, elinden iş gelen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- işbağı** Tüzük. TDK DS. - VII s 2561
- işbaşı** Amir, şef. TDK TS. - III s 2111
- işbaz** Özünü yalandan işgüzar gösteren adam. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- işbazlıg** İşin prinsipial, ictimai-siyasi cehtden enzere almayan, zahiri işgüzarlıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- işbil** Balık yumurtgalarınıñ, tohumınıñ massası, ıkra. Trkm. D. S. s. 347
- işbitiren** Sivri ve kokulu bir çeşit üzüm. TDK DS. - VII s 2561
- işcil** İşlemeyi seven, zehmetseven, işgüzar, çalışğan, işlek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 351
- işcillik** Zehmeti, işi sevmey; çalışğanlıg, işgüzarlıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 351
- işciman** [Bkz. işçimen]. TDK DS. - VII s 2561
- işcimen** [Bkz. işçimen]. TDK DS. - VII s 2561
- işçi** 1) İşçi. 2) Çalışkan , çalışmayı seven. GTS s. 123
- işçi** 1. Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse. 2. Toplu olarak yaşayan böceklerde üreme yeteneği olmayan, topluluğun işlerini gören dişi veya erkek. TDK 2005 TS. s. 993
- işçi** 1. Zehin ve fiziki emeyin her hansı bir sahesinde çalışan adam, feal işçi 2. Fehle. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 350
- işçi-kendli** Fehle ve geniş, zehmetkeş, emekçi Az. Dil. İz. Lüg. II s. 351
- işçilik** 1. İşçinin yaptığı iş. 2. Yaptığı iş karşılığı işçiye verilen ücret. 3. İşçi emeği, yapılış, işleme niteliği. TDK 2005 TS. s. 993
- işçimen** [işciman, işcimen] Çalışkan, becerikli, iş bilen. TDK DS. - VII s 2561
- işdâ** Nahar iymäge bolan isleg, meyil. Trkm. D. S. s. 347
- işdemeyh** Çalışmak. TDK DS. - VII s 2561
- işdiyh** Kışın gömlek altına giyilen pazen ya da yünlüden yapılan bir çeşit yelek. TDK DS. - VII s 2561
- işgelen** bah İşeyarayan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- işehli** Becerikli, işbilir, çalışkan. TDK DS. - VII s 2561
- işelek** 1. Elma, armut vb. meyvelerin yenmeyen çekirdekli yeri, eşelek 2. Kavun karpuz dilimleri. TDK DS. - VII s 2562
- işerek** [işeret] Çok iş gören, çalışkan, becerikli. TDK DS. - VII s 2562
- işeret** [Bkz. işerek]. TDK DS. - VII s 2562
- işeyararlıg** İşeyayar, şeyin hal ve keyfiyeti. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 348
- işeyarayan, işeyararlı** Yararlı, lazımlı, gerekli, fayda vere bilen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 347
- işgil (I)** 1. İlgi. 2. Niyet TDK DS. - VII s 2562
- işgil (IV)** Bir şeye karşı düşkünlük, tutku. TDK DS. - VII s 2562
- işgilbaz** Hiylebaz, kelekbaz, firıldagçı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgillemek (I)** İşgil salmağ, işgil keçirmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgillemek (II)** Bir işin düzeldilmesine mane olmağ, engel töretmek, per gätmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgillenmek (I)** Hatırlamak. TDK DS. - VII s 2562
- işgillenmek (II)** Sürekli bir şeyle uğraşmak, oyalanmak. TDK DS. - VII s 2562
- işgilli (I)** İşgili olan, işgille bağlanmış, ceftelenmiş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgilli (II)** Engelli, çetin, şübheli. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgir** [işingir] Becerikli. TDK DS. - VII s 2563
- işgüzar** 1. Bacarıglı, işbacaran, işde tecrübesi olan 2. Emeli ehemiyyeti olan, iş için faydası olan; ciddi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işgüzarlıg** İşgüzar olma, zehmetséverlik, işçilik, teşebbüskarlıg, bacarıglılıg. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işkelek** Heybe ağzını kapamaya yarayan, karşılıklı halkalardan her biri karşısındaki halkaların içerisinden geçirildikten sonra bunların ortalarına sokulan ağaç. TDK TS. - III s 2118
- işkellenmek** [Bkz. işkillenmek]. TDK DS. - VII s 2563
- işkencebi** Nane suyu, şeker ve sirke ile yapılan bir çeşit şurup. TDK DS. - VII s 2563

- işkenli** Sulu (yemek). TDK DS. - VII s 2563
- işkesmek** Kötülük etmek, eziyet etmek. TDK DS. - VII s 2563
- işkil (I)** İş, güç, uğraşı. TDK DS. - VII s 2563
- işkil (II)** 1. Bir şeyin bağı. 2. Boyunduruğun demir kısmını bağlayan kayış. TDK DS. - VII s 2563
- işkil (IV)** [işkilli (IV)] Yüzük oyununda yüzüğü saklamaya yarayan havlu, çorap, mendil vb. şeyler. TDK DS. - VII s 2563
- işkilek** [işkilet] Semerlerin arka ağacına çakılan çengelli demir. TDK DS. - VII s 2563
- işkilet** [Bkz. işkilek]. TDK DS. - VII s 2563
- işkilik** [Bkz. işgilik]. TDK DS. - VII s 2563
- işkillemek** Şüpheyi düşürmek, şüphe vermek. TDK TS. - III s 2119
- işkillenmek** [işkellenmek] Alınmak, içerlemek. TDK DS. - VII s 2563
- işkilli (I)** [içkili] 1. Herşeye heveslenen, her şeyi isteyen. 2. Alıngan. TDK DS. - VII s 2563
- işkilli (II)** Bağlı. TDK DS. - VII s 2564
- işkilli (III)** Umutlu. TDK DS. - VII s 2564
- işkilli (IV)** [Bkz. işkil (IV)]. TDK DS. - VII s 2564
- işkim** Yeter ki. TDK DS. - VII s 2564
- işkin** İş çok seven. TDK DS. - VII s 2564
- işlatmak** Bir iş hakkında açıklama yapmak. TDK DS. - VII s 2564
- işle** [işlenk] Nakış. TDK DS. - VII s 2564
- işledici** 1. İşleden, harekete getiren, işe salan 2. bah İşletme 2-ci menada Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işledilmek** 1. İstifade edilmek, tetbiğ edilmek, harekete getirilmek, işe salınmağ 2. Danışığda, yazıda istifade edilmek 3. Serf edilmek, istéhhlak edilmek 4. İşlemeye mecbur edilmek yahud bir işde istifade edilmek, iş gördürülmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işlek (I)** 1. Ambarın alt kısmında olan ve tabii akıtmaya yarayan kapaklı delik. 2. Arıların girip çıktığı kovan deliği. TDK DS. - VII s 2564
- işlek (II)** Çalışkan, ya da çalışır gibi görünen. TDK DS. - VII s 2564
- işlek (III)** Yapımevi, fabrika. TDK DS. - VII s 2564
- işlek** 1. Çok işleyen, canlı, hareketli. 2. Özenmeden, çabuk yazıldığı hâlde okunaklı ve güzel olan (yazı). TDK 2005 TS. s. 998
- işlek (I)** 1. Zehmetli, işlemeyi seven, çoğ işleyen, daim işleyen, vahtını işde keçiren, feal, çalışğan 2. Çoğ işleyen, gediş-gelişli, hareket çoğ olan 3. İşleyen, iş görmek için olan, iş gören, teserrüfatla istifade olunan 4. İşleyen, héreket éden ya hareket étdirici. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işlek (II)** bah İşdek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işlem** 1. Bir işi sonuçlandırmak için yapılan iş veya uygulamaların hepsi, muamele, muamelat. 2. Bir amaca ulaşmak için tutulan yol ve yöntem, prosedür. 3. ekon. Nakit veya menkul değerleri kullanarak alım satım, takas, borçlanma vb. piyasa hareketi. 4. kim. Madde üzerinde her türlü değışim yapma işi, muamele. 5. kim. Ham veya ara malları ve maddeleri fiziksel, kimyasal değışikliklerle daha uygun, kullanılır duruma getirme, muamele. 6. mat. Sayıları karşı karşıya getirip belirli birtakım kurallara uygun olarak birbiri üzerine etkilendirme yöntemi. TDK 2005 TS. s. 999
- işlemci** 1. Bilgisayar programlarının herhangi bir dilinde yazılmış programı, bilgisayarda işletmeyi sağlayan programlar topluluğı. 2. Bir bilgisayarda verilen komutları yorumlayan ve yürüten birim. TDK 2005 TS. s. 999
- işleme (II)** 1. İyne ve s. ile parça üzerinde işlenmiş bezek, nahış 2. bah işlemeli. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349
- işleme** Saat. TDK DS. - VII s 2564
- işlemec** 1) Çalışmak. 2) Elden geçirmek, uğraşmak. 3) İşlemek. GTS s. 123
- işlemek (I)** Çimlenmek, filizlenmek. TDK DS. - VII s 2564
- işlemek (II)** Çalışmak, iş yapmak. TDK DS. - VII s 2564
- işlemek (III)** 1. Ayçiçeğı ya da kabak çekirdeğı yemek. 2. Mısır tanelerini ayırmak TDK DS. - VII s 2564
- işlemek** 1. Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek. 2. İnce ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak. 3. İçine girmek, etkilemek, nüfuz etmek. 4. İyi çalışmak, müşterisi bol olmak. 5. Durağan durumdan hareketli duruma geçmek, çalışmak. 6. Herhangi bir konuyu ele alarak incelemek, öğretmek. 7. Düşüncelerini herhangi birine etki yaparak benimsetmek. 8. İşlek, etkin durumda olmak. 10. Çıban, olgunlaşma yolunda olmak. 11. Yara, kapanmamak. 12.

Gidip gelmek. 13. Hesapları, kayıtları düzenli olarak tutmak veya gereken yere aktarmak. 14. Herhangi bir ürünü satışa sunulmadan önce birtakım işlemlerden geçirmek. TDK 2005 TS. s. 999

işlemek II (III işar- IV işılda-) Pırlıltı, parlaklık. Sev. ESTY s.674

işlemek 1. Yapmak. 2. İmal etmek, yapmak. 3. Çalışmak. 4. Tesir etmek. TDK TS. - III s 2119
işlemeli İşletmek, serf etmek, ihtiyacı ref etmek için olan; işletmek için ayrılmış. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işlemeli İyne ve s. ile parça üzerinde işlenmiş bezek, naħış vurulmuş naħışlı, bezekli. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işlenir Çalışır, çalışma, mesai. GTS s. 123

işlenk [Bkz. işle]. TDK DS. - VII s 2564

işlenmek Boş duramamak, bir şeylerle uğraşmak. TDK DS. - VII s 2564

işlenmek Kendisi için iş olarak vazife edinmek. TDK TS. - III s 2122

işlenmiş 1. Çoħ istifade edilmiş, çoħ işlenmekden köhnelmiş; nimdaş 2. Üzerinde naħış gazılmış, hekk edilmiş, yaħud naħışlanmış, bezek vurulmuş 3. Tekmilleştirilmiş, mükemmelleştirilmiş, işlenib ğaydaya salınmış, düzeldilmiş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işlenti (I) Faiz. TDK DS. - VII s 2564

işlenti (II) Sepilenmiş deri. TDK DS. - VII s 2564

işlepe 1. Fötr şapka. 2. Serpuş. TDK DS. - VII s 2564

işlerbaşı Esas sebebkâr, esas günahkâr, esas işi gören. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işletdirmek İşlemeye mecbur etmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işletme 1. «işletmek»den f. İs. 2. Me'deni, bağırsakları temizlemek için işledilen, istifade edilmiş derman. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işletme 1. İşletmek işi. 2. Tarım, sanayi, ticaret, bankacılık vb. iş alanlarında, kâr amacıyla bir sermaye yatırılarak kurulan kurum. 3. Bu kuruluşu verimli bir duruma getirip kazanç sağlama yöntemi. 4. İş yeri. TDK 2005 TS. s. 999

işletmek 1. İş gördürmek, işle meşğul etmek, iş görmeye mecbur etmek; faydalanmağ 2. Tetbiğ etmek, salmağ 3. Serf etmek 4. Danışığda, yazıda tetbiğ etmek, istifde etmek 5. Adeten «ğarnını» sözü ile - ifraz prosesinin ğaydaya salmağ yaħud, eksine, ayağyoluna salmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işletmek 1. İşlemesini sağlamak, çalıştırmak. 2. Bir şeyi, bir kimseyi, bir yeri kullanarak veya çalıştırarak yarar sağlamak. 3. Üzerine işleme yaptırmak. 4. Şaka ve birtakım yalanlarla sezdirmeden birini kandırmak veya onunla eğlenmek. TDK 2005 TS. s. 999

işletmek 1. Yaptırmak. 2. Çalıştırmak. 3. Saplamak, derinliğine geçirmek. 4. Yaptırmak, imal ettirmek. TDK TS. - III s 2122

işletmen Bilgisayar vb. teknik aletleri işleten kimse, operatör. TDK 2005 TS. s. 999

işlev 1. Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon. 2. kim. Bir deneyi yaparken izlenen yol, izlev. 3. top. b. Bir yapının gerçekleştirilebileceği ve onu başka yapılardan ayırt etme imkânı veren eylem türü, fonksiyon. TDK 2005 TS. s. 999

işleyici İşleyen, çalışan. GTS s. 123

işleyim Sanayi, endüstri. TDK 2005 TS. s. 999

işleyişi İş yapma isteği. TDK DS. - VII s 2564

işli 1. İşli olan, işle temin olunmuş 2. Üreyinde gizli sözü, metlebi olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 349

işlik 1. Atölye. 2. hlk. Gömlek. TDK 2005 TS. s. 999

işlik (I) [işlig] 1. İş yeri, atelye 2. El tezgâhı. TDK DS. - VII s 2564

işlik (II) Koyun ve keçilere takılan zillerin ve çanların içindeki sallanan kısım. TDK DS. - VII s 2564

işlik (III) [işluk, işlük] 1. Mintan, gömlek. 2. Hanımların giydiği kısa ceket. 3. İş elbisesi ya da iş önlüğü. 4. Yelek. 5. Astarlık bez. TDK DS. - VII s 2564

işlik (IV) Yatak, yorgan konulan yüklük. TDK DS. - VII s 2565

işlik Grammatik termin Gımlıdı, hareket we gımlıdamazlık yağdaýı bildirýän söz toparı. Trkm. D. S. s. 348

işlik, (işlük) İş yeri, çalışılan, iş yapılan yer, ticarethane. TDK TS. - III s 2123

işmecağ Kaynak. TDK DS. - VII s 2565

işmek İçmek. TDK DS. - VII s 2565

işmek Ýüp, ýüplük we ş. m. zatların dinini, tarını birikdirip berkitmek, sapaga, tanapa öwürmek, bükdürmek, towap ýüp, sapak etmek. Trkm. D. S. s. 348

işmek İçmek. TDK TS. - III s 2124

- işseven** İşlemeyi, çalışmağı seven; işçil. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 350
- işsiz** 1. Daimi işi, iş yeri ve maaşı olmayan 2. Bikar, avara, véyl, héç bir işle möşğul olmayan 3. Hereketsiz, istifadesiz, boşbikar. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 350
- işsizlik** 1. Bir yerde işsizlerin, daimi maaşı olmayan adamların mövcud olduğı hal 2. İşsiz adamın hal ve veziyyeti 3. Bikarlığ, görülecek işin olmaması; meşğuliyetsizlik. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 350
- iştah** İştah. GTS s. 123
- iştalak** Pekmez yapılacak şırayı süzmeye yarayan torba. TDK DS. - VII s 2566
- iştampa** Badanacılarca kullanılan, duvarda nakış yapmaya yarayan, mukavva üzerine çizilerek oyulmuş çiçek vb. şekiller. TDK DS. - VII s 2566
- işte** Yemek yeme isteğı. TDK DS. - VII s 2566
- işteş** 1. İşte ortak olanlardan her biri. 2. Fiilde ortak olan. TDK 2005 TS. s. 1000
- işyar** 1. Bir işle görevli olan kimse, görevli. 2. Memur. TDK 2005 TS. s. 1001
- it- (II)** (iter-) 1. İtmek, dürtmek 2. Dokunmak, ilişmek 3. El sallamak, savurmak 4. Çekmek, hareket ettirmek 5. Sıkmak, sıkıştırmak 6. Sürmek, koşturmak 7. Atmak, bırakmak. Sev. ESTY s.386
- it** 1. Köpek. 2. hkr. Değersiz, terbiyesiz kimse. TDK 2005 TS. s. 1001
- it** 1. zoologiya. Ýirtji süytemdirijilerin ayrıratın maşgalasından bolan öy haywanı. 2. (Göçme manıda) Nejis, hayın. Trkm. D. S. s. 344
- it** Canavar, tülkü kimi, héyvanların mensub olduğı yırtıcı memeleri héyvan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 337
- it:** 1.İt, köpek 2. Köpek 3.11. yıl, 12 yaş hayvan döngüsü 4. Enik 5. ikincil anlam: Hizmetçi. Sev. ESTY s.385
- itarısı** Yuvasını yerdeki deşiklerde ğuran bozaçalar renkli arı növü Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itayağı** Suyun akış yönünü değıştirmeye yarayan tahta set. TDK DS. - VII s 2567
- itazarı** Kötü bir şekilde, kabaca yapılan paylama. TDK DS. - VII s 2567
- itbalığı** Durgun sularda yaşayan çok ayaklı, küçük bir çeşit su böceğı. TDK DS. - VII s 2567
- itbalığı** Uzunsov başlı, eti yeyilmeyen balığ növü. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itbaz** Sahlamağı, tle meşğul olmağı seven adam. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itbeni** Atların arka ayaklarındaki siyah beyaz benekli işaret. TDK DS. - VII s 2567
- itbiciğı** Koltuk altında çıkan çıban. TDK DS. - VII s 2567
- itboğan** Kaplanboğan. TDK 2005 TS. s. 1002
- itboruğı** Bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2567
- itburnu** Yaban gülünün meyvesi. TDK 2005 TS. s. 1002
- itburnu** Yabanî gül ve meyvesi. TDK DS. - VII s 2567
- itburnu** Yabani gül. TDK TS. - III s 2126
- itdirsé** [Bkz. itdirseğı] TDK DS. - VII s 2567
- itdirseğı** [iddirse, ipdirseğı, itdirsé, ittirse, ittirseğı] Göz kapağında çıkan sivilce, arpacık. TDK DS. - VII s 2567
- itdirseğı** Arpacık. TDK 2005 TS. s. 1002
- itdirseğı** Arpacık, göz kapağında çıkan sivilce. TDK TS. - III s 2126
- itdirseyi** Kirpik dilberinde piy vezilerinin irinli iltihabı, sızanağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itek (II)** Tarla tarağı, tırmık. TDK DS. - VII s 2567
- itek (III)** Zeytinyağı elde edilen yağhanelerde, sütünü çevirmeye yarayan direkler. TDK DS. - VII s 2567
- iteklemek** Itip, itelap öñe süüşürmek, itelemek. 2. (Göçme manıda) Bir işe ya-da bir zada ündemek, ugrakdırmak. Trkm. D. S. s. 344
- itelemek** 1. Keskin, ani bir hareketle, tekanla bir şeye tohunmağ 2. Tekanla birşeyi bir etrefe doğru hareket ettirmek, yerini deyişmeye mecbur etmek, yerinden tepretmek 3. Sohmağ, yeritmek, dağıl etmek 4. Tehrik etmek, sövg etmek, sürüklemek, bir şeyi etmesine sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itelemek** Sürekli olarak itmek, arka arkaya itmek. TDK 2005 TS. s. 1002
- itelli (I)** Ayak uçları dışarıya doğru olan at, eşek, katır vb. hayvanlar. TDK DS. - VII s 2567
- itelli (II)** Felçli, çolak. TDK DS. - VII s 2567
- itenek** Piston. TDK 2005 TS. s. 1002
- iterce** Kuvvet, güç. TDK DS. - VII s 2568
- iteriğı** Yabanî erik. TDK DS. - VII s 2568
- iteşen** medisina. Ýokumsuz iyimit iylende iyimit çalığı netijesinde bedene öryän gijilewükli örgün. Trkm. D. S. s. 345

- iteyici** İşleme zamanı méhanizmin müeyyen hisselerinin veziyyetini tekanda deyiştdiren gürgu Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itge** Gızılguş ve gırğı balalarına halğ arasından verilen ad Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itgılı** Değersiz, boş laf. TDK DS. - VII s 2568
- itğılığ** Gızılgül fesilesinden tikanlı kol bitki ve onun gırmızı meyvesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itğirdi** Bedhasiyyet, reftarsız, hêç kesle yola getmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 338
- itğüden** İşsiz, boş gezen (kimse). TDK DS. - VII s 2568
- ithıyırı** Kırılarda biten, meyvesi badem çağlası büyüklüğünde olan, dokununca yarılan bir çeşit bitki. TDK DS. - VII s 2568
- iti** İtici güç, ilham verici. TDK 2005 TS. s. 1002
- itici** 1. İtme işini yapan. 2. mec. Soğuk, benimsenilmeyen, sevimsiz, sevilmeyen, beğenilmeyen, antipatik. TDK 2005 TS. s. 1003
- itigi** medisina. Köplenç çagalarda bolıyan oñurga keseli. Trkm. D. S. s. 345
- itilme** 1. İtilmek işi. 2. İğrenç, ayıp veya elde edilemez görünen düşüncelerin kişide bilinçaltına sürülmesi. TDK 2005 TS. s. 1003
- itilmek** 1. Çıhıb gétmek, redd olub gétmek, uzaklaşmağ, gözden yoğ olmağ; gétmek 2. itil, itil cehenneme şeklinde- redd ol! çıhı bayıra! Çekil gét!. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- itinciri (I)** Yabanî incir. TDK DS. - VII s 2569
- itinciri (II)** Cimri. TDK DS. - VII s 2569
- itinmek** Dövmeye hazırlanmak. TDK DS. - VII s 2569
- itirişmee** İtişmek. GTS s. 123
- İtirke-** 1. Duymak, hissetmek 2. A teşlenmek, öfkelenmek. Sev. ESTY s.388
- itirmek (III)** İtmek, ileri sürmek, dayanmak. TDK DS. - VII s 2569
- itiş** 1. İnat. 2. Yarışma, rekabet. TDK DS. - VII s 2569
- itişgen (I)** 1.[Bkz. itişken (I) -1] 2. İnatçı (kimse). TDK DS. - VII s 2569
- itişik** [itişük] Tartışma. TDK DS. - VII s 2569
- itişken (I)** [itişgen (I) -1] 1. Kavgacı, geçimsiz. 2. Uğraşan, yılmayan. TDK DS. - VII s 2569
- itişken (II)** [itişgen (II)] 1. Kağnı oku. 2. Kağnıda iki ok arasına geçirilen kol gibi ağaç. TDK DS. - VII s 2569
- itişmek** 1. Birini itmek. 2. Birini iterek şakalaşmak. TDK 2005 TS. s. 1004
- itişmek** 1. Tartışmak, inatlaşmak, kavga etmek. 2. Yarışmak, rekabet etmek. TDK DS. - VII s 2569
- itki** Tepi. TDK 2005 TS. s. 1004
- itlemek** 1. Kışkırtmak. 2. Sürmek, zorla götürmek. TDK DS. - VII s 2569
- itlenmek** Terbiyesizce davranmak. TDK 2005 TS. s. 1004
- itleşmek** Ğarş, didişmek, çeyneşmek, bir-birinin Ğapmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itlik** İt olma durumu veya itçe davranış. TDK 2005 TS. s. 1004
- itlik** Mehsus hasiyyet ve hal. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itlingi** Köpek ve kurt için tırstan daha ağır yürüyüşü anlatır. TDK DS. - VII s 2569
- itmek** 1. Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek. 2. Kapı, pencere vb.ni güç uygulayarak açmak veya kapamak. 3. Bulunduğı yerden aşağı düşürmek. 4. Sürüklemek, sevk etmek. 5. fiz. Bir cisim, belli bir yakınlıktaki başka bir cismi kendisinden uzaklaşmaya zorlamak, çekmek karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1004
- itmek ii** 1. Bir zadı çekip, öz ızın bilen alıp gitmek. 2. (Göçme manıda) Biriniñ ıgtıyırını ele alıp, ızın bilen yöretmek, birini ızına eýertmek. Trkm. D. S. s. 345
- itmilçeli** 1. İri, sancan milçek 2. Adama yapışib el çekmeyen adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itmillemek** Demirin ve ya ağacın ücunu şiş etmek; sivrileşdirmek, itilemek, nazikleşdirmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itnanesi** Yabanî nane. TDK DS. - VII s 2570
- itneşmek** İtişmek, tepişmek, uğraşmak. TDK TS. - III s 2129
- itotu** Guru ve zibilli yerlerde biten biki. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itsarımsağı** Zehirli yabanı soğan, soğana oğşayan yabanı bitki. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- itsızlatan** Sabahları ince ince esen rüzgar. TDK DS. - VII s 2570
- itsiyegi** [itsiyé] Dikenli bir çeşit ot. TDK DS. - VII s 2570
- ittikanı** Aran yerlerde yayılmış tikanlı kol; keçibuynuzu. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- ittirmek** Yaptırmak. TDK DS. - VII s 2570

- itüzümü** [itizümü] 1. Böğürtlen. 2. Çekirdeği çok ve iri, suyu az bir çeşit üzüm. 3. Şırası bol bir çeşit üzüm. 4. Ahududu. 5. Bahçe kenarlarında biten tırtıllı, baharat şeklinde meyve veren bir bitki. TDK DS. - VII s 2570
- itüzümü** Üzüme benzer kırmızı meyvesi olan tikanlı yabancı kolbitki ve onun meyvesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 340
- ityatmaz** Çoğ pis, çoğ berbad, insana layiğ olmayan, natemiz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- ityerişi** Hırda süretli addım. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- ityetmez** Çoğ dadsız, insan yemez. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 339
- iv (IV)** Kumaş toplarının kenarı. TDK DS. - VII s 2570
- iv (V)** Çıkıntı, diş. TDK DS. - VII s 2570
- ivdiklemek** [ivdilemek, ivek civek etmek] İnceden inceye araştırmak, soruşturmak, incelemek. TDK DS. - VII s 2570
- ivdilemek** [Bkz. ivdiklemek]. TDK DS. - VII s 2570
- ivek** Sırt, yamaç, yan. TDK DS. - VII s 2571
- ivenmek** Özenmek, çok istemek. TDK DS. - VII s 2571
- ivginmek** Alay yollu taklit etmek. TDK DS. - VII s 2571
- ivibik** [Bkz. ibabap]. TDK DS. - VII s 2571
- ivik ivik** Köşe bucak. TDK DS. - VII s 2571
- ivik** Kızak. TDK TS. - III s 2134
- ivinti (I)** Sınırı başka bir tarla içine sokulmuş üçgen biçiminde ya da uzun tarla. TDK DS. - VII s 2572
- ivinti (II)** Kıvrım, kıvrıntı. TDK DS. - VII s 2572
- ivirtlemek (I)** [Bkz. ivitlemek -1]. TDK DS. - VII s 2572
- ivirtlemek (II)** İsteklendirmek, özendirmek, kışkırtmak. TDK DS. - VII s 2572
- ivişmek** Su, toprağa yavaş yavaş işlemek. TDK DS. - VII s 2572
- ivitlemek** [ivirtlemek (I)] 1. Ayırmak, seçmek, ayıklamak 2. Aramak, araştırmak. 3. Karıştırmak. 4. Öğüt vermek. TDK DS. - VII s 2572
- ivyeri** Bir sorunun, bir olayın düğüm noktası. TDK DS. - VII s 2572
- iy (I)** [iye -2] Pamuk, yün gibi şeylerden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkince, sivri olan uçlarından biri çengelli olan ağaç araç. TDK DS. - VII s 2572
- iy (II)** Kağrı tekerleklerini birbirine bağlayan ağaç, dingil. TDK DS. - VII s 2573
- iy (III)** bkz. Ay demürü. TDK TS. - III s 2138
- iy- (I)** 1. Göndermek, yollamak 2. Bırakmak, izin vermek 3. Terk etmek, ayrılmak 4. Bırakmak, kaldırmak 5. Kakmak, çatmak, kapatmak 6. Devirmek, yıkmak 7. Dökmek, serpmek, saçmak. Sev. ESTY s.332
- iy- (II)** 1.Yemek, aşındırmak, kemirmek 2. Kemirmek, yemek, kırmak 3. Tamahla, hırsla bakmak 4. Zarar vermek 5. Tüketmek 6. Üstüne oturmak, sahip çıkmak, el koymak 7. Yakmak 8. Yakmak, pişirmek 9. Yok etmek 10. Isırmak, sokmak, yemek 11. Asabını bozmak 12. Silip götürmek 13. Nefes almak. Sev. ESTY s.333
- iy (III)** Pambıgdan, yundan ve s.-den iplik eğirmek için ortası şiş, iki ucu sivri ağaç alet. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 305
- iybilme** İyleri duyma ğabiliyyetti. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 305
- iyçik** Yaltaklanan kimse. TDK DS. - VII s 2573
- iyde** İşte yerlerde biten, etirli çiçekleri olan ağaç ve bu ağacın derisi sert, eti ağ un halinde olan méyvesi. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 305
- iydin** Çürük yumurta. TDK DS. - VII s 2573
- iydişmek** Yersiz ve gereksiz yere uğraşmak. TDK DS. - VII s 2573
- iyec (I)** Hile yapan. TDK DS. - VII s 2573
- iyecen (I)** Ayakkabılara, çoraplara, girerek insanı rahatsız eden, tarlalarda olan bir çeşit bitki. TDK DS. - VII s 2573
- iyecen (II)** Hayvanları rahatsız eden bir çeşit sinek. TDK DS. - VII s 2573
- iyen** [iğen, iyan -1, 2; iynem] 1. Arkadaş. 2. Yeğen. TDK DS. - VII s 2573
- iyemişçi** İşi başkasına yükleyerek sonucu uzatan (kimse). TDK DS. - VII s 2573
- iyişmek** [iğaşmak, iğüşmek -3] 1. Yarışmak. 2. Tartışmak. 3. Yapılması istenilen bir işi, duymamazlığa, anlamamazlığa gelmek. 4. Geçimsizlik etmek. 5. Bir işi başkasının üzerine atmaya, bırakmaya çalışmak. TDK DS. - VII s 2574
- iyilik** Kağrı tekerleklerinin geçtiği ok, dingil. TDK DS. - VII s 2574
- iyimiş (I)** Ğoğumuş, ufubnetli, pis iy veren. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyimiş (II)** Dağlıg yerlerde biten pis iyli bir kol-ağac. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306

- iyindirik** [ıgnık, iğınık, iğnik, iyinik, iynik] Bağırsak bozukluğu hastalığı, ishal. TDK DS. - VII s 2574
- iyinik** [Bkz. iyindirik]. TDK DS. - VII s 2574
- iyinmek (II)** Sığınmak. TDK DS. - VII s 2574
- iyinmek (IV)** Hastalıktan kurtulamamak. TDK DS. - VII s 2574
- iyinti** Üzüntü, dert. TDK DS. - VII s 2574
- iyir** Bataklık zanbağı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyişik** Tembeler, yavaş yavaş iş yapan. TDK DS. - VII s 2574
- iyişmik** Yağı alınmış süt ya da yoğurdun kaynatılmasıyla elde edilen peynir, çökelek. TDK DS. - VII s 2574
- iyilek** [iyileme (I), iyili, iyilis] Zayıf, hastalıklı. TDK DS. - VII s 2575
- iyileme (II)** 1. Ekmek yapma. 2. Harmanda buğdayı kalburdan geçirme, eleme. TDK DS. - VII s 2575
- iyileme** [iyileşik] Uyuşuk, beceriksiz. TDK DS. - VII s 2575
- iyilenmek** Göhümeğ iy vermeye, harap olmağa. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyilenmiş** Göhümü, harap olmuş, ağırlaşmış. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyiletmek** 1. Bir şey çoh sahlayıb göhütmeğe, harap etmeğe. 2. Göhütlatmağa. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyilez** Olmamış tahıl taneleri. TDK DS. - VII s 2575
- iyili** Bir-birini iyilemek, göhülmeğe. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyim** Mala ve ş. m. berilyan ot, arpa ve ş. m. iyimit. Trkm. D. S. s. 332
- iyimeç** Bükülmüş yün, ip. TDK DS. - VII s 2575
- iyimek (I)** Bozulmak, fena kokmak. TDK DS. - VII s 2575
- iyimek (III)** Dokuma tezgâhına gerilen ip. TDK DS. - VII s 2575
- iyimek** 1. İyimit kabul etmek, iyimitlenmek, naharlanmak. 2. Köp ulanmak, könelmek zerarlı yonup inçeltmek. 3. Biriniñ zadını, hakını bikanun almak. Trkm. D. S. s. 332
- iyimış** Hasıl berilyan agajın, ösümlüğüñ iyilyan miwesi. Trkm. D. S. s. 333
- iyimit** 1. İyimek için öndürülen önüm, azık, nahar. 2. Organizm için gerek bolan her hili yokumlu maddalar, dökün. Trkm. D. S. s. 333
- iyine** 1. Tikiş dikmek, için bir ucu sivri, diğere ucu ise sap kécirilmek için deşikli metal milcik. 2. Her hansı bir heşteligi eks-tesir etmeğe. 3. Mühtelif meşetler için metalden gayırlmış ucu iti ince milcik. 4. Bezi hayvanların bedenini örten dikanlar. 6. Şam ağacı kimi ağaçların yaprağı. 7. Ümiyyetle ucu şiş, batab şeyler hağında. 8. Tohunan söz acı söz. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyinedoğan** Sür'etle uçan küçük bir guş. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyinek** İnek. TDK DS. - VII s 2575
- iyinelemek** İyne batırmağa ucu şiş birsey batırmağa sancmağa. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyineli** 1. İğnesi olan. 2. Kinayeli isteğzalı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- iyineyaprağ** Yaprakları iğne şeklinde olan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyineyarpağlılar** Hemişeyaşıl ve yarpağları iyne kimi şiş veya inkişaf etmemiş havda olan çıpağtohunlu ağaçlar ve kollar sinfinin adı. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 306
- iyinihan** Obur. TDK DS. - VII s 2575
- iyirek** 1. Uydurma, uygulama, tertibat 2. Deri tabaklama için mayalı yulaf ezmesi 3. Cilt çıkarma, zimparalama. Sev. ESTY s.335
- iyirek** Gündüz hayvanların yatırıldığı yer. TDK DS. - VII s 2575
- iyirenç** 1. Özüne nifret doğuran. 2. Rezil yaramaz, alçağ, menfur. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- iyirençlik** İyrene şeyin hal ve keyfiyeti. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- iyirenmek** Mecaz ğabul etmeyen hoşsa gelmeyen şeyden ikrar etmeğe, diksinmek, nifret etmeğe, görebilmemek, çiyrenmek. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 307
- iyul** Kalendar yılının edinji ayının adı. Trkm. D. S. s. 348
- iyul** Temmuz ayı. GTS s. 123
- iyun** Haziran ayı. GTS s. 123
- iyun** Kalendar yılının altınjı ayının adı. Trkm. D. S. s. 348
- iyye** Kadın. TDK DS. - VII s 2575
- iz** 1. Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare. 2. Bir şeyin dokunmasıyla geride kalan belirti. 3. Bir olay veya bir durumdan geride kalan belirti, ipucu, emare. 4. Bir olay, bir durum veya yaşayıştan geride kalan belirti, eser. 5. mat. Bir düzlemin başka bir düzlemlerle veya bir doğru ile kesişmesinden doğan ara kesit. TDK 2005 TS. s. 1008

- iz** 1. İnsan ve ya héyvan ayağından seth üzerinde gŞlan nişane. 2. Her hansı bir şeyden galan ve onun kéçmiş varlığına şehadet éden nişane, eser, galıg, eser-elamet. 3. yol. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 303
- iz** İs. TDK DS. - VII s 2575
- iz** İz. GTS s. 123
- izci** 1. İz güdereak aradığını bulabilen kimse, kéşşaf. 2. Dayanışma ve yardımlaşma duygularını geliştirmek ruhca ve bedence güçlendirmek için kamplarda ve okullarda éđitilen genç. TDK 2005 TS. s. 1009
- izde-** (III) 1. Takip etmek, izlemek 2. Dilemek, arzu etmek. Sev. ESTY s.383
- izde-** (izle-) “iz sürmek” cm. (isle-). Sev. ESTY s.328
- ize** Ağabey. TDK DS. - VII s 2575
- izede** Zayıf, cılız (çocuk için). TDK DS. - VII s 2575
- izin** 1) İzin. İzin vermek. 2) Talimat, İzin belgesi. GTS s. 123
- izirap** [iziap] İltihap. TDK DS. - VII s 2575
- izle-** (II) 1. İzlemek, kovalamak 2. Aramak, peşinden gitmek 3. Uymak 4. Varsaymak. Sev. ESTY s.383
- izlek** (I) [izlenti] Keçiyolu, patika. TDK DS. - VII s 2576
- izlek** (II) İzlenebilecek belirlilikteki izler. TDK DS. - VII s 2576
- izlek** Keçi yolu, patika. TDK 2005 TS. s. 1010
- izlemek** 1. Birinin izi ile, ardınca gétmek, teğib étmek, izine düşmek. 2. Birinin yolu ile gétmek. Onun yolunu devam étdirmek, dalınca getmek. 3. Teđib étmek, göz goymağ, müntezem tanış olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 304
- izlemek** 1. Birinin veya bir şeyin arkasından gitmek, takip etmek. 2. Zaman, süre, sıra vb. bakımından gelmek, arkasından gelmek, arkasında olmak. 3. Bir olayın gelişimini gözden geçirmek. 4. Eğlenmek, görmek, öğrenmek için bakmak, seyretmek. 5. Belirli bir yönde gitmek. 6. Gözlemek, incelemek. 7. Belirli bir tutum, davranış veya düşünceyi benimsemek. 8. Bir şeye uymak, bağlı olmak. 9. Herhangi bir olayla ilgilenmek. TDK 2005 TS. s. 1010
- izlemek, (izini izlemek, iz izlemek, izin izlemek)** İzi sıra gitmek, takip etmek, izinde yürümek. TDK TS. - III s 2140
- izlence** Program. TDK 2005 TS. s. 1010
- izlenim** 1. Bir duyum veya olayın duyular yolu ile insan üzerinde bıraktığı etki, intiba, imaj. 2. Uyarıların duyu organları ve ilişki sınırlar, üzerinde etkileri veya belirli bir durumunkişiüzzerindeki çözümlenmiş bütün etkisi, intiba. TDK 2005 TS. s. 1010
- izlenmek** Teğib olunmağ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 304
- izleştirmek** Araştırmak. TDK DS. - VII s 2576
- izletmek** İzi ile tapdıрмаđ. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 304
- izleüçü** Araştırıcı, arayıcı. TDK DS. - VII s 2576
- izme** Oda içinde yıkanmak için ayrılan yer. TDK DS. - VII s 2576
- izmelece** Dikenlerinden yemek yapılabilen bir çeşit bitki. TDK DS. - VII s 2576
- izment** [izmet, izvet, izvent] Küçük, büyümemiş, zayıf. TDK DS. - VII s 2576
- izsiz** 1. İzi olmayan. 2. Héç bir iz burahmadan, özünden sonra héç bir iz goymadan. Az. Dil. İz. Lüg. II s. 305
- izüstü** Hemen, ara vermeden. TDK DS. - VII s 2576
- izve** Çukur. TDK DS. - VII s 2576

2. 4. O Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

o sesi : Tabiat taklidi olan bu ses bir kelime kök ailesi oluşturmaz. Türkçenin fonetik dizgesi dışında çıkarılan bu **o** sesi hafif uzun, vurguludur. Görülen bir olay ya da durum karşısında gayri ihtiyari çıkarılan bu ses uzun söylendiğinde **oo** diftong şeklindedir. Bu ses **b, c, d, ğ, f, h, ř, v, y**, ünsüzlerinin başına gelerek hayret, nida, gösterme ve belirtme gösterir ifadelerin karşılanmasını sağlar.

- o (I)** Şaşma, beğenme vb. duyguları belirten bir seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 1487
- o (II)** Geñ galmagı aňladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 476
- o (IV)** nida. Héýret, teeccüb bildirir (be'zen tekrar édilerek işlenir). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- obarmak** Korkmak. TDK DS. - IX s 3260
- obartı** bkz. Abartı. TDK 2005 TS. s. 1487
- obartmak (I)** [ofartmak, ofurtmak (I) -1, öbertmek] 1. Bir şeyi olduğundan çok göstermek, abartmak 2. Yalan söylemek. TDK DS. - IX s 3260
- obartmak (II)** Düzeltmek. TDK DS. - IX s 3260
- obartmak** bkz. Abartmak. TDK 2005 TS. s. 1487
- obey (II)** Deve durdurma ünlemi. TDK DS. - IX s 3260
- obi (II)** [obo, obovu, obu, obuy, obyaya, obyama] Şaşma ünlemi. TDK DS. - IX s 3260
- obruk (I)** [orbuk (I)] Doymak bilmeyen. TDK DS. - IX s 3260
- obur** Bk. Hobur. GTS s. 185
- obur** Gereğinden çok yemek yiyen, doymak bilmeyen (kimse). TDK 2005 TS. s. 1487
- oburlu** Boğazına düşkün (kimse). TDK DS. - IX s 3261
- obyaya** [Bkz. obi (II)]. TDK DS. - IX s 3262
- obyoma** [Bkz. obi (II)]. TDK DS. - IX s 3262
- ocalamak bucalamak** Kararsızlık etmek. TDK DS. - IX s 3263
- ocudumak** Bir şeye karşı çok istek duymak. TDK DS. - IX s 3263
- ocuhmag** [Bkz. ocutmak -1]. TDK DS. - IX s 3263
- ocukmak** [Bkz. ocumak -1]. TDK DS. - IX s 3263
- ocumak** [ocukmak, ocunmak -1, 2, 3] 1. Bir şeyden korkmak, ürkmek, çekinmek. 2. Yılmak. 3. Bir şeyden soğumak. 4. Tiksinmek. 5. Çaresiz kalmak. 6. Ellenen yara acımak, zonklamak. TDK DS. - IX s 3263
- ocumak** 1. Bir şeyden korkmak, ürkmek, çekinmek. 2. Bir şeyden soğumak. TDK 2005 TS. s. 1487
- ocunmak** 1.[Bkz. ocumak -1] 2.[Bkz. ocumak -3] 3.[Bkz. ocumak -2] 4. Gücenmek. TDK DS. - IX s 3263
- ocunmak** Korkmak, çekinmek. TDK TS. - V s 2909
- ocutmak** [ocuhmag] 1. Korkutmak, ürkütme. 2. Yıldırma. 3. Rahatsız etmek. 4. Acıtmak, ağrıtmak. 5. Bıktırma. 6. Soğutma. TDK DS. - IX s 3263
- odek** Korkak, ödle. TDK DS. - IX s 3264
- odumak** Gahar-hazabı has hem artma, ot alan ýalı bolma, öjüme. Trkm. D. S. s. 481
- odumak** Süt emen kuzu ve oğlak ot yemeye başlama. TDK DS. - IX s 3264
- of** Bañ Uf. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- of** Sıkıntı, bezginlik, usanç, acı, yorgunluk vb. duyguları belirten bir söz. TDK 2005 TS. s. 1490
- oflamaa** Oflama. GTS s. 185
- oflamak** "Of" diyerek sıkıntı, bezginlik, usanç, acı veya yorgunluk duyduğunu belli etmek. TDK 2005 TS. s. 1490
- ofulamak** Yüreği yanma, acıma. TDK DS. - IX s 3266
- ofuracak** Ateşi üflemeğe yarayan boru. TDK DS. - IX s 3266
- ofurcuk** Kereste yapmaya elverişli olmayan, yalnız yakacak olarak kullanılan bir çeşit ağaç. TDK DS. - IX s 3266
- ofurmak (I)** Üfleme. TDK DS. - IX s 3266
- ofurmak (II)** Sinirlenme, coşma. TDK DS. - IX s 3266
- ofurtmak (I)** 1.[Bkz. obartmak (I) -1] 2. Öfkeyle kalkıp yürüyüme. 3. Taşkınlık yapma, azma. TDK DS. - IX s 3266
- ofurtmak (II)** 1. Hayvan bir şeyden ürküme durma. 2. At, eşek, katır vb. hayvanlar çifte atarak koşma. TDK DS. - IX s 3266
- ofutmak (I)** 1. Darılma. 2. Başı havada gezmek, çevreye aldırma avranma. 3. Başı kaldırıp boynu uzatarak belirli bir noktaya bakma. 4. Yaptığı muzipliği anlatarak gülmek. TDK DS. - IX s 3266
- ofutmak (II)** Erkek eşek dişisini görünce oyun yapıp kaçma. TDK DS. - IX s 3266
- oğundurmak** 1. Bir kimseyi çok inciterek, kırarak bayılacak dereceğe getirme. 2. Acıdan kıvranma. 3. Ses çıkarmadan çırpınma, dövünme. 4. Canını yakma. 5. Heyecana düşürme. TDK DS. - IX s 3270

- oğunmak (I)** [ovunmak (I) -1, 2] 1. Soluğu kesilmek, tıkanmak. 2. Çok ağlamaktan güçsüz kalmak, bayılır gibi olmak, bayılmak. 3. Yaralı, acıdan kıvrınmak, çırpınmak. 4. Üzülme, yaptığına acınmak. 5. Heyecanlanmak. 6. Övünmek. TDK DS. - IX s 3270
- oğunmak** bkz. ovunmak. TDK 2005 TS. s. 1491
- oh** nida. 1. Héyret, teeccüb bildirir. 2. Gorhu, ürek sıhıntısı bildirir yaхуд zehmet ve sıhıntıdan gurtardığına delalet édir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oh (I)** nida. 1. Teessüf, me'yusluğ, peşmançılığ, narazılığ ve s. hissleri ifade édir. // Héyret, teeccüb, héyranlıđ, hesret ifade édir. // Sévinc, şadlığ, memnunluğ ifade édir. 2. Nevaziş, şefğét, ohşama meğamında işlenir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- oh** Ökünc, gınanç ahmır we ş. m. bildirýan ümlük. Trkm. D. S. s. 495
- oh** Sevinç, beğenme, hayranlık, rahatlama vb. duyguları belirten bir söz. TDK 2005 TS. s. 1491
- oha** ses teğl. İnek, öküz ve b. iribuynuzlu héyvanları harekete getirmek ve ya hareketini sür'etlendirmek için çıkarılan ses. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oha** [oghâ, ohah, oho (I)] Sığır durdurma ünlemi. TDK DS. - IX s 3272
- oha** 1. Büyükbaş hayvanları durdurmak için kullanılan bir seslenme sözü. 2. hkr. Kaba ve yakışksız bir davranışta bulunan kişilere karşı kullanılan söz. TDK 2005 TS. s. 1492
- ohah** [Bkz. oha]. TDK DS. - IX s 3272
- ohalamağ** f. «Oha» éderekin, öküz ve b. iribuynuzlu héyvanı harekete getirmek ve ya hareketini sür'etlendirmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- ohalamak** 1. Yorulmak 2. Dinlenmek. 3. Kakılıp kalmak, hiçbir yere gidememek. TDK DS. - IX s 3272
- ohav** seret how. Birine yüzlenmegi añladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 495
- ohay** Nida. Memnunluğ, sévinc, bir şeyden hoşlanmanı, bir şeyin cana yayıldığını bildirir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- ohcuk** [ohucuk] Çocuklar arasında oh olsun anlamında kullanılır. TDK DS. - IX s 3272
- ohlamak** Nefesle ısıtmaya çalışmak. TDK DS. - IX s 3272
- ohlamak** Oh sesini çıkarmak, oh demek. TDK 2005 TS. s. 1492
- ohmatsız** [ohmaksız] Doymak bilmeyen, görgüsüz. TDK DS. - IX s 3273
- oho** nida. Gözlenilmez bir şey ğarşısında teeccüb, héyranlıđ, sévinc yaхуд te'rif bildirir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oho (I)** [Bkz. oha]. TDK DS. - IX s 3273
- oho (II)** Daha neler anlamında ünlem. TDK DS. - IX s 3273
- oho** Geñ galmagı hayran galmagı añladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 495
- ohohom** Sevinç ünlemi. TDK DS. - IX s 3273
- olâh** Hayvan kovalama ünlemi, oha. TDK DS. - IX s 3276
- op-** 1. Oburca yemek, sömürmek 2. Çekmek, kaldırmak 3. Oturmak, basmak 4. Götürmek, kaçırmak 5. Bozmak, sakatlamak. Sev. ESTY s.464
- op** Şaşma ünlemi. TDK DS. - IX s 3285
- osca** Deve çağırma ünlemi. TDK DS. - IX s 3291
- osi** [össi] Keçi kovalama ünlemi. TDK DS. - IX s 3291
- osruğan** Yellenmeyi alışkanlık durumuna getiren. TDK DS. - IX s 3291
- osturak** [osturuk] Yellenme. TDK DS. - IX s 3291
- osurgan** Çok yellenen. TDK 2005 TS. s. 1517
- osurganböğcüsü** [osurukböce] Pis koku çıkaran bir böcek. TDK DS. - IX s 3291
- osurgança** Bahçe çiçeği. GTS s. 187
- osurmak** Yellenmek. TDK 2005 TS. s. 1517
- osurukağacı** Yaprakları pis kokulu bir ağaç, aylandız. (* Sarıyer -İst.; -Sm.). TDK DS. - IX s 3291
- osurukçiçeği** İlbaharda kırlarda yetişen, beyaz çiçekli, pis kokulu bir bitki. TDK DS. - IX s 3291
- oş:** 1. "burada"yı işaret eder 2. Açıklayıcı kelimeler 3. Bu 4. bunu, işte bu 5. Şimdi, bugün 6. Gerçekten 7. Gibi (Oş~oşbu~oşol~oşal~oşa). Sev. ESTY s.452
- oş** Köpek kovalama ünlemi, hoş. TDK DS. - IX s 3291
- oşik** Küçük köpek. TDK DS. - IX s 3292
- oşkişlemek** [oskislemek, oskişlemek, oşkişletmek] Köpekleri kışkırtarak birbirine ya da birine saldırtmak. TDK DS. - IX s 3292
- oşkırtmak** Öfkesini artırmak. TDK DS. - IX s 3292
- oşoş** Köpek. TDK DS. - IX s 3292

oşşukcu [oşukcu] 1. Söz taşıyan. 2. Dalkavuk. TDK DS. - IX s 3292
oşt Köpek kovalama ünlemi. TDK DS. - IX s 3292
ovf Binjalığı, darıkmaklığı, ağırını ve ş. m. aňladýan ümlük. Trkm. D. S. s. 479
ovha Sığır kovalama ünlemi. TDK DS. - IX s 3299
ovunmak (II) Topaç hızlı dönerken sesi kesilerek bir noktada durur gibi olmak. TDK DS. - IX s 3300
ovve Deve durdurma, çağırma ünlemi. TDK DS. - IX s 3300
oy (II) Çeşitli duyguları anlatmak için kullanılan bir seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 1522
oyn Seslenme ünlemi, ey. TDK DS. - IX s 3302
oysuramak İçi geçmek, bayılır gibi olmak. TDK DS. - IX s 3303
oysuratmak Bayıltmak. TDK DS. - IX s 3303

#b > Ø > o sesi : Türkçede olga - bolga²⁴ sorunu olarak tartışılan kelime başında #b sesi olan bol- fiili ile ol- fiilinin kelime başı sesi burada karşımıza çıkmaktadır. Burada Oğuz grubu dışındaki diğer Türk lehçelerinin genelinde bol- fiili kullanılmasına rağmen Oğuz Grubunda ol- fiilinin kullanıldığını görmekteyiz. Bu o sesi normal uzunlukta söylenen o sesidir. Ancak kelime ailesi oluşturan kök vokal o ile aynı mıdır? Yoksa **bol-** fiilinden gelen bir o mudur? Bu soruya net cevap veremiyoruz. Fakat kelime ailesi oluşturan kök vokali normal o sesinin türettiği kelimelerin kavram alanı içerisinde düşünmekte zorlanmaktayız. Kullanımları aşağıdaki örneklerde olduğu gibidir.

ola Belki, -mi acaba, ihtimal. TDK TS. - V s 2959
olabilirlik Olasılık, ihtimal. TDK 2005 TS. s. 1496
olacacı [olacacık] Büyümeye, gelişmeye elverişli, gürbüz. TDK DS. - IX s 3276
olacağ is. 1. Tazé, alın yazısı, labüd şey. 2. İçinde yaşama için yer (menzil, év ve s.). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 498
olacak 1. Olması, yapılması uygun olan. 2. is. Olma, gerçekleşme olasılığı bulunan şey. 3. is. Olmasının önüne geçilmeyen durum. TDK 2005 TS. s. 1496
olacak Olacak, mümkün. GTS s. 186
olagelmek 1. Olma, gerçekleşme olasılığı bulunan şey. 2. Olmasının önüne geçilemeyen durum. TDK 2005 TS. s. 1496
olağan 1. Sık sık olan, olagelen, doğal, tabii, olmadık karşıtı. 2. Alışılmış olan, normal. TDK 2005 TS. s. 1496
olalık Olalım. TDK TS. - V s 2964
olam Daha çok. TDK DS. - IX s 3276
olaman (II) Tuzlanmış ve deri tulumla bastırılmış peynir, çökelek karışımı. TDK DS. - IX s 3276
olamaz 1. Olmasını önleyecek derecede güçlü engelleri bulunan, olanaksız, gayrimümkün. 2. ünl. Hayret, şaşırma bildirmek için kullanılan bir söz. TDK 2005 TS. s. 1496
olanak Yararlanılan uygun şart veya durum, imkân. TDK 2005 TS. s. 1496
olanca Bütün, elde bulunanın hepsi. TDK 2005 TS. s. 1496
olanca Bütün, tamam. TDK DS. - IX s 3276
olar Onlar. TDK TS. - V s 2966
olarıñla, (olaruñla) Onlarla. TDK TS. - V s 2969
olası 1. Görünüşe göre olacağı sanılan, muhtemel. 2. Mümkün. TDK 2005 TS. s. 1496

²⁴ Zeynep Korkmaz, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1, TDK Yay.:629, Ankara 1995

- olasılık** 1. Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, ihtimal. 2. O zamana kadar yapılan deneylerle bir olayın ortaya çıkmasının beklenilmesi ancak yine de tam bir kesinliğin bulunmaması durumu. TDK 2005 TS. s. 1496
- olasını** Olacağını. TDK TS. - V s 2969
- olasıya** Olacak. TDK DS. - IX s 3276
- olay** 1. Ortaya çıkan, oluşan durum, ilgi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş, hadise, vaka. 2. Önemli tarihsel olgu, fenomen. TDK 2005 TS. s. 1496
- oldacı** [oldaç, olguçlu, olucu] Şişman, büyümeye, gelişmeye elverişli olan. TDK DS. - IX s 3277
- oldacı** Gelişmeye istidadı olan. TDK TS. - V s 2971
- oldu** 1. Evet. 2. ünl. Başüstüne. TDK 2005 TS. s. 1497
- oldubitti** Başkasına karışma fırsatı vermeden bir işi aceleye ve kargaşalığa getirip sonuca bağlama, olupbitti, emrivaki. TDK 2005 TS. s. 1497
- olduğca** sif. Çoğ, hëyli, lap çoğ, hedden artıg. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 498
- oldukça** Yetecek kadar, epey, hayli. TDK 2005 TS. s. 1497
- oldurgan** Geçişli değilken bir ek katılarak geçişli duruma getirilen (fil). TDK 2005 TS. s. 1497
- oldurik** Ayakgabiñ içinde goylulan keçe. Trkm. D. S. s. 486
- oldurmaa** Oldurmak. GTS s. 186
- oldurmak** 1. Olmasını sağlamak. 2. Olgunlaştırmak. TDK 2005 TS. s. 1497
- oldurmak** Vücuda getirmek, yaratmak. TDK TS. - V s 2971
- olduruk (I)** 1. Çarığın delinen yerini onarmak için konulan deri parçası. 2. Çarığın içine konulan keçe ve bez parçası. TDK DS. - IX s 3277
- olduruk (II)** 1. İnce, genç çam ağacı. 2. Ağaç filizi, sürgün. 3. Enine kesitinde özden çevreye doğru değişik renkler bulunan ve kaplama tahtası olarak kullanılan ağaç. 4. Kereste yapılacak kadar kalın çam ağacı. TDK DS. - IX s 3277
- olduruk (III)** Ekinlerin dibinden süren filizler. TDK DS. - IX s 3277
- olduu** 1. Geçen olaylar 2. Geçmişteki hadise. GTS s. 186
- olgan** Olan. TDK TS. - V s 2972
- olgörüp** Olanaksız, olamaz. TDK DS. - IX s 3277
- olgu** 1. Birtakım olayların dayandığı sebep veya bu sebeplerin yol açtığı sonuç, vakıa. 2. Varlığı deneyle kanıtlanmış şey. 3. Edebî eserlerde olayı geliştiren davranış, iş. TDK 2005 TS. s. 1497
- olgu** Gerçek. TDK DS. - IX s 3277
- olguculuk** Araştırmalarını olgulara, deneylere, gerçeklere dayayan, fizik ötesi açıklamaları kuramsal olarak olanaksız ve yararsız gören Auguste Comte'un açtığı felsefe çıkışı, pozitivizm. TDK 2005 TS. s. 1497
- olgun** 1. Yenecek duruma gelmiş (meyve). 2. mec. Bilgi, görgü ve hoşgörüsü gereği kadar gelişmiş, ağırbaşlı (kimse), kâmil. TDK 2005 TS. s. 1497
- olgun** Olgun. GTS s. 186
- olgunluk** 1. Olgunluk 2. Bolluk, bereket, memnuniyet. GTS s. 186
- olğaç** İyi gelişmiş, yetişmiş. TDK DS. - IX s 3277
- olğanih** Tavında. TDK DS. - IX s 3277
- ollâ** Oralar. TDK DS. - IX s 3278
- olmaa** 1. Olmak 2. Haline girmek, dönüşmek. GTS s. 186
- olmadık** Daha önce hiç olmamış, alışılmamış, hiç beklenmeyen, olağan karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1498
- olmağ** 1. Müsteğil fë'l kimi aşağıdaki me'nalarda işledilir: a) yaşamağ, sakit olmağ, ömer sürmek. 2. Kömekçi fë'l kimi işledilir: a) ihtisas ve senet me'nası véren isimlerden sonra gelerek, hemin ihtisas ve senete yiyelenmeyi, onunla meşğul olmağı bildirir. b) isim, sifet ve sayılardan sonra gelerek hemin sözlerden -lan // -len ve -laş // -leş şekilçilerinin elavesile düzelen fë'llerin sinonimleri olan mürekkeb fë'ller emele getirir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 498
- olmak** 1. Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak. 2. Gerçekleşmek veya yapılmak. 3. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak. 4. Bir şeyi elde etmek, edinmek. 5. Bir durumdan başka bir duruma geçmek. 6. Herhangi bir durumda bulunmak. 7. Uygun düşmek, yerinde görülmek. 8. Yetişmek, olgunlaşmak, 9. Hazırlanmak, hazır duruma gelmek. 10. Bulunmak. 11. Geçmek, tamamlanmak. 12. Sürdürmek, yürütmek. 13. Bir kuruluşla, örgütle ilgili bulunmak, mensup olmak. 14. yaklaşmak, gelip çatmak. 15. Bir şey, birinin mülkiyetine geçmek. 16. Ek fiilin geniş zamanı olandır anlamında kullanılan bir söz. 17. Sarhoş olmak. 18.

Uymak, tam gelmek. 19. Yitirmek, elinden kaçırmak. 20. Bir yerde doğmuş, yaşamış olmak. 21. Bir olayla karşılaşmak, başına kötü bir şey gelmek. 22. Yol açmak. 23. Bir isim veya sıfatın belirttiği durumu almak. 24. Sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiileri oluşturur. 25. Hastalığa yakalanmak, tutulmak. TDK 2005 TS. s. 1498

olmak Bir işi bitirmek. TDK DS. - IX s 3278

olmak 1. Bulunmak, kalmak, ikamet etmek, eğlenmek. 2. Yaratılmak, vücut bulmak. TDK TS. - V s 2972

olmaya-olmaya olmaya-olmaya, zarf. 1. Bir işin icrasının geti suretde meslehet görülmediyini, tövsiye edilmediyini, bir işden sağındırmağı bildirir; mebada. 2. Olmadığı halda, olmadığına bahmayarağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 499

olmaz 1. İmkan yoğdur, mümkün déyil. 2. İcaze yoğdur, gadağandır, yaramaz. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 499

olmazın sif. 1. Son derece, hedden artıg, ölçüye gelmez, görünmemiş. 2. Yolvérilmez, namünasib, nalayıg, yaraşmaz. 3. Mümkün olmayan, ola bilmeyen, baş vére bilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 499

olsa-olsa ara s. Ancağ, ancağ-ancağ, ciddi giymet vériirse, en çoğu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500

olsun 1. Yahşı, razıyam, é'tirazım yoğdur. 2. «Ki» bağlayıcısı ile: Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500

oltañ : 1. Ham deri 2. Taban (ayakkabı) 3. Çizmenin alt kısmı 4. Boş deri 5. Ahşap veya kamışevij tepsi. Sev. ESTY s.449

oltañ Ayakgabañ aşagina ýamalýan gön, teletin ýama. Trkm. D. S. s. 486

oltar- 1. Altına koymak, tabanları dikmek 2. Ayakkabı dikmek 3. Geminin-damarın alt kısmındaki dikişler. Sev. ESTY s.450

oltarlamak Bir işi kaba taslak yapmak. TDK DS. - IX s 3278

oltarmak (I) Eski bir ayakkabı ya da elbiseyi onarmak. TDK DS. - IX s 3278

oltarmak (II) Yenilmiş kavun, karpuz vb. meyvelerin kabuğunda kalan etli yeri sıyırmak. TDK DS. - IX s 3278

olu 1. Denge, yüke bağlanan ipi bükerek sıkıştırmak için kullanılan sopa. 2. Kilim dokuma tezgâhında bulunan eğri ağaç parçası. 3. Urgancılardan çarkın ipliklerini germek için kullandıkları ortası delikli ağaç ya da kemik. TDK DS. - IX s 3278

olub-kéçen is. Olmuş ehvalat, kéçmiş mesele, vağie, iş, hadise. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500

olucak Olunca. TDK DS. - IX s 3278

oluk (I) Olgun, olgunlaşmış. TDK DS. - IX s 3278

olumak Yuvadan zorla kaçmak. TDK DS. - IX s 3279

olumcul Olacak şey. TDK DS. - IX s 3279

olumlama Olumluluğu ortaya koyma, icap. TDK 2005 TS. s. 1499

olumlu 1. Gözetilen amaca veya beklenilene uygun, yararlı, müspet, pazitif. 2. Yapıcı. 3. Onaylayan, kabul eden, lehte olan. 4. Olgulara, deneylere dayalı olarak bazı nitelikleri belli olan, müspet, pozitif. 5. davranışları beğenilen, yapıcı düşünceleri olan, yararlı. TDK 2005 TS. s. 1499

olumsal Olası kadar olmaması kadar mümkün bulunan, zorunlu karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1499

olumsuz 1. Yapıcı ve yararlı olmayan, hiçbir sonuca ulaşmayan, gözetilen amaca veya beklenilene uygun olmayan, menfi, negatif. 2. Onaylamayan, kabul etmeyen, aleyte olan. 3. Mec. Davranışları beğenilmeyen, yıkıcı düşünceleri olan, zararlı, menfi. 4. Fel. Bir şeyi inkar eden, inkar veya red özelliği taşıyan. TDK 2005 TS. s. 1499

olur 1. Olabilir. 2. Onay, tasdik, yapılabilme izni. 3. e. " evet" anlamında bir kabul sözü. TDK 2005 TS. s. 1499

olur Olur. GTS s. 186

olurlu Olumlu. TDK DS. - IX s 3279

oluru 1. Pazarlıkta olabilecek en düşük fiyat. 2. Bir işin yapılabilmesini sağlayacak çıkar yol. TDK 2005 TS. s. 1499

oluş 1. Olma işi veya biçimi, vuku. 2. Oluşma, Teşekkür, tekevün. 3. fel. Bir durumdan öteki duruma geçmiş. TDK 2005 TS. s. 1499

oluşlu Sağlıklı, sağlığı yerinde TDK DS. - IX s 3279

oluşmak Belli bir varlık kazanmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, teşekkül etmek, tekevün etmek. TDK 2005 TS. s. 1501

oluşuk 1. Oluşmuş, 2. is. Bir jeoleji döneminde meydana gelmiş katmanlar dizisi. TDK 2005 TS. s. 1501

oluşum 1. Oluşma işi, teşekkül, teşkil. 2. Katman, kütle, gök cismi vb. ni biçimlenme süresi. TDK 2005 TS. s. 1501

u > o sesi : Kelime başında asli hali **u** sesi iken ses değişikliği (yuvarlaklaşma) sebebiyle **o** olarak kullanılan bu ses, kelime ailesi oluşturan **o** sesi değildir. Aşağıdaki örneklerde görülür.

oğır (II) Hırsız. Sev. ESTY s.413

oğrı (I) 1.Hırsız, kaypakçı 2. Haydut, yol kesici 3. Gizli, saklı. Sev. ESTY s.412

oğrılık Oğruluk edyân, oğruluk etmek bilen meşgul bolyan adam, jümri. Trkm. D. S. s. 480

oğrin Hiç kime duydurman, yaşırın, gizlin. Trkm. D. S. s. 480

oğan [oğun] Tanrı. TDK DS. - IX s 3267

Oğan Tanrı. TDK 2005 TS. s. 1490

oğru 1. is. Oğurluğ eden adam, oğurluğla meşgul olan adam. 2. Bağ. Oğrun. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

oğru (I) [oğn] Hırsız. TDK DS. - IX s 3268

oğru (II) Gizli yapılan iş. TDK DS. - IX s 3269

oğrubası is. Oğru destesinin başçısı, oğrulara başçılığ eden adam. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

oğru-eyri top. Oğrular, oğurluğla meşgul olan adamlar, eli düz olmayan adamlar; cinayetkarlar. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

oğru-ğuldur top. Oğurluğla, ğuldurluğla meşgul olan adamlar. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

oğrulamak [oğrdamak] Çalmak. TDK DS. - IX s 3269

oğrun zarf ve sif. Gizlice, başgalarına sézdirmeden, başgalarına bildirmeden. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

oğrun Gizli, saklı. TDK DS. - IX s 3269

oğur (II) [oğurçu] Hırsız. TDK DS. - IX s 3271

oğurlamağ f. Başgasına mehsus şeyi, malı, pulu ve s.-ni gizlince götürüb benimsemek, aparmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 490

oğurlamak [oğarlamak, oğorlamak] Çalmak. TDK DS. - IX s 3271

oğurluğ is. 1. Başgasının malını, şeyini, pulunu ve s. oğurlama işi; oğrunun işi, pésesi. 2. Oğurlanmış. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 490

oğurluğca zarf. Gizlice, helveti, başgalarına sézdirmeden. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 490

orgun [orğun] Gizli, saklı TDK DS. - IX s 3288

orğun [Bkz. orgun] TDK DS. - IX s 3288

orun (III) Gizli, habersiz. TDK DS. - IX s 3290

os Usanç bildirir ünlem. TDK DS. - IX s 3290

osaç Usanç, bıkkınlık. TDK DS. - IX s 3290

o sesi : Art damak kalın yuvarlak olan bu ses normal uzunluktadır. Ana Türkçeden itibaren bir kelime ailesi kökü olarak kullanılır. **İçi boş, kovuk, oyuk, kokma, kabuk, düzgünlük** kavramları veren kelimeler türetir. Kelime köküne gelen **b/** sesinin > **v/, f/, p/, m/** ve **n/** seslerine dönüşümü sebebiyle aynı kavram alanı içerisinde kelimeler türetmiştir.

Bu ses **ok** kelimesinde olduğu gibi ‘düz’ kavramı yanında **vurmak, kazımak, nakşetmek, tohum atmak, soy, onaylamak, onarmak, kesmek, biçmek** anlamlarında kelimeler türetir. Tabii **merkez, orta** kavramları da bu **o** sesi ile ilgilidir.

Ayrıca işaret sıfatı **o** ve **ol > o** şahıs zamiri karşılığında da kullanılmaktadır.

- o (I)** Gepleşik dili «Ol» diyen at çalışmasının gısgalan forması. Trkm. D. S. s. 476
- o (II)** 1. Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz. 2. zm. Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz. 3. zm. İki veya daha çok şeyden, daha önce sözü geçeni gösteren, bir söz. TDK 2005 TS. s. 1487
- o (II)** Üçüncü şehs evezliyinin tek şekli; hağğında danışılan ve ya gösterilen şehsi bildirir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- o (III)** iş. evez. 1. Zaman ve ya mekan dahilinde bilavasite göz gabağında olmayan yaхуд uzağ olan şeyi gösterir, hem de isme konkrétlük vérir (bu müğabili). 2. Goşa olan iki şeyin ikincisini gösterir 3. is. me'nasında. Hağğında danışılan, göz gabağında olmayan ve ya uzağda olan hadise, şey. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- o:ba** 1.Kabile, uruk 2. Çadır, otağ 3. Göçebe aile 4. Mahalle, bölge 5. Otlak 6. Başkası, yabancı. Sev. ESTY s.400
- o:y (I)** 1. İngin, çukur 2. Çukur, kuyu 3. Yurtluk, arsa, bölüm 4. Nüfuslu bir yer Sev. ESTY s.425
- o:y- (II)** 1. Oymak 2. Delik açmak 3. Mezar 4. Nakış işlemek 5. Yapmak, çıkarmak, iş görmek 6. Çimdiklemek 7. Yerleştirmek, yatırmak, koymak 8. Yıkmaq, yemek. Sev. ESTY s.426
- o:ymak** 1.Yüksük 2. Küçük çentik 3. Makara Sev. ESTY s.434
- oğ (II)** is. 1. Yayla atılan itiuclu ve ya ucuna iti de 2. İstiğamet göstermek için hemin mil şeklinde işare. 3. Maşının, méhanizmin ve s.-nin herlenen hissesinin, habéle çarhın keçirildiği mil, tir. 4. Méhver. 5. hüs. Her hansı cismin simmétriya ve ya ağırlıg merkezinden keçen düz hett. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- oğdan** is. köhn. Çiyinden asılan oğğabı, oğluğ sadağa (deriden ya ağacdan olardı). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- oğlamağ** f. 1. Oğla vurmağ. 2. dan. Oğ keçirmek, oğ salmağ (bağ. oğ2 3- cü me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğlov** is. Hemir yaymağ ve b. meğsedler için işledilen ortası yoğun, ucları gétdikce nazikleşen tahta milden ibaret alet. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğlovçu** is. köhn. Çörekhanada hemir yayan işçi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğlovlamağ** f. 1. Oğlovla yaymağ. 2. Oğlovla döymek, oğlovla vurmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğşamağ (I)** f. Benzemek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşamağ (II)** f. 1. Nevaziş étmek, öz sévğisini, riğğetini ifade étmek; nazlamağ. // Nevaziş, sévğ, riğğet elameti olaraq eli ile sıgallamağ, elini sürtmek. 2. mec. Hoşlandırmağ, lezzet vérmek, ruhunu oğşamağ. 3. Ölü için oğuyub ağlamağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşar** sif. Benzer, oğşayan, benzeyen. // Misl, beraber // is. me'nasında. Oğşarlıg, benzeyiş, benzerlik. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşarlıg** is. Benzerlik, uygunluğ, benzeyiş, oğşama. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşayıcı** sif. 1. Nevazişli, şefğətli, méhriban. 2. mec. Mülayim, yumşağ, sakit; ruhu oğşayan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşayış (I)** is. Benzeyiş, oğşarlıg, benzerlik. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğşayış (II)** is. Nevaziş. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğu** is. Her hansı metni sesle ve ya sessiz oğuma; gıraet. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğucu** 1. is. Kitab ve s. oğuyan, mütalieçi. 2. is. Kitabhanaya yazılmış adam, kitabhana üzvü, kitabhanadan istifade éden şehs. 3. is. Tutuşdurub yoğlamağ için orijinalı ve ya evvelki korrékturani korréktor için oğuyan adam, korréktor kömekçisi. 4. sif. Oğuyan, öten (ğuşlar hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 513
- oğumağ** f. 1. Yazılmış bir şeyi gözden keçirib sesle ve ya sessiz gıraet étmek, mütalie étmek. 2. Tehsil almağ, élm almağ, öyrenmek. // Dersi benimsemek, bilikleri, fenleri öyrenmek. 3. Mahni ve s. ifa étmek, bir şeyi hava ile ifa étmek. 4. Ceh-ceh vurmağ, civildemek, ötmek (ğuşlar hağğında). 5. mec. Hiss étmek, sézmek, duymağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oğumuş** f. sif. Tehsil almış, mekteb gurtarmış; tehsilli, savadlı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 513
- oğunağlı** sif. Hevesle oğunan, marağlı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 513
- oğunuş** is. Oğuma işi, oğuma terzi; oğunma. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 513
- oğuşmağ** garş. 1. Mahni ve s. Oğumağda yarışmağ, déyişmek. 2. Ses-sese vérib oğumağ; civildeşmek, ötüşmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 514
- oğuyan** is. 1. Hanende. 2. Oğucu. 3. Savadlı, oğumuş me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512

- oyarpağ** is. zool. Çayların sahillerinde ve ya batağlıgda biten ağ çiçekleri ve oşekilli yarpağları olan ot-bitki. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 512
- oba (II)** 1. Yabancı. 2. Komşu. TDK DS. - IX s 3259
- oba (III)** 1. Ova. 2. Tepe. 3. Yazın hayvanlarla çıkılan yayla, yaylak. 4. Yaylalardaki otlaklar. TDK DS. - IX s 3259
- oba (IV)** Beş on evli köy. TDK DS. - IX s 3259
- oba (V)** Mağaza. TDK DS. - IX s 3259
- oba (VI)** Yazın, koyunların yatması için ovalarda yapılan çevresi çitle çevrilmiş yer, ağıl. TDK DS. - IX s 3259
- oba (VII)** Konuk olarak bir yere gitme, gezme. TDK DS. - IX s 3259
- oba** 1. Göçebelere konak yeri. 2. Bu yerde konaklayan göçebe halk veya aile. 3. Genellikle bölmeli göçebe çadırı. TDK 2005 TS. s. 1487
- oba** 1. Oymak, boy, kabile, göçerevli kabile, beş on çadırdan mürekkep göçebe oymağı. 2. Kır, dışarıdaki yer, bir oymağın oturduğu yer, bir arada bulunan beş on evlik yurt. 3. Çadır, çardak, büyük çadır. TDK TS. - V s 2903
- oba** Dayhançılık bilen meşgullanılan ilatlı yer. Trkm. D. S. s. 476
- oba** is. 1. Bir nece évden ibaret küçük ibtidai yaşayış menteğesi, küçük kend, balaca kend. 2. Köçerilerin, héyvandarların ve b. müveğgeti sakin oldukları bir nece alaçığ ve ya çadırdan ibaret yer, köç yeri; köçebe, düşerge. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- oba:** 1. Yığın, küme, enkaz 2. Kurgan, höyük, tepe 3. Körfez, uçurum 4. Uzak. Sev. ESTY s.398
- obabaşı** is. köhn. Obaya başçılığ eden adam, oba ağsağğalı (bağ. oba 2-ci me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- obacı** Evde oturmayıp sık sık gezen kimse. TDK DS. - IX s 3259
- obada** Komşuluk. TDK DS. - IX s 3259
- obada** Tekerlek destek çubukları. GTS s. 185
- obaltmağa** Açma. GTS s. 185
- oban (cılık oban)** Bataklık. GTS s. 185
- oban (I)** Su değirmenlerinde suyun yüksekte dökülmesini sağlayan oluk. TDK DS. - IX s 3260
- oban (II)** Kurumuş dere yataklarındaki yağmur ve kar suyu birikintisi, gölcük. TDK DS. - IX s 3260
- oban (III)** Evin damına konulan ağaç. TDK DS. - IX s 3260
- oban** Yağmur suyunun biriktiği yer, gölet, gölcük. GTS s. 185
- obaşdan** zarf. 1. Alağaranlığ, seher tézden, hava açılmamış. 2. köhn. Oruçluğda hava açılmamışdan, alağaranlığda dindar müselmanların yemek yedikleri vaht. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- obaşdanlığ** is. köhn. Dindar müselmanların oruçluğda obaşdanda yedikleri yemek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 484
- obaştan** [obaşdan] Şafak sökmeden, erkenden, sahur vakti. TDK DS. - IX s 3260
- obi (I)** Öbür. TDK DS. - IX s 3260
- obluk** Bolluk, çokluk. TDK DS. - IX s 3260
- obpuk** Eğik, yıkılacak gibi olan. TDK DS. - IX s 3260
- obram (I)** Su çevrisi, burgaç. TDK DS. - IX s 3260
- obram (II)** Bataklık. TDK DS. - IX s 3260
- obruk (II)** İnsan topluluğu. (-Dz.) TDK DS. - IX s 3261
- obruk (III)** [orbuk (III) -2, 6; opruk (II) -4, 5, 7] 1. Çöken, kayan toprak, kayşa. 2. Küçük çukur. 3. Dağlar ve tepeler arasındaki derin ve büyük çukurlar. 4. Yazın bile karı erimeyen yüksek dağlardaki mağaralar (peynir, yağ tulukları konulur). 5. Su biriken oyuk yer, doğal kuyu. 6. Çok çamurlu yer, bataklık. TDK DS. - IX s 3261
- obruk** 1.fiz. İçbükey. 2. Çok yemek yiyen, çok iştahlı. 3. is. İçinde su biriken çukur yer, doğal kuyu. TDK 2005 TS. s. 1487
- obruk** Çukur, oyuk. TDK TS. - V s 2906
- oburulmak** [oburulamak, oburulamak, oyurulmak] 1. Yer kaymak, çökmek. 2. Yer çöküp koni biçiminde çukurlaşmak. TDK DS. - IX s 3261
- oburulmak** Çökmek, oyulmak, çukurlaşmak; yerinden oynamak, sarsılmak. TDK TS. - V s 2906
- obsa** [obussa, ofsa] Üvendirenin ucundaki yassı demir. TDK DS. - IX s 3261
- obur (I)** Evcil hayvanların geceledikleri çevresi çitsiz ve duvarsız kuytu yer. TDK DS. - IX s 3261

- oburmak** Bir zadıñ yüzünü, içini zarp bilen goparmak, oymak. Trkm. D. S. s. 476
- oburmola** Kuşların avlanacağı geçit yeri. TDK DS. - IX s 3261
- oburuk** Köşe, dönemeç. TDK DS. - IX s 3261
- obut** Araba tekerleğinin çevresindeki ağaç çember. TDK DS. - IX s 3261
- obuz (II)** [obus] 1. Su kaynağı. 2. Akarsulardan oluşan küçük derecikler. 3. İki derenin birleştiği dar yer. 4. Çay ve ırmakların geçtiği dar boğaz, iki sırt arasındaki çukur. 5. Suların oyararak yaptığı ufak çukur. TDK DS. - IX s 3261
- obuz** Derenin sıkışık, daracık yeri. TDK TS. - V s 2907
- oda (II)** 1. Oda 2. Ahır gibi ev 3. Ev 4. Ofis, büro 5. Konut 6. Asker çetesi, şirket 7. Yüksek, üst. Sev. ESTY s.484
- oda** “oda, hane” cm. Otağ. Sev. ESTY s.421
- oda** 1. Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölümü, göz. 2. Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik. 3. tar. Yeniçeri kışlası. TDK 2005 TS. s. 1489
- oda** Edebiyat termini Bir tarihî waka ya-da şahs hakda yazılan dabaralı şığır, wasp ediş eseri. Trkm. D. S. s. 481
- oda** Evlerin dışında, konukları ağırlamak için özel olarak yapılmış küçük ev. TDK DS. - IX s 3264
- oda** is. Otağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- oda** Oda. GTS s. 185
- oda** Onda. GTS s. 185
- oda** Yer, mesken, melce. TDK TS. - V s 2915
- odabaşı** 1. Hanlarda çalışan uşakların başı. 2. Yeniçeri kuruluşunda görevi alaylarda selam törenlerini düzenlemek ve yönetmek olan subay. TDK 2005 TS. s. 1489
- odabaşı** is. köhn. Kéçmişde méhmanhanalarda, karvansaralarda ve s.-de otağlara bağan ve onların açarlarını sahlayan adam. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- odacı** Resmî kuruluşlarda, iş yerlerinde, temizlik ve getir götür işlerine bakan görevli, hizmetli, hademe, müstahdem. TDK 2005 TS. s. 1489
- odaça** Oda. TDK DS. - IX s 3264
- odağ** Otağ, çadır, oda. TDK TS. - V s 2917
- odak (I)** Hizmetçi. TDK DS. - IX s 3264
- odak (II)** Kışı geçirmek için yapılan çoban kulübesi. TDK DS. - IX s 3264
- odak** 1. Bir ışık veya ısı kaynağından yayılan ışınların toplandığı yer, mihrak. 2. mec. Herhangi bir düşüncede, nitelikte olan kimselerin kaynağı veya bir şeyin toplandığı, yoğunlaştığı yer, mihrak. TDK 2005 TS. s. 1489
- odaklamak** İyi görüntü elde etmek, görüntüyü tam odak noktasına düşürmek için alıcı merceğini düzenlemek. TDK 2005 TS. s. 1489
- odaklanmak** 1. Odaklama işine konu olmak. 2. mec. Belli bir noktada, yerde veya olguda toplanmak, odaklaşmak. TDK 2005 TS. s. 1489
- odaklaşmak** 1. Bir ışık demeti veya elektron akışı bir noktada toplanmak. 2. mec. Odaklanmak. 3. mec. Odak durumuna gelmek. TDK 2005 TS. s. 1489
- odalanmak (I)** Bir yeri konuk odası olarak kullanmak. TDK DS. - IX s 3264
- odalanmak (II)** Gerdeğe girmek. TDK DS. - IX s 3264
- odalı** 1. Herhangi bir sayıda odası olan. 2. Topkapı Sarayı'nda oturan saray adamları. TDK 2005 TS. s. 1489
- odalı** Odalı. GTS s. 185
- odalık** 1. Bir erkeğin nikâhsız olarak aldığı kadın. 2. Padişah, şehzade ve paşaların saraya alınan karavaşlar arasından seçtikleri kadın, ikbal. TDK 2005 TS. s. 1489
- odalık** Oda hizmetine alınan, gözde cariye. TDK TS. - V s 2918
- odaşenliği** Düğün gecesini yapılan eğlenti. TDK DS. - IX s 3264
- odaşık** Oda arkadaşı. TDK DS. - IX s 3264
- odeğilden** Bilmezlikten gelerek, ilgisiz görünerek. TDK DS. - IX s 3264
- odekli** [odeni] O kadar. TDK DS. - IX s 3264
- odug** “uyanık” cm. oya. Sev. ESTY s.421
- oduq** “uyanık” cm. oya Sev. ESTY s.421
- odurğ** Tahta, ağaç delmeye yarayan ipli burğu. TDK DS. - IX s 3265
- ofak** Küçük. TDK DS. - IX s 3265
- ofalamak** [Bkz. öfelemek (I) -1]. TDK DS. - IX s 3265
- ofalanmak** Ufalanmak. TDK DS. - IX s 3265

- ofalatmak** Ufalatmak. TDK DS. - IX s 3265
- ofkalamak** Sıkarak buruşturmak, ütüsünü bozmak. TDK DS. - IX s 3265
- oflağı** Oklava. TDK DS. - IX s 3265
- oflak** Et bıçağı. TDK DS. - IX s 3265
- oflas** [Bkz. oflaz (I)]. TDK DS. - IX s 3265
- oflaz (I)** [oflas, ohlaz (I)] İyi, güzel, eksiksiz, tam. TDK DS. - IX s 3265
- oflaz (II)** [ohlaz (II)] 1. Gürbüz. 2. Körpe, taze. TDK DS. - IX s 3265
- oflaz (III)** [ohlaz (III)] 1. Cömert. 2. Konuksever. 3. Cesur, kabadayı. 4. Oturaklı. 5. Yakışıklı. 6. Parası olmadığı halde gösteriş için para harcayan. 7. Güzel giyinen, şık. 8. Becerikli. TDK DS. - IX s 3265
- oflaz (V)** İşe yarar, uygun. TDK DS. - IX s 3265
- oflaz** İyi, güzel, mükemmel. TDK 2005 TS. s. 1490
- ofruk** 1. Suyun toprağı oyduğu yer. 2. Kayalık yerlerdeki oyuklar, mağara. TDK DS. - IX s 3266
- ofuk** Çürük ceviz. TDK DS. - IX s 3266
- oglan** 1. Erkek jinslı çaga, oğul çaga. Trkm. D. S. s. 480
- oglan** Oğlan, erkek çocuk GTS s. 185
- oglan:** 1.Bebek, çocuk 2. Oğul, erkek evlat 3. Genç, savaşçı 4. Kendi adından sonra anlamında 5. Uşak, çırak, adam. Sev. ESTY s.411
- ogsa- (I):** 1.Gibi olmak, benzemek 2.uygun gelmek Sev. ESTY s.419
- ogsa- (II) :** 1.Okşamak, sevmek 2. Öpmek 3. Şakalaşmak 4. Acımak, bağışlamak. Sev. ESTY s.420
- ogşamak (I)** Dodakları birine ya-da bir zada degrip öpmek, posa almak. Trkm. D. S. s. 480
- ogşamak (II)** Seret meñzemek. Trkm. D. S. s. 481
- ogsuk (I)** 1. zoolojiya. İki yaşın içindeki düye. Trkm. D. S. s. 481
- ogsuk (II)** Posa. Trkm. D. S. s. 481
- oğul** Erkek çaga, oğlan. 2.«Yigit, jigit» diyen yalı yüz tutulup aydılyan söz. Trkm. D. S. s. 480
- oğul:** 1. Oğul, erkek evlat 2. Çocuk, bebek, bala 3. Delikanlı, oğlan, yiğit 4. Küçük oğul 5. Uşak, çırak 6. Hizmetçi 7. Kovan 8. Satranç piyonu. Sev. ESTY s.414
- ogun** [Bkz. oğan]. TDK DS. - IX s 3266
- oguntu** Ayran çökeleğinin kurutulmuşu. TDK DS. - IX s 3266
- ogur-** 1.Böğürmek. 2. Böğürmek, ağlamak. 3. Hırlamak. 4. Bağırarak, haykırmak. Sev. ESTY s.417
- ogurjak:** 1. İğ, eğirmeç 2. Öreke, çıkırık 3. Dokuma, kumaş 4. Kafa kemiği. Sev. ESTY s.418
- oğ (I)** Kalabalık olmayan yer. TDK DS. - IX s 3266
- oğaçça** 1. Güzel, iyi. Yakışıklı. TDK DS. - IX s 3266
- oğadar** [oğaddin] O denli. TDK DS. - IX s 3266
- oğaddin** [Bkz. oğadar] TDK DS. - IX s 3266
- oğalak** Oğlak. TDK DS. - IX s 3266
- oğalamak** bkz. Ovalamak. TDK 2005 TS. s. 1490
- oğalamak** Parçalamak. TDK DS. - IX s 3266
- oğalanbaç** Ufalanmış yufka ekmeği, peynir ve tarhanayla yapılan bir yemek. TDK DS. - IX s 3266
- oğamaç** [ovamaç -2] 1. Yufka ekmeğini yağda kızartarak yapılan yemek. 2. Undan yapılan çorba. TDK DS. - IX s 3266
- oğarmak (I)** Paylamak. TDK DS. - IX s 3267
- oğarmak (II)** [oğarmak, oğartlamak, oğartmak, oğatlamak] 1. Yeniden bir şey yapmak: Babam bana bir topaç oğardı. 2. Onarmak. 3. Bozulmuş, dağılmış şeyleri düzeltmek, düzenlemek. TDK DS. - IX s 3267
- oğart** Kumaşın dış yüzü. TDK DS. - IX s 3267
- oğartlamak** [Bkz. oğarmak (II) -2]. TDK DS. - IX s 3267
- oğartmak** [Bkz. oğarmak (II) -2]. TDK DS. - IX s 3267
- oğat** Doğru dürüst, düzgün. TDK DS. - IX s 3267
- oğatça** İyice, güzelce. TDK DS. - IX s 3267
- oğatlamak** [Bkz. oğarmak (II) -2]. TDK DS. - IX s 3267
- oğcalamak** [oğculamak] Bir şeyi iki avuç arasında sıkarak ovuşturmak. TDK DS. - IX s 3267
- oğculamak** [Bkz. oğcalamak]. TDK DS. - IX s 3267
- oğdurmak** bkz. Ovdurmak. TDK 2005 TS. s. 1490
- oğlağ** is. Körpe, südeme kerci balası; çepiş. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489

- oğlağ** Keçi yavrusu, oğlak. TDK DS. - IX s 3267
- oğlağı** bk. Oklağı. TDK TS. - V s 2923
- oğlak** Keçi yavrusu. TDK 2005 TS. s. 1490
- Oğlak** Zodyak üzerinde Yay ile Kova arasında bulunan burcun adı, Cedi. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğlakbaşı** Kuyruklu yıldız. TDK DS. - IX s 3267
- oğlakkarası** Karaüzüm. TDK DS. - IX s 3267
- oğlakkıran** Kuzebatıdan esen yel, karayel. TDK DS. - IX s 3267
- oğlaklamak** Keçi, yavrolmak. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğlakman** Bir yaşındaki oğlak. TDK DS. - IX s 3267
- oğlama** İki yaşındayken yavrolayan keçi. TDK DS. - IX s 3267
- oğlaman** [oğşaman] Bir yaşındayken yavrolayan koyun ya da keçi. TDK DS. - IX s 3267
- oğlamanotlağı** Vaktinden evvel doğuran davarın yavrusu. TDK DS. - IX s 3267
- oğlan** 1. (Erkek olsun, kız olsun) Evlat. 2. Erkek çocuk, yavru. TDK TS. - V s 2923
- oğlan** 1. Erkek çocuk. 2. Yetişkin erkek. 3. İskanbil kağıtlarında genç erkek resimli kağıt, bacak, vale. 4. Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden sapık erkek. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğlan** is.1. Erkek uşak. 2. Heddi-bülüğa çatmış, lakin hele evlenmemiş genc. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğlanaşı** Bir çeşit zambak. TDK DS. - IX s 3267
- oğlancı** Kendi cinsinden kimselerle cinsel ilişkide bulunan erkek, luti, kulampara. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğlancığ** is. Küçük oğlan uşak. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğlancılık** Oğlancı olma durumu, kulamparalık. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğlancuk, (oğlancık)** Çocuk, küçük çocuk. TDK TS. - V s 2929
- oğlanelması** Yabancı gülünün fındık büyüklüğündeki kırmızı renkli meyvesi. TDK DS. - IX s 3267
- oğlanevi** Evlenecek erkeğin ailesi. TDK DS. - IX s 3267
- oğlankolu (I)** Yolların köşeli yerleri, dönemeç. TDK DS. - IX s 3267
- oğlankolu (II)** Kolböreği. TDK DS. - IX s 3267
- oğlanlığ** is. Kişi cinsinin evlenene geder olan halı, oğlan olma dövrü. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğlanlık** 1. Çocukluk. 2. Çocuk havalesi. TDK TS. - V s 2930
- oğlanlık** Bebeklerde yüksek ateş nedeniyle baygınlık biçiminde beliren bir hastalık, havale. TDK DS. - IX s 3267
- oğlanotu** Ağız ve karın ağrılarını geçirmek için kullanılan bir çeşit yabancı ot. TDK DS. - IX s 3267
- oğlanyatağı** Dölyatağı. TDK DS. - IX s 3267
- oğlaz** Börülce. TDK DS. - IX s 3267
- oğma** 1. Kuskus. 2. Baharlı çörek. TDK DS. - IX s 3267
- oğmaç** [oğmaç aşu, oğmaç çorbası, oğma çorbası, oğmeç, omaç (II) -3, ômeç, ovmaç çorbası, ôfelemeç -2] 1. Elle ufalanmış hamurdan yapılan çorba. 2. Tarhana. 3. Kavrulmamış buğday unundan yapılan pelte koyuluğunda bir yemek. 4. Parçalanmış yufka ekmeğini yağda kızartarak yapılan, istenirse üstüne yoğurt dökülen çoban yemeği. 5. Ekmek, yağ ve pekmez karıştırılarak yapılan yemek. 6. Unu suyla karıştırarak yapılan hayvan yemi. 7. Marul salatası. TDK DS. - IX s 3267
- oğmadık** 1. Beceriksiz. 2. Hesabını bilmeyen, ölçsüz. TDK DS. - IX s 3267
- oğmak** bkz. Ovmak. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğocu** Kızıl, karın şişmesi gibi hastalıkları ovarak iyileştiren kimse. TDK DS. - IX s 3267
- oğoç** Bir ile iki yaş arasındaki erkek koyun. TDK DS. - IX s 3267
- oğor** Eş, dost, sevgili. TDK DS. - IX s 3267
- oğorsemek** Dişi hayvan çiftleşmek istemek. TDK DS. - IX s 3268
- oğra (I)** Açılan yufkanın yapışmaması için üstüne serpilmiş un. TDK DS. - IX s 3268
- oğra (II)** Çorak topraklı tarlaların üstünde oluşan tuz gibi beyazlık. TDK DS. - IX s 3268
- oğrak** Orak. TDK TS. - V s 2933
- oğraş** Savaş. TDK DS. - IX s 3268
- oğsak** Yavrusu ölü doğmuş ya da doğduktan sonra ölmüş koyun, keçi. TDK DS. - IX s 3269
- oğsuz** Yavrusu ölen hayvan. TDK DS. - IX s 3269
- oğşamak** bk. Ohşamak. TDK TS. - V s 2933

- oğşemek** 1. Okşamak. 2. Bir kimsenin kusurlarını, gülünç yanlarını ortaya çıkarmak. TDK DS. - IX s 3269
- oğul (I)** Arıların baharda çıkardığı yavrular. TDK DS. - IX s 3269
- oğul (II)** Tahılın art arda, yavaş yavaş çıkardığı başak. TDK DS. - IX s 3270
- oğul** 1. Erkek evlat. 2. Bazı kelimelerin anlamını pekiştirmek için kullanılan bir söz. 3. Bir ana arıyla birlikte kovadan ayrılan, yeni yetişmiş arı topluluğu, 4. Yaşlı kimselerin genç erkeklerle söylediği bir seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğul** 1. Erkek evlat. 2. Yavru. TDK TS. - V s 2933
- oğul** is. 1. Kişi cinsinden olan uşag, erkek övlat. 2. Yaşlı adamın genc oğlana nevazişle müracieti. 3. Elinden iş gelen, iş bacaran adam hağında. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğulbalı (I)** Erkek çocuktan olan torun. TDK DS. - IX s 3270
- oğulbalı (II)** Çok güzel, eksiksiz. TDK DS. - IX s 3270
- oğulcuk** 1. Oğul sözünün sevgi bildiren küçültme veya okşama biçimi. 2. Dölllenmiş yumurtacığın gelişmeye başladığı andan dölüt olmasına kadar geçen siredeki adı, rüşeym, embriyo. 3. Bitki tohumlarında bir kökçük ile bir filizcikten oluşan ana bölüm. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğuldak** Tahılın sonradan verdiği başak. TDK DS. - IX s 3270
- oğulduruk (I)** 1. Dölyatağı. 2. Soy sop. TDK DS. - IX s 3270
- oğulduruk (II)** Güç yanan, yaş, budaklı, sert. TDK DS. - IX s 3270
- oğulduruk** Döl yatağı. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğullanmak** Arılar, oğul durumuna gelmek. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğulluğ** is. 1. Oğulun ata-ana karşısında borcu, vezifesi, hağğı; övlatlığı. 2. Biri tarafından övlatlığa götürülmüş yahud ana ardınca kişinin évine getirilen oğlan uşagı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğulluk** 1. Oğul olma durumu. 2. hlk. Üvey oğul. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğulluk** 1. Üvey oğul. 2. Erkek evlatlık. 3. Damat. 4. Kardeşlik. TDK DS. - IX s 3270
- oğulluk** 1. Üvey oğul. 2. Evlatlık. TDK TS. - V s 2935
- oğulsak** [Bkz. oğursak -1]. TDK DS. - IX s 3270
- oğulsuz** [Bkz. oğursak -1]. TDK DS. - IX s 3270
- oğulsuz** sif. Oğlan övlatı olmayan, oğlu olmayan yahud oğlu ölmüş. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğulsuzluğ** is. Oğlan övlatı olmayan ata-ananın halı, oğlu olmama. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 489
- oğumeç** [Bkz. oğmaç -1] TDK DS. - IX s 3270
- oğuncu** Düşüncülerin, çiftçilerin ya da başka bir topluluğun önünden giden, öncü. TDK DS. - IX s 3270
- oğunduruk (I)** Tükenmekte olan büyük bir ailenin küçük çocukları. TDK DS. - IX s 3270
- oğunduruk (II)** Taze çam. TDK DS. - IX s 3270
- oğunmak (III)** Hayvan gebe kalmak. TDK DS. - IX s 3271
- oğur (I)** 1. İneklerin çiftleşmek isteme durumu 2. Döl. TDK DS. - IX s 3271
- oğur (III)** Sıkı fıkı, dost. TDK DS. - IX s 3271
- oğurcak** Yün bükmeye yarayan araç. TDK DS. - IX s 3271
- oğurha** Sığır paçası. TDK DS. - IX s 3271
- oğursak** is. meh, Balası öldükden sonra süd veren inek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 490
- oğursak** [oğulsak, oğulsuz, oğursuz -1] 1. Süt veren koyun. 2. Kısır hayvan. 3. [Bkz. oğürsek -1]. TDK DS. - IX s 3271
- oğursuz** 1. [Bkz. oğursak -1]. 2. Tembel, uyuşuk. TDK DS. - IX s 3271
- oğurttan** Bir kezde, birden. TDK DS. - IX s 3271
- oğuş** Erkek çocuk TDK DS. - IX s 3272
- oğuşmah** [Bkz. oğuşmak]. TDK DS. - IX s 3272
- oğuşmak** [oğuşmah] Yarışmak. TDK DS. - IX s 3272
- oğuşturmak** bkz. Ovuşturmak. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğuz** 1. Cana yakın olmayan, sevgi ve ilgi çekmeyen (kimse). 2. Anlayışı kıt olan. 3. Uslu (kimse). TDK DS. - IX s 3272
- oğuz** 1. Mübarek, pak, iyi yaradılışlı. 2. Gabi, anlaması kıt, bön, ahmak, sadedil, saf. TDK TS. - V s 2936
- oğuz** İyi huylu (kimse). TDK 2005 TS. s. 1491
- Oğuz** XI. yüzyılda Harezmi bölgesinde toplu olarak yaşayan ve daha sonra batıya doğru göç ederek bugünkü Türkmen, Azeri, Gagavuz ve Türkiye Türklerinin aslını oluşturan büyük bir Türk boyu. TDK 2005 TS. s. 1491
- oğürğa** Kaburga kemiği. TDK DS. - IX s 3272

- oh (I)** Yön, sıra. TDK DS. - IX s 3272
- oh (II)** 1. Tahta döşeme. 2. Ok. TDK DS. - IX s 3272
- oh** Ok. TDK TS. - V s 2938
- ohandere** Çubuk. TDK DS. - IX s 3272
- ohumışlıg** Okur yazarlık. TDK DS. - IX s 3272
- ohla** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3272
- ohlağ** [Bkz. okla]. TDK DS. - IX s 3272
- ohlağı** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3272
- ohlamağ** Vurmak, nazar değdirerek öldürmek. TDK DS. - IX s 3272
- ohlanmak** [ohlanmağ] Vurulmak, nazar deymesıyla ansızın ölmek. TDK DS. - IX s 3272
- ohlav** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3272
- ohlavı** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3272
- ohlavi** 1. Karaağaçgillerden bir ağaç. 2.[Bkz. oklâ] TDK DS. - IX s 3272
- ohşalamak** Okşamak. TDK TS. - V s 2939
- ohşamak (I)** [okşamak] Benzemek, andırmak. TDK DS. - IX s 3273
- ohşamak (II)** Okşamak, sevmek. TDK DS. - IX s 3273
- ohşamak (oğşamak)** 1. Okşamak, taltif etmek. 2. Benzemek. TDK TS. - V s 2939
- ohşancaca** Okşanmaya layık; sevimli. TDK TS. - V s 2940
- ohşaş** [okşak] Benzeyiş. TDK DS. - IX s 3273
- ohşaşmak** Benzemeye kalkışmak, okşamak, benzemek. TDK TS. - V s 2941
- ohşatmak** Benzetmek, yansılmak. TDK DS. - IX s 3273
- ohucu** [Bkz. ohuyucu]. TDK DS. - IX s 3273
- ohumak** 1. Okumak. 2. Öğrenim yapmak. TDK DS. - IX s 3273
- ohumak** bk. Okumak. TDK TS. - V s 2942
- ohumuşluk** Öğrenim. TDK DS. - IX s 3273
- ohuntu** 1. Düğün çağrısı. 2. Düğün çağrısı ile birlikte gönderilen armağan. TDK DS. - IX s 3273
- ohuyucu** [ohucu] Düğüne çağrı yapan kadın. TDK DS. - IX s 3273
- ok (I)** 1. Oklava. 2. Cirit, değnek. 3. Üzüm çardağına konulan uzun sıruk. 4. Tavanın orta direğı. 5. Kârgir yapılarda iki duvarın arasına çapraz konulan kalın direkler. 6. Araba, kağı yapmakta kullanılan, uzun, düz çam. 7. Kağıda mazı üzerine boydan boya uzatılan yan ağaçları. TDK DS. - IX s 3273
- ok (I)** 1. Yayı bilen atılan, uyu peykamlı uzun göni çubuk. 2. Tüpeñ, pulemyot, rewolwer we ş. m. yaraglarda atmak için içi dâriden doldurulan, agzına gürşun dikılan peşeñ. Trkm. D. S. s. 484
- ok (II)** 1. İki ujuna tıgır geđdirilýän sterjen tıgırları birleşdirýän uzun demir. 2. Azal araba we ş. m. ýalı gurallarda boýutırıga dakılıyan uzun göni ağaç. Trkm. D. S. s. 484
- ok (II)** Kemeñçe yayı. TDK DS. - IX s 3273
- ok (III)** Kalem gibi olan bitki gövdesi. TDK DS. - IX s 3274
- ok (IV)** 1. Bir tarım aracı, tırmık. 2. Sürgü ya da tırmığı boyunduruğa bağlayan ağaç, zincir ya da demir parçası. TDK DS. - IX s 3274
- ok (V)** Tava. TDK DS. - IX s 3274
- ok (VI)** 1. Dil gibi ensiz ve uzun tarla parçası. 2. Tarlaları ayıran çizgi. TDK DS. - IX s 3274
- ok (VII)** Miras kalan mallar pay edilirken yapılan ad çekme. TDK DS. - IX s 3274
- ok (VIII)** Tarla sulamak için açılan ark. TDK DS. - IX s 3274
- ok** 1. Ok 2. Araba oku 3. Işın. GTS s. 185
- ok** 1. Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk. 2. Yön göstermek amacıyla belli yerlere konulabilen, oka benzer işaret. 3. At arabası, kağı vb. araçlarda koşum hayvanlarının bağlandığı ağaç. 4. mat. Bir dairede bir kirişin ortasında bu kirişi gören yayın ortasına indirilen doğru parçası. TDK 2005 TS. s. 1492
- okamak** 1. Yazılan yazgını, hatı sesli beyan etmek ya-da sesiz gözden geçirmek. 2. Bilim öwrenmek, ılımlı bolmak için okuw bilen meşgullanmak, sowat, bilim almak. 3. Auditoriyada, märekaniñ önünde bir zat barada çıkış etmek. 4. dini söz. Dem salmak «küp-çüf» etmek. Trkm. D. S. s. 484
- okçak** Kağı arabalarının içini çevreleyen ve öne doğru bir üçgen yaparak boyundurukta birleşen ağaçlar. TDK DS. - IX s 3274
- okçu** Nişancı. TDK TS. - V s 2942
- oki** Madem ki. TDK DS. - IX s 3274

- oklâ** [ohla, ohlağ, ohlağı, ohlav, ohlavı, ohlavi -2, oklaa, oklaaç, oklaç, oklageç, oklağ, oklağa, oklağaç, oklahaç, oklangı, oklav, oklavaç, oklavi, oklavü, oklô] Oklava. TDK DS. - IX s 3274
- oklaaç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklaç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklageç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklağ** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklağa** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklağaç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklağaç** bk. Oklağu. TDK TS. - V s 2943
- oklağı** bk. Oklağu. TDK TS. - V s 2943
- oklağu, (oğlağı, oklağı, oklağaç)** Oklava. TDK TS. - V s 2943
- oklahaç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3274
- oklama** Bir çeşit tatlı su balığı. TDK DS. - IX s 3275
- oklamak (I)** Bir zadı bir yer zıñmak, taşlamak. Trkm. D. S. s. 485
- oklamak (II)** Ot açýan ýaraglarıñ agzına ok bermek, ok doldurmak, ok sürmek. Trkm. D. S. s. 485
- oklamak** 1. Ok gibi fırlamak. 2. (-i) Okla vurmak. TDK 2005 TS. s. 1492
- oklan** 1. İnce çam ağacı. 2. İnce, uzun sırik. TDK DS. - IX s 3275
- oklangı** [Bkz. oklâ] TDK DS. - IX s 3275
- oklanmak** Ok ile vurulmak. TDK TS. - V s 2944
- oklanmak** Vurulmak, birdenbire ölmek. TDK DS. - IX s 3275
- oklav** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3275
- oklav** Hamır ýaýmak için ulanıýan uzun, ují inçemik togalak ağaç. Trkm. D. S. s. 485
- oklava** Hamur açmakta kullanılan silindir biçiminde uzunca, ice değnek. TDK 2005 TS. s. 1493
- oklavaç** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3275
- oklavi** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3275
- oklavü** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3275
- oklô** [Bkz. oklâ]. TDK DS. - IX s 3275
- okluk** 1. Bir çeşit saz, karnı. 2. Ucuna kement takılan, sığır vb. hayvanları tutmaya yarayan uzunca değnek. 3. Kağınu oku yapmaya yarayan uzun ağaç. TDK DS. - IX s 3275
- okluk** İçine ok konulan ve sırtta taşınan meşinden yapılmış ok kılıfı, sadak. TDK 2005 TS. s. 1493
- okra- (I)** 1. Kişnemek 2. Böğürmek 3. Keskin çığlık koparmak. Sev. ESTY s.442
- okrağa** [Bkz. okra (I)] TDK DS. - IX s 3275
- okramak** 1. (At) mırıltı şeklinde kişnemek. 2. İçin için inlemek. TDK TS. - V s 2945
- okramak** 1. Bir şeye karşı çok istek duymak, gönülden sevmek. 2. Yem isteyen at, koyun, keçi vb. hayvanlar bağırarak, kişnemek. TDK DS. - IX s 3275
- okramak** Acıkmış, susamış olan at yiyecek veya su gördüğü zaman kişnemek. TDK 2005 TS. s. 1493
- okranmak** Koç koyunla çiftleşmek istemek. TDK DS. - IX s 3275
- okraşmak** Atlar birlikte okramak. TDK TS. - V s 2946
- okruk, (okruğ)** Kement. TDK TS. - V s 2946
- oksundurmak** Bir şeyi istediğini dolaylı olarak belirtmek. TDK DS. - IX s 3275
- okşak** [Bkz. ohşaş]. TDK DS. - IX s 3275
- okşalamak** Okşamak. TDK TS. - V s 2946
- okşamak** [Bkz. ohşamak (I)]. TDK DS. - IX s 3275
- okşamak** 1. Sevgi şefkat belirtisi olarak elini bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek veya ona hafifçe vurmak. 2. Hafifçe dövmek. 3. Bir kimseyi hoşnut etmek. 4. Benzemek, andırmak, hatırlatmak. TDK 2005 TS. s. 1493
- oku** [okuma, okundu, okuntu -1, okuyuntu -2] 1. Küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı. 2. Armağan. TDK DS. - IX s 3275
- oku** 1. Okumak 2. ayin, ölüyü anmak için dua töreni 3. Eğitim görme GTS s. 185
- okucu** [okuntucu, okuyucu, okuyucu] 1. Düğüne çağrı yapan (kimse). 2. Düğüne dışardan gelen yabancı. 3. Umacı. TDK DS. - IX s 3275
- okucu** bk. Okuyucu. TDK TS. - V s 2946
- okuğan** Çok okuyan. TDK TS. - V s 2946

- okul** 1. Okuyup yazmadan başlayarak en yüksek düzeyde bilim ve sanat bilgisi vermeye kadar, çeşitli derecede toplu olarak öğretimin yapıldığı yer, mektep. 2. Bir okuldaki öğrenci ve görevlilerin bütünü. 3. Ekol. TDK 2005 TS. s. 1494
- okuldaş** Okul arkadaşı. TDK 2005 TS. s. 1494
- okulu** [Bkz. okunuk]. TDK DS. - IX s 3276
- okuluk** Çağrı yazısı. TDK DS. - IX s 3276
- okuma** [Bkz. oku]. TDK DS. - IX s 3276
- okuma** 1. Okumak 2. Ayin etmek 3. Dua etmek 4. Eğitim görmek. GTS s. 185
- okuma** medicina. Eliñ barmakların ujnuna çıkıyan ýiti agrılı yara, panarisiy. Trkm. D. S. s. 486
- okumaa** 1. Okumak 2. Dırdır etmek, kendi kendine konuşmak, mırıldanmak 3. Çocuğun doğuşunun kırkinci gününde lohusaya dua etmek. GTS s. 186
- okumak** 1. Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek. 2. Yazılmış bir metni iletmek istediği şeyleri öğrenmek. 3. Bir konuyu öğrenmek için okulda, bir öğretmenin yanında veya yazılı şeyler üzerinde çalışmak, öğrenim görmek. 4. Şarkı türkü şiir vb.ni sesli olarak veya ezgi ile söylemek. 5. Bir şeyin anlamını çözmek. 6. Hastalığını iyi edeceğini ileri sürerek okuyup üflemek, üfürükçülük etmek. 7. mec. Bazı belirtilerle bir anlamı, gizli bir duyguyu anlamak kavramak. 8. argo Sövmek, küfretmek. 9. hlk. Bir yere çağırarak, davet etmek, okuntu göndermek. TDK 2005 TS. s. 1494
- okumak** Dügün, mevlit vb. yerlere çağırarak. TDK DS. - IX s 3276
- okumak** Okuma. GTS s. 186
- okumak, (okımak, ohumak)** 1. Çağırarak, davet etmek. 2. Söylemek, demek. 3. Anmak, yâd etmek. 4. Okumak. TDK TS. - V s 2942
- okumak, (okımak, ohumak)** 1. Çağırarak, davet etmek. 2. Söylemek, demek. 3. Anmak, yâd etmek. 4. Okumak. TDK TS. - V s 2947
- okumuşluk** Okur yazarlık. TDK DS. - IX s 3276
- okunak** 1. Okul. 2. Kitap. TDK DS. - IX s 3276
- okuncu** [okunculuk] Dügüne çağırarak için gönderilen armağan. TDK DS. - IX s 3276
- okundu** [Bkz. oku -1]. TDK DS. - IX s 3276
- okunmak** Hasap etmek, oý etmek. Trkm. D. S. s. 486
- okunmak** Kendini üfürükçüye okutmak. TDK DS. - IX s 3276
- okunmak, (ohunmak)** 1. Denilmek, söylenmek, tesmiye olunmak, ad verilmek. 2. Davet olunmak, çağırılmak. 3. Okunmak. TDK TS. - V s 2950
- okunmuş** 1) Okunmuş 2) Dua okunmuş 3) Okunmuş ateş. GTS s. 186
- okunmuş** Sağlığa yararlı. TDK DS. - IX s 3276
- okuntu** 1.[Bkz. oku -1] 2. İzin kâğıdı, pusula. TDK DS. - IX s 3276
- okuntu** Çağırıkâğıdı, çağırılık, davetiye. TDK 2005 TS. s. 1495
- okunuk** [okulu, okuyuntu -1] Dügün ya da bir yere çağırılmış olan. TDK DS. - IX s 3276
- okur** Okuyan kimse, okuyucu, kari. TDK 2005 TS. s. 1495
- okuşmak** 1. Birbirine üstün gelmeye çalışmak, çarpışmak. 2. Öğrenciler birbirleriyle okuma yazma yarışması yapmak. TDK DS. - IX s 3276
- okutmaa** 1. Okutmak 2. Hastalıklara karşı dua okutmak. GTS s. 186
- okutmak (II)** Birinin başkasına kötü niyet beslediğini haber vermek. TDK DS. - IX s 3276
- okutmak** 1. Okumasını, öğrenim görmesini sağlamak. 2. Okuma işini yaptırmak. 3. Ders vermek, bir konu üzerinde yetiştirmek. 4. Satarak elinden çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 1495
- okutmak** Çağırarak. TDK TS. - V s 2951
- okutman** Üniversitede yabancı dil, türkçe ve inkılap tarihi gibi ortak, zorunlu dersleri öğretmek için görevlendirilen, uygulamalı çalışmaları yöneten öğretim elemanı, lektör. TDK 2005 TS. s. 1495
- okuv** 1. Bir bilime, endiği özleştirmeklik, türgenliştirmeklik. 2. Ayrı-ayrı predmetlere bağışlanan sapak. Trkm. D. S. s. 485
- okuyucu** 1. Sürekli olarak gazete, dergi vb. okuyan, okur, kari. 2. Şarkıcı. 3. Türkücü. 4. hlk. Dügüne çağrı yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 1495
- okuyucu, (okuycu, okucu)** Davetçi. TDK TS. - V s 2952
- okuyuntu** 1.[Bkz. okunuk] 2.[Bkz. oku -1]. TDK DS. - IX s 3276
- okuyuşmak** Karşılıklı okumak, biri birine okumak. TDK TS. - V s 2952
- ol (I)** 1. O. 2. Öbür, diğer. TDK TS. - V s 2952
- ol (II), (öl)** Temel. TDK TS. - V s 2959
- ol:** 1. O 2. O, öteki 3. bu 4. işte o, oradaki. Sev. ESTY s.444

- ol** «O» işare evezliyinin kassik dilde işledilen forması. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 498
- ol 1.** O gösterme sıfatı. 2. zm. O gösterme zamiri. TDK 2005 TS. s. 1495
- ol 1.** Üçünjü yönkemäniñ birlik sanındaki at çalışması. 2. Bir zadı görkezmek için ulanılğan görkezme çalışması. Trkm. D. S. s. 486
- olak** Kısarak. TDK TS. - V s 2961
- olak** Oğlak, keçi yavrusu. GTS s. 186
- olak** Oğlak. TDK DS. - IX s 3276
- olaman (I)** Bir yaşındayken doğuran davar. TDK DS. - IX s 3276
- olangı** [olağı] Oklava. TDK DS. - IX s 3276
- olar** Onlar. TDK TS. - V s 2966
- olarıñla, (olaruñla)** Onlarla. TDK TS. - V s 2969
- olgalanmak** Açılmak, yayılmak. TDK DS. - IX s 3277
- olgamağ** [Bkz. olgamak]. TDK DS. - IX s 3277
- olgamak** [olgalamak, olgamağ, olkamak] Seyrek seyrek dikmek, oyulgamak. TDK DS. - IX s 3277
- olhoy** Oklava. TDK DS. - IX s 3278
- olkama** Seyrek dikiş, oyulgama. TDK DS. - IX s 3278
- olkamak** [Bkz. olgamak]. TDK DS. - IX s 3278
- ollâ** Oralar: Ollâ nasıl. TDK DS. - IX s 3278
- olluk (II)** Suyun aktığı yer. TDK DS. - IX s 3278
- oluk (II)** 1. Musluk. 2. Çeşme, pınar. TDK DS. - IX s 3278
- oluk (III)** 1. Suyun daralarak aktığı yer. 2. İrmak. 3. Çay ve dereden küçük akarsu. TDK DS. - IX s 3278
- oluk (IV)** 1. Hayvanların yem yedikleri, su içtikleri taş ya da ağaçtan oyulmuş yalak. 2. İçinde üzüm ezilen çam ağacından oyulmuş tekne. 3. Sepicilerin içinde derileri yıkadıkları ağaç tekne. TDK DS. - IX s 3278
- oluk (V)** Ahır. TDK DS. - IX s 3279
- oluk (VI)** Kömürü vagon dan kayığa yüklemek için kullanılan iskele. TDK DS. - IX s 3279
- oluk (VII)** Uyluk kemiği. TDK DS. - IX s 3279
- oluk:** 1. Olukçuk, yiv 2. İç boru 3. Kanal 4. Kasık kemiği 5. Veteriner aleti 6. Çanta, torba. Sev. ESTY s.451
- oluk** 1. Bir şeyin akmasına yarayan üstü yanı açık boru. 2. Yağmur sularını damların kenarlarına toplayıp akıtan yatay konumlu, genellikle çinko boru. 3. Bir şeyin üzerinde oyulmuş yol. 4. ay yüzeyinde görülen uzun yarıklardan her biri. TDK 2005 TS. s. 1499
- oluk** bkz. Holuk. GTS s. 186
- olukçuk** 1. Küçük oluk. 2. anat. Bazı organların yüzeyinde bulunan çentikler. TDK 2005 TS. s. 1499
- olum:** 1. Nehirde karaya oturmuş, derin. Sev. ESTY s.452
- olum** Suwlı yabıñ geçmek için ýalpak we mal suwa ýakılýan ýeri, güzer geçelge. Trkm. D. S. s. 486
- olus** Oymak, budun, topluluk. TDK DS. - IX s 3279
- om (I)** Kemiklerin toparlak ucu. TDK 2005 TS. s. 1501
- oma (I)** Boşboğaz, dedikoducu. TDK DS. - IX s 3279
- oma (II)** [omaca (I)]1. Belkemiği. 2. Uylukkemiği. 3. İri kemik 4. Elmacikkemiği. 5. Sığır, at vb. hayvanların topuk kemiği. 6. Kalça kemiği. 7. Kaba et. TDK DS. - IX s 3279
- oma** 1. Kalca kemiği. 2. Bel kemiği. TDK 2005 TS. s. 14501
- oma** Bacak. TDK TS. - V s 2979
- omaca (I)** [Bkz. oma (II) -3]. TDK DS. - IX s 3279
- omaca (II)** Asma kütüğü, kesilmiş ağaç kökü. TDK DS. - IX s 3279
- omaç (I)** Tarlada köstebek yuvasının üstündeki toprak yığını. TDK DS. - IX s 3279
- omaç (II)** 1. Helva. 2. Un çorbası. 3.[Bkz. oğmaç -1] 4. Undan yapılıp kurutulan ve kışa saklanan yiyecek. 5. Peynir ve ekme kırıntısı ile yapılan köfte. 6. Doğranmış ekmeği yağ ve yumurta ile karıştırıp kızartarak yapılan bir çeşit yemek. 7. Yoğurt, pekmez ve ekme kabuğu ile yapılan yemek. TDK DS. - IX s 3279
- omaç (II), (omaç aşısı, oğmaç aşısı, ovmaç)** İçine, ekme, peynir, soğan ve bazen yağ, pekmez konup yoğurularak yapılan bir yemek. TDK TS. - V s 2981
- omaç** 1. Könelişen söz, Azal demir geýdirilýan ağaç. 2. (Göçme mamıda) Ulı çomakaý taýak. Trkm. D. S. s. 486
- omaça** But ýa-da gol süñküniñ bir bölegi. Trkm. D. S. s. 486

- omak** Orak. TDK DS. - IX s 3279
- oman** Değirmenin su deposu, suyun hızlı dökülerek çarkın dönmesini sağlayan değirmen oluşu. TDK DS. - IX s 3279
- omba** Aşık oyununda aşığın dik durması. TDK DS. - IX s 3279
- omba** is. anat. Gıçın çanağdan dize geder olan hissesi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- ombaç** [ombalaç] 1. Ekmek ve yemeğin birbirine karışıp hamurlaşmış durumu. 2. Ekmek ve şekerle yapılan bir çeşit tatlı. TDK DS. - IX s 3279
- ombalaç** [Bkz. omba -1]. TDK DS. - IX s 3279
- omca** [omce -2, omça -1, omuca -1, 2; omurca -1, 2] 1. Bağ kütüğü, asma. 2. Üzüm çubuğu. 3. Kalın çam ağacı. 4. Ormanda, çürüyüp yıkılmış ağaç. 5. Odun. 6. Büyük odun parçası. TDK DS. - IX s 3279
- omca** 1. Kalça kemiğinin bir bölümü. 2. Kesilmiş ağaç kökü, bağ kütüğü. TDK 2005 TS. s. 1501
- omca, (omça)** Kütük, ağaç kütüğü, tomruk. TDK TS. - V s 2982
- omce** 1. Çam kütüğü. 2.[Bkz. omca -1]. TDK DS. - IX s 3280
- omça** 1.[Bkz. omca -1] 2. Kalın ve enlice diken. TDK DS. - IX s 3280
- ômeç** [Bkz. oğmaç -1]. TDK DS. - IX s 3280
- ommuk** Başı uju dövülüp ayrılan. Trkm. D. S. s. 487
- omoq:** At memesi. Sev. ESTY s.453
- omrav** : 1. Göğüs kafesi 2. Köprücük 3. Omurga 4. İnatçılık, inat. (Ondan “oradan” cm. andan). Sev. ESTY s.453
- omrav** [omurov] Omurga. TDK DS. - IX s 3280
- omruk** Bir yeri dövülüp ayrılan uju çüñkli dövlen, jomruk. Trkm. D. S. s. 487
- omuca** 1.[Bkz. omca -1] 2.[Bkz. omca -2]. TDK DS. - IX s 3280
- omuk** Çaylarda balıkların gizlendikleri oyuklar, girintili yerler. TDK DS. - IX s 3280
- omur** Omurgayı oluşturan kemiklerden her biri, fıkra. TDK 2005 TS. s. 1501
- omurca** 1. [Bkz. omca -1] 2. [Bkz. omca -2]. TDK DS. - IX s 3280
- omurga (I)** [omurha] Deste, öbek, demet, tahıl yığını. TDK DS. - IX s 3280
- omurga (II)** Dağ sırtı. TDK DS. - IX s 3280
- omurga (III)** Çatıların üstüne yatay konulmuş ağaçlar. TDK DS. - IX s 3280
- omurga** 1. Birbiriyle eklemlediklerinde kafa tasından kuyruk sokumuna kadar bir kemik eksen oluşturan omurların bütünü, bel kemiği. 2. Gemi kaburgasının aşağı taraftan bağlı bulunduğu bu eksen doğrultusunda boydan boya geçen ana yapı ögesi. 3. mec. Bir şeyin varlığı ile ilgili en önemli bölümü, temel, bel kemiği, esas. TDK 2005 TS. s. 1501
- omurgalılar** Memelileri, kuşları, amfibyumları, sürüngenleri, yuvarlak ağızlıları ve balıkları içine alan hayvanlar âlemi (Vertebrata). TDK 2005 TS. s. 1501
- omurilik** Omurga içinde bulunan kanal boyunca uzanan, boz madde ve ak maddeden oluşan sinir dokusu, burdar ilik. TDK 2005 TS. s. 1501
- omurmak** Dövüp ayırmak, güç bilen iki bölmek dövmek. Trkm. D. S. s. 487
- omuz (I)** Boyun. TDK DS. - IX s 3280
- omuz (II)** Dağ yamacı. TDK DS. - IX s 3280
- omuz:** 1.omuz 2.arka, geri, sırt 3.at göğsü. Sev. ESTY s.454
- omuz** anatomiya. Bedenin boyun bilen gol aralığındaki bölegi, egin gerden. 2. Egin-eşiğin yakası bilen enin aralığındaki bölegi. Trkm. D. S. s. 487
- omuz** Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm. TDK 2005 TS. s. 1501
- omuz** Omuz. GTS s. 186
- omuzlamak** 1. Omzuna almak. 2. Omzuyla dayayıp itmek. 3. Destek vermek. 4. Bir iş veya görevi yüklenmek, sorumluluk almak. 5. Alıp götürmek, sırtlayıp kaçırmak, aşımak. TDK 2005 TS. s. 1502
- omuzlu** Geniş omuzlu. GTS s. 186
- omuzluğa** [omuzlağı, omuzlama, omuzlamalık] Bir omuzluk yük. TDK DS. - IX s 3280
- omuzluk** 1. ask. Apolet. 2. den. Gemilerde baş ve kık bölümlerinin her bir yanı. 3. hlk. Omza alınıp iki ucuna yük asılan kısa sırik, çığindirik. TDK 2005 TS. s. 1502
- omuzluk** 1. Çatının orta direğine eğik olarak çakılan direkler. 2. Sakaların su taşımakta kullandıkları, iki yanına teneke bağlanmış uzun sırik. TDK DS. - IX s 3280
- omzamak** Güç bilen öne hareket etmek, öne süşmek, öne dızamak. Trkm. D. S. s. 486
- omzasmak** Omuz vermek, devirmek istemek. TDK TS. - V s 2983
- oñ (I)** Sağ. TDK DS. - IX s 3280
- oñ (II)** Çok, bol, verimli. TDK DS. - IX s 3280

- on (III)** Uzun süre ekilmeyip sertleşen bakımsız toprak. TDK DS. - IX s 3281
- on (V)** Kazanç. TDK DS. - IX s 3281
- on (VI)** Gelişme, büyüme. TDK DS. - IX s 3281
- oñ (VII)** Boş. TDK DS. - IX s 3281
- oñ-** 1. Solmak, boyası çıkmak 2. Donuklaşmak 3. Solmak, canlılığını kaybetmek 4. Ortadan kalkmak 5. Değiştirmek. Sev. ESTY s.460
- oñ** Hayırlı, şovlu, peydalı, ugruna. Trkm. D. S. s. 488
- oñ (I)** 1. Düzgün, esen 2. Hayır, yarar 3. Gelişim 4. Batı 5. Boş, ücretsiz 6. Önce, ilkin 7. Olanak, imkan 8. Bacak üzerinde. Sev. ESTY s.456
- oñ- (II)** 1. Başarılı olmak 2. İyi doğmak (ekim) 3. Dayanmak 4. Uygun şekilde 5. Niyetlenmek. Sev. ESTY s.456
- ona** Ona. GTS s. 186
- oña** Onu. TDK TS. - V s 2983
- oñacca** [Bkz. onaçça]. TDK DS. - IX s 3281
- onaçça** [oñacca, onahça, onaşca, onatca] İyice, güzelce. TDK DS. - IX s 3281
- oñadar** [oñeder] O denli. TDK DS. - IX s 3281
- oñağan** Onan, salah peyda eden. TDK TS. - V s 2983
- oñaklamak** 1. Düzeltmek, süslemek 2.[Bkz. oñarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3281
- onal** Doğum. TDK DS. - IX s 3281
- onalmak** İyileşmek, düzelmek. TDK DS. - IX s 3281
- onalmak** Tertip-düzgüne girmek, gowulanmak, oñatlanmak, düzelmek. Trkm. D. S. s. 488
- oñaltmak (I)** [Bkz. oñarmak (I)]. TDK DS. - IX s 3281
- oñaltmak (II)** [Bkz. onarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3281
- onamak (I)** Olgunlaşmak, büyüme. TDK DS. - IX s 3281
- onamak (II)** Üstün tutmak, yeğlemek. TDK DS. - IX s 3281
- onamak** Beğenmek, uygun görmek, muvafık bulmak, kabul etmek. TDK TS. - V s 2983
- onamak** Bir işi doğru veya uygun bulmak, tasvip etmek. TDK 2005 TS. s. 1502
- onanası** [onası] Güzel. TDK DS. - IX s 3281
- onar** Onar. GTS s. 186
- onarık** Düzeltilmiş, bakımlı. TDK DS. - IX s 3281
- onarılmak** Onarma işine konu olmak. TDK 2005 TS. s. 1502
- onarım** 1. Onarma işi, tamirat, tamir. 2. Bir yapının, bir heykelin, bir resmin bozulmuş yerlerini yeniden yapma, ilk durumuna getirme, restore etme. TDK 2005 TS. s. 1502
- oñarmak (I)** [oñaltmak (I), onatmak (II), oñdurmak (I)] Hastalığı, yarayı iyileştirmek. TDK DS. - IX s 3281
- oñarmak (II)** [oñaklamak -2, oñaltmak (II), onatlamak, onatmak (I) -2, ongarmak, onglamak, ovarmak -1] Bozulmuş bir şeyi düzeltmek, işe yarar duruma getirmek. TDK DS. - IX s 3281
- onarmak (III)** 1. Bir işi özenle yapmak, başarmak. 2. Düzeltmek, düzgün bir biçime sokmak. 3. Hazırlamak. TDK DS. - IX s 3281
- onarmak (IV)** Dövmek. TDK DS. - IX s 3281
- onarmak** 1. Bir zadı düzetmek, tertibe salmak, bejermek. 2. Bir işin hötdesinden gelip bilmek, bir işi başarmak. 3. Geleşik dili Öz yerinde aytmak, hötdesinden gelmek, duzlamak (ses bilen). Trkm. D. S. s. 488
- onarmak** 1. Bozulmuş, eskimiş olan bir şeyi düzeltip işler veya kullanılır duruma sokma, işe yarar duruma getirmek, tamir etmek. 2. Bir yapının, bir heykelin, bir resmin bozulmuş yerlerini yeniden yapmak, ilk duruma getirmek, restore etmek. 3. mec. İşlenen bi kusuru , yapılan bir yanlışlığı giderecek veya önleyecek davranışlarda bulunmak. TDK 2005 TS. s. 1503
- oñarmak, (uñarmak)** 1. İslah etmek, yoluna koymak, rast getirmek, tamir etmek, düzeltmek. 2. Ondurmak, tedavi etmek, iyileştirmek. TDK TS. - V s 2984
- onartmak** [ovartmak] 1. Yaptırmak, düzelttirmek. 2. Hastanın sağlığına kavuşmasını sağlamak. TDK DS. - IX s 3282
- onaşmak** Karşılıklı rıza göstermek, razı olmak. TDK 2005 TS. s. 1503
- oñat (I)** 1. İyi, güzel, düzgün. 2. İyi yaradılışlı, namuslu. 3. Doğru, uygun. 4. Kolay. TDK DS. - IX s 3282
- onat (II)** Tatlı. TDK DS. - IX s 3282
- onat** 1. Özenli, düzgün, uygun. 2. yararlı. 3. dürüst, iyi ahlaklı. TDK 2005 TS. s. 1503
- oñatca** Uygun şekilde, hakkıyla, iyice. TDK TS. - V s 2990
- onatlamak** [Bkz. oñarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3282
- oñatlamak** Yarar hâle getirmek. TDK TS. - V s 2992

- oñatlık** Uygun, dürüst davranış. TDK TS. - V s 2992
- onatmak (I)** 1. Düzeltmek. 2.[Bkz. oñarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3282
- onatmak (II)** [Bkz. oñarmak (I)]. TDK DS. - IX s 3282
- onatmak (III)** Yola getirmek. TDK DS. - IX s 3282
- oñatsız** Hastalıklı, bakımsızlıktan gelişmemiş. TDK DS. - IX s 3282
- oñay** 1. Bir işi amala aşırmaçlık tãri, ugrı yõlu usulı. 2. Arkaýın jaýlaşıklı jaýlı. Trkm. D. S. s. 488
- onay** Uygun bulma, tasddik, icazet, izin. TDK 2005 TS. s. 1503
- onaylamak** 1. Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmek, tasdik etmek. 2. Denetlemek, doğrulamak. TDK 2005 TS. s. 1503
- onaylığ** sif. 1. On ay için düzeltilmiş, on aylığ müddet nezerde tutulmuş yahud on ay erzinde olmuş. 2. Yaşı on ay olan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onba (I)** İçine kurşun akıtılmış büyük aşık. TDK DS. - IX s 3282
- onba (II)** Çocukların ceviz oyununda kullandıkları baş ceviz. TDK DS. - IX s 3282
- onbul** Bahçelerde uzunlamasına bölünmüş toprak parçaları, evlek. TDK DS. - IX s 3282
- onca** [oncalık, oncaman] O denli (çok olan şeyler için). TDK DS. - IX s 3282
- onca** 1. O kadar, o denli. 2. zf. Ona göre, onun düşüncesinde. TDK 2005 TS. s. 1503
- oncacak** [oncak, oncavız, oncıvaz, oncuğaz, oncuk, onculah, oncuvaz] O denli az, azıcık. TDK DS. - IX s 3282
- onda** zerf. 1. İndi yobđ, o zaman, o vaht. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onda:** 1. Orada,orası 2. O zaman , o anda. Sev. ESTY s.456
- ondaç** Gürbüz, gelişmiş. TDK DS. - IX s 3283
- ondan** 1. O zamrının çıkma durumu eki almış biçimi. 2. O sebeple 3. sf. Onun tarafından olan. TDK 2005 TS. s. 1503
- ondan** Ondan. GTS s. 186
- oñdurmag (I)** [Bkz. onarmak (I)]. TDK DS. - IX s 3283
- oñdurmag (II)** [Bkz. ondurmak -3]. TDK DS. - IX s 3283
- oñdurmak** [oñdurmag (II)] 1. Yetiştirmek, olgunlaştırmak. 2.Yararlandırmak. 3. Çoğaltmak. 4. Varlıklı ve mutlu etmek. TDK DS. - IX s 3283
- ondurmak** Olmasını sağlamak iyiye döndürmek. TDK 2005 TS. s. 1504
- oñdurmak, (uñdurmak)** İyileştirmek, şifa vermek. TDK TS. - V s 2993
- onduruk** Kundura pençesi. TDK DS. - IX s 3283
- ongarmak** [Bkz. oñarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3283
- onglamak** [Bkz. oñarmak (II)]. TDK DS. - IX s 3283
- onglu** Bitek, verimli. TDK DS. - IX s 3283
- ongun (I)** 1. Çok verimli, bol, eksiksiz. 2. Yarar duruma gelmiş, bayındır. 3. Mutlu. 4. Kutlu uğurlu. TDK 2005 TS. s. 1504
- ongun (I)** Çok iyi, eksiksiz, tam. TDK DS. - IX s 3283
- ongun (II)** 1. İlkel toplumlarda topluluğun kendisinden türediği sanılarak kutsal sayılan hayvan ağaç, rüzgar, vb. doğal nesne veya olay, totem. 2. Arma. TDK 2005 TS. s. 1504
- ongun (II)** Bayındır. TDK DS. - IX s 3283
- ongun (III)** Verimli, bol TDK DS. - IX s 3283
- ongun (IV)** Kutlu, uğurlu, beğenilen (kimse). TDK DS. - IX s 3283
- ongun (V)** Tapılan kişi. TDK DS. - IX s 3283
- ongun (VI)** Bayrak. TDK DS. - IX s 3283
- ongun (VII)** Gelişmiş, gürbüz. TDK DS. - IX s 3283
- oñgun (VIII)** Kurtulmuş, onmuş. TDK DS. - IX s 3283
- ongunluk** Ongun olma durumu, mutluluk, bolluk, bereket, feyiz, saadet. TDK 2005 TS. s. 1504
- ongunsuz** Geleceği parlak olmayan (kimse). TDK DS. - IX s 3283
- onkun** Çok meyve veren (ağaç). TDK DS. - IX s 3283
- onlar** Üçüncü şehs evezliyinin cem şekli. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 501
- onmaa** Yardım istemek. GTS s. 186
- onmadık** 1. Beceriksiz. 2. Gelişmemiş. TDK DS. - IX s 3283
- onmadık** 1. Talihi yaver gitmeyen, başı beladan kurtulmayan. 2. Bereketsiz. TDK 2005 TS. s. 1504
- onmadık** Talihsiz. GTS s. 186
- oñmadık, (oñmadıđ, oñmaduk)** Bedbaht, menhus, talihsiz, iflah olmayan, salah bulmayan, uğursuz. TDK TS. - V s 2993

- oñmag (I)** [Bkz. oñmak -1]. TDK DS. - IX s 3283
- oñmag (II)** Bol, verimli olmak. TDK DS. - IX s 3283
- oñmak** [oñmag (I)]1. Rahata kavuşmak, mutlu olmak. 2. Adam olmak (mecaz) 3. Yetişmek, ermek. TDK DS. - IX s 3284
- onmak** 1. Daha iyi duruma girmek, salah bulmak. 2. Eksiği kalmayıp gönül ferahlığına ermek, mutlu olmak, mesut olmak. 3. Hastalıktan, dertten kurtulmak, şifa bulmak, felah bulmak, iflah olmak. TDK 2005 TS. s. 1504
- oñmak** 1.Güzeran geçirmek, gün görmek, yaşamak. 2. Çıdam etmek, mıdar etmek, takat etmek. 3. Şowlı bolmak, şowuna düşmek, oñ bolmak. 4. Gepleşik dili Bes etmek, gutarmak, çäklenmek, tamamlamak. Trkm. D. S. s. 488
- oñmak, (oñmağ, uñmak)** İyileştirmek, şifa, salah bulmak, uygun olmak, uygun gelmek, iflah olmak, feyiz ve bereket bulmak, düzelmek. TDK TS. - V s 2994
- onmar** Onlar. GTS s. 186
- onnara** Onlara. GTS s. 186
- onovçu** Kumandan. TDK DS. - IX s 3284
- onsuk** İyi, eksiksiz, tam. TDK DS. - IX s 3284
- onsuz (I)** Hiç olmazsa. TDK DS. - IX s 3284
- onsuz (II)** 1. İstenildiği gibi iyi 2. Cılız, iyi yetişmemiş TDK DS. - IX s 3284
- ont** Sakin, sessiz, ıssız, kenar yer. GTS s. 186
- onulmak** 1. İyileşmek (yara için). 2. Sıkıntıda olan kimse rahata kavuşmak. TDK DS. - IX s 3284
- onulmak** Onma işine konu olmak. TDK 2005 TS. s. 1504
- onultmak (I)** 1. Yarayı iyileştirmek. 2. Hastayı iyileştirmek. TDK DS. - IX s 3284
- onultmak (II)** Tane sakızı, ağızda yumuşatıp çiğnenecek duruma getirmek TDK DS. - IX s 3284
- onum** Kötü bir durumdan kurtulma. TDK 2005 TS. s. 1504
- oñumsuz** 1. Geçmez, iyileşmez 2. Gelişip serpilme yeteneği olmayan, durgun. TDK DS. - IX s 3284
- onunma** Çocuk sürekli ağlayarak bayılır gibi olma. TDK DS. - IX s 3284
- oñur-** 1.Kırmak, sakatlamak 2.Tahribat yapmak 3.Düşürmek, vurmak. Sev. ESTY s.461
- onur** Kibir, çalım. TDK DS. - IX s 3284
- oñuray** 1. Açılmak 2. Dökülmek, karışmak. Sev. ESTY s.462
- onurcak** Göğüse takılan süslü parça. TDK DS. - IX s 3284
- onurga (I)** Düz arazide uzunlamasına olan tepecik. TDK DS. - IX s 3284
- onurga (II)** Çatının en yüksek yerini köşelere bağlayan yatay direkler. TDK DS. - IX s 3284
- onurga** anatomiya. Adamlarda, kâbir hayvanlarda gövrâni kelle bilen birikdiryân içi yilikli süñk. Trkm. D. S. s. 488
- oñurğa, (oñurha, oñurğa kemiği, oñurğa sünüğü, oñurka)** Bel kemiği, amudu fikari, omurga. TDK TS. - V s 3001
- oñurğu** 1. Vücuttaki içi sertleşmiş şiş. 2. Ağaçların gövde ve dallarında hastalık niteliğindeki yumru. TDK DS. - IX s 3284
- onurğa** is. anat. Bél sümüyü. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 502
- onurğasız** anat. 1. sif. Onurğası olmayan. 2. nem. Onurğasızlar şeklinde Az. Dil. İz. Lüg. III s. 502
- oñurha** Sığır paçasının kaynatılıp kemiği çıkarıldıktan sonra geriye kalan eti ve yağı. TDK DS. - IX s 3284
- onurlanmak** Kibirilenmek. TDK DS. - IX s 3284
- onurlu** Çalımlı, kibirli. TDK DS. - IX s 3284
- onurmak** Başarmak. TDK DS. - IX s 3284
- onurmak** Ganrıp bognundan yazdırmak , ganrıp dövmek. Trkm. D. S. s. 488
- oñurtqa** : 1.Omurga 2.Gemi, uçak omurgası 3.Geri, sırt, arka 4.Hayvan beli 5.Yükseklik 6.Bir ağacın dalları veya gövdesi üzerinde büyüme 7.Demet, topuz, düğüm 8.Duvar, set 9.Eşik 10.Ev, sığınak. Sev. ESTY s.463
- oñuşmag** [oñuşmak (I)] Yara kapanmak. TDK DS. - IX s 3284
- oñuşmak (I)** 1.[Bkz. oñuşmag] 2. Sağlığı düzelmek. TDK DS. - IX s 3284
- oñuşmak (II)** 1. Gelişmek, büyüme. 2. Yücelmek. TDK DS. - IX s 3284
- onuşmak** Barışmak, uyuşmak. TDK TS. - V s 3003
- onuştan** Onun için, ondan dolayı. TDK DS. - IX s 3285
- onuştan** Onun için. GTS s. 186

- onyaşar** Orta ayaktan küçük yemeni kalıbı. TDK DS. - IX s 3285
- ool** 1) Oğul 2) Arı oğlu. GTS s. 186
- ooluk** Oğulluk, üvey oğul. GTS s. 187
- opa** 1. Tebeşir, kireç sütü 2. Üstübeç, çinko beyazı 3. Pudra Sev. ESTY s.465
- opaklanmak** Çarpılmak. TDK DS. - IX s 3285
- opal** Kebir sortları gimmat baha hasaplayılan cüşe meñzeş yıldıravuk mineral. Trkm. D. S. s. 489
- opan** Köylülerin, içinde yağ, peynir sakladıkları mağara. TDK DS. - IX s 3285
- opla** Oklava. TDK DS. - IX s 3285
- opmak (I)** Yeraltı suları, ya da deprem nedeniyle toprak çökmek. TDK DS. - IX s 3285
- opmak (II)** Koymak. TDK DS. - IX s 3285
- opmak** Esasan suw gitmek, ızgar almak zararlı aşak çökmek (yer bazada). Trkm. D. S. s. 489
- opo** İsimlerin sonuna takılan, –ceğiz, –cağız anlamında küçültme eki. TDK DS. - IX s 3285
- opran** Kayan toprak. TDK DS. - IX s 3285
- opruk (I)** Zindan. TDK DS. - IX s 3285
- opruk (II)** 1. Yokuş. 2. Taşlık, kayalık yer. 3. Engebeli yer. 4. [Bkz. obruk (III) -3] 5.[Bkz. obruk (III) -4] 6. Ovalarda akarsuların içine akıp kayboldukları delikler. 7.[Bkz. obruk (III) -5] 8. Volkanik kuyu. TDK DS. - IX s 3285
- opsa (I)** Birkaç yıl sürülmeden, ekilmeden bırakılmış tarla. TDK DS. - IX s 3285
- opsa (II)** Üvendiarenin ucundaki çamur kazımaya yarayan yassı demir. TDK DS. - IX s 3285
- opsar** Çömlek. TDK DS. - IX s 3285
- optuk** Deve yavrusu. TDK DS. - IX s 3285
- opuk** Kopmuş kaya parçası. TDK DS. - IX s 3285
- opunat** [opunatça -1, 2] 1. İyice. 2. Hastalığın iyiliğe yüz tutma dönemi. TDK DS. - IX s 3285
- opunatça** 1.[Bkz. opunat -1] 2.[Bkz. opunat -2]. TDK DS. - IX s 3285
- opur-** 1.Yarmak, kesmek 2.Yerinden sökmek, kırmak 3.Yarmak, gedik açmak 4.mec. Cebine indirmek, kapmak. Sev. ESTY s.466
- opurmak** 1.Goparıp ayırmak, yıkmak, oymak, güçlü yağış diwarları opurýar. 2.Göçme manıda İşi buluşıklığa salmak, işe ziyan bermek, yıkıncılık etmek. Trkm. D. S. s. 490
- opusuk** Ortak. TDK DS. - IX s 3285
- oq (I)** 1.Ok 2. Mermi, kurşun 3. Eksen, dingil 4. Soğan, yay 5. Atıcı, nişancı Sev. ESTY s.437
- oq (II)** 1. Parça, tane. 2. Hızlı parçacık. 3. Parça, katılım. 4.Çok. Sev. ESTY s.438
- oq- (II)** Ateş etmek, vurmak Sev. ESTY s.437
- oqa-** 1.Çağırarak, seslenmek 2.Tayin etmek, kararlaştırmak 3.Talep etmek, istemek 4.Talep. Sev. ESTY s.438
- oqçi-** 1.Gözyaşı, püskürtme, çarpıtma Oqçi-~ okşu- ~ okçı- Sev. ESTY s.444
- oqlağı (II)** 1.Oklava 2.Silindir. Sev. ESTY s.441
- oqlav (I)** 1.Oklava 2.Silindir. Sev. ESTY s.441
- oqtal-** 1.Tehdit etmek 2.Sıçramak, hoplamak 3.Hoplatmak, sıçratmak. Sev. ESTY s.443
- oqu-, okı-** “okumak” cm. oka-. Sev. ESTY s.444
- oquran- (II)** 1.Sessizce gülmek 2.Pat diye ses çıkarmak. Sev. ESTY s.443
- or (I)** 1.Hendek, obruk 2.Sağlamlaştırma, pekiştirme. Sev. ESTY s.446
- or (I)** Hendek, düşman saldırısına karşı koymak için düzenlenmiş yer. TDK DS. - IX s 3285
- or- (II)** 1.Eşmek, kazmak 2.Aşındırmak 3.Gömmek. Sev. ESTY s.467
- or-** 1.Sıkmak, sıkıştırmak 2.Çim biçmek 3.Biçmek 4.mec.Tamahla, hırsıyla hareket etmek 5.Budamak, kırmak. Sev. ESTY s.468
- or, (oru)** 1. Kale, kale burcu. 2. Hendek. TDK TS. - V s 3004
- ora-** 1.Sarmak, dolamak 2.Sarmak, sıvamak 3.Büküp kaldırmak 4.Sarmak, kenarına su işlemek 5.Etrafını almak, çevirmek 6.Çekmek, çekip gitmek 7.Çelme takmak. Sev. ESTY s.469
- ora** O yer. TDK 2005 TS. s. 1506
- ora** Orası. GTS s. 187
- ora** zerf (be'zen evez. me'nasında işlenir). O yer. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- oracık** Hemen o yer, bulunduğu yer. TDK 2005 TS. s. 1506
- orada** Orada. GTS s. 187
- orada** Sözü edilen yerde, bulunduğu yerde. TDK 2005 TS. s. 1506
- orada** zerf (be'zen evez. me'nasında işlenir). O yerde. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- oradaca** zerf. 1. Hemin o yerde, lap orada. 2. O zaman, o vaht, o an. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- oradaki** sif. 1. O yerde olan, o yerde duran, o yerdeki. 2. Be'zen evez. me'nasında işlenir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503

- orağ** is. Tahıl, ot ve s. biçmek için gısadesteli, yarımdairevi kesici kend teserrüfatı aleti. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- orağlamağ** f. Orağla biçmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- orak (I)** 1. Ekin biçme zamanı. 2.[Bkz. orak ayı -1] 3.[Bkz. orak ayı -2]. TDK DS. - IX s 3285
- orak (II)** Cin. TDK DS. - IX s 3285
- orak** 1. Orak 2. Orak biçme zamanı. GTS s. 187
- orak** 1. Yarım çember biçiminde yassı, engiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin biçme aracı. 2. Ekin biçme zamanı. 3. Ekin biçme işi. TDK 2005 TS. s. 1507
- orak** Talla ekinleri ormak ya da ot yıgmak için ulanılan dişli egri el guralı. 2. Oba hojalığa değışli Talla hasılı yıgnalınan möwsüm, yıgım döwri. Trkm. D. S. s. 490
- orakayı** [orak (I) -2, 3; orakay] 1. Temmuz. 2. Ağustos. 3. Haziran. TDK DS. - IX s 3285
- orakçılık** Ekin biçme işi. TDK DS. - IX s 3286
- orakeriği** Mürdümeriği. TDK DS. - IX s 3286
- oral** Yaşı geçişen, yaşı bir çene baran, gartaşan. Trkm. D. S. s. 490
- oralı** sif. O yer ehalisinden olan, o yerli. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 503
- oralık** Ora. TDK TS. - V s 3005
- oralmak** Bir zadiñ daşına saralmak, daşına dolanmak, daşına aylanıp çolamak. 2. Bir zadiñ daşına ağıl bolmak, daşına aýlaw bolmak, daşını gabap almak. Trkm. D. S. s. 490
- oram (I)** Sokak. TDK DS. - IX s 3286
- oram (II)** Bir buğday çeşidi. TDK DS. - IX s 3286
- oramak (I)** Uygun, elverişli zaman bulmak. TDK DS. - IX s 3286
- oramak (II)** Değer vermek, beğenmek. TDK DS. - IX s 3286
- oramak** Bir zadiñ daşına saramak, daşına dolamak, aýlamak. Trkm. D. S. s. 490
- oran (I)** 1. Anlayış. 2. El ve göz ölçüsü, yaklaşık olarak kestirme. TDK DS. - IX s 3286
- oran (III)** Özel im. TDK DS. - IX s 3286
- oran** 1. Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı, nispet. 2. İki şeyin birbirini tutması, uygunluk, tenasüp. 3. Akıl yoluyla gerçeğe yakın olduğuna inanılarak verilen yargı. Tahmin. 4. Mat. İki büyüklük, iki nicalik arasındaki bağıntı. TDK 2005 TS. s. 1507
- oran** 1. Ölçü, nispet, had, derece, miktar, hesap, tahmin. 2. Ölçülü, hesaplı. TDK TS. - V s 3005
- orandasız** El ve göz ölçüsü olmayan. TDK DS. - IX s 3286
- oranlama** [oran (II) -2, 3; orannama -1, 2, 3] 1. Atasözü. 2. Masal, öykü 3. Yanık türkü. 4. Tekerleme. 5. Yalan, uydurma söz. 6. Şaka. TDK DS. - IX s 3286
- oranlamak** [orannamak -1, 2] 1. Bilgiçlik taslamak. 2. Yaklaşık olarak söylemek, değer biçmek. TDK DS. - IX s 3286
- oranlamak** 1. Ölçmek, hesaplamak, hesap etmek. 2. Akıl yoluyla gerçeğe yakın olduğuna inanılarak hüküm vermek, tahmin etmek. 3. Karşılaştırmak, kıyaslamak. 4. (-i, -l) Eşit tutmak. TDK 2005 TS. s. 1507
- oranlamak** Düşüncesizce davranmak. TDK DS. - IX s 3286
- oranlamasına** Kabaca, çirkince, uygunsuzca (yapılan işler için). TDK DS. - IX s 3286
- oransız** 1. Beceriksiz. 2. Düşünmeden konuşan, yalancı. TDK DS. - IX s 3286
- oransız, (oransuz)** 1. Önünü ardını hesap etmeyen. 2. Hadsiz, hesapsız, ölçsüz. TDK TS. - V s 3009
- orantı** 1. Bir şeyi oluşturan parçaların kendi aralarında ve parçalarla bütün arasında bulunan uygunluk, oran, tenasüp. 2. Mat. Birincinin ikinciye oranı, üçüncünün dördüncüye oranına eşit olan dört terim arasındaki bağıntı, orta. TDK 2005 TS. s. 1507
- orantılamak** Oratılı olarak düşünmek veya değerlendirmek. TDK 2005 TS. s. 1507
- oranu** Değme, hangi bir, hiçbir, rastgele, tesadüfi. TDK TS. - V s 3011
- orasa** Nazar değmemesi için takılan boncuk vb. şeyler. TDK DS. - IX s 3287
- oraşan** 1. Çok güzel, fevkalade 2. Açıkça, belli, kesinlikle 3. bBaştan başa , aralıksız. Sev. ESTY s.469
- orayı** Orayı. GTS s. 187
- orbak (I)** [Bkz. obruk (I)]. TDK DS. - IX s 3287
- orbuk (II)** 1. Çam ormanı. 2. Ormanın kuytu yeri. TDK DS. - IX s 3287
- orbuk (III)** 1. Toprağın çökmesi nedeniyle oluşan delik. 2. [Bkz. obruk (III) -4] 3. Çayın oyduğu yer. 4. Hendek. 5. Yerüstü sularının içinde kaybolduğu doğal oyuklar. 6.[Bkz. obruk

(III) -5] 7. Ovalardaki doğal çukurlara yağmur sularının dolmasıyla oluşan göl. TDK DS. - IX s 3287

orcuk [orucuk] İğ, kirmen. TDK DS. - IX s 3287

orçacı Arabulucu, kavga edenleri ayıran. TDK DS. - IX s 3287

orçul Satın alan, alıcı. TDK DS. - IX s 3287

orda Orada. GTS s. 187

ordan Oradan. GTS s. 187

ordu: 1.Kamp, karargah 2. Ordu, leşger 3. Sultan çadırı 4. Avlu, hane 5. Çadır 6. Sürü 7. Taht 8. Ocak, yuva. Sev. ESTY s.470

ordu 1. Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü. 2. bu topluluğun başlıca bölümlerinden her biri. 3. Amaç, nitelik vb. yönlerden benzeyen insanların bütünü. 4. Çok sayıda insan, kalabalık. TDK 2005 TS. s. 1508

ordu is. 1. Devlet'in silahlı güvveleri (guru goşunları, herbi deniz ve herbi hava güvveleri). 2. Herbi deniz ve herbi hava güvvelerinden ferğli olaraq guru goşunları. 3. Bir neçe korpusdan, diviziyadan ibaret operativ goşun birleşmesi. 4. mec. Ümumiyyetle çoğlu, saysız-hésabsız adamlar toplusu hağğında. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 504

ordu Pekmez yapılan, kaynatılan yer. TDK DS. - IX s 3287

ordu, (ortu) 1. Askerin toplandığı, toplu olarak bulunduğı yer, ordugâh, karargâh, makar. 2. Mahal, mahalle. TDK TS. - V s 3011

ordubası is. köhn. Orduya komandanlığ eden şehs, serkerde. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 504

ordubozan (I) 1. Mızıkçı, döneç 2. Çok yaramaz çocuk. TDK DS. - IX s 3287

ordubozan 1. Oyunbozan. 2. Arabozan. 3. a. hlk. Varis. TDK 2005 TS. s. 1508

ordugah is. Goşunların, meskun mentegelerden kenarda müveğğeti menzil saldıgları yer. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 504

ordulu (I) Dağlarda yaşıyan aileden büyük topluluk, oymak. TDK DS. - IX s 3288

ordulu (II) Kaba, sözünü, konuşmasını bilmeyen. TDK DS. - IX s 3288

ordurmak Galla we beyleki ş. m. ekinlerin hasılını yıgnatmak. Trkm. D. S. s. 491

orek Orak. TDK DS. - IX s 3288

organ Hava. TDK DS. - IX s 3288

orgen Yük bağlamaya yarayan, keçi kılından yapılmış ip. TDK DS. - IX s 3288

orkaç Davar otlatırken mola verilen yer. TDK DS. - IX s 3288

ormak Galla yada başga ekinleri orak bilen kesip yıgnamak, hasılını almak. Trkm. D. S. s. 491

orman 1. Ağaçlarla örtülü geniş alan. 2. Bu ağaçların bütünü. TDK 2005 TS. s. 1510

orman Böğürtlen ağacı. TDK DS. - IX s 3288

orman is. Méşe. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 505

orman: 1. Orman, kereste 2. Ağaç, tahta 3. Alan. Sev. ESTY s.472

ormancı 1. Ormanı korumakla görevli kimse, orman koruma memuru. 2. argo Kaba, görgüsüz kimse. TDK 2005 TS. s. 1510

ormancık Serçe büyüklüğünde siyah ya da boz renkli, sürüyle gezen kuş. TDK DS. - IX s 3288

ormangüzeli Kökü lahana köküne benzeyen, özsuğu yakıcı bir ot. TDK DS. - IX s 3288

ornamak Yerleşmek, yer tutmak. TDK TS. - V s 3012

ornatmak Bir şeyin yerine başka bir şeyi koymak, ikame etmek. TDK 2005 TS. s. 1511

oroy: 1. Tepe, doruk 2. Lüle saç 3. Merkez, yatak. Sev. ESTY s.473

orsalamak Yoğurmak, ovmak. TDK DS. - IX s 3288

orta (I) [Bkz. ortaküm]. TDK DS. - IX s 3288

orta (II) Orta büyüklükte moloz. TDK DS. - IX s 3288

orta (III) Davar etinin butla bel arasındaki parçası, boşböğür. TDK DS. - IX s 3288

orta 1. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer. 2. Başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre. 3. Bir şeyin eşit olarak ayrılabilceğı bölüm. 4. İyi ile kötü arasındaki durum, vasat. 5. Görünür, algılanır duum. 6. Topluluk içinde, arasında. 7. Öğretimde, öğrencinin değerlendirilmesinde geçer not ile iyi arasındaki derece 8. sf. Sorunların çözümünde aşırılıklardan kaçınan, ölçülü bir yöntem izleyen. 9. sf. Her iki yanında kendi türünden aynı nitelikte nesnelere, durumlar bulunan. 10. sf. İki karşıt nitelik veya durum arasında bulunan, tutarlı, ılımlı, vasat. 11. fiz. Bir olayın, içinde gerçekleştiğı yer. 12. mat. Orantı. 13. sp. Futbolda oyuncuların birinin, topu, kale ağzında duran arkadaşlarına havadan yollamak için yaptığı vuruş. 14. tar. Yeniçeri ocağında tabur. TDK 2005 TS. s. 1511

orta 1. Bir zadıñ merkezi, ortarası, aralık. 2. Bir zadıñ aramlık derejesi, aralık. Trkm. D. S. s. 491

orta 1. is. Bir şeyin kenarlarından, uçlarından az-çok beraber derecede aralı olan yer; bir şeyin merkezi. // Çay, yol ve s.-nin her iki tarafından az-çok beraber mesafede olan yer. 2. sif. Ortada olan, bir şeyin kenarlarından, uçlarından aynı mesafede aralı olan; iki nögte (hett, şey ve s.) arasında olan. 3. is. Bir şeyin başlangıcından ya sonundan aynı derecede uzağ olan vaht, zaman. 4. sif. Büyükle küçük, yüksekle alçağ, ağırla yüngül ve s. arasında olan. 5. sif. Bir neçe kemiyetin onların sayına bölünmesinden alınan; adi, nezerde tutulan hadise ve s. için tipik olan. 6. is. Telebelerin biliyine verilen «pis giymetle «yahşı» giymet arasındaki giymet, kafi — «3». 7. sif. Üçden ikincisi. 8. is. İki şey arasında olan boş yer; boşluğ, ara, aralığ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 506

orta 1. Orta. GTS s. 187

orta Ara, beyn. TDK TS. - V s 3013

orta: 1. Orta, iç, göbek 2. Ara, aralık 3. Çevre, ortam 4. Sahne 5. Orta gelirli insanlar 6. Yeniçeri alayı 7. Ocak, yuva 8. Perşembe 9. Edat olarak kullanılır. Sev. ESTY s.474

ortabab sif. 1. Ortayaş(lı), orta yaşlarda olan; ne cavan, ne göca. 2. Orta keyfiyetli; miyane. 3. Küçük torpağ sahesine malik olub, onu öz emeyi ile béceren ve mülki veziyyetine göre yohsulla golçomağ arasında duran ferdi teserrüfatçı kendli. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 506

ortabağış Yayla ile kıyı arasındaki yüksek yer. TDK DS. - IX s 3288

ortabaz Evin bir katı. TDK DS. - IX s 3288

ortacala Bir çeşit halk oyunu, bar. TDK DS. - IX s 3288

ortaç Mirasçı, veliaht. TDK TS. - V s 3015

ortaç Tepe. TDK DS. - IX s 3288

ortada 1. sp. Sonucu belli olmayan (karşılaşma). 2. zf. Topluluk içinde, arasında. 3. zf. Görünür yerde, göz önünde. TDK 2005 TS. s. 1512

ortadirek Ortaparmak. TDK DS. - IX s 3288

ortağ is. Birlikde görülen işin, esasen alvêrin iştirakçılarından her biri; şerik. // zerk. me'nasında. Birlikde, şerikli. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 507

ortağlaşmağ f. Ortağ olmağ, şerik olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 507

ortağlı sif. 1. Bir neçe adamın iştirak étdiyi; şerikli. 2. Bir neçe ortağ, şerik tarafından istéhsal olunan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 507

ortagüz Ekim ayı. TDK DS. - IX s 3289

ortağ Gelin hamamında gelinin başına konulan, gümüşten yapılmış beş parmaklı süs eşyası. TDK DS. - IX s 3289

ortağı Ortadaki. TDK DS. - IX s 3289

ortak 1. Arkadaş. 2. Kardeş. 3.[Bkz. ortakçı]. TDK DS. - IX s 3289

ortak 1. Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağı kimselerden her biri, şerik, hissedar. 2. Kuma. 3. sf. Birden çok kimse veya nesneyi ilgilendiren, onlara özgü olan, onların katılmasıyla oluşun, müşterek. TDK 2005 TS. s. 1513

ortak 1. Ortak 2. Beraberce, birlikte. GTS s. 187

ortak Hemmelere değışli bolan ortaklık. Trkm. D. S. s. 491

ortakçı [ortak -3, ortakçı] Tarlayı, ürünü tarla sahibiyle yarı yarıya pay etmek üzere ekip biçen çiftçi. TDK DS. - IX s 3289

ortakçı 1. Ortakçılık yapan kimse, yarıcı, maraba. 2. Konakçının sindirilmemiş besininden yararlanan konuk. TDK 2005 TS. s. 1513

ortakı Ortadaki. GTS s. 187

ortaklama Elbirliğıyle, birlikte. TDK DS. - IX s 3289

ortaklık Ortaklık. GTS s. 187

ortaklu Ortağı, eşi bulunan. TDK TS. - V s 3016

ortalama 1. Ortalamak işi. 2. İki veya ikiden fazla sayının toplamının toplanan sayıların adedine bölünmesiyle elde edilen (sayı), vasati, averaj. 3. Yaklaşık olarak. 4. Orta yerinden. TDK 2005 TS. s. 1514

ortalamak 1. Ortasını bulmak, ortasına varmak. 2. Futbolda topu kale ağızındaki arkadaşlarına havadan göndermek TDK 2005 TS. s. 1514

ortalığ is. 1. Bağ. Aralığ 1-ci me'nada. 2. Açığı yer, méydan, sahe. 3. Anamların arasında galan boş yer, aralığ. 4. Otağın ve s.-nin içi, dahili, ortası. 5. Ara, aralığ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 507

ortalık 1. Bulunulan yer, çevre. 2. İçinde bulunulan, yaşanılan ev, oda vb. yer. 3. Yeryüzünün görünen bölümü, çevre, etraf. 4. Soyut anlamda yaşanan ortam. TDK 2005 TS. s. 1514

ortalık 1. Orta kısımda bulunan, ortadaki 2. Ortam, çevre. GTS s. 187

ortalık, (ortalıh) 1. Orta, ara, beyn. 2. İçinde bulunulan yer ve zaman. 3. Umumi, ortaya düşen, orta malı olan. TDK TS. - V s 3016

- ortalıkçı** Lokanta, gazino, pastane vb. yerlerde ayak işlerine bakan kimse. TDK 2005 TS. s. 1515
- ortam** 1. Canlı bir varlığın içinde bulunduğu doğal veya maddî şartların bütünü. 2. mec. Bir kimsenin veya insan topluluğunun yaşayışını etkileyen ruhsal, toplumsal ve kültürel etkilerin bütünü. 3. psikol. Nesnel ve toplumsal yöntemlerle bazen kişinin iç dünyasında kapsayan yakın çevre, vasat. TDK 2005 TS. s. 1515
- ortan:** 1.Orta, ortadaki 2. Orta parmak. Sev. ESTY s.477
- ortan** 1. Yemeni denilen ayakkabının yüzüyle köseleyi birbirine tutturarak dikiş. 2. Yama, pençe. TDK DS. - IX s 3289
- ortanca (I)** 1. Yaş bakımında üç kardeşin büyüğü ile küçüğü arasında bulunan. 2. Büyüklük, irilik bakımından üç nesne arasında sondan veya baştan ikinci gelen. TDK 2005 TS. s. 1515
- ortanca** Ortanca. GTS s. 187
- ortancıl** [ortancılı, ortanul] 1. Ortancı, ikinci: Büyük yanımızda değil, ortancıl oğlan var. 2. Oyunda ortadaki oyuncu. TDK DS. - IX s 3289
- ortancıl** sif. Büyükle küçük arasında olan; orta (bacı, ğardaş ve b. hağında). // İs. me'nasında. Az. Dil. İz. Lüğ. III s. 507
- ortaokul** Öğrencileri genel eğitim yoluyla bir yandan hayata, bir yandanda liseye hazırlayan genellikle üç yıllık orta öğretim okulu. TDK 2005 TS. s. 1515
- ortaq:** 1. Arkadaş, ortak 2. Dost 3. Genel, ortak 4. Orta, iç, göbek. Sev. ESTY s.476
- ortara** Tam orta yerinden, yarı yarıya. TDK DS. - IX s 3289
- ortarak** Daha orta, ortaya doğru. TDK TS. - V s 3017
- ortay** 1. Bir düzlem şeklin aynı yöndeki paralel bütün kirişlerini eşit parçalara bölen. 2. Bir uzayı, bir yüzeyi eşit iki parçaya bölen. TDK 2005 TS. s. 1516
- ortayıl** Cemre. TDK DS. - IX s 3290
- oru** Oraya. TDK DS. - IX s 3290
- oruk (I)** 1. Aile, oymak 2. Göçmen olarak gelip bir yere yerleşen. TDK DS. - IX s 3290
- oruk (II)** Otlaktaki hayvanın ayağına bağlanan uzun ip, köstek. TDK DS. - IX s 3290
- oruk (III)** 1. Dövülmüş et, bulgur, soğanla yapılan ızgara köfte. 2. Dövülmüş köftelik bulguru biberle iyice yoğunluktan sonra içine kıyma koyup, üstüne yağ dökerek fırında pişirilen bir çeşit yemek. TDK DS. - IX s 3290
- orulmak** Orak bilen kesilip yığılmak, toplanmak. Trkm. D. S. s. 492
- orum (I)** Gurur, kurum. TDK DS. - IX s 3290
- orum (II)** Hayvanların otlamasına elverişli geniş ormanlar, çalılıklar. TDK DS. - IX s 3290
- orum (III)** Hayvanların gecelediği üstü açık yer, ağıl. TDK DS. - IX s 3290
- orum (IV)** [orun (II)] Yatak. TDK DS. - IX s 3290
- orum** Seret yığım. 1 Trkm. D. S. s. 492
- orumlanmak** Kuyunun suya yakın kesimi yıkılarak genişlemek. TDK DS. - IX s 3290
- orun (I)** Yer, oturulacak yer. TDK DS. - IX s 3290
- orun:** 1.Yer 2. İkametgah 3. Yatak 4. Taht 5. Sığır için çit 6. Hizmet, memuriyet 7. Ülke, memleket 8. Mülkiyet, sahiplik 9. Kurma, tesis etme 10. Yerine kullanma 11. İsim olarak kullanılır. Sev. ESTY s.477
- orun** 1. Özel yer. 2. Makam, mansıp, mesnet, mevki. TDK 2005 TS. s. 1516
- orun** 1. Yerleşmek, yaşlaşmak, oturmak için yer, jaý. 2. Yer, derek, öwez. 3. Weziye, gulluk. 4. Yarışta eýe bolnan yer. Trkm. D. S. s. 492
- orun, (urun)** Makam, mevki, menzil, yer. TDK TS. - V s 3018
- oruntak** 1. Milletvekili. 2. Delege, elçi. TDK DS. - IX s 3290
- osa** Oysa, yoksa. GTS s. 187
- osabiti** Ayrıca. GTS s. 187
- oslamak** Bir zadı güman etmek, çak etmek, garaşmak. Trkm. D. S. s. 492
- osmak (I)** 1. Karşılaştırmak 2. Sanmak. 3. Şaşırıp kalmak. 4. Darılmak. TDK DS. - IX s 3291
- osmak** 1. Şeyledir öytmek, şeyledir diyip hasap etmek, meñzetmek, deñemek. 2. Bir zadı güman etmek, çak etmek, garaşmak. Trkm. D. S. s. 492
- oşamak** Benzemek. TDK DS. - IX s 3291
- oşaman** Bir yaşındayken yavrulayan keçi. TDK DS. - IX s 3291
- oşaş** Benzer. TDK DS. - IX s 3292
- oşaşırak** Az benzer, andırır. TDK DS. - IX s 3292
- oşatmak** Benzetmek. TDK DS. - IX s 3292
- oşğamak** Okşamak. TDK DS. - IX s 3292
- ot (I)** 1. Göz hastalığını iyileştirmek için kullanılan ev ilacı. 2. Enfiye. TDK DS. - IX s 3292

ot (II) Barut. TDK DS. - IX s 3292

ot: 1. Ot, çim 2. Şifalı 3. Zararlı bitkiler 4.T enebbüt 5. Yaş, rutubetli 6. Tatsız, yavan. Sev. ESTY s.481

ot 1. bot. Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad. 2. Ağrı, zehir, 3. İlaç. 4. Sf. Otlar yapılmış veya otlar doldurulmuş. 5. argo. Esrar. TDK 2005 TS. s. 1517

ot (I) botanika. Nâzîjek gök baldaklı ösümlükler. Trkm. D. S. s. 493

ot (II) Yokarı temperaturalı yanıp, yağtı berÿân gaz, yalın. Trkm. D. S. s. 493

ot is. 1. Ağaçlara, kollara mensub olmayan yaşıl gövdeli ince bitki. // Yerin hemin bitkilerden ibaret yaşıl örtüyü. 2. Hemin bitkinin, yaş ve ya ğuru halda héyvan yémi kimi işledilen biçilmiş, açılmışı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 508

ot Ot. GTS s. 187

ot, (ot yat, ot yam) 1. İlaç. 2. Kokulu tohumlar, baharat. TDK TS. - V s 3019

otacı [otçu -1, 2] 1. Doktor. 2. Ev ilacıyla göz hastalığını iyileştiren göz doktoru. TDK DS. - IX s 3292

otacı bk. Otcu. TDK TS. - V s 3021

otacı Hekim. TDK 2005 TS. s. 1518

otacılık Hekimlik, tababet. TDK TS. - V s 3021

otaçı "hekim" cm. ot. Sev. ESTY s.489

otag (I) Yaşalÿan jaÿdaki bir tam. Pökgen içerik girip. Trkm. D. S. s. 493

otag (I): 1. Alacık, salaş 2. Kamp 3. Konut, mesken 4. Ocak, yuva 5. Oda, hane 6. İkametgah 7. Yüksek, yukarı 8. Klan, ırk. Sev. ESTY s.484

otag (II) Medeni ösümlüklerin düÿbünü yumşadıp, onları haşal otlardan arassalaÿış. Trkm. D. S. s. 493

otağ is. 1. Menzilin, évin duvar ve ya arakesmelerle bir-birinden ayrılmış riemlerinden her biri. 2. İdarede, müessisede, vağzalda ve s.-de hüsusi meğsedler için ayrılmış yer. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 508

otağça, otağcığ is. Kîçik otağ, balaca otağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 508

otağ Büyük ve süslü çadır. TDK 2005 TS. s. 1518

otağa Tuğ, çelenk. TDK TS. - V s 3022

otağcı 1. Otağ yapan veya satan kimse. 2. tar. Ordu da otağ kuran er. TDK 2005 TS. s. 1518

otak (I), (otağ) Çadır, büyüklere mahsus çadır. TDK TS. - V s 3022

otak (II) Büyük sürü. TDK TS. - V s 3025

otak [otağ -1, 2; otah -1, 2] 1. Konak, apartman. 2. Oda. 3. Çadır. TDK DS. - IX s 3292

otalak 1. Ağrı. 2. Ağdı. TDK DS. - IX s 3293

otalamak 1. Ağılamak. 2. Hayvan yediğı ottan hastalanmak. TDK DS. - IX s 3293

otalamak 1. Zehirlenmek, ağılamak. 2. otamak. TDK 2005 TS. s. 1518

otamak 1. Hastalığı geçmek, iyi olmak. 2. Hastalığı iyileştirmek. TDK DS. - IX s 3293

otamak İlaç vererek hastalığı iyi etmeye çalışmak, tedavi etmek. TDK 2005 TS. s. 1518

otamak Otag işini alıp barmak, otag işini geçirmek. Trkm. D. S. s. 493

otar : 1. Otlak, mera. 2. Mahkemeye benzer. 3. Küçük kasaba. 4. Köy. 5. Uzak ülke. 6. Sürü, koyun sürüsü. Sev. ESTY s.487

otar Çiftlik. TDK TS. - V s 3025

otarılmag mech. Otağda héyvanlara ot yédirdilmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 508

otarmağ f. Otağda héyvanlara ot yédirmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 508

otarmak (I) [otarmah] 1. Ot toplamak. 2. Hayvanları otlatmak. TDK DS. - IX s 3293

otarmak Hayvanı yaymak, otlatmak, doyurmak. TDK TS. - V s 3025

otarmak Malı meÿdana goÿberip bakmak, öri meÿdanında bakmak, otlatmak. Trkm. D. S. s. 493

otarmak Otlatmak. TDK 2005 TS. s. 1518

otartmağ icb. Yerde biten otu, bitkini otlamasına imkan vérmek ve ya bu işi gördürmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509

otayı Temmuz. TDK DS. - IX s 3293

otbiçer is. Ot biçen maşın, alet. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509

otcu, (otacı) Hekim, tabip; attar. TDK TS. - V s 3028

otçalan is. Ot çalan maşın, alet; otbiçen. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511

otçam Çörekotu. TDK DS. - IX s 3293

otçu Köylerde hekimlik yapan kimse. TDK 2005 TS. s. 1518

otçul Otlar beslenen (hayvan), otobur, herbivor. TDK 2005 TS. s. 1518

- otdanmah** Otla kaplanmak, otlanmak. TDK DS. - IX s 3293
- otdoğrayan** is. Biçilmiş otu doğrayıp hırdalandıran maşın, alet. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otduh** Otluk. TDK DS. - IX s 3293
- oteriği** Çok erken olgunlaşan, tatlı bir çeşit erik. TDK DS. - IX s 3293
- otkök** Öteberi. TDK DS. - IX s 3293
- otkökü** Pancar. TDK DS. - IX s 3293
- otlağ** is. 1. Çoşlu ot biten ve malğara otarılan yer. 2. Bağ otluğ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otlag** Malların otlayan yeri, öri meydanı. Trkm. D. S. s. 493
- otlağan** Otlayan. TDK TS. - V s 3028
- otlak** Hayvan otlatılan yer, salmalık, yaylak, mera. TDK 2005 TS. s. 1518
- otlak** Mera, çayır. TDK TS. - V s 3029
- otlakbalığı** Ekim, kasım ayları dışındaki aylarda avlanan torik, palamut balıkları. TDK DS. - IX s 3294
- otlakçı** [otdahcı] Başkalarının sırtından geçinen, bir şeyi parasız ve emeksiz elde eden TDK DS. - IX s 3294
- otlakçı** Para ve emek harcamadan başkalarının sırtından geçinen kimse, asalak. TDK 2005 TS. s. 1518
- otlakçılık** Başkalarının sırtından geçinen. TDK DS. - IX s 3294
- otlamağ** f. Otlagda ot yemek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otlamak (I)** [otlanmak] Başkalarının sırtından geçinmek. TDK DS. - IX s 3294
- otlamak (II)** İlaçlamak. TDK DS. - IX s 3294
- otlamak** 1. Hayvan, dolaşarak yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni yemek, yayılmak. 2. mec. Meçgul olmak. 3. argo Para ve emek harcamadan başkalarının sırtından geçinmek. TDK 2005 TS. s. 1518
- otlanmak** 1. Hayvan otlamak. 2. argo Para ve emek harcamadan başkalarının sırtından geçinmek. TDK 2005 TS. s. 1518
- otlatmak** Aldatmak, yalan söylemek. TDK DS. - IX s 3294
- otlaycak** Sığırların bastığı yere atılan ot GTS s. 187
- otlayıcı** Ot yiyen hayvan GTS s. 187
- otlu** sif. Ot olan, ot bitmiş. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otluğ** is. Çoşlu ot bitmiş yer; çemen . Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otluk (I)** 1. Kış için kurutulmuş ot yığını 2. Harman yığını. 3. Kışa saklamak için, yere dikilmiş bir sırğa bağlanarak kurutulan mısır sapları. TDK DS. - IX s 3294
- otluk (II)** Karalahanadan et ve pirinçle yapılan yemek. TDK DS. - IX s 3294
- otluk** 1. Otu bol olan yer. 2. Kış için kurutulmuş ot yığını. 3. Ot konulan yer. TDK 2005 TS. s. 1519
- otluk (I)** Otuñ köp ösen yeri, otlı öri meydanı, çemenlik. Trkm. D. S. s. 494
- otluk (II)** Semawarın turbasının düybündäki üstünde ot yanýan deşik-deşik ýel çerezi. Trkm. D. S. s. 494
- otluk** Otluk, ot yığını. GTS s. 187
- otluklamak** Mısırlar biçildikten sonra tarlanın otunu elle koparıp toplamak TDK DS. - IX s 3294
- otobur** Otla beslenen (hayvan), otçul. TDK 2005 TS. s. 1519
- otsu** Ot gibi olan, gövdesi odunlaşmayan, kısa ömürlü (bitki), otsul. TDK 2005 TS. s. 1520
- otsul** Otsu. TDK 2005 TS. s. 1520
- otsuz** sif. Ot bitmeyen, ot olmayan, çillağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- ottarlı** sif. k. t. Toprağın mehsuldarlığını berpa etmek için tarlada vahtaşını ot ekmekten ibaret ekin usulu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otuhmağ** f. meh. Ot yémeye başlamağ (körpe otyéyen héyvanlar hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 511
- otukmak** [otuhmah] Kuzu, oğlak, buzağı vb. yavru hayvanlar otlamaya başlamak, yayılmak. TDK DS. - IX s 3295
- otukmak** Yavru, otlayacak çağa gelmek, ot yemeye başlamak. TDK TS. - V s 3030
- otyağmuru** [otyararı -1] Güneşli havada yağarı iri taneli yağmur. TDK DS. - IX s 3298
- otyararı** 1. [Bkz. otyağmuru] 2. Dolunun büyüğü. TDK DS. - IX s 3298
- otyığıt** Çok genç ve çevik. TDK DS. - IX s 3298
- ov-** 1.Ovmak, ovuşturmak 2. Ezmek, karmak, çiğnemek 3. Temizlemek, fırçalamak 4. Yoğurmak. Sev. ESTY s.401
- ov** Su. TDK DS. - IX s 3298

- ovhağ** sif. Téz ovulan, kövrek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovhalamağ** Bağ. Ovuşdurmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovhalanmağ** 1. Bağ. Ovuşdurulmağ. 2. Ovulub tökülmeğ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovhantı** is. Ovuntu, gırintı; ovuluşu, ovulub tökülmüş şeyler. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ova:** 1. Ova, düzlük 2. Vadi, ova, yazı. Sev. ESTY s.403
- ova** Çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunluklu alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmemiş olduğu, genellikle geniş veya dar düzlük, yazı. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovalak** Keçi yavrusu, oğlak. TDK DS. - IX s 3298
- ovalamak** 1. Ellerini bir şeye veya birbirinie sürtmek. 2. sertçe ovumak. 3. Ezmek veya ufak parçalara ayırmak. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovalanmak** 1. Ovalama işine konu olmak. 2. Kendi kendine ovmak. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovalı** Başka yerden gelip geçici olarak bir yerde oturan ve ufak tefek işler yapan kadın. TDK DS. - IX s 3299
- ovalıg** is. coğr. Deniz seviyesinden aşağıda yerleşen düzenlik; her hansı düzen yer; düzenlik. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 485
- ovamaç** 1. Süt ve yumurta karışımının içine yufka ekmeği ufalayarak yapılan bir çeşit yiyecek. 2.[Bkz. oğamaç -1]. TDK DS. - IX s 3299
- ovant** [Bkz. oñart -2]. TDK DS. - IX s 3299
- ovarmak** 1.[Bkz. oñarmak (II)] 2. Düzeltmek. TDK DS. - IX s 3299
- ovart** [Bkz. oñart -1]. TDK DS. - IX s 3299
- ovartmak** [Bkz. onartmak -1]. TDK DS. - IX s 3299
- ovaşmak** Uyuşmak (el, ayak için). TDK DS. - IX s 3299
- ovatlamağ** Düzeltmek, herşeyi yerine yerleştirmek. TDK DS. - IX s 3299
- ovayeli** Kuzeyden esen yel. TDK DS. - IX s 3299
- ovcalamağ** [ovcalamağ, öğcelemek -1, övcelemek (II) -1, övcülemek -1] Bir şeyi avuçta sıkarak ezmek, ovalamak, ufalamak. TDK DS. - IX s 3299
- ovdurmak** Ovma işin yaptırmak. TDK 2005 TS. s. 1522
- oveç** Enenmiş koç. TDK DS. - IX s 3299
- overe** Yün eğirme aracı, öreke. TDK DS. - IX s 3299
- ovkalamak** Bir şeyi sıkarak buruşturmak, kırıştırmak. TDK DS. - IX s 3299
- ovkulamak** Ufaklamak. TDK DS. - IX s 3299
- ovlak** zoologiya. Geçiniñ keýigiñ altı aylıga çenli çagası. Trkm. D. S. s. 478
- ovlak:** 1. Oğlak 2. Kuzu 3. Genç 4. Kozerot takımıyıldızı 5. Çocuk, oğlan, uşak Sev. ESTY s.404
- ovlamak** Keçi yavrusu. TDK DS. - IX s 3299
- ovma (I)** 1. «Ovmağ I» dan f. is. 2. sif. Ovulmuş, narınlaşdırılmış, narın édilmiş. 3. is. meh. Péndir ovuntusu ile kere yağı gatişigından ibaret yemek. 4. is. meh. Elde toñunan yumşaq zerif parça. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovma (III)** is. dan. Géniş yayılmış yoluhucu hestelik. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovma** Deve hamuru. TDK DS. - IX s 3299
- ovmaca** is. meh. ğarın ağrısı; sancı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovmaç** 1. Hamuru ovalayarak yapılan kırıntılarla pişirilmiş çorba. 2. Taze tarhana. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovmaç** Dogralan gızgın çöregi yağda owup taýýarlanılyñ iyimit. Trkm. D. S. s. 478
- ovmafetir** is. Çoğ ovuşdurulmuş berk hemirden bişirilen ve keserken, yéyerken asan ovulan kövrek fetir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovmağ (I)** f. 1. Ovulmuş hala salmağ, narın étmek, narınlaşdırmağ. 2. Yuyub ğazımağ (dağıtmağ), yuyub aparmağ, deşmek. 3. Delmek, ğazımağ. // Bıçağ ve b. ucuiti şeyle pozmağ, silmek, pozub görünmez étmek. 4. mec. Ezişdirmek, ezmek, eziyyet vérmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovmak** 1. Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek. 2. Bir yere bir şeyi kuvvetle sürterek temizlemek. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovmak** Bir zadı eliñ bilen owkalap mñjıratmak, kül etmek. Trkm. D. S. s. 478
- ovmak** Okşamak. TDK TS. - V s 3035
- ovnamak** 1. Bölönlere bölünmek, maýda-maýda bolmak, ovrannamak uşamak. 2.Barha kiçelmek, ownuk bolup uşap başlamak 3. Ähmiyeti peselmek, pese gaçmak, agrı gaçmak. Trkm. D. S. s. 478
- ovonk** Ot, yaprak vb. şeyleri kaynatarak yapılan hayvan yemi. TDK DS. - IX s 3299

- ovram** 1. Kül-ovram bolmak-çımpıtrak bolmak, ovrām-ovrām bolmak, halis ovrānıp gitmek. 2. Kül-ovrām etmek-çımpıtrak etmek, ovrām-ovrām etmek, ovrātmaq. Trkm. D. S. s. 478
- ovsana** Ovsanadan çıharmağ — édilen yahşılığa, kömeye giymet vérmemek; unutmağ, giymetden salmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 486
- ovşala** is. Su, şeker ve sirkeden (ve ya limon turşusundan) hazırlanan serinledici içki; şerbet. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovşar** is. dan. Sağımdan evvel héyvanların, esasen ğaramalın emceklerini sığallama, ovuşdurma. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovşarlamağ** f. Sağımdan evvel héyvanların, esasen ğaramalın emceklerini sığallamağ, ovuşdurmağ, ovşara getirmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovuc** is. 1. Elin barmağlar ve ayadan ibaret hissesi, elin içi. 2. Ovuc tutan ğeder, ovuca yérleşen miğdar (adeten sayarla). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovuclamağ** f. Ovucla götürmek, ovucunu ya ovuclarını doldurub götürmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovuclanmağ** mech. Ovucla götürülmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovucu** is. Ovan, masajçı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovuç** Bir eliñ içi tarapa bükülen boşluğı. Trkm. D. S. s. 479
- ovuç:** 1. Avuç 2. Avuç, aya 3. peren. Yıǵıncık. Sev. ESTY s.409
- ovuğ** is. 1. Ovulmuş, oyulmuş yér, koğuş. 2. Ovuntu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovuğlu** sif. Ovuğu olan, koğuşlu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovul** Erkek çocuk. TDK DS. - IX s 3299
- ovulmağ (I)** 1. mech. Narınlaşdırılmağ, narın édilmek, ovuğ hala salınmağ. 2. Ovulub tökülmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovundu** Süt gibi ovulmakla çıkan şey. TDK TS. - V s 3035
- ovundurmağ** f. Sakitleşdirmek, teskin étmek, teskinlik vérmek, ovutmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovundurucu** sif. Sakitleşdirici, teskinédici, ovuducu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovundurum (I)** Ekinin dibinden süren filiz, sürgün. TDK DS. - IX s 3299
- ovundurum (II)** Yaş çam odunu. TDK DS. - IX s 3299
- ovunmağ** f. Sakitleşmek, teskinlik tapmağ, teselli tapmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovunmak (I)** 1.[Bkz. oğunmak (I) -2] 2.[Bkz. oğunmak (II) -3] TDK DS. - IX s 3300
- ovunmak (III)** Eritilen yağın dumanı çıkmaya başlamak. TDK DS. - IX s 3300
- ovunmaz** sif. Héç bir şeyle teskinlik tapmayan, ovunmayan, sakitleşmeyen, rahatlanmayan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovuntik** Bir zadıñ ownujak bölekleri, düwür-düwür bolan bölejikleri, dānesi, külije. Trkm. D. S. s. 479
- ovuntu** top. Bir şeyin ovulmuş hissecikleri, ğırıntıları. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 487
- ovuşdurmağ** f. 1. Bedenin her hansı bir yérini barmağları ile sıhmağ, ezişdirmek; elini gezdirib ovucla sıhmağ, ovmağ; masaj élemek. 2. Masaj étmek, ovmağ. 3. Mualice meğsedile bedenin bir yérini yağlı dermanlar ve s. sürtmekle ovmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- ovuşturmak** 1. Bir şeyi bastırarak başka bir şey üzerinden geçirmek. 2. Eli birbirine sürtmek. TDK 2005 TS. s. 1522
- ovuşuğ** sif. Ovhalanmış, ovulmuş, ezilmiş, ezik. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 488
- oy (II)** geografiya. Posýer, çöketlik. Trkm. D. S. s. 482
- oya (IV)** Küçük mendil. TDK DS. - IX s 3300
- oya** Genellikle ipek ibrişim kullanarak iğne, mekik, tığ veya firkete ile yapılan ince dantel. TDK 2005 TS. s. 1522
- oya:** 1. Uyanık kalan 2. Gerçek, gerçeklik 3. Kıvrak, canlı. Sev. ESTY s.429
- oyacak** Patlıcan, kabak oymaya yarayan araç. TDK DS. - IX s 3300
- oyadıcı** sif. Oyadan, te'sir éden, doğuran, töredici. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyağ** sif. 1. Yatmamış, yuğulamamış, yuğuya gétmemiş. 2. mec. Éhtiyatlı, éhtiyatkar, ayığ, sayığ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyağlığ** is. 1. Yuğuda olmayan adamın halı; oyağ. 2. mec. Éhtiyatlılığ, éhtiyatkarlığ, ayığlığ, Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyak** oyag cm. (oya) Sev. ESTY s.430
- oyalamak (II)** Oya ile süslemek. TDK 2005 TS. s. 1523
- oyalmak (II)** İyileşmeye yüz tutmak. TDK DS. - IX s 3300
- oyan-** (I) 1. Dökülmek, uyanmak 2. Uyanmak, ayılmak 3. Canlanmak, dirilmek 4. Durmak, çıkmak 5. Heyecanlanmak 6. İyice düşünmek. Sev. ESTY s.430

- oyan** 1. Zincir. 2. Hayvan gemi. TDK DS. - IX s 3300
- oyandıрмаğ** 1. Oyatmağ, yuğudan durğuzmağ. 2. mec. Herekete getirmek, doğurmağ, töretmek, gızışdırmağ, güclendirmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyandırmak** Uyandırmak. TDK DS. - IX s 3300
- oyanlı** [oyah] Uyanık. TDK DS. - IX s 3300
- oyanış** is. Oyanma; oyanma işi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyanmağ** f. 1. Yuğudan ayılmağ, gözlerini açmağ. 2. mec. Canlanmağ, herekete gelmek. 3. mec. Gözü açılmağ, ğeflet yuğusundan ayılmağ, herekete gelmek. 4. mec. Emele gelmek, doğmağ, töremek. 5. mec. Özünü tanımağ, özünde kişilik elametleri hiss étmeye başlamağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyanmak** 1.Ukudan açılmak, turmak. 2.Ýüze çıkmak, peýda bolmak, döremek. Trkm. D. S. s. 496
- oyanmak** Uyanmak. TDK DS. - IX s 3300
- oyat**- "uyatmak" cm. oyan-. Sev. ESTY s.432
- oyat- (II)** 1.Uyandırmak, kaldırmak 2. Uyandırmak, heyecanlandırmak. Sev. ESTY s.431
- oyat** Utangaç. TDK DS. - IX s 3300
- oyat, (uyat)** Hicap. TDK TS. - V s 3035
- oyatmağ** f. 1. Yuğudan durğuzmağ, oyandıрмаğ, oyanmasına sebep olmağ, oyanmağa mecbur étmek. 2. mec. Canlandıрмаğ, diriltmek, heyat vérmek. 3. mec. Ğeflet yuğusundan ayılmağ, gözünü açmağ, herekete getirmek. 4. mec. Töretmek, emele getirmek, doğdurmağ, yaratmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oyduñ** 1. Engebeli arazi. Sev. ESTY s.432
- oydurmaa** 1. Oydurmak 2. Oyuk açtırmak, kazıtmak. GTS s. 187
- oydurmağ** icb. 1. Oyuğ açdırmağ, ğazdırmağ. 2. Çıhartdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oygana** Kabarma. (-Bo.). TDK DS. - IX s 3300
- oygu (I)** 1. Tahta kaşık oymakta kullanılan ucu eğri bıçak. 2. Kabak, patlıcan oymakta kullanılan araç. TDK DS. - IX s 3300
- oygu (II)** Ağaç yalak. TDK DS. - IX s 3300
- oygu** 1. Oyma 2. Kesme, biçme (Kadın entarisi için). GTS s. 187
- oyğalamak** [Bkz. oyulgamak -1]. TDK DS. - IX s 3300
- oyğu** Oyulmuş yer, bölüm. TDK DS. - IX s 3300
- oyıl** İlkbaharda esen lodos yeli. TDK DS. - IX s 3300
- oylak** Çukur yer. TDK DS. - IX s 3301
- oyluk (I)** coğrafıya. Oy ýer, peslik, çöketlik. Trkm. D. S. s. 483
- oyluk (II)** Sowukdan goranmak için egne atılan, keçeden tikilen yeñsiz geým, yapınja. Trkm. D. S. s. 483
- oyluk** Toprak. TDK DS. - IX s 3301
- oyluk, (uyluk)** Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı. TDK TS. - V s 3035
- oylum (I)** 1. Koyak. 2. Büklüm. 3. Kayalık yer. 4. Arazinin bir parçası. 5. Alan, çevre. 6. Ağaç dikilecek çukur. TDK DS. - IX s 3301
- oylum (II)** 1. Parça, bölüm. 2. Girinti çıkıntı. TDK DS. - IX s 3301
- oylum (III)** Aynı sırada olan şeyler. TDK DS. - IX s 3301
- oylum (IV)** 1. Kalıp, biçim. 2. Hacim. TDK DS. - IX s 3301
- oylum** 1. İçi oyulmuş, çukur duruma getirilmiş. 2. is. Resimdeki derinlik, üç boyutluluk etkisi, mimarlıkta mekan karşılığı. 3. is. Hacim. TDK 2005 TS. s. 1523
- oylumlamak** 1. Resim ve heykelde ögelere oylum duygusu ve biçim vermek. 2. Küçülterek yapmak. TDK 2005 TS. s. 1523
- oyma (I)** [oymaca, oymak (V), oymalık (I)] 1. Duvarda eşya koymaya yarayan kapaksız dolap, raf. 2. Bacaların üstündeki karşılıklı delikler. TDK DS. - IX s 3301
- oyma (I)** 1. «Oymağ1» dan f. is. 2. is. Arac, daş, sümük, métal ve s. Üzerine hekk olunan ve ya oyulmağla açılan bezek, zinet, nañış. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oyma (II)** Ağaç yongası. TDK DS. - IX s 3301
- oyma (III)** Ceket. TDK DS. - IX s 3301
- oyma (IV)** Yayık. TDK DS. - IX s 3301
- oyma (V)** Tadı buruk, bir çeşit armut. TDK DS. - IX s 3301
- oyma** 1. Oymak işi. 2. Bir nesnenin yüzeyini özel araçlarla oyarak veya delerek türlü biçimler verme. 3. Ağaç yongası. 4. Oyularak yapılan süsleme. 5. sf. Oyularak yapılmış. TDK 2005 TS. s. 1524

- oymağ (III)** is. Tikiş tikerken iyne batmamağ için barmağa keçirilen bir ucu bağlı métal ve ya başğa matèrialdan galpağcığı, üskük. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oymağ (IV)** is. köhn. Kend, él. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oymak (I)** 1. Aşiret. 2. İzcilikte küçük birlik. TDK 2005 TS. s. 1524
- oymak (I)** Söze karşılık vermek, yanıtlamak. TDK DS. - IX s 3301
- oymak (I)** Tikin tikilende, barmaga geýdiriyän metaldan edilen esbap . Trkm. D. S. s. 483
- oymak (II)** 1. Semt, mahalle, bölge. 2. Yön. TDK DS. - IX s 3301
- oymak (II)** Bir zadı gazıp ýa-da kesip oý etmek, çukanak etmek. Trkm. D. S. s. 483
- oymak (II)** Hemen hemen benzer veya aynı tür yıldızlardan oluşmuş, samanyolunun seyrek yapılı genç kümelerinden her biri. TDK 2005 TS. s. 1524
- oymak (III)** 1. Keskin, sivri uclu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak. 2. Kumaş vb. ni girintili bir biçimde kesmek. 3. argo Bıçaklayarak yaralamak. 4. argo Kazıklamak. TDK 2005 TS. s. 1524
- oymak (III)** Oý bolan, oýulan, çakanak. Trkm. D. S. s. 483
- oymak (III)** Yüksük. TDK DS. - IX s 3302
- oymak (IV)** Arazinin alçak, çukur yeri. TDK DS. - IX s 3302
- oymak** 1. Kabile 2. Başkası 3. Bölge, mintika. Sev. ESTY s.433
- oymakbaşı** 1. Oymakların lideri, önde geleni. 2. İzcilikte küçük birliklerin başı. TDK 2005 TS. s. 1524
- oymalık (I)** [Bkz. oyma (I) -1]. TDK DS. - IX s 3302
- oymalık (II)** Dolmalık biber. TDK DS. - IX s 3302
- oymatahtası** Sandalın kenarındaki tahta. TDK DS. - IX s 3302
- oynam** Dört birliği aňladýan san, dört. Trkm. D. S. s. 483
- oynuk** Göz çukuru. TDK DS. - IX s 3303
- oypan** 1. Çukur, girinti 2. Çökek .Sev. ESTY s.435
- oypat** 1. Çukurel, bayağılık 2. Çukur, yuva. Sev. ESTY s.435
- oyqa-** 1. Ovmak 2. Rahatsız etmek, sataşmak. Sev. ESTY s.433
- oyrak** [oyak] 1. İki dağ arasındaki çukur yer. 2. Toprak üstündeki küçüklü büyüklü çukurlar. 3. Orman ve sazlıklar arasındaki ince yollar. TDK DS. - IX s 3303
- oyrotca** sif. ve zarf. Oyrot dilinde, Altayca. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 496
- oyru (I)** [oyur] Gövde. TDK DS. - IX s 3303
- oyru (II)** İnişli yokuşlu sarp yer. TDK DS. - IX s 3303
- oyruk** Kuyruksokumu. TDK DS. - IX s 3303
- oyrulmak** [Bkz. obrulmak -1]. TDK DS. - IX s 3303
- oysal** Yaman, azgın. TDK DS. - IX s 3303
- oysam** [oysama, oysamki, oysan, oysana, oyuşa, oyusam] Halbuki. TDK DS. - IX s 3303
- oysar (I)** Deve yuları. TDK DS. - IX s 3303
- oysar (II)** Topraktan yemek kabı, çanak. TDK DS. - IX s 3303
- oyşar** İri (hayvan memesi için). TDK DS. - IX s 3303
- oyşarramak** Hayvanı hızlı hızlı, ara vermeden sağmak. TDK DS. - IX s 3303
- oytak** Birneme pesrāk, oyrak, çöketlik (ýer). Trkm. D. S. s. 483
- oytarmak** Oymak. TDK DS. - IX s 3303
- oytu** Kuytu yer. TDK DS. - IX s 3303
- oytum** Çukur, pes, oý (ýer). Trkm. D. S. s. 484
- oytun** Beğenilen, güzel yer. TDK DS. - IX s 3303
- oyu** Halı ve seccade üzerindeki işleme. TDK DS. - IX s 3303
- oyuç** Avuç. TDK DS. - IX s 3303
- oyuğ (I)** is. 1. Oyulmuş yer, mağara, kaha. 2. Bir şeyin üzerinde dermedeşik, deşik, delik. // Çuhur, çala. 3. sif. İçi oyulmuş, içi oyuğ, boşluğ emele gelmiş. 4. Divarda pencere, gapı ve s.-nin yeri. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 496
- oyuk (I)** Sevinç, mutluluk. TDK DS. - IX s 3303
- oyuk (II)** Şaşkın, ahmak. TDK DS. - IX s 3303
- oyuk (III)** Bostan korkuluğu. TDK DS. - IX s 3303
- oyuk (IV)** Bir şeyin yapılmasını önlemek için yapılan yıldırma gösterisi. TDK DS. - IX s 3304
- oyuk (V)** 1. Mağara. 2. Dağların üstünden geçen yolları belirten imler, sivri taşlar. 3. Kuytu yer. 4. Küçük taşlardan oluşan küme: Bağın yarısını oyuk kaplıyor. TDK DS. - IX s 3304
- oyuk** 1. Oý edilen, oýulan, gazılan. 2. Deşik emele gelen, ulı deşik. Trkm. D. S. s. 495
- oyuk** Oyulmuş, içi boş ve çukur olan yer. TDK 2005 TS. s. 1525

- oyuk, (oyuh)** 1. İnsan veya hayvan şeklini andırır korkuluk. 2. Yol göstermeye yarayan taş vb. alamet. TDK TS. - V s 3039
- oyuklama** Bir çeşit kilim. TDK DS. - IX s 3304
- oyulga** Elle yapılan kalın, seyrek dikiş. TDK 2005 TS. s. 1525
- oyulgalamak** 1. Gelişi güzel dikmek. 2. Saplamak, sokmak. TDK 2005 TS. s. 1525
- oyulgalanmak** 1. Kumaş gelişigüzel dikilmek. 2. Birikmek, sıralanmak. TDK 2005 TS. s. 1525
- oyulgama** [oyulka (II)] Kalın, seyrek, gelişigüzel dikiş. TDK DS. - IX s 3304
- oyulgamak** [oygalamak, oygalamak, oyuhlamak, oyuklamak, oyulkamak -1, oyurgalamak, oyurgamak]1. Seyrek seyrek, gelişigüzel dikmek. 2. Saplamak, sokmak. TDK DS. - IX s 3304
- oyulganmak (II)** Bir şeyin içine iyice girmek, içine işlemek. TDK DS. - IX s 3304
- oyulganmak (III)** Pire, bit vb. böcekler bir yere üşüşmek, bir yere girip saplanmak. TDK DS. - IX s 3304
- oyulganmak (V)** Yılan, kertenkele vb. sürüngenler eğri büğrü gitmek. TDK DS. - IX s 3304
- oyulganmak** Bir şeyin içine iyice girmek. TDK 2005 TS. s. 1525
- oyulka (I)** Toprağın çıkıntılı yeri, sırt. TDK DS. - IX s 3304
- oyulkamak** 1.[Bkz. oyulgamak -1] 2. İnce, düz dikiş dikmek. 2. Elbisenin eskleyen yerini dikmek. TDK DS. - IX s 3304
- oyulmağ** f. Oyuğ emele gelmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 496
- oyum (I)** 1. Küme, öbek (ağaç, sebze, çiçek için). 2. Meşe fidanı. 3. Fundalık. TDK DS. - IX s 3305
- oyum (II)** Bostan, sebze dikmek için açılmış çukur. TDK DS. - IX s 3305
- oyum (III)** Delik. TDK DS. - IX s 3305
- oyum (IV)** Çamaşır ya da bezin en çok kirlenen yerini yıkama, ovma. TDK DS. - IX s 3305
- oyum** 1. Ağaç veya fidan ocağı, bu ocağa dikilen bitki. 2. İçine başka bir şey sığacak büyüklükte olan delik veya yüz. TDK TS. - V s 3040
- oyumlamak** Köklenmek. TDK DS. - IX s 3305
- oyun (II)** Ozan. TDK DS. - IX s 3305
- oyun (III)** Yoğurt. TDK DS. - IX s 3305
- oyunduruk** [oyunturuk] 1. Sık ağaçlık. 2. Çam fidanı. TDK DS. - IX s 3305
- oyuntu** 1. Oyulmuş bölüm. 2. Oyuk, çukur. TDK 2005 TS. s. 1527
- oyuntu** İrmak yatağında suyun oyduğu çukur yer. TDK DS. - IX s 3305
- oyurgalamak** [Bkz. oyulgamak -1]. TDK DS. - IX s 3305
- oyurgamak** [Bkz. oyulgamak -1]. TDK DS. - IX s 3305
- oyurtmak** 1. Kaçınmak, çekinmek. 2. Kuşkulanmak, ürmek, kulak kabartmak. TDK DS. - IX s 3305
- oz (I)** Karşı karşıya. TDK DS. - IX s 3305
- oz (II)** Kez. TDK DS. - IX s 3305
- oz-** 1.Geçmek, geride bırakmak 2. Almak, kazanmak 3. Önünden geçmek 4. Uzaklaşmak, gitmek. Sev. ESTY s.425
- ozak** Çapışıkda, ılgaşıkda öñ gelyän, hemişe ozýan. Trkm. D. S. s. 481
- ozal** Birnäçe wagt mundan öñ, öñki wagtlar, öñler, öñ, owal. 2. Ilki bilen, öñi bilen, owal, öñürti, öñ. Trkm. D. S. s. 481
- ozan (I)** [ozancı] 1. Geveze. 2. Sersem, aptal. 3. Şakacı, güzel ve tatlı konuşan. TDK DS. - IX s 3305
- ozan (II)** Dedikodu, dırıltı. TDK DS. - IX s 3305
- ozan** 1. Halk şairi, saz şairi, toplantılarda saz ile şiir söyleyen kimse. 2. Çok sözlü, çenesi düşük, durmadan söyler, hikâyeci. TDK TS. - V s 3043
- ozan** 1. Sazla şiirler söyleyen halk şairi, aşık. 2. Şiir yazan kimse, şair. TDK 2005 TS. s. 1527
- ozan** is. 1. Ged. Él şairi, aşığ. 2. mec. Çohdanışan, lağlağı, uzunçu, nağğal. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- ozan** Könelişen söz Áydımçı bağısı. Trkm. D. S. s. 482
- ozancılık** Şakacılık. TDK DS. - IX s 3305
- ozanlama** Masalımsı, hayal mahsulü. TDK TS. - V s 3045
- ozanlamağ** f. köhn. Uzunçuluğ étmek, çerençilik étmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- ozanlamak** Gevezelik etmek, çok söylemek. TDK TS. - V s 3045
- ozanlığ** is. Ozanın işi, péşesi: aşılığ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- ozanlılık** 1. Düşkünlük, zavallılık. 2. Gevezelik. TDK DS. - IX s 3305
- ozannama** 1. Tasarlamadan söylenen koşma. 2. Asılsız söz, masal. TDK DS. - IX s 3305

ozgarmak Yollamak. TDK DS. - IX s 3305

ozmak (I) Büyüme, yükselmek, büyük adam olmak. TDK DS. - IX s 3305

ozmak (III) İndirmek. TDK DS. - IX s 3306

ozmak 1. Öne geçmek, yetip ötmek, öñ gelmek, birinji yeri eýelemek (ýarışda). 2. Öñ hatarda barmak, bir işde, ýarışda üstün çıkmak. Trkm. D. S. s. 482

ō sesi : Bu o sesi yine kalın art damak ve yuvarlatır. Ancak söylenişi normal o sesine göre biraz daha uzundur. Normal o sesi gibi kelime ailesi kökü oluşturan bir vokaldir. **Sıcaklık, yakma, ateş kavramları ile oynamak, bir yere bağlı hareket etmek** anlamlarında kelimelerin yanında **sayı adları** oluşturur. Aşağıdaki örneklerde kullanımları görülmektedir.

o:dun 1. Odun 2. Odun. 3. Falaka. 4. peren. Topuz, çomak, sopa. Sev. ESTY s.421

o:jaq 1. Çukur, ocak, yuva 2. Ateş, alev, ışık 3. Baca 4. Çukur 5. Konut, mesken, barınak 6. Dua yeri 7. Tahta sopa 8. Demir halka. Sev. ESTY s.422

o:n On. Sev. ESTY s.455

o:t (I) 1. Ateş, alev 2. Işık, nur 3. Duman 4. Bileşim, takım. Sev. ESTY s.483

o:y (II) 1. Düşünce 2. Zihin. Sev. ESTY s.426

ocağ is. 1. Hörek bişirmek, su yahud évi gızdırmağ için bir terefi açığ, üç terefi daşdan, kerpiceden hörülmüş küçük tikili, ümumiyyetle od yandırmağ için yer. 2. hüs. Sobanın ve ya buhar gazanının yanacağ yandırılan yeri, hissesi. // Kirec yandırılan yer. 3. din. Pir. 4. mec. Doğma év, év-éşik, yurd. 5. mec. Bir şeyin olduğu, törediyi, yayıldığı yer; merkez; menbe. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 515

ocağçı is. Ocağa, buhar gazanlarına hizmet eden adam (bah. ocağ 2-ci me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 515

ocağhana is. Buhar gazanlarının yerleşdiyi yer, bina. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 515

ocağ Ev, aile. TDK DS. - IX s 3262

ocağkör Çocuğu olmayan. TDK DS. - IX s 3262

ocah [Bkz. ocak (III)]. TDK DS. - IX s 3262

ocak (I) Ateş. TDK DS. - IX s 3262

ocak (I) Yurt. TDK TS. - V s 2908

ocak (II) Üzüm asması, kavun, karpuz, hıyar, kabak gibi bitkilerin deveği. TDK TS. - V s 2908

ocak (III) [ocah] Fide ya da ağaç dikmek için açılan çukur. TDK DS. - IX s 3262

ocak (IV) Su değirmenlerinde suyun akıtıldığı ve çarkın indirildiği yer. TDK DS. - IX s 3262

ocak (V) Bir yerde toplu olarak bulunan fındık ağaçları. TDK DS. - IX s 3262

ocak 1. Ocak 2. Baca 3. Soy, aile, sülale, baba ocağı. GTS s. 185

ocak 1. Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer. 2. Şömine. 3. Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatan, eriten araç veya alet. 4. Kahvelerde, kuruluşlarda çay, kahve vb.nin yapıldığı yer. 5. Yer üstünde veya yer altında cevher çıkarılan yer. 6. Bahçelerde ve bostanlarda her tür meyve ve sebze ekimine ayrılmış, çevresinden biraz yükseltilmiş toprak parçası. 7. Aynı amaç ve düşüncüyü paylaşanların kurdukları kuruluş veya toplandıkları, görev yaptıkları yer. 8. Ev, aile, soy. 9. Bazı hastalıkları iyi ettiğine inanılan aile. 10. Yılın otuzbir gün süren, birinci ayı, kânunusani. TDK 2005 TS. s. 1487

ocak yapmak Evlenmek. TDK DS. - IX s 3263

ocakaşı Keşkek. TDK DS. - IX s 3262

ocakbaşı Mutfak. TDK DS. - IX s 3262

ocakçı 1. Ateşçi. 2. Ocak bacaları temizleyicisi. 3. Kahvelerde ocakbaşında kahve, çay vb. şeyleri hazırlayan kimse. TDK 2005 TS. s. 1487

ocakçı Baca temizleyicisi. GTS s. 185

ocakdeliği Ocağın içinde kibrit, çıra vb. şeyleri koymak için yapılan raf. TDK DS. - IX s 3262

- ocakeşseği** [ocakeşse, ocakeşseği] 1. Ocakta odunları dayayarak çatmaya yarayan üç ayaklı ve ön tarafı başlıklı demir araç, sacayağı. 2. Yanan çirayı, idare lambasını üzerine koymaya yarayan demir araç. TDK DS. - IX s 3262
- ocakkaşı** 1. Ocak tabanından 30 cm. kadar yükselen, üstüne kazan, tencere oturtmaya yarayan taş duvar. 2. Ocak kemerinin üstündeki tahta raf. 3. Tandırın tavanla birleşen yeri. TDK DS. - IX s 3262
- ocakkeni** Yangına karşı ocağın önüne yerleştirilen dikdörtgen biçimindeki taş. TDK DS. - IX s 3262
- ocakkocası** Kışın ocağın arkasına konulan büyük kütük. TDK DS. - IX s 3262
- ocaklı** 1. Ocağı olan, içinde ocağı bulunan. 2. Ocaktan olan (yeniçeri). TDK 2005 TS. s. 1487
- ocaklı** Soylu aileden gelen. TDK DS. - IX s 3263
- ocaklı** Yeniçeri. TDK TS. - V s 2909
- ocaklık** [ocaağlığı] 1. Oda. 2. Mutfak. 3. Baca, bacanın tabanı. TDK DS. - IX s 3263
- ocaklık** 1) Mutfak sobası, ocaklık taşı 2) Baca. GTS s. 185
- ocaklık** 1. Bir aileye, babadan oğla geçmesi için verilen mülk. 2. Ateş yakılan yer, ocak. 3. Bir yapının temelini veya çatısını oluşturan büyük kereste, temel direği. 4. hlk. Mutfak. 5. hlk. Baca. TDK 2005 TS. s. 1487
- ocaksın** Yalvarırım, ocağına düştüm anlamında rica. TDK DS. - IX s 3263
- ocaktan** Soylu, duygu, düşünce ve davranışları ince olan. TDK DS. - IX s 3263
- ocaktavuğu** Cins tavuk. TDK DS. - IX s 3263
- oçak** Sacayak. TDK DS. - IX s 3264
- od** is. 1. Yanan bir şeyden çıkan ışıklı gazlar; ateş. 2. Çok berk isti. 3. mec. gızartı, gırmızılık; heraret. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 490
- od** Ateş. TDK 2005 TS. s. 1489
- od** Ateş. TDK TS. - V s 2909
- odalacak** [odalacağı] 1. Ateş küreği. 2. Maşa. TDK DS. - IX s 3264
- od-alov** 1. top. Alovla yanan od. 2. mec. is. ve sif. Zirek, diribaş, çevik, bir yerde gerar tapmayan, nadinc (esasen uşag hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- odanmak** Bir zada gati gınanmak, ýanmak, bişmek, helák bolmak. Trkm. D. S. s. 481
- odençur** Ormanlardaki kuru dallar. TDK DS. - IX s 3264
- odlağ** is. Od düşüb alışan, yanan yer, habéle oradan galhan alov. // Yanıb sönmüş yer, yanmış bir yerin izi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- odlamağ** f. 1. Od vurub yandıрмаğ, yanğın töretmek. 2. mec. Odlu silahla öldürmek ya yaralamağ. 3. mec. Berk hirslendirmek, esebileşdirmek, özünden çıhartmağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- odlamak (I)** Yakmak, tutuşturmak. TDK DS. - IX s 3264
- odlayıcı** Tandır yakmakla görevli kimse. TDK DS. - IX s 3264
- odlu** sif. 1. Odu olan, yanar, alovlu, közeren. 2. mec. Gırmızı, od rengli. 3. mec. Éhtiraslı, coşğun, yanar. 4. mec. Te'sirédici, te'sirli, yanıklı, yandırıcı, yahıcı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 491
- odlu** Sıcak, yakıcı. TDK TS. - V s 2922
- odlu-alovlu** sif. ve zarf. 1. Gergin, şiddetli, dehşetli, gızgın 2. Bah. odlu 3-cü me'nada. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odluğ** is. 1. Samovar, soba ve s.-de od yanan hisse. 2. köhn. İbtidai tüfenglerde, toplarda: barıtın alışdırıldığı hisse. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odsaçan** is. Yanar mayé saçan odlu silah. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odsöndüren** is. Yanğını söndürmek için hüsusi cihaz. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odun** is. 1. Yandıрмаğ için kesilmiş ve doğranmış ağac parçası; ağac yanacağı. 2. mec. Hissiz, hissiyyatını itirmiş, kéyleşmiş, hereketsiz adam hağğında. // mec. Gaba, gobud, galıngafa adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odun** 1. Yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç. 2. sf. mec. Anlayışsız ve kaba (kimse). TDK 2005 TS. s. 1490
- odun** Odun. GTS s. 185
- odun** Yakmak için ulanılyan ağaç, sazak we ş. m. yangıç. Trkm. D. S. s. 481
- odunboru** [Bkz. odunkoru -2]. TDK DS. - IX s 3264
- oduncağ** is. Ağacın yahud kolun gabiğ altında olan en sıh, berk hissesi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- oduncu** Oduncu. GTS s. 185
- oduncul** Odunla beslenen böcek. TDK 2005 TS. s. 1490
- odunculuk** Odun kesme ve satma işi. TDK 2005 TS. s. 1490

- odunculuk** Odunculuk. GTS s. 185
- odunçu** is. Méşeden odun doğrayıb satmağla meşğul olan adam. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odunçuluğ** is. Oduncunun işi, péşesi, odun doğrayıb satma işi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- oduneşe** Üzerine odun konulan büyük, demir sacayak. TDK DS. - IX s 3264
- odunğıran** 1. sif. Odun ğırmağ üçün işledilen, odun doğramağa mehsus. 2. Bağ. Odunçu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odunkesen** is. zool. Ağaçların, kolların ğabığ ve oduncağımı yéyen böcek ve onun sürfesi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odunkoru** [odunboru] 1. Büyük odunluk. 2. Dizilmiş odun yığını. 3. Ormanlık. TDK DS. - IX s 3264
- odunlaşmağ** f. 1. Berkiyib ağaca dönme, oduncağlaşmağ (bitkilerin zoğları hağğında). 2. mec. Kéyleşmek, hissizleşmek, oduna dönme. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odunluğ** sif. 1. Odun üçün yarayan, odun kimi kesmek üçün ayrılmış. 2. Odun sahlanılan yer, odun anbarı. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 492
- odunnuk** 1) Oyun yığını, odun deposu 2) Odundan yapılmış depo veya ağır. GTS s. 185
- odunsu** 1. Odunu andıran, oduna benzeyen, odun gibi, odunumsu. 2. mec. Kaba, iri , heybetli. TDK 2005 TS. s. 1490
- ojah** Ocak. TDK DS. - IX s 3273
- ojak** İçinde ot yakıp üstünde nahar bişirmek, çay gaynatmak üçün gurlan hajalıp enjamı. Trkm. D. S. s. 481
- omcalık** Odunluk. TDK DS. - IX s 3280
- on** say. 1. Doğğuzdan sonra gelen eded — 10. 2. On birden on doğğuzda geder mürekkeb sayların birinci terkeb hissesi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- on** 1. Dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 10, X rakamlarının adı. 3. sf. Dokuzdan bir artık. TDK 2005 TS. s. 1502
- on** 10 sifrinin adı ve onuñ mikdarı. Trkm. D. S. s. 487
- on** On. GTS s. 186
- onbaşı** is. 1. Fehle ğrupuna başçılığ éden adam. 2. köhn. On nefere başçılığ éden esger, yéfréytor. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onbaşı** On ere kumanda eden asker, erin üstündeki ilk rütbe. TDK 2005 TS. s. 1503
- onbaşılığ** is. Onbaşı rütbesi, vezifesi. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onbeşli** Rumi takvime göre 1899 veya 1900 yılında doğanlar arasından I. Dünya savaşına çağırılanlar. TDK 2005 TS. s. 1503
- onbéşlik** is. 1. edeb. Her misrası on beş hécadan ibaret olan şe'r. 2. On beş nömreli, on beş vahidden ibaret (ölçü ya şey). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onbirillik** is. Tehsil müddeti on bir il davam éden, on bir il süren mekteb. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onbirlik** is. edeb. Her misrası on bir hécadan ibaret olan şe'r ölçüsü. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onbucağ(lı)** 1. is. On bucağı olan hendesi cisim, onkünclü cisim. 2. sif. On bucağı olan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- ondacı** Aşarcı, eskiden öşür adı verilen vergiyi toplayan. TDK TS. - V s 2992
- ondalama** Bir malı onda bir oranında kazaç ya da indirimle satma. TDK DS. - IX s 3283
- ondalık** 1. Onda bir alınan veya verilen ücret, komisyon. 2. tar. Toprak ürünlerinden onda bir alınan vergi, öşür, aşar. 3. mat. esk. Temel olarak on sayısını alan aşar, aşarıl. TDK 2005 TS. s. 1503
- onğat(lı)** sif. 1. On mertebe(li). 2. Bir-birinin üzerinde on lay olan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 500
- onlarla, onlarca** sif. Sayı bir néçe on olan; çoğ, çoğlu. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 501
- onluğ** sif. 1. Onmanatlığ, on manat deyerinde olan. 2. Lampada ışığı, tahtada ğalınlığ derecesini bildirir. 3. edeb. Her misrasında on héca olan. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 501
- onluk** 1. On birimden, on parçadan oluşun. 2. On üzerinden tam not alan. 3. is. esk. On para, on kuruş, on lira veya on bin lira değerinde olan para. TDK 2005 TS. s. 1504
- onnuk** 1. Onluk 2. Madeni para 3. On rublelik kağıt para. GTS s. 186
- or (II)** Ateş. TDK DS. - IX s 3285
- orşak** [oşak] Sacayağı. TDK DS. - IX s 3288
- ort** Ateş, od. TDK TS. - V s 3013
- ortma** Odun vb. şeyleri saklamak için üstü kapalı, önü açık yer. TDK DS. - IX s 3290
- ortut** 1. Budanmış ve kurutulmuş bağ çubuğu demeti. 2. Ateş tutuşturmaya yarar ot, çalı çırpı. TDK DS. - IX s 3290
- otlamak (III)** Ateşlemek, yakmak. TDK DS. - IX s 3294

- otlangıç** Ocak tutuşturmaya yarayan ağaç. TDK DS. - IX s 3294
- otlu** Ateşli. TDK DS. - IX s 3294
- otun (II)** Odun. TDK DS. - IX s 3295
- otun** Odun. TDK TS. - V s 3030
- otuz** say. İyirmi doğğuzdan sonra gelen say Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otuz** 1.Otuz, otuz tane Sev. ESTY s.489
- otuz** 1. Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 30, XXX rakamlarının adı. 3. sf.mat. Üçkere on, yirmi dokuzdan bir artık. TDK 2005 TS. s. 1521
- otuz** 30 sifriniñ adı we onuñ mukdarı. Trkm. D. S. s. 494
- otuz** Otuz. GTS s. 187
- otuzca** say. Ancağ otuz, yalnız otuz. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- otuzluğ** 1. is. köhn. Üç onluğdan ibaret, otuz manat deyerinde olan kağız pul. 2. sif. Bir şeyin derecesini, nömresini, otuz vahidden ibaret olduğunu gösterir. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 509
- oy (I)** 1. Bir toplantıya katılanların, bir sorunla ilgili birkaç seçenektan birini tercih etmesi, rey. 2. Bu tercihi belirten işaret, söz veya yazı. 3. Seçimlerde kişinin herhangi bir aday veya partiyeye ait yaptığı tercih. TDK 2005 TS. s. 1522
- oy (I)** Biri ýa-da bir zat barada edilýän pikir, akıl ýetiriş. Trkm. D. S. s. 482
- oy** Rey, fikir. TDK TS. - V s 3035
- oya (II)** 1. Elinden iş çıkmayan adam. 2. Emeğe değmeyen iş. TDK DS. - IX s 3300
- oya (III)** [oyanta -2] Sürüden ayrıldıktan sonra orada burada otlayıp arkadan gelen davar, sığır. TDK DS. - IX s 3300
- oya** 1. Uzun süren, yavaş 2. Geç. GTS s. 187
- oya** Uka gitmedik, uklaman ýatan, uklamadık. Trkm. D. S. s. 496
- oyalamak (I)** 1. Belirli bir süre birinin dikkat ve ilgisini başka bir şey üzerine çekmek, meşgul etmek. 2. Vakit kazanmak için aldatmak. 3. Eğlendirmek, hoşça vakit geçirmek. 4. Bekletmek. TDK 2005 TS. s. 1523
- oyalama** Oyalanmak. GTS s. 187
- oyalantı** Oyalanmak için yapılan şey. TDK 2005 TS. s. 1523
- oyanta** 1. Başkalarına uymayan insan ya da hayvan. 2. [Bkz. oya (III)]. TDK DS. - IX s 3300
- oyasa** İş yapmak istemeyen, oyalanan, tembel. TDK DS. - IX s 3300
- oydaş** Aynü düşüncede, aynı inançta olan, düşündeş, fikirdeş. TDK 2005 TS. s. 1523
- oydaş** Yürüyemeyen, zayıf çocuk. TDK DS. - IX s 3300
- oygar-** “anlamak” cm. (oygor-). Sev. ESTY s.432
- oygor-** 1. Anlamak 2. Zihnine getirmek. Sev. ESTY s.432
- oykamak** Bir zadı bir yere sürtgülemek, ızgıderli süykemek. Trkm. D. S. s. 482
- oylağ** is. 1. Mesken, yer, méydan. 2. Düzenlik, geniş sahe. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 493
- oylamak** [Bkz. oylanmak -2]. TDK DS. - IX s 3301
- oylamak** 1. Bar ünsüni gönükdirmek, bir zat barada pikir etmek, pirirlenmek. 2.Çak etmek, payhas etmek, çaklamak. Trkm. D. S. s. 482
- oylamak** Oylama işi yapılmak. TDK 2005 TS. s. 1523
- oylanmak** [oylamak] 1. Boş yere vakit geçirmek, oyalanmak. 2. Düşünmek, geçmiş bir olayı anımsamak. TDK DS. - IX s 3301
- oylaşmak** Güreşmek, boğuşmak. TDK DS. - IX s 3301
- oynağ (I)** sif. 1. Müteherrik, oynar, oynayan, daim hareketde olan. 2. Oynağan, şuh. 3. mec. İfadeli, te’sirli, canlı; danışğa, söze, üsluba yüngüllük, oynağlıg, gözellik veren. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağ (II)** is. anat. Buğum, mefsel. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağ (III)** Bağ. oylağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağlamağ** f. Atılıb-düşmek, oynamağ. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağlaşmağ** garş. Birge atılıbdüşmek, bir yerde oynamağ (çoğları hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağlıg** is. 1. Oynağ şeyin halı; müteherriklik, gerarsızlıg. 2. Daim oynağlama, atılıb-düşme, oynama hasiyeti; gerarsızlıg. 3. mec. Şuhluğ, işvekarlıg. 4. mec. İfadelilik, gözellik, yüngüllük, canlılıg. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağan** sif. ve is. Çoğ oynayan, daim oynayan, oynamağı séven, oynag. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494
- oynağan** Çok oynayan. TDK TS. - V s 3036
- oynah** Hafif, oynak (kadın için). TDK DS. - IX s 3302

oynak (I) 1. İş bilen (kimse). 2. Sözünde durmayan, güvenilmeyen (kimse). 3. Kararsız. TDK DS. - IX s 3302

oynak (II) 1. Yeraltı suları nedeniyle kayan toprak, göçük. 2. Üstü çayır, altı bataklık yer. 3. Arabaların yollarda bıraktığı izler, çukurlar. TDK DS. - IX s 3302

oynak (III) 1. Tavşan izi. 2. Genellikle av izi. TDK DS. - IX s 3302

oynak 1. Kımıldayan, yerinde sağlam durmayan, hareketli. 2. Hareket, canlılık veren. 3. Değişken, kararsız. 4. Davranışları ağır başlı olmayan. 5. anat. Bükülüp doğrulmaya elverişli olan (eklem). TDK 2005 TS. s. 1524

oynak Oyanak. GTS s. 187

oynak Oynalıp yören, kelçik, suwumsız. Trkm. D. S. s. 483

oynaklamak Sevinçten zıplayıp hoplamak. TDK DS. - IX s 3302

oynakma [oynatma (I) -1]. TDK DS. - IX s 3302

oynama [oynatma (II)] Küçük çocuklarda olan havale hastalığı. TDK DS. - IX s 3302

oynamaa 1. Oynamak 2. Halay çekmek 3. Sallanmak, boş gezmek, aylak dolaşmak. GTS s. 187

oynamağ f. 1. Oyunağla, yaхуд eyvence üçün olan oyunlardan biri ile meşğul olmağ, onunla vahtını kéçirmek; eylenecek. 2. Bir şeyle oyunağ kimi reftar étmek, bir şeyi meşedsiz olarağ elinde oynatmağ, fırlatmağ ve s. 3. Bağ. oynamağ. // mec. Sür'etle o terefbu terefe hareket étmek, hareket éderék, terpenmek. 4. mec. Şeféğlenerek, bir şeyin üzerinde yaхуд bir şeyden in'ikas étmek, parlamağ, berg vurmağ. 5. Tezahür étmek, görünmek, görönmek, görünüb yoğ olmağ. 6. Reğs étmek. 7. Téatr tamaşasında, kinoda, pyésde ve s.- de müeyyen rolü ifa étmek. 8. Bir sıra isimlerden sonra getirilerek, mürekkeb fé'l ve mühtelif ifadeler düzeldilir, mes: yerinden oynamağ, rol oynamağ, sözle oynamağ, oyun oynamağ ve s. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 494

oynamak (I) [oynamah] Evlilik dışı cinsel ilişki kurmak. TDK DS. - IX s 3302

oynamak (II) Toprak yarılmak, kaymak. TDK DS. - IX s 3302

oynamak 1. Oýun bilen meşgullanmak, oýuna gatnaşmak. 2. Bir rolü yerine ýetirmek her hile hareketler bilen oýun görkezme. 3. Biri bilen oýun etmek, bälçiräp biriniñ üstünden gülmek, değışmek. 4. Eýläk-beýläk hareket etmek. Trkm. D. S. s. 483

oynamak 1. Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak. 2. Herhangi bir tutku, ilgi vb. sebeple bir şeye kendini vermek. 3. Kımıldamak, hareket etmek. 4. (-le) Bir şeyi sürekli evirip çevirmek veya sürekli olarak ona dokunmak. 5. Bir film, oyun vb.nde rol almak. 6. Film gösterilmek. 7. Tiyatro eseri sahneye konmak. 8. Eşyanın herhangi bir parçası kımıldamak, hareket etmek. 9. İnsan gerekli görevini yapacak hareketten yoksun olmak. 10. Sarsılmak, yeri değışmek. 11. Sporla ilgili çalışmalara katılmak. 12. Müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak. 13. Büyük bir ustalık, beceri ve kolaylıkla bir işi yapmak. 14. Değışiklik göstermek. 15. (-le) Tehlikeye düşürmek. 16. Oyalanmak, gereği gibi yapmamak, boşuna vakit geçirmek. 17. mec. Rastgele yön vermek, aldatmak. 18. mec. Herhangi birine karşı önemsemeyici davranışlarda bulunmak 19. mec. Tedirgin etmek, rahatsız edici davranışta bulunmak. TDK 2005 TS. s. 1524

oynamak 1. Harcamak. 2. Güreşmek. TDK TS. - V s 3037

oynar sif. 1. Oynayan, bir yerde durmayan, gerar tapmayan, daim hareketde olan, terpenen. 2. Reğgas, kefkir (saatda). 3. mec. Oynağ (bağ. oynag1 2-ci me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 495

oynarlığ is. 1. Oynağ şeyin hal ve keyfiyeti. 2. Oynağlığ (3-cü me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. III s. 495

oynaş Aýal bilen kanunsız yaşayan erkek adm ya-da erkek bilen nikasız yaşayan aýal. Trkm. D. S. s. 483

oynaş Oynaş. GTS s. 188

oynaş 1. Kadının kocasından başka seviştiği erkek. 2. Erkeğin karısından başka seviştiği kadın. 3. Kendisine karşı aşk beslenen. TDK TS. - V s 3037

oynaşmaa 1. Oynaşmak, eğlenmek 2. Sallanıp oyalanmak, boş vakit geçirmek GTS s. 188

oynaşmağ garş. 1. Bir-biri ile oynamağ; eylenecek. // Éyni me'nada héyvanlar, guşlar ve s. hağğında. // Mühtelif tereflere uçmağ ve ya üzme. 2. mec. İreli-géri gedib-gelmek, hareket étmek; terpeşmek, lepelenmek. 3. mec. Tezahür étmek, görünmek. 4. mec. Görünüb yoğ olmağ, sayırışmağ, işiği eks étdirmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 496

oynaşmah Çocuklar oynamak. TDK DS. - IX s 3302

oynaşmak 1. Birbiriyle oynamak. 2. aşıktaşlık etmek. TDK 2005 TS. s. 1525

oynaşmak Kadın ve erkek nikahsız yaşamak. TDK DS. - IX s 3302

oynatdırmağ icb. Oynamağa mecbur étmek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 495

oynatılmak Oynatma işine konu olmak. TDK 2005 TS. s. 1525

oynatım 1. Oynatma işi. 2. sin. Sinema endüstrisinin, filmlerin seyircilere gösterilmesi işiyle uğraşan kolu. TDK 2005 TS. s. 1525

oynatma (I) [oynakma] 1. Kötü, oynak kadın 2. Ele avuca sığmaz, hareketli kimse. TDK DS. - IX s 3302

oynatma (III) Yabangüvercini avında çığırtkanlık yapan, ava alıştıırılmış usta güvercin. TDK DS. - IX s 3302

oynatma 1. bkz. Oyuncu 2. Kıvrak, oynak (Kızlar için). GTS s. 188

oynatmaa 1. Oynatmak 2. Dans ettirmek 3. Sallandırmak, aylak dolandırmak. GTS s. 188

oynatmağ f. 1. Uşağı eline alarak, atıbtutarak eylendirmek yahud oyuncuğ ve başğa vasitelerle meşğul étmek ve bélelikle özu de eylenecek. 2. O teref-bu terefe terpetmek, ğımıldıatmağ. // Terpetmek. 3. icb. Oynamağa mecbur étmek, reğs étdirmek. 4. Elinde atıb-tutmağ, fırlatmağ. 5. mec. Göstermek, tezahür étdirmek. 6. mec. Ele salmağ, dolamağ, sarımağ. 7. mec. Yérinden élemek. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 495

oynatmak 1. Oynamasını sağlamak. 2. Kımıldamasına yol açmak. 3. Herhangi bir canlıya istenilen hareketleri yaptırmak. 4. Bir araç, gereç kullanmak. 5. (nsz) Aklını yitirmek. 6. mec. Korkutmak, heyecandırmak. 7. mec. Herhangi bir ödevi yerine getirmeyerek karşı tarafı düzenle oyalamak. 7. tiy. Sahneye koymak. TDK 2005 TS. s. 1525

oynatmak Sara hastalığına tutulmak. TDK DS. - IX s 3303

oyulganmak (IV) Oyulanmak. TDK DS. - IX s 3304

oyulkanmak [oyulganmak (I)] Kaybolup gitmek, sıvışmak. TDK DS. - IX s 3305

oyun is. 1. Eylenecek ve vaht kéçirmek için bir néce adam (esasen uşağ) arasında icra olunan mühtelif növlü eylenecek, meşğele. 2. Müeyyen ğayda, üsul ve şertlerle icra édilen idman meşğelesi, idman növu. // Görüş, yarış, maç. 3. Reğs. 4. mec. Hoğğa, kelek, fend, fırlıdağ, hiyle. 5. Müeyyen rolü oynama, ifa éleme. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 496

oyun (I) Zaman, vakit. TDK DS. - IX s 3305

oyun 1. Oyun, parti 2. Oyun, folklor oyunu 3. Aldatı, hile 4. Aldatma 5. Yer, iç içe. Sev. ESTY s.435

oyun 1) Oyun 2) Halay çekme, dans. GTS s. 188

oyun 1. Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence. 2. Kumar. 3. Şaşkınlık uyandıracı hüner. 4. Tiyatro veya sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi. 5. Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü. 6. Seslendirmek veya sahnede oynamak için hazırlanmış eser, temsil, pies. 7. Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yağışma. 8. sp. Güreşte rakibini yenmek için yapılan türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket. 9. sp. Teniste, tavlada taraflardan birinin belirli sayı kazanmasıyla elde edilen sonuç. 10. mec. hile, düzen, desise, entrika. TDK 2005 TS. s. 1526

oyun 1. Oynalıan zatların görnüşı, yelı. 2. Teatr sahnada oynalıyan tomaşa, spektakl. 3. Değışme, bálçیرهşme. Trkm. D. S. s. 496

oyunbaz is. 1. Gülmeli oyunlar çıkarıb başğalarını güldüren adam, hoğğabaz, oyun çıkararı, masğaraçı. 2. Kéçmişde ruhanilerin ve mürtecelerin artistlere vérdikleri tehğirli ad. 3. mec. Fırıldıağçı, hiylebaz, kelekbaz. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 497

oyunbaz 1. Oynamayı seven. 2. mec. Düzenci, hileci. TDK 2005 TS. s. 1526

oyunbozan Birlikte yapılmasına karar verilen bir işten tek taraflı cayan (kimse), mızıkçı. TDK 2005 TS. s. 1526

oyuncağ is. 1. Uşağların oynayıb eylenecek için düzeldilmiş her cür şey. 2. mec. Kor-koruna başğasının iradesi ile oturub-duran, öz müsteğil fikri olmayan adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg. III s. 497

oyuncak 1. Oynayı eğlenmeye yarayan herşey. 2. mec. Önemsiz ve kolay iş. 3. mec. Başkaları tarafından bir araç gibi kullanılan, hiçe sayılan güçsüz kimse. TDK 2005 TS. s. 1526

oyuncak Oyuncak. GTS s. 188

oyuncaklı 1. Oyuncağı olan. 2. mec. Çocuksu, çocuk gibi davranan. TDK 2005 TS. s. 1527

oyuncu 1. Herhangi bir oyunda oynayan kimse. 2. Sinema, perde veya bir gösteride rol alan sanatçı, aktör, aktris. 3. sf. Oyunu seven. 4. Düzenci, hileci. 5. Çok oyun yapan, oyundan oyuna geçen (kimse). TDK 2005 TS. s. 1527

oyuncu Oyuncu, dans eden. GTS s. 188

oyuncu Rakkas, köçek. TDK TS. - V s 3042

oyunçah 1. Oyuncak. 2. Eğlence. TDK DS. - IX s 3305

oyunlaştırmak Tiyatro türünden olmayan herhangi bir eseri teknik yönden oynanabilir duruma getirmek. TDK 2005 TS. s. 1527

oyunlu Sözünden dönen, düzensiz. TDK DS. - IX s 3305
oyunluk Tiyatroda oyun oynanan yer, sahne. TDK 2005 TS. s. 1527
oyurğanmak Oya, çümmek, oya batmak, oylanmak. Trkm. D. S. s. 496

2. 5. Ö Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

ö sesi : Tabiat taklidi olan bu ses bir kök ailesi oluşturmaz. Türkçenin fonetik dizgesi dışında çıkarılan bu **ö** sesi hafif uzun, vurguludur. Görülen bir olay ya da durum karşısında gayriihtiyari çıkarılan bu ses uzun söylendiğinde **öö** diftong şeklindedir. Bu ses **b, f, ğ, h, k, l, ş, v, y** ile bu seslerin metatezleri olarak **r, s ünsüzlerinin** başına gelerek hayret, nida, gösterme ve belirtme gösterir ifadelerin karşılanmasını sağlar.

ö (II) Tikinme veya bıkkınlık anlatır. TDK 2005 TS. s. 1529
ö:ge- (I) (II öyür- III öğür-) 1. Bulandırmak, katmak 2. Koparmak, dermek 3. Geçirerek çıkmak. Sev. ESTY s.503
öbbe 1. Yanak. 2. Öpücük. TDK DS. - IX s 3307
öf Usanç bezginlik tiksinti vb duyguları anlatan söz. TDK 2005 TS. s. 1531
öfelek (I) Öfke. TDK DS. - IX s 3312
öfke “akciğer” cm. öpge. Sev. ESTY s.558
öfke is. 1. Ağ ciyer. 2. dan. Hirs, gezeb, hiddet. ğınayan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
öfke Engelleme incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi kızgınlık hızım şiddet kazab. TDK 2005 TS. s. 1531
öfkelenmek f. Hirslenmek, hiddetlenmek, gezeblenmek, hiddete gelmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
öfkeli sif. 1. Ürekli, görhalmaz, cesaretli, ciyerli. 2. dan. Hirsli, gezebli, hiddetli, acıglı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
öfkence Öksürük. TDK DS. - IX s 3313
öfkürmek Tekkelerde yüksek sesle Tanrı'nın adını söylemek, zikretmek. TDK DS. - IX s 3313
öflü Ünlü. TDK DS. - IX s 3313
öfürmek Üflemek. TDK DS. - IX s 3313
ögemek Ürekle bulanıp, düwnüp gaytarasını gelmek. Trkm. D. S. s. 498
ögi Ürekle bulanıp gaytarasını gelmeklik, ögemek islegi peyda bolyan yağdaı. Trkm. D. S. s. 499
öğkenli [övklenli] Süreğen öksürüklü, bronşitli. TDK DS. - IX s 3315
ögmek (VII) 1. Aksırıp tıksırmak. 2. Kusmak. TDK DS. - IX s 3316
öğsürük Öksürük. TDK DS. - IX s 3319
öğümeg [Bkz. öğümek] TDK DS. - IX s 3319
öğümek [öğümeg, öğzümek] Midesi bulanmak, kusmak. TDK DS. - IX s 3319
öğür (I) Göğüs. TDK DS. - IX s 3321
öğürdemek Göğüsten ses çıkarmak. TDK DS. - IX s 3322
öğürden (II) Bir çeşit ağaç hastalığı. TDK DS. - IX s 3322
öğürmeg [Bkz. öğürmek (I) -2] TDK DS. - IX s 3322
öğürmek 1. Kusarken veya kusacak gibi olurken “öğürtü” sesi çıkarmak. 2. hlk. Böğürmek. TDK 2005 TS. s.
öhö Bir kimsenin kendi varlığını belli etmek, söylenen bir şey üzerine dikkat çekmek, birine takılmak vb. amaçlarla öksürür gibi yaparak çıkardığı ses. TDK 2005 TS. s. 1534
öhö, öhö-öhö ses teğl. Öskürerken çıkan ses. Az. Dil. İz. Lüg III s. 533
ök (II) Deve çağırma ünlemi. TDK DS. - IX s 3324
ök (IV) 1. Göğüs. 2. [Bkz. öpke]. TDK DS. - IX s 3324

- ök (VI)** 1. Acı ünlemi, of. 2. Yeni yürümeye başlayan çocukları sakıncalı, korkulu şeylerden uzaklaştırmak için "cız" anlamında kullanılır. TDK DS. - IX s 3324
- ökencek** Göğüs tutukluğu, nefes darlığı. TDK DS. - IX s 3325
- ökök** Acı ünlemi, of, vay. TDK DS. - IX s 3325
- öksür-** "öksürmek" cm. (üsür-). Sev. ESTY s.521
- öksür-** "öksürmek" cm. üskür-. Sev. ESTY s.553
- öksürmek** Solunum yolları zarlarının rahatlığı sebebiyle akciğerdeki havayı birden bire gürültülü bir şekilde dışarı vermek. TDK 2005 TS. s. 1535
- öksürük** 1. Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması. 2. tıp Üşütme gibi bir sebeple ortaya çıkan göğüs hastalığı. TDK 2005 TS. s. 1535
- ökürmek** Sığır bağırarak, böğürmek. TDK DS. - IX s 3328
- ölem** [ölö -1] Şaşma ünlemi. TDK DS. - IX s 3330
- ölö** 1. [Bkz. ölem] 2. Korku ünlemi. TDK DS. - IX s 3333
- öp- (I)** 1. Öpmek 2. Kucaklamak, sarmak. Sev. ESTY s.539
- öp (II)** Öpüş, öpücük, öpüşme. Sev. ESTY s.539
- öpçük** [Bkz. öpçük]. TDK DS. - IX s 3342
- öpçik** [Bkz. öpçük]. TDK DS. - IX s 3342
- öpdürmek** icb. Öpmeye mecbur etmek, tehrik etmek ya icaze vermek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- öpmecik** Öpücük. TDK TS. - V s 3113
- öpmee** Öpmek. GTS s. 189
- öpmek** f. 1. Sévgi, dostluğ, sévinc elameti olarak yahud görüşdükte ve ya ayrıldığında dodağlarını birine ve ya bir şeye tohundurmak; buse etmek, buse almak. // Obrazlı teşbêhlerde. 2. mec. Tohunmak, temas etmek, deymek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- öpmek** Birbirine eklenen iki ağacın ek yerleri iyice birleşmek. TDK DS. - IX s 3343
- öpmek** Posa almak, ogşamak. Trkm. D. S. s. 506
- öpmek** Sévgi, saygı, bağıllık, teşekkür belirtmek amacına dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek. TDK 2005 TS. s. 1546
- öppe** Yanak. TDK DS. - IX s 3343
- öppek** Öpmek. TDK DS. - IX s 3343
- öptürmee** Öptürmek. GTS s. 189
- öpmük** Sévgi göstermek için dudaklarıyla başka birisinin elini yüzünü öpmek, öpmek, buse. TDK 2005 TS. s. 1546
- öpmüş** is. Öpmek işi, öpmek terzi, öpmek, buse. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- öpmüş** Öpmek. GTS s. 189
- öpmüşürmek** icb. Mecburi ve ya hahişle bir-birini öpmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- öpmüşee** Öpmek. GTS s. 189
- örkenli** Öksürüklü. TDK DS. - IX s 3347
- örtlemek (IV)** Yüreğini yakmak. TDK DS. - IX s 3350
- öskürek** is. Adeten nefes yollarının hestelenmesi ve ya gıcığılanması ile elagedar olarak géyri-ihtiyari çıkarılan hırıltılı hışıltılı ses, öskürtü. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öskürekli** sif. Öskürekle birlikde olan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öskürekotu** is. bot. Killi torpağlarda, rütubetli derelerde, uçgunlarda ve sahillerde biten çoğillik ot—bitki. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öskürtmek** icb. Ösküreye sebep olmak, öskürek getirmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öskürtü** Bah. öskürek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- ösmek (III)** Bıkmak. TDK DS. - IX s 3355
- ösnek** Nefes. TDK DS. - IX s 3355
- ösürük** Öksürük. TDK DS. - IX s 3355
- öşt** Köpek kovalama ünlemi. TDK DS. - IX s 3356
- ötkür- (III)** Öksürmek. Sev. ESTY s.557
- övh** Kınçılık çekilende, gati yadalanda, bir zadın güçlü täsiri netijesinde uludan dem almak bilen aydılyan ümlük. Trkm. D. S. s. 498
- övken** 1. Nefes darlığı hastalığı 2. Durgun, pis suları içen hayvanların yakalandıkları hastalık. TDK DS. - IX s 3363
- övkenli** [Bkz. öğkenli]. TDK DS. - IX s 3363
- övmek (V)** Öğürmek. TDK DS. - IX s 3363
- öy (I)** [Bkz. öğ (I)]. TDK DS. - IX s 3364

Ses değişmelerinden dolayı kelime başında bulunan **ö** ünlüsü : **#b > ɒ > ö; e>ö; k >Ø >ö; o > ö; u > ö; ü > ö; v >Ø > ö** gibi ses değişimleri sebebiyle kelime başı vokali olarak kullanılan bu ö sesi kelime ailesi oluşturan asli kök vokali değildir. Kullanımları aşıağıda alfabetik sıra ile verilmiştir.

#b > ɒ > ö

öğü Baykuş. TDK DS. - IX s 3319

öğürgen Hayvanlara dadanan kan emici sinek, bügelek. TDK DS. - IX s 3322

öğürmek (I) [öğürmeg, öñürmek] 1. Bağırıp çağırarak. 2. Çiftleşmek isteyen dişi sığır bağırarak, böğürmek. 3. Köpek havlamak. TDK DS. - IX s 3322

öğürmek Böğürmek, bağırarak, yüksek sesle haykırmak. TDK TS. - V s 3067

öğürtlek Gırtlak. TDK DS. - IX s 3323

öğürtmek (II) Boğaları bağirtmek. TDK DS. - IX s 3323

öğütmek (II) Kusarken ses çıkarmak. TDK DS. - IX s 3324

e>ö

öce [Bkz. öcü (I)]. TDK DS. - IX s 3308

öcen [Bkz. öcü (I)]. TDK DS. - IX s 3308

öcö [Bkz. öcü (I)]. TDK DS. - IX s 3308

öcü (I) [öce, öcen, öcö, öcük (I), öçcen, öhcü, önü] Çocukları korkutmak amacıyla söylenen hayali yaratık, umacı, cin, peri. TDK DS. - IX s 3308

öcü (II) Kurt, domuz vb. zararlı hayvanlar. TDK DS. - IX s 3308

öcü Küçük çocukları korkutmak için uydurulmuş hayali yaratık, umacı. TDK 2005 TS. s. 1529

öcü (I) [Bkz. öcü (I)]. TDK DS. - IX s 3308

öcükmek Utanmak. TDK TS. - V s 3047

öcütmek [öçütmek] Korkutmak. TDK DS. - IX s 3309

öçcen [Bkz. öcü (I)]. TDK DS. - IX s 3309

öçütmek [Bkz. öcütmek]. TDK DS. - IX s 3309

ösrük 1. Sarhoş. 2. Öfkeli, kızgın. TDK DS. - IX s 3355

k >Ø >ö

öbelek (I) Kelebek. TDK DS. - IX s 3307

öfelek (II) Kelebek. TDK DS. - IX s 3312

örneğin Söz gelişi. TDK 2005 TS. s. 1548

örnek 1. Model, örnek 2. Suret, timsal 3. Usul, kabul, ağırlama 4. Soy, nesil 5. Resim, desen, nakış 6. Girişkenlik. Sev. ESTY s.549

örnek is. Nümune, misal // Timsal. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529

örnek [Bkz. örneksiz]. TDK DS. - IX s 3349

örnek 1. Benzeri yapılacak olan, benzetilmek istenen şey, model 2. İncelemek üzere insan ve hayvan vücudunun, bitkinin veya nesnenin herhangi bir yerinden alınan doku parçası, numune 3. Bir şeyin benzeri, tıpkısı, misil. 4. Bir düşünceyi, kuralı, gözlemi veya savı desteklemek ve açıklamak amacıyla ileri sürülen söz, yapılan davranış, misal. 5. Durum ve niteliği benimsenmeye değer kimse veya şey, model, paradigma. TDK 2005 TS. s. 1548

örnek Örnek. GTS s. 189

örnek Hisse, ibret. TDK TS. - V s 3118

örneklilik is. Örnek, nümune ola bilecek her bir şey; nümune. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529

örneksiz [örnek] Çirkin, suratsız. TDK DS. - IX s 3349

övek (I) Üveyik kuşu. TDK DS. - IX s 3361

öven (II) [övügen] At ve eşeklerin kanını emen, yeşil renkli, iri sinek. TDK DS. - IX s 3362

öveyana Isırdığı zaman çok acıtan, ince, karıncaya benzeyen bir böcek. TDK DS. - IX s 3362

öveyik Üveyik kuşu. TDK DS. - IX s 3363

övez (II) 1. Atsineği. 2. Küçük sinek. 3. Sivrisinek 4. Hayvanlara dadanan sinek, büvelek. 5. Kene. TDK DS. - IX s 3363

o > ö

örs 1. Biçimleri yapılacak işe göre değişen, üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç. 2. Üzerine çivi çakılacak ayakkabı geçirilen kunduracı gereci. TDK 2005 TS. s. 1548

örs Örs. GTS s. 189

örs Tırpan bilemeye yarayan araç. TDK DS. - IX s 3349

örselemek 1. Yıpratmak, eskitmek, hırpalamak, zedelemek 2. mec. Gücünü azaltmak, canlılığını gidermek, sarsmak. TDK 2005 TS. s. 1549

örselemek Üzmek. TDK DS. - IX s 3349

örsembe Çok oynanıp ellenmiş. TDK DS. - IX s 3349

örsemek (I) Örselemek. TDK DS. - IX s 3349

örsün 1. Hamur tahtasını kazımaya yarayan demir araç. 2. Ateş karıştırmaya yarayan, kürek biçiminde demir araç. TDK DS. - IX s 3349

örtlemek (I) Bir şeyin iyisini kötüsünü ayırmak, seçmek. TDK DS. - IX s 3350

örüm (V) Seçmeli, beğenmece (alınan şey). TDK DS. - IX s 3353

öründülemek Seçmek, beğenmek. TDK DS. - IX s 3354

ösene Örseleme, buruşturma. TDK DS. - IX s 3355

öşelek 1. Meyvelerin yenilmeyip atılan çekirdekli yeri. 2. Taneleri alınmış mısır koçanı. 3. Yağı alınmış cevizin küspesi. TDK DS. - IX s 3356

öşelemek [övşelemek] Bir şeyi iki avuç arasında ovalayıp ezmek. TDK DS. - IX s 3356

ötmek (IV) Öğütmek. TDK DS. - IX s 3358

övcemek (II) 1.[Bkz. ovcalamak] 2.[Bkz. övelemek (I) -2]. TDK DS. - IX s 3361

övcülemek 1. [Bkz. ovcalamak] 2. [Bkz. övelemek (I) -2]. TDK DS. - IX s 3361

öveleme Ekmek kırıntılarında yapılan çorba. TDK DS. - IX s 3361

övelemeç Unla et suyundan yapılan çorba. TDK DS. - IX s 3361

övelemek (I) [övcelemek (II) -2, övcülemek -2, övetlemek (II)] 1. İki parçayı avucun içinde birbirine sürte sürte ovmak 2. Ezip ovarak, iki şeyi birbirine sürterek ufalamak, mısır koçanlarını tanelemek. 3. Hamuru topak yapmak için yuvarlamak. 4. Hamuru özleştirmek için iyice yoğurmak. 5. Karnı elle ovmak. TDK DS. - IX s 3361

övelemek (II) Suçluyu cezalandırmak. TDK DS. - IX s 3361

övelenmek (I) Can sıkıntısı ve üzüntüden el ovuşturmak. TDK DS. - IX s 3361

övelenmek (II) Elle parçalanmak, ezilmek, ufaltılmak. TDK DS. - IX s 3361

övelenmek (III) Dövülmek. TDK DS. - IX s 3361

övelenmek 1. Donacak kadar üşümek. 2. Soğuktan tüyler diken diken olmak. TDK DS. - IX s 3361

övelmek Darılmak, gücenmek. TDK DS. - IX s 3362

övelmek Geñ galıp, aňkarıp durmak, aňk bolup durmak. Trkm. D. S. s. 496

övetlemek (II) [Bkz. övelemek (I) -2]. TDK DS. - IX s 3362

övkelemek f. Eli ile eziştirmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516

övkeletmek icb. Ovuşturtmağ, ovdurmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516

övkemek Bağ. Övkelemek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516

övkemiş suf. Övkelenmiş, ezilmiş. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516

övrülmek Iziña aýlanmak, ızıña gaýtmak, dolanmak. 2. Bir görmüşden başga görmüşe geçmek. 3. Biriniň ýa-da bir zadıň daşına aýlanmak, biz zadıň daşına agıl bolmak, daşını gurşap almak. Trkm. D. S. s. 497

övrüm 1. Bir zadıñ daşındaki aýlaw. 2. Ýoluñ gışarıp başga ugra gidýän ýeri, egrelip gidýän ýeri, burç. 3. Uzunlygıñ zolagıñ egrelýän ýeri. Ýabıñ öwrümi. Ýoluñ öwrümi. Trkm. D. S. s. 497

övsemek Bir şeyi vurarak tozunu çıkarmak. TDK DS. - IX s 3363

öväkleme Ayırmak, seçmek. TDK DS. - IX s 3364

övärmek Izına aýlamak, izına gaýtarmak, bir tarapdan beýleki tarapa dolamak. 2. Bir ugra ýüzlendirmek, bir tarapa gönükdirmek. 3. Bir görmüşden başga bir görmüşe geçirmek, öñki görmüşini üýtgetmek, täze görmüşe salmak. 4. Daşına aýlamak, daşına oramak. Trkm. D. S. s. 498

övärtlemek [Bkz. öğürtlemek (I)]. TDK DS. - IX s 3364

öväsmek 1. Öñüni atıp ýöremek (at hakda). 2. Öwüşgin bolmak, ýel gelmek, mılayım şemal turmak. 3. Her hili görmüşe geçip durmak. 4. Dürli reňkde öwsüp durmak, öwşün atmak. Trkm. D. S. s. 498

öväşlemek Koçandaki mısırları tanelemek. TDK DS. - IX s 3364

öväzay Päl, niýet, hıyal, gılık, teri. Trkm. D. S. s. 496

öfelemeç 1. Ufalanmış yufka ve peynirin karıştırılmasıyla yapılan yemek. 2. [Bkz. oğmaç -1]. TDK DS. - IX s 3313

öfelemek (I) [ofalamak] 1. Bir şeyi avuç içinde ezerek ufalamak. 2. Ovalamak 3. Masaj yapmak, ovmak. 4. Hamuru yoğurup yuvarlamak, topaç yapmak. TDK DS. - IX s 3313

öfelemek (II) Meyveleri ağaçtan elle kopararak toplamak. TDK DS. - IX s 3313

öfelemek (III) Dövmek. TDK DS. - IX s 3313

ögre “ tane, bulgur” “erişte, şehriye” “lapa, bulamaç” cm. (ivre). Sev. ESTY s.503

öğcel Avuçta ovalanmış hamurdan yapılan ayranlı çorba. TDK DS. - IX s 3313

öğceleme 1.[Bkz. ovcalamak] 2. Ellerini ovuşturmak. TDK DS. - IX s 3314

ögelemek 1. Hamuru el ile ovalayıp özleştirmek. 2. Avuçlar arasında ovarak ufalamak, ezmek. TDK DS. - IX s 3315

öğme 1. Tahinli pide. 2. Yağlı ekmek, pide. 3. Haşhaşlı ekmek. 4. Bulamaç. TDK DS. - IX s 3316

öğmeç [örmeç, öymeç -1] 1. Üstüne yağ sürülmüş sıcak ekmek. 2. Ufalanmış ekmek ya da mısır ekmeğini yağda kızartıp üstüne toz şeker dökerek yapılan bir çeşit yiyecek. TDK DS. - IX s 3316

öğmek (III) Karıştırmak. TDK DS. - IX s 3316

ögnük (II) Değirmencinin öğüttüğünden aldığı pay. TDK DS. - IX s 3316

öğrüm Eylül ayı. TDK DS. - IX s 3318

öğsemek Yıkanırken vücuttaki kirlere yumuşamak. TDK DS. - IX s 3319

öğünnük [önlük (I), öyünnük] Değirmene öğütülmeye götürülen tahıldan hemen kullanılmak için sırası gelmeden öğütülen azıcık un. TDK DS. - IX s 3321

öğürllemek [Bkz. öğrelemek]. TDK DS. - IX s 3322

öğürtlemek (I) [övärtlemek, öyürtlemek] Ayırmak, Ayıklamak, seçmek, temizlemek. TDK DS. - IX s 3323

öğürtlemek Ayırmak, ayıklamak, seçmek, temizlemek. TDK 2005 TS. s. 1534

öğürtme Marsık. TDK DS. - IX s 3324

öğürtmek (I) 1. Hamuru yoğurduktan sonra mayalanmaya bırakmak. 2. Sütü yoğurt yapmak için mayalamak, uyutmak. TDK DS. - IX s 3324

öğürtmek 1. Bir araçla tane durumundaki nesnelere bir araçla ezerek un durumuna getirmek. 2. Ezmek, çiğnemek. TDK 2005 TS. s. 1534

öğürtücü 1. Öğütme özelliği olan. 2. a. Öğütme işini yapan makine. 3. a. Kâğıtçılıkta gerekli özelliklerdeki kâğıt veya karton hamuruna istenen bazı özellikleri kazandırmak için sulu ortamda elyafli maddelerin işlenmesinde kullanılan diskli veya konik rotor ve statoru olan makine. TDK 2005 TS. s. 1534

ökre Bükülmüş yünü sarmaya yarayan ağaç. TDK DS. - IX s 3326

ökslemek Örselemek, hırpalamak. TDK DS. - IX s 3326

ökürtülmek Seçilmek, seçilerek atanmak. TDK DS. - IX s 3328

ömeç [ömmeç] 1. Mısır ekmeği, yağ ve yumurta karıştırılarak yapılan yemek. 2. Fırında kurutulmuş süt mısırı unu ekmeğinin tereyağı ve balla karıştırılıp ezilmesiyle yapılan yiyecek. TDK DS. - IX s 3334

ör (II) Ufalanmış, çürümüş, toz durumuna gelmiş şey. TDK DS. - IX s 3343

öre (III) Makarna. TDK DS. - IX s 3344

örmeç [Bkz. öğmeç -2]. TDK DS. - IX s 3348

- öy-** 1. Yoğurmak 2. Benzetmek, karmak 3. Yuvarlamak 4. Ovmak, keselemek 5. Kirletmek 6. Toprak, lekeler. Sev. ESTY s.515
- öygün** Karıştırılmış, yoğrulmuş. TDK DS. - IX s 3364
- öymeç** 1. [Bkz. öğmeç -2] 2. Una su serpip ovaladıktan sonra kaynar suda pişirerek yapılan çorba. TDK DS. - IX s 3365
- öymek (I)** 1. Sakız vb. maddeleri özleştirmek. 2. İki ya da daha çok şeyleri ezerek, yoğurarak iyice birbirine karıştırmak. 3. Karmak 4. Sıvı şeyleri sürmek, bulaştırmak 5. Yağ vb. maddeler düştüğü yerde yayılıp leke yapmak. TDK DS. - IX s 3365
- öymek (III)** Bozmak. TDK DS. - IX s 3366
- öymek (IV)** İçine geçmek. TDK DS. - IX s 3366
- öymek** Hamır bölegini eliñ ayaşında togalap eylemek. Trkm. D. S. s. 502
- öymeşmek** Sıvaşmak, bulaşmak. TDK DS. - IX s 3366
- öyüklemek** Seçmek, ayırmak. TDK DS. - IX s 3366
- öyülmek (II)** Meyve vb. şeyler ezilmek. TDK DS. - IX s 3366
- öyülmek (IV)** Karıştırılmak, yoğrulmak. TDK DS. - IX s 3366
- özelemek (II)** Ezip çalkalamak, karıştırmak (yoğurt vb. yiyecekler için). TDK DS. - IX s 3370

ü > ö

- öveyikbuğdayı** Açık sarı renkli, iri taneli, sert bir çeşit buğday. TDK DS. - IX s 3363
- övez (III)** Üvez ağacı ve meyvesi. TDK DS. - IX s 3363
- övezi** Bir çeşit üzüm. TDK DS. - IX s 3363
- öyeliyh** Kurutulmuş yaprakları çorbaya konulan bir çeşit bitki. TDK DS. - IX s 3364
- özgen** Kuzukulağı otunun filizleri. TDK DS. - IX s 3372

v >Ø> ö

- öşek (II)** [öşşek] Vaşak. TDK DS. - IX s 3356
- öşek** Derisinden kürk yapılan, tilki cinsinden bir hayvan, vaşak. TDK TS. - V s 3128
- öşik** Köpek. TDK DS. - IX s 3356
- ötleği** Bir cins kartal. TDK 2005 TS. s. 1551
- ötlegü** Doğan cinsinden bir alıcı kuş. TDK TS. - V s 3134

ö sesi : **ö** sesi ön damak ince yuvarlak bir sestir. Söyleyişi uzun değildir. Arkaik Türkçeden beri kullanıldığı anlaşılan bu ses kelime ailesi oluşturan kök vokaldir. **Zaman, düşünce, öğrenme, ölçme** kavramları yanında **bir araya gelme, ön taraf, yarışma, organ adı** gibi kavramları türeten kelimelere kök olan bu vokal, üzerine aldığı anlam ayırt edici ünsüzlerle benzer kavramlar çerçevesinde kelimeler türetir.

Burada sıralamaya ökü z kelimesini de aldık. Ancak, kelime türetme açısından bu sesin kavram alanı içerisinde değildir. Bazı etimolojik sözlüklerde²⁵ bu kelimenin kökü hakkında açık bir gelişme olmadığı da belirtilmektedir.

²⁵ Hasan Eren, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, 199, Ankara, 314. s

- ördek** 1. Ördek, badi 2. Su kuşu 3. Kuş 4. Gemi yatağı (Öre “keçe”cm. ö:r- II Öreke “çıkrık” cm. ö:r- II Örken “ip, urgan” cm. ö:r II). Sev. ESTY s.547
- öbce** Kurumlu, kibirli. TDK DS. - IX s 3307
- öbçe** 1. [Bkz. öcbe -1] 2. [Bkz. öcbe -2] 3. [Bkz. öcbe -3]. TDK DS. - IX s 3307
- öbe** Durgun suların yüzündeki yeşil birikinti. TDK DS. - IX s 3307
- öbek** 1. Küme. 2. Genel olarak yaş, kimyasal yapı, uzay dağılımları ve hızları bakımından benzer özellik gösteren yıldızlar veya yıldızlar kümeleri. 3. Özne, yüklem veya çeşitli tümleçlerle birlikte kullanılan sözlerin bütünü. TDK 2005 TS. s. 1529
- öbek** Tomurcuk. TDK DS. - IX s 3307
- öbeklenmek** Tomurcuklanmak. TDK DS. - IX s 3307
- öbelek (II)** Mısır koçanı. TDK DS. - IX s 3307
- öbelek (III)** Yığın. TDK DS. - IX s 3307
- öbelen** Kazları şişmanlatmak için yutturulan, fındık, iç badem, mısır unu ve sulu kepekten yapılan hamur topacı. TDK DS. - IX s 3307
- öbüz (I)** Çok zayıf. TDK DS. - IX s 3307
- öbüz (II)** 1. Kışın yerden kaynaklı su. 2. Akarsuların toprakta oluşturduğu yarıklar. 3. Küçük dere. 4. Dağ yamaçlarındaki çukurumsu yerler. 5. Susuz derelerin birleştiği yer. TDK DS. - IX s 3307
- öcbe** [öbçe -1, 2, 3; öcelek, öçbe -1, 2, 3; ökbe, ökpe, öşbe] 1. Geveze, çok konuşan. 2. Bilgiçlik taslayan, her şeye karışan. 3. İnatçı. 4. Kimsenin iyiliğini istemeyen, kinci. TDK DS. - IX s 3307
- öcbelemek** Yemekte mızımlık etmek. TDK DS. - IX s 3308
- öcbelenmek** 1. Bir şeyi kanıtlamaya çalışmak. 2. Direnmek. TDK DS. - IX s 3308
- öcbeleşmek** Fikrinde direnmek, sözünü geçirmek. TDK DS. - IX s 3308
- öcberlemek** İsteklendirmek, kışkırtmak. TDK DS. - IX s 3308
- öcermek** Yanan ateşin sönmemesi için odun atarak karıştırmak. TDK DS. - IX s 3308
- öceşken** sif. Öceşmeyi, sürtüşmeyi séven, mübahise étmeyi séven. Az. Dil. İz. Lüg III s. 533
- öceşkenlik** is. Öceşmeyi adet étmış adamın hâsiyyeti. Az. Dil. İz. Lüg III s. 533
- öceşli** Ladesli. TDK DS. - IX s 3308
- öceşmek** f. Çekişmek, sataşmağ, sürtüşmek, mübahise étmek, tutaşmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 533
- öceşmek** 1. Lades tutuşmak. 2. Birbirine zıt gitmek. 3. Öç almak. 4. Karşılıklı birbirini aldatmak. TDK DS. - IX s 3308
- öceşmek** Bahis tutuşmak. TDK TS. - V s 3046
- öç (I)** Üvey baba. TDK DS. - IX s 3309
- öç** 1. Bahis, kumar için bahis; kumar ve bahis parası. 2. İntikam. TDK TS. - V s 3047
- öçbe** 1. [Bkz. öcbe -1] 2. [Bkz. öcbe -2] 3. [Bkz. öcbe -3] 4. Kendini beğenmiş, şımarık. TDK DS. - IX s 3309
- öçceten** Birdenbire. TDK DS. - IX s 3309
- öçgün** Şöhlesi onçaklı ýiti bolmadı, solgun bolan, öçügsi. Trkm. D. S. s. 509
- öçmek** 1. Seret sönmek 2. Hareket etmektan galmak, durmak, sönmek (maşın, motor barada). 3. Görünmez bolmak, süpürilip ayrılmak. 4. Geplemäni bes etmek, lal bolmak, sesiñi kesmek. Trkm. D. S. s. 509
- öçmek** Sönmek. TDK DS. - IX s 3309
- öçük** Öçüp galan, sönen (ot, ışık hakda). Trkm. D. S. s. 509
- öçürmek** 1. Yanmasını kesmek, söndürmek. 2. Bir zadıñ hareketini duruzmak, ýatırmak (maşın, motor barada). 3. Sürtüp ayırmak, bozmak (hat, tekst hakda). 4. Üstünden çızmak, çızık çekmek. Trkm. D. S. s. 510
- öçürmek, (üçürmek)** Söndürmek. TDK TS. - V s 3049
- öd (I)** Zaman. TDK DS. - IX s 3309
- ödül (II)** [ögdül (III) -1, 2; ögdür] 1. Yarış. 2. At koşusu. TDK DS. - IX s 3311
- ödülme** At yarışlarına yarışçı olarak katılmak GTS s. 188
- ödürmek** Koşturmak, hızlandırmak. TDK DS. - IX s 3312
- öflez** [öfnezik, öhlez (I) -1, öhlezik (I), öhnezik (I)] 1. Zayıf, cılız, ölmek üzere olan. 2. Pörsümüş, yumuşamış. TDK DS. - IX s 3313
- öflez** Işığ az olan, az ziya veren (kandil, lamba). TDK TS. - V s 3052
- öfnezik** [Bkz. öflez -1]. TDK DS. - IX s 3313
- ög:** 1. Akıl, anlak, zihin 2. Düşünce, fikir 3. Anlama, anlayış 4. Bakan, vekil. (Ögdem, öktem “gururlu” cm. ökdom). Sev. ESTY s.501

- ögec** is. Uçyaşar erkek göyün. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- ögey** sif. Doğma olmayan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- ögeylik** is. Doğma olmama, ögey olma. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öge-** 1. Rastlamak 2. Hızlı gitmek, heveslenmek 3. Kederlenmek 4. Sevmek 5. Hıçkırma 6. Her tarafı çevrili 7. Sakin olmak. Sev. ESTY s.503
- ög (II)** 1. Reis, baş, ileri gelen. 2. Ağa, efendi. 3. Kadınların kocalarına seslenirken kullandıkları sözcük. TDK DS. - IX s 3313
- ög, (ök)** Akıl, hatır, zihin. TDK TS. - V s 3052
- ögcek** Sap arabasının ekin taşınırken ön tarafına dikine konulan ağaç. TDK DS. - IX s 3313
- ögceşmek** Böcekler bir yere yerleşip üremek. TDK DS. - IX s 3314
- ögden** Önceden. TDK DS. - IX s 3314
- ögdül (II)** Önden giden, yol gösteren. TDK DS. - IX s 3314
- ögdün** Başlangıç. TDK DS. - IX s 3314
- ögdür** Yarış. TDK DS. - IX s 3314
- ögdürmek** Sönmeye yüz tutmuş ateşi canlandırmak, tutuşturmak. TDK DS. - IX s 3314
- öge (I)** Anne. (Nikfer * Tavas -Dz.; -Kr.). TDK DS. - IX s 3314
- öge (II)** [Bkz. ögey.]. TDK DS. - IX s 3314
- ögeç** [ögeç, öveç (III) -1, 3, 4; ögeş -2, öğüç (II), ökeç -1, 2; öneç, öñneç, öveys] 1. Bir yaşından dört yaşına kadar erkek koyun, koç. 2. İki yaşına kadar erkek keçi. 3. Enemmiş erkek koyun ya da keçi. 4. Sürünün önünde giden ve sürüyü yöneten koyun ya da keçi. TDK DS. - IX s 3314
- ögeç, (öveç)** İki, üç yaşlarında erkek koyun ve keçi. TDK TS. - V s 3056
- ögek** Sürek avında pusuda bekleyen öncü. TDK DS. - IX s 3315
- ögen (I)** Evin önündeki geniş yer, avlu. TDK DS. - IX s 3315
- ögerek (I)** [Bkz. ögrek (IV) -4]. TDK DS. - IX s 3315
- ögerek (II)** Çiftleşmek isteyen dişi hayvan. TDK DS. - IX s 3315
- ögerem** Ondan sonra. TDK DS. - IX s 3315
- ögeş** 1. Biraz büyümüş kuzu. 2. [Bkz. ögeç -2]. TDK DS. - IX s 3315
- ögeşmek** Zıtlaşmak, düşmanca davranmak. TDK DS. - IX s 3315
- ögey** [ögey, öge (II), öve] Üvey. TDK DS. - IX s 3315
- ögez (II)** Önce. TDK DS. - IX s 3315
- ögle** 1. Gün ortası, öğlen, öğle vakti. 2. Öğle ezanı. 3. Öğle namazı. TDK 2005 TS. s. 1532
- öglemek** Hatırlamak, özlemek. TDK TS. - V s 3057
- öglen** 1. Öğle. 2. Meridyen düzlemi, nısfınnehar. TDK 2005 TS. s. 1532
- öglenecek** Öğlene kadar. TDK DS. - IX s 3316
- ögleyeli** Güney yeli. TDK DS. - IX s 3316
- ögleyin** Öğle. TDK TS. - V s 3059
- öglü** Akıllı, izanlı. TDK TS. - V s 3059
- öglük** Hayvanın göğsünde bulunan ve eğerin geriye kaymamasını sağlayan kayış. TDK DS. - IX s 3316
- ögmek (II)** Birisini izlemek, gözlemek. TDK DS. - IX s 3316
- ögmek (IV)** 1. Emmek (toprağın su emmesi için). 2. Yağ vb. şeyler döküldüğü yer ya da kumaşın içine geçmek, yayılmak. 3. Yağ, boya vb. şeyler bulaşmak. TDK DS. - IX s 3316
- ögmek (V)** Kömür yavaş yavaş yanarak kor durumuna gelmek. TDK DS. - IX s 3316
- ögmek (VI)** Meşe kümesi. TDK DS. - IX s 3316
- ögnük (I)** [Bkz. öncek (II) -1]. TDK DS. - IX s 3316
- ögön** [Bkz. ögün (V) -2]. TDK DS. - IX s 3316
- ögörsemek** [ögre gelmek] İnek, davar çiftleşmek istemek. TDK DS. - IX s 3316
- ögrek (I)** Uygun zaman, elverişli durum. TDK DS. - IX s 3316
- ögrek (II)** 1. Mevsim. 2. Tarlaya tohum atma zamanı. TDK DS. - IX s 3316
- ögrek (III)** 1. Bir hayvanın doğup büyüdüğü, alıskın olduğu yer. 2. Sığırların, davarın yazın dinlendiği gölgelik yer, su kıyısı. TDK DS. - IX s 3317
- ögrek (IV)** [ögerek (I)] 1. Eğitilmeye elverişli 2. Koşuma alıştırılmış hayvan. 3. Harman döverken başa alınan işe alıştırılmış kısrağ. 4. Kısrağ, beygir sürüsü. TDK DS. - IX s 3317
- ögrek** At sürüsü. TDK 2005 TS. s. 1532
- ögrek** Sürü, at sürüsü. TDK TS. - V s 3059
- ögrelmek** [ögürlemek] Sallamak. TDK DS. - IX s 3317
- ögrenmek** [Bkz. öğürmek]. TDK DS. - IX s 3317

- öğünsüz (I)** Vaktini bilmeyen. TDK DS. - IX s 3321
- öğünsüz (II)** Doymak bilmeyen. TDK DS. - IX s 3321
- öğünt** 1. Tarlalara su dağıtılan büyük ark. 2. Sürekli olmayıp yalnız bir ay akan akarsu. 3. Buğday tarlasını bataklığa çeviren ve ekilmiş buğdayları çürüten yağmur suyu. TDK DS. - IX s 3321
- öğüntü (I)** Yamaçtan kayıp aşağıda yığılan ince toprak. TDK DS. - IX s 3321
- öğüntü (II)** Su sızıntısı. TDK DS. - IX s 3321
- öğür (II)** [övür (I) -1, öyür (I)] 1. Aynı yaşta olanlar, yaşıt. 2. Arkadaş, dost, eş. 3. Birbirine benzeyen, aynı türden olan. 4. Birbirinden ayrılmayan, birbirine alışık, yakın (insan ya da hayvan). TDK DS. - IX s 3321
- öğür (III)** Keçilerin gece yattıkları yer: Keçiler öğürü beğenmediler. TDK DS. - IX s 3321
- öğür (IV)** Dişi sığırın çiftleşme zamanı. TDK DS. - IX s 3321
- öğür** 1. Akran. 2. Takım, fırka, zümre. 3. sf. Öğrenmiş. 4. sf. Alışılmış, yadırganmaz olmuş, menus. TDK 2005 TS. s. 1533
- öğür** Eş, birbirine alışmış olan (canlılar). TDK TS. - V s 3066
- öğürleşmek (I)** [öğür olmak (I) -1, öyürleşmek] Birbirine alışmak, dost olmak, birbirinden ayrılmayacak derecede sevişip anlaşmak. TDK DS. - IX s 3322
- öğürleştirmek (I)** Alıştırmak. TDK DS. - IX s 3322
- öğürsek** [oğursak -3, ösek] 1. Çiftleşmek isteyen dişi sığır, kısırak vb. hayvan. 2. Çiftleşmek isteyen dişi hayvanın çevresinde dolaşan erkek hayvan topluluğu. TDK DS. - IX s 3322
- öğürsek** Munis, çabuk arkadaş edinen. TDK TS. - V s 3068
- öğürsemek** [öğsemek (III), öğüne gelmek, öğüre gelmek, öğürleşmek (II), öğür olmak (II), övürsemek] Dişi hayvan çiftleşmek istemek. TDK DS. - IX s 3323
- öğürsüz** 1. Eşsiz, yalnız hayvan. 2. Az 3. Arkadaşlarına alışmamış hayvan. TDK DS. - IX s 3323
- öğürt** [Bkz. öğüt -1]. TDK DS. - IX s 3323
- öğürtlemek (II)** Başkasını kendi fikirlerine inandırmaya çalışmak, inandırmak. TDK DS. - IX s 3323
- öğürtleşmek** Sözbirliği etmek. TDK DS. - IX s 3323
- öğürtmek (I)** Yarış yapmak. TDK DS. - IX s 3323
- öğürtmek (III)** Aldatmak, kandırmak, ayartmak. TDK DS. - IX s 3323
- öğürtmek (IV)** Bitkilerin, özellikle soğanın ortasından çıkan tohumluk filiz. TDK DS. - IX s 3323
- öğüşmek** Yağ vb. maddeler kumaş, kâğıt gibi şeylerin içine geçmek, yayılmak. TDK DS. - IX s 3323
- öğüt** [öğürt, öyüt] 1. Su sızıntısı, nem. 2. Kaya diplerinde, çukurlarda yazın olan su birikintisi. TDK DS. - IX s 3323
- öğüt** Bir kimse yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat. TDK 2005 TS. s. 1534
- öğütlemek** Birisini kandırıp bir başkasına karşı kıskırtmak. TDK DS. - IX s 3323
- öğütlemek** Öğüt vermek, nasihat etmek. TDK TS. - V s 3072
- öğütleşmek** 1. Haberleşmek. 2. Sözleşmek, gizlice konuşup anlaşmak. TDK DS. - IX s 3324
- öğüz** Öküz. TDK DS. - IX s 3324
- öhlez (II)** [öhlezik (II), öhnezik (II)] Hafif, ölgün (ışık için). TDK DS. - IX s 3324
- öhlezik (II)** [Bkz. öhlez (II)]. TDK DS. - IX s 3324
- öhmeg** Evlenmek istemek. TDK DS. - IX s 3324
- öhnezik (II)** [Bkz. öhlez (II)]. TDK DS. - IX s 3324
- öhnezimek (I)** Cansızlaşmak, kansızlaşmak. TDK DS. - IX s 3324
- öhnezimek (II)** Sönmeye yüz tutmak. TDK DS. - IX s 3324
- ök (I)** 1. Anne. 2. Anne ve baba. TDK DS. - IX s 3324
- ök (V)** Çayırda otlayan hayvanı ayaklarından bağlamaya yarayan ip. TDK DS. - IX s 3324
- ök (VII)** Akıl. TDK DS. - IX s 3324
- ökcül** [ökçül] İlk başlayan, ilk gelen, birinci. TDK DS. - IX s 3325
- ökcülü** Oyunda ebe olan. TDK DS. - IX s 3325
- ökde** Bir kâriñ, bir işiñ, oynuñ we ş. m. tärini ele alan, gowı bilÿän, ussat. Trkm. D. S. s. 502
- öke (II)** Büyük kardeş, abla. TDK DS. - IX s 3325
- öke:** 1. Küçük kız kardeş 2. Küçük birader. Sev. ESTY s.519
- öke** Deha sahibi kimse, dahi. TDK 2005 TS. s. 1534
- öklemek** Hayvanı kaçmaması için bir yere bağlamak. TDK DS. - IX s 3325

- ökmek (I)** Beklemek. TDK DS. - IX s 3325
- ökse (IV)** Tomurcuklanmış asmalara dadanan bir böcek. TDK DS. - IX s 3326
- ökse (V)** Avcı kulübesi. TDK DS. - IX s 3326
- ökse (VI)** Çam sakızını balla karıştırarak kuşları yakalamak için yapılan tuzak. TDK DS. - IX s 3326
- ökseğe** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- ökseği** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksek (I)** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- ökseki** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- ökseve** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksevi** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksü** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksöğü** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksövi** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksü** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksüğü** [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3326
- öksümek** [Bkz. öksmek]. TDK DS. - IX s 3326
- öksürüç** Ağzı ve burnu yuvarlak, kılıcı az bir çeşit tatlı su balığı. TDK DS. - IX s 3326
- öksüt** Ökse, kapan. TDK DS. - IX s 3326
- öksüz** is. 1. Yetim. // mec. Kimsesiz, bağımsız. 2. mec. Uğursuz, bedbet, talésiz. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öksüz (I)** Anlayışsız. TDK DS. - IX s 3326
- öksüz (II)** Ahşap yapılarda yatay ve dikey ağaçlar arasına destek olarak çakılan ağaç parçası. TDK DS. - IX s 3326
- öksüz:** 1.Yetim, öksüz 2. Bekar, yalnız. Sev. ESTY s.521
- öksüz** 1. Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan çocuk. 2. Kimsesiz. TDK 2005 TS. s. 1535
- öksüzce (I)** [öksüzçe, öksüzçığdemi] Çığdem. TDK DS. - IX s 3326
- öksüzce (II)** Kesilmiş ineğin kürek eti. TDK DS. - IX s 3326
- öksüzce (III)** Değirmen oluğunun içine kaçan şeyleri çıkarmak için bırakılan delik ve kapağı. TDK DS. - IX s 3326
- öksüzce (IV)** El ve ayak parmaklarının kenarlarında çıkan küçük et parçaları, şeytantırnağı. TDK DS. - IX s 3326
- öksüzçe** [Bkz. öksüzce (I)]. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzçığdemi** [Bkz. öksüzce (I)]. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzdere** Yalnız yağmur zamanı akan dere. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzdoyuran (I)** Ekmek yapılırken en son yapılan kalın ekmek. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzdoyuran (II)** Çok büyük su bardağı, su tası. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzüğüne** Balık tutmaya yarayan, misinanın ucundaki iğne. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzle** Kuzey. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzlersofrası** Halka biçiminde dizilmiş yıldızlar kümesi. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzlük** is. Yetimlik. // Kimsesizlik. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öksüzöğlan** [öksüzöğlan] Çığdeme benzer, beyaz ya da mor çiçek açan bir kır çiçeği, kardelen. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzöğlançığdemi** Afyon bitkisi. TDK DS. - IX s 3327
- öksüzpalan** Yavaş yavaş yağın kar. TDK DS. - IX s 3327
- öksüztakkası** [öksüzyamalığı] Lapa lapa yağın kar. TDK DS. - IX s 3327
- ökün** Yemek. TDK DS. - IX s 3327
- öküz** is. 1. İş héyvamı kimi istifade édilen buğa. 2. mec. Çoğ yéke, nahamar, zorba adam hağğında. // mec. gaba, kobud, ganmaz adam hağğında. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öküz:** 1. Boğa, öküz, sığır 2. Boynuzlu, erkek sığır 3. Kaba, haşin, yobaz 4. İnek, sığır 5. Bozkır sakini 6. İyi ve dürüst adam. Sev. ESTY s.521
- öküz** 1. Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır. 2. mec. Bön, görgüsüz, kaba, anlayışsız, yetenezsiz kimse. 3. argo Cıvalı zar. TDK 2005 TS. s. 1535
- öküz** Öküz. GTS s. 188
- öküz** zoologiya. Sığırlar tohumundan bolan erkek jinsli iri şahlı öy hayvanı. Trkm. D. S. s. 502
- öküzbaklası** Karabakla. TDK DS. - IX s 3328
- öküzburnu** Serçegillerden, gagası uzun ve çok kalın, eti yenir bir kuş. TDK 2005 TS. s. 1536

öküzçü Öküz çobanı. GTS s. 188

öküzdoyuran Kışın en soğuk günlerinde, akşam ezanı doğudan doğan çok parlak yıldız. TDK DS. - IX s 3328

öküzemeği Ekmek. TDK DS. - IX s 3328

öküzgöbeği [öküzgötü -1, öküzkötü] Kırlarda, dağlarda kendiliğinden biten bir çalı ve kırmızı renkli, küçük yuvarlak meyvesi. TDK DS. - IX s 3328

öküzgötü 1.[Bkz. öküzgöbeği] 2. Kızılçık. TDK DS. - IX s 3328

öküzgözü is. bot. Sarı çiçekleri tebetetde işledilen ot-bitki. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522

öküzgözü (I) Yirmi beş kuruşluk gümüş para. TDK DS. - IX s 3328

öküzgözü (II) 1. Bir çeşit erik. 2. Siyah ve iri taneli bir çeşit üzüm. TDK DS. - IX s 3328

öküzgözü Birleşikgillerden, sarı renkte, papatyayı andırır bir çiçek ve onun bitkisi, sıgırgözü, mastı çiçeği, arnika. TDK 2005 TS. s. 1536

öküzgözü Bir çeşit papatya. TDK TS. - V s 3075

öküzkötü [Bkz. öküzgöbeği]. TDK DS. - IX s 3328

öküzkütüğü Yaprakları boz renkli ve kozalarının içi boş olan, yalnız odunundan yararlanılan bir ağaç. TDK DS. - IX s 3328

öküzlük is. Yekelik, nahamarlık, zorbalık (adam hağında). // mec. Ğabalık, kobudluk, Ğanmazlık. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522

öküzlük 1. Budalalık, sersemlik. 2. Budalaca, sersemce iş. TDK 2005 TS. s. 1536

öküzsemek İnek çiftleşmek istemek. TDK DS. - IX s 3328

öküztombayı Arabaya, yüke koşulan manda. TDK DS. - IX s 3328

öküztüyü İnce ince yağın yağmur. TDK DS. - IX s 3328

öküzuyudan Gün doğmadan önce, doğudan yükselen dikdörtgen biçiminde dört yıldız. TDK DS. - IX s 3328

öküzuyumu Gece yarısı. TDK DS. - IX s 3328

öküzünüğü Oklavaya sararak yuvarlatılmış ince yufkaları iç içe halkalar biçiminde tepsiye döşeyip pişirdikten sonra, üzerine kaynatılmış şekerli su dökerek yapılan tatlı. TDK DS. - IX s 3328

ölç- (I) (II ölç) 1. Ölçmek 2. Tartmak 3. Hesaplamak 4. Bölmek, parçalamak 5. Şarkı söylemek. Sev. ESTY s.529

ölçdürmek icb. Ölçmeye mecbur étmek yahud hahiş édere ölçme işi gördürmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526

ölçe (III) 1. Ölçü, ölçüm 2. Ölçü, ölçek. Sev. ESTY s.529

ölçefter (I) [Bkz. ölçek (II)]. TDK DS. - IX s 3329

ölçeg 1. Ölçeyiş. 2. Bir zadıñ ululuk-kıçılık möçberi, gabarası, nomeri. 3. Möçber, mukdar. 4. Edebiyat termini Şıgır setirleriniñ onuñ bogun sanınıñ norması. 5. Çen çak, çäk. Trkm. D. S. s. 504

ölçek (I) Küfe. TDK DS. - IX s 3329

ölçek (II) [ölçefter (I)] Avcıların kullandığı fişeğe, barut ve saçma koymaya yarayan araç. TDK DS. - IX s 3329

ölçek 1. Birim kabul edilen herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü. 2. sf. Bu ölçü miktarında olan: İki ölçek buğday. 3. Tahıl ölçmeye yarar kap, kile. 4. çoğ. Bir harita veya resimde görülen uzaklıklarla bunların işaret ettiği, karşılandığı gerçek uzunluklar arasındaki oran. 5. fiz. Bir ölçü aletinin üzerinde çizgilerle ayrılmış bölüm, kadran. 6. esk. Dört okkaya eşit ağırlık ölçüsü. TDK 2005 TS. s. 1536

ölçelemek Ölçmek. TDK DS. - IX s 3329

ölçemek 1. Ölçegini kesgitlemek, agramını, uzunlığını ve s. m. bilmek, kesgitlemek, çekmek. 2. (Göçme manıda) Bir zat barada pikirlenip, aylanıp görmek. Trkm. D. S. s. 504

ölçer (I) Arabozucu, fitne. TDK DS. - IX s 3329

ölçer (II) Ölçek. TDK DS. - IX s 3329

ölçer (III) Ateş karıştırmaya yarayan demir çubuk, gelberi. TDK DS. - IX s 3329

ölçer Ateşi karıştıracak demir kol. TDK 2005 TS. s. 1536

ölçerlemek Toplamak, düzeltmek. TDK DS. - IX s 3329

ölçermek (I) [ölçarmak] Sönmeye yüz tutmuş ateşi, lambayı canlandırmak, alevlendirmek. TDK DS. - IX s 3329

ölçermek (II) 1. Bir konu ya da iş için düşüncelerini söyleyerek yol göstermek. 2. Kışkırtmak, ayaklandırmak, ara bozmak. TDK DS. - IX s 3329

ölçermek (III) 1. Bir şeye öz biçimini vermek, düzenlemek. 2. Lambanın fitilini düzeltmek. TDK DS. - IX s 3329

- ölçermek (IV)** Hızlıca vurmak. TDK DS. - IX s 3329
- ölçermek (V)** Benzetmek. TDK DS. - IX s 3329
- ölçermek (VI)** Bir şeyi kendi gidişine bırakmak. TDK DS. - IX s 3329
- ölçermek (VII)** Bir şeyi altüst etmek, karıştırmak. TDK DS. - IX s 3329
- ölçermek (VIII)** 1. Harman döverken dışarıya taşan sapsarı dövenin altına atmak. 2. Bulgur döverken taşan bulgurları taşın altına atmak. TDK DS. - IX s 3329
- ölçermek** Endişe için ağaçları gozgaştırmak, çala yanan bölekleri güçlü yanar yalı etmek. Trkm. D. S. s. 504
- ölçermek** Sönmekte olan ateşi, lambayı canlandırmak. TDK 2005 TS. s. 1536
- ölçermek** 1. Ateşi parlatmak için karıştırmak, ışığı çoğaltmak için fitili kaldırmak. 2. Kışkırtmak, ayaklandırmak. TDK TS. - V s 3076
- ölçmee** Ölçmek. GTS s. 188
- ölçmek** f. 1. Bir şeyin ölçüsünü, miğdarını gebul olunmuş vahidler esasında müeyyen etmek, müeyyenleşdirmek. 2. Mülahize etmek, çıkış etmek, mügayise etmek, tutuşdurmağ. 3. mec. dan. Vurmağ, gopamağ, çekmek, ilişdirmek. 4. Bah. Ölçüb-biçmek 2-ci me'nada. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölçmek** 1. En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek. 2. mec. Aşırı olmamasına dikkat etmek, kontrol etmek. TDK 2005 TS. s. 1536
- ölçmek** Benzetmek, karşılaştırmak. TDK DS. - IX s 3330
- ölçü** is. 1. Her hansı bir şeyi ölçmek için gebul edilmiş vahid. 2. mec. Bir şeye ya şeye giymet vermek, mügayise etmek için esas götürülen şey. 3. Her hansı bir şeyin müeyyen vahidler esasında te'yin edilen büyüklüyü, küçükliyi, biçimi, hecmi, derecesi. 4. Ölçme işi; ölçme. 5. Bah. vezn 2-ci me'nada. 6. mec. dan. Ehate dairesi, görüş dairesi. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölçü** 1. Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan. 2. Bu değerlendirmede kullanılan birim, ölçme birimi. 3. Ölçme sonucu bulunan rakam. 4. Belirlenmiş boyut. 5. Ölçüt. 6. Değer, itibar. 7. Aşırı olmama, ılımlı, uygun olma durumu. 8. Bir şiiirdeki dizelerin hece ve durak bakımından denk oluşu, vezin. 9. Bir ezginin eşit bölümlere ayrılışı. TDK 2005 TS. s. 1536
- ölçü** Ölçü. GTS s. 188
- ölçü** Endaze. TDK TS. - V s 3078
- ölçücü** is. hüs. Ölçen, bir şeyin ölçüsünü müeyyen eden cihaz, alet ve s. // Sif. me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg III s. 527
- ölçülenmek** Niyetlenmek, hazırlanmak. TDK TS. - V s 3078
- ölçülü** sif. Ölçüsü olan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 527
- ölçülü** 1. Ölçüsü alınmış, ölçülmüş. 2. Belirli bir ölçüde olan. 3. zf. Dikkatli, düşünerek. 4. ılımlı. 5. Belli bir ölçüye göre düzenlenmiş olan (manzume, düz yazı), vezinli, mevzun. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçüm (III)** Fal. TDK DS. - IX s 3330
- ölçüm** 1. Ölçme işi. 2. Ölçülerek elde edilen sonuç. 3. Ölçümleme sonucu, takdir. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçüm** 1. Şekil, biçim, tarz. 2. Acemi, beceriksiz. 3. Şımarık. TDK TS. - V s 3078
- ölçümlemek** 1. Muhakeme etmek. 2. mec. Akıl süzgecinden geçirmek, sonuç almak, takdir etmek. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçümlemek** Tasarlamak. TDK DS. - IX s 3330
- ölçümlemek** Tasarlanmak. TDK DS. - IX s 3330
- ölçümlemek** Heveslenmek, niyet etmek, hazırlanmak, kakışmak. TDK TS. - V s 3079
- ölçümlü** Metrik. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçün** Standart. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçünmek (I)** 1. Karşılaştırmak. 2. Oranlamak, kestirmek. 3. Yarışmak, karşısındakiyle aynı düzeyde olmak istemek. TDK DS. - IX s 3330
- ölçünmek (II)** Birine vuracakmış gibi yapmak, el kaldırmak. TDK DS. - IX s 3330
- ölçünmek** Bir şeyi uzun uzun düşünüp hesaplamak, teemmül etmek. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçüsüz** sif. Ölçüsü olmayan; çoh büyük, geniş, ölçüyegelmez. Az. Dil. İz. Lüg III s. 527
- ölçüsüz** 1. Ölçülmemiş, ölçüsü alınmamış olan. 2. zf. Nereye varacağı düşünülmezsizin, yerli yersiz. 3. mec. Pek çok, aşırı, gelişigüzel, rastgele. 4. ed. Ölçüsü olmayan, vezinsiz. TDK 2005 TS. s. 1537

- ölçüşmek** 1. Biriyle yan yana gelerek boy bakımından ölçülme. 2. Yarışmak, müsabaka yapmak. 3. mec. Karşılaştırmak, mukayese etmek. TDK 2005 TS. s. 1537
- ölçüt** Bir yargıya varmak veya değer vermek için başvurulmuş ilke, kıstas, mısda, kriter. TDK 2005 TS. s. 1537
- öle (I)** Öyle. TDK DS. - IX s 3330
- öle** Öyle, böyle. GTS s. 188
- ölemek** Bir şeyin yapılmasını engellemek. TDK DS. - IX s 3330
- ölen (II)** [öleyn] Öğle, gün ortası. TDK DS. - IX s 3330
- öleşmek (II)** İvmek, ivedilemek. TDK DS. - IX s 3331
- ölgürmek** Eriştirmek, göstermek. TDK DS. - IX s 3332
- ölker (I)** Kumaşın yüzü. TDK DS. - IX s 3332
- ölkü** Düşünce. TDK DS. - IX s 3332
- ölkün** Evin dış kısmı. TDK DS. - IX s 3332
- ölogre** Adamakıllı. TDK DS. - IX s 3333
- ölsüz** Öksüz. TDK DS. - IX s 3333
- öm** [Bkz. ömürtlek]. TDK DS. - IX s 3334
- ömece (I)** Yığın, odun yığını. TDK DS. - IX s 3334
- ömece (II)** Başakları örgü biçiminde bir çeşit buğday. TDK DS. - IX s 3334
- ömek** Çabuk, hızlı. TDK DS. - IX s 3334
- ömeklemek** Hayvan kovalamak. TDK DS. - IX s 3334
- ömmek** Beklemek, gözlemek. TDK DS. - IX s 3334
- ömmen** 1. Çok yemek yiyen, obur (kimse). 2. Cin, şeytan. TDK DS. - IX s 3334
- ömük** [ömürdek -1, 2] 1. Gırtlak. 2. Boğaz. 3. Yemek borusu. 4. Nefes borusu. TDK DS. - IX s 3334
- ömürtlek** [öm] Gırtlak çıkıntısı, âdemelması. TDK DS. - IX s 3334
- ön** 1. Baḡ. Ğabağ 2, 3, 4 ve 6-cı me'nalarda. 2. is. Üze teref olan ceheit; ğabağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- ön (I)** Öğün. TDK DS. - IX s 3334
- ön** 1. Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı. 2. Bir şeyin esas tutulan yüzünün baktığı yer, karşı. 3. Bir kimsenin ilerisi. 4. Yakın gelecek zaman. 5. Giyeceklerin genellikle göğsü örten bölümü. 6. Önce olan, ilk. 7. Civar, yöre. 8. sf. Benzerler arasında bakılan veya gidilen yönde olan. TDK 2005 TS. s. 1541
- ön** 1. Bir zadıñ yüz tarafı, alın tarafı. 2. Öñki wağtlar, ozal, öñürti, başda. 3. Kömekçi söz rolunda Āpişğaniñ öñünde. Märekanin öñünde. Trkm. D. S. s. 505
- ön (I)** 1. Evvel, önünde 2. Doğu, şark 3. Baş, başlangıç 4. Göğüs, bağır 5. Yüz 6. Üst, yukarı 7. Çöl 8. Önde. Sev. ESTY s.532
- ön (II)** 1. Yüz, vecih 2. Allık 3. Güzellik, yakışık 4. Parlaklık 5. Renk, çiçek. Sev. ESTY s.534
- ön** Ön. GTS s. 189
- ön** 1. Önce, mukaddem, evvel. 2. İleri, üstün, makbul. TDK TS. - V s 3087
- önaa** Bir yapının yıkılmaması için destek olarak konulan direkler. TDK DS. - IX s 3335
- önağı (I)** [Bkz. öna]. TDK DS. - IX s 3335
- önağı (II)** Zamansız yapılan iş. TDK DS. - IX s 3335
- önaldı** Suwı başğa ýana akmazlık için öñi beklenen suwlu takır. Trkm. D. S. s. 505
- önatli** Gelin alınmaga gidilende we ğaydılanda gelnaljılardan ozýan atlılar, atbaşçı. Trkm. D. S. s. 505
- önayak** [Bkz. öncü (II)]. TDK DS. - IX s 3335
- önayak** Bir işte öncü, işi yürüten (kimse). TDK 2005 TS. s. 1542
- önbarak** Atbaşçıların arasından bellenen pellehana in ilki gelen öñatlı. Trkm. D. S. s. 505
- önbel** Üvendirenin çivisi. TDK DS. - IX s 3335
- önbeze** [önbezi -1] Kadın önlüğü. TDK DS. - IX s 3335
- önbezi** 1. [Bkz. önbeze] 2. Peştemal. TDK DS. - IX s 3335
- önce** zarf. 1. Ğabağca, evvelce, birinci olaraq. // Ğabağda, irelide, 2. Vahtında, ğabağcadan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- önce** Baştaki, geçmişteki bölüm, geçmiş zaman. TDK 2005 TS. s. 1542
- önceden** zarf. Ğabağcadan, ireliceden, evvelceden, önce. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- önceg** [Bkz. öncek (II) -1]. TDK DS. - IX s 3335
- öñcek (I)** Önce, önceden. TDK DS. - IX s 3335
- öñcek (II)** [öğnük (I), öğüncek (II), önceg, öncülük (II), öncek (I), öncük, önceleç, önücek -2, 3] 1. İş önlüğü. 2. Bebek önlüğü. 3. Peştemal. 4. Eteklik. TDK DS. - IX s 3335

öncek Önlük. TDK TS. - V s 3089

öncel 1. Bir görevde, meslekte kendinden önce yerini tutmuş olan kimse, selef, eslaf, ardıl karşıtı. 2. Önceden yaşamış olanlar. 3. man. Sonucun çıkarıldığı önerme veya önermeler. TDK 2005 TS. s. 1542

önceleym [öncü (I)] İlk önce, daha önce. TDK DS. - IX s 3335

öncelik 1. Birşeyi başkalarından önce yapma işi, inisiyatif. 2. Önde gelme işi. TDK 2005 TS. s. 1542

öncü (I) [Bkz. önceleym]. TDK DS. - IX s 3335

öncü (II) [önayak, öncül -3, öndaş] Kılavuz, önder. TDK DS. - IX s 3335

öncü 1. Önde gidip haber ulaştırılan kimse. 2. Bir sanat ve düşünce akımını, çağına göre yeni bir görüşü başlatan kimse veya eser, müjdecî, avangart. 3. sf. Önden gelen, önde olan, artçı karşıtı. 4. ask. Yürüyüşte kolun ilerisinden giden kıta, pişdar, artçı karşıtı. 5. hlk. Önder, kılavuz. TDK 2005 TS. s. 1543

öncül is. ve sif. 1. Ğabağcıl. 2. Başçı, önde geden, Ğabağda geden, başçılığ eden. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528

öncül [öncülü, öndel -1, öncecek (II), öngül (I) -1, 2] 1. Önce gelen, birinci, başta giden. 2. Oyunlarda elebaşı, ebe. 3. [Bkz. öncü (II)] 4. İlkın, önce. TDK DS. - IX s 3336

öncül 1. Bir çıkarımın öncüller kümesini oluşturan önermelerden herhangi biri, mukaddem. 2. Bir tasımda sonucu hazırlayan ilk iki önermeden her biri, mukaddem. 3. Bir bilimsel çalışmada işe koyulurken, araştırmaya konu edilmeksizin doğru sayılan önerme. 4. hlk. Kılavuz, öncü. TDK 2005 TS. s. 1543

öncülük (I) Kılavuzluk. TDK DS. - IX s 3336

öncülük (II) [Bkz. öncek (II) -1]. TDK DS. - IX s 3336

önçü dan. Bağ. öncül 1-ci me'nada. Önçü Ğız. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528

öndaş [Bkz. öncü (II)]. TDK DS. - IX s 3336

önde Orada. TDK DS. - IX s 3336

öndeç Mübaşir. TDK DS. - IX s 3336

öndeğiki Öndeki. TDK DS. - IX s 3336

öndel 1.[Bkz. öncül -1] 2. Ekin biçenlerin sağında giden ve biçmeyi önde götüreren adam. TDK DS. - IX s 3336

öndelik Yapılacak bir hizmet veya satın alınacak bir mal için anlaşmaya göre önceden ödenen miktar, avans. TDK 2005 TS. s. 1543

öndemek Birine bir işi etmeğligi duydurmak, işaret arkalı aytmak, habar bermek, yola salmak, gönükdirmek. Trkm. D. S. s. 504

öndemek Çağırarak. TDK DS. - IX s 3336

öndemen 1. Kadınların başlarına örttükleri şal. 2. Kadınların önlük olarak kullandıkları peştamal. TDK DS. - IX s 3336

önden [Bkz. öndin]. TDK DS. - IX s 3336

önder Gücü, ünü veya toplumsal yeri dolayısıyla, belli zaman ve durumlar içinde, ilişkili bulunduğu küme veya toplumun tutum, davranışve etkinliklerini değıştirip yöneltme yeteneğini güsteren kimse, lider, şef. TDK 2005 TS. s. 1543

önderci Bk. Önderici. GTS s. 189

önderici Yönetici. GTS s. 189

önderlemee Yönetmek. GTS s. 189

önderlik Önder olma durumu veya öndere yakışır davranış, öncülük, liderlik. TDK 2005 TS. s. 1543

önderlik Yönetim. GTS s. 189

öndin [önden, öndün (I) -2, öne] Önce, ilkönce. TDK DS. - IX s 3336

öndişler Arabalarda döşeğın ön bölümünden oka doğru geçirilen çifte ağaç çubuk. TDK DS. - IX s 3336

öndüç (II) 1. Başta yürüyen. 2. Haberci, muştucu. TDK DS. - IX s 3336

öndüğün [öndegün, öndüğ gün, öndüğü gün, öndüğün, öndüğün gün, öndürgün] Evvelki gün. TDK DS. - IX s 3336

öndüğün [Bkz. öndüğün]. TDK DS. - IX s 3337

öndüklemek Beklemek. TDK DS. - IX s 3337

öndül (I) 1. Yön. 2. Amaç. TDK DS. - IX s 3337

öndün (I) 1. Önden giden, öncü. 2. [Bkz. öndin]. TDK DS. - IX s 3337

öne 1. Biraz ileri, öte. 2. [Bkz. öndin]. TDK DS. - IX s 3337

öne- (II) 1. Sinmek, sinerek yaklaşmak. 2. Beklemek. 3. Kovalamak. Sev. ESTY s.535

öne Önce. TDK TS. - V s 3096

öncecek (I) [Bkz. öncek (II) -1]. TDK DS. - IX s 3337

öncecek (II) [Bkz. öncül -2]. TDK DS. - IX s 3337

önede Orada. TDK DS. - IX s 3337

öneği [Bkz. öneği (I) -3]. TDK DS. - IX s 3337

öneği (I) [öneği, öneyi, önöğü] 1. Kaba, yakışsız, aykırı (davranış için). 2. İnat. 3. İnatçı, ters (kimse). 4. Bir şeyin tersi, karşıtı. 5. Elinden iş gelmeyen, beceriksiz. 6. Toplumdan kaçan (kimse). TDK DS. - IX s 3337

öneği (I), (öneği katılı, öneği ağacı, öneği direk) Destek, payanda. TDK TS. - V s 3097

öneği (II) 1. Kapının arkasına dayanan ağaç destek. 2. [Bkz. önek (I)]. TDK DS. - IX s 3337

öneği, (öneği (II), üneği) İnatçı. TDK TS. - V s 3097

öneğülük, (öneğilik) İnat, inatçılık, dik kafalılık. TDK TS. - V s 3100

önek (I) [öneği (II) -2] Duvarın yıkılmaması için koyulan destek direği. TDK DS. - IX s 3337

önek (II) Sürek avında, avcılarının av bekledikleri yer. TDK DS. - IX s 3338

önekçi Sürek avında avın çıkacağı yeri gözleyen avcı. TDK DS. - IX s 3338

önel Bir işin tamamlanması için tanınan ek süre, mehil. TDK 2005 TS. s. 1543

önelge Önüp duran, bolup duran zat, döreyân, dogyan nesil, çağa. Trkm. D. S. s. 505

önem Bir şeyin nitelik veya nicelik olma bakımından değerli olma durumu, ehemmiyet. TDK 2005 TS. s. 1543

önemek [önülemek] Gözetlemek. TDK DS. - IX s 3338

öner 1. Yön. 2. Sıra. TDK DS. - IX s 3338

önerge Meclis, kongre vb. resmî bir toplantıda, herhangi bir konu veya sorunla ilgili olarak bir öneride bulunmak için üyelere biri veya birkaçı tarafından başkanlığa verilen, oya sunularak karar verilmesi istenen yazılı kâğıt, taktir. TDK 2005 TS. s. 1544

öneri 1. Bir sorunu çözmek üzere öne sürülen görüş, düşünce, teklif. 2. İncelenmek için ileri sürülen şey, teklif. TDK 2005 TS. s. 1544

önerme 1. Önermek işi. 2. Kabul edilmesi için öne sürülen düşünce, teklif. 3. man. Bir savı öne süren veya bir durumu dile getiren cümle, belli bir yorumda belli bir doğruluk değeri kazanan düzgün deyim, kaziye. TDK 2005 TS. s. 1544

önermek Geçmek, ileri geçmek. TDK TS. - V s 3102

önerti man. Şartlı bir önermenin şartı anlatan ön bölümü. TDK 2005 TS. s. 1544

önese [Bkz. öneze (II) -2]. TDK DS. - IX s 3338

öneşmek İnat etmek. TDK TS. - V s 3103

öñez Önceleri, eskiden. TDK DS. - IX s 3338

önezci [Bkz. öneze (II) -1]. TDK DS. - IX s 3338

öneze (II) [oğeze, onese, oneze, öğese, ögez (I), ökeze, ömese, ömeze, ömzek, önese, önezci, önezeci, önezek, öñezek, önezekçi, önezi (II), öñse, öñüze, öveze (II), özene, özenek] 1. Sürek avında pusuda av bekleyen avcı. 2. Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, av bekleme yeri. TDK DS. - IX s 3338

öneze (III) Yıkılacak gibi olan duvarı sağlamlaştırmak için önüne yapılan duvar, destek. TDK DS. - IX s 3338

öneze 1. Avcıların av beklemek için taş yığınlarından yaptıkları pusu, evsin. 2. Sürek avında pusuda av bekleyen avcı. TDK 2005 TS. s. 1544

önezeci [Bkz. öneze (II) -1]. TDK DS. - IX s 3338

önezek, öñezek [Bkz. öneze (II) -2]. TDK DS. - IX s 3338

önezekçi [Bkz. öneze (II) -1]. TDK DS. - IX s 3338

önezilemek [önezilemek -1] 1. Önüne çıkmak, yolunu kesmek. 2. Geçmek. TDK DS. - IX s 3339

önezi (I) Önü. TDK DS. - IX s 3339

önezi (II) [Bkz. öneze (II) -2]. TDK DS. - IX s 3339

önezilemek 1.[Bkz. önezilemek -1] 2. Sözüünü kesmek. TDK DS. - IX s 3339

öngay Erendiz yıldızı. TDK DS. - IX s 3339

öngü (I) Heykel. TDK DS. - IX s 3339

öngü (II) [önge -1, 2; öñke] 1. Elli dirhem (eski bir ağırlık ölçüsü). 2. Yüz dirhem (eski bir ağırlık ölçüsü). 3. Yarım okka. TDK DS. - IX s 3339

öñgeç: 1. Yemek borusu 2. Boğaz, imik 3. Boyun, gerdan 4. Boru, baca 5. Boğaz 6. Ense. Sev. ESTY s.536

öngel Ağırbaşlı. TDK DS. - IX s 3339

öngü Önlük. TDK DS. - IX s 3339

- öngol** 1. Hayvanlarda ön bacak. 2. Erkeklik organı. TDK DS. - IX s 3339
- öngörmek** İleride olması gerekeni göstermek, önceden kararlaştırmak, ilerisi için düşünmek, göz önünde tutmak, derpiş etmek. TDK 2005 TS. s. 1544
- öngörü** Bir işin ilerisini kestirme veya bir işin nasıl bir yol alacağını önceden anlayabilme ve ona göre davranma. TDK 2005 TS. s. 1544
- öngücü** [öngüç (I) -2] Eninde sonunda ne olursa olsun, er geç. TDK DS. - IX s 3339
- öngüç (I)** 1. Önce. 2. [Bkz. öngücü] TDK DS. - IX s 3339
- öngüç (II)** Kılavuz, önder. TDK DS. - IX s 3339
- öngül (I)** 1.[Bkz. öncül -1] 2.[Bkz. öncül -2]. TDK DS. - IX s 3339
- öngül (II)** İnatçı. TDK DS. - IX s 3339
- öngül** Anut, muannit, inatçı. TDK TS. - V s 3103
- öngülle** Öyle, onun gibi. TDK DS. - IX s 3340
- öngüllemek, öngüllemek** İnat etmek. TDK DS. - IX s 3340
- öngüllü** Önündeki. TDK DS. - IX s 3340
- öngüllük** [öngünlük] İnatçılık. TDK DS. - IX s 3340
- öngüñ (II)** Evvelki gün. TDK DS. - IX s 3340
- öngüñ (III)** Azgın, yaramaz. TDK DS. - IX s 3340
- öngürdü** Önce gelen, önceki. TDK DS. - IX s 3340
- öngürlük** Gençlikte erişilen zenginlik. TDK DS. - IX s 3340
- öngüşmek** İnat etmek, inatlaşmak. TDK DS. - IX s 3340
- önirdik** Atıñ, eşegin öñ ayaklarını jüp atıp, art ayaklarını hem ýorgaladıp çapışı. Trkm. D. S. s. 506
- önirti** Ozalı bilen, öñi bilen, ilki bilen, ozal başda. Trkm. D. S. s. 506
- önivermek** Bekleyivermek. TDK DS. - IX s 3340
- önize** Yol kesme. TDK DS. - IX s 3340
- önjeyli** Netijeli, oñaylı, mazalı, köp. Trkm. D. S. s. 505
- önkaş** Köy evlerinin balkon gibi çıkıntılı yerleri. TDK DS. - IX s 3340
- önki** 1. Geçenki, owalkı, ozalkı. 2. Öñde gelyän, öñ yanındaki. Trkm. D. S. s. 505
- önkü (I)** İlk, önceki, birinci. TDK DS. - IX s 3340
- önküllü (I)** Öğle vakti. TDK DS. - IX s 3340
- önküllü (II)** O biçimde. TDK DS. - IX s 3340
- önkürde** 1. [Bkz. öngürde, öngürde] 2. Önde. TDK DS. - IX s 3340
- önkürü (I)** Ön, önünde. TDK DS. - IX s 3340
- önlek** Sürünün, kervanın önünden giderek yol gösteren hayvan. TDK DS. - IX s 3340
- önlem** Kötü veya yanlış bir şeyi önleyecek yol, tedbir. TDK 2005 TS. s. 1544
- önleme** Tarlanın sürülen ve ekilen bölümüyle sürülecek ve ekilecek bölümü arasındaki çizgi. TDK DS. - IX s 3340
- önlemek (II)** Çağırarak, seslenmek. TDK DS. - IX s 3341
- önlemek (III)** Birisini korumak, gözetmek. TDK DS. - IX s 3341
- önlemek** 1. Bir şeyin olmasına veya yapılmasına engel olmak. 2. Ortaya çıkan veya çıkacağı düşünülen bir tehlikeyi durdurmak, önüne geçmek. TDK 2005 TS. s. 1544
- önlemek** Karşısına çıkmak, engel olmak. TDK TS. - V s 3103
- önlemek, önlemek (I)** [önnemek] Bir şeyin önünü almak, engel olmak. TDK DS. - IX s 3341
- önlük** is. İş görende paltar çirklenmesin déye üstden tañılan géyim; döşlük. // Balaca uşaglar üçün müşembe ve ya parçadan tikilen döşlük. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- önlük (II)** Ekmek pişirilen saca desteklik yapan üç ayaklı sacayak. TDK DS. - IX s 3341
- önlük (III)** Hayvanların önünde, yem yemeleri için ayrılan yer. TDK DS. - IX s 3341
- önlük (IV)** Öncü. TDK DS. - IX s 3341
- önlük (V)** Kötü kadın. TDK DS. - IX s 3341
- önlük (VI)** El havlusu. TDK DS. - IX s 3341
- önlük** 1. Herhangi bir iş genellikle de yemek yaparken giysi kirlenmesin diye giyilen, boyundan askılı ve bele bağlanan örtü.2. Laboratuvar, tezgâh vb. yerlerde çalışırken giysinin kirlenmemesi için giyilen, gömlek tarzında olup etek boyu uzun olan, genellikle beyaz renkte giysi. 3. Ortaöğretimin ilk beş yılında öğrencilerin giydiği bir örnek giysi. 4. Küçük çocuklara yemek yedirirken üstlerini korumak için boyunlarına bağlanan örtü. TDK 2005 TS. s. 1545
- önlük** Egin-eşigin kirlemez yalı géyimiñ üstünden géyilyän we tutuş öñüñi örtýän géyim, fartuk. Trkm. D. S. s. 505
- önlüklü** sif. Önlük géymiş, önlük tañmış; döşlüklü. Az. Dil. İz. Lüg III s. 528
- önmece** Bekleme yeri, beklenen yer. TDK DS. - IX s 3341

- önmek** 1. Öndürjilikli bolmak, öndümlü bolmak, köpelmek. 2. Hasıl bolmak, Önüm peyda bolmak, emele gelmek, bitmek. 3. Nesil döremek, nesil artmak. Trkm. D. S. s. 505
- önmek** 1. İntizar etmek, beklemek. 2. Karşısına çıkmak. TDK TS. - V s 3103
- önmek, önmek** [öngmek, örmek (III)] 1. Beklemek. 2. Gözetlemek, pusuya düşürmeye çalışmak. 3. Saklanmak: Karşı duvarın arkasına öndüm. 4. Birinin önüne çıkmak, yolunu kesmek. 5. Sezdirmeden birini izlemek. TDK DS. - IX s 3341
- önmən:** 1. Göğüs, bağır 2. Gövde 3. Yan, böğür 4. Köprücük 5. Boyun. Sev. ESTY s.537
- önmük** [Bkz. önnük]. TDK DS. - IX s 3341
- önneksiz** Çirkin, kılıksız (kimse). TDK DS. - IX s 3341
- önnemek** [Bkz. önlemek, önlemek (I)]. TDK DS. - IX s 3341
- önnər** Uç noktası. TDK DS. - IX s 3342
- öññiñ** Düýn däl, ondan öñki gün. Trkm. D. S. s. 506
- önnük** [önmük, önnüyh, önselik] İş önlüğü. TDK DS. - IX s 3342
- önsel** Hiçbir denemeye dayanmayan ve akıl yordamıyla bulunup ortaya konan, apriori. TDK 2005 TS. s. 1545
- önsem** Görünüşe göre, anlaşılan, sanırım ki. TDK DS. - IX s 3342
- önsemek** [Bkz. öksemek]. TDK DS. - IX s 3342
- önsezi** 1. Hiçbir belirti yokken bir şeyin olacağı sezme, içe doğma, hissikablelvuku, basiret, altıncı duyu veya his. 2. fel. Temellendirilmeyen duygu, verilmemiş olanın, bilinmeyenin, özellikle gelecekle ilgili olanın önceden. TDK 2005 TS. s. 1545
- önüce** Öyle, şöyle. TDK DS. - IX s 3342
- önücek** 1. Öğrenci önlüğü. 2.[Bkz. öncek (II) -2] 3.[Bkz. öncek (II) -1]. TDK DS. - IX s 3342
- önüç, öñüç** [öğüç (I), öğüne, önüş, önüt -1] 1. Önce, ilkönce, başta 2. Önceden, eskiden. TDK DS. - IX s 3342
- önültmek** Göstermek, sunmak. TDK DS. - IX s 3342
- öñür:** 1. Göğüs, giyim 2. Yaka 3. Giysi kurulu 4. Etek 5. Taraf, yan 6. Kabaca saçak 7. peren. Civar, yöre. Sev. ESTY s.538
- önür** Kendinden önceki, eski. TDK DS. - IX s 3342
- öñürdüşmek, (öñürtleşmek, öñürdişmek)** Yarışmak, yarış etmek. TDK TS. - V s 3111
- önürt** Geçenlerde, birkaç gün önce. TDK DS. - IX s 3342
- öñürtmek** İleri geçmek, takaddüm etmek. TDK TS. - V s 3113
- öñüsıra** Az önce, şimdi. TDK DS. - IX s 3342
- önüt** 1. [Bkz. önüç, öñüç -1] 2. Geçen gün. TDK DS. - IX s 3342
- önüzey** Ön taraf. TDK DS. - IX s 3342
- önüya** Balkon. TDK DS. - IX s 3342
- öpçin** 1. Siper. 2. Zırh. TDK DS. - IX s 3343
- öpge** 1. Karaciğer ve akciğer 2. [Bkz. öpke]. TDK DS. - IX s 3343
- öpge (I) (II ökpe III ögke IV ökgän V örke)** 1. Akciğer 2. Yan taraf 3. Nefes darlığı 4. Öfke, gazap 5. Dargınlık 6. Homurtu 7. Mertlik. Sev. ESTY s.540
- öpke** [öhbe, ök (IV) -2, öpge -2] Akciğer. TDK DS. - IX s 3343
- öpkelemek** Darılmak, gücenmek. TDK DS. - IX s 3343
- ör (III)** İçinde ateş kırintıları olan kül, köz. TDK DS. - IX s 3343
- ör** Ateş kırintılarıyla dolu kül, kömür tozu ateşi. TDK TS. - V s 3113
- örce** [örç -2] 1. Can sıkı, kızdıracak söz. 2. Kavgaya dönüşen tartışma. TDK DS. - IX s 3343
- örcelelemek** İnceden inceye sormak, kurcalamak. TDK DS. - IX s 3343
- örceleşmek (I)** [örcünleşmek, örçe gitmek] Kavga eder gibi tartışmak. TDK DS. - IX s 3343
- örceleşmek (II)** Ürpermek. TDK DS. - IX s 3343
- örceleşmek (III)** Pire vb. böcek üşüşmek. TDK DS. - IX s 3343
- örceşmek (I)** Bir konu üzerinde tartışmak. TDK DS. - IX s 3343
- örceşmek (II)** Birbirine dolaşmak, karışmak TDK DS. - IX s 3343
- örçüm** Bir konunun üzerinde direnen, inatçı. TDK DS. - IX s 3343
- örçünlenmek** Direnmek. TDK DS. - IX s 3343
- örçünleşmek** [Bkz. örceleşmek (I)]. TDK DS. - IX s 3343
- örç** 1. Bahis tutuşma. 2. [Bkz. örce -2]. TDK DS. - IX s 3343
- örç** Örç bolmak- Biri bilen gız-tut bolmak, birini ozüne düşman diyip bilmek. Trkm. D. S. s. 507
- örçermek** Az yanan ateşi alevlendirmek. TDK DS. - IX s 3344
- ördül (II)** At koşusu. TDK DS. - IX s 3344
- ördürmek** Davarı gece otlatmak. TDK DS. - IX s 3344

- öre (II)** Çevre, dolay. TDK DS. - IX s 3344
- öreğen** Kapının arkasındaki ağaç dayak. TDK DS. - IX s 3344
- örök (I)** [örü (II)] 1. Başboş gezen hayvan sürüsü (at, eşek vb.). 2. Bir çobanın otlattığı öküz, manda, at, eşek vb. hayvanların karışımından oluşan sürü. TDK DS. - IX s 3344
- örök (VII)** 1. Kırdan avcılarının bildiği belirli yer, avlak. 2.[Bkz. örü (I) -1]. TDK DS. - IX s 3345
- örök (VIII)** Bir yerin verimli olan çevresi. TDK DS. - IX s 3345
- örelemek (II)** Birdenbire göz önünden kaybolmak. TDK DS. - IX s 3345
- örelemek (III)** Dolambaçlı, anlamsız ve yersiz konuşmak. TDK DS. - IX s 3345
- örelemek (IV)** Yeni yürümeye başlayan çocuk, keklik seke seke yürümek. TDK DS. - IX s 3345
- örelenmek (I)** 1. Saldırmak. 2. Üşüşmek. TDK DS. - IX s 3345
- örelenmek (II)** Sallanmak, dalgalanmak. TDK DS. - IX s 3345
- ören (V)** 1. Ormanlık yer. 2.[Bkz. örü (I) -1]. TDK DS. - IX s 3345
- ören (VII)** 1. Sokak aralarındaki düzlükler, alan. 2. Tepeler arasındaki düzlükler. 3. Bir bölgenin en verimli ovası. 4. Dağlar arasındaki çukur yer, koyak. 5. Taşlı tarla, kayalık yer. 6. Bostan ekmek için hazırlanmış tarla. TDK DS. - IX s 3345
- ören** Virane, harabe. TDK TS. - V s 3115
- örencik** Yaylalarda, hayvanların sulandığı su başı. TDK DS. - IX s 3345
- örene (III)** Yemek topluluğu. TDK DS. - IX s 3346
- örenlik** Ören durumuna gelmiş yer, harabelik. TDK 2005 TS. s. 1546
- örenlik** Yıkıntı yer. TDK DS. - IX s 3346
- örgülemek** Çocuk sallamak. TDK DS. - IX s 3346
- öri** Mal bakılıyan otluk meydan, yer, otlak, yağla. Trkm. D. S. s. 506
- örken (II)** [öğken, öken, ökren, örkence] 1. Verem hastalığı. 2. Öksürük. TDK DS. - IX s 3347
- örsek (II)** Çiftleşmek isteyen dişi hayvan. TDK DS. - IX s 3349
- örsemek (II)** 1. Hayvan çiftleşmek istemek. 2. İnsan cinsel ilişkide bulunmak istemek. TDK DS. - IX s 3349
- örsemek (II)** İvecenlik etmek. TDK DS. - IX s 3349
- ört (I)** 1. Yangın, ateş 2. Ateş, alev, ışık 3. Cehennem. Sev. ESTY s.550
- ört- (II)** Yanmak, parlamak, aydınlatmak. Sev. ESTY s.550
- ört** Ört almak-oda cavlanıp garalmak, oda cavlanıp yanmak, köymek. Trkm. D. S. s. 507
- ört** Tam öğle zamanı. TDK DS. - IX s 3349
- örtelik** Sahur yemeği. TDK DS. - IX s 3349
- örtgün** Evlenme isteği gösteren. TDK DS. - IX s 3349
- örtlek (II)** Sönmüş yanardağ. TDK DS. - IX s 3349
- örtlek (III)** 1. Ormanı, fundalığı yakarak açılan tarla. 2. Bozkır ortasında sürekli olarak yeşil kalan düzlük. TDK DS. - IX s 3350
- örtlemek (V)** Suda söndürülmüş kuru, tülbent içine koyup yaranın üstünde gezdirerek yarayı iyileştirmeye çalışmak. TDK DS. - IX s 3350
- örtlenmee** Tarlada buğdayı yakmak GTS s. 189
- örtmek** Bozkır yangını. GTS s. 189
- örtü (III)** Araba körüğü. TDK DS. - IX s 3351
- örü (I)** [örök (VII) -2, ören (V) -2, örene (II), örö, örüm (VI), örüş] 1. Otlak. 2.[Bkz. örum (IV) -1] 3. Avlanılacak yer, avlak TDK DS. - IX s 3351
- örü (II)** Otlak. TDK 2005 TS. s. 1550
- örü (II), (ürü)** Otlak, yaylım, mera. TDK TS. - V s 3120
- örük (II)** Bir şeyin yapılması, bir borcun ödenmesi için verilen süre, izin. TDK DS. - IX s 3352
- örük (V)** Kırdan hayvanların yattığı yer. TDK DS. - IX s 3352
- örük (VI)** Baharda çayıra bırakılan dişi hayvanların, bir erkek hayvanın (at gibi) yönetiminde otlamaları. TDK DS. - IX s 3352
- örülmek (IV)** 1. Kavga etmek. 2. Öfkeli öfkeli ve üsteleryerek konuşmak TDK DS. - IX s 3353
- örüm (III)** Ağıl. TDK DS. - IX s 3353
- örüm (IV)** [örü (I) -2, örün (II), örüt (II)] 1. Sürünün gece otlaması. 2. Sürünün sabah erkenden otlaması. TDK DS. - IX s 3353
- örüm** Sürünün gece veya sabaha karşı otlaması. TDK 2005 TS. s. 1550
- örümek (II)** [örünmek] 1. Hayvanlar gece yayılmak, otlamak. 2. Hayvanları gece otlattıktan sonra ağıla sokmak. TDK DS. - IX s 3354

- örüş** is. Mal-ğara otarılan yer, geniş otlak. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örütmek** Davarı gece otlatmak. TDK DS. - IX s 3354
- ösüklemek** Ateşi ya da başka bir şeyi karıştırmak, dağıtmak. TDK DS. - IX s 3355
- ösüz (I)** Öksüz. TDK DS. - IX s 3356
- öş (I)** Hemen. TDK DS. - IX s 3356
- öş (II)** Güneş battıktan ya da güneş doğmadan önceki karanlık. TDK DS. - IX s 3356
- öşek (I)** Dedikodu, abartma. TDK DS. - IX s 3356
- öşeklemek** Kötülemek, yermek. TDK DS. - IX s 3356
- öşme** [öşmek (III)] Suyun topraktan çıktığı yer, kaynak. TDK DS. - IX s 3356
- öşürlemek** Aşırmaq, çalmak. TDK DS. - IX s 3356
- öt- (I)** 1. Geçmek, uğramak 2. Sokulmak, sızmak 3. Aktarmak, aşmak 4. Yakmak, su basmak 5. Varmak, gelmek 6. Geçmek, önce davranmak 7. Oturmak, geçirmek. Sev. ESTY s.554
- öt (II)** 1. Geçme, aşma, geçit 2. Delik, çukur 3. Yol, hat. Sev. ESTY s.555
- öte** 1. Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera. 2. Bir şeyin arkadan gelen bölümü. 3. sf. Bulunulan yere göre karşı yanda olan 4. sf. Daha fazla, çok. TDK 2005 TS. s. 1551
- öte** Çakdanaşa, hetdenaşa, artık, beter, aşa, gatı. Trkm. D. S. s. 508
- öte (I)** evez. 1. Danişana göre esas götürülen bir şeyden daha uzağa olan yeri, terefi bildirir 2. Bir şeyin dal terefi, dalı, arhası. 3. Sonraki, arda, dalı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öte (II)** sif. Üstün, artıg, ötkün. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- öte** 1. Sonra, ondan sonra, sonunda. 2. Öbür taraf, ileri. 3. Fazla, başka, aşırı, ziyade. 4. Uzak, ayrı. TDK TS. - V s 3129
- öte-beri** evez. Mühtelif yerler; ora-bura, o teref-bu teref. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- ötebete** Öteberi. TDK DS. - IX s 3357
- ötedeki** sif. O yandaki, o terefdaki. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötee** 1) Öteye 2) Evvelki, öteki. GTS s. 189
- öteem** Diğeri, öteki. GTS s. 189
- öteenki** Öte yanki, öteki. GTS s. 189
- öteensı** bk. Öteyansı. GTS s. 189
- ötegi, (öteye, ötey)** Evvelki, geçen. TDK TS. - V s 3131
- ötegi** Öteki. TDK DS. - IX s 3357
- ötegin** [Bkz. ötegin]. TDK DS. - IX s 3357
- ötegin** [ötân (I), öteen, ötegin (II), ötegin, öten, öten, öteyin, ötoğon, ötoğün, öton, ötovün] Geçen gün, önceki gün. TDK DS. - IX s 3357
- öteki** sif. O biri, diğeri, başğa. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- öteki** 1. Diğeri, öbürü. 2. sf. Sözü edilen veya benzer iki nesneden önem ve konum bakımından uzakta olan. TDK 2005 TS. s. 1551
- ötekisi** Sağdıç. TDK DS. - IX s 3357
- ötelemek** 1. Öteye götürmek. 2. Belli olmayan bir süre ertelemek. TDK 2005 TS. s. 1551
- ötelemek** İleri geçirmek. TDK TS. - V s 3132
- öten** sif. 1. Kéçen, bundan evvelki, kéçmiş. 2. Ötenlerde şeklinde zerf — kéçmişlerde, kéçmiş zamanda, kéçmiş günlerde, evvelerde. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- öten** Öñ geçip giden, öñ bolup geçen, öñki, ozalkı, geçen. Trkm. D. S. s. 508
- öterek** Uzakca. TDK TS. - V s 3132
- ötergi** Bağ. Öteri I. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötergi** Geçici. TDK DS. - IX s 3357
- öteri** [Bkz. ötrü]. TDK DS. - IX s 3357
- öteri (I)** sif. ve zerf. 1. Gözucu, téz ani. 2. mec. Sethi, dilucu, sözarası, könülsüz. 3. Müveğgeti, kéçici. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- öteri (II)** dan. Bağ. Ötrü. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötesi** Özü, gerçeği. TDK DS. - IX s 3357
- ötgen** [ötken] Geçmiş (zaman için). TDK DS. - IX s 3357
- ötgü** İnat. TDK DS. - IX s 3357
- ötgünç** Tarih. TDK DS. - IX s 3357
- ötkem** sif. ve zerf. Dilli-dilaver, lovğa, dikbaş, tekebbürlü. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötkemlik** is. Lovğalıg, dikbaşlıg, tekebbürlük. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötmek (I)** Geçmek, aşmak. TDK TS. - V s 3134
- ötmek (II)** 1. Erinleşmek, evlenme isteği göstermek. 2. Hayvan cinsel istek duymak. TDK DS. - IX s 3358

- ötmek (VII)** Yemek, turşu, pekmez vb. yiyecekler ekşimek. TDK DS. - IX s 3358
- ötmek (I)** f. 1- Kéçmek, kéçib gétmek, gelib kéçmek. // Bir yérin, sahenin ortasından, içinden kéçmek, kéçib gétmek. // Uçub gétmek, uçarağ kéçmek. 2. Hereketde, yérişde, gaçışda gabağlamağ, ireli gétmek, ötüb kéçmek, géride burağmağ. // İrelide olmağ, kéçmek. // mec. Bir şeyde o birilerine göre daha çoğ müveffeğ olmağ, daha çoğ nailiyet elde étmek. 3. Kéçmek, aşmağ, atlamağ, sovuşmağ, gurtarmağ Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötri** «Sebäbli, görä, zerarlı, için» yalı manıda ulanılıyan kömekçi. Trkm. D. S. s. 509
- ötrü** 1. goş. Çıhışlığ halda olan sözlerden sonra gelerek sebep ya meğsed bildirir. 2. Mürekkeb goşmanın ikinci terki b hissesi kimi işledilerek, özünden evvelki fikrin sonraki fikre sebep olduğunu bildirir. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötrü** [öteri] Dolayı. TDK DS. - IX s 3358
- ötrü, (ötürü)** Dolayı, sebebiyle, naşi. TDK TS. - V s 3135
- ötrük** [Bkz. ötürük (I) -1]. TDK DS. - IX s 3358
- ötrük, (ötürük)** İshal. TDK TS. - V s 3138
- ötrükçülük** Yalancılık. TDK DS. - IX s 3358
- ötürmek** f. 1. Yola salmağ. 2. Bir-birine véreerek göndermek. 3. Bir şeyi téz, helveti, 4. Üstünden kéçmek, burağmağ, fikir vérmemek, nezerden gaçıрмаğ. 5. mec. Acgözlükle, téz-téz yémek; aşırmağ. 6. Gelmemek, iştirak étmemek, burağmağ. 7. Gaçıрмаğ, elden çıharmağ, istifade éde bilmemek, çata bilmemek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötürmek (I)** [öttürmek, ötürek olmak, ötüргеç olmak, ötürmeg, ötüruk olmak, ötüruk tutmak] İshal, sürgün olmak. TDK DS. - IX s 3359
- ötürmek (II)** Kimse görmeden almak, aşırmağ. TDK DS. - IX s 3359
- ötürmek (III)** İlkbaharda, sürülmüş tarlalar kendiliğinden göz göz çamur olmak. TDK DS. - IX s 3359
- ötürmek** 1. Geçirmek. 2. Terk etmek, bertaraf etmek, unutmak. TDK TS. - V s 3138
- ötürü** zf. Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden, dolayı, naşi. TDK 2005 TS. s. 1552
- ötürücü** is. 1. Ötüren, yola salan, müşaiyet éden, yanınca géden. 2. téh. Hereketi ve s.-ni maşının bir hissesinden o birine neğl éden gayış, dişli çarh ve s. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötürük (I)** [ötrek, ötrük, ötürek, ötüргеç (I), ötürgü] 1. Sürgün, ishal. 2. Kolera. 3. Hastalıklı. TDK DS. - IX s 3359
- ötürük (II)** Hayvanlarda sürgün hastalığı yapan ağılı bir ot. TDK DS. - IX s 3360
- ötürük (III)** Zayıf, çürük, dayanıksız. TDK DS. - IX s 3360
- ötürük (IV)** Yalan. TDK DS. - IX s 3360
- ötürük** İshal. TDK 2005 TS. s. 1552
- ötürüklü (I)** [ötürekli, ötürgen] 1. İshalli (insan ya da hayvan). 2. Kansız, cansız, ölümcül. TDK DS. - IX s 3360
- ötürüklü (II)** İşkilli. TDK DS. - IX s 3360
- övbet (I)** Annesiz, babasız çocuk. TDK DS. - IX s 3361
- övelemek (I)** Bir işi baştan savma yapmağ. TDK DS. - IX s 3361
- övcül** Peştemal. TDK DS. - IX s 3361
- övdül** Asmalara dayak olarak konulan sırk. TDK DS. - IX s 3361
- öve** [Bkz. öğey]. TDK DS. - IX s 3361
- öveçelemek** Dağılan ateşi toplamak. TDK DS. - IX s 3361
- övek (II)** İçinden su çıkan sulak yer. TDK DS. - IX s 3361
- öveke** Tarlada çalışma, tarla işi. TDK DS. - IX s 3361
- öven (I)** 1. Sofa. 2. Sokak kapısının önü, taşlık. TDK DS. - IX s 3362
- övenek** Akarsuyun yavaş aktığı yer. TDK DS. - IX s 3362
- övermek** Yayılmak (yağ için). TDK DS. - IX s 3362
- övey** 1. Hakıkı öz enesi ya-da atası däl-de, enelik ya-da atalık edýän. 2. Ogullıga ya-da gızlıga alnan. Trkm. D. S. s. 496
- övey (I)** (II öge, III üvegi) 1. Üvey 2. Bağlantı, ilişki 3. Üvey ana, analık. Sev. ESTY s.495
- övin** Azık, yiyecek. TDK DS. - IX s 3363
- öyle** Öğle. TDK DS. - IX s 3363
- övmek (II)** Yayılmak (yağ için). TDK DS. - IX s 3363
- övmek (III)** Ateş için için yanarak yayılmak. TDK DS. - IX s 3363
- övmek (IV)** Üstüne sürmek. TDK DS. - IX s 3363
- övre** is. Be'zi adamlarda: bir para şeyleri yédikde bedenlerinde emele gelen sepgi, gızartı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516
- övre** Sowa, övrümlü. Trkm. D. S. s. 497

- övrek** At sürüsü çobanı. TDK DS. - IX s 3363
- övsevi** [Bkz. öğseği]. TDK DS. - IX s 3364
- övşün** Kâbir zatlarda şöhle düşmegi sebâpli yüze çıkıyan ıyalıpıldı, dürlü renkdeki görünüş, şöhle. Trkm. D. S. s. 498
- övün** 1. Kez (yemek için). 2.[Bkz. öyün (I) -1]. TDK DS. - IX s 3364
- övür (III)** Mısır sapında bir yerden çıkan birkaç mısır koçanı. TDK DS. - IX s 3364
- övür** Öğür. TDK 2005 TS. s. 1553
- övüt** Berilyân maslahat, nesihat ündew, akıllı, manılı aydılyan söz. Trkm. D. S. s. 498
- övüt** Öğüt. TDK DS. - IX s 3364
- öyek (II)** [öynel] İlkbaharda yerden kaynayıp bir süre sonra kaybolan su. TDK DS. - IX s 3364
- öyek (III)** 1. Toprak yığıcı, toprak öbeği. 2. Balçık, batac. TDK DS. - IX s 3364
- öyke** [öğke, öke (I), örke (I)] Öfke, sinir. TDK DS. - IX s 3365
- öyke** Birinden nârazı bolup ýa-da göwnüň galıp, kine saklamaklık, nâgile, kine. Trkm. D. S. s. 501
- öyke, (övke)** Öfke, hiddet, hışım. TDK TS. - V s 3139
- öykelenmek** [öğkelenmek, ökelenmek, ökülönmek] Öfkelenmek, kızmak. TDK DS. - IX s 3365
- öyken** [ögen (II), öyfe, öygen, öykün] 1. Akciğer. 2. Hayvanlarda olan akciğer hastalığı ve öksürük. TDK DS. - IX s 3365
- öyken** Adamların we oñurgalı haywanların dem alış organı. Trkm. D. S. s. 501
- öyken, (öygen)** Akciğer. TDK TS. - V s 3141
- öykence** Boğmaca öksürüğü TDK DS. - IX s 3365
- öykenmek (II)** Hırıltılı soluk almak. TDK DS. - IX s 3365
- öykünmek (II)** Yarışmak. TDK DS. - IX s 3365
- öyle** 1. Öğle 2. Öğleye, öğlede 3. Yemek vakti 4. Öğle yemeğinde 5. Güney. Sev. ESTY s.516
- öyle** 1. Onun gibi olan, ona benzer 2. zf. O yolda, o biçimde, o tarzda 3. zf. O denli, o kadar, o derece. TDK 2005 TS. s. 1553
- öyle** Günortanın soñ yanındaki wağt, günün ortadan geçen wağtı. Trkm. D. S. s. 501
- öyle (I)** is. köhn. Günorta. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyle** Parasız. TDK DS. - IX s 3365
- öylelik (I)** Yarım günlük. TDK TS. - V s 3151
- öylelik (II)** Öylesine, öyle bir, öylece. TDK TS. - V s 3151
- öylemecene** [öylemesiye] O biçimde, öyle. TDK DS. - IX s 3365
- öylemesiye** [Bkz. öylemecene]. TDK DS. - IX s 3365
- öymek** f. Üreyi galıhmağ, üreyi bulanmağ, gusmağ istemek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öymek (II)** Yayılmak, otlamak. TDK DS. - IX s 3366
- öyne** is. meh. 1. Bağ. növbe. 2. Defe, kere. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öynelik** is. meh. Defelik, kerelik. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyner** Tarlada toplu olarak çalışın işçilerin yayıldıkları alan. TDK DS. - IX s 3366
- öynük** Kadınların önlerine bağladıkları iş önlüğü. TDK DS. - IX s 3366
- öyredici** sif. Öyretmek meğsedini daşıyan, öyreden, bilik véren. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrek** 1. At sürüsü. 2. Sürülerinden ayrılıp birlikte otlayan birkaç at ve davardan oluşın karışık sürü. TDK DS. - IX s 3366
- öyrence(k)li** sif. Adetkerde, öyreşmiş, adet étmiş, vermiş élemiş, alışmış. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrencek** Bağ. Öyrence(k)li. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrenci** 1. is. köhn. Öyrenen, şagird. 2. dan. Bağ. Öyrence(k)li. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyreniş** is. Öyrenme işi, öyrenme, öyrenme üsulu (terzi). Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrenişli** Bağ. öyrencekli. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrenişmek** f. Alışmağ, vermiş olmağ, öyreşmek, isinişmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrenmek** f. 1. Bilik elde etmek, bir şeyi tecrübe ile menimsemek // Bir işle (senetle, péşe ile) meşğul olarağ ona sahiblenmek, yiyelenmek, bir senet (péşe, ihtisas) elde etmek. // Meşğul olarağ hazırlamağ, hazırlamağ. 2. Bağ. öyreşmek 1-ci me'nada. 3. heberleşib, sorağlaşib bilmek, me'lumat elde etmek, heber bilmek. 4. Tedğig etmek, araşdırmağ, tedğigat aparmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyrenmiş** f. sif. Alışmış, vermiş étmiş, adet étmiş, öyrenceli. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öyreşmek** f. 1. Vermiş etmek, alışmağ, öyrenmek, adet etmek. 2. İsinişmek, alışmağ, öyrenmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522

öyretmek icb. 1. Bilik, senet, peşe vermek, te'lim etmek. 2. Bilmediyi şeyi bildirmek, başa salmağ. 3. Verdiş étdirmek, alışdırmağ. 4. Bildirmek, tanış étmek, izah étmek. 5. Ders vermek 6. dan. Sövg étmek, tehrik étmek (adeten menfi me'nada). 7. mec. Dersini vermek, cezalandırmağ, göstermek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521

öysem Oysaki. TDK DS. - IX s 3366

öyün Öylesin, doğrusun. TDK DS. - IX s 3366

öyüz [Bkz. ösüz (II)]. TDK DS. - IX s 3366

öyüd is. Pis hareketlerden sağındırmağ için déyilen sözler; nesihet. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522

öyüdleme f. dan. Öyüd vermek, nesihet étmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522

öyün (I) [övün -2] 1. Yemek 2. Pilav. 3. Bir kezde yenen yemek. 4. Sabah ve akşam yemeği. 5. Yemek vakti. TDK DS. - IX s 3366

öyün (II) [öyön] Vakit. TDK DS. - IX s 3367

öyün (III) Kez. TDK DS. - IX s 3367

öyün 1. Belli yemek zamanında yenen şey, yemek. 2. Zaman, vakit. TDK TS. - V s 3151

öyünle (Yemek hakkında) muayyen, belli zamanlarda. TDK TS. - V s 3153

öyünlemek Yemek yedirmek. TDK DS. - IX s 3367

öyür- (I) 1. Böğürmek, ağlamak, anırmak 2. Hıçkırarak ağlamak 3. Sızlanmak, yakınmak 4. peren. Mırıldanmak 5. Aval aval bakmak. Sev. ESTY s.517

öyür (II) 1. Hırlama 2. Hüngürtü, hıçkırma 3. İnilti. Sev. ESTY s.518

öyüştürmek (I) Bir olayı, gizlenen şeyi duyurmak, yaymak. TDK DS. - IX s 3367

öyüştürmek (II) Yağlı bir öğeyi, bir nesneye ova ova iyice emdirmek. TDK DS. - IX s 3367

öyüt [Bkz. öğüt -1]. TDK DS. - IX s 3367

özbe 1. Düzine. 2. Deste, demet. TDK DS. - IX s 3369

özcüm Tırpan. TDK DS. - IX s 3369

özeklemek f. Özek emele gelmek, özek bağlamağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 519

özeklemek Derleyip toparlamak, dağınık olan şeyleri düzenlemek. TDK DS. - IX s 3370

özeklendirmek Toplatmak. TDK DS. - IX s 3370

özenti (IV) Akarsuyun getirdiği birikinti. TDK DS. - IX s 3371

özürlenmek Sakatlanmak. TDK DS. - IX s 3374

özüt Zayıf, güçsüz. TDK DS. - IX s 3374

Ö : **ö** sesi ön damak ince yuvarlak bir sestir. Diğer **ö** sesine yani normal uzunluktaki **ö** sesine göre söylenişi biraz daha uzundur. Arkaik Türkçeden beri kullanıldığı anlaşılan bu ses diğer **ö** sesinden farklı kavram alanında kelime ailesi oluşturan kök sestir.

Bu uzun **ö** sesi daha çok **soyut kavramlar** ile **ıslaklık, nem, konuşma, yükselme, büyüme** anlamları çerçevesinde kelimeler türetir.

Kullanım örnekleri aşağıda alfabetik sıra ile verilmiştir.

ö:ç 1. Öç, intikam 2. Düşmanlık 3. Hınç, nefret, kin 4. Kötülük, kemlik 5. Bahis, lades 6. Meraklı, hevesli. Sev. ESTY s.558

ö:d 1. Öd, safa 2. Acılık, acı, keder 3. Yürek, kalp 4. İkincil anlam: cesaret 5. Yürek 6. Garez, hınç 7. Becerikli. Sev. ESTY s.504

ö:de- 1. Ödemek, parasını vermek 2. Yerine getirmek 3. Haklı çıkarmak 4. Mükafatlandırmak 5. Yaratmak, dua etmek. Sev. ESTY s.505

ö:l- 1. Islak 2. Taze, diri 3. Su 4. Yaşayabilir 5. Hayvan yemi. Sev. ESTY s.524

ö:n- (I) 1. Büyüme, bitmek, artmak 2. Çıkmak, kalkmak, kopmak 3. Gelmek, görünmek, doğmak 4. Patlamak 5. Büyüme, çoğalmak 6. Açılmak 7. Ermek, erişmek 8. Çıkmak, ilerlemek 9. Yaymak 10. Toplanmak, yığılmak 11. Muvaffak olmak 12. Kolayca yapılan 13. Zaman 14. Göstermek için gitmek 15. Yayınlanmış. Sev. ESTY s.530

ö:r (I) 1. Üst, yukarı 2. Sürgün 3. Taht, evreng 4. Bölme, duvar 5. Yar, sarplasma. Sev. ESTY s.542

ö:r- (I) 1. Örmek, sarılıp örtmek 2. Örmek, bağlamak 3. Bükmek, örmek 4. Eğirmek 5. Dokumak, işlemek 6. Çitemek, örmek 7. Yapı veya düzeltmek 8. Rüzgar. Sev. ESTY s.544

ö:r- (II) 1. Çıkmak, kalkmak 2. Görünmek. Sev. ESTY s.542

ö:rdek 1.Ördek, badi 2. Su kuşu 3. Kuş 4. Gemi yatağı (Öre “keçe” cm. ö:r- II Öreke “çıkırık” cm. ö:r-II Örken “ip, urgan” cm. ö:r II). Sev. ESTY s.547

ö:rlük Kiriş. Sev. ESTY s.549

ö:t “safra” cm. (ö:d) Sev. ESTY s.552

öz 1. Kendisi, nefis 2. Kendine ait 3. Cisim, beden 4. Göbek, iç 5. Öz, esas 6. Yürek 7. Solunum, teneffüs 8. Tane, tohum 9. Öz 10. En iyi (seçim) 11. Güç, kuvvet 12. Krema, kaymak 13. Açık yürekli. Sev. ESTY s.506

öc is. İntigam. Az. Dil. İz. Lüg III s. 533

öç- 1.Sönme, küllenme 2. Bitme, sona erme 3. Ortadan kalkmak 4. Soluk almak 5. Yıkıma uğramak 6. Silinme, yıkanma 7. Unutulma 8. Susma, kesilme. Sev. ESTY s.559

öç (III) 1. Neden. 2. Etki. TDK DS. - IX s 3309

öç 1. Birinden bolan ar, birine bolan gahar-gazap duygusu. 2. Duşmanlık, terslik, jetlik. Trkm. D. S. s. 509

öç Kötü bir davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği ve işi, intikam. TDK 2005 TS. s. 1529

öçbelenmek Kendini beğenme, şıarmak. TDK DS. - IX s 3309

öçürlü Dolayısıyla, nedeniyle. TDK DS. - IX s 3309

öçürük Tarlalara zarar vermemesi için hayvanın üç ayağı bağlanmış durumu. TDK DS. - IX s 3309

öd is. 1. Gara ciyerin ifraz ettiği sarı-yaşıl renkli acı maye. 2. mec. Çoğ acı şey hağında. Az. Dil. İz. Lüg III s. 516

öd (II) Asmanın budanan, işe yaramayan çubukları. TDK DS. - IX s 3309

öd (III) Yürekli. TDK DS. - IX s 3309

öddek sif. meh. Görhag. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517

öddek [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3309

öddeyh [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3309

ödek is. meh. Ödenmeli plan, gayta rımalı olan pul; borç. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517

ödek (I) [öddek, öddeyh, ödelek (I), ödenek, ödsek, ödsüs, öduk (I), öfnek -2, ötek (I), ötlek, ötsək] Korkak. TDK DS. - IX s 3309

ödek (I) Korkak. TDK TS. - V s 3049

ödek (II) 1. Zarar ödentisi. 2. Borç senedi. TDK DS. - IX s 3310

ödek (II) Zaman, tazminat, ödenilmesi gereken şey. TDK TS. - V s 3049

ödek (IV) Çanak biçimindeki çamuru taşa vurup patlatarak oynanan bir çocuk oyunu. TDK DS. - IX s 3310

ödek 1) Maaş, ücret, ödenek 2) Hesaplaşmak. GTS s. 188

ödekli Yürekli. TDK DS. - IX s 3310

ödelek (I) [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3310

ödelek (II) Pey. TDK DS. - IX s 3310

ödeli Ödenmiş. GTS s. 188

ödeme Ödemek. GTS s. 188

ödemek f. 1. Başgasından aldığı yahud borç ettiği şeyi gaytarmağ, vèrmek. 2. Te'min etmek. // Bes etmek, yètmek, çatmağ, kifayet etmek. 3. Öhdesine götürmüş olduğu bir şeyi yerine yètirmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517

ödemek 1. Bir alışveriş ilişkisinde, borcu alacaklıya vermek, tediye etmek. 2. Bir alışverişte alınan şeyin karşılığını alacaklıya vermek. 3. Bedelini vererek bir zararı karşılamak, tazmin etmek. 4. Bir iş, bir kuruluş harcanan, yatırılan parayı çıkartmak, itfa etmek. 5. mec. Bir işin, bir görevin karşılığını vermek. 6. mec. Bir şey karşısında fedakârlık etmek, bir şey elde etmek için özveride bulunmak. TDK 2005 TS. s. 1530

ödemeksiz Ödemesiz. GTS s. 188

öden Mide, karın. TDK DS. - IX s 3310

- ödence** Tazminat TDK 2005 TS. s. 1530
- ödenek** [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3310
- ödenek** 1. Bir iş için ayrılan belli para, tahsisat. 2. Parlamento üyelerine, görevleri sebebiyle verilen, yolluk dışında kalan para. 3. huk. Devlet harcamalarının yapılabilmesi için her yılın bütçesiyle yürütme organına verilen harcama izni. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödeniş** is. 1. Ödenme işi; ödenme. 2.Yerine yétirilme. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- ödenmee** Ödenmek. GTS s. 188
- ödenmek** Bah. Ödenilmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- ödenmiş** Bk. Ödeli. GTS s. 188
- ödenti** Dernek, kuruluş vb. üyelerinin dernek kasasına ödemeyi üstlerine aldıklarıpara, aidat. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödeş** Değişme, takas. TDK DS. - IX s 3310
- ödeşmee** Ödeşmek, hesaplaşmak GTS s. 188
- ödeşmek** 1. Birbirine olan borçları ödeyip alacak verecek bırakmamak. 2. Karşılık olarak benzer iş, hareket yapıp veya bir şey verip borçlu kalmamak. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödeşmek** Yer değişimi yapmak. TDK DS. - IX s 3311
- ödettme** 1. Ödetmek 2. Zararı ödetmek GTS s. 188
- ödev** Yapılması yerine getirilmesi, insanlık duygusu, töre ve yasa bakımından gerekli olan iş veya davranış, vazife, vecibe. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödeyiş** is. Borcunu vërme, ödeme. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- ödgel** Kuvvetli. TDK DS. - IX s 3311
- ödgönç** [ödgüç, ötgüç ötkünç] Öykü. TDK DS. - IX s 3311
- ödgüç** [Bkz. ödgönç]. TDK DS. - IX s 3311
- ödle** Korkak, tabansız, yüreksiz. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödlük** is. Bah. Öd kisesi («öd» de). Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- ödsek** [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3311
- ödsüs** [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3311
- ödüç** Ödünç. TDK DS. - IX s 3311
- ödük (I)** [Bkz. ödek (I)]. TDK DS. - IX s 3311
- ödül (I)** [odul -1, 2; ögdül (I) -1, 2; öndül (II) -1, 2; öydül (I) -1, 2] 1. Güreşte, at yarışlarında, yarışmalarda kazananlara verilen armağan. 2. Dügünlerde götürülen armağan (eşya ya da koyun, keçi vb. hayvan). TDK DS. - IX s 3311
- ödül** Bir başarı karşılığında verilen armağan, mükafat. TDK 2005 TS. s. 1530
- ödülcü** At yarışlarına ödül kazanmak için katılan at, yarış atı. GTS s. 188
- ödün** Uzlaşmaya varabilmek için hak istek veya savlarınbir bölümünden karşı taraf yararına vazgeçme, ivaz, taviz. TDK 2005 TS. s. 1531
- ödünc** is. Evezi éyni ve ya benzer şeyle vërilmek (ğaytarılmağ) şertile alınan şey (esasen pul), borc. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- ödünc** İleride geri ödemek veya alınmak şartıyla alınan veya verilen şey. TDK 2005 TS. s. 1531
- ödünc** Ödünç. GTS s. 188
- ödüncleme** 1. İmece. 2. Değiş tokuş. TDK DS. - IX s 3311
- ödürgü (I)** Kuruntu, kurgu. TDK DS. - IX s 3312
- ödürtmek (I)** Abartmak. TDK DS. - IX s 3312
- öfek** Davarın kışın barındığı yurtlaktan daha küçük yer. TDK DS. - IX s 3312
- öğbet** [öybet, öybet, öyübet] Çok övünen, abartarak konuşan. TDK DS. - IX s 3313
- öğdüç** Sevindirici haberler getiren, muştucu. TDK DS. - IX s 3314
- ögdül (I)** 1. [Bkz. ödül (I) -1] 2. [Bkz. ödül (I) -2] 3. Armağan. TDK DS. - IX s 3314
- ögdül (III)** 1. [Bkz. ödül (II) -1] 2. [Bkz. ödül (II) -2] 3. Dügünlerde nişan atma töreni. TDK DS. - IX s 3314
- öğermek** Överek, değer vererek genişçe anlatmak. TDK DS. - IX s 3315
- öggün** Etkili, gönlü okşayan. TDK DS. - IX s 3315
- ögmek (VIII)** Etkilemek, duygulandırmak. TDK DS. - IX s 3316
- ögmeklik** Medih, sena, övme. TDK TS. - V s 3059
- öğret** Saç örgüsü. TDK DS. - IX s 3318
- ögrümbeç** Bir yerden bir yere uzatılmış ağaç sırnk. TDK DS. - IX s 3318
- ögrümük** Beşiğin üstündeki, beşiği tutup sallamaya yarayan ince tahta. TDK DS. - IX s 3318
- öğü** Baykuş. TDK DS. - IX s 3319
- öğüceklenmek** Övünme tavrı takınmak, böbürlenmek. TDK TS. - V s 3061

- öğülmek** bkz. Övülmek. TDK 2005 TS. s. 1533
- öğülü** Tanınmış, iyi bilinen, ünlü. TDK DS. - IX s 3319
- öğün (II)** Onur. TDK DS. - IX s 3320
- öğüncek (I)** [öğüncük delisi, öğünek, öğüngeç, öğüngen, öğünük] Kendi kendini öven, övüngen. TDK DS. - IX s 3320
- öğünç** Övünme. TDK DS. - IX s 3321
- öğündürmek** Hamurun mayasını getirmek, mayalandırmak TDK DS. - IX s 3321
- öğünek** [Bkz. öğüncek (I)]. TDK DS. - IX s 3321
- öğüngeç** [Bkz. öğüncek (I)]. TDK DS. - IX s 3321
- öğüngen** [Bkz. öğüncek (I)]. TDK DS. - IX s 3321
- öğünmek** bkz övünmek. TDK 2005 TS. s. 1533
- öğünük** [Bkz. öğüncek (I)]. TDK DS. - IX s 3321
- öğürden (I)** 1. Genç ağaç, fidan. 2. Asmaların dibinden çıkan filiz, sürgün. TDK DS. - IX s 3322
- öğürdenmek** Bir iki aylık çocuk konuşur gibi ses çıkarmak, mırıldanmak. TDK DS. - IX s 3322
- öğürgen** Hayvanlara dadanan kan emici sinek, bügelek. TDK DS. - IX s 3322
- öğürleştirmek (II)** Arttırmak. TDK DS. - IX s 3322
- öğürlü** Çok verimli. TDK DS. - IX s 3322
- öğürlük** Öğür olma durumu, istinas. TDK 2005 TS. s. 1534
- öğürmek (II)** Övünmek. TDK DS. - IX s 3322
- öğürsemek** Öğürlükten kaçmak istemek. TDK TS. - V s 3068
- öğüş (I)** Torun. TDK DS. - IX s 3323
- öğüş (I)** Sitayış, medih, övme. TDK TS. - V s 3069
- öğüş (II)** Çok. TDK DS. - IX s 3323
- öğüş (II), (öküş, yöğüş)** Çok. TDK TS. - V s 3069
- öğüşleşmek** Çoğalmakta yarışmak. TDK TS. - V s 3072
- öjükmek** Birine bolan öjüñ artmak, gaharıñ güyjemek, görübilmezçiliğüñ, hıjuwıñ artmak, öjeşmek. Trkm. D. S. s. 499
- ökce** is. Ayağgabi altının topuğ altına düşen hündür hissesi; daban. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- ökceli** [ökçeli] Yaşlı asma dalından dikey olarak çıkan bir yıllık asma dalı. TDK DS. - IX s 3324
- ökçe (I)** [ökse (II)] 1. Saban demirinin geçtiği eğri ağaç parçası. 2. Sabanın elle tutulan yeri. 3. Eski yapılarda kapı ve pencere kanatlarının geçtiği demir parçası. TDK DS. - IX s 3325
- ökçe (II)** Üzüm çubuğunun ökçeye benzeyen yeri. TDK DS. - IX s 3325
- ökçe (III)** Butun altındaki et parçası. TDK DS. - IX s 3325
- ökçe** 1. Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk. 2. Topuğun arka bölümü. 3. hlk. Saban demirinin geçtiği ağaç parçası. TDK 2005 TS. s. 1534
- ökçe** Ökçe. GTS s. 188
- ökçelemek (I)** Asma dalını köklendirmek için kökünden koparmadan yere gömmek. TDK DS. - IX s 3325
- ökçelemek (II)** İzlemek. TDK DS. - IX s 3325
- ökçelemek (III)** Binici, ayağının ökçesiyle atın kanuna vurmak. TDK DS. - IX s 3325
- ökçelemek (IV)** Ayakkabının tabanını yükseltmek. TDK DS. - IX s 3325
- ökçelemek** Ökçe ile tepmek, vurmak. TDK TS. - V s 3074
- ökçeli** [Bkz. ökceli]. TDK DS. - IX s 3325
- ökçesiz** 1. Korkak. 2. Bir şeye dayanamayan, katlanamayan. TDK DS. - IX s 3325
- ökdöm** 1. Cesur, yürekli 2. Gururlu, kıvançlı 3. Yüce gönüllü 4. Geçimli, sokulgan 5. Ucuz. Sev. ESTY s.519
- ökelekli** 1. Vücudu gösterişli olan (kimse). 2. Oturaklı (söz için). TDK DS. - IX s 3325
- ökenmek** [Bkz. ökünmek -1]. TDK DS. - IX s 3325
- ökje** 1. Dabanıñ ızkı tarapı, dabanıñ topukdan aşakı etlek, yumşak bölegi. 2. Ayakgabiñ ız tarapını beşik etmek üzçin podoşa berkidilyan galıñ teletin ya-da rezin bölekleri. Trkm. D. S. s. 502
- ökje:** 1. Ökçe, topuk 2. Topuk, pençe 3. Arka 4. Ayakkabı tabanı 5. Dayanak 6. Ayak bileği, aşık 7. Ağaç parçası 8. En son 9. Kazılacak alan 10. Gayret, şevk. Sev. ESTY s.520
- ökkeze** 1. Sopa, kalın değnek. 2. [Bkz. ökse (I)]. TDK DS. - IX s 3325
- öklük** Bebeklerin altına konulan toprak. TDK DS. - IX s 3325
- ökmek (II)** Onmak. TDK DS. - IX s 3325

- ököncük** Masal, öykü. TDK DS. - IX s 3325
- ökse (II)** [Bkz. ökçe (I) -1]. TDK DS. - IX s 3326
- öksek (II)** Yüksek. TDK DS. - IX s 3326
- öksemek** [öğremek, öksmek (I), öksimek, öksümek, önsmek, ösgemek, öysemek, özkemek] Göreceği gelmek, özlemek, istemek. TDK DS. - IX s 3326
- öksimek** [Bkz. öksmek]. TDK DS. - IX s 3326
- ököncü** İntikam, öç, hınç. TDK TS. - V s 3075
- ökönmek** [öğkümek, ökenmek, örkümek -1, övgümek, övkümek -1, 3; övgümek -1, öykenmek (I), öykümek (I) -1]1. Birinin yaptıklarını, söylediklerini yineleyerek alay etmek. TDK DS. - IX s 3327
- ökönmek** Öz eden nâdogrı işi için ahmır çekmek gınanmak, puşman etmek, nebsiñ ağırmak. Trkm. D. S. s. 502
- ökönü** Birinin yaptıklarını, söylediklerini yineleyerek alay eden. TDK DS. - IX s 3328
- öl (I)** Toprağın nemi, tav. TDK DS. - IX s 3328
- öl (I)** Yaşlık, nem, rutubet, toprak tavı TDK TS. - V s 3075
- öl-** 1. Ölmek, can vermek 2. Ölmek, yok olmak 3. Solmak, canlılığını kaybetmek 4. mec. Hareketsiz kalmak 5. İkincil anlam: şiddetle 6. Ölmek 7. mec. Kalite kaybı 8. mec. Eriyik 9. mec. Manyetosunu kaybetmiş 10. Yanılmak 11. Yok 12. Hasta olmak. Sev. ESTY s.525
- öl** 1. Guri dâl, ızgarlı, nemli, çığ. 2. (Göçme manida) Yımit, nahar. Trkm. D. S. s. 502
- öl** hlk. Nem. TDK 2005 TS. s. 1536
- ölağaz** Sulak yerlerde yetişen, büyük yapraklı, patatese benzer, yenilen bir bitki. TDK DS. - IX s 3328
- ölbe (I)** 1. Süt, yoğurt koymaya yarayan küçük tahta kova, külek. 2. Tahta kutu. 3. Buğday ölçüğü. TDK DS. - IX s 3328
- ölbese (II)** Ölümcül, çok zayıf. TDK DS. - IX s 3329
- öldü-ğaldı** is. Başına gelen hadise; talé, ağıbet. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- öldürme** Öldürmek. GTS s. 188
- öldürmek** f. 1. Cismen mehv étmek, heyatdan mehrum étmek, ölümüne sebep olmağ, getl étmek. 2. mec. Çoğ yormağ, çoğ üzmeğ, eziyet vérmek, elden salmağ, incitmek, çoğ ezab ve cefa vérmek. 3. mec. Me'nen sarsıtmağ, tamamille ruhdan salmağ, çoğ ağır te'sir étmek. 4. Puça çıharmağ, puç élemek, boş yere serf étmek, itirmek. 5. Öldürsen de, öldürseniz de, öldürseler de, öldürseydin de ve i. a. Şeklinde 6. Bir sıra isimlerden sonra gelerek, mühtelif terkib ve ifadeler düzeldilir; mes. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- öldürmek** 1. Bir canlının hayatına son vermek. 2. Bitkinin solarak kurummasına sebep olmak. 3. Çok üzmeğ. 4. Aşırı yormak. 5. Boşuna geçmek. 6. Ölmesine yol açmak. 7. Sağlığını bozmak, rahatsızlık vermek. 8. Yok olmasına, ortadan kalkmasına, azalmasına yol açmak. 9. Etkisini ve gücünü azaltmak. 10. Bazı şeylerin diriliğini, tazeliğini veya sertliğini gidermek. TDK 2005 TS. s. 1538
- öldürmek** Sebze ve yiyecekleri ovarak ya da az pişirerek yumuşatmak, sertliğini gidermek. TDK DS. - IX s 3330
- öldürtmek** icb. Öldürülmesine sebep ve ya vasite olmağ, başgasının eli ile öldürmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- öldürücü** sif. 1. Ölümle neticelene bilen ya neticelene; mehvédici, yoğédici, helakédici. 2. mec. Son derece ağır; dözülméz, müdhiş. 3. mec. Keskin, amansız. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- öldürücü** 1. Öldüren, ölüme sebep olan, ölüme yol açan. 2. mec. Bayılıcı, bunaltıcı, sıkıcı, yorucu. TDK 2005 TS. s. 1538
- öldürücü** Katil. GTS s. 188
- öldürülmek** mech. Cismen mehv édilmek, yoğ édilmek, aradan ğaldırılmağ, getl édilmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- öldürüm** Cürüm. GTS s. 188
- ölecen** [Bkz. ölemez (I)]. TDK DS. - IX s 3330
- öleğiz (I)** Patatese benzer, kökü yenilen bir çeşit yabancı bitki. TDK DS. - IX s 3330
- öleğiz (II)** [Bkz. ölemez (I)]. TDK DS. - IX s 3330
- ölek (I)** Ekin. TDK DS. - IX s 3330
- ölek (II)** [Bkz. ölemez (I)]. TDK DS. - IX s 3330
- ölemez (I)** [ölecen, öleğiz (II), ölek (II), ölez -1, öleze, ölgez -1, ölümez (I), ölüyez] Çok zayıf, sıksa, cılız. TDK DS. - IX s 3330
- ölemez (II)** [ölmez, ölmezdiken, ölümez (II)] Tazeyken yumuşak olup hayvanların yediği dikenli bir bitki. TDK DS. - IX s 3330

- ölen (III)** [ölenek] Çiçekli çayır. TDK DS. - IX s 3330
- öleñ** 1. Ot, çim 2. Bitki 3. Kuru ot 4. Çimenlik 5. Yeşil, ham, yaş 6. Otlak, mera 7. Ağaçlandırma 8. Bataklık 9. Islak 10. Bozkır 11. Çöl. Sev. ESTY s.527
- ölen (I)** Gidip yatan otluk, çemenlik yer. Trkm. D. S. s. 503
- ölençen** Ölünceye değin. TDK DS. - IX s 3331
- ölende** Ölünce. TDK DS. - IX s 3331
- ölenek** [Bkz. ölen (III)]. TDK DS. - IX s 3331
- ölese** Ölmeye yüz tutmuş, ölümcül. TDK DS. - IX s 3331
- öleş** Leş. TDK DS. - IX s 3331
- öleş** Ölü. TDK TS. - V s 3079
- ölet** is. köhn. Öldürücü hastalık epidemiyası. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- ölet** 1. Öldürücü hastalık salgını, kıran. 2. Veba. 3. Kolera. TDK DS. - IX s 3331
- ölet** Öldürücü hastalık, kıran. TDK 2005 TS. s. 1538
- ölet** Salgın hâlindeki ölüm, kırgın, kıran. TDK TS. - V s 3079
- öletlik** Ölümlük. TDK DS. - IX s 3331
- öleyn** [Bkz. ölen (II)]. TDK DS. - IX s 3331
- ölez** [ölféz, ölfezik, ölkez] 1.[Bkz. ölemez (I)] 2. Güçsüz, bitkin (kimse). 3. Sönük (ışık için). TDK DS. - IX s 3331
- öleze** [Bkz. ölemez (I)]. TDK DS. - IX s 3331
- ölezik** sif. meh. Alovu azalmağa, sönmeye başlamış; sönmüş, közermiş. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- ölezimek** f. meh. Alovu sönmeye, közermeye başlamağ; işarmağ, közermek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- ölezimek** Ölecek, sönecek hâle gelmek, zayıflamak, kuvvetini kaybetmek. TDK TS. - V s 3080
- ölfezimek** [ölfezimek] Lambanın ışığı azalmak, sönmeye yüz tutmak. TDK DS. - IX s 3331
- ölgez** 1.[Bkz. ölemez (I)] 2. Sinsi. TDK DS. - IX s 3331
- ölgülü** [ölgün (II), ölkülük] 1. Ölüsü olan, yaşlı. 2. Ölü çıkan ev. 3. Ölü çıkan eve eş dostun götürdüğü yemek. TDK DS. - IX s 3331
- ölgülük** [ölgünlük] Başsağlığı. TDK DS. - IX s 3331
- ölgüm** Ölecek durumda olan, can çekişen. TDK DS. - IX s 3332
- ölgün** sif. Canlılığı, tezeliyi, teraveti galmamış; düşkün, solğun. // mec. Cansız, ölmüş kimi görünen// mec. Zeif, solğun, sönük. Az. Dil. İz. Lüg III s. 523
- ölgün (I)** 1. Acıma duygusu olan, yufka yürekli 2. Güçsüz, bitkin. TDK DS. - IX s 3332
- ölgün (II)** [Bkz. ölgülü -2]. TDK DS. - IX s 3332
- ölgün** 1. Diriliği, canlılığı, tazeliği kalmamış. 2. Pörsümüş, solmuş (bitki). 3. mec. Cansız, renksiz, dikkat çekmeyen 4. Gücü azalmış, zayıflamış. TDK 2005 TS. s. 1538
- ölgünleşmek** f. Ölgün hala gelmek, ölgün kimi görünmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524
- ölgünlük** is. 1. Ölgün şeyin halı. 2. mec. Fealiyyetsizlik, durğunluğ, hayat eserinin olmadığı hal. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524
- ölgünlük** [Bkz. ölgülük]. TDK DS. - IX s 3332
- öli** 1. Diri däl, jansız, ölen. 2. Öleniñ meydi. 3.Göçme manıda Hereketsiz biderek peydasız. 4. Gowşak, lellim. Trkm. D. S. s. 503
- ölişkemeğ** Ölgün duruma gelmek, solmak. TDK DS. - IX s 3332
- öljermek** Çala öl bolmak, ıygar nem çıkmak. Trkm. D. S. s. 503
- ölkez** [Bkz. ölez -3]. TDK DS. - IX s 3332
- ölküç** Ödünç. TDK DS. - IX s 3332
- öllek** Hamur topağı, beze. TDK DS. - IX s 3332
- öllemek** Öl etmek, çıg çektirmek, suwa ezmek suw degdirmek. Trkm. D. S. s. 503
- öllemek** Tavlamak, ıslatmak. TDK TS. - V s 3080
- öllük** Toprakta açılan çukur. TDK DS. - IX s 3332
- öllü** Yaş, nemli (toprak için). TDK DS. - IX s 3332
- öllük** Bebeklerin altına konulan ısıtılmış, kırmızı renkli toprak, bebe toprağı. TDK DS. - IX s 3332
- öllük** Öl ya-da çıg çeken halda bolmalık çıglılık, ızgarlılık. Trkm. D. S. s. 503
- öllütmek (I)** ıslatmak. TDK DS. - IX s 3333
- öllütmek (II)** Yumuşatarak işlenecek duruma getirmek. TDK DS. - IX s 3333
- ölmee** Ölmek. GTS s. 188
- ölmek** f. 1. Heyatı terk etmek, vefat etmek; kéçinmek. // Gırılmağ, telef olmağ, mehv olmağ (héyvanlar hağğında). 2. mec. dan. Çoğ arzu etmek, can atmağ, çoğ istemek, hesretinde olmağ.

3. mec. Özünden gabağ gelen sözün ifade ettiği şeyin şiddetini, te'sirini bildirir. 4. Men ölüm şeklinde dan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölmek 1. Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek. 2. Bitki, solmak. 3. mec. Bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek. 4. mec. Değerini, geçerliğini, gücünü yitirmek, kullanılmamak. TDK 2005 TS. s. 1538

ölmek 1. Yaşayışdan mahrum bolmak, dünyadan ötmek, wepat bolmak, aradan çıkmak, yogalmak. 2. Yok bolup gitmek, dowam etmegi kesilmek, bes etmek, yitip gitmek. 3. (Göçme manıda) Solmak, guramak (ösümlük hakda). Trkm. D. S. s. 503

ölmek Erimek, çalkalanarak karıştırılmak. TDK TS. - V s 3081

ölmeli sif. dan. Ölmesi lazım olan; yaşamağa layiğ olmayan, cemiyet için heç bir faydası olmayan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölmese [ölümseg, ölümsek -1, ölümşürek] 1. Ölecekmiş gibi zayıf, cılız olan. 2. Ölümçül. TDK DS. - IX s 3333

ölmez sif. 1. Hemişe yaşayan, heç bir vaht ölmeyen, yoğ olmayan; ebedi, hemişelik. 2. mec. Her hansı bir meziyyetine göre halğın hatiresinden silinmeyen, unudulmayan; unutulmaz. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölmez 1. Ölümşüz, kalıcı olan. 2. mec. Çok dayanıklı, kolay eskimeyen. TDK 2005 TS. s. 1538

ölmezlik is Heç bir zaman ölmeyib yaşama; ölümşüzlük, ebedilik. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölmezoğlu Çok dayanıldı. TDK DS. - IX s 3333

ölmiyesilik Geçinecek denli. TDK DS. - IX s 3333

ölmüş f. sif. 1. Heyatı terk étmiş, vefat étmiş, keçinmiş. // is. me'nasında (adeten cem şeklinde). Ölü. 2. Nevazişle mezemmet meğamında işlenir. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölşük 1. Biri-biriñi öldürmeklik prosesi, gan döküşikli uçuş, pıçaklaşmaşlık, gırlışık. 2. Dawa-jenjel, basa-bas, dawalaşık jenjel. Trkm. D. S. s. 504

ölü 1. sif. Ölmüş, heyatı terk étmiş, cansız // is. Ölmüş adam, méyit, cenaze. 2. sif. Gebermiş, canı çılmış (héyvan hağğında). // is. Ölmüş héyvan cesedi; cemdek. 3. sif. gurumuş, solmuş, solğun, cansız (bitki hağğında). 4. sif. Cansız, heyat elametinden mehrum. 5. is. mec. Heç bir şeye gabil olmayan, bacarığsız, atil adam hağğında. 6. sif. mec. Durğun, etaletli, fealiyyetsiz, te'sirsiz, çoğ zeif, cansız. Az. Dil. İz. Lüg III s. 524

ölü (I) 1. Ormanda, kuruyup kendiliğinden devrilen ağaç 2. Karaya çekilen kayığı bağlamakta kullanılan yere çakılı ağaç. TDK DS. - IX s 3333

ölü (II) Bulgur değirmende çekildikten sonra geriye kalan iri taneler. TDK DS. - IX s 3333

ölü (III) Biçilmiş ot ya da ağaç dallarından yapılmış demet. TDK DS. - IX s 3333

ölü 1. Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, diri karşıtı. 2. a. Ölmüş insan, müteveffa, mevta. 3. a. Hayvan leşi: Bir tavuk ölüsü. 4. Güçsüz. 5. Çok durgun, hareketsiz. 6. Etkileme gücü olmayan, canlılığı olmayan. TDK 2005 TS. s. 1538

ölüce Çocuğun ıslattığı bebe toprağı. TDK DS. - IX s 3333

ölühana is. Hestehanalarda ve s.-de méyitlerin sahlıldığı yer, bina; morg. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526

ölük Canlılığı azalmış, halsiz. TDK 2005 TS. s. 1539

ölük Ölmüş, cansız. TDK DS. - IX s 3333

ölükez Zayıf, hastalıklı. TDK DS. - IX s 3333

ölükuyruğı Akrep. TDK DS. - IX s 3333

ölülük Mezarlık. TDK DS. - IX s 3333

ölüm is. 1. biol. Organizmin heyat fealiyyetinin hemişelik dayanması ve onun mehv olması, organizmde ve ya onun bir hissesinde maddeler mübadilesinin dayanması, kesilmesi. 2. İnsan ve ya héyvanın hayatının sona çatması; ömrün nehayeti; vefat, ölme. 3. É'dam cezası. 4. mec. Mehv olmağ tehlikesi, dehşetli felaket. Az. Dil. İz. Lüg III s. 525

ölüm 1. Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğı, ebedi uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat. 2. Ölme biçimi. 3. İdam cezası. 4. Ölmesi istenen canlı için kullanılan bir söz. 5. Sona erme, yok olma, ortadan kalkma. TDK 2005 TS. s. 1539

ölüm Çit. TDK DS. - IX s 3333

ölüm (I) 1. Yaşayışın gutarması, wepat boluş. 2. Geleşik dili «Zäher ajal» diyen manıda ulanıyan gargış söz. Trkm. D. S. s. 503

ölüm Ölüm. GTS s. 188

ölümçül sif. 1. Ölümle neticelene bilen ya neticelene, ölüme sebep olan. 2. mec. Son derece yorulmuş, yarımcan, haldan düşmüş. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526

ölümçül Can çekişen, ağır hasta. TDK DS. - IX s 3333

- ölümek** Islanmak. TDK TS. - V s 3082
- ölümer** Yeni doğuran hayvanın ilk sütü, ağız. TDK DS. - IX s 3333
- ölümlü** 1. Gelip geçici, kalımsız, fâni. 2. a. İnsan. TDK 2005 TS. s. 1539
- ölümnük** Ölüler için yapılmış elbise (Kefen). GTS s. 188
- ölümsek** 1.[Bkz. ölmek -1] 2. İnce, dayanıksız kumaş. TDK DS. - IX s 3333
- ölümsemek** Can çekişmek. TDK DS. - IX s 3333
- ölümsüz** Ölümsüz. GTS s. 188
- ölümsüzlük** Bah. ebediyet. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölünce** zarf. 1. Çoğ berk, çoğ şiddetli, amansızcasına. 2. Ölene geder. 3. mec. Hedsiz derecede, hedd bilmeden. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölünkörü (II)** Küçük lamba, idare lambası. TDK DS. - IX s 3334
- ölüsoğanı** Mezarlara dikilen mor çiçekli bir zambak. TDK DS. - IX s 3334
- ölüş** is. Ölüm. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölüşkemek** f. Solmağ, saralmağ, solub-saralmağ, büzüşmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 526
- ölüşkemek** [ölüşkemek] Bitkiler, çiçekler güneşten tazeliğini yitirerek pörsümek, solmak. TDK DS. - IX s 3334
- ölütaş** Hafif taş. TDK DS. - IX s 3334
- ölüvay** sif. Elinden iş gelmeyen, atil, bacarıksız, aciz, key. Az. Dil. İz. Lüg III s. 525
- ölüvaylığ** is. Ölüvay adamın halı; bacarıksızlığı, acizlik, keylik, atillik. Az. Dil. İz. Lüg III s. 525
- ölüyuyan** is. Müselmanlarda: méyit yumağla meşğul olan adam; mürdeşir. Az. Dil. İz. Lüg III s. 525
- ömüldürük** Göğüslük. Sev. ESTY s.530
- öñ- (II)** 1. Yitirmek, kaybetmek 2. Solmak, canlılığını kaybetmek. (I öñ-) Sev. ESTY s.535
- önalmak** Mutlu olmak. TDK DS. - IX s 3335
- öncüt** [Bkz. öndüç (I)]. TDK DS. - IX s 3336
- öndüç (I)** [öncüt, öndün (II) -2, önkünç] Ödünç. TDK DS. - IX s 3336
- öndül (II)** 1. [Bkz. ödül (I) -1] 2. [Bkz. ödül (I) -2] 3. Bahis. 4. Birkaç öküz arabasını arka arkaya bağlayıp tekerleklerini yerinden oynamaz duruma getirdikten sonra öküzlere çektirerek güçlerini sinama yarışı. TDK DS. - IX s 3337
- öndüllemek** 1. Böbürlenmek. 2. Kırılmak, şımarıkça kızmak. TDK DS. - IX s 3337
- öndün (II)** 1. Peşin 2. [Bkz. öndüç (I)]. TDK DS. - IX s 3337
- öneze (I)** Geveze. TDK DS. - IX s 3338
- öngun (I)** Ses, gürültü. TDK DS. - IX s 3340
- öñgülüz** Bir çeşit ahlak. TDK DS. - IX s 3340
- önnemen** 1. İpten dokunmuş bir çeşit kilim. 2. Battaniye. 3. Dokuma. TDK DS. - IX s 3341
- önsüz** Cansız, kendinden geçmiş. TDK DS. - IX s 3342
- öpçe** Bilgiçlik taslayan. TDK DS. - IX s 3342
- ör** Ör turmak (galmak). -oturan yerinden dik galmak, dik durmak, yokarı turmak. Trkm. D. S. s. 506
- örçin** İp merdiven. TDK 2005 TS. s. 1546
- örçü-** 1. Yumurtlamak 2. Artış 3. Gelişmek 4. Dağılmak, satılmak 5. Sinirlenmek, 6. Muvaffak olmak. Sev. ESTY s.552
- örd** Nem, az ıslaklık. TDK DS. - IX s 3344
- örde** Rüşvet. TDK DS. - IX s 3344
- ördek** is. zool. Eti yéyilen vehşi ya ehli uzun boğazlı iri su guşu. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- ördek** 1. Hay. b. Perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu 2. Yataktan kalkamayacak durumdaki erkek hastaların içine idrarlarını yaptıkları kap, lazımlık, oturak. 3. argo Otobüs ve minibüs sürücülerinin yollardan aldıkları biletsiz yolcular için kullandıkları bir söz.4. argo Hile ile para sızdırılacak kimse, enayi. TDK 2005 TS. s. 1546
- ördek** Ördek. GTS s. 189
- ördek** zoologiya. Köplenc suwda yaşayan ısı çünkli, gısqa ayaklı guş. Trkm. D. S. s. 506
- ördürmek** Örmek işini yaptırmak ve örmesini sağlamak. TDK 2005 TS. s. 1546
- öre (I)** Öyüñ, çatmanın içinden uzulýan sütün. Trkm. D. S. s. 506
- öre (II)** Uguñ çagarıga geýdirilýan yeri. Trkm. D. S. s. 506
- öre- (III)** 1. Emeklemek 2. Artmak 3. Dağılmak, satılmak, yayılmak. Sev. ESTY s.543
- öreçe** Kahvehanedeki yüksek sedir. TDK DS. - IX s 3344
- öregeç** 1. Tava kapağı. 2.[Bkz. örekeç]. TDK DS. - IX s 3344
- örek (III)** [örü (IV) -1] Duvar. TDK DS. - IX s 3344

- örək (IV)** [öre (V), öregü, öreği, örey, öroğ, örögö, örü (VII)] Yün, iplik eğirme aracı, kirmen. TDK DS. - IX s 3344
- örək (IX)** Dal budak salarak büyüme. TDK DS. - IX s 3345
- örək (V)** Çocuğun düşmemesi için beşiğe bağlanan enli kuşak, bağırdağ. TDK DS. - IX s 3344
- örək** Duvar. TDK 2005 TS. s. 1546
- öreke (I)** Uzun boylu adam. TDK DS. - IX s 3345
- öreke (II)** Yün tarağı. TDK DS. - IX s 3345
- öreke** İplik eğirecek alet. TDK TS. - V s 3114
- örekeç** [öreç, öregeç -2] Sac üstünde pişirilen ekmeği çevirmeye yarayan tahta araç. TDK DS. - IX s 3345
- öröklemek** Hayvanın kaçmaması için bir ayağı bağlamak. TDK DS. - IX s 3345
- örelemek (I)** 1. Gelişigüzel, üstünkörü iş yapmak. 2. Düzeltmek, süslemek. 3. Bir şeyi geçici olarak onarmak. TDK DS. - IX s 3345
- öreme** 1. Harç koymadan taştan örülen duvar. 2. Yıkılacak gibi eğik duvar. TDK DS. - IX s 3345
- öremek** Hayvanlar çoğalmak. TDK DS. - IX s 3345
- ören** Kalıntı. TDK 2005 TS. s. 1546
- ören (I)** [örene (I) -1, ören yeri] 1. Şehir. 2. Köy. 3. Şehir ya da ev yıkıntısı, kalıntı. TDK DS. - IX s 3345
- ören (II)** Mimar. TDK DS. - IX s 3345
- ören (III)** Bir aracı yapan (kimse). TDK DS. - IX s 3345
- ören (IV)** [örüntü (I)] Harçsız örülen duvar. TDK DS. - IX s 3345
- ören (VI)** 1. Kırmızı, yağlı toprak. 2. Çorak toprak. TDK DS. - IX s 3345
- örendelenmek** Seçilmek, beğenilmek. TDK DS. - IX s 3345
- örene (I)** 1.[Bkz. ören (I) -3] 2. Taş yığını. 3. Taşla yapılan duvar. TDK DS. - IX s 3345
- örg Sap.** TDK DS. - IX s 3346
- örge (I) (II örgin III örük)** 1. Çadır, tente 2. Sırt, yücelik, yokuş 3. Taban, temel 4. Çeşitli oda 5. Cetvel oranı 6. Saray, hükümdar 7. Tapınak 8. Taht 9. Duraklama, konaklama 10. Giriş. Sev. ESTY s.546
- örge** Motif. TDK 2005 TS. s. 1547
- örge** Yukarı. TDK DS. - IX s 3346
- örgemçi, örgemçik** "örümcek"cm. (ö:r-II) Sev. ESTY s.547
- örgen** Keçi kılından yapılmış ip. TDK DS. - IX s 3346
- örgü** 1. Örmek işi veya biçimi. 2. Tığve şişlerle, özel makinesiyle ilmeklerin yan yana getirilmesiyle örülerek yapılmış şey. 3. Örlümüşsaç bölümü, belik. 4. Dokumacılıkta atkive çözümlü ipliklerinin, dokumayı oluşturacak biçimde belli bir desene göre kesilmesi. 5. Bazı sinir veya damarların birbirine geçip dolaşmasından ortaya çıkan oluşum. 6. İletişim, ulaşım vb'nin ülke yüzeyinde yayılmış biçimi, ağ. 7. Konunun ana çizgisi, oyunun işlenişi veya çatısı. 8. Örülerek yapılmış olan, örme. 9. Yapı. TDK 2005 TS. s. 1547
- örgüç** Dokuma aracı. TDK DS. - IX s 3346
- örgüç, (örküç, örküş)** Hörgüç. TDK TS. - V s 3115
- örgülemek** 1. Örgü durumuna getirmek. 2. mec. Düzenlemek. TDK 2005 TS. s. 1547
- örgün** Bir işi gerçekleştirmek amacıyla türlü ve düzenli görevler yapan organlardan oluşan. TDK 2005 TS. s. 1547
- örgün** Kâbir keselerde temperatura galmak zararlı bedene öryän ownujak düwürtikler. Trkm. D. S. s. 506
- örgüt** 1. Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat 2. Bir kuruluşa bağlı alt bölümlerin bütünü. TDK 2005 TS. s. 1547
- örük** 1. Kazma. 2. Çapa. TDK DS. - IX s 3346
- örüye (II)** Büyük ve değerli kilim. TDK DS. - IX s 3347
- örk (I)** [örkan, örken (I) -3] 1. Hayvanları bağlamaya yarayan kalın ip ya da zincir. TDK DS. - IX s 3347
- örk (III)** [örken (III)] 1. Kök. 2. Kavun, karpuz, kabak vb. sebzelerin toprağın üstüne yayılan kol gibi dalları. TDK DS. - IX s 3347
- örk** Hayvanları çayıra bağlamaya yarayan kalın ip, örük. TDK 2005 TS. s. 1547
- örk, (örük)** Hayvanın ayağına bağlanan ip. TDK TS. - V s 3116
- örkan** [Bkz. örk (I) -1]. TDK DS. - IX s 3347
- örke (II)** Döveni boyunduruğa bağlayan ağaç parçası. TDK DS. - IX s 3347

- örkeç** Deve hörgücü. (-Tr.) TDK DS. - IX s 3347
- örken** is. Minik héyvanlarının çulunu sarıyıp berkitmek için başında doğanağ olan uzun ip, çatı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örken (I)** 1. Semeri bağlamaya yarayan enli kuşak, kolan. 2. Kement. 3. [Bkz. örk (I) -1]. TDK DS. - IX s 3347
- örken, (örge, örgün, örkün)** Urgan, ip, yular. TDK TS. - V s 3117
- örklemek** [örüklemek (I) -1] Hayvanı otlaması için uzunca bir iple çayıra bağlamak. TDK DS. - IX s 3348
- örklemek** Hayvanları otlamaları için uzun bir iple çayıra bağlamak. TDK 2005 TS. s. 1548
- örklemek** Malı otarmak için otluk yere dañmak. Trkm. D. S. s. 506
- örklemek, (örüklemek)** Hayvanın ayağını iple bağlamak. TDK TS. - V s 3117
- örküç** 1. Düýäniñ arkasınıñ tüñni ýeri. 2. Dağıñ we ş. m. depesi, beýik ýeri, geniş. 3. (Göçme mamda) Bir döwrüñ wagtıñ, paslıñ ýa-da wakaniñ ortası, aýgıtlı wagtı. Trkm. D. S. s. 506
- örküç** 1. Deve kamburu 2. İki tepe arası yükselti 3. Yükseklik, boy 4. Şamanların tefi 5. Sacayak. Sev. ESTY s.548
- örküm** Köşe, dönemeç. TDK DS. - IX s 3348
- örlemek** Yokuşu koşarak çıkmak. TDK DS. - IX s 3348
- örüm** Ekili tarla. TDK DS. - IX s 3348
- örme (I)** 1. Kıldan örülerek yapılan ip. 2. İpten örülmüş kuşak. 3. Yünden örülmüş kazak. TDK DS. - IX s 3348
- örme (II)** Sepet. TDK DS. - IX s 3348
- örme (III)** Keklik ve sülün avında kullanılan tuzak. TDK DS. - IX s 3348
- Örme** Örme. GTS s. 189
- örme** İp. TDK TS. - V s 3118
- örmece** Kırmızı ve küçük taneli kılıçıklı buğday. TDK DS. - IX s 3348
- örmece** Örme. GTS s. 189
- örmek (I)** [örümek (I)] Yapmak. TDK DS. - IX s 3348
- örmek (II)** Türkü söylemek. TDK DS. - IX s 3349
- örmek (IV)** Köpek havlamak. TDK DS. - IX s 3349
- örmek (V)** El tezgâhında dokunan alaca şal. TDK DS. - IX s 3349
- örmek** 1. İplik, yün, tel, saz vb.ni birbirine dolayarak işlemek veya tezgâhta dokumak. 2. Kumaşlardaki delikleri elde iplikle besleyerek kapatmak. 3. Saç, yele vb. şeylerin tellerini birkaç bölüme ayırıp birbirine geçirmek yolu ile dağınıklığından kurtarmak. 4. Duvar yapmak veya onarmak. 5. Estetik kaygıyla, duygulu biçimde bir güzelliği ortaya koymak. 6. mec. Müzik, edebiyat vb.nde bir özelliği oluşturmak, ortaya koymak. TDK 2005 TS. s. 1548
- örmek (I)** 1. Ýörite çiş ýa-da maşın arkalı ýüplükden, erişden we ş. m. önüm taýýarlamak. 2. Saçı ýada kâbir ösümlikleriñ baldaklarını biri-biriniñ içinden geçirip birleşdirmek, işmek. 3. Biri-biriniñ üstünde tertipli goýup galdırmak. Trkm. D. S. s. 507
- örmek (II)** 1. Gögerip başlamak, gögerip çıkmak (ot hakda). 2. Tüy çıkmak. 3. Bedende herhili düwürtik peýda bolmak. 4. Köplük bolup aýaga galmak, birden turup gitmek. 5. Birlikde ukudan turmak, oyanmak, turmak. Trkm. D. S. s. 507
- örmek** Örme. GTS s. 189
- örnemek** Başına bela olmak, dadanmak. TDK DS. - IX s 3349
- örneştirmek (I)** Karıştırmak, dolaştırmak. TDK DS. - IX s 3349
- örneştirmek (II)** Başına bela etmek, saldırtmak. TDK DS. - IX s 3349
- örpek** is. 1. Ğadınlarnın başlarına saldığları iri ipek ve ya başđa parçadan örtük, iri baş yaylığı. 2. mec. Örtük me'nasında. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örpek** Büyük mantar TDK DS. - IX s 3349
- örpekli** sif. Başına örpek örtmüş, başında örpek olan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örpeksiz** sif. ve zerf. Örpelyi olmayan, başıaçığ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örpünjek** Hovug ýrtılmazlık için üstünden atılan deri ia da keçe bölegi. Trkm. D. S. s. 507
- ört-** 1. Örtmek, kaplamak 2. Kilitlemek 3. Saklamak, gizlemek 4. Savunmak, korumak 5. Müslümanlığı inkar. Sev. ESTY s.551
- örtbas** Bir durumun, bir olayın duyulmamasını, yayılmamasını sağlayan önlemler almak. TDK 2005 TS. s. 1549
- ört-basdır** Ört-basdır étmek (élemek) — gizletmek, üstünü malalamağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örtçe** Sebzeli yumurta yemeği. TDK DS. - IX s 3349
- örten** Orman, çayır vb. geniş yerleri saran yangın. TDK DS. - IX s 3349

- örtenek** 1. Hayvanların vücudunu örten deri, kıl, tüy, pul vb. dokuların bütünü. 2. Bazı organları örten zarlar. TDK 2005 TS. s. 1549
- örtgi** Bir zadenin daşını yapmak, yüzünü örtmek için ulanılan zat. Trkm. D. S. s. 507
- örtik** Yatak. TDK DS. - IX s 3349
- örtlek (I)** [örsek (I)] Korkak. TDK DS. - IX s 3349
- örtme (I)** [örtük (II)] 1. Başörtüsü. 2. Pelerin. TDK DS. - IX s 3350
- örtme (II)** 1. Üstü kapalı, önü açık yer. 2. Sofa, salon. 3. Tahta gölgelik, çardak. 4. Bir katlı bağ evi. 5. Bağ kulübesi. 6. Evin önü açık ve taş döşeli bölümü, giriş yeri. 7. Mutfak. 8. Üstü örtülü ağıl. 9. Tütün dizmeye, işlemeye, kurutmaya yarayan üstü kapalı yer. 10. Evin altından geçen yol. 11. Odun ve yakacak konulan yer. TDK DS. - IX s 3350
- örtme** 1. Ev önündeki üstü kapalı sofa, sundurma. 2. Baş örtüsü. TDK TS. - V s 3118
- örtmece** 1. ed. Söylenmesi kaba, çirkin veya sakıncalı görülen nesnelere, kavramların, başka kelimelerle daha uygun ve edepli bir biçimde anlatılması, edebikelam. 2. Kandırma, gizleme. TDK 2005 TS. s. 1549
- örtmce** Örmek, ev örtmek. GTS s. 189
- örtmek** f. 1. Örtük salmağ, üzerine bir şey salmağ. // Üzerine bir şey çekib görünmez etmek. 2. Bağlamağ, gapamağ. 3. Üstüne bir şey salmağ, sermek. // mec. Bürümek, sarmağ, çulğamağ, tutmağ; basmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örtmek** 1. Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak. 2. Kapamak. 3. Kaplamak. 4. mec. Kötü bir durumu belli etmemek, gizlemek, saklamak. TDK 2005 TS. s. 1549
- örtmek** 1. Üstünü yapmak, büremek. 2. Öñini tutmak, öñine gabat bolmak. 3. Yaşırarak, gizlemek. Trkm. D. S. s. 507
- örtmek** 1. Gizlemek. 2. (Nimeti) İnkâr etmek, küfran. TDK TS. - V s 3119
- örtmelik** Yapıların dış kapısının üstündeki çıkıntılı örtü. TDK DS. - IX s 3350
- örtmen (II)** Yüzey. TDK DS. - IX s 3350
- örtü** is. 1. Başa örtülen her hansı bir şey. 2. Perde. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örtü (I)** [örtüş] 1. Yatak. 2. Yorgan. TDK DS. - IX s 3350
- örtü (II)** Çatı. TDK DS. - IX s 3351
- örtü** 1. Örtmek için kullanılan şey, vualet. 2. Yapılarda çatı, dam. TDK 2005 TS. s. 1549
- örtü** Çatı. GTS s. 189
- örtücü** sif. Bir şeyi örten, perdeleyen, bir şeyin üzerine çekilen, üstünü örten. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtük** is. 1. Her hansı bir şeyin üzerine çekilen, salınan parça. 2. Süfre. 3. Bağ. örtü. 4. hüs. Bir şeyi üstten, üzden örten şey. Az. Dil. İz. Lüg III s. 529
- örtük (I)** Egerin üstüne konulan halı. TDK DS. - IX s 3351
- örtük (II)** [Bkz. örtme (I) -1]. TDK DS. - IX s 3351
- örtük** Örtülü, kapalı. TDK 2005 TS. s. 1549
- örtüklü** sif. Örtüyü olan, bir şeyle örtülmüş. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtülmek** f. 1. Gapanmağ, bağlanmağ. 2. Sarılmağ, gaplanmağ, çulğalanmağ. 3. Dam tikilib üstü bir şeyle gapanmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtülü** sif. 1. Üzerine gapağ goyulmuş ya örtü salınmış. 2. Örtülmüş, gapanmış. 3. mec. Gizli. // İkimen'nalı, gapanlı, dumanlı. 4. mec. Hell olunmamış. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtülü** Örtülü. GTS s. 189
- örtülük (I)** Yatak, yorgan konulan yer, yüklük. TDK DS. - IX s 3351
- örtülük (II)** Kiremitlerin altına konulan tahtalar. TDK DS. - IX s 3351
- örtülük (III)** Üstü kapalı, örtülmüş. TDK DS. - IX s 3351
- örtülülük** is. Örtülü olma, gapalı olma, açığ olmama. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtülütohumlular** cem bot. Yumurtacıları tohumluğla örtülü olan bitki destesinin adı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtüncek** is. Örtünmeye yarayan her bir şey; bürüncek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtünceklî** sif. Örtünceyi, bürünceyi olan; bürünceklî. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtünmce** Örtünmek. GTS s. 189
- örtünmek** Ğayıd. Öz üzünü yağud üstünü bir şeyle örtmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 530
- örtüş** [Bkz. örtü (I) -1]. TDK DS. - IX s 3351
- örtüşmek** 1. Aynı noktalarda ve düzlemlerde kesişmek. 2. mec. İki görüş, düşünce, sözcük, cümle birbiriyle tam olarak uyuşmak. TDK 2005 TS. s. 1549
- örü (I)** 1. Örmek işi. 2. hlk. Yama olarak yapılan örgü. 3. hlk. Tarlalarda sele karşı taştan yapılmış set. TDK 2005 TS. s. 1549

- örü (I)** 1. Kalkık, dik. 2. Yükseklik, irtifa. TDK TS. - V s 3120
- örü (III)** [örüm (VII)] Ağıl. TDK DS. - IX s 3351
- örü (III)** 1. Ayakta durma 2. Dik, düşey. TDK DS. - IX s 3351
- örü (III)** Yama olarak yapılan örgü. TDK TS. - V s 3121
- örü (IV)** 1.[Bkz. örek (III)] 2. Tarlalarda sele karşı taştan yapılmış set. TDK DS. - IX s 3351
- örü (IX)** Dizi. TDK DS. - IX s 3351
- örü (V)** Kenetlenmiş, birbirine girmiş. TDK DS. - IX s 3351
- örü (VIII)** Ağaçların yapraklarında havanın etkisiyle oluşan, arıların çok sevdiği yapışkan sıvı. TDK DS. - IX s 3351
- örü (X)** 1. [Bkz. örük (IV) -1] 2. Mısır, soğan vb. yiyeceklerin saplarını örerek yapılan hevenk. TDK DS. - IX s 3351
- örü- (II)** 1. Örmek, çevirmek 2. Sarmak, dolamak 3. Yükseltmek, inşa etmek 4. İşe almak. Sev. ESTY s.545
- örübaşı** Yün eğirme aracında yünün sarıldığı yer. TDK DS. - IX s 3352
- örücü** 1. Mimar. 2. Yapı ustası. TDK DS. - IX s 3352
- örük (III)** Hayvanı çayıra bağlamaya yarayan ip, yular, urgan. TDK DS. - IX s 3352
- örük (IV)** [örek (VI), örü (X) -1] 1. Saç örgüsü. 2. Saç örgülerini bağlamaya yarayan ip, iplik, kumaş parçası. TDK DS. - IX s 3352
- örük** “örgülü” cm. (ö:r- II). Sev. ESTY s.552
- örük** 1. Örülmüş olan yer. 2. hlk. Saç örgüsü. TDK 2005 TS. s. 1550
- örükleme (I)** Geceyanığı denilen çıbanları iyileştirmek için yapılan işlem. TDK DS. - IX s 3352
- örükleme (II)** Hasta gözdeki kan. TDK DS. - IX s 3352
- örüklemek (I)** 1. [Bkz. örüklemek] 2. Atı arka ayağından yere çakılı demir kazığa bağlamak. 3. Uçurtmayı uçururken ipini bir yere bağlamak 4. Sağlamlaştırmak, yerinden oynamaz duruma getirmek. TDK DS. - IX s 3352
- örüklemek (II)** [örülecek (I)] 1. Tepeleme doldurmak. 2. Yığmak. TDK DS. - IX s 3352
- örüklü (I)** Tepeleme, dolu, taşkın. TDK DS. - IX s 3352
- örüklü (II)** Ayağından bağlı hayvan. TDK DS. - IX s 3352
- örüklü (III)** Saçı örgülü. TDK DS. - IX s 3353
- örülmek (II)** Bir araya toplanmak, üşüşmek. TDK DS. - IX s 3353
- örülmek (III)** Sarılmak, yapışmak. TDK DS. - IX s 3353
- örülük (II)** Örülmüş. TDK DS. - IX s 3353
- örülüp** Omuzdan aşağı sarkıtılan saç örgüleri. TDK DS. - IX s 3353
- örüm (I)** 1. Sınır. 2. Çevre. TDK DS. - IX s 3353
- örüm (II)** Tarlanın çevresine yapılan çit. TDK DS. - IX s 3353
- örüm (VIII)** 1. Hayvan otlatılmayan ekili yer. 2. Köylülerin ortaklaşa ettikleri tarla. 3. Bütün köylülerin ortak malı olan yer. 4. Çalılıklar arasındaki otlu yer. TDK DS. - IX s 3353
- örüm** 1. Saçın örülüşi işimi. 2. Çägesow yerlerde gazılan guymı berkitmek için onuñ iç yüzüne sözen, yılğın yalı ağaçlar örülip edilen desga. Trkm. D. S. s. 507
- örümce (I)** Örumcek. TDK DS. - IX s 3354
- örümce (II)** Bir çeşit buğday. TDK DS. - IX s 3354
- örümce (III)** Buğdaya zarar veren bir çeşit tırtıl. TDK DS. - IX s 3354
- örümce** Örumcek. TDK 2005 TS. s. 1550
- örümcek** 1. hay. b. Örumcekler takımından, ince bir ağ kurarak küçük böcekleri avlayan eklemlili bir hayvan 2. Bu hayvanın ördüğü ağ. 3. Yürüteç. TDK 2005 TS. s. 1550
- örümcek** Örumcek. GTS s. 189
- örümcekçi** Evlerde temizlik işlerine bakan. TDK DS. - IX s 3354
- örümce** Hayvan sesi, ürüme. TDK DS. - IX s 3354
- örümek (III)** Köpek ulumak. TDK DS. - IX s 3354
- örümjek** Örumçek “örümcek” cm. (ö:r II). Sev. ESTY s.552
- örün** Saç örgüsü, belik. TDK TS. - V s 3128
- örünç** Rüşvet. TDK DS. - IX s 3354
- örüntü (II)** İnce ve uzun kesilmiş odun. TDK DS. - IX s 3354
- örüntü** Olay veya nesnelerin düzenli bir biçimde birbirini takip ederek gelişmesi. TDK 2005 TS. s. 1550
- örüsker** Ayağa giyilen küçük yemeni. TDK DS. - IX s 3354
- örüşmek** Kavgada birbirine girmek. TDK DS. - IX s 3354
- örüştürmek** Bir şeyi gelişigüzel örmek. TDK DS. - IX s 3354

- ös-** (I) 1. Büyümek, bitmek 2. Çıkmak, kalkmak 3. Şişmek, kabarmak 4. Alışmak, dadanmak. Sev. ESTY s.552
- ösgün** Boyunu alan gıtık däl, boyı uzun, gowı ösen, boyı yeten. Trkm. D. S. s. 508
- öske** (I) Başka, özge. TDK DS. - IX s 3355
- ösle** Çatıda kiremitlerin altına döşenen tahtalar. TDK DS. - IX s 3355
- öslük** Şala benzer bir çeşit başörtüsü. TDK DS. - IX s 3355
- ösme** Rastık. TDK DS. - IX s 3355
- ösmek** (I) 1. Büyümek, boyu uzamak. 2. Yükselmek. TDK DS. - IX s 3355
- ösmek** 1. Gögerip boy atmak, boyı uzalmak, yetişip barmak (ekerançılık, bağcılık, we ş. m. hakda). 2. Terbiyelenip yetişmek, terbiyelenmek (Adam hakda). 3. Güyçlenmek, kuwwatlanmak, berkemek. 4. Kämilleşmek, ýaybañlanmak, ýiñelmek. 5. Düşünjäñ artmak düşünjeli bolmak. 6. Göçme manıda Derejän galmak, yokarı wezipä geçmek. Trkm. D. S. s. 508
- össürim** Yaş nesil, ösüp yetişen nesil. Trkm. D. S. s. 508
- öste** [östü] Toprak damlı ev. TDK DS. - IX s 3355
- östön** 1. İç, boru, kanal 2. Irmak, nehir 3. Akma, akış, güzeran. Sev. ESTY s.554
- ösümlük** Toprakdan, howadan organik däl maddalar bilen iýmitlenip ösýän organzm. Trkm. D. S. s. 508
- öşetmek** Büyüklendirmek, kabartmak, böbürlendirmek. TDK TS. - V s 3128
- öşmek** (I) 1. Eşmek. 2. Toprağı kazarak çukur yapmak. TDK DS. - IX s 3356
- öşük** Çukur. TDK DS. - IX s 3356
- öt** (II) Yürek, kalp. TDK DS. - IX s 3356
- öt-** (I) 1. Söylemek, okumak 2. Ses, ün 3. Anlatmak, hikaye etmek 4. Çatırdatmak, cazırdamak 5. Kusmak. Sev. ESTY s.556
- öt** medisina. Bağırda emele gelyän we öt haltasında ýıgnanýan sowuk jisim. Trkm. D. S. s. 508
- öt** Öd. GTS s. 189
- öt** Öd. TDK 2005 TS. s. 1550
- öt** Ses, sada. TDK TS. - V s 3129
- ötân** (II) [ötegen (I), ötek (II) -2] Çok öten kuş. TDK DS. - IX s 3356
- ötdürgeç** Müzik aracı. TDK DS. - IX s 3357
- öteç** Horoz. TDK DS. - IX s 3357
- ötegen** (I) [Bkz. ötân (II)]. TDK DS. - IX s 3357
- ötegen** (II) [Bkz. öteğün]. TDK DS. - IX s 3357
- ötegen** Çok öten, çok ses çıkaran. TDK TS. - V s 3131
- ötek** (II) 1. Çok öten, çok ses çıkaran 2. [Bkz. ötân (II)] TDK DS. - IX s 3357
- ötek** (IV) Sürekli su çıkan yer. TDK DS. - IX s 3357
- ötel** (I) 1. Öksürük 2. Boğmaca öksürüğü Sev. ESTY s.557
- ötgün** (I) 1. Çok konuşan, bilgiçlik taslayan. 2. Ünlü (kimse). TDK DS. - IX s 3357
- ötgün** (II) Su kaynağı. TDK DS. - IX s 3357
- ötgün** (III) [ötkün] Evlenmeyi çok isteyen. TDK DS. - IX s 3357
- ötgün** 1. Çaslı, batlı, güyçli, täsirli (ses, ährä hakda). 2. (Göçme manıda) Ýiti täsir ediji, ýiti, görgür. Trkm. D. S. s. 508
- ötgür** 1. Kütäk däl, gowı kesýan, ýiti, kesgir. 2. (Göçme manıda) Ýiti manılı, berk täsir ediji, degerli (söz, derman we ş. m. hakda). 3. (Göçme manıda) İçinden geçip barýan, ýiti. Trkm. D. S. s. 508
- ötkü** Bedel. TDK DS. - IX s 3357
- ötkün** sif. 1. Ötmüş, heddinden artıg yétişmiş (méyve, tañıl hağğında). // Heddinden artıg bişmiş, vahtından artıg od üstünde galıb keyfiyyetini itirmiş (bişmiş hağğında). 2. Üstün. 3. mec. Öten, kéçen, te'sirli. 4. mec. Melahetli, zerif, ahengdar, letif. 5. mec. güvvetli, te'sirli. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötkün** Tesirli, nafiz, keskin, delip geçici. TDK TS. - V s 3133
- ötleğen** Çalı bülbülü. TDK 2005 TS. s. 1551
- ötleğen, (ötlüğen)** Bokluca bülbül de denen çok öter ve sıgırcığa benzer bir kuş. TDK TS. - V s 3133
- ötlenmek** Bağırmak, ses çıkarmak. TDK DS. - IX s 3358
- ötletmek** Birisini, öldürürüm diye korkutmak. TDK DS. - IX s 3358
- ötlük** Çok öten kuş. TDK DS. - IX s 3358
- ötmee** 1. Ötmek 2. Çınlamak, ses çıkarmak GTS s. 189
- ötmek** (II) 1. Teke melemek. 2. Yüksekten atmak. TDK TS. - V s 3135

- ötmek (III)** 1. Konuşmak, sözünü etmek. 2. Alaycı bir dille konuşmak. 3. Kavga aramak, horozlanmak. TDK DS. - IX s 3358
- ötmek** 1. Geçip gitmek, gapdalından, üstünden geçmek. 2. Geçmek (wagt hakkında). 3. Ozup geçmek, öne geçmek, yeñmek, ozmak. 4. Satın alınmak, satılmak, geçmek. 5. (Göçme manıda) Yaşap geçmek, ölüp gitmek. Trkm. D. S. s. 509
- ötmek** 1. Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak. 2. Herhangi bir nesne sürekli ses çıkarmak. 3. Üflemeli çalgıların sesi çıkmak. 4. argo. Anlamsız, boş konuşmak. TDK 2005 TS. s. 1551
- ötmek (II)** f. Oħumağ, ceh-ceh vurmağ, civildeşmek. // mec. Terennüm étmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötmek** Ötme. GTS s. 189
- ötmüş** f. sıf. 1. Ötüb-kéçmiş, kéçib-gétmiş. 2. Aşmış, kéçmiş, addamış. Az. Dil. İz. Lüg III s. 531
- ötnel** Verimli, bitek. TDK DS. - IX s 3358
- öttürgeç** Kesilmiş koyunun yemek borusu. TDK DS. - IX s 3358
- öttürmee** Öttürmek, çınlatmak. GTS s. 189
- öttürük** Söğüt, kavak vb. ağaçların ince dallarından yapılan düdük. TDK DS. - IX s 3358
- öttük** Hayatın, diwarın aşağında goylulan geçelge, sümelge, suw akar yalı deşik. Trkm. D. S. s. 509
- ötülük** Çatıda kiremitlerin altına konulan tahta. TDK DS. - IX s 3359
- ötüm** Ötme zamanı. TDK DS. - IX s 3359
- ötümlü** Ciğerlerden gelen havanın ses yolundaki sivrilmiş ve gerilmiş kapalı bir engele çarpmasıyla oluşan (ünsüz), titreşimli, sürekli, yumuşak, tonlu, sedalı. TDK 2005 TS. s. 1552
- ötümlüleşmek** Kelimelerin son sesinde bulunan ötümsüz ünsüzler, ünlü ile başlayan bir ek aldığıında ötümlü duruma gelmek. TDK 2005 TS. s. 1552
- ötün-** 1. İstemek, rica etmek 2. Yalvarmak 3. Dönmek, çevrilmek 4. Dilekçe vermek 5. Götmek, getirmek 6. Usulden olmak, adetten olmak. Sev. ESTY s.557
- ötünmek** Yalvarmak, dilemek. TDK DS. - IX s 3359
- ötünmek** Şefaat istemek, niyaz etmek. TDK TS. - V s 3138
- ötüş** is. Ötüşme, gacışma, yüyürüşme. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötüşdürmek** 1. icb. Ötüşmeye sövg étmek, ötüşmekde bir-biri ile yarışdırmağ. 2. f. Ötmek, sovuşdurmağ, başdan élemek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötüşmee** Ötüşmek. GTS s. 189
- ötüşmek (I)** ğarş. 1. Ötüb kéçmek (çoğları hağğında). 2. Gelib-kéçmek, ötmek. // Kéçib-gétmek, uzağlaşmağ. 3. Yüyürmekde, gacışda yarışmağ, birbirini ötmeye çalışmağ. 4. Bir teher yaşamağ, güzeran kéçirmek, kéçinmek, dolanmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötüşmek (II)** ğarş. Ses-sese vérerek oħumağ, ceh-ceh vurmağ, terennüm étmek. Az. Dil. İz. Lüg III s. 532
- ötüşmek** İyi geçinmek. TDK DS. - IX s 3361
- öv-** Övmek. Sev. ESTY s.494
- övbet (II)** [Bkz. öğbet] TDK DS. - IX s 3361
- övergen** Çaylardaki kayaların oyulup içine su birikmiş durumu, devkazanı. TDK DS. - IX s 3362
- övezine** Birinin ya-da bir zadın dereğine, ornuna, yerine. Trkm. D. S. s. 496
- övgi** Seret tarıp (Makullaýjı övgi, edilýan wasp.) Trkm. D. S. s. 496
- övgü** Birini, bir şeyi övmek için söylenen söz veya yazılan yazı, methiye. TDK 2005 TS. s. 1552
- övgülü** Övülen. TDK DS. - IX s 3363
- övkünmek** 1. [Bkz. ökünmek -1] 2. Kabadaylık yapmak. 3. [Bkz. ökünmek -2]. TDK DS. - IX s 3363
- övme (I)** Bir çeşit sazla çalınan ezgi. TDK DS. - IX s 3363
- övme (II)** Kıraç topraklarda su biriktirmek için açılan çukur. TDK DS. - IX s 3363
- övmek (I)** Türkü söylemek. TDK DS. - IX s 3363
- övmek** Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yermek karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1552
- övmek** Tarıp etmek, övgüsünü yetirmek, tarıplamak. Trkm. D. S. s. 497
- övsenmek** Özlemek, özlemine çekmek. TDK DS. - IX s 3364
- övsünmek** Meyit etmek, hıyallanmak, begenmek, guwanmak. Trkm. D. S. s. 498
- öväç** Öväç almak-barha güýjemek, möväç almak, joşmak, hıjuwlanmak. Trkm. D. S. s. 498

- övängen** Çok övünen, farfara. TDK 2005 TS. s. 1552
- öväñgen** Çok övünen. TDK DS. - IX s 3364
- övänmek** 1. Bir niteliği sebebiyle kendini yücelmiş sayarak bundan abartmalı bir biçimde söz etmek, iftihar etmek. 2. (nsz) Kendi kendini övmek. TDK 2005 TS. s. 1552
- övänsüz** Değersiz, önemsiz. TDK DS. - IX s 3364
- öväştürmek** Sıvımsı birkaç nesneyi birbirine karıştırmak. TDK DS. - IX s 3364
- öydemek (I)** Dokmaçılık Bir setir çitip çıkmak öydüm etmek (halı dokalanda). Trkm. D. S. s. 500
- öydemek (II)** Üşmek ownuk zadñ içinden irilerini sayılap almak. Trkm. D. S. s. 500
- öydül (I)** 1. [Bkz. ödül (I) -2] 2. [Bkz. ödül (I) -1]. TDK DS. - IX s 3364
- öydül (II)** Nişan alınacak yer. TDK DS. - IX s 3364
- öyek (I)** İyi, çok iyi. TDK DS. - IX s 3364
- öyek:** 1. Hayvan derisinin karın kısmı 2. Göbek 3. Kalp, yürek. Sev. ESTY s.515
- öyjük** 1. Kiçijik-kiçijik çukurjuk. 2. Biologiya Janlı organizmiñ gurluşıññ protoplazma. Yadro we daşkı perdeden ibarat iñ sada birligi. 3. Bir zadñ merkezi, jemlenen yeri, jümmüşü. Trkm. D. S. s. 501
- öykü** 1. Ayrıntılarıyla anlatılan olay. 2. ed. Hikäye. TDK 2005 TS. s. 1553
- öykün- (I), (II ötkün-)** 1. Taklit etmek, öykünmek 2. Şaka yapmak 3. İzlemek, kovalamak 4. Yaşamak, hayat sürmek 5. İnat etmek. Sev. ESTY s.515
- öykünce** a. ed. Fabl. TDK 2005 TS. s. 1553
- öykünme** Taklit. TDK TS. - V s 3145
- öykünmek** Birinin yaptığı gibi yapmak, birine veya bir şeye benzemeye çalışmak, taklit etmek. TDK 2005 TS. s. 1553
- öykünmek (I)** 1.[Bkz. ökünmek -1] 2. Anlatmak, söylemek. TDK DS. - IX s 3365
- öykünmek** 1. Bir zadı bir nusga boyunca etmek, biriniñ eden zadına meñzedip etjek bolmak. 2. Birine meñzejek bolmak, başga biriniñ bolşunu özüne meñzedip etmek. Trkm. D. S. s. 501
- öylenmek** Gelin, ayal almak, öyli-işikli bolmak maşgala durmuşını gurmak. Trkm. D. S. s. 501
- öyme** Ayal-gızların başına dañınyan yuka yüpek yağlığı. Trkm. D. S. s. 502
- öymek** f. Te'rifleme. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521
- öymek (V)** Övmek. TDK DS. - IX s 3366
- öytmek** Guman etmek, çak etmek, fikir etmek. Trkm. D. S. s. 502
- öyü:** (muhtemelen) Oyuk, buz delikli. Sev. ESTY s.517
- öyük** Toprak tepe, höyük. TDK DS. - IX s 3366
- öyükleme (I)** Gizlice fısıldayıp kışkırtmak, isteklendirmek. TDK DS. - IX s 3366
- öyülmek (I)** Olgunlaşmak. TDK DS. - IX s 3366
- öyüncek** Bañ. Öyüngen. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öyüngen** sif. ve is. Özünü çoñ öyen, te'rifleyen, özünü te'riflemeyi séven, öyüncek (adam). Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öyüngenlik** is. Öyüngen adamın hasiyeti. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öyünmek** f. 1. Özünü öymek, özünü te'rifleme, lovgalanmağ. // Feñr étmek. 2. Arñalanmağ, bel bağlamağ, özüne arña salmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 522
- öyünt** Çiftçilerin, bostan bekçilerinin tarlalarda kazdıkları, içine patates, soğan vb. yiyeceklerini sakladıkları küçük kuyu. TDK DS. - IX s 3367
- öyür (II)** Bolluk, çokluk, verim. TDK DS. - IX s 3367
- öz** evez. 1. Şeşsine, özüne aid olan, has olan, mensub olan. 2. Ancağ özüne yañud bir şeye has, hüsusi. 3. Doğma, yañın (iş, meslek, egide ve fikir cehetden). 4. Bir işde şeşsen, bilavasite iştirak éden (onun menbeyi ya obyékti olan) şeşsi ya şeyi göstermek için isimden, şeşs evezliyinden sonra işlenir. 5. İsim ve ya şeşs evezliyi yerinde müsteğil işledilir. // Éyni me'nada be'zen cem şekilçisi ile işledilir. 6. Bir adamın ve ya bir şeyin böyüklüyünü, ehemiyetini, mövğeyini nezere çatdırmağ için işledilir. Az. Dil. İz. Lüg III s. 517
- öz (I)** 1. fel. Bir kimsenin benliği, kendi manevi varlığı, iç, nefis, derun, varoluş karşıtı 2. Anlamlarında birleşik kelimeler türeten bir söz. 3. Bir şeyin en kuvvetli veya kıvamlı bölümü, hülasa, zübde, ekstre. 4. Çıbanların içinde ölmüş dokudan oluşun irinle birlikte çıkan parça. 5. zm. Kendi, zat. 6. bit. b. Bitkilerin kök, gövde ve dallarının boydan boya ortasında bulunan, hafif, gevrek ve çoğu yumuşak bölüm. TDK 2005 TS. s. 1553
- öz (I)** [özen (III), özbek (II), özden (III) -1] 1. Su arkı 2. Dere, çay, ırmak. 3. Küçük göl. 4. Pınar, derelerin çıktığı yer. TDK DS. - IX s 3367
- öz (I)** 1. Nefis, zat, kendisi, benlik. 2. İç, bir şeyin içi, lübbü, hülasa. TDK TS. - V s 3153

öz (II) [özek (V) -1, 3, 4; özelti -4, özen (II) -2, 3; özmek (I) -1, özü (II)] 1. Tepeler arasındaki çukur, düzlük yer, koyak. 2. Sulak, verimli yer, otlak. 3. Bağ, bahçe, bostan. 4. Yapışkan topraklı yer. 5. Su kıyısındaki yeşil yer, oya. 6. Geniş ve büyük hendek. 7. Sel sularının aktığı yerde yaptığı yarıklar. 8. Tarla, köye yakın tarla. TDK DS. - IX s 3368

öz (II) 1. Kan bağı ile bağlı olan, üvey olmayan. 2. İçine, arılığını, saflığını bozacak hiçbir şey karışmamış olan, saf, arı. TDK 2005 TS. s. 1554

öz (II) Vadi. TDK TS. - V s 3153

öz (III) 1. Dere, çay. 2. Sulak, verimli yer. TDK 2005 TS. s. 1554

öz (III) Lamba, fener vb. şeylerin fitili. TDK DS. - IX s 3368

öz (IV) Güç, dayanıklılık. TDK DS. - IX s 3368

öz (V) Tahıl. TDK DS. - IX s 3368

öz (VI) Sakızın kıvama gelmesi için konulan gıcır. TDK DS. - IX s 3368

öz (VII) 1. Reçineli çam ağacı, çirali kereste. 2. Yapılarda kullanılan kalın ağaç, tomruk, direk. 3. Üzüm çardağına konulan uzun sırk. 4. İlkel tahterevallinin dikey duran ağacı. TDK DS. - IX s 3368

öz (VIII) Özet. TDK DS. - IX s 3368

öz 1. Öz, Kendi 2. Asıl 3. Kemik iliği 4. Su. GTS s. 190

öz (II) Bir zatda bolan çeyelik, hâsiyet. Trkm. D. S. s. 499

özakma Reçine. TDK DS. - IX s 3368

özbaşdak Beylekilerden ayrı, hiç kime bağlı olmadık, garaşsız. 2. Özüçe hareket edyän, öz güyjüne dayanyan, öz kellesi bilen işlemegi başaryan. 3. Öz güyjün bilen, yekelikde, ayratın. Trkm. D. S. s. 499

özbaşma zerr. Öz bildiyi kimi, heç kesden soruşmadan, icaze almadan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 519

özce sif. Özüne, aid olan, özünün. Az. Dil. İz. Lüg III s. 521

özce Öz, gerçekten öz. TDK TS. - V s 3158

özdek 1. Kullanılmaya, harcamaya uygun, taşınması kolay eşya, ayniyat. 2. İş yerlerinde eşya ve malzeme işleriyle ilgilenen bölüm, ayniyat. 3. fiz. Duyularla algılanabilen, bölünebilen, ağırlığı olan nesne, madde. 4. fel. İnsanın çalışmasıyla bir amaç uğruna biçim verdiği veya yararlandığı doğal cisimler, nesnelere. TDK 2005 TS. s. 1554

özdek Çekirdek. TDK DS. - IX s 3369

özdek 1. Esas, gövde, temel, kök, öz. 2. Hülasa, iç, öz. TDK TS. - V s 3159

özdelik Kimlik cüzdanı. TDK DS. - IX s 3369

özden (I) Soyca temiz, köleliği olmayan (kimse). TDK DS. - IX s 3369

özden (II) [özekes] Gerçekten. TDK DS. - IX s 3369

özden (III) 1.[Bkz. öz (I) -2] 2. Suların geçtiği yer, su geçidi. TDK DS. - IX s 3369

özden (IV) Özsu. TDK DS. - IX s 3369

özden (V) Ağaç gövdesi. TDK DS. - IX s 3369

özden 1. Özle, öz varlıkla, gerçekle ilgili. 2. İçten, candan, samimi. 3. a. anat. Timüs. TDK 2005 TS. s. 1554

özdenlik 1. Özden olma durumu. 2. fel. Varlığı kendinden olma, kendi özülüyle var olma durumu. TDK 2005 TS. s. 1554

özdeşlik 1. Aynılık. 2. fel. Değişen durumlarda aynı kalma, aynı olma. 3. mat. İki yanı birbirinin aynı olan veya harflerle verilen sayısal değerler ne olursa olsun iki yan da sayıca eşit değerler alan eşitlik. TDK 2005 TS. s. 1554

özdeyiş Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü söz, vecize, ülger, kalamıkibar, aforizm, aforizma, motto. TDK 2005 TS. s. 1555

öze Kaplıca. TDK DS. - IX s 3369

öze Özgü. TDK 2005 TS. s. 1555

özek is. 1. Bitki gövdesinin ve ya kökünün daha yumşak olan dahili merkezi hissesi. 2. Çıbanın, çirkli yaranın ortasında olan berk iltihablı hisse. 3. Büyük bir birleşmenin esas terkib hissesini teşkil eden küçük teşkilat grubu; esas, özül. Az. Dil. İz. Lüg III s. 519

özek Bir kentin, tecim ve işgörü etkinliklerinin toplandığı çekirdek kesimi, bk. özbölge, iş özeği, kent özeği. TDK 2005 TS. s. 1555

özek (III) 1. Arabalarda ön ve arka dingili birbirine bağlayan uzun ağaç direk. 2. Okla boyunduruğu birbirine bağlayan demir. 3. Kalın kiriş. TDK DS. - IX s 3369

özek (IX) Ayrılamaz, onsuş olamaz, gerekli olan. TDK DS. - IX s 3370

- özek (VI)** [özeyh] 1. Ağacın, bitkinin içi, özü. 2. Bir şeyin içi, özü 3. Karpuzun ortası, göbeği. TDK DS. - IX s 3369
- özek (VII)** 1. Soğan vb. bitkilerin ortasından çıkan tohum sapı. 2. Bitki filizi. TDK DS. - IX s 3370
- özek (VIII)** Bir şeyin çevreden aynı uzaklıkta olan yeri, ortası. TDK DS. - IX s 3370
- özek** 1.Göbek, iç 2. İç, içeri, dahil 3. Et, eten 4. Beyin, ilik 5. Toplardamar 6. Mil, çubuk 7. Merkez 8. peren. Yürek, kalp 9. Solunum 10. Tane, tohum 11. Yara, ağrı 12. Tedavi edilen lifler 13. Güç, kuvvet. Sev. ESTY s.509
- özek** At arabasının ön ve arkasını birleştiren kiriş. GTS s. 190
- özek (II)** 1. Irmak, nehir 2. Yatak, mecrâ 3. Boğaz 4. Taşkın alanı 5. Gürültü, ses. Sev. ESTY s.510
- özel** 1. Yalnız bir kişiye, bir şeye ait veya ilişkin olan, spesiyal 2. Benzerlerinden ayrılmasını sağlayan bir özelliği olan, spesiyal. 3. Bir kişiyi ilgilendiren, hususi, zatî. 4. Devlete değil, kişiye ait olan, hususi, resmî karşıtı. 5. Dikkate değer. 6. Her zaman görüldenden, olağandan farklı. TDK 2005 TS. s. 1555
- özele** Çiğdem. TDK DS. - IX s 3370
- özlemek (I)** Özlem duymak, özlemek. TDK DS. - IX s 3370
- özelen- (IV)** 1. İstemek, özlemek 2. Özlemek 3. Fazla gayret göstermek 4. Tartışma 5. Fıskırmak, kurtulmak. Sev. ESTY s.512
- özelenmek** Birinden bir zadı yürek bilen yalbarmak, hayış etmek, jan edip soramak. Trkm. D. S. s. 500
- özelik** Herhangi bir durumu gösterebilme yeteneği. TDK 2005 TS. s. 1555
- özellik** . Bir şeyin benzerlerinden veya başka şeylerden ayrılmasını sağlayan nitelik, hususiyet, spesiyalite. TDK 2005 TS. s. 1555
- özelti** 1. [Bkz. özmek (I) -2] 2. Yamaçlardan akan sel suları. 3. Küçük dere. 4.[Bkz. öz (II) -7] TDK DS. - IX s 3370
- özeme (I)** Yoğurt, bal, pekmez vb. şeylerin sulandırılmışı. TDK DS. - IX s 3370
- özeme (II)** İplik yapmak için hazırlanmış yün, kıl yumağı. TDK DS. - IX s 3370
- özemeç** 1. Sütle ayran karışımı. 2. İçine ekmek doğranmış sıvı yiyecek, papara. TDK DS. - IX s 3370
- özemek (II)** Eskiyen çorabı örerek onarmak. TDK DS. - IX s 3370
- özemek (III)** 1. Hamur ya da çamuru yoğurup özlendirmek. 2. Yoğurt vb. şeylerle yabancı bir öğeyi karıştırarak yoğurmak. TDK DS. - IX s 3370
- özemek (IV)** Taranmış yünü yuvarlayarak boru gibi yapmak. TDK DS. - IX s 3371
- özemek (V)** 1. Cıvırmak 2. Yoğurt, pekmez vb. şeyleri sulandırmak. TDK DS. - IX s 3371
- özemek** Yoğurt, pekmez vb. koyu şeyleri suyla inceltmek, sulandırmak. TDK 2005 TS. s. 1556
- özen (II)** 1. Birbirine yakın iki dağın arasındaki uzaklık, ara. 2. [Bkz. öz (II) -1] 3. [Bkz. öz (II) -2]. TDK DS. - IX s 3371
- özen (III)** [Bkz. öz (I) -2]. TDK DS. - IX s 3371
- özen** 1. Irmak, nehir 2. Akma, akış 3. Yatak, akmalık 4. Yar, sarplaşma 5. Vadi, ova 6. Boğaz 7. Nehir ortasında arsa 8. Bozkır. Sev. ESTY s.510
- özen** 1. Agajın içki gatı bölgesi. 2. medisina. Dömül çıkıyan yarıların içki gatı bölgesi. 3. (Göçme manıda) Bir zadıñ düyp manısı, esası yeri, merkezi. Trkm. D. S. s. 500
- özen** Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam. TDK 2005 TS. s. 1556
- özencik** Küçük çocukların arkadaşlarını kiskandırmak amacıyla ellerindeki şeyi göstererek söyledikleri sözcük. TDK DS. - IX s 3371
- özenç** 1. İstek. 2. İmrenme. TDK 2005 TS. s. 1556
- özenç** 1. İstek. 2. İmrenme. TDK DS. - IX s 3371
- özendirmek** Özenmesini sağlamak, teşvik etmek. TDK 2005 TS. s. 1556
- özenleydi** Çukurumsu TDK DS. - IX s 3371
- özenmee** Özenmek GTS s. 190
- özenmek** 1. Beğendiği şeye benzemeye çalışmak, yapmaya kalkışma. 2. (nsz) Bir şeyi yaparken elden geldiğince iyi yapmaya çabalamak, bir şeye büyük dikkat ve ilgi göstermek, itina etmek. 3. (-e, -den) Birini veya bir şeyi taklit etmeye çalışmak. TDK 2005 TS. s. 1556
- özenmek** 1. Gelmek. 2. Çalışmak. TDK DS. - IX s 3371
- özenti (I)** 1. Özleyiş. 2. Bir şeyin bir an önce olmasını istemek. TDK DS. - IX s 3371
- özenti (II)** Özenilerek yapılıp ortaya konulan şey, yapıt. TDK DS. - IX s 3371

- özenti (III)** 1. Dağ eteklerinde, iki sırt arasındaki düzlük. 2. Su ağzında, dere kıyılarında bulunan düzlük. 3. Derelerin, sellerin, pınar ayaklarının aka aka aşındırdığı topraktaki doğal yarık. 4. Düz yerdeki çukurlar. 5. Kurumuş göl çukuru. TDK DS. - IX s 3371
- özenük** Taranmış yünün sıkıştırılmış ve yuvarlanmış durumu. TDK DS. - IX s 3371
- özerk** Ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi olan (kuruluş, devlet vb.), muhtar, otonom. TDK 2005 TS. s. 1556
- özlerlik** 1. Bir topluluğun, bir kuruluşun ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme hakkı, muhtariyet, otonomi. 2. fel. Bir kişinin, bir topluluğun kendi uyacağı yasayı kendisinin koyması, yad erklik karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1556
- özet** 1. Bir yazı veya sözün anlamını daha kısa ve özlü biçimde veren yazı veya söz, hülasa, fezleke, ekspoze 2. sin. ve TV. Filmin konusunu en kısa biçimde anlatan, bir senaryo çalışmasının ilk basamağı olan metin. TDK 2005 TS. s. 1556
- özezer** 1. Cinsel zevk almak için kendisine eziyet edilmesi gereken, eziyet çekerek cinsel zevk alan sapık kimse, mazoşist. 2. Özezerlik sapıncı gösteren kimse, mazoşist. TDK 2005 TS. s. 1557
- özge** sif. 1. Başğa, diger. // Aid olduğu söze hüsusi émosionallıg vérir. 2. Hemin cemiyete, kolléktive, aileye mensub olmayan. 3. is. me'nasında. Kenar, yabancı, yad, özgesi. 4. Göşma vezifesinde. Diger, başğa. Az. Dil. İz. Lüg III s. 519
- özge (I)** İyi, güzel. TDK DS. - IX s 3371
- özge (II)** İki dağ arasındaki dereciklerin birleştiği yer, derenin başlangıcı. TDK DS. - IX s 3371
- özge (III)** 1. Şakacı. 2. Cana yakın, sıcakkanlı. 3. Yürekli, gözü pek. TDK DS. - IX s 3371
- özge** 1. Başğa beyleki. 2. Keseki, gayrı, ýat. Trkm. D. S. s. 500
- özge** Başka. TDK 2005 TS. s. 1557
- özge (I)** 1. Başka, ayrı 2. Başka, diğer 3. Başkası, yad 4. Mükemmel 5. posl. Hariç 6. Aksi halde. Sev. ESTY s.508
- özge- (II)** Değişmek, başkalaşmak. Sev. ESTY s.508
- özge** Başka, gayri, maada. TDK TS. - V s 3159
- özgemek** Değişmek. TDK DS. - IX s 3372
- özgermek** Başğa görmüşe girmek, owalkı boluşdan başğa hala geçmek üsitgemek. Trkm. D. S. s. 500
- özgertmek** Değiştirmek. TDK DS. - IX s 3372
- özgeyerli** is. Yad, başğa yerli, gelme; yadélli. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özgü** Yabancı. TDK DS. - IX s 3372
- özgü (I)** Kutsal. TDK DS. - IX s 3372
- özgü** 1. Birine, bir şeye ait olan, öze, has, mahsus. 2. Belli bir kimsede, şeyde veya türde bulunan, öze, has, mahsus. 3. Aynı cinsten başka hiçbir türde veya bireyde rastlanılmayan, öze, has, mahsus. TDK 2005 TS. s. 1557
- özgül** Bir türle ilgili, bir türe ilişkin. TDK 2005 TS. s. 1557
- özgün** 1. Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan, orijinal, ibdai 2. Bir buluş sonucu olan, nitelikleri bakımından benzerlerinden ayrı ve üstün olan: Özgün biçim. 3. Çeviri olmayan, asıl olan. TDK 2005 TS. s. 1557
- özgür** 1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür. 2. Yönetim bakımından yabancı bir gücün etkisi altında bulunmayan, başka bir yönetime bağlı olmayan, bağımsız, hür (ulus, ülke). 3. Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan. 4. Tutuklu olmayan, hür. 5. Başkasının kölesi olmayan, hür. 6. Siyasi bir güç tarafından denetlenmeyen, engellenmeyen. TDK 2005 TS. s. 1557
- özile** Olduğu gibi, değişmeden. TDK DS. - IX s 3372
- özke (I)** Özge, başka. TDK DS. - IX s 3372
- özke (II)** 1. Sağlam, sağlıklı. 2. Temiz yürekli. TDK DS. - IX s 3372
- özke (III)** Çok, toplu. TDK DS. - IX s 3372
- özle- (I), (II özke-, III özen-)** 1. İstemek, arzu etmek, özlemek 2. Özlemek, hasret duymak 3. Özenmek 4. Sormak, istemek. Sev. ESTY s.512
- özlek (I)** Zaman. TDK DS. - IX s 3372
- özlek (II)** Toprağın özlü, verimli yeri. TDK DS. - IX s 3372
- özlek (III)** Doğaüstü güç, felek. TDK DS. - IX s 3372
- özlem** Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteği, hasret, tahassür. TDK 2005 TS. s. 1558
- özleme** Yıkılmaya yüz tutmuş türbelerden çıkarılan direk, tahta. TDK DS. - IX s 3372

- özleme** Arzu, istek. TDK TS. - V s 3159
- özlemee** Özlemek. GTS s. 190
- özlemek** f. şair. Bir daha görmek ve ya gövüşmağ arzusunda olmağ, görmek istemek, arzulamağ, hesretinde olmağ. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özlemek (I)** Ezip karıştırmak. TDK DS. - IX s 3372
- özlemek** Bir kimseyi veya bir şeyi görmeyi, kavuşmayı istemek, göreceği gelmek. TDK 2005 TS. s. 1558
- özlen (I)** 1. Su kaynağı. 2. Küçük dere. TDK DS. - IX s 3372
- özlen (II)** Ağaç kökü. TDK DS. - IX s 3372
- özlenk** Kemik ya da ağacın özü. TDK DS. - IX s 3372
- özlenmek** Özli bolmak, çeye bolma. Trkm. D. S. s. 500
- özler** Akarsu kıyısındaki sulak yer. TDK DS. - IX s 3372
- özleşme** a. 1. Özleşmek işi, arılaşma. 2. bit. b. Ağacın çoğunlukla öze yakın bölümlerinin artık öz su iletmemesi ve bunun sonucunda kuruyup sertleşmesi olayı. TDK 2005 TS. s. 1558
- özleşmek (I)** Olgunlaşmak. TDK DS. - IX s 3372
- özleşmek (II)** Kaynayan sıvı koyulaşmak. TDK DS. - IX s 3372
- özleşmek** (nsz) 1. Öz durumuna veya özlü bir duruma gelmek. 2. Arılaşmak. 3. hlk. Tahıl olgunlaşmak. TDK 2005 TS. s. 1558
- özli** Añsatlık bilen yolunmayan, sozulyan çeye. Trkm. D. S. s. 500
- özlü** sif. Yapışganlı, yapışgan kimi; yarımğatı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özlü** 1) Lezzetli, yağlı 2) Zengin muhtevalı. GTS s. 190
- özlük (I)** 1. Topraktan yapılmış su kabı, bardak. 2. Küçük çömlek. TDK DS. - IX s 3372
- özlük (II)** Emek karşılığında hak edilen ücret. TDK DS. - IX s 3372
- özlük (III)** Kimlik cüzdanı. TDK DS. - IX s 3372
- özlük (IV)** Biçilmiş saplardan yapılan öbeğin sağlam durması için toprağa çakılan, sağlam ve uzunca sırk. TDK DS. - IX s 3372
- özlük (V)** Öz çıkarılan ağaç. TDK DS. - IX s 3372
- özlük (VI)** 1. Kişilik. 2. Gurur. TDK DS. - IX s 3372
- özlük** a. 1. Bir şeyin durumu, mahiyet. 2. Kişi, zat. TDK 2005 TS. s. 1558
- özlülük** is. Yapışganlılığı, gatlılığı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özlüyünde** zarf. 1. Öz fikrinde, öz aleminde, öz düşüncesinde, öz-özlüyünde. 2. Ayrıca götürüldükde, teklidde; öz mahiyeti é'tibarile. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özmek (I)** [özelli -1] 1. [Bkz. öz (II) -1] 2. Bataklık, sazlık yer. TDK DS. - IX s 3372
- özne** 1. Bir cümlede bildirilen işi yapan, yüklem bildirdiği durumu üzerine alan kimse veya şey, fail, süje 2. fel. Bilinci, sezgisi, düş gücü olan, bazı filozoflara göre de dış dünyaya karşıt olan birey. TDK 2005 TS. s. 1558
- özne** Güvey. TDK DS. - IX s 3372
- öznek** Açgözlülükle, susamuşcasına, hırsıla. GTS s. 190
- öznek** Ağacın çatallandığı yer. TDK DS. - IX s 3373
- öznel** sf. Özneye ilişkin olan, öznedede oluşan, nesnelere gerçeğine değil, bireyin düşünce ve duygularına dayanan, enfüsi, subjektif, nesnel karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1558
- özsen** Uygun, yerinde, yakışık alan. TDK DS. - IX s 3373
- özte** Dam, çatı. TDK DS. - IX s 3373
- özü (III)** 1. Arkadaş. 2. Cana yakın (kimse). 3. Tanılan bir kimsenin adı yerine kullanılır. TDK DS. - IX s 3373
- özük** İçi sırlı, küçük, yağ çömleği. TDK DS. - IX s 3373
- özül** is. Bünövre, temel, esas. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özülemek** Özlemek, istemek. TDK DS. - IX s 3373
- özüllü** sif. Özülü olan, bünövrelı. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özüllük** İçi özlü bir çeşit ağaç. TDK DS. - IX s 3373
- özülsüz** sif. Özülü, bünövresi olmayan; bünövresiz, temelsiz. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özüm** Kardeş gibi tutulan kimse, kardeşlik. TDK DS. - IX s 3373
- özümlemek** (-i) 1. biy. Canlı varlıklar, dışarıdan aldıkları besinleri, değışikliğe uğratarak yeni bir birleşimle, organizmanın gereksinim duyduğu maddeler durumuna getirmek, temsil etmek. 2. mec. Edinilmiş olan bilgileri bireyin öz malı durumuna getirmek, özümsemek. TDK 2005 TS. s. 1559
- özümünkü, özümüzünkü** 1. evez. Özüm(üz)e aid olan, özüm(üz)e mehsus olan; benimki, bizimki. 2. is. me'nasında adeten cem şeklinde; özüm(üz)ünküler — mene, bize yaħın olan adamlar, yoldaşlarım(ız). Az. Dil. İz. Lüg III s. 520

- özündenbey** is. zar. Özünü büyük göstermeye çalışan adam. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özünlü** Bir şeyin aslında veya gerçeğinde olan, ilinekle ilgili olmayıp özde bulunan, deruni, zatî, dışınlı karşıtı. TDK 2005 TS. s. 1559
- özünnen** Kendinden TDK DS. - IX s 3374
- özünüçeken** sif. Özünü başgalarından yüksek tutan; lovğa, tekebbürlü, özünüdartan. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özününkü** 1. evez. Özüne mehsus olan, özüne aid olan. 2. is. me'nasında. Öz adamı, öz göhümü, öz yahını yahud öz şeyi, öz fikri ve s. Az. Dil. İz. Lüg III s. 520
- özveren** Özverili. TDK 2005 TS. s. 1559
- özveri** Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme, fedakârlık. TDK 2005 TS. s. 1559

2. 6. U Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

u sesi : Tabiat taklidi olan bu ses bir kelime kök ailesi oluşturmaz. Türkçenin fonetik dizgesi dışında çıkarılan bu **u** sesi hafif uzun, vurguludur. Görülen bir olay ya da durum karşısında gayriihtiyari çıkarılan bu ses uzun söylendiğinde **uu** diftong şeklindedir. Bu ses **b, c, d, ğ, f, h, ş, v, y**, ünsüzlerinin başına gelerek hayret, nida, gösterme ve belirtme ifadelerinin karşılanmasını sağlar.

- u (II)** Nida. 1. Uğultu sesine teğlid kimi işlenir. 2. Sebirsizlik, hévselesizlik, narazılığ yahud da inciklik, te'ne ve şç hissleri ifade edir. 3. Hürkme, diksinme yahud teecüb ifade edir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- u:l-** 1. Ulumak 2. Feryat etmek 3. Havlamak 4. İnlemek, sızlamak 5. Uzun şarkı söylemek 6. Islık çalmak, ötmek. (U:l~u:l~u:la~u:luy-). Sev. ESTY s.595
- uckilleme** Koyun, keçi, acı acı bağırma. TDK DS. - XI s 4019
- udüdü** Nida sesi. GTS s. 248
- uf (I)** [ufu] Yara (çocuk dilinde). TDK DS. - XI s 4024
- uf (II)** [ufo] Yemek (çocuk dilinde). TDK DS. - XI s 4024
- uf** is. Acı, sızı duyulduğunda veya sıkıntılı bir durumda söylenen bir söz. TDK 2005 TS. s. 2028
- uf, uff** Keder, teessüf, me'yusluğ, ağrı, yorgunluğ, bézkinlik, be'zen de fereh, sévinç hisslerini ifade edir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- ufalamak (I)** 1. [Bkz. uğmak (I)] 2. Birini iyice dövme. TDK DS. - XI s 4024
- uflamak** nsz. Acı, sızı duyarak uf demek. TDK 2005 TS. s. 2029
- ufo** [Bkz. uf (II)]. TDK DS. - XI s 4025
- ufu** [Bkz. uf (I)]. TDK DS. - XI s 4025
- ufuldamağ** Yorgunluğ, üzüntü, ağrı, sızı duyarağ zarımağ, inlemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- ufuldamak** Uf uf diye söylenmek. TDK DS. - XI s 4025
- ufultu** Ufuldama sesi; zarıltı, inilti. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- ugundurmak (I)** İçin için ağlatmak. TDK DS. - XI s 4025
- ugundurmak (II)** Birini döverek bayılma derecesine getirmek. TDK DS. - XI s 4025
- ugunmak** [Bkz. uğunmak (I)]. TDK DS. - XI s 4025
- uğ** Ey, buyrun, efendim. TDK DS. - XI s 4025
- uğalmak** Çocuk, öksüre öksüre sesi çıkmaz olmak. TDK DS. - XI s 4025
- uğkuş** [Bkz. uğu (I)]. TDK DS. - XI s 4025
- uğmak (II)** [Bkz. uğunmak (II)]. TDK DS. - XI s 4025
- uğruman** İlk doğurma yılından bir önceki yılda doğuran hayvan. TDK DS. - XI s 4028
- uğu (I)** [uğkuş, uğukuş, uğukuşu, ukuşu, ü, üğü] Baykuş. TDK DS. - XI s 4028
- uğuldamağ** 1. Uğultu sesi çıharmağ. 2. Köyercinlerin çıharttığı ses hağğında-ğuruldamağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğuldamak** nsz. Sürekli gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 2030

- uğultu** 1. Gulağa kelen sürekli, kurultulu, boğuş ses. 2. Arıların çıhardığı ses, vızıltı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğultu** is. Gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses, uğuldama sesi. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğundurmak (I)** 1. Bayılmak, kendinden geçirmek. 2. Canını yakmak. TDK DS. - XI s 4029
- uğundurmak (II)** Çok hızlı çevirmek. TDK DS. - XI s 4029
- uğundurmak (III)** Eli boş çıkarmak, umarsızlığa düşürmek. TDK DS. - XI s 4029
- uğunduruk** 1. Arpa ve buğdayın kökten süren çatal sapı. 2. Yağmursuzluktan büyümemiş ekin. 3. Gelişmemiş, küçük, bodur kalmış. TDK DS. - XI s 4029
- uğunlamak** [Bkz. uğunmak]. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmağ** f. Adeten külmekten uğunmağ, uğunub kétmek şeklinde, külmekten geçiş élemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğunmak (I)** [uğunmak, uğunlamak, uvunmak] Ağlaya ağlaya bayılmak, kendini yitirmek. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak (II)** [uğmak (II)] Hızla dönmek, süzölmek (topaç, kirmen vb. için). TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak (III)** Ağrıdan, acıdan kıvranmak. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak (IV)** 1. Kederlenmek. 2. Olağanüstü üzölmek. 3. Olağanüstü acı duyarak, sessiz, yakınmasız ağlamak. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak (V)** Yorgun düşmek, durgunlaşmak. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak (VI)** Keyiflenmek, haz duymak. TDK DS. - XI s 4029
- uğunmak** is. Büyük bir üzüntü veya acıdan kıvranmak, soluğu tıkanmak, ağlaya ağlaya bayılmak. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğunmak, (uvunmak)** Bayılacak hâle gelmek, bayılmak, akli başından gitmek. TDK TS. - VI s 3926
- uğut (II)** Baygın, bihuş. TDK TS. - VI s 3930
- uğut (III)** 1. Renksiz, solgun. 2. Rengi atmış, yanmış, kullanılamaz duruma gelmiş. TDK DS. - XI s 4031
- uğöldemek** Körpe çocuk, "üğğ, ügg.." sesleriyle sürekli kendi kendine konuşmak. TDK DS. - XI s 4031
- uğay** Memnunluğ, cana sinme, hoşlanma hisslerini ifade edir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- ula (I)** [ulen, ulo] 1. Kaba sesleniş 2. Şaşkınlık ünlemi TDK DS. - XI s 4031
- ulamağ** f. 1. Ulama sesi çıharmag. 2. dan. Sesle ağlamağ, zarıldamağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulamak (V)** Ulumak. TDK DS. - XI s 4033
- ulân** A, a., vay vay, yerine kullanılan bir şaşkınlık ünlemi. TDK DS. - XI s 4033
- ulan** ün. kaba 1. Ey. 2. Öfke ve nefret anlatan bir seslenme sözü. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulartı** is. Ulama sesi, ulama. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulen** [Bkz. ula (I) -1]. TDK DS. - XI s 4033
- ulumaa** Ulumak. GTS s. 249
- ulumak** (nsz) 1. Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak. 2. İnsan iniltili ses çıkararak boğuk boğuk ağlamak. TDK 2005 TS. s. 2033
- ulumak** [Bkz. ulmak -1]. TDK DS. - XI s 4035
- ulumak** Uluma. GTS s. 249
- umak** Çağlayan. TDK DS. - XI s 4036
- ungunmak** 1. Acıdan kıvranmak. 2. Dayanmak. TDK DS. - XI s 4039
- ungut** Sessiz. TDK DS. - XI s 4039
- unu** İmrenme, kıskanma, şaşma anlatan ünlem. TDK DS. - XI s 4040
- ur(r)a!** nida. 1. Hücum zamanı goşunların döyüş nidası. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- ura** Nida sesi. GTS s. 249
- ura** Goşunıñ hüjüme geçende sövesjeñ gıgırışı, sonuñ, yalı hem umumı ruhlandırırjı şatlıgı, makullamağı bildirien sesli üzlenme. Trkm. D. S. s. 676
- urlamağ** Goyunlaru sulamağa çağırmağ, seslemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- urunduk** Karyola. TDK DS. - XI s 4042
- urunmak** 1. Eliñi-ayagıñı silkip çabalamak, jan agrısı sebäpli horluk çekmek. 2. Bir zadıñ ugrunda hars urmak, aladalanmak. 3. Bagdan, kapasdan boşamaga ýa-da başga bir sebäbe görä howlukmak (Haywan hakda). Trkm. D. S. s. 677
- usurgamak** Çala uka giden ýalı bolmak, ımızganmak (dürli sebäbe göre). Trkm. D. S. s. 678
- uş (I)** Şaşkınlık, imrenme, üzüntü bildirir bir ünlem. TDK DS. - XI s 4044
- uş** Köpek kovma ünlemi. TDK DS. - XI s 4045

uulamaa Ulumak. GTS s. 250
uuldamaa Uğuldamak. GTS s. 250
uultu Uğultu. GTS s. 250
uvalmak [unalmak] Bayılmak. TDK DS. - XI s 4046
uvî Küçük, adı gibi ses çıkaran bir kuş. TDK DS. - XI s 4047
uvla- (I) (II uvla-) 1. Ulumak 2. gürültü etmek 3. vızıldamak 4. Çınlamak. Sev. ESTY s.564
uvlunmak 1. Çürkenmek, gınanmak. 2. Bir işi yerine yetirmäge mejbür bolmak, uwunmak. Trkm. D. S. s. 669
Uvmaa Bk. Uumaa. GTS s. 250
uvunmak [Bkz. uğunmak (I)]. TDK DS. - XI s 4047
uvvuldamak Uvwuldılı ses çıkmak, uwwuldılı ses etmek. Trkm. D. S. s. 669
uy Korku, acı, acıma bildirir ünlem. TDK DS. - XI s 4047
uya 1. Aýal dogan. 2. Aýal maşgala ýüz tutulup aýdılýan söz. Trkm. D. S. s. 681
uyh Şaşkınlık, üzüntü, özenme anlatır ünlem. TDK DS. - XI s 4049
uyhâ Zararlı hayvanları kovma, kaçırma ünlemi. TDK DS. - XI s 4049
uylamak [uysallamak] 1. Üstelemek, üzer, sıkır biçimde sürekli üstüne düşmek. 2. Dokunmak. 3. Takılmak, alay etmek. TDK DS. - XI s 4050
uylaşmak (II) Sataşmak. TDK DS. - XI s 4050
uyluk anatomiya. Ayağın çatalba bilen diz aralığı. Trkm. D. S. s. 672
uyluk is. Kalçadan dizekadar olan bacak bölümü TDK 2005 TS. s. 2045
uyluq 1. Kalça, uyluk 2. But 3. Uyluk 4. Kuyruksokumu kemiği 5. Kaval kemiği 6. Diz. Sev. ESTY s.578
uy-uy ses teğl. Ağrı, gorğu, ürkmeye ve s. hissleri ifade edir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277
uyvanmak Tinsel ya da tensel bir yitlik, bir acı yüzünden çok sarsılmak, kıvrınmak, bayılacak duruma gelmek. TDK DS. - XI s 4052

o > u : Eski Türkçede kelime başı vokali olarak asli **#o** sesi bulunmasına rağmen değişik sebeplerle daralarak kelime başında **# u** sesi olarak kullanılmaktadır. Bu ses kelime ailesi oluşturan kök vokal **u** sesi değildir. Aşağıdaki örneklerde kullanımı görülmektedir.

ubalanmak [ubanmak] Oyalanmak. TDK DS. - XI s 4019
ubandırmaq Oyalamak, vakit geçirtmek: TDK DS. - XI s 4019
ubanmak [Bkz. ubalanmak] TDK DS. - XI s 4019
ubaq 1. Küçük, ufak 2. Ezilmiş, öğütülmüş 3. Ufaklar, ufaklık 4. Küçük, küçücük 5. Küçük 6. ikincil anlam: Küçük, önemsiz 7. Günlük. Sev. ESTY s.560
ubuca Küçük tencere. TDK DS. - XI s 4019
ucarramak Üstünde çok durmak, kurcalamak. TDK DS. - XI s 4019
ud (II) İş. TDK DS. - XI s 4023
ufacığ Kiçik, çoh küçük, çoh hırda, çoh balaca, ufacığ işleri hüner sanma, béle işler. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
ufacık At, eşek, katır vb. TDK DS. - XI s 4024
ufacık is. Çok ufak, küçücük. TDK 2005 TS. s. 2028
ufağ Kiçik, balaca, hırda. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
ufağlığ Kiçiklik, balacalığ, hırdağı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
ufagrek [Bkz. ufârek]. TDK DS. - XI s 4024
ufak [ufantı (IV)] 1. Ekmek kırıntısı. 2. Küçük odun parçaları. TDK DS. - XI s 4024
ufak sf. 1. Boyutları normalden küçük. 2. Yaşça daha küçük olan. 3. Makam, derece bakımından geri olan. 4. Kısa bir süre. 5. mec. Önemsiz, çok az. TDK 2005 TS. s. 2028
ufak Ufak. GTS s. 248
ufaklamak Ufaltmak. TDK TS. - VI s 3901
ufaklı İçinde ufak taneler, taş parçaları bulunan. TDK DS. - XI s 4024
ufaklık (I) Bit. TDK DS. - XI s 4024
ufaklık (II) Küçük çocuk. TDK DS. - XI s 4024

- ufaklık** is. 1. Ufak olma durumu. 2. Küçük çocuk. 3. Bozuk para. 4. ünl. Çocuklar için kullanılan bir seslenme sözü. 5. şaka Bit. TDK 2005 TS. s. 2028
- ufaktan** Ufak yapılı. TDK DS. - XI s 4024
- ufal(a)تماğ** Hırdalatmağ, ovarağ ya ezerek hırda etmek, hırda-hırda parçalara ayırmağ. Az. Dil. İz. Lüğ. IV s. 285
- ufalamaa** Ufalamak GTS s. 248
- ufalamak** (-i) 1. Kırarak, ovarak veya ezerek ufak parçalara ayırmak. 2. argo Hırpalamak. TDK 2005 TS. s. 2029
- ufalanmaa** Ufalanmak. GTS s. 248
- ufalatmaa** Ufalamak. GTS s. 248
- ufalmak** (nsz) 1. Büyüken daha ufak duruma gelmek, küçülmek. 2. Büzülmek, küçülmek. 3. mec. Küçülmek, değersiz duruma gelmek. TDK 2005 TS. s. 2029
- ufanmak** Ufalanmak, küçük küçük parçalanmak. TDK DS. - XI s 4024
- ufanmak** Parçalanmak, ufalanmak. TDK TS. - VI s 3902
- ufantı (I)** Saman. TDK DS. - XI s 4024
- ufantı (II)** Ufalanmış. TDK DS. - XI s 4024
- ufantı (III)** Ayrıntı. TDK DS. - XI s 4024
- ufantı (IV)** [Bkz. ufak]. TDK DS. - XI s 4024
- ufantı** Ufalanın şeyin kırıntıları. TDK TS. - VI s 3902
- ufanuk** Kırık, ufanmış. TDK TS. - VI s 3902
- ufarak** [Bkz. ufârek]. TDK DS. - XI s 4024
- ufarak** sf. Biraz ufak. TDK 2005 TS. s. 2029
- ufarak** Ufacık. GTS s. 248
- ufârek** [ufağrek, ufarak] Ufakça, az ufak. TDK DS. - XI s 4024
- ufatmak** [Bkz. uvatmak]. TDK DS. - XI s 4024
- ufculamak** [Bkz. uğmak (I)]. TDK DS. - XI s 4024
- uflak, uflah** [ufluk, uhluk] Büyük mutfak bıçağı. TDK DS. - XI s 4024
- ufluk** [Bkz. uflak, uflah]. TDK DS. - XI s 4025
- ufra** [Bkz. uğra] TDK DS. - XI s 4025
- ugru** [Bkz. uğra (I)]. TDK DS. - XI s 4025
- uğmaç** Avuçta ufalanmış hamurdan yapılan çorba. TDK DS. - XI s 4025
- uğmak (I)** [ufalamak (I) -1, ufculamak, uğmak, uvarlamak] Ovmak. TDK DS. - XI s 4025
- uğra** [ufra, uğura, uñra -1, ûra (III) -1, urga, urua, urva -1, urvalık -1, uvra] Yufka açılırken, hamurun tahtaya yapışmaması için kullanılan kalın un TDK DS. - XI s 4025
- uğra** is. hlk. Yufka açılırken hamurun tahtaya yapışmaması için serpilene kalın un. TDK 2005 TS. s. 2029
- uğralamak (I)** Yufka açılırken yapışmaması için altına üstüne un serpmek. TDK DS. - XI s 4026
- uğralanmak (II)** [urelenmek (II)] Irgalanmak, sallanmak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralanmak (III)** Kurumak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralaşmak** İlkbaharda toprak kabarıp kurumak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralık** Uğra yapılmak için ayrılan un. TDK DS. - XI s 4027
- uğraş** Anlaşmazlık. (-İz.) TDK DS. - XI s 4027
- uğraş** is. 1. Bir insanın yaptığı iş veya meslek, iş güç, meşguliyet. 2. Bir kimsenin kendi isteğiyle seçerek ve zevk alarak yaptığı iş, iş güç, meşguliyet. 3. Bir güçlüğü yenmek için gösterilen sürekli çaba, mücadele. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğraş** Harp, savaş, kavga, cenk, dalaşma. TDK TS. - VI s 3905
- uğraşı** is. Uğraşılın şey, işgüç, meşgale. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğraşmağ** 1. Uzun müddet bir şeyle meşgul olmağ, çalışmağ, bir şeye başı garişmağ. 2. Bah uğramağ 1-ci me'nada 3. Kezmeğ, dolanmağ, kécerken müveğgeti bir yerde olmağ, durmağ. Az. Dil. İz. Lüğ. IV s. 266
- uğraşmak** (-le) 1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak. 2. (-e) Bir işi başarmaya çalışmak, iş edinmek. 3. Zamanını bir işe verme durumunda kalmak. 4. Savaşmak. 5. mec. Birine kötü davranmak. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğru (III)** En küçük parça (yiyecek için). TDK DS. - XI s 4027
- uğullemek** Sallamak. TDK DS. - XI s 4028
- uğura** [Bkz. uğra] TDK DS. - XI s 4030
- uğuşmak (I)** Keçeleşmek, sertleşmek. TDK DS. - XI s 4030

- uğut (I)** [uğunt, uhut] 1. Çimlenmiş buğdayın kaynatılmasıyla yapılan bir çeşit yemek, tatlı. 2. Yağmuru bol yılların buğdayı, unu, ondan yapılan kara, kabarmamış ekmek. TDK DS. - XI s 4031
- uğut (I)** İri öğütülmüş un. TDK TS. - VI s 3930
- uğut (II)** Kuru. TDK DS. - XI s 4031
- uğut** is. Çimlenmiş buğdayın kaynatılmasıyla yapılan bir çeşit yemek. TDK 2005 TS. s. 2031
- uhluk** [Bkz. uflak, uflah]. TDK DS. - XI s 4031
- uhut** [Bkz. uğut (I) -1]. TDK DS. - XI s 4031
- uktan** Ufak tavuk, piliç. TDK DS. - XI s 4031
- uma (III)** Yağı çıkarılmış ayranın kaynatılmasıyla yapılan peynir. TDK DS. - XI s 4035
- umac** is. Ovulmuş hemirlen bişirilen duru hõrek ve bu hõrek için üstüne su serpilerek hazırlanan hemir ovuntularının özü. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 279
- umacaşı** is. Umacdan bişirilwn duru hõrek; umaç. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- umacık** Küçücük, ufacık. TDK DS. - XI s 4036
- umaç** [uvmaç -1] 1. Bir yemek çeşidi. 2. Una su katılarak yapılan bulamaç, çorba. 3. Yağ, un, tuz karışımından yapılan çörek. 4. Nohut büyüklüğünde yapılan hamur topağı. 5. Yufkanın ufalanarak yağda kızartılmasından oluşan bir yemek. TDK DS. - XI s 4036
- umalamak** Yoğurmak. TDK DS. - XI s 4036
- umultmak** [unultmak] Sakızı yumuşatarak çiğnenecek duruma getirmek. TDK DS. - XI s 4038
- umur** Ufak tane. TDK DS. - XI s 4038
- umurlamak** Ufalamak. TDK DS. - XI s 4038
- una-** 1. Razi olmak 2. İstemek 3. İtaat etmek, uymak 4. Hoşlanmak, hoş gitmek 5. Anlamak 6. Bildirmek. (Una~ona~-unu-) Sev. ESTY s.596
- unamak (I)** Saymak, değer vermek, önem vermek. TDK DS. - XI s 4039
- unamak (II)** Anlamak. TDK DS. - XI s 4039
- unamak** Doğru bilmek, makul bilmek, doğru tapmak. Trkm. D. S. s. 675
- unamamak** Isınmamak, benimsememek. TDK DS. - XI s 4039
- unser** Ufak. TDK DS. - XI s 4040
- unudulmaa** Unutulmak. GTS s. 249
- unudulmağ** mech. Yaddan çıkarılmağ, yaddan çıhmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unudulmaz** sif. Unudula bilmeyen, yaddan çıkarıla bilmeyen, her zaman yadda kalan, yadda galmalı olan; hatirden silinmez. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unudulmuş** f.sif. Yaddan çıhmış, yaddan çıkarılmış. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unut (I)** Unutmak, unutulma. Sev. ESTY s.597
- unut- (II)** 1. Unutmak 2. Hor görmek 3. Mazur görmek, bağışlamak. Sev. ESTY s.597
- unutdurmağ** içb. Unutmağa, yadından çıkarılmayağa mecbur etmek, unutulmasına, yaddan çıkarılmasına sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unutğan** sif. Téz yadından çıkarılan, unudan, yadında sahlaya bilmeyen, yaddaşı olmayan, huşsuz. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unutganlığ** is. Unutğan adaamin hal ve keyfiyeti, yaddaşızlığ huşsuzluğ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unutkan** sf. Çok unutan, unutma huyu olan. TDK 2005 TS. s. 2035
- unutmaa** Unutmak. GTS s. 249
- unutmabeni** 1. Balla tereyağın karışımı. 2. İçine ceviz ve pekmez karıştırılarak kızartılmış yumurtalı hamur. TDK DS. - XI s 4040
- unutmabeni** bit. b. İki çeneklilerden, küçük mavi çiçekler açan bir bitki. TDK 2005 TS. s. 2035
- unutmağ** 1. Yaddan çıkarılmağ, yadından çıkarılmağ, hatirden çıkarılmağ (çıharmağ). 2. Saymamağ, hesablaşmamağ, riayet etmemek. 3. Tesadüfen yadından çıkarılmağ bir yerde goymağ özü ile kötürmemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unutmak (-i)** 1. Aklında kalmamak, hatırlamamak. 2. Bir şeyi dalgınlıkla bir yerde bırakmak. 3. Bir şeyi yapamaz duruma gelmek. 4. Bağışlamak. 5. Gereken önemi vermemek, üstünde durmamak. 6. Hatirdan, gönülden çıkarmak. TDK 2005 TS. s. 2035
- unutmak** Unutma. GTS s. 249
- unutmak** Yıttan çıkarmak, huşdan düşürmek. Trkm. D. S. s. 675
- unutmaklık** Unutkanlık. GTS s. 249
- unutsağı, (unutsağı, unutsak)** Unutkan. TDK TS. - VI s 3963
- uq- (I)** 1. Anlamak. 2. Dinlemek. Sev. ESTY s.584
- uq (II)** Düşünce, fikir. Sev. ESTY s.584

- ûra (III)** 1. [Bkz. uğra] 2. Bulgur gibi küçük ve ince duruma gelmiş tavlı toprak. 3. Yaş bir şeyi kurutmak için üstüne serpilmiş kuru, ince toprak. TDK DS. - XI s 4040
- urba** Hamır ýelmeşmez ýalı kendirigin içinde galdırılıyan azajık un. Trkm. D. S. s. 676
- urundulamak** Ayıklamak, seçmek. TDK DS. - XI s 4042
- urvalamak** Unla çorba yapmak. TDK DS. - XI s 4042
- uşa-** 1. Sığ olmak, daha küçük olmak, daha az olmak 2. Parçalamak, kırmak 3. Ezmek, karmak, ovmak. Sev. ESTY s.617
- uşacık, (uşacuh, uşacuk)** 1. Uşakcık, küçük çocuk. 2. Ufacık. TDK TS. - VI s 3993
- uşağ** is. 1. Azyaşlo oğlan ya kız; çocuğ 2. Oğlan ya kız (körpe, bala). 3.mec. Mügayise, benzetme meğamında. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- uşağcanlılığ** is. Öz uşaglarını, öz évladlarını hedden artığ sévme, onlara çoğ gayđı ve nevaziş kösterme; évlad-canlılığ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşağcasına** zarf. Uşağ kimi, géyriciddi, sadedilcesine, sadelövcesine. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşağcığ** kiç. Kiçik uşağ, balaça uşağ, yazığ uşağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşağlaşmağ** f. Gocalığdan ağlı zeifleşmek, heriflemek, özünü uşağ kimi aparmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşağlı** sıf. Uşağı ya uşağları olan Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşağlığ** is. 1. Uşağ yaşları. 2. mec. Uşağ hareketi, uşağçasına hareket; géyri-ciddilik; ağılsızlığ. 3. Ana betni. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 292
- uşak** Dialektal söz seret ownuk 1(Iri däl, ulı däl, uşak.) Trkm. D. S. s. 680
- uşak** is. 1. Çocuk. 2. Herhangi bir bölgenin halkından olan erkek. 3. Erkek hizmetçi. 4. Tayfa. TDK 2005 TS. s. 2039
- uşak** Kuzusu ölen sağılır koyun. TDK DS. - XI s 4044
- uşak** Küçük çocuk. GTS s. 249
- uşak** 1. Ufacık, küçük. 2. Çocuk. TDK TS. - VI s 3995
- uşakkapan** is. hlk. Bebekleri alıp götürdüğü söylenen bir cins akbaba. TDK 2005 TS. s. 2039
- uşaklamak** Doğurmak. TDK DS. - XI s 4045
- uşaklık** [uşakeşi] Dölyatağı. TDK DS. - XI s 4045
- uşaklık** Çocukluk. GTS s. 249
- uşamak** Seret ovnamak. (Bölönlere bölünmek, maýda-maýda bolmak, owranmak uşamak.) Trkm. D. S. s. 680
- uşanmak** Kırılmak, parçalanmak, ufanmak, dağılmak, kopmak, toz hâline gelmek. TDK TS. - VI s 3998
- uulmah** Bir çocuk deri hastalığı. GTS s. 250
- uuma** Ovulma. GTS s. 250
- uumaa** Uvmak. GTS s. 250
- uvacık** Ufacık. TDK DS. - XI s 4046
- uvacık, (uvacuğ, uvacuk)** Ufacık. TDK TS. - VI s 4011
- uvak** Ufacık. TDK DS. - XI s 4046
- uvak** Ufacık, küçük, kırıntı. TDK TS. - VI s 4013
- uvanuk, (uvanık)** Kırık. TDK TS. - VI s 4019
- uvağ** “küçük” cm. (ubak). Sev. ESTY s.562
- uvatmak (I)** [ufatmak] Ufaltmak. TDK DS. - XI s 4047
- uvatmak (II)** İkiye bölmek. TDK DS. - XI s 4047
- uvitleme** Seçme, ayırma. TDK DS. - XI s 4047
- uvmaç** 1.[Bkz. umaç -2] 2. Hamur çorbası. TDK DS. - XI s 4047
- uvra** [Bkz. uğra] TDK DS. - XI s 4047
- uvuk** Öğütölmüş, ezilmiş. TDK DS. - XI s 4047
- uvuşturmak** Ovuşturmak. TDK DS. - XI s 4047
- uyalanmak** Oyalanmak. TDK DS. - XI s 4047

y > u sesi : Eski Türkçede kelime başında #y ünsüzü bulunmasına rağmen zamanla #y sesinin zayıflığı gibi bazı sebeplerle düşmesi sonucu **u** sesi kelime başı vokali gibi görölmektedir. Bu **u** sesi kelime ailesi oluşturan kök vokal değildir. Bu kullanımın örnekleri aşağıda verilmiştir.

uca (II) sf. hlk. Yüce. TDK 2005 TS. s. 2025

uca sif. 1. Yüksek, hündür. 2. mec. Yüksek, ali, ulvi. 3. Yüksek, yuharı, zil; uçadan, berkden. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 288

ucalan f. sif. Uzağdan görünen, galhan, yükselen (uç a bina, ağac ve s hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289

ucalanmağ f. Yükselmek, gétdikçe galhmağ, ucalmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289

ucalmağ f. 1. Daha da yükselmek, galhmağ, yuharıya doğru artmağ. 2. Galhmağ, göpmağ, yükselmek, küçlenmek, uçadan eşidilmek (ses hağğında). 3. mec. Hörmeti, nüfuzu artmağ, yükselmek, hörmete minmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289

ucalmak Yücelmek. TDK DS. - XI s 4019

ucaltmağ f. 1. Yükseltmek, daha uça étmek, galdırmağ, kédtikçe hündürlüyünü artırmağ (bina ve s. Hağğında). 2. mec. İçtimai mövgéyini, ehemiyetini, nüfuzunu, hörmetini artırmağ, yükseltmek. 3. Küclendirmek, yuharı galdırmağ, zilleşdirmek (ses hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289

ucaltmak Yüceltmek. TDK DS. - XI s 4019

ucamertebeli sif. 1. Uca, yüksek, hündür, çoħmertebeli. 2. mec. Köhn. Yüksek vezife sahibi olan, yüksekvezifeli. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289

u sesi : Arkaik Türkçeden itibaren kullanılan **u** sesi kalın, art damak ve dar yuvarlaktır. Normal uzunlukta bir sestir. **Mesafe, uzaklık, yakınlık, yol** kavramları yanında **utanmak, ucuz** gibi soyut kavramlar da yapan kelimelere kök oluşturur. Ayrıca, **temel ve ulamak** gibi yine uzunluk kavramı içerisinde kelimelerin yanında mesafe ile ilgili **uçmak ve yükselmek** anlamlarında kelimeler türeten kök vokaldir. Kullanım örnekleri aşağıda verilmiştir.

u:ç 1. Son, uç 2. Üst, yukarı 3. Kenar, uç 4. Baş, başlangıç 5. Neden, sebep 6. İsme hizmet fonk. Sokak, hedef. Sev. ESTY s.611

u:ja 1. Kuyruksokumu kemiği 2. Kuzu gövdesi, iskeleti 3. Kıç, sağrı, but 4. Sırt, arka 5. Sırt ve kaburga kemikleri 6. Omuz, çekin 7. Yan anlam, destek, koruma. Sev. ESTY s.566

u:q 1. Kutup kubbeli çadır, 2. Çadırın eğimli, tahta iskeleti, 3. Çardak üzümü. Sev. ESTY s.583

ubat (I) 1. Utanç 2. Utangaçlık 3. Vicdan, insaf, namus 4. Sıkıntı, yokluk 5. Suç ücreti Sev. ESTY s.561

ubat- (II a) 1. Utanmak 2. Sıkılmak, çekinmek 3. Kınanmak 4. Yapamaz, kör, gizli. Sev. ESTY s.562

ubut (III) 1. Utanç 2. Utangaçlık Sev. ESTY s.562

ubuz (II) Korkak. TDK DS. - XI s 4019

uc (II) Sicim, ip, tel parçası. TDK DS. - XI s 4019

uc is. 1. Bir şeyin sivri, şiş, nazik, batıcı terefi, kenarı. 2. Baş tepe. 3. Ucunda şeklinde - ...sebebinden, ...üzünden, ...uçbatından, ...köre. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 287

uca (I) 1. But. 2. Oturak yeri. TDK DS. - XI s 4019

uca (III) İssız yer. TDK DS. - XI s 4019

uca (I) is. hlk. Kuyruk sokumu kemiği. TDK 2005 TS. s. 2025

uca Oturacak yeri, kıç, sağrı. TDK TS. - VI s 3879

ucak [Bkz. uçuk (I)]. TDK DS. - XI s 4019

ucar Belirti, ipucu anlamına, "haber"le birlikte kullanılır. TDK DS. - XI s 4019

ucaravı [Bkz. uçaravı]. TDK DS. - XI s 4019

ucarmak Başarmak. TDK DS. - XI s 4019

uc-bucağ is. Kenar, son hedd, hedd-hüdüd. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 290

ucdantutma zarf ve sif. Ferğ goymadan, ayırmadan, arada burahmadan, hamını, başdan-başa, bilavasite bir-birinin ardınca, bir-bir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 290

- uçğar** is. Bir yerin en uzağ hissesi, kenarı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 290
- ucik** Köşe, kenar. TDK DS. - XI s 4019
- uckun** Hızlı. TDK DS. - XI s 4019
- uclandırmak (I)** Saklı tutulmuş bir olayı açıklığa kavuşturmak, yiten bir nesnenin izini bulmak. TDK DS. - XI s 4019
- uclandırmak (II)** Ocağı, sobayı tutuşturmak. TDK DS. - XI s 4019
- uclandırmak (III)** [Bkz. uclanmak -2]. TDK DS. - XI s 4019
- uclanmak** [uclandırmak (III)] 1. Yararlanmak. 2. Çalmak, alıp götürmek. TDK DS. - XI s 4019
- uclug** is. Bir şeyin ucuna kécirilen, tağılan, kéydirilen adeten konusşekilli galpağcığı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 290
- ucra** Uç yer, tenha, sakin, kimsesiz mahal. TDK TS. - VI s 3882
- ucrak** Issız yer. TDK DS. - XI s 4019
- ucu** Yankesici, usta hırsız. TDK DS. - XI s 4020
- ucuk** Uçuk. TDK DS. - XI s 4020
- ucukmak (I)** Uç vermek, belirlemek, gözükmek. TDK DS. - XI s 4020
- ucukmak (II)** Gizlice savuşup gitmek. TDK DS. - XI s 4020
- ucukmak (III)** Bir mal çalınmak. TDK DS. - XI s 4020
- ucumah** 1. Ağrımak, incimek. 2. İncinmek, gücenmek. TDK DS. - XI s 4020
- ucumak** Yılmak, ürkemek, soğumak, nefret etmek TDK DS. - XI s 4020
- ucundan** Yüzünden, nedeniye. TDK DS. - XI s 4020
- ucunmak** Çekinmek. TDK DS. - XI s 4020
- ucuraca** Uzakça. TDK TS. - VI s 3887
- ucurdum** Uçurum. TDK TS. - VI s 3887
- ucutmak** Yıldırmaq, soğutmak, ürkütme, nefret ettirmek. TDK DS. - XI s 4020
- ucuz** sf. 1. Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı, pahalı karşıtı. 2. mec. Az emekle elde edilen. 3. mec. Adi, bozuk. TDK 2005 TS. s. 2025
- ucuz** sif. 1. Az pula satılan, giymeti aşağı olan, deyeri baha olmayan (baha ziddi). 2. mec. Zehmetsiz, eziyetsiz, asalığla elde édilen (başa kelen). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 290
- ucuz** Ucu. GTS s. 248
- ucuzcu** sf. 1. Malını ucuz satan. 2. Her şeyin ucuzunu arayan. TDK 2005 TS. s. 2025
- ucuzçu** sif. Malını uçuz satan yahud ucuz mallar ahtarib satın alan adam. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- ucuzlamak** (nsz) 1. Fiyatı inmek. 2. mec. Kolaylıkla elde edilir ve duyulur olmak. TDK 2005 TS. s. 2026
- ucuzlaşdırmağ** f. 1. Giymetini aşağı salmağ, daha ucuz étmek. 2.mec. Giymetden salmağ, giymetsizleşdirmek, hörmetden salmağ, e'tibardan salmağ, ayağa salmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- ucuzlaşmağ** f. Daha ucuz olmağ, giymeti énmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- ucuzluğ** is. Giymetlerin ucuz olduğı veziyyet (bahalıg ziddi). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- ucuzluk** is. 1. Ucuz olma durumu. 2. Yasal bir işleme her şeyin asıl fiyatından ucuza satıldığı dönem. TDK 2005 TS. s. 2026
- ucuzluk** Ucu. GTS s. 248
- ucuzsunmak** Ucu görmek, ucuz saymak. TDK DS. - XI s 4020
- ucuzvarı** sif. Bir geder uçuz. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 291
- uç-** 1. Uçmak, uçşmak 2. Ölmek, can vermek 3. Uçmak, geçmek 4. Hızlı gitmek, acele etmek 5. Titremek, sarsılmak 6. Ortadan kaybolmak 7. Düşmek, yıkılmak. Sev. ESTY s.612
- uç (I)** 1. Issız, uzak yer. 2. Kıyı. 3. Sınır. TDK DS. - XI s 4020
- uç (II)** Sonuç. TDK DS. - XI s 4020
- uç (III)** [Bkz. uc (I)]. TDK DS. - XI s 4020
- uç** Bir zadıñ haýsı hem bolsa bir gutaran ýeri, çowı. Trkm. D. S. s. 679
- uç** is. 1. Genellikle uzun bir nesnenin incelerék biten son ve sivri noktası. 2. Bir şeyin baş veya son noktası. 3. Bir şeyin kenarı. 4. Dış kenar, periferi. 5. Bir uzaklığın son noktası. 6. Bir şeyin başı, tepesi. 7. Kurşun kalemlerde yazmayı sağlayan kömürden yapılan madde. 8. sf. Bir şeye gereğinden çok fazla bağlanan, önem veren, ekstrem. 9. tar. Türk devletlerinde genellikle sınır boylarındaki eyalet ve sancak. TDK 2005 TS. s. 2026
- uç** Uç, son. GTS s. 248
- uç** 1. Son, nihayet, netice. 2. Kenar. 3. Hudut, serhat, sınır. 4. Sebep, vesile. TDK TS. - VI s 3887

- uçadan** zarf. 1. Berkden, yüksekden, zilden. 2. mec. Yüksek mövgéden, yuħarı vezifeden. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289
- uçagan (I), uçaganotu** Söyüdççekliler fesilesinden çoħillik ot-bitki. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- uçagan (III)** İti uçan, ğaçagan. uçagan at. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- uçagan** Karasinek büyüklüğünde, üstteki kalın, alttaki sarımtırak ve ince, çift kanatlı bir böcek. TDK DS. - XI s 4020
- uçak (I)** [Bkz. uçuk (I)]. TDK DS. - XI s 4020
- uçak (II)** Salıncak. TDK DS. - XI s 4020
- uçak (III)** Oynak, uçarı, çapkın. TDK DS. - XI s 4020
- uçak** is. Kanatlarının altına havanın yaptığı basınç yardımıyla yükselip ileleyebilen motorlu hava taşıtı, tayyare. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçak** Uçak. GTS s. 248
- uçaksavar** is. ask. Hava hedeflerine karşı kullanılan silahlara verilen genel ad. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçalandırmağ** f. Ucaltırmağ, yükseltmek, uca étmek, ğaldırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289
- uçalığ** is. 1. Yükseklik, hündürlük. 2. mec. Yüksek içtimai mövgé, veziyyet. 3. mec. Me'nevi yükseklik, temizlik, neciblik, alicenablğ; şeref. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 289
- uçar** 1. Uçan, tebeħhür eden, başğa hala keçib havaya ğarışan 2. Uçan, havada, köylerde seyr elén. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- uçar** Seret batbörek. (Bir tagta kagızın yüzüne ýuka ağaç bölējigi atanaklayın ýelmenip, uzun ýüplük berkidilip howa goýberilýan uçar, oynawaç.) Trkm. D. S. s. 679
- uçar** sf. Uçan, uçucu. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçar** Uçan. TDK TS. - VI s 3889
- uçaravı** [ucaravı] Uçan kuşa silah atılarak yapılan av. TDK DS. - XI s 4020
- uçarda** Kuşlardan, kuşlar arasında. TDK TS. - VI s 3889
- uçarı** Eşsiz, benzersiz TDK DS. - XI s 4020
- uçarı** sf. 1. Kişi ele avuca sıgmaz(Kimse). 2. Kendini çeşitli eğlencelere vermiş (kimse), sefih. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçarsu** Çağlayan. TDK DS. - XI s 4020
- uçayu** Uçarak. TDK TS. - VI s 3889
- uçdan** [uçtan] İnce ve uzunca bir değneği yere çarparak atmak yoluyla oynanan bir oyun. TDK DS. - XI s 4021
- uçgan** Çok uçan, uçucu. TDK DS. - XI s 4021
- uçganak** Ýağyan ğarıñ ýa-da soña meñzeş zatlarıñ ownujak bölējikleri. Trkm. D. S. s. 679
- uçgun (I)** [uçkun (I)] Çağlayanın yüksekliğı. TDK DS. - XI s 4021
- uçgun (II)** [uçkun (VII) -3, 4] 1. Gelgit akıllı 2. Bunak. TDK DS. - XI s 4021
- uçgun** Dağlardan, ğayalardan, ümumiyetle hündür yerlerden ğopub düşen ar, daş, ğaya, torpağ koması. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- uçgun** Ýanıyan zadıñ howrı bile howa göterilýan ot ýalı ownuk bölējikler. Trkm. D. S. s. 679
- uçgur (I)** Balagın we ş. m. zadıñ çermeginiñ içinden geçirilip dañılýan bag, yüp. Trkm. D. S. s. 679
- uçgur (II)** Çalt uçyan, gatı uçyan, uçagan. Trkm. D. S. s. 679
- uçkaç** Uçak. TDK DS. - XI s 4021
- uçki** Yerleşisi boýunça in uçdaki, in ğıradaki, çetki. Trkm. D. S. s. 679
- uçkulak** Çayır arasında biten bir ot. TDK DS. - XI s 4021
- uçkumak** [Bkz. uçkunmak (II)] TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (I)** [Bkz. uçgun (I)]. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (II)** Yüksek, pahalı. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (III)** 1. Anasınca uçmaya alıştırılan yavru kuş. 2. Uçar durumdaki çekirge. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (IV)** 1. Çok hızlı yürüyen hayvan. 2. Sürüsünü yitirerek başıboş kalmış hayvan. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (V)** Soğuk yerlerde baharda yetişen mayhoş bir yemiş. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (VI)** [Bkz. uçuk (I)]. TDK DS. - XI s 4021
- uçkun (VII)** 1. Yaramaz, çapkın. 2. Becerikli, eli tez. 3.[Bkz. uçgun (II) -1] 4. [Bkz. uçgun (II) -2] TDK DS. - XI s 4021
- uçkun** is. Ateşten fırlayan ve etrafı saçılan kıvılcım. TDK 2005 TS. s. 2026

- uçkunmak (I)** [uçmak (I)] Bir şeyi çok isteyerek, sevinerek yapmak, yapmaya ivmek. TDK DS. - XI s 4021
- uçkunmak (II)** [uçkumak] Korkmak, ürkmek. TDK DS. - XI s 4021
- uçkunmak (III)** Kıskanmak. TDK DS. - XI s 4021
- uçkunmak** Esirgemek, vermemek için geri çekmek. TDK TS. - VI s 3890
- uçkur** Hiç su verilmemiş ekin. TDK DS. - XI s 4021
- uçkur** is. 1. Şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ. 2. Cinsel duygu veya ilişki. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçkur** Uçkur. GTS s. 248
- uçkurluk (I)** [Bkz. uçkur çomağı]. TDK DS. - XI s 4022
- uçkurluk (II)** Pijama, don, şalvarın bele gelen, uçkur geçirilecek yeri. TDK DS. - XI s 4022
- uçkurluk** is. 1. Uçkur geçirilen katlanmış kenar. 2. Bayrağın arka kenarında bulunan ve içinden ip geçirilip tutturulan beyaz bezden kenarlık. 3. Uçkur geçirmeye yarayan çubuk. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçkurmak** Koyuvermek, salıvermek. TDK DS. - XI s 4022
- uçkurusu** Meyve ağaçlarının dal uçlarını kurutan bir hastalık. TDK DS. - XI s 4022
- uçkurutan** is. Turunçgillerden, özellikler limonlarda gelişerek dal uçlarını kurumasuna yol açan ve birkaç yıl içinde ağacın ölmesine sebep olan bir tür mantar. TDK 2005 TS. s. 2026
- uçlak** Uju yiti, uju yiteldilen, yiti uçlı. Trkm. D. S. s. 679
- uçlamak** 1. Pilâni gızgın suwda gâynadıp, yüpeğni ujuni almak, yüpeğni ujuni çıkarmak. 2. Bir zadıñ ujuni ellemek, ujundan tutmak. Trkm. D. S. s. 679
- uçlandırmak** Bir şeyi başkasının yararlanmasına sunmak. TDK DS. - XI s 4022
- uçlanmak** nsz. 1. Uçlu duruma gelmek. 2. Vermek. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçlanmak** Yararlanmak. TDK DS. - XI s 4022
- uçlu** is. 1. Ucu olan, ucu çıkan. 2. Filtreli sigara. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçluk** [uşluk] Bir sap iplik ya da kısa ip. TDK DS. - XI s 4022
- uçluk** Uçluk. GTS s. 248
- uçmaa** Uçmak, uçup gitmek. GTS s. 248
- uçmağ (I)** 1. Ganadlar vasitesile havada hareket étmek, havaya kalhıb kétmek, havada kezmeç 2. Gaz ya buhar halına kéçib havada yoğ olmağ, ğarışmağ, tebehhür étmek 3. Çoğ sür'etle getmeç, kéçmeç, ötmek, ötüb gétmek 4. Çıhmağ, gobmağ 5. Solmağ, renki ğaçmağ, renki çekilmeç, silinib kétmek Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 285
- uçmağ (II)** 1. Her hansı bir sebeç üzünden yihımağ, dağılmağ: öz ağırlıĝının te'siri altında düşmeç; yihılmağ, uçulmağ. 2. Uça bir yerden yihılmağ, düşmeç, üzüaşaĝı aşmağ, yuvarlanmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçmağ** bk. Uçmak. TDK TS. - VI s 3890
- uçmah** 1. Cennet, firdevs 2. Gök, sema. Sev. ESTY s.614
- uçmah** bk. Uçmak. TDK TS. - VI s 3891
- uçmak (I)** [Bkz. uçkunmak (I)]. TDK DS. - XI s 4022
- uçmak (II)** Yar, uçurum. TDK DS. - XI s 4022
- uçmak (III)** Çok üşümeç. TDK DS. - XI s 4022
- uçmak** 1. Ganat yaıyp howa göterilmek, asmada ğaymak (guş we ş. m. hakda). 2. Samolýota münüp, howa galmak, bir yaña gitmeç, ugramak. 3. Birden bir zadıñ bir yeri döwölüp ğaçmak. 4. Hiññildige münüp, ikiyanlaıym bat almak. Trkm. D. S. s. 680
- uçmak (I)** (nsz) 1. Kuş, kanatlı böceç vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak. 2. Uçak vb. araçlar özel mekanizma ile yerden yükselmek, havada yol almak. 3. Sıvı, gaz veya buhar durumuna geçmeç. 4. Rengi solmak. 5. Rüzĝar veya başka bir itici güçle yerinden ayrılıp uzaĝa gitmeç. 6. Yüksek yerden düşmeç veya yuvarlanmak. 7. Belirmek. 8. Patlayıcı madde ile parçalanmak. 9. Uçar gibi dalgalanmak. 10. Çok hızlı gitmeç. 11. Hava yolu ile gitmeç. 12. mec. Yok olmak, ortadan kaybolmak. 13. mec. Çok sevinmeç. 14. mec. Gerçek hayattan uzaklaşıp düşlere dalmak. 15. argo Keyif verici veya uyuşturuç madde aldıktan sonra kendinden geçmeç. 16. şaka Aşırılmak. 17. din b. Dinî inanışa göre ruh ölümden sonra göĝe yükselmek. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçmak (II)** is. din b. esk. Cennet. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçmak, (uçmağ, uçmah)** Cennet. TDK TS. - VI s 3891
- uçman** is. Pilot. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçmuş** Kar, yağmur etkisiyle çukurlaşmış, çökmüş, gevşek toprak. TDK DS. - XI s 4022
- uçra-** 1. Rastlamak 2. Rast gelmek 3. Maruz kalmak, uğramak 4. Geride olmak, düşünmek 5. Görünüş sahibi olmak. Sev. ESTY s.615

- uçramak** 1. Duş gelmek, düşmek, sataşmak. 2. Duçar bolmak, sezewar bolmak, sataşmak, yolukmak. Trkm. D. S. s. 680
- uçrum** Uçurum. TDK TS. - VI s 3896
- uçsuz** Sonsuz. TDK DS. - XI s 4022
- uçsuz** Uçsuz. GTS s. 248
- uçtan (I)** bk. Ucundan. TDK TS. - VI s 3896
- uçtan (II)** Baştan sona kadar, tamamıyla. TDK TS. - VI s 3896
- uçtu (I)** [Bkz. uçuk (I)]. TDK DS. - XI s 4022
- uçtu (II)** 1. Renkli krep. 2. İnce sargı bezi. TDK DS. - XI s 4022
- uçtum** İnce, ipek tül. TDK DS. - XI s 4022
- uçucu** sf. 1. Uçma yeteneği veya özelliği olan. 2. Düşük sıcaklıkta hızla buharlaşma özelliği olan. 3. a. Pilot. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçucu** sif. 1. Uçan, havada uça bilen, havada uçmağ için düzeldilmiş. 2. hüs. Téz buharlanan, buharlanıb havaya garişan, buhar ya gaz halını keçe bilen. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 287
- uçuculuğ** is. 1. Uçuçu aparatlarda havada uçma seneti, bacarığı, işi. 2. Maddelerin té buxarlanıb havaya garişması hşsesi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 287
- uçug (I)** 1. sif. Uçulmuş halda olan, yihıg. 2. is. Uçulmuş binanın ve s. -nin galıgları, uçulmuş yer; hırabalıg. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçug (II)** is. Gızdırmadan ve ya başga sebebden dodagda çıhan gabarçig(lar). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçuglamağ** f. Gızdırmadan ve ya başga sebebden uçug çıhmağ, uçug(lar) emele kelmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçuk (I)** [uçak, uçak (I), uçkun (VI), uçtu (I), uçurak (I) -1] Çökmüş, çökmek üzere olan ev, doğal nedenlerle kaymak üzere olan toprak. TDK DS. - XI s 4022
- uçuk (II)** İyi. TDK DS. - XI s 4022
- uçuk** Gızdırıp sırkawlamak we bir zatdan gatı gorkmak zararlı dodaga çıkıyan suvlu gabarçık. Trkm. D. S. s. 680
- uçuk (I)** is. 1. Uçuş, soluk. 2. Açık (renk). 3. Hafif, belirsiz. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçuk (II)** is. tıp Ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçuk** Uçuk. GTS s. 248
- uçuk** Sara. TDK TS. - VI s 3897
- uçuklanmak (I)** Kuşkulanmak, ürkmek TDK DS. - XI s 4022
- uçuklanmak (II)** [Bkz. uçunmak (II)]. TDK DS. - XI s 4022
- uçuklaşmak** (nsz) Rengi soluklaşmak. TDK 2005 TS. s. 2027
- uçuklu** 1. Saralı, cin tutmuş, masru. 2. Sersem, derbeder, sarsak, deli TDK TS. - VI s 3897
- uçukmak (I)** Yükselmek istemek. TDK TS. - VI s 3898
- uçukmak (II)** Korku ve heyecandan benzi sararmak. TDK TS. - VI s 3898
- uçukmak** Görünmek. TDK DS. - XI s 4022
- uçun-** 1. Görünür, ürperti, ateş 2. Epileptik durumda güç 3. Aniden korkmak, çılgılık atmak 4. Teredütmek, sıkılmak, çekinmek. Sev. ESTY s.616
- uçun** is. Bayrağın uçurluk karşısındaki kenarı. TDK 2005 TS. s. 2028
- uçunçağ** is. Yellenmek için düzel-dilen gurğu, yéllencek Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçunma** 1. <uçunmağ>dan f.is. 2. is. Titreme, esme, titreyiş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçunmağ** f. Titremek esmek, çırpınmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçunmak (I)** 1. Sakınmak, çekinmek, korkmak 2. Uykuda ya da uyanırken birdenbire korkmak, korkarak bağırarak. TDK DS. - XI s 4022
- uçunmak (II)** [uçuklanmak (II)] Sevinmek, coşmak. TDK DS. - XI s 4023
- uçunmak** Korkudan sararmak, rengi uçmak. TDK TS. - VI s 3899
- uçuntu** is. Uçulub tökülmüş şeyler; töküntü. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 286
- uçuq (II)** Kabarcık, dudakta döküntü (Uçuq~uçıq) Sev. ESTY s.616
- uçur** 1. Olay, hadise, durum 2. Zaman 3. Değer, anlam 4. Yanıt 5. Haber. Sev. ESTY s.617
- uçurak (I)** 1.[Bkz. uçuk (I)] 2. Dağlardan, ormanlardan inen sarp ve dik yol. TDK DS. - XI s 4023
- uçurak (II)** [Bkz. uçurğaç]. TDK DS. - XI s 4023
- uçurdak** Uçurtma. GTS s. 248
- uçurğaç** [uçurak (II), uçurğan, uçurğaç, uçurğan, uçutma] Uçurtma. TDK DS. - XI s 4023
- uçurğan** [Bkz. uçurğaç]. TDK DS. - XI s 4023
- uçurğaç** [Bkz. uçurğaç]. TDK DS. - XI s 4023

- u ur an** [Bkz. u urga ]. TDK DS. - XI s 4023
- u urim** Ganatını,  elegini o at  etiren, u maklı a  etiŐen ( a a guş hakda). Trkm. D. S. s. 680
- uçurma** Kuru, boş, laf, uydurma söz. TDK TS. - VI s 3900
- u urmak (I)** 1. Koyuvermek, bırakmak, salıvermek. 2. Kuş, yavrusunu kanatlandıktan sonra bırakmak. TDK DS. - XI s 4023
- u urmak (II)** 1. Uydurmak, söz çıkarmak. 2.  ver gibi görünüp alay etmek. TDK DS. - XI s 4023
- u urmak (III)** Yıkma. TDK DS. - XI s 4023
- u urmak (IV)** 1.  almak, aşırmak. 2. Yitirmek. TDK DS. - XI s 4023
- u urmak (-i)** 1. Uçma işini yaptırmak. 2. Kesip ayırmak, koparmak. 3. Hızlı götürmek, hızlı sürmek. 4. argo Gizlice alıp gitmek. TDK 2005 TS. s. 2028
- u urmak (V)** Kesici ya da koparıcı bir Şeyle vurup düşürmek. TDK DS. - XI s 4023
- u urmak** 1. Howada ga dırmak, u ma a sezewar etmek. 2. Birden bir zadıń bir yerini d w p ga ırmak. 3. Hińildige m nd rip, ikiyanla ın bat aldırma. Trkm. D. S. s. 680
- u urmak** 1. Kaçırmak. 2. Yüksek göstermek, çok medhetmek. 3. Koşturmak, süratle göndermek. TDK TS. - VI s 3900
- u ursiz**  akdanaŐa,  r n, juda. Trkm. D. S. s. 680
- uçurtma (III)** is. Badbal  erpelenk. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- uçurtma** is. 1. U urtmak işi. 2.  zeri renkli ka ıtlarla kaplanmış, genellikle çokgen biçimindeki bir gövde ve süslü bir kuyruktan oluşan, sicimle ba lanarak r zg r yardımıyla uçurulan bir çeşit oyuncak. TDK 2005 TS. s. 2028
- u urtmaa** U urtmak. GTS s. 248
- u urtma  (I)** f. U ma a s vg ya mecbur  tmek, uçmasına kömek  tmek, u ma a burahma . Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- u urtma  (II)** f. 1. Tikili,  urulu bir Şeyi da ıtma , yıhma , uçgun hala ketirmek,  arabaya d ndermek. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- uçurum** is. 1.  o  sarp, dik ve derin yamaç; yar an, sıldırım. 2. mec. Derin fer , ayrılı , ziddiyet. 3. mec. Tehl ke, dehşet, facie, felaket; felaketli agibet. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- uçurum (I)** AŐırını topal. TDK DS. - XI s 4023
- uçurum (II)** Su de irmenlerinde, çarka çarpan suyun, içinde indiği eğimli kanal. TDK DS. - XI s 4023
- uçurum** is. 1. Deniz, g l, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar. 2. mec. Felaketli sonuç. 3. mec. Büyük fark, ayrılık. TDK 2005 TS. s. 2028
- u urumlu** Kuruntulu, k c k olayları korkuyla büyüten. TDK DS. - XI s 4023
- u urumlu** sif. U urumları ve yar anları  o  olan; sıldırımlı, yar anlı. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- uçuş** is. 1. Uçma işi, uçan bir Şeyin havada h reket  tmesi. 2. mec. Tent. V s'et, yükseliş,  oŐgunluĐ. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- u uŐma ** garş. 1. Birlikde, bir-birlerine  aŐara  u ma . 2. mec. Sa ma ,  ıhma . 3. T llencekte y llenmek. Az. Dil.  z. L g. IV s. 287
- u uŐmak (nsz)** 1. Hep birlikte uçmak. 2. Havada gidip gelerek dolaşmak. 3. mec. Kendini duyurmak. TDK 2005 TS. s. 2028
- u uŐmak**  ŐuŐmek. TDK DS. - XI s 4023
- u ut** (Geografiya) Be ik kert, dikligine  apılan yalı (ga a) u urım. Trkm. D. S. s. 680
- u utma** [Bkz. u urga ] TDK DS. - XI s 4023
- u uzlu** sif. U uz, daha u uz. Az. Dil.  z. L g. IV s. 291
- ud (I)** [ut -1]1. Utanma, sıkılma. 2. Gönül borcu. TDK DS. - XI s 4023
- udlu (II)** Utanılacak. TDK TS. - VI s 3901
- udlu** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4024
- ugra-** “rast gelmek” cm. (ugur) Sev. ESTY s.564
- ugramak** 1. Bir tarapa g nelmek, bir tarapa dogrulanmak. 2. Ugra düşmek, herekete gelmek, yola düşmek. Trkm. D. S. s. 670
- ugramak** 1. Yola düşmek, bir yana rowana bolmak, gitmek. 2. Bir ugra garşı y r p başlamak, g nelmek. Trkm. D. S. s. 670
- ugri** [Bkz. uğru (I)]. TDK DS. - XI s 4025
- ugrun** [Bkz. uğrun]. TDK DS. - XI s 4025
- ugur** 1. Olay, hadise 2. Neden, sebep 3. Kader, alınyazısı 4. Mutluluk 5. Hayır, yarar 6. Zaman, saat 7. Yöneltme, yollama 8. Yol 9. Savunma, koruma 10.  rtme, koruma 11. Yakın, içli 12.  sim fonksiyonuna hizmet için. Sev. ESTY s.564

- ugur** 1. Uzalıp gidýän zadiň boýdan-başı, tutuş boýy. 2. Usul, tär, ýol, emel, ýagdaý. 3. Garındaşlık torapı, taraçı. 4. Jemgryetçilik, ılmı we ş. m. akım. Trkm. D. S. s. 670
- uğ (III)** Zahire ambarı, kiler. TDK TS. - VI s 3903
- uğan** Tanrı. TDK DS. - XI s 4025
- uğarlamak** Toplamak. TDK DS. - XI s 4025
- uğarmak** 1. [Bkz. unarmak] 2. Tümlmek. TDK DS. - XI s 4025
- uğatlamak** Düzenlemek. TDK DS. - XI s 4025
- uğnak** [Bkz. uğrak (II)]. TDK DS. - XI s 4025
- uğrağan** Çok uğrayan, çok karşılaşan. TDK TS. - VI s 3903
- uğrah** [Bkz. uğrak (II)]. TDK DS. - XI s 4026
- uğrak (I)** Yol üstünde durulacak yer, istasyon, otel, han. TDK DS. - XI s 4026
- uğrak (II)** [uğnak, uğrah] Sara, cin çarpması. TDK DS. - XI s 4026
- uğrak (III)** Hırsız. TDK DS. - XI s 4026
- uğrak** is. 1. Çok uğranılan yer. 2. Yolüstünde durulacak yer. TDK 2005 TS. s. 2029
- uğraklı** İnmeli, çalık, çalgın TDK DS. - XI s 4026
- uğralamak (II)** Kar, yeri beyazlatacak kadar yağmak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralamak** [uğurlamak] 1. Çalmak, aşırmaq. 2. Gizlemek, saklamak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralanmak (I)** Gelincik hastalığına tutulmak. TDK DS. - XI s 4027
- uğralı** 1. Burnunun çevresinde beyaz serpinti bulunan 2. Bol un serpilerek açılmış hamur. TDK DS. - XI s 4027
- uğramağ** 1. Rast kelmek, üz-üze kelmek, raslaşmaq. 2. Düşar olmak, me'ruz galmak, kiriftar olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğramak** (-e) 1. Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak. 2. Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek. 3. Fırlayarak çıkmak, hızla çıkmak. 4. Kötü duruma konu olmak. 5. Yaklaşmak. 6. hlk. Cin, peri çarpmaq. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğramak (I)** [uğrama olmak] Cine, şeytana çarpılmak. TDK DS. - XI s 4027
- uğramak (II)** Yerinden fırlayıp çıkmak TDK DS. - XI s 4027
- uğramak (III)** Hastalığa tutulmak TDK DS. - XI s 4027
- uğramak** 1. Tesadüf etmek, raslamak, rast gelmek. 2. Karşılaşıp geçmek, uzaklaşmak. 3. Üstüne varmak, birden hücum etmek, saldırmak. TDK TS. - VI s 3903
- uğran** Su yatağı. TDK DS. - XI s 4027
- uğranti** Kalabalık. TDK DS. - XI s 4027
- uğrap** Uğrayıp. TDK TS. - VI s 3905
- uğratmağ** f. Düşar etmek, kiriftar etmek, me'ruz etmek, uğramasına sebep olmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğratmak** 1. Uğrama işini yaptırmak, uğramasına sebep olmak. 2. (-den) hlk. Savmak, çıkmak, dışarı atmak, kovmak. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğratmak** Kovmak. TDK DS. - XI s 4027
- uğru (I)** [ugri, ugru, uğrulatoryı] Hırsız, yolkesen. TDK DS. - XI s 4027
- uğru (II)** Yol. TDK DS. - XI s 4027
- uğru (IV)** 1. Yan. 2. Ön. 3. Arka. TDK DS. - XI s 4027
- uğru** 1. is. esk. Hırsız. 2. Ön veya yan. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğru** Hırsız. TDK TS. - VI s 3909
- uğrulamak** (-i) esk. Hırsızlıkla ele geçirmek, çalmak, sirkat etmek. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğrulamak, (uğurlamak)** Çalmak. TDK TS. - VI s 3914
- uğrulanmak, (uğurlanmak)** 1. Çalınmak. 2. Gizlenmek. TDK TS. - VI s 3918
- uğrulatoryı** [Bkz. uğru (I)]. TDK DS. - XI s 4028
- uğrun** [ugrun, uğurun, urgun (I), urğun, ûrun] Gizli. TDK DS. - XI s 4028
- uğrun** zf. Gizlice. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğrun, (uğrunca)** Gizli, gizlice. TDK TS. - VI s 3922
- uğrunca** Gizlice. TDK DS. - XI s 4028
- uğrunda** 1. Hızasında, çizgisinde. 2. Önünde. TDK DS. - XI s 4028
- uğrunda** Goş ...yolunda, ...üçün, ... hatirine, ...namine. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğrunda (I)** is. Amacında, yolunda. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğrunda (II)** is. Önünde. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğu (II)** Boş, ıssız. TDK DS. - XI s 4028
- uğuk** Uğurlu. TDK DS. - XI s 4028
- uğur (I)** 1. Yön. 2. Ön. 3. Kıyı. 4. Yakın. TDK DS. - XI s 4029
- uğur (II)** Çizgi, hiza. TDK DS. - XI s 4030

- uğur (III)** Bölge. TDK DS. - XI s 4030
- uğur (IV)** Yelden, yağmurdan korunulacak yer. TDK DS. - XI s 4030
- uğur (V)** Zaman. TDK DS. - XI s 4030
- uğur** Beht, seadet, hoşbehtlik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 266
- uğur (I)** is. 1. Bazı olaylarda görülen ve insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelere var olduğuna inanılan iyilik kaynağı. 2. Bu nitelikte olduğuna inanılan şey. 3. İyi nitelik, meymenet, kadem. 4. Talih, şans. TDK 2005 TS. s. 2030
- uğur (II)** is. Hedef, amaç, erek, gaye, yol. TDK 2005 TS. s. 2031
- uğur (III)** is. hlk. Ön veya yan. TDK 2005 TS. s. 2031
- uğur** 1. Ön, yön. 2. Yol. TDK TS. - VI s 3928
- uğurcalık** [Bkz. uğurluk]. TDK DS. - XI s 4030
- uğurkan** Urgan. TDK TS. - VI s 3929
- uğurlamak** (-i) Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, selamete göndermek, teşyi etmek. TDK 2005 TS. s. 2031
- uğurlamak** [Bkz. uğrulamak -1]. TDK DS. - XI s 4030
- uğurlayın** Gizlice. TDK DS. - XI s 4030
- uğurlu** sif. Muveffegiyyetli, sonu, neticesi yahşı olan, müsbet neticelenen. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 267
- uğurlu** Yararlı (insan için). TDK DS. - XI s 4030
- uğurluk (I)** [uğurcalık, urcalık] Çocukların yemek önlüğü. TDK DS. - XI s 4030
- uğurluk (II)** Uğur getirdiğine inanılan şey. TDK DS. - XI s 4030
- uğurluk (III)** Çit, avlu duvarı. TDK DS. - XI s 4030
- uğurluk** is. Maskot. TDK 2005 TS. s. 2031
- uğurmak** Yollanmak, yürümek. TDK TS. - VI s 3930
- uğursak (I)** Yavrusu ölen koyun ya da keçi. TDK DS. - XI s 4030
- uğursak (II)** Çiftleşmek isteyen dişi sığır, kısırak vb. hayvan. TDK DS. - XI s 4030
- uğursamak** Uğur saymak, uğurlu olduğunu sanmak. TDK DS. - XI s 4030
- uğursuz** sif. 1. Beddehtlik ketiren, bedbehtliye sebep olan; şükümsüz, meş'um bed şüküm, bedbeht, felaketli. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 267
- uğursuzluğ** 1. Meş'umluğ, şükümsüzlük, bedbehtlik, felaket, behti ketirmeme. 2. Müveffegiyyetsizlik, neticesizlik. Cehdlerin uğursuzluğu. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 267
- uğurun** [Bkz. uğrun]. TDK DS. - XI s 4030
- uğuşmak (II)** Yarışmak. TDK DS. - XI s 4031
- uhlum** Yol, yordam TDK DS. - XI s 4031
- uj** Uç. TDK DS. - XI s 4031
- uja** anatomiya. Oñurga süñküniñ ujudakı artıp duran bölek süñk, türre. Trkm. D. S. s. 671
- ujal** 1. Yer sürlende, azalñ ızında galıyan kiçijik ýaba meñzeş ız, zolak. 2. Uzap giden añnatlıklarñ ortasındaki peslik yer. Trkm. D. S. s. 671
- ujiz** 1. Değersiz, önemsiz 2. Çocuk, küçük 3. Değmez 4. Hor görme, hakaret 5. Hafif 6. Rezil, gözden düşmüş. Sev. ESTY s.567
- ujiz** Könelişen söz. Gimmat däl, arzan. Bu köynegi ujiz alıpsñ. Trkm. D. S. s. 671
- ujuz** Ucu. TDK DS. - XI s 4031
- uk** Ýokarı uji tüynüğe, aşakı uji tärime berkidilýän we öyüñ üstki bölegini emele getirýän uzın inçe ağaç. Trkm. D. S. s. 672
- ukmak** Tasalanmak. TDK DS. - XI s 4031
- ukrulamak** Bir işi yapmaya niyetlenip, çaymak. TDK DS. - XI s 4031
- ula-** 1. Birleştirmek, bağlamak. 2. Koymak, kurmak. 3. Uzatmak, eklemek. 4. Yöneltmek. 5. İzlemek. 6. Tutmak, yaslanmak. 7. Miraslanmak. 8. Üzerine dayatmak. 9. Gübre onaylamak. Sev. ESTY s.587
- ula (II)** 1.[Bkz. ulak (III) -2] 2. At kuyruğu. 3. Parça ip. 4.[Bkz. ulak (III) -1] TDK DS. - XI s 4031
- ulaç (I)** Sımr. TDK DS. - XI s 4031
- ulaç (II)** Şose. TDK DS. - XI s 4031
- ulaç** is. db. Zarf-fiil. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulaçlı** Katırcı, yük hayvanı kiracısı. TDK DS. - XI s 4031
- ulag** 1. At, eşek, beygir 2. Hizmetçi, elçi, koşucu 3. At arabası 4. Hayvan, vurdumduymaz 5. Araç, vasıta 6. Bağlama, birleştirme 7. Yama 8. Aşılı ağaç 9. Evde yardımcı 10. Dizi, seri 11.Hedef 12. İri, büyük, kaba 13. Balık sürüsü. Sev. ESTY s.588

- ulag** Gatnaw etmek, yük daşamak için ulanılan serişde (at, düye, maşın we ş. m.). Trkm. D. S. s. 673
- ulağ** is. Yük ve ya minik héyvanı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulaga** 1. Kurma, tesis etme, çadır 2. Duvar, set 3. Eşik 4. geri yer 5. Açı, köşe. Sev. ESTY s.590
- ulağçı** is. köhn. Kéçmişde. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulağ** Araç. TDK DS. - XI s 4031
- ulağat** Ulaklar, elçiler, postacılar. TDK TS. - VI s 3930
- ulah** 1. [Bkz. ulak (III) -2] 2. [Bkz. ulak (III) -1] 3. Ekli, eklentili. TDK DS. - XI s 4031
- ulahlamak** Ekleme, uzatmak. TDK DS. - XI s 4031
- ulak (I)** Her zaman el altında bulunan kişi, yardımcı. TDK DS. - XI s 4031
- ulak (II)** 1. Postacı, haberci. 2. Tren. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (III)** [ula (II) -1, 4; ulah -1, 2] 1. Ek, yama 2. Saça takılan ek saç ya da bağ. 3. Kadın saç beliklerinden her biri. 4. İp, bağ. 5. Ekli, parçalı, yamalı. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (IV)** Güçlü, iriyarı adam. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (IX)** Kışın balık topluluğu, kümesi. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (V)** Öğrenci. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (VI)** Aşılı ağaç. TDK DS. - XI s 4032
- ulak (VIII)** Sayı. TDK DS. - XI s 4032
- ulak** is. Haberci, haber veren kimse. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulak, (ulağ)** 1. Parça. 2. Eskiden, bir yerden başka yere posta veya haber götüren. 3. At. TDK TS. - VI s 3931
- ulaklık (I)** Posta. TDK DS. - XI s 4032
- ulaklık (II)** Eklik, ek için elverişli ya da gerekli parça. TDK DS. - XI s 4032
- ulahı** Ekli, bağlı. TDK DS. - XI s 4032
- ulalmak (I)** Sıralanmak, birbiri ardınca ortaya çıkmak, uzayıp gitmek. TDK DS. - XI s 4032
- ulalmak (II)** Üstüne düşmek, zorlamak. TDK DS. - XI s 4032
- ulalmak** 1. Gabarası, göwrümi artmak. 2. Ösüp yetişmek, kemala gelmek, ösmek. 3. İşçi güýji, iş fonksiyası we ş. m. artmak, giñelmek. 4. Derejesi, wezipesi galmak. 5. (Göçme manıda) Ulumsı bolmak, gopbamsı bolmak. Trkm. D. S. s. 673
- ulalmak** 1. Büyümek, yetişmek, yaşlanmak. 2. Artmak, çoğalmak. TDK TS. - VI s 3935
- ulaltmak** Büyütmek, yetiştirmek, yükseltmek, çoğaltmak. TDK TS. - VI s 3938
- ulam** is. 1. Aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tümü, makule, zümre, grup, kategori. 2. fel. ve man. Nesnel gerçekliğin ve bilginin en genel ve temel özelliklerini, ilişkilerini yansıtan temel kavramların her biri, nicelik, nitelik, bağıntı, makule, kategori. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulam** Yüklenti, angarya. TDK DS. - XI s 4032
- ulam** 1. Her zaman, daima 2. Daha fazla 3. Giderek 4. Yoluyla, yardımıyla. Sev. ESTY s.591
- ultañ** “taban, etek” cm. (oltan). Sev. ESTY s.591
- ulama (I)** [ulantı] 1. Eklenti. 2. İplikleri masuraya sarma. 3. Art arda eklenmiş ağaç. 4. Kısa gelen ağaca yapılan ek. TDK DS. - XI s 4032
- ulama (II)** Bağırsak kurtlarından şerit. TDK DS. - XI s 4032
- ulama (III)** [ulamayonca] 1. Sulak yerlerde yetişen bir çeşit ot. 2. Üzüm çubuklarına örülen, çubuklardan geçinen, asalak bir bitki. TDK DS. - XI s 4032
- ulama (IV)** 1. Tarlaları ayıran çalılık. 2. Dağ yamacındaki ağaç topluluğu. TDK DS. - XI s 4032
- ulama (V)** 1. İşlemeli çevre, peşkir. 2. Geniş telli kuşak. TDK DS. - XI s 4033
- ulama (VI)** Ağaç aşısı. TDK DS. - XI s 4033
- ulama (VII)** [uluma] Bir çeşit cilt hastalığı. TDK DS. - XI s 4033
- ulama** 1. <Ulamağ>dan f.is. 2. İt, gürd ve be'zi başga héyvanların, habéla bayğuşun çıhardığı sürekli inilti sesi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulama** 1. Kitap diline değışli seret alım 2. Dini söz Kada-kanunlara değışli meseleler barasında maslahat berýän dini emeldar. Trkm. D. S. s. 673
- ulama** Bağlamak, birleştirmek. GTS s. 248
- ulama** is. 1. Ulamak işi. 2. Ulanan parça, ek, katkı, ilave. 3. db. Konuşmada art arda gelen kelimelerden birincisinin sonundaki ünsüzün, ikincisinin başındaki ünlüye ses bakımından bir hece oluşturacak biçimde bağlanarak söylenmesi, bağlama. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulamak (I)** Eriştirmek. TDK DS. - XI s 4033
- ulamak (II)** Uzamak. TDK DS. - XI s 4033

- ulamak (III)** 1. Balta, keser gibi gereçlerin bozulan ağızlarını kızdırarak düzeltmek, onarmak. 2. Lehimlemek. TDK DS. - XI s 4033
- ulamak (IV)** Halı tellerini birbirine düğümsüz bağlamak. TDK DS. - XI s 4033
- ulamak (VI)** Aşı yapmak (ağaç için). TDK DS. - XI s 4033
- ulamak** 1. Ujını birikdirip uzaltmak, biri-biriniñ ujuna berkitmek, biri-birine utgamak, sapmak. 2. Bir gürrüñiñ ızına başga gürrüñ goşmak, pikiri biri-birine bağlamak. Trkm. D. S. s. 673
- ulamak** is. Ekleme, katmak, ilave etmek. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulamak** Ekleme, katmak, ulaştırmak. TDK TS. - VI s 3939
- ulan** is. [pol., esli türkçeden] tar. Çar ordusunda ve be'zi harici ordularda yünkül süvari eskeri ya zabiti. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulanmaa** Bağlamak, Birleştirmek GTS s. 249
- ulanmak (I)** Kavuşmak, ulaşmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulanmak (II)** Uzamak, yayılmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulanmak (II)** Büyüklük taslamak. TDK TS. - VI s 3940
- ulanmak (III)** Koyulmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulanti** [Bkz. ulama (I) -1]. TDK DS. - XI s 4033
- ulasır** Ağaçtan, bir yılda süren filiz. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşık (I)** Nişanlı. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşık (II)** Süt ve yoğurttan yapılan bir çeşit peynir, ekşimik, lor. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşık (III)** Art arda gelen, ardından yetişen. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşık, (ulaşuk, ulaşih, ulaşuh)** 1. İleriden beri sürüp gelen, mütevatir, mütevali. 2. Birbiri ardınca, arkası kesilmeksizin. 3. Bağlılık, irtibat. 4. Bitişik, muttasıl, merbut. 5. Yakınlık, akrabalık. TDK TS. - VI s 3945
- ulaşım** is. 1. Ulaşma işi. 2. Köyler, şehirler, ülkeler arasında bir yerden bir yere gidiş geliş, münakale, muvasala, temas. 3. Bir şeyi bir yerden başka bir yere aktarma. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulaşkan, (ulaşgan)** Sıkıca yapışan, yapışkan, sırnaşık. TDK TS. - VI s 3947
- ulaşmağ (I)** ğarş. Ağız-ağıza vérib ulamağ, hamı birden ulamağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulaşmağ (II)** f. Yetişmek, körüşmek, ğovuşmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- ulaşmak** (-e) 1. Varmak, gelmek. 2. Elde etmek, erişmek. 3. Yetişmek. 4. Birbirine katılmak, dökülmek. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulaşmak (I)** Nişanlanmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşmak (II)** Takılmak, şaka yapmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşmak** 1. İkinci bir zat bilen sepleşmek ikinci bir zada birikmek, utgaşmak. 2. Baş goşmak, baş urmak. 3. Sezewar bolmak, duçar bolmak, uçramak. 4. Bir-birine bağlanışmak ızgiderli bolmak. Trkm. D. S. s. 673
- ulaşmak** 1. Yakınlık peyda etmek, yaklaşmak. 2. Birleşmek, birleşip yapışmak, iltisak etmek, erişmek, lahik olmak. 3. Yetişmek, erişmek, vasıl olmak, kavuşmak. 4. Sirayet etmek, bulaşmak, tesir etmek. 5. Akraha olmak, karabet tesis etmek. 6. Eline geçmek, kendisinin olmak. TDK TS. - VI s 3940
- ulaşmaklık** Vuslat, kavuşma. TDK TS. - VI s 3947
- ulaştırma** is. 1. Ulaştırmak işi. 2. İnsanların, malların, haberlerin ulaşmasını sağlayan işlerin ve araçların tümü, münakalat. 3. ask. Orduda malzeme ve personel taşıma işlerini sağlayan sınıf. TDK 2005 TS. s. 2032
- ulaştırmak** Evlendirmek. TDK DS. - XI s 4033
- ulaşturu, (ulaşduru, ulaşdırı)** Ardı kesilmeksizin, muttasıl, sürekli, devamlı, fasılasız. TDK TS. - VI s 3947
- ulaşu** Bitişik, bağlı, muttasıl, merbut. TDK TS. - VI s 3948
- ulatmak** Ulaştırmak. TDK DS. - XI s 4033
- ulçuhlama** Uçuklama. TDK DS. - XI s 4033
- ulgalamak** [ugulamak, ulgamak, uргulamak] Elle, seyrek dikmek. TDK DS. - XI s 4033
- ulgam** Beyiklikleriñ we peslikleriñ ulaşan, utgaşıp gidýän yeri. Trkm. D. S. s. 673
- ulgamak** [Bkz. ulgalamak]. TDK DS. - XI s 4033
- ulh** Birdenbire toplanma, yığılma TDK DS. - XI s 4034
- ulh** 1. Büyük, iri 2. Büyük 3. İri vücutlu, şişman 4. Yetişkin, büyük 5. İhtiyar, koca 6. Kuvvetli, güçlü 7. Gururlu, kıvançlı 8. Ağrısız, acısız 9. Müthiş 10. Mukaddes 11. Bilgisiz. Sev. ESTY s.593

- uli** 1. Kiçi däl, göwrümi, gabarası ullakan, gaba. 2. Özünden ýaşı ýokarı bolan. 3. Has aýratın ähmiýeti bar bolan, has aýratın ähmiýete eýe bolan. 4. (Göçme manıda) Ýolbaşçı, serdar. 5. Bath, güýçli. Trkm. D. S. s. 674
- ulk (I)** Kök. TDK DS. - XI s 4034
- ulk (II)** Doğru, dik. TDK DS. - XI s 4034
- ulkaş** [Bkz. ulku (II)] TDK DS. - XI s 4034
- ulku (I)** 1. Doğru, düzenli, kusursuz. 2. Yönelik. TDK DS. - XI s 4034
- ulku (II)** [ulkaş] Sıra sıra, küme küme, art arda. TDK DS. - XI s 4034
- ulkup** İşin yolu, yordamı, yöntemi. TDK DS. - XI s 4034
- ullakan** 1. Kiçi däl, gabarası, göwrümi ulı bolan. 2. Ägirt ulı, ep-esli, köp. 3. Ähmiýetli, peýdaly. Trkm. D. S. s. 673
- ulu** sf. 1. Erdemleri bakımından çok büyük, yüce. 2. Çok yüksek, çok büyük olan (şey). TDK 2005 TS. s. 2032
- ulu** sif. Çoň böyük, en böyük, böyük. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 279
- ulu** Ulu, Büyük GTS s. 249
- ulu** 1. Zengin. 2. Ağır. 3. Çok büyük. 4. İtibarlı, şerefli. TDK TS. - VI s 3949
- uluboydan** Yüksek perdeden. TDK DS. - XI s 4034
- uluca** 1. Ana baba. 2. Aile büyüğü. 3. Kuma. TDK DS. - XI s 4034
- uluğ** Ulu, büyük. TDK TS. - VI s 3950
- uluğlamak** Saygı göstermek. TDK DS. - XI s 4034
- ulukuş** Baykuş. TDK DS. - XI s 4035
- ululamak** (-i) 1. Ağırlamak. 2. Ulu tutmak, ulu saymak. TDK 2005 TS. s. 2033
- ululanmak** 1. Büyümek. 2. Kibirleşmek, büyüklük taslamak. 3. Tazim olunmak, hürmet ve riayet edilmek. TDK TS. - VI s 3953
- ululık** 1. Kiçi dällik, gabarası, göwrümi ulı bolanlık. 2. Predmetiň ölçegi, göwrümi. Otagıň ululığı. 3. Özünden ulıniň ýagdaýı. 4. Seret ulumsılık Trkm. D. S. s. 674
- ululuğ** is. Büyüklük, ezemeticilik, yükseklik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 279
- ulumsi** Özünü köpbilmiş saýýan, özünü hondan bārsi hasaplaýan, adama göwni ýetmeýän, gedemsi (adam hakda). Trkm. D. S. s. 674
- ulurak** Daha büyük, en büyük, daha iri. TDK TS. - VI s 3955
- ulurmak (I)** Büyütmek. TDK DS. - XI s 4035
- ulus** 1. Göçebe. 2. Oba. 3. Aşiret, kavim. TDK DS. - XI s 4035
- ulus** 1. Halk, el, cumhur 2. Ülke, memleket 3. Kabile, uyruk 4. Milliyet, ulusallık 5. Halk, insanlar 6. Toplantı, meclis 7. Dört takım harita seti 8. Buda yolunda dönüşümün en üst seviyesi. Sev. ESTY s.592
- ulus** is. Ğed. Él, oba, yurd, kend. Az. Dil. İz. Lüg. IV Sayfa 279
- ulus** is. Millet. TDK 2005 TS. s. 2033
- ulus** Könelişen söz Ulı il, halk. Trkm. D. S. s. 674
- ulus** Aşiret, halk, millet, kavim. TDK TS. - VI s 3955
- ulusal** is. Milli. TDK 2005 TS. s. 2033
- uluşar** İl merkezi. TDK DS. - XI s 4035
- uluşmaa** Uluşmak. GTS s. 249
- uluuslu** Köy yaşlılar kurulu. TDK DS. - XI s 4035
- uluv** Ejderha. Sev. ESTY s.591
- uluyol** İşlek, geniş yol, anayol. TDK DS. - XI s 4035
- uma (I)** Kalça. TDK DS. - XI s 4035
- umaca** Asma kütüğü. TDK DS. - XI s 4035
- umaca** Kuyruksokumu kemiği. TDK DS. - XI s 4036
- umca** [Bkz. umça -1]. TDK DS. - XI s 4036
- umça** [umca] 1. Kütük, kök 2. Asma kütüğü. TDK DS. - XI s 4036
- umtrak** [untırak] Kesilmiş çam kütüğü. TDK DS. - XI s 4038
- umu (II)** Tüm, bütün. TDK DS. - XI s 4038
- umumi** 1.Hemmelere değışli bolan, hemmeler için bolan. 2.Ýönekeý, mesaýı. 3.Özara edilýän, bilelikde edilýän, özara. Trkm. D. S. s. 674
- unnaşmak** Yetişmek, ulaşmak. TDK DS. - XI s 4039
- unnaştırmak** 1. Götürmek, ulaştırmak. 2. Taşımak (mikrop için). TDK DS. - XI s 4040
- upmak** Toprak kaymak. TDK DS. - XI s 4040
- uq** 1. Soy, nesil, 2. Cins, soy, 3. Döl, zürriyet, 4. Ad, isim. Sev. ESTY s.582

- uquruk** 1.Sırk. 2. Kement. 3. İp, organ. 4. İlmikli kapan. 5. Eşek için ahşap ağızlık. 6. Koyun bağırsağı. 7. Hayvan kemiklerinden birinin adı. Sev. ESTY s.585
- ur** 1. Şiş, şişkinlik 2. Ur, mazı 3. Artık et, şiş 4. Fiske, pürtük 5. Yalak, kütük. Sev. ESTY s.598
- ur is.** Bedenin her hansı bir yerinde çıkan iltihabsız şiş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- ur is. tıp.** Hücrelerin aşırı çoğalmasıyla insan, hayvan veya bitki dokularında oluşan ve büyüme eğilimi gösteren yumru, tümör, neoplazma, Çingene ahtapotu, vejetasyon. TDK 2005 TS. s. 2036
- ura (I)** Uğur. TDK DS. - XI s 4040
- uram** 1. Sokak, cadde 2. Kent, şehir 3. Sömürge. Sev. ESTY s.601
- uram** Büyük, geniş yol. TDK DS. - XI s 4040
- urama** 1. Ur, şişlik. 2. Çarpılma (şeytana, cine). TDK DS. - XI s 4040
- urasa** [uğrasa] 1. Hastalığa, cine, periye karşı okuyup üfleme, afsunlama. 2. Hastalığı, kocakarı ilaçlarıyla sağaltma çabası, işi. 3. Uğur. TDK DS. - XI s 4040
- urasalatmak** Okuyup üfletmek, ovdurmak. TDK DS. - XI s 4040
- urasalık** Okuyup üflenecek gibi hasta. TDK DS. - XI s 4040
- uraz** Baht, şans. TDK DS. - XI s 4040
- urcalık** [Bkz. uğurluk (I)]. TDK DS. - XI s 4040
- urcik** Dağın bir yanından dışarıya doğru fırlamış kaya parçası. TDK DS. - XI s 4040
- urelenmek (I)** Düzenlenmek. TDK DS. - XI s 4041
- urgaç** [urgeç] Çocukların, büyükleri içine düşürmek için yolda açtıkları çukur, tuzak. TDK DS. - XI s 4041
- organ** 1. Halat 2. Kement 3. Halat, kablo 4. Bobin, ip, çile 5. Sürücü kayışı. (Urgan~urqan~urhan). Sev. ESTY s.602
- organ is.** Kerten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat. TDK 2005 TS. s. 2037
- organ** Urgan. GTS s. 249
- organ** Yüñden, yüplükden, simden we ş. m. işilip edilýän ýogin tanap. Trkm. D. S. s. 676
- organdere** Öküzleri dürtmek için yapılmış, ucu çivili değnek, öğendire. TDK DS. - XI s 4041
- organlamak** Asmak, ipe çekmek. TDK DS. - XI s 4041
- organ (I)** [Bkz. uğrun]. TDK DS. - XI s 4041
- organ (II)** Karşı yan. TDK DS. - XI s 4041
- urğamak** Uğramak. TDK DS. - XI s 4041
- urğan** Urgan. TDK DS. - XI s 4041
- urğun** [Bkz. uğrun]. TDK DS. - XI s 4041
- urk (I)** [urğ] Ön. TDK DS. - XI s 4041
- urk (II)** [urgan] Asma ve bostanın attığı kol. TDK DS. - XI s 4041
- urkan** Urgan. TDK TS. - VI s 3966
- urlu** Uru olan, şişleri olan Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- urluq** 1. Bezir, tohum 2. ekim 3. embriyo 4. köken, kaynak, başlangıç. (Uru:g~urug~uruq) Sev. ESTY s.604
- urna** 1. Geyimlik mata azlık edende geýime urulýa bölek mata. 2. Göçme manıda Öñki işin, derdiñ üstüne goşulýan goşmaça ýetne. Trkm. D. S. s. 676
- urnamak** 1. Geýime we ş. m. urna etmek, urna urmak, urna tikmek. 2. Göçme manıda Goşmak, birikdirmek. Trkm. D. S. s. 676
- urug** Bir ata-babadan emele gelen nesiller toparı, şonuñ ýalı-da umuman nesil. Trkm. D. S. s. 676
- uruğ** Uruğun olsun, urumda olsun Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- uruk is.** esk. Soy, sülale. TDK 2005 TS. s. 2037
- uruk** Oba, aile. TDK DS. - XI s 4041
- uruk** 1. Irk, soy, sülale, hanedan, aile, nesil. 2. Aşiret kolu, boy, oymak. TDK TS. - VI s 3976
- ûrum** [Bkz. uğrun]. TDK DS. - XI s 4042
- urumunca** Hizasınca. TDK DS. - XI s 4042
- urun** Yüce kat. TDK DS. - XI s 4042
- urunca** [uruncak] Saklam, emanet. TDK DS. - XI s 4042
- uşgun (II)** Çapkın. TDK DS. - XI s 4045
- uşgun (III)** Arıların kovandaki çalışması. TDK DS. - XI s 4045
- uşgur** [Bkz. uşkur]. TDK DS. - XI s 4045
- uşkartmak** Abartmak. TDK DS. - XI s 4045
- uşkur** [ucgur, uçgur, uhcur, ukçur, uşgur] Uçkur. TDK DS. - XI s 4045

- uşmak** 1. Uçmak. 2. Yıkılmak. TDK DS. - XI s 4045
- uşmak** Uçmak. TDK TS. - VI s 4001
- uştu** Süslenmek için kadınların alınlarına bağladıkları ipekli kumaş. TDK DS. - XI s 4045
- uşuşmak** Üşüşmek, birden toplanmak. TDK DS. - XI s 4045
- uşuşmak** Üşüşmek. TDK TS. - VI s 4001
- ut** 1. [Bkz. ud (I) -1] 2. Saygı, terbiye. 3.[Bkz. udyeri] TDK DS. - XI s 4045
- ut (I)** is. Utanma duygusu. TDK 2005 TS. s. 2039
- ut, (ud)** 1. Hayâ, ar, hicap, edep, utanç. 2. Kaygı. 3. Şeref. TDK TS. - VI s 4001
- utalmak** Utanmak. TDK TS. - VI s 4003
- utan (I)** 1. Utanç 2. Yergin, ahlaksız. Sev. ESTY s.609
- utan- (II)** Utanmak, sıkılmak. Sev. ESTY s.609
- utanamak** Bir zat için uyalmak, sustuñ basılmak, yüzüñ kızarmak, çekinmek. Trkm. D. S. s. 678
- utancağ** Çoğ utanan, alışmadığı mühitde, şeraitde adamların yanından sışılan, üzü gızaran. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utancağ(lı)lığ** Utancağ adamın hal ve hısiyyeti, her şeyde utanma hısiyyeti. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utancağlı** bah Utanılaçağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utancak** [udlu, utangan, utangan, utangeç, utansak, utlu -1, uyalçak, uyalğan, uyalüvçu] Utangaç. TDK DS. - XI s 4045
- utancak** Utangaç. GTS s. 250
- utanç** is. Utanma duygusu. TDK 2005 TS. s. 2039
- utandırmaa** Utandırmak. GTS s. 250
- utandırmağ** Birinin utanmasına, hecalet çekmesine sebep olmağ, bir söz déyerek ya da anlayarağ, töhmetlendirerek onda hecalet ve ya pêsmançılığ hissi oyatmağ, gızartmağ, utancağ bir veziiyette salmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- utangaç** is. Bir toplulukta güvenini yitiren, rahat konuşamayan ve rahat davranamayan, sıkılğan, mahcup. TDK 2005 TS. s. 2040
- utangan** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4046
- utañgan** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4046
- utangan** sf. hlk. Utangaç. TDK 2005 TS. s. 2040
- utangan** Çok utangaç, sıkılğan. TDK TS. - VI s 4003
- utangeç** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4046
- utanılaçağ** Hecalete utanmağa sebep olan, münasib olmayan, pis. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- utanmaa** Utanmak. GTS s. 250
- utanmağ** 1. Bir işden, hareket ve sözden, ya da başğa bir sebebden hecalat çekmeğ, me'nevi üzüntü duymağ 2. Utandığından, hecaletinden bie şeye césaret etmemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- utanmağsızın, utanmadan** Utanmayarağ, hecalet çekmeden, heyasızcasına, teklifsizcesine, arsız-arsız. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utanmak** (nsz) 1. Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, korkmak, mahcup olmak. 2. (-den) Sıkılmak. 3. (-den) Çekinmek. TDK 2005 TS. s. 2040
- utanmak** Utanma. GTS s. 250
- utanmaz** Héç şeyden utanmayan, heya étmeyen, heyasız, arsız, abırsız. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utanmaz** Utanmaz. GTS s. 250
- utanmazcasına** Heyasızcasına, abırsızcasına, sırtığcasına, heyasız-heyasız. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utanmazlığ** Heyasızlığ, abırsızlığ, arsızlığ, utanmaz hareket. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 284
- utanmazlık** Utanmazlık. GTS s. 250
- utansak** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4046
- utansak, (utancak)** Mahcup, utangaç. TDK TS. - VI s 4003
- utaşmak** Ulaşmak, yetişmek. TDK DS. - XI s 4046
- utaştırmak (I)** Yetiştirmek. TDK DS. - XI s 4046
- utgaşmak** 1. Birikmek, birleşmek, goşulışmak, sepleşmek. 2. Doğru gelmek, gabatlaşmak. Trkm. D. S. s. 678
- utku** is. Zafer, yengi. TDK 2005 TS. s. 2040
- utlanmak** [udlanmak] Utanmak. TDK DS. - XI s 4046

- utlu** 1. [Bkz. utancak] 2. Eksik, aşağı. TDK DS. - XI s 4046
- utlu** is. İffetli. TDK 2005 TS. s. 2040
- utlu, (udlu (I))** Utangaç, mahcup. TDK TS. - VI s 4004
- uur** 1) Yön 2) Karşısında. GTS s. 250
- uur** Uğur. GTS s. 250
- uuramaa** Uğramak. GTS s. 250
- uuratmaa** Uğratmak. GTS s. 250
- uurlamaa** Uğurlamak. GTS s. 250
- uy** 1. Boğa, öküz 2. İnek, sığır 3. Geleç 4. Öküz burcu-takımyıldızı. Sev. ESTY s.572
- uya- (I)** 1. Hamurlaşmak 2. Bükülmek 3. Şişmek 4. Birikmek, toplamak. Sev. ESTY s.574
- uyada- (II)** 1. Utancı geçmek 2. Zayıflamak, düşmek 3. Ölmek, yok olmak. Sev. ESTY s.577
- uyal-** 1. Ar etmek, utanmak 2. Sıkılmak, çekinmek 3. Bozulmak. Sev. ESTY s.576
- uyalçak** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4047
- uyaldırmak** [Bkz. uyaltmak]. TDK DS. - XI s 4047
- uyalğan** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4047
- uyalmak** Utanmak. TDK DS. - XI s 4047
- uyalmak** Utanmak, çekinmek. TDK TS. - VI s 4025
- uyalmaz** Utanmaz. TDK DS. - XI s 4047
- uyaltmak** [uyaldırmak] Utandırmak. TDK DS. - XI s 4047
- uyalûvçu** [Bkz. utancak]. TDK DS. - XI s 4047
- uyat-** “utanmak” cm. (ubat-) Sev. ESTY s.588
- uyat** “utanç” cm. (ubat). Sev. ESTY s.588
- uyat- (II b)** Utanmak, ayıp. Sev. ESTY s.562
- uyat** Seret, utanç. Trkm. D. S. s. 681
- uyat** Utanç, sıkılganlık. TDK DS. - XI s 4048
- uyatlık** Gizlenen organlar, şeyler. TDK DS. - XI s 4048
- uyaz** [uvez] Sivrisinek, tatarcık. TDK DS. - XI s 4048
- uynuk (III)** Çayın, akıntısı az belli olan derin yeri. TDK DS. - XI s 4050
- uyruk** is. Bir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olma durumu, tebaa. TDK 2005 TS. s. 2045
- uyuz** is. 1. tıp Uyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşıntıdırıcı, bulaşıcı bir deri hastalığı. 2. sf. tıp Bu hastalığa tutulmuş olan. 3. sf. argo Düşük nitelikli, değersiz (mal). 4. argo Hoşlanılmayan, sevimsiz kimse. 5. Parası olmayan, züğürt kimse. 6. mec. Hareketli, canlı olmayan, uyuşuk, pısrık, miskin kimse. TDK 2005 TS. s. 2047
- uz (V)** Hırsız. TDK DS. - XI s 4052
- uz (II)** is. Masallarda az gittik uz gittik, dere tepe düz gittik tekerlemesinde "uzak" anlamında kullanılan bir söz. TDK 2005 TS. s. 2047
- uza-** 1. Uzamak 2. Büyüme 3. Sürmek, devam etmek 4. Uzaklaşmak, gitmek 5. Yavaş davranmak 6. Yatmak, uzanmak 7. Başarı kazanmak. Sev. ESTY s.570
- uzacık** Lastik. TDK DS. - XI s 4053
- uzadıya, (uzadusına)** Uzunluğuna, uzunlamasına. TDK TS. - VI s 4049
- uzadılmak** 1. Bir zadı birine bermek için eliñ bilen öñe gönedilmek, eliñ bilen berilmek. 2. Yola salınmak, ugradılmak. 3. Bir zat bir yere yollanmak, iberilmek. Trkm. D. S. s. 671
- uzağ** sif. ve zarf. 1. Mesafe é tébarile yahın olmayan, çoğ aralı olan (<yahın> ziddi). 2. Zaman, vaht é'tibarile yahın olmayan, nidiki vahtdan çoğ-çoğ evvel olan, vahtile çoğ kéçmiş zamanda olmuş, kéçmişe ait olan. 3. mec. Bir şey hağğında düşünmemeyi, bir şey étmek niyyetinde, gesinde ya arzusunda olmamağı bildirir. 4. mec. Yad, yabancı, özke; yahın olmayan. 5. Uzağda şeklinde zarf-uzağ yérde, uzağlarda, uzağ mesafede. 6. Uzağdan şeklinde. zarf-1) uzağ mesafeden, uzağ yéfdén, uzağlardan. 2) yandan, kenardan. 7. Cem şeklinde: uzağlar - 1) Uzağ yérler, uzağ mesafeler. 2) Uzağ memleketler, uzağ ölkeler, uzağ yérler. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 269
- uzağbaşı** zarf. Zaman é'tibarile en uzağı, en kéçi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 270
- uzağlaşdırmağ** f. is. 1. Bir géder uzağ étmek, uzağa çekmek, kenara çekmek. 2. Bir şeyin vahtını kéçikdirmek, daha uzağ bir vahta kéçirmek. 3. Elageleri kesmek, yadlaşdırmağ. 4. gövmak, redd étmek, yahın goymamağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 270
- uzağlaşmağ** f. 1. Daha uzağa, uzağ mesafeye kétmek, çoğ aralanmağ, kétdikce uzağ olmağ. 2. Kétdikçe uzagdan éşidilmek ya körünmek. 3. Zaman é'tibarile uzağa ktmek, üstünden çoğ vaht (aylar, iller, esrler) kéçmek. 4. mec. Meşğul olduğı bir işi kétdikce terk étmeye başlamağ, onunla daha meşğul olmamağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 271

- uzağlığ** is. 1. Mesafece uzunluğ, mesafece yağın olmama, uzag olma, iraglığ. 2. Zamanca, dvr e'tibarile yağın olmama, uzağ olma, aradan çoğ zaman keme. Az. Dil. İz. Lğ. IV s. 271
- uzak** 1. Yağın aralılda dl, dağ, alıs. 2. Tiz dl, kp, ep-esli (wagt). 3. Btin, uzun, tutuğ. Trkm. D. S. s. 671
- uzak** sf. a. 1. Yağın olmayan yer: Fazla uzağa gitme. 2. sf. Gidilmesi çok süren, çok ötelerde bulunan, irak, yağın karđıtı. 3. sf. Arada çok zaman bulunan: Uzak bir gelecekte neler olacağı bilinmez. 4. sf. Eli, gücü veya hükmü yetiğmez: O böyle iğlerden pek uzaktır. 5. sf. İhtimali az olan. 6. sf. Ayrı, birbiriyle yağın ilgisi olmayan. TDK 2005 TS. s. 2047
- uzak** Uzak. GTS s. 250
- uzaklama** [uzanama, uzlama (I), uzunlama, uzunnama] Masal. TDK DS. - XI s 4053
- uzaklağmak** (-den) 1. Bir Şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek. 2. mec. Yabancılağmak, ilgisi azalmak. TDK 2005 TS. s. 2048
- uzaklık** is. 1. Uzak olma durumu, iraklık. 2. mat. İki nokta arasındaki uzay ölümü, mesafe. TDK 2005 TS. s. 2048
- uzaksamak** (-i) Uzak saymak, istibat etmek. TDK 2005 TS. s. 2048
- uzaktan** Uzaktan. GTS s. 250
- uzam** is. fel. 1. Algılanan nesnelere temel niteliği. 2. Bir nesnenin uzayda kapladığı yer, vsat. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzamaa** Uzamak. GTS s. 250
- uzamak** (nsz) 1. Uzun duruma gelmek, boyu bymek. 2. Çok zaman tutmak, uzun sürmek. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzamak** 1. Seret uzalmak (nksinden uzun bolmak, önküsinden uzunluğu artmak.) 2. Küpe çekilmek, kp wagt dowam edilmek, uzak wagtta çekilmek. Trkm. D. S. s. 671
- uzamak** Gitmek. TDK DS. - XI s 4053
- uzamak** Uzaklağmak. TDK TS. - VI s 4049
- uzandıрмаđ** ib. Uzanmığ hala ketirmek; uzanmağa mecbur e'tmek. Az. Dil. İz. Lğ. IV s. 271
- uzanığlı** zerkf. Uzanmığ halda, uzanmığ veziiyyetde. Az. Dil. İz. Lğ. IV s. 272
- uzanım** is. 1. Nitelik, zellik, l, boyut. 2. gök b. Yerden herhangi bir gezegene ve Güneş'e uzanan iki doğrultu arasındaki açı. 3. fiz. TitreŐim durumunda bulunan bir noktanın, herhangi bir anda titreŐim merkezinden uzaklığı. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzanmaa** Uzanmak. GTS s. 250
- uzanmağ** f. 1. fği ve hereketsiz bir veziiyyet almağ, uzanmığ veziiyyet almağ (Yatmağ, dincelmek ve ya bağa meğsedle). 2. Elini, bağını ya bütün bedenini bir Şeye ya bir adama teretf uzatmağ, zn gabağa vrmek. 3. Uzanıb-kden sahe hađđında (oğ vağt <uzanıb-ktmek> Şeklinde iğlenir). 4. Boy atmağ, boya vrmek, bymek. 5. Bir Şeye teretf yönelmek. 6. Daha sürekli daha uzun olmağ yağud krnmek. 7. mec. İz. burağarağ, çekilmek, gtmek. Az. Dil. İz. Lğ. IV s. 272
- uzanmak** (-e) 1. Boylu boyunca yatmak. 2. Gitmek. 3. (nsz) Bir alana yayılmak. 4. (nsz) Bir Şey boyunca sıralanmak. 5. Yetiğmek, ulağmak. 6. Vücudunu yöneltmek veya vücuduyla birlikte kolunu uzatmak. 7. argo. Sarkıntılık etmek. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzanmak** 1. Uzalıp yatmak, azajık uklamak, synp yatmak. Trkm. D. S. s. 671
- uzanmak** Uzun sürmek, uzamak. TDK TS. - VI s 4050
- uzanama** [Bkz. uzaklama]. TDK DS. - XI s 4053
- uzantı** a. 1. Bazı nesnelere herhangi bir yerinde görülen uzamığ bölüm. 2. Ana konumdaki bir bütünün, zn veya durumun, kendisinden ayrı görülen ancak aynı yapısal özellikleri içeren parçası. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzar-** 1. Uzamak, uzunlağmak 2. Sürmek, devam etmek 3. Devam etmek. Sev. ESTY s.572
- uzatma (I)** Palamut, uskumru avlamak için kullanılan ağ. TDK DS. - XI s 4053
- uzatma (II)** Dokunmak için, ky tezghlarına gerilmığ iplik. TDK DS. - XI s 4053
- uzatma** a. 1. Uzatmak iği, temdit. 2. Sıhhi tesisatlıkta kısa boruları uzatmak için kullanılan, kısa boru parçası. 3. den. Bir ucu kıyıya bağlı durumda denize uzatılıp bırakılarak kullanılan balık ağı. 4. db. Ünlülerin uzun syleniği. 5. sp. Oyun içerisindeki duraklama dakikaları. 6. sp. EŞit sayılarla biten bir elemeli oyunu, kazananın belli olması amacıyla, kurallarına uygun olarak belli bir süre daha sürdürmek. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzatmaa** Uzatmak. GTS s. 250
- uzatmağ** f. 1. Daha uzun e'tmek; uzunluğunu, boyunu artıрмаđ. 2. Bir Şeyi ireliye doğru hareket e'tdirmek, ireli vrmek, bir Şeye ya bir adama teretf yağınlağtırmağ, yönelmek. 3. ıhmasına, uzanmasına man olmamağ; vurdurmamağ, gırđırdırmamađ, kesdirmemek. 4. Uzandıрмаđ, yatırtmağ. 5. Vağtını, müddetini artıрмаđ, bir için devam müddetini artıрмаđ. 6.

- Lenkitmek, te'ħ,ire salmağ, bir meselenin, işin hellini, icarasını keriye atmağ, geciktirmek, daha kéc vaħta kécirmek.7. Artırmağ, yaşatmağ, devam étdirmek. 8. Uzun danışmağ, uzunçuluk élemek, danışarken lazım olmayan teferrüata yol vérmek. 8. Uzun danışmağ, uzunçuluğ élemek, danışarken lazım olmayan teferrüata yol vérmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 272
- uzatmak** (nsz) 1. Uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak. 2. (-i) Başı, kolları veya bacakları bir yere yönelmek. 3. (-e) Bir şeyi vermek için birine yönelmek. 4. Germek. 5. Konuşmayı, tartışmayı sürdürmek. 6. (-e) Vermek, göndermek. 7. (-i) Süreyi artırmak, temdit etmek. TDK 2005 TS. s. 2049
- uzatmak** 1. Bir zadı birine bermek için eliři öne ýazmak. 2. Möhleti önküsinden köpeltmek, önküsinden artdırmak, uzaga çekmek. 3. Ýolacını yola salmak, ugratmak. 4. Bir zadı ibermek, ýollamak. Trkm. D. S. s. 671
- uzgörür** sf. Gerçeği önceden görebilen, ileri görüşlü olan, uzgören. TDK 2005 TS. s. 2050
- uzı:n** "uzun" cm. (uza-) Sev. ESTY s.572
- uzık** Koşma. TDK DS. - XI s 4053
- uzin** 1. Gışga däl, ep-esli uzınlığı bar bolan. 2. Seret uzak. Trkm. D. S. s. 671
- uzinak** Boýı birneme uzın bolan, uzına yakın bolan. Trkm. D. S. s. 672
- uzlama (I)** [Bkz. uzaklama]. TDK DS. - XI s 4053
- uzlamaa** Uzlaşmak. GTS s. 250
- uzlaşmak** Ara açılmak. TDK DS. - XI s 4053
- uzluk (I)** Gizli. TDK DS. - XI s 4053
- uzun** [uzunböcü, uzunoğlan, uzungelin] Yılan. TDK DS. - XI s 4053
- uzun** "uzun" cm. (uza-) Sev. ESTY s.572
- uzun** sf. 1. İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı. 2. Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren. 3. zf. Ayrıntılı, derinlemesine. TDK 2005 TS. s. 2051
- uzun** sif. 1. İki ucunun arası çoğ, çoğ olan (gışa ziddi). 2. Uzunsüren, çoğsüren uzun müddet da-vam éden. 3. Lüzumundan artığ, tefsilatlı. 4. mec. Ğurtarmayan, helli çetin, téz başa kelmeyen; dolaşığ, yorucu. 5. Uzununu şeklinde - 1) uzunluğu, uzununa ölçüsü, boyu 2) ...boyunca, ...davamınca, ...uzunluğunda. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 273
- uzun** Uzun. GTS s. 250
- uzun** Uzunluk, tul. TDK TS. - VI s 4054
- uzunalma** Armut. TDK DS. - XI s 4053
- uzunayakh** Binek ve koşum atı. TDK DS. - XI s 4053
- uzunçuluğ** is. Uzun danışmağ hasiyyeti, sühbeti lüzumsuz yere uzatma. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 275
- uzunguylu** Yokuş aşağı. TDK DS. - XI s 4053
- uzunik** Upuzun. TDK DS. - XI s 4053
- uzunilik** Omurilik. TDK DS. - XI s 4053
- uzunlak** Ensiz, uzun. TDK DS. - XI s 4053
- uzunlama** [Bkz. uzaklama]. TDK DS. - XI s 4053
- uzunluğ** is. 1. Uzun şeyin halı. 2. mec. Davamlılığ, sürenlilik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 275
- uzunluk** is. 1. Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı. 2. mat. İki nokta arasındaki yer aralığının ölçümü, tul. 3. Bir yüzeyin iki temel boyutundan en büyük olanı, boy, en karşıtı. 4. Yazının, sözün kapsam yönünden genişliği. 5. Süre yönünden uzun olma durumu. TDK 2005 TS. s. 2052
- uzunnuk** Uzunluk. GTS s. 251
- uzunöksürük** Boğmaca. TDK DS. - XI s 4053
- uzunsap** Çok iri, uzun saplı bir armut çeşidi. TDK DS. - XI s 4054
- uzunsov** sif. Bir geder uzun, uzun-teher. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 275
- uzunsuz** Hasılıkelam, kısacası. TDK TS. - VI s 4056
- uzunurak** Uzunca. TDK DS. - XI s 4054

ü sesi : Bu ü sesi yine kalın art damak ve yuvarlatır. Ancak söyleyişi normal ü sesine göre biraz daha uzundur. Diğer normal ü sesi gibi kelime ailesi kökü oluşturan bir vokaldir. **Akıl, ummak** gibi soyut kavramların yanında **uymak, ustalık, uyumak**

anlamları ile **toz**, **un** kelimelerinin kavram alanları etrafında kelimeler oluşturmuştur. Kullanım örnekleri aşağıda verilmiştir.

u: “uyku, rüya” cm. (uju-) Sev. ESTY s.564

u:n Un. Sev. ESTY s.597

u:qı 1. Uyku. 2. Uykuda kalmak. 3. Uyku. Sev. ESTY s.586

u:z 1. Usta, üstat 2. Usta, maharetli 3. Zanaatçı, esnaf 4. Gücü olan 5. Sanat, fen, ustalık 6. Becerikli 7. Akıllı, zeki 8. Kurnaz 9. İyi, iyi yürekli 10. İyi, yahşi 11. İyi 12. Güzel 13. Uygun 14. Direkt 15. Anlamlı 16. Bilen Sev. ESTY s.569

uçça Yavaş. TDK DS. - XI s 4021

uğum (I) Uslu, iyi düşünen, iyi gören (çocuk için). TDK DS. - XI s 4028

uğum (II) Kanıklık. TDK DS. - XI s 4028

uğumlanmak Kanmak. TDK DS. - XI s 4028

uğumlu Uslu, ağırbaşlı, onurlu, azla yetinen. TDK DS. - XI s 4029

uğumlu Sabırlı, tahammüllü. TDK TS. - VI s 3925

uğumsuz (I) Düzensizlik, azla yetinmeme, açgözlülük gibi kötü huyları olan. TDK DS. - XI s 4029

uğumsuz (II) Döl döş vermeyen, çocuğu, özellikle oğlu olmayan. TDK DS. - XI s 4029

um- 1. Ummak, ümit etmek 2. İnanmak 3. İstemek. Sev. ESTY s.595

uma (II) Armağan. TDK DS. - XI s 4035

umacağ is. Umulan, közlenilen, kö-nülde tutulan, istenilen, intizeri çekilen, üreyinden keçen şey. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 279

umacı 1. Korkuluk 2. Cin, peri örneği, korkutan şey, yaratık. TDK DS. - XI s 4036

umacı is. Öcü. TDK 2005 TS. s. 2033

umak Arzu, maksat, hirs. TDK TS. - VI s 3958

umar is. Çare. TDK 2005 TS. s. 2034

umarlanmak Umutlanmak, ümide düşmek. TDK TS. - VI s 3958

umarsız Çaresiz. TDK DS. - XI s 4036

umaysız 1. Avanak, beceriksiz. 2. Düşüncesiz, saygısız. TDK DS. - XI s 4036

umbal (I) Nodul. TDK DS. - XI s 4036

umballamak 1. Hayvanı nodullamak. 2. İnsanı çalıştırmak için ağır konuşmak, dürtmek, vurmak. TDK DS. - XI s 4036

umdurmak [Bkz. umsutmak (I)]. TDK DS. - XI s 4036

umgu [umu (I)] Umut, iyi dilek. TDK DS. - XI s 4036

umit Bir maksadın amala aşmagına bolan isleg, tama, arzuw. Trkm. D. S. s. 675

umma [ummaca -1, ummağ -1, umsunluk, umsunma, umsunuk, umsuruk -2] 1. Özenme, bundan dolayı duyulan üzüntü. 2. Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı lohusada meme, erkekte üreme organında olan şişlik, acı. 3. Erkekte cinsel güç yokluğu: Efendim, ben ummaya karmışım. TDK DS. - XI s 4036

umma Umduğu eline geçmeyen kimsenin uğradığı hastalık. TDK TS. - VI s 3958

ummaa Ummak. GTS s. 249

ummaca 1. [Bkz. umma -2] 2. Düş kırıklığı. TDK DS. - XI s 4037

ummacı Korku verici yaratık, hayalet. TDK DS. - XI s 4037

ummadık Yaptığı iş ve davranış kendisinden beklenmeyen (şey, kişi için) TDK DS. - XI s 4037

ummağ f. Bir şeyi könlünden geçirmek, üreyinde tutmağ, közlemek, olmasını istemek, arzu etmek, ümid etmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280

ummağ 1. [Bkz. umma -2] 2. Düş kırıklığı. TDK DS. - XI s 4037

ummak [umaca olmak -1, 2; umma olmak, ummaya uğramak, umsalığa düşmek, umsuluk olmak -1, 2; umsunmak -1, 2, 3; umsunuk olmak -1, 2, 3; umunmak -1, 2; umursunmak, unsunmak] 1. Özenmek. 2. Özenilen şeyin elde edilememesinden dolayı, lohusada meme; erkek ve erkek çocukta, üreme organı şişmek. 3. İstemek, dilemek 4. Düş kırıklığına uğramak. 5. Sanmak. TDK DS. - XI s 4037

ummak is. 1. Bir şeyin olmasını istemek, beklemek 2. Sanmak, tahmin etmek. TDK 2005 TS. s. 2034

ummak Beklemek, temenni etmek. TDK TS. - VI s 3958

ummazadan [umazçadan] Habersizce. TDK DS. - XI s 4037

umsalak (I) Umutsuz (kişi için). TDK DS. - XI s 4038

- umsalak (II)** Her gördüğünü isteyen. TDK DS. - XI s 4038
- umsanmak** Umutlanmak. TDK DS. - XI s 4038
- umsuğ** sif. Öz ümidinde alanmış; itizarı, közlemesi, arzusu boşa çıkmış. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- umsuk** Umutsuz, üzgün, ürkek. TDK DS. - XI s 4038
- umsundurmağ** f. Ümide boşa çıkarmağ, aldatmağ, umsuğ etmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- umsundurmak** Umutlandırmak. TDK DS. - XI s 4038
- umsunmağ** f. Ümide boşa çıkmış, aldanmağ, umsuğ olmağ, közü galmağ, ümidinde aldanmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- umsunmak** 1.[Bkz. ummak -1] 2.[Bkz. ummak -3] 3.[Bkz. ummak -2]. TDK DS. - XI s 4038
- umsuruk** 1. Düş kırıklığı, umut kırıklığı. 2. [Bkz. umma -2]. TDK DS. - XI s 4038
- umsutmağ** f. Umsuğ etmek, emsuğ goymağ, ümidini boşa çıkarmağ; umsundurmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- umsutmak (I)** [umdurmak] Umutlandırmak. TDK DS. - XI s 4038
- umsutmak (II)** Ürkütmek. TDK DS. - XI s 4038
- umu (I)** [Bkz. umgu]. TDK DS. - XI s 4038
- umu** is. Umut, istek, arzu. TDK 2005 TS. s. 2034
- umu** 1. Ümit, emel, rica, arzu. 2. Beklenen şey. TDK TS. - VI s 3959
- umucu** Bir şey isteyen, bekleyen, uman. TDK DS. - XI s 4038
- umucu** Ümit eden, uman. TDK TS. - VI s 3962
- umucuk** Umulan, beklenen şey. TDK TS. - VI s 3962
- umulcama** [umunca, umunç] Umulan, beklenen, olması istenen şey. TDK DS. - XI s 4038
- umunca** [Bkz. umulcama]. TDK DS. - XI s 4038
- umunç** [Bkz. umulcama]. TDK DS. - XI s 4038
- umunmak** 1. [Bkz. ummak -3] 2. [Bkz. ummak -1]. TDK DS. - XI s 4038
- umursunmak** [Bkz. ummak -1]. TDK DS. - XI s 4038
- umursuz** Kaygısız. TDK DS. - XI s 4038
- umut** is. 1. Ummaktan doğan duygu, ümit. 2. Bu duyguyu veren kimse veya şey, ümit. 3. Olması beklenen veya olacağı düşünülen şey, ümit. TDK 2005 TS. s. 2035
- umutlanmaa** Ümitlenmek. GTS s. 249
- umutlanmak** Ümitlenme. GTS s. 249
- umutsuz** Ümitsiz. GTS s. 249
- umutsuzluk** Ümitsizlik. GTS s. 249
- umuzdurmağ** f. Umsuğ etmek, umsutmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- un** Arpa, bugday we ş. m, galla danelerinden üwelip alınyan poroşok görnişindäki önüm. Trkm. D. S. s. 675
- un** is. 1. Tahıl bitkileri denlerinin toz halına salınmış mehsulu. 2. Toz halına salınmış héyvan sumüyü ya minéral madde. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 280
- un** is. Ögütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri. TDK 2005 TS. s. 2035
- un** Un. GTS s. 249
- unaş** Ýuka ýayılan hamırdan uzın-uzın kesilen hamır we ondan bişirilen nahar. Trkm. D. S. s. 675
- uncu** Değirmenci. TDK DS. - XI s 4039
- unevi** Baklava yufkasının açımında kullanılan en has unun keçi derisinden yapılan torbası. TDK DS. - XI s 4039
- unıtmak** Ezip, un yapmak, öğütmek. TDK DS. - XI s 4039
- unlamağ** f. Üstüne un sepmek, un tökmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unlu** sif. Üstüne un sepilmiş (tökülmüş), una batmış. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unluca** is.bot. Şaron torpaglarda yayılmış ot ve ya yarımkol bitki. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unluğ** is. Deyirmanın un tökülen çuğur yeri. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 281
- unluk** is. 1. Değirmende unun biriktiği yer. 2. Ekmek fırınlarında unların bulunduğu bölüm, un deposu. 3. sf. Un yapılmaya elverişli, temizlenmiş (buğday). TDK 2005 TS. s. 2035
- unluk** Yer katındaki oda. TDK DS. - XI s 4039
- unmadık** Dertli. TDK DS. - XI s 4039
- unnuca** Toprak evlerin üstünde, hazıranda biten, yapraklarında un gibi bir madde olan bitki TDK DS. - XI s 4040
- unnuk** Ambar, kiler, unluk. TDK DS. - XI s 4040
- unnuk** Unluk, un ambarı GTS s. 249

- uñra** 1. [Bkz. uğra] 2. İnce elekten geçirilmiş, çok temiz, çok ince un. TDK DS. - XI s 4040
- unsunmak** [Bkz. ummak -1]. TDK DS. - XI s 4040
- urva** 1. [Bkz. uğra] 2. Çorbalık un. 3. Çok sulu hamur. 4. Çift sürerken dağılan tavlı toprak. TDK DS. - XI s 4042
- urva** Hemiri kündeleyerken ve ya yayarken ele yapışmaması için onun üstüne sepilen az un Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- urvalıg** Urva kimi istifade edilen, işledilen, ne od var, ne oçag, ne urvalıg un, büşürüb bir künçde yamaglı hırcun, vurğun. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- urvalık** 1. [Bkz. uğra] 2. Böreklik, baklavalık un. TDK DS. - XI s 4042
- us (I)** 1. Sessiz, yavaş 2. Özenli. 3. Sessizlik. TDK DS. - XI s 4042
- us (II)** Yarar, çıkar. TDK DS. - XI s 4042
- us** 1. Ağıl, kamal, zeka, derrake, feraset, idrak 2. Eleb, terbiye. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- us (I)** 1. Akıl, zihin 2. Düşünce 3. Anlama, anlayış 4. Bilgelik, hikmet. Sev. ESTY s.606
- us- (II)** 1. Düşünmek 2. Okuyup değiştirmek, saymak. Sev. ESTY s.607
- us** is. Akıl. TDK 2005 TS. s. 2037
- us** Akıl, fikir. TDK TS. - VI s 3984
- usa** Tasa, üzüntü. TDK DS. - XI s 4042
- usamak** Tasalanmak, kederlenmek. TDK DS. - XI s 4042
- usan (I)** 1. Can sıkıntısı 2. Özensiz, kaygısız. Sev. ESTY s.608
- usan- (II)** 1. Sıkılmak 2. İğrendirmek 3. Özensizlik göstermek. Sev. ESTY s.608
- usan** 1. Gafil, gevşek, tembel. 2. İsteksiz. TDK TS. - VI s 3988
- usanç** is. Usanma duygusu, bıkma, bıkkınlık, melal. TDK 2005 TS. s. 2037
- usandırıcı** Usandıran, bızdiren, bıgdırıcı, bızikdirici, yorucu, üzücü Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usandırmağ** Tenke ketirmek, bızdırmeğ, bıgdırmağ; yormağ, üzmeğ Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usangan** Çabuk usanan. TDK DS. - XI s 4042
- usangın** Bıkkın, bezgin. TDK DS. - XI s 4042
- usañlık** Gafillik, ihmal, tekâsül, tembellik, gevşeklik. TDK TS. - VI s 3989
- usanmağ** Tenke kelmek, bızmeğ, bığmağ; çanı sıhılmağ, yorulmağ, üzülmeğ Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usanmak** is. Tekrarlanması, uzun sürmesi dolayısıyla bir şeyden hoşlanmaz veya sıkılır duruma gelmek, bıkmak, bezmek. TDK 2005 TS. s. 2037
- usanmaz** Yorulmaz, yorulmağ bilmeyen. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usanmazlıg** Yorulmazlıg, yorulmağ bilmeme. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usca** [Bkz. usulcacık]. TDK DS. - XI s 4042
- uscanam** [Bkz. usulcacık]. TDK DS. - XI s 4043
- uşçuluk** is. Akılcılık. TDK 2005 TS. s. 2037
- uskut** Sessiz, uslu. TDK DS. - XI s 4043
- uslanmak** (nsz) 1. Yadırganan, ayıplanan davranışlardan vazgeçmek, davranışlarına düzen vermek. 2. Herhangi bir olaydan ders almak, akıllı başına gelmek. TDK 2005 TS. s. 2037
- uslanmak** Büyümek, eğitilmiş olmak. TDK DS. - XI s 4043
- uslu** 1. Ağıllı, derrakeli, zekalı, ferasetli 2. elebli, terbiyeli, ağıllı-kamallı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- uslu** sf. 1. Toplum, çevresini rahatsız etmeyen, edepli, müeddep, yaramaz karşıtı. 2. zf. Uysal bir biçimde. 3. esk. Akıllı, zeki. TDK 2005 TS. s. 2038
- uslu** Uslu. GTS s. 249
- uslu** Yaşlı, sözü dinlenir. TDK DS. - XI s 4043
- uslubiber** Karabiber. TDK DS. - XI s 4043
- uslubekömece** Ebegümece. TDK DS. - XI s 4043
- uslup (I)** Akıllı. TDK DS. - XI s 4043
- usluplu** Uslu, terbiyeli. TDK DS. - XI s 4043
- usmak (I)** Ölçmek, karşılaştırmak. TDK DS. - XI s 4043
- usmak (III)** Bıkmak, usanmak. TDK DS. - XI s 4043
- usmak (IV)** Akıl etmek. TDK DS. - XI s 4043
- usmak (V)** Ummak TDK DS. - XI s 4043
- uspayı** Akıl dersi, akılsızlıgın cezası. TDK DS. - XI s 4043
- ussat** İşini ökdelik bilen yerine yetiryan, işine türgen, işine ökde. Trkm. D. S. s. 677

- usta** 1. Bir seneti lazımınca, esaslı surette öğrenib onunla meşğul olan adam, senetkar 2. İstihsalatda, uçuşda ve s.-de inzibati ve ténhnik rehberliyi heyata kéçiren şehs 3. En kórkemli idmancılara vérilen ad ve bu adı taşıyan şehs. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 282
- usta** Düzençi, alçı. TDK DS. - XI s 4043
- ustabaşı** Bir neçe ustaya rehberlik éden usta, baş usta. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- ustalaşmağ** Ustalığ, tecrübesi, mehareti, başarığ artmağ, pühteleşmek, bişmek, tecrübelenmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- ustalığ** 1. Her hansı bir sahede çalışan ustanın işi, péşesi 2. Her hansı sahede büyük başarığ, meharet 3. Ustalığla şeklinde. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 283
- ustalık** Kurnazlık, düzençilik. TDK DS. - XI s 4043
- ustalıklı** Şeytanca bir ustalıkla yapılmış iş, davranış. TDK DS. - XI s 4043
- ustav** Bir zadın işleniş, yerine yetiriliş tertibinin yola goyan düzgün-kadalar. Trkm. D. S. s. 677
- ustun (II)** Kaba, kalın kafalı insan. TDK DS. - XI s 4044
- usturuplu** [usturublu] Yoluyla, düzenli, derli toplu, ustalıklı. TDK DS. - XI s 4044
- usukmak** Akli erecek hâle gelmek. TDK TS. - VI s 3993
- usukmak, usuhmah** [usulamak] 1. Uslanmak. 2. Bir suçtan, öfkeden sonra sessizleşmek, uslu görünmek. 3. Ağrısı azalmak, dinmek. 4. Şaşkınlıktan susup kalmak, konuşmamak. TDK DS. - XI s 4044
- usul** Bir işi pratiki amala aşırmağlık ya-da teoretiki barlamağlık târi. Trkm. D. S. s. 678
- usul (III)** zf. esk. 1. Alçak sesle. 2. Yavaş bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 2039
- usul** Yakışıklı. TDK DS. - XI s 4044
- usulca** Usulca. GTS s. 249
- usulcacık** [usca, uscanam, usulcacım, usullacık] Yavaşça, sessizce. TDK DS. - XI s 4044
- usulcacım** [Bkz. usulcacık]. TDK DS. - XI s 4044
- usullacık** [Bkz. usulcacık]. TDK DS. - XI s 4044
- usullu** Uslu, halim, kibar, yol bilir. TDK TS. - VI s 3993
- usulsüz** sf. 1. Yöntemsiz. 2. Yasalara aykırı olan. TDK 2005 TS. s. 2039
- usumuna** Yersiz, gereksiz. TDK DS. - XI s 4044
- uş (III)** Us, akıl. TDK DS. - XI s 4044
- uy- (I)** 1. Birini izlemek 2. İtaat etmek, uymak 3. Uymak, uygun olmak 4. Uyarlanmak 5. Aşık olmak 6. Muvaffak olmak, sonuç vermek 7. Ucuz olmak. Sev. ESTY s.573
- uyaca** Muti, münkat, uysal. TDK TS. - VI s 4023
- uyag** uUyan “dinç, zinde, canlı” cm. (oya) Sev. ESTY s.576
- uyak** is.ed. Şiirde dizelerin sonunda tekrarlanan ve aynı ahengi veren heceler veya aynı görevde olmayan ancak benzeşen sesler, kafiye. TDK 2005 TS. s. 2040
- uyak, (uyağ, uyah)** 1. Uyanık, bidar, uykusuz. 2. Uykusuzluk. TDK TS. - VI s 4023
- uyakmak, (uyağmak, oyağmak, uyahmak)** Gurup etmek, yıldız batmak. TDK TS. - VI s 4024
- uyamak** 1. Süýt halından gatık halına öwrülmek gatık halına geçmek. 2. Suwukluk halından goyunluk halına geçmek. Trkm. D. S. s. 681
- uyan** 1. Dizgin, köstek 2. Ağızlık, gem 3. Koşum takımı. Sev. ESTY s.577
- uyan** Atın gem, dizgin gibi takımları. TDK DS. - XI s 4047
- uyan** Gayışdan tikilip, atın kellesine geýdirilýan esbap. Trkm. D. S. s. 681
- uyan, (oyan)** Dizgin, gem, yular. TDK TS. - VI s 4025
- uyandırmaa** Uyandırmak. GTS s. 250
- uyandırmak (I)** Aklını başına getirmek, uyarmak. TDK DS. - XI s 4047
- uyandırmak (II)** [Bkz. uyarmak -3]. TDK DS. - XI s 4047
- uyandırmak** 1. Yakmak, ışığı parlatmak. 2. Uyarmak, irşat, ikaz etmek. TDK TS. - VI s 4028
- uyanık** Gözü açık, işini bilir. TDK DS. - XI s 4047
- uyanık** sf. 1. Uyumamış, bidar. 2. Uykudan uyanmış. 3. mec. Açık göz, kurnaz, cingöz. 4. mec. Yapacağı işi bilen, dikkatli ve tetikte olan, müteyakkız. 5. mec. Bilgisizlikten kurtulmuş, bilgili TDK 2005 TS. s. 2040
- uyanık** Uyanık. GTS s. 250
- uyanlamak, (oyanlamak)** Hayvana gem vurmak. TDK TS. - VI s 4029
- uyanmaa** Uyanmak. GTS s. 250
- uyanmak** (nsz) 1. Uyku durumundan çıkmak. 2. Bitkiler canlanıp yeşermeye başlamak. 3. Belirmek, ortaya çıkmak, depresmek. 4. mec. Gerçekleri anlar, kavrar duruma gelmek. 5. mec. Bilgisizlikten kurtulmak. 6. argo. Cinsel yönden hazır duruma gelmek. TDK 2005 TS. s. 2041

- uyanmak, (oyanmak)** Işık parlamak, yanmak. TDK TS. - VI s 4030
- uyanuk, (uyanık)** Ağah, haberdar. TDK TS. - VI s 4031
- uyar** 1. Uygun, denk. 2.[Bkz. uyaroğlu]. TDK DS. - XI s 4047
- uyar(lı)** sıf. Uygun, müvafık, münasib, düzkelen, uyan, uygun. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276
- uyaran** is. 1. Uyarma işini yapan kimse veya şey, münebbih 2. Bir uyarım, bir tepki yaratan herhangi bir güç, uyarıcı 3. Organizmada uyarım yaratani uyarıcı. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarıcı** is. Uygun davranışta bulunan, uyumlu görünen kimse TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarı** is. 1. Herhangi bir konu, sorun üzerine ilgi çekme, ikaz, ihtar, tembih 2. Organizmada uyarım yapan güç. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarıcı** Uyandırıcı, mürşit. TDK TS. - VI s 4032
- uyarım** a. biy. 1. Bir uyarın karşısında organizmanın gösterdiği tepki, tembih. 2. Bir uyarma sebebiyle herhangi bir kasta, salgı bezinde olan açık veya gizli değişme. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarınca** Duruma uygun bir biçimde. TDK DS. - XI s 4048
- uyarınca** zf. Gereğince, mucibince. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarlama** is. 1. Uyarlamak işi, adaptasyon. 2. ed. Bir eseri çevrildiği dilin, konuşulduğu toplumun yaşayışına, inançlarına uydurma. 3. tek. Birbirine uydurma. 4. sf. Uyarlanmış, adapte edilmiş. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarlamak** is. 1. Birbirine herhangi bir bakımdan uyar duruma getirmek, intibak ettirmek 2. Edebi eserleri, sinema, tiyatro, radyo ve televizyonun teknik imkanlarına uygun duruma getirmek, adapte etmek 3. Bir yabancı eseri, kişi ve yer adlarını değiştirerek yerli bir eser durumuna getirmek, adapte etmek. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarlık** is. Uygun olma durumu, uygunluk. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarmak** (-i) 1. Bir kimseye bir davranışta bulunmasını veya bulunmamasını söylemek, ikaz etmek. 2. Görevini gereği gibi yapmayan kimseye nasıl davranması gerektiğini hatırlatmak, ihtarda bulunmak. 3. biy. Bir canlının herhangi bir organını dıştan bir etki ile görev yapmaya zorlamak. 4. hlk. Öğütle yola getirmeye çalışmak. 5. hlk. Uyandırmak. TDK 2005 TS. s. 2041
- uyarmak** [uyandırmak (II), uyatmak] 1. Öğütle, eğitimle yola getirmeye çalışmak. 2. Uykudan uyandırmak. 3. Sönmüş ateşi canlandırmak. TDK DS. - XI s 4048
- uyarmak, (uyatmak)** 1. Uyandırmak, irşat etmek, ikaz etmek. 2. Işığı parlatmak, yakmak. 3. Harekete geçmek. TDK TS. - VI s 4032
- uyaroğlu** [uyar -2, uydış, uydeş, uyga, uygıl (I), uylaş] Kolay uzlaşılabilen, geçimli, uysal. TDK DS. - XI s 4048
- uyarsız** is. Uyuma uygun kemle, düz kelme, uygunluğ, münasiblik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276
- uyarsız** sıf. Uymayan, uygun kelmeyen, düz kelmeyen, müvafık olmayan, uygunsuz. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276
- uyarsızlık** is. Uyğunsuzluğ, uymama, düz kelmeme, uygun olmama. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276
- uyartı** is. hlk. 1. Uyarmak için söylenen söz, uyarı, ihtar. 2. Uyarın kimse veya şey. TDK 2005 TS. s. 2042
- uyat-** "uyandırmak" cm. (oyat-) Sev. ESTY s.588
- uyatmak** [Bkz. uyarmak -2]. TDK DS. - XI s 4048
- uydu** a. 1. astr. Bir gezegenin çekiminde bulunarak onun çevresinde dolanan daha küçük gezegen, peyk. 2. Türlü amaçlarla yerden fırlatılan ve genellikle kapalı bir yörünge çizerek yer çevresinde dolanan araç. 3. sf. mec. İşlerini ve davranışlarını daha güçlü birinin isteğine uyduran (devlet, kurum, kimse). TDK 2005 TS. s. 2042
- uydum** Uyuşuk, şaşkın. TDK DS. - XI s 4048
- uydurak** [Bkz. uyduruk]. TDK DS. - XI s 4048
- uydurma** 1.<Uydurmağ>dan f.is. 2. is. Heğigetde mövcud olmayıb birisi tarafından uydurulan eslsiz şey; gondarma, yalan, efsane, sahta. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276
- uydurma** is. 1. Uydurmak işi. 2. Gerçek olmayan, gerçekmiş gibi gösterilen haber, asparagas. 3. sf. Gerçek dışı, uydurulmuş olan, yalan, sahte, asılsız, düzme. 4. sf. Yeni bir biçim verilmiş. TDK 2005 TS. s. 2042
- uydurma** Üvey çocuk. TDK DS. - XI s 4048
- uydurmaa** Uydurmak. GTS s. 250
- uydurmaca** sf. Düzmece, sahte, yalan yanlış (bilgi, haber). TDK 2005 TS. s. 2042
- uydurmaç** 1. Uydurmacı. 2. Uydurma. TDK DS. - XI s 4048
- uydurmaçı** is. Olmamış ya olmayan bir şeyi özünden uyduran, özünden guraşdıran adam; yalancı, gondarmacı, iftiracı, böhtancı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277
- uydurmaçılık** is. Olmamış ya olmayan bir şeyi özünden uydurma, özünden düzeltme, gondarma; gondarmaçılık, yalançılık, sahtaçılık. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

uydurmağ f. 1. Olmamış ya olmayan bir şeyi öz heyalında yaratmağ, özünden dü-zeltmek, özünden guraşdırmağ; gondaarmağ. 2. Uyğunlaşdırmağ, uyuşdurmağ, uygun hala ketirmek, uygun étmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

uydurmak (I) 1. Kız kaçırmak. 2. Erkek cinsel ilişki de bulunmak. TDK DS. - XI s 4048

uydurmak (II) Benzetmek. TDK DS. - XI s 4048

uydurmak (III) Yolunu bularak ele geçirmek TDK DS. - XI s 4048

uydurmak Biriniñ ızına eyertmek, boýun egdirmek, tabın etdirmek, inandırmak, ırdırmak. Trkm. D. S. s. 672

uydurmak is. 1. Uymasını sağlamak. 2. Hayal gücünden yararlanarak gerek dışı bir şey söylemek, yakıştırmak 3. Elde etmek, sağlamak, bulmak. TDK 2005 TS. s. 2042

uyduruk [uydurak] Düzme, uydurma, yalan. TDK DS. - XI s 4048

uyduruk sf. 1. Aslı olmayan, uydurma. 2. Derme çatma, işe yaramaz. 3. İpe sapa gelmez. TDK 2005 TS. s. 2042

uydurukçu Yalancı, yalan söylemeye alışan. TDK DS. - XI s 4049

uydurulmağ mech. 1. Özünden düzeldilmek, özünden guraşdırılmağ, özünden gondaarıılmağ. 2. Uyğundaşdırılmağ, uyuşdurulmağ, uydürulmağ, uyğun şekle salınmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

uygar is. 1. Fikir, sanat ve endüstri alanlarında çok büyük bir gelişme göstermiş olan medeni, mütemeddin. 2. Kültürlü, eğitilmiş, görgü kurallarına uyan, medeni. TDK 2005 TS. s. 2042

uygulama is. 1.Uygulamak işi, tatbikat, tatbik, pratik. 2. Kurumsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi herhangi bir alanda hayata tatbik etme, tatbik. TDK 2005 TS. s. 2042

uygulamak (-i) 1. Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi herhangi bir alanda hayata geçirmek, tatbik etmek. 2. (-i, -e) Üst üste getirmek, üstüne koymak, tatbik etmek. TDK 2005 TS. s. 2042

uygulayım is. 1. Fizik, kimya, matematik v.b bilimlerden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama, teknik 2. Bu uygulamaya ilişkin. 3. genel anlamda bir işin doğru yolu yordamı ve yöntemi. TDK 2005 TS. s. 2043

uygun sf. 1. Yakışır, yaraşır, uz, mutabık, mütenasip 2. Elverişli, yarar, müsait, muvafık. 3.Orantılı, oranlı, uygun bulmak yakışır, yaraşır görmek. TDK 2005 TS. s. 2043

uygun Uygun. GTS s. 250

uygunlaşmak 1. Taze şartlere, taze yağdaýlara öwrenişdirmek. 2. Yerli şartlere endik etmek. Trkm. D. S. s. 672

uygunluk is. 1. Uygun olma durumu, yakışık, mutabakat, mukarenet. 2. Bir elçinin bir ülkeye atanmasından önce o ülkeden istenen uygun görme yazısı, agreman. 3. db. Özne ile yüklem veya bazı dillerde olduğu gibi sıfat ile adın, cins ve sayı bakımından birbirine uyması. 4. mat. Eşitlik. TDK 2005 TS. s. 2043

uygunsuz Kötü yola sapmış (kadın için). TDK DS. - XI s 4049

uygunsuz sf. 1. Uymayan, yakışık almayan, yaraşmayan, münasebetsiz. 2. Kötü davranışlarda bulunan, çirkin hareketleri olan. TDK 2005 TS. s. 2043

uygunsuzluk Kötü durum, davranış; kötü yola sapma. TDK DS. - XI s 4049

uyğun sif. 1. Uyar, müvafiq, düz gelen, müvafiq olan, lazımı şekilde olan, bir şey için yararlı olan. 2. Elverişli, münasib. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyğunlaşdırmağ f. Uyuşdurmağ, uyğun hala ketirmek, müvafikleşdirmek, yaraşdırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyğunlaşmağ f. Uyğun hala kelmek, bir şeye uyuşmağ, vermiş étmek, öyreşmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyğunluğ is. Uyğun olma, uyğun kelme, müvafiklelik, münasiblik, bir-birile düz kelme; hemahenklik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyğunsuz sif. 1. Uyğun olmayan, uymayan, düz kelmeyen, müvafiq kelmeyen. 2. Münasib olmayan, layig olmayan, yaramayan, namünasib, uyuşmaz. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyğunsuzluğ is. Aralarında uyğunluğ olmama, bir-birile düz kelmeme (tutmama). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 276

uyhu [ukuy, uyuki, üykü] Uyku. TDK DS. - XI s 4049

uyhu, (uyuku) 1. Uyku. 2. Rüya. TDK TS. - VI s 4038

uyı- (I) Dilsiz kalmak, uyuşmak, Sev. ESTY s.582

uyku “uyku” cm. (uyu-) Sev. ESTY s.588

uyku is. a. 1. Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu. 2. mec. Çevrede olup bitenin farkında olmama, gaflet, aymazlık. 3. mec. Doğada görülen sükünet durumu. 4. mec. Gerçeği görememe, aymazlık. TDK 2005 TS. s. 2043

uyku Uyku. GTS s. 250

uykucu Uyumayı seven, çok uyuyan (kimse). TDK DS. - XI s 4049

uykulu Yeni uykudan uyanmış, üstünde uyku sersemliği bulunan. TDK DS. - XI s 4049

uykuluk (I) 1. Karaciğer. 2. Dalak. TDK DS. - XI s 4049

uykuluk (II) 1. Yeni doğan çocukların başındaki kepek. 2. Bebeklerin parmak aralarında biriken kir. 3. Göğüsle karın boşluklarını ayıran zar, perde. TDK DS. - XI s 4049

uykuluk (III) 1. Uyku muskası. 2. Uyku getirmek için okunan kitap. TDK DS. - XI s 4049

uykuluk (IV) Dügünde, kız evine gelen oğlan evinin konuklarını ağırlayanlara verilen bahşiş. TDK DS. - XI s 4049

uykuluk 1. Kasaplık hayvanların timüs ve pankreas bezlerine verilen ortak ad. 2. hlk. Kundaktaki çocukların avucunda biriken kir. 3. hlk. Karaciğer. 4. hlk. Dalak. TDK 2005 TS. s. 2044

uykun Alamet, bayrak. TDK TS. - VI s 4041

uykusuz Uykusuz. GTS s. 250

uykusuzluk Uykusuzluk. GTS s. 250

uylaşım is. Saymaca bir şey benimsemek için yapılan anlaşma. TDK 2005 TS. s. 2044

uylaşmak (I) [uynaşmak] Uzlaşmak, anlaşmak. TDK DS. - XI s 4050

uylaşmak is. Birbiriyle uyuşmak uzlaşmak, anlaşmak TDK 2005 TS. s. 2045

uylaşmak Birbiriyle uyuşmak, uzlaşmak. TDK TS. - VI s 4042

uylaştırmak Uzlaştırmak, anlaştırmak. TDK DS. - XI s 4050

uymaa Uymak. GTS s. 250

uymaa Uyumak. GTS s. 250

uymaca is. Uyuşma, uzlaşma. TDK 2005 TS. s. 2045

uymağ f. 1.bağ Gapılmağ II. 2. Bend olmağ vurulmağ, sévmek. 3. Uyğun kelmek, uyğunolmağ, münasib olmağ, düz kelmek, yaraşmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

uymak (-e) 1. Ölçüleri birbirini tutmak. 2. Renk, biçim vb. yönünden birbirini tutmak, uygun düşmek. 3. Zevke, anlayışa uygun düşmek. 4. Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek. 5. Bağlı kalmak, tabi olmak. 6. Uygun düşmek, münasip olmak. TDK 2005 TS. s. 2045

uymak (I) 1. Çatmak, kavga başlatmak. 2. Kötü bir söz ya da davranışa, benzer biçimde karşılık vermek. TDK DS. - XI s 4050

uymak (II) Denk gelmek, uygun gelmek. TDK DS. - XI s 4050

uymak Biriniñ izına eýermek, boýun egmek, tabın bolmak, inanmak, ırılmak. Trkm. D. S. s. 672

uymak Çatmak, sataşmak. TDK TS. - VI s 4042

uymaz sf. Aykırı, başka türlü, mugayir. TDK 2005 TS. s. 2045

uysak [Bkz. uysal (II)]. TDK DS. - XI s 4050

uysal (I) Geçimsiz, kavga çıkararan, takılan. TDK DS. - XI s 4051

uysal (II) [uysak, uysel] Aptal, bön, başkasının sözüyle davranan. TDK DS. - XI s 4051

uysal sf. 1. Başkalarına kolayca uyabilen, sözlerini dinleyip karşı gelmeyen, yumuşak başlı. 2. zf. Başkalarına kolayca uyabilen, sözlerini dinleyip karşı gelmeyen, yumuşak başlı bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 2045

uyu- 1. Uyumak 2. Vefat etmek 3. Dilsiz kalmak, uyuşmak 4. Pasif kalmak 5. Yürümeye başlamak. (Uyu~uzu~udu). Sev. ESTY s.579

uyucu Tabi, dalkavuk, uyuntu. TDK TS. - VI s 4042

uyugan, (uyugen) Çok uyuyan. TDK TS. - VI s 4042

uyuğ Suyun durgun durumu. TDK DS. - XI s 4051

uyuki [Bkz. uyhu]. TDK DS. - XI s 4051

uyuklamaa Uyuklamak. GTS s. 250

uyuklamak is. Oturduğu yerde hafif uykuya dalka, ımızganmak. TDK 2005 TS. s. 2045

uyukucu Uykuya düşkün, çok uyuyan. GTS s. 250

uyum is. 1. Bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk. 2. Toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, intibak, entegrasyon. 3. biy. Bir cismin görüntüsünü tam ağ tabaka üzerine düşürebilmek için göz merceğinin dışbükeylik derecesini çoğaltıp azaltması olayı, mutabakat. 4. dil b. Ortak özellikleri açısından sesler arasındaki uygunluk, harmoni. TDK 2005 TS. s. 2045

uyumağ f.1. Yuğulamağ. 2. mec. Heyat eseri köstermemek, tam sükut içinde olmağ, sükuta dalmağ, fealiyyatsız. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

- uyumak** is. (nsz) 1. Uyku durumunda olmak. 2. İlaç etkisiyle ağrı duymayacak kadar derin uykuya dalmak. 3. mec. İşlem görmemek, durgun kalmak, el sürülmemek. 4. mec. Çevresindeki olayları fark etmemek, görmemek. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyumak** Uzaklaşmak. TDK DS. - XI s 4047
- uyumak, (uyunmak, uyuşmek (I), uyuşmak, üğünmek)** İçine damızlık karıştırılan yoğurt sütü ve pekmez gibi şeyler katılaşmak, koyulaşmak, kan pıhtılaşmak. TDK TS. - VI s 4043
- uyumsamak** Uyur gibi yapmak. TDK DS. - XI s 4051
- uyunmak (I)** 1. Kan pıhtılaşmak. 2. Kanı uyuşmak, yavaşlamak. TDK DS. - XI s 4051
- uyunmak (II)** Süt, kaymak bağlamak. TDK DS. - XI s 4051
- uyunmak (III)** Bayılır gibi olmak. TDK DS. - XI s 4051
- uyunmak (IV)** Sürekli sataşmak. TDK DS. - XI s 4051
- uyunmak** (nsz) Uyuma işi yapılmak. TDK 2005 TS. s. 2040
- uyunmak** Herhangi biri uyumak. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuntu (I)** [uynuk (II), uyuntulu] Kişiliksiz, onun bunun ardına takılan, serseri, tembel, uyuşuk (insan ve hayvan için). TDK DS. - XI s 4051
- uyuntu (II)** Dul kadın yeniden kocaya vardığında, yanında getirdiği çocuğu. TDK DS. - XI s 4051
- uyuntu** is. Uyuşuk, tembel, miskin. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuntu, (uyundu)** 1. Kendi başına hareket edemeyip başkasının reyine uyan. 2. Tufeyli, asalak. TDK TS. - VI s 4044
- uyuntulanmak** İş çok ağır yapmak. TDK DS. - XI s 4051
- uyuy-** (III) Bükülmek, devrilmek. Sev. ESTY s.574
- uyur** sf. 1. Uyuyan. 2. Durgun (su). TDK 2005 TS. s. 2046
- uyurgezer** sf. Uykusu sırasında konuşan, yürüten (kimse), sairfilmenam. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuryılan** Sinsi. TDK DS. - XI s 4051
- uyuş-** (II) 1.anlaşmak, sözleşmek 2.keçeleşmek Sev. ESTY s.574
- uyuş-** (II) 1.Dilsiz kalmak, uyuşmak, 2.Tembel, halsiz olmak, Sev. ESTY s.582
- uyuşdurmağ** f. Bir-birine uydurmağ, uygunlaştıрмаğ, uygun étmek, yaraştıрмаğç Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277
- uyuşkan** sf. Herkesle veya her şeyle kolayca uyuşabilen. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuşmağ** f. 1. Kéyleşmek, kéyimek, hissizleşmek, duyma gâbiliyyetini itirmek. 2. Uygunlaşmağ, uygun kelmek, alışmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277
- uyuşmak (II)** Birbirine uymak, birbirine uygun düşmek. TDK TS. - VI s 4043
- uyuşmak (I)** is. Soğuk, basınç vb yüzündüzen vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuşmak (II)** is. 1. Her konuda birbirine uymak, imtizaç etmek. 2. Bir iş, düşünce, görüş vb. üzerinde anlaşmaya varmak, uzlaşmak, mutabık kalmak. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuşmaz** sif. Bir-biri ile uyuşmayan, duz gelmeyen, uygun olmayan, bir-birine uymayan, bir-birine zidd olan, bir yerde ola bilmeyen; barışmaz. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- uyuşmazlığ** is. Uyuşmama, bir-birine uyğunkelmeme, uymama, bir-birine zidd olma, barışmazlığ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- uyuşturmak** [Bkz. uyutmak (I)]. TDK DS. - XI s 4051
- uyuşturucu** sf. 1. Uyuşturma özelliği olan, uyuşturan (madde), narkotik. 2. Hareketten, gereği gibi düşünmekten alıkoyan. TDK 2005 TS. s. 2046
- uyuşuğ** sif. Kéyikmiş, kéyleşmiş, duyma gâbiliyyetini itirmiş; uyuşmuş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- uyuşuğluğ** is. Uyumuş şeyin halı; uyuşma, kéyükme, kéyime. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 278
- uyuşuk** Bir peynir çeşidi. TDK DS. - XI s 4051
- uyuşuk** sf. 1. Duymaz ve hareket edemez duruma gelmiş, uyuşmuş. 2. mec. Gevşek, tembel, sünepe, uyuntu. TDK 2005 TS. s. 2047
- uyuşuk** Pıhtılaşmış. TDK TS. - VI s 4047
- uyuşum** a. 1. Uyuşma durumu, uyuşurluk. 2. sin. ve TV. İki çekim arasında hareket, anlam, ışık, dekor, donatım, oyun bakımlarından aykırılık olmama durumu. TDK 2005 TS. s. 2047
- uyuşurluk** is. Uyuşum. TDK 2005 TS. s. 2047
- uyut-** (IV) 1. Mayalamak, ekşitmek. Sev. ESTY s.574
- uyutma** Süt ve incirle yapılan bir yemek. TDK DS. - XI s 4051
- uyutmaa** Uyutmak. GTS s. 250
- uyutmağ** f. Yatırtmağ, yuhulatmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 277

uyutmak (II) Kandırmak. TDK DS. - XI s 4052

uyutmak (-i) 1. Uyumasını sağlamak, uyur duruma getirmek. 2. mec. Acı, keder vb.ni hafifletmek. 3. mec. İlgı konusu olmaktan çıkarmak, unutturmak. 4. mec. Aldatmak, kandırmak. TDK 2005 TS. s. 2047

uyutmak Sütü mayalayıp yoğurt hâline getirmek, pıhtılaştırıp dondurmak. TDK TS. - VI s 4047

uyutturmaa Uyutturmak. GTS s. 250

uyutucu is. Uyku veren, uyku getirici. TDK 2005 TS. s. 2047

uyuzlanmak Yoksulluğa düşüp uyuşuklaşmak. TDK DS. - XI s 4052

uyvaşık Uyuşuk, ağır davranışlı. TDK DS. - XI s 4052

uyvaşmaa Uyuşmak, keçeleşmek, anesteziye olmak. GTS s. 250

uyvatlanmak Sıkılmak, çekilmek. TDK DS. - XI s 4052

uz (I) 1. Doğru, temiz, uslu, dikkatli (kişi için). 2. Uysal, yumuşak yapılı (kişi için). 3. Bön, saf. TDK DS. - XI s 4052

uz (II) Becerikli, akıllı, anlayışlı. TDK DS. - XI s 4052

uz (III) [uzcu] Sinsi, kurnaz. TDK DS. - XI s 4052

uz (IV) Yakın, içten. TDK DS. - XI s 4052

uz (IX) Öğretmen. TDK DS. - XI s 4052

uz (VI) [uzca] Uygun, yerinde, eşit, doğru, iyi, ustaca, düzgün (nesne, iş, durum için). TDK DS. - XI s 4052

uz (VII) Yavaş. TDK DS. - XI s 4052

uz (VIII) Epeyce, çokça. TDK DS. - XI s 4052

uz (X) Suların çekilerek bıraktığı toprak. TDK DS. - XI s 4052

uz Düz, doğru. GTS s. 250

uz (I) zf. 1. İyi, güzel. 2. İşe yatkın, becerikli, mahir. TDK 2005 TS. s. 2047

uz Könelişen söz Owadan, gelşikli, gowı şekilli, görmegey, nâzenin. Trkm. D. S. s. 671

uz 1. Ustaca, münasip, uygun, muvafık, doğru. 2. Usta, mahir, hazık, tecrübeli, dikkatli, uyanık. TDK TS. - VI s 4047

uzlamak Doğrultmak, nişan almak. TDK DS. - XI s 4053

uzlamasına Gelişigüzel, kararlamasına. TDK DS. - XI s 4053

uzlaşdırılmağ meçh. Uyğunlaştırılmağ, uygun bir hala getirilmek, müvafikleştirilmek, uyuşdurulmağ, hemahenk édilmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 273

uzlaşdırmağ f. 1. Uyğunlaşdırmağ, uyuşdurmağ, hemahenk étmek. 2. Bir şey, bir mesele hağğında danışıp müeyyen fikre kelmek, bir şey hağğında razılığa kelmek. 3. gram. Sözü, asılı olduğu sözle cins, kemiyyet, hallanma ya şeşse köre uygunlaşdırmağ (bağ uzlaşma 2-ci me'nada). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 273

uzlaşı is. Uzlaşma, uyuşma. TDK 2005 TS. s. 2050

uzlaşma 1. <Uzlaşmağ>dan f. is. 2. gram. Grammatik elağenin éle fomasıdır ki, burada grammatik katégoriyada olur (uzlaşma dillerin çoğunda şeşs, kemiyyet, cins katégoriyalarında öz ifadesini tapır). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 273

uzlaşmağ f. 1. Uyğunlaşmağ uygun kelmek, müvafik olmağ, hemahenk olmağ, düz kelmek. 2. gram. Cümlede asılı olduğu sözün durduğu kemiyyetde, hala ve ya şeşsde durmag. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 273

uzlaşmak is. Aralarındaki düşünce veya çıkar ayrılığımı, karşıklı ödünlerle kaldırarak uyuşmak, karşıklı anlaşmak ve mutabık kalmak antant kalmak. TDK 2005 TS. s. 2050

uzlaşmak Uzlaşma. GTS s. 250

uzlaştırmaa Uzlaştırmak. GTS s. 250

uzluk is. Ustalık, işinin eri olma durumu, hazakat, ehliyet. TDK 2005 TS. s. 2050

uzluk 1. Hilim, yumuşaklık, teenni; ihtiyat. 2. Ustalık, maharet. 3. Uyuşma, barışma, sulh. 4. Kusursuz iş. TDK TS. - VI s 4053

uzman sf. 1. Belli bir işte, belli bir konuda bilgi, görüş ve becerisi çok olan (kimse), mütehasıs, kompetan. 2. a. Belli bir bilim dalında lisansüstü öğrenim derecesine sahip kimse, spesiyalist. 3. a. Bilirkişi. TDK 2005 TS. s. 2050

uzrak Daha uygun, daha elverişli. TDK TS. - VI s 4054

uzu "uyku" cm. (uyu-) Sev. ESTY s.572

uzug "dinç, zinde" cm. (oya) Sev. ESTY s.572

2. 7. Ü Vokali İle Başlayan Kök Ailesi

ü sesi : Tabiat taklidi olan bu ses bir kelime kök ailesi oluşturmaz. Türkçenin fonetik dizgesi dışında çıkarılan bu **ü** sesi hafif uzun, vurguludur. Görülen bir olay ya da durum karşısında gayriihtiyari çıkarılan bu ses, uzun söylendiğinde **üü** diftong şeklindedir. Bu ses **ğ, f, l, m, n, v, y**, ünsüzlerinin başına gelerek hayret, nida, gösterme ifadelerinin karşılanmasını sağlar.

üf Uf (Nida edatı). GTS s. 251

üfelek Labada, pazı gibi yaprağından dolma yapılan bir bitki. TDK DS. - XI s 4058

üfelemek (II) Üflemek. TDK DS. - XI s 4058

üfelemek (III) Azarlamak. TDK DS. - XI s 4058

üfleç is. 1. Kaynak yapımında metalleri kesme ve eritme işlemlerinde kullanılan, alev püskürtün araç, hamlaç. 2. Laboratuvarlarda yüksek ısı elde edilen araç, hamlaç. TDK 2005 TS. s. 2056

üfleme Üflemek. GTS s. 251

üfleme (-e, -i). 1. Dudakları büzerek soluğu bir şey üzerine hızla vermek, üfürmek. 2. (-i) Yanmakta olan bir şey söndürmek veya canlandırmak için soluk vermek. 3. (-i) Nefesli çalgıları çalmak. TDK 2005 TS. s. 2056

üfleme Cinsel ilişkide bulunmak. TDK DS. - XI s 4058

üfleme Dodagını çömmeldip batlı howa goybermek, «üf» edip yel çıkarmak. Trkm. D. S. s. 687

üfletme Üfletmek. GTS s. 251

üflük [üfrük, üfülük, üfürük -4] Işık. TDK DS. - XI s 4058

üfrük [Bkz. üflük]. TDK DS. - XI s 4058

üfrüz [Bkz. üfürüntü -1]. TDK DS. - XI s 4058

üfülemek [üfümek] Üflemek. TDK DS. - XI s 4058

üfülük [Bkz. üflük]. TDK DS. - XI s 4058

üfümek [Bkz. üfülemek]. TDK DS. - XI s 4058

üfürgeç 1. Mangal, ocak üflemeğe yarayan kamış. 2. Körük. TDK DS. - XI s 4058

üfürmek (-i). 1. Üflemek. 2. Üfleyerek bulunduğu yerden uzaklaştırmak. 3. (nsz) Esmek. 4. Üfleyerek çalmak. 5. mec. Abartarak konuşmak. TDK 2005 TS. s. 2056

üfürmek f. Dodaglarını büzerek ağızdaki havanı şiddetle bir şeye yöneltmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 320

üfürmek Üflemek. TDK DS. - XI s 4058

üfürük (I) 1. Soluk. 2. Üfleme sırasında çıkan güçlü soluk. 3. Dua, duadan sonra hastaya üflenen soluk. 4. [Bkz. üflük] 5. Yel. TDK DS. - XI s 4059

üfürük (II) Yelken. TDK DS. - XI s 4059

üfürük (III) Balkon. TDK DS. - XI s 4059

üfürük is. 1. Üfürülerek verilen soluk. 2. Üfürükçülerin hastaların üstüne okuyarak üfürdükleri soluk. TDK 2005 TS. s. 2056

üfürükçü Hastayı okuyup üfleyerek sağaltacağına inanılan, bu işi sürekli ve çıkar sağlayarak yapan kişi. TDK DS. - XI s 4059

üfürülmek Şişmek, kabarmak. TDK DS. - XI s 4059

üfürüntü [üfrüz] 1. İnce toz. 2. Tipi sırasında, savrulan ince kar TDK DS. - XI s 4059

üğmeç (I) [Bkz. üfelemeç]. TDK DS. - XI s 4059

üğüleşmek Körpe çocuk ses ve mırıltısına benzeyen hoş bir ezgiyle konuşmak. TDK DS. - XI s 4061

üğünmek (V) Üzülmek. TDK DS. - XI s 4061

üğütmek (IV) Birbiri ardınca, ara vermeden konuşmak. TDK DS. - XI s 4061

ük-, (ügi-) “öğütmek cm. üve Ülgü “ölçü” cm. ülnñi Sev. ESTY s. 627

üle (II) Efendi. TDK DS. - XI s 4062

ülemek (II) Balta, bıçak vb. nesnelere sivriltmek, bilemek TDK DS. - XI s 4062

- ületmek (I)** Balta, keser, bıçak gibi gereçlerin ağzını keskinleştirmek, biletmek. TDK DS. - XI s 4063
- ülfertmek** Abartmak. TDK DS. - XI s 4063
- ülü (II)** Şaşma ünlemi TDK DS. - XI s 4064
- ümlük** Grammatik termin Begenji, gınanji we içki duýgını aňlatmak üçin ulanılıyan söz. Trkm. D. S. s. 684
- ümsüm** Sessiz-üynsüz, imi-sala ýagdaýda, galmagalsız, ýuwaş. Trkm. D. S. s. 684
- ün (II)** Ögüt. TDK DS. - XI s 4065
- ün** 1. Ses, yüksek ses, nida, avaz, sada. 2. Şöhret, şan. TDK TS. - VI s 4069
- ün** is. Ged. Ses, seda. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 305
- ün** is. . 1. Ses. 2. İyi bir nitelikte bilinip tanınmış olma durumu, şöhret, şan, nam, ad. TDK 2005 TS. s. 2058
- ündemek** 1. Bir ugra gönükdirmek, yol görkezmek. 2. Maslahat bermek, maslahat etmek, nesihat bermek, ündew etmek. Trkm. D. S. s. 685
- ündeş** is. Benzer sesle biten söz veya cümle. TDK 2005 TS. s. 2058
- ündeşlik** is. Ses benzerliği veya birliği. TDK 2005 TS. s. 2058
- ündew** Seret maslahat Bir zat hakda belli netijä gelmek, pikir alışmak üçin özara geçirilýän gürrüň, geňeş, sala. Trkm. D. S. s. 685
- ündiçmek** Ögüt vermek. TDK DS. - XI s 4065
- ünek (I)** Ünlü, yiğit. TDK DS. - XI s 4065
- ünhengeme** [ünneňgeme] Gürültü, patırtı, uğultu. TDK DS. - XI s 4066
- ünjülü** Gaýga, pikire batan, aladalı. Trkm. D. S. s. 685
- ünlem** is. dbl. 1. Türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan kelime, nida. 2. Ünlem işareti. TDK 2005 TS. s. 2058
- ünlemek (-e)** 1. Yüksek sesle çağırmak. 2. Yüksek sesle bildirmek. TDK 2005 TS. s. 2058
- ünlemek (I)** Seslenmek. TDK DS. - XI s 4066
- ünlemek (II)** İlenmek, kargışlamak. TDK DS. - XI s 4066
- ünlemek (III)** Gözünü boyamak, aldatmak, şaşkırtmak TDK DS. - XI s 4066
- ünlen** Müezzın. TDK DS. - XI s 4066
- ünlenmek (I)** [Bkz. ünnemek] TDK DS. - XI s 4066
- ünlenmek (II)** Dile düşmek, adı kötüye çıkmak. TDK DS. - XI s 4066
- ünlenmek (III)** Onurlanmak, kibirlenmek. TDK DS. - XI s 4066
- ünlenmek (nsz)** 1. Çağrılmak, yüksek sesle bildirilmek. 2. Ün sahibi olmak, ün kazanmak, meşhur olmak. TDK 2005 TS. s. 2058
- ünleşmek** Birbirine bağırarak, bağırışmak. TDK TS. - VI s 4077
- ünlü** sf. 1. Ün salmış olan, şöhretli, meşhur, şanlı, namlı, namdar. 2. a. db. Ses yolunda bir engele çarpmadan çıkabilen ses, vokal, sesli, sesli harf: a, e, ı, i, o, ö, u, ü. TDK 2005 TS. s. 2058
- ünme** Övme. TDK DS. - XI s 4066
- ünmek** Üşüriligi duran zadıň için köwme, oýmak. Trkm. D. S. s. 685
- ünnemek** [ünlenmek (I)] Seslenmek, çağırmak. TDK DS. - XI s 4066
- ünnenmek** 1. Çağrılmak. 2. Acıyla bağırarak, ağlamak TDK DS. - XI s 4067
- ünnü (I)** Ünlü. TDK DS. - XI s 4067
- üns** Bir zat barada edilyän çuňňur oý, pikir, alada, dıkgat, agıry. Trkm. D. S. s. 685
- ünsüz** Cılız, cansız, güçsüz. TDK DS. - XI s 4067
- üntüz** Yılışık, çapkın (erkek) TDK DS. - XI s 4067
- üntüzlenmek** Çapkınlık yapmak, yılışmak, yaltaklanmak TDK DS. - XI s 4067
- ünyétmez** sif. Çoň uzağ, çoň uzağ olduđu üçün ses de kédib çatmayan. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 306
- ür-** 1. Esmek, üflemek 2. Nefes vermek 3. Esmek, dalgalanmak 4. peren. Büyü, darbe 5. peren. İkna etmek 6. Isık. Sev. ESTY s. 635
- üre (II)** Davarları mandıraya götürürken kullanılan bir ünlem. TDK DS. - XI s 4068
- üreğen** Ürüyen, havlayan (köpek için) TDK DS. - XI s 4068
- ürlü** Şanlı, şerefli. TDK DS. - XI s 4069
- ürmek (I)** [üremek (II)] 1. Havlamak. 2. Kavgada bağırarak, 3. Gevezelik etmek, söze karışmak. TDK DS. - XI s 4070
- ürmek (I), (üvürmek)** Üfürmek, üflemek. TDK TS. - VI s 4083
- ürmek (II)** Üfürerek şişirmek. TDK DS. - XI s 4070
- ürülmek** 1. Üfürülmek, üflenmek. 2. Şişirilmek. TDK TS. - VI s 4084

ürüme (nsz). Havlamak TDK 2005 TS. s. 2061
üşü Kazma, kürek gibi araçlara sap yapmakta kullanılan sıyırıcı. TDK DS. - XI s 4078
üşülemek Kürek, kazma gibi araçların sapını yontmak, sıyırmak. TDK DS. - XI s 4078
ütülemek (III) Ad, ün yapmak. TDK DS. - XI s 4080
üvelmek Öfkelenmek, darılmak. TDK DS. - XI s 4082
üyn 1. Seret ses 2. Gıkılık, galmagal, wagır, zenzele. Trkm. D. S. s. 682
üyn 1. Ses, ün 2. Ses, seda 3. Söz, kelime 4. İştme, kulak, söylenti 5. Yankı. Sev. ESTY s. 625
üyr- I (II ür- III ürü-) 1. Havlamak 2. ulumak. Sev. ESTY s. 627
üyre “bulgur” cm. (ivre). Sev. ESTY s. 627
üymek 1. Haw-haw etmek, hawwuldılı ses etmek, hawlamak (it hakda). 2. Göçme manıda Biderek yere birine sesli azgırılmak, sögmek. Trkm. D. S. s. 682

Kelime başında bazı seslerin düşmesi ya da vokallerin değişmesi sonrası

kullanılan ü sesi: Bu ses kelime ailesi oluşturan asli ü vokali değildir. Kullanım örnekleri aşağıda gösterilmiştir.

k>Ø> ü

üveyik [üveyikbuğday] Ekmeği lezzetli, sert buğday. TDK DS. - XI s 4082
üveyik is. Zool. Güvercinlerden, korularda yaşayan, eti için avlanan, boz renkli bir kuş . TDK 2005 TS. s. 2068
üveyikkır Üveyik kuşu renginde at. TDK DS. - XI s 4082
üveyk Üveyik. (-Zn. ; -Ant.) TDK DS. - XI s 4082
üveymek (nsz) hlk. Güvercin, kumru vb. kuşlar, göğüslerinden ötmek. TDK 2005 TS. s. 2068
üvez (I) 1. Bir çeşit sivrisinek. 2. Tatarcık. 3. Atsineği. TDK DS. - XI s 4082
üvez (I) is. bot. 1. Gülgillerden, orta boylu bir ağaç. 2. Bu ağacın muşmulaya benzeyen yemişi. TDK 2005 TS. s. 2068
üvez (II) 1. Yumuşayıp kahverengileşince yenilen bir meyve TDK DS. - XI s 4083
üvez (II) is. zool. Sivrisineğe benzer bir böcek. TDK 2005 TS. s. 2068
üyez Hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir çeşit sinek. TDK DS. - XI s 4083
üyez, (üvez) Sivrisinek, at sineği, eşek sineği, tatarcık, büvelek. TDK TS. - VI s 4126

ö>ü

üg- 1. Toplamak, toparlamak 2. Yığmak, yüklemek 3. Dayamak. Sev. ESTY s. 620
üğmek (II) Yığmak. TDK DS. - XI s 4059
üğüm (II) Sık çalı kümesi, fundalık. TDK DS. - XI s 4061
üğünmek (I) Öğütülmek. TDK DS. - XI s 4061
üğünmek (II) Ufalanıp dökülmek. TDK DS. - XI s 4061
üğüntü [üğrüntü] 1. Talaş. 2. Her şeyin çok ince döküntüsü. TDK DS. - XI s 4061
üğürtlemek, (üyürtlemek, üvürtlemek) İyisini seçmek, tercih etmek. TDK TS. - VI s 4060
üğütlemek [üğürtlemek, üvütlemek (I), üyüklemek, üyütlemek] Seçmek, iyisini ayırmak. TDK DS. - XI s 4061
üğütmek (I) 1. Öğütme. TDK DS. - XI s 4061
üğütmek (V) Çok istekli, çabuk yemek. TDK DS. - XI s 4062
üküşmek Çökmek, yıkılmak. TDK DS. - XI s 4062
üküt- IV 1. öğütme, kırmak 2. Ufalamak, kırmak 3. Ovmak, ovuşturmak. Sev. ESTY s. 619
ül (I) Yumurtadan yeni çıkan civciv için, mısır unu ve az suyla yapılan yem. TDK DS. - XI s 4062
ülek Testi. TDK DS. - XI s 4062
üleşik (I) Su çizgisi, su terazisi. TDK DS. - XI s 4062

- ülküç** is. 1. Türk gırhmağ üçüniti bıçağ. 2. hüs. Mühtelif aletlerin kesici terefi, bıçağı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 303
- ülküçlemek** f. 1. Ülküçle gırhmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 303
- ülle (I)** Yeni doğmuş, kırkı çıkmamış çocuk. TDK DS. - XI s 4063
- üllük (II)** Beşikteki çocukların altına konan ince kum. TDK DS. - XI s 4063
- ülpek** Üç dört kaynağın bir arada bulunduğu yer. TDK DS. - XI s 4063
- ülüs** Kalabalık. TDK DS. - XI s 4064
- ülütmek** Küçük bebek, sidliğini kundaktan taşımak. TDK DS. - XI s 4065
- ürbelenmek** Karışmak, bozulmak, kırılmak, zedelenmek. TDK DS. - XI s 4067
- ürendeleme** Seçmek, ayırmak. TDK DS. - XI s 4068
- ürken (I)** Su birikintisi. TDK DS. - XI s 4069
- ürmek (II)** Seçmek, ayırmak. TDK TS. - VI s 4083
- ürüklemek (III)** [ürmüklemek] İrilerini seçmek. TDK DS. - XI s 4071
- üründü** Seçilmiş, seçkin, müntahap, güzide, mümtaz, en iyi. TDK TS. - VI s 4087
- üründülemek** Seçmek, ayıklamak. TDK DS. - XI s 4071
- üründülemek** İyisini seçmek, iyisini ihtiyar etmek. TDK TS. - VI s 4090
- üründülenmek** Seçilmek, ihtiyar olunmak. TDK TS. - VI s 4091
- üründülü** Seçkin. TDK TS. - VI s 4091
- üşelemek** Ufalamak, parçalamak. TDK DS. - XI s 4077
- üve- (I) (II ü-)** 1. Öğütmek, kırmak 2. Ufalamak, kırmak 3. Ezmek, öğütmek 4. peren. İsrif, rüzgar bildirim 5. Kamçılama. Sev. ESTY s. 618
- üvelmek** 1. Un görnişüne getirilmek, un halına getirilmek. 2. Bir ztdan geçirilip ya d bir zadın arasına salnıp ovnadılmak, maydalanmak, kerçelemek. Trkm. D. S. s. 681
- üvemek** Un halına getirmek (däne we ş. m. hakda). 2. Bir zadı ownatmak, maydalamak kerçemek. Trkm. D. S. s. 681
- üvermek (II)** Yoğurmak. TDK DS. - XI s 4082
- üvezlemek** Ayıklamak, soymak. TDK DS. - XI s 4083
- üvre** “tane, bulgur”, “lapa, bulamaç”, “çorba” cm. (ivre). Sev. ESTY s. 620
- üvüt** Buğday pekmezi, çimlendirilmiş buğdaya un ve pekmez katılarak yapılan tatlı. TDK DS. - XI s 4083
- üvütleme (II)** Mısırı, birbirine sürterek tanelemek. TDK DS. - XI s 4083
- üyüdülmek** mech. Deyirmada una çevrilmek (buğda, arpa ve s.); çekilmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üyükleme (II)** Ufalamak. TDK DS. - XI s 4084
- üyütmek** f. 1. Deyirmada buğda, arpa ve s. -ni una çevirmek; çekmek. 2. mec. dan. Boş-boş danışmağ (be'zen üyüdüb-tökmek şeklinde). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302

u>ü

- üş, (uş)** 1. İşte, şimdi. 2. Çünkü. 3. Ancak. TDK TS. - VI s 4097
- üşbu, (işbu)** Bu, işte bu. TDK TS. - VI s 4103
- üşbula, (işbula, üşböle)** Böyle, böylece, işte böyle, bu şekilde. TDK TS. - VI s 4106
- üşbular, (işbular)** Bunlar. TDK TS. - VI s 4107
- üşbuna, (işbuna)** Buna. TDK TS. - VI s 4107
- üşbunda, (işbunda)** Burada, bu yerde. TDK TS. - VI s 4108
- üşbunu, (işbunu)** Bunu. TDK TS. - VI s 4109
- üşte, (üşde)** İşte! TDK TS. - VI s 4120
- üt-** 1. Ütmek, yakmak 2. Yolmak 3. Yenmek 4. Ziftlemek, katranlamak. Sev. ESTY s. 640
- ütme** Ateşte kızartılmış taze mısır, buğday. TDK DS. - XI s 4079
- ütme** Kabuğuyla beraber alev içine atılarak pişirilmiş taze buğday ve nohut, firik. TDK TS. - VI s 4125
- ütmek (I)** (-i)hık. 1. Bir şeyi, tüylerini yakmak için alevden geçirmek. 2. Taze buğday veya mısırı ateşe tutup pişirmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- ütmek (I)** Taze buğday ve nohudu kabuğu ile alevli ateşe atarak kebab etmek, kıllarını yakmak için alevden geçirmek. TDK TS. - VI s 4125
- ütmek (II)** [üteleme (I) -1, 2; ütüleme (I)] 1. Koyun, tavuk vb. hayvanların kıllarını, tüylerini yakmak. 2. Taze mısırı, buğdayı ateşe tutup pişirmek. TDK DS. - XI s 4079

ütmek 1. Kellebaşayak, guş we ş. m. tüyüni, yelegini yolup çıkmak, yolup ayırmak. 2. Gepleşik dili Kişiniñ hakını iyip çürkemek, kişiniñ zähmetini ekspluatirlemek. 3. Üst-başıñı, geyim-eşiğini zaýalamak, haraplamak. Trkm. D. S. s. 686
ütmek f. Gızgın demirle ve ya oda tutarag üzden yandırmağ, ğarsalamağ, oda vérmek (tükü, gabıǵı ve s. -ni). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319

y>ü

ügün- (III) 1. Üzmek, eziyet çektirmek 2. Kırılmak, yaralanmak. Sev. ESTY s. 619
üre (I) İki buçuk -üç yaşında, henüz doğurmamış dişi tay. TDK DS. - XI s 4068
ürge (I) Binek atı. TDK DS. - XI s 4068
ürge (II) Bir ağaç çeşidi. TDK DS. - XI s 4069
ürgeç (I) Yaşına girmemiş kuzu. TDK DS. - XI s 4069
ürgenç Eti gılçıksız, inçe uzun gızgılt balık. Trkm. D. S. s. 685
ürke is. İkiyaşar dişi at balası. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 314
üz- 1. Koparmak, dermek 2. Soymak, sıyırmak 3. Ezmek, baskılamak 4. Kırmak, sakatlamak 5. Yok etmek, imha etmek 6. peren. Yitirmek. Sev. ESTY s. 621
üzärlük Gumluk, takırlık yerlerde ösyan ak güllüje ıslı haşal ösümlük. Trkm. D. S. s. 682
üzdürmek (I) Bir vuruşta koparmak, kopacak duruma getirmek, kesip ayırmak. TDK DS. - XI s 4084
üzdürmek (II) İşten el çektirmek. TDK DS. - XI s 4084
üzdürmek (III) Koşturmak. TDK DS. - XI s 4084
üzdürmek (IV) Gezdirmek. TDK DS. - XI s 4084
üzdürmek (I) Yoldurıp ayırtmak, yoldurmak (yüp yüplük we ş. m. hakda). Trkm. D. S. s. 681
üzdürmek (II) Algılıniñ hakını berdirmek, bergini berdirmek. Trkm. D. S. s. 681
üzdürmek içb. Üzmesine sebep ve ya nasite olmağ, üzmeğe mecbur étmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 297
üzdürüvermek Gönlünü yapmak, kandırmak. TDK DS. - XI s 4084
üzen 1. bağ Üzgücü. 2. sif. Suyun üzerinde hareket éden; üzücü. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 297
üzer (IV) Can sıkıcı. TDK DS. - XI s 4085
üzerlik [üzellik, üzerik] 1. Tütsüsü nazara iyi geldiğine inanılan kokulu bir ot. 2. Mavi boncuk, atkestanesi, muska gibi çocuk üstüne takılan nazarlık. TDK DS. - XI s 4085
üzerlik is. 1. bot. Çılpağ kövdesi, énsiz yarpağları olan çohillik ot-bitki. 2. Hemin bitkinin guru kövdesi, yarpağları ve ya tohumu (kéçmişde yandırılaraq tütsüsü ve iyi hestelere vérilirdi). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 297
üzerlik is. bot. 1. Sedef otugillerden, yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz renkte, susama benzeyen tohumları acı olan, halk hekimliğinde tedavi amaçlı, tütsü olarak kullanılan bir bitki. 2. Bu bitkinin tohumlarından yapılan nazarlık veya süs olarak kullanılan eşya. TDK 2005 TS. s. 2070
üzgü (I) Eziyet. TDK DS. - XI s 4085
üzgü is. Yersiz ve gereksiz olarak çektirilen sıkıntı, eziyet, eza, cefa. TDK 2005 TS. s. 2070
üzgün sf. Üzülmüş, üzüntü duymuş, mahzun, melul mükedder. TDK 2005 TS. s. 2070
üzgün sif. Tagetsiz, yorgun, üzülmüş, elden düşmüş, zeif, üzük. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 298
üzkünleşmek f. Üzkün hada kelmek tağetten dükmek, yorulmağ, üzülmek, elden düşmek, zeiflemek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 298
üzkünlük is. Teğetsizlik, yorğunluğ, zeiflik, üzkünlük, hiss etdi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 298
üzmek (I) 1. Koparmak, ayırmak. 2. Kopacak duruma getirmek. TDK DS. - XI s 4085
üzmek (-i) 1. Üzüntü vermek. 2. Bir şeyi gerip çekerekgevşetmek, sürterek aşındırmak. TDK 2005 TS. s. 2070
üzmek (I) 1. Bir zadı yılmak, yolup bölkelere bölmek, yolup ayırmak (yüp, yüplük we ş. m. hakda). 2. Yolup almak, yılmak. Trkm. D. S. s. 682
üzmek (II) Bergiñ barını bermek, borjuñı bergi hasaplaşmak. Trkm. D. S. s. 682
üzmek (II) f. 1. Dermek, ğoparmağ, ğırpmağ. 2. Kesib atmağ, kesmek. 2. Ayırmağ, ğoparmağ. 4. Hağğ-hésabını ğurtarmağ, édeyib ğurtarmağ, uzulüşmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 299
üzmek 1. Koparmak, kırmak, kesmek, bozmak, ayırmak, uzaklaştırmak. 2. Yüzmek. TDK TS. - VI s 4134
üzmek3 f. 1. Tağetden salmağ, elden salmağ, yormağ, üzüntü vérmek. 2. Bir sıra isimlere goşularag mürekkeb fé'l ve mühtelif ifadeler düzeldilir;mes. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 299

- üzmemek** Yıpranmak. TDK DS. - XI s 4085
- üzçük (I)** 1. Gücü tükenmiş, yorgun. 2. Ezik, yıpranmış (kumaş için). TDK DS. - XI s 4085
- üzçük (II)** Geçmeye yüz tutmuşken, yeniden artmış hastalık. TDK DS. - XI s 4085
- üzçük (III)** [Bkz. üzlük] TDK DS. - XI s 4086
- üzçük** İyileşmeye yüz tuttuğu sırada yeniden hasta olan. TDK TS. - VI s 4137
- üzükmek (I)** Üzülmek. TDK DS. - XI s 4086
- üzükmek (II)** İyileşmeye başlamışken, yeniden hastalanmak. TDK DS. - XI s 4086
- üzülmek** [Bkz. üzülme (I)]. TDK DS. - XI s 4086
- üzümek** [Bkz. üzülme (I)]. TDK DS. - XI s 4086
- üzücü (I)** sif. 1. Bah üzkücü. 2. Üzen, suyun üzerinde duran, hareket eden. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzücü (II)** sif. Adamı üzen, tağetden, elden salan, yorucu. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzük (II)** Bütewi däl, ýolnan, üzülen, gırlan (ýüp we ş. m. hakda). Trkm. D. S. s. 682
- üzük (II)** bah Üzkün. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzüklük** Kopukluk, yırtıklık. TDK DS. - XI s 4086
- üzümek (I)** [üzülmek, üzümek] İncelmek, yıpranmak, eskimek, kopacak duruma gelmek (kumaş vb. için). TDK DS. - XI s 4086
- üzümek (II)** 1. Hastalık yinelenmek. 2. Yorulmak, ezilmek. 3. Zayıflamak. 4. İnme inmek. TDK DS. - XI s 4086
- üzülmek (nsz)** 1. Üzme işine konu olmak. 2. (-e) Üzüntü duymak, kaygılanmak. TDK 2005 TS. s. 2070
- üzülmek f.** 1. Hestelik, yorgunluk ve s. neticesinde küçden düşmek, elden düşmek, tağetden düşmek, zeiflemek. 2. Çoň köhnelmek, yıpranmaň, elden düşmek. 3. Göpmağ, ayrılmağ, aralanmağ. 4. Gurtarmağ üzre olmağ, gurtarmağ. 5. Bir sıra sözlere goşularağ mürekkebe fe'ller ve mühtelif ifadeler düzeldilir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzülmek (I)** Ýolunmak, gırılmak. Trkm. D. S. s. 682
- üzülmek (II)** Algı-bergini dolı hasaplaşmak. Bergiň üzülmek. Trkm. D. S. s. 682
- üzülmek** 1. Kopmak, koparılmak, kırılmak, kopup dağılmak, bozulmak, kesilmek, sökülme, uzaklaşmak. 2. Yüzülmek. 3. Alakayı kesmek. 4. İyileşmeye yüz tuttuğu hâlde yeniden hastalanmak. TDK TS. - VI s 4137
- üzüm** 1. Üzüm 2. Kuru üzüm 3. Çeşitli bitkilerin meyvesi. Sev. ESTY s. 625
- üzüm** Hoşalı süjji miwe getirýän we miwesinden çakır, kişmiş etmek için peýdanılyan çırmaşagan bakja ösümligi we onuň miwesi. Trkm. D. S. s. 682
- üzüm** is. Ağ, gara ve ala renkli deneleri olan salhımlı méyve. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzüm** is. bot. Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi. TDK 2005 TS. s. 2070
- üzüm** Üzüm. GTS s. 252
- üzümayı** 1. Kasım. 2. Ekim. 3. Eylül. TDK DS. - XI s 4086
- üzümcü** is. Üzümcülükle meşgul olan adam. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzümcülük** Üzümcülük. GTS s. 252
- üzümçülük** is. 1. Üzüm tenekleri ekmek ve üzüm yetiştirmekle meşgul olma. 2. Kend teserrüfatı élminin üzüm tenekleri ekmeyi ve beçermeyi öyrenen sahesi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzümlene** 1. Et, yağ, üzüm ve erikle pişirilen bir yemek. 2. Haşlanmış kuru üzümün üstüne, kızarmış yağ dökülerek yapılan yemek. TDK DS. - XI s 4087
- üzümlik** Üzümiň köp ekilen ýeri. Trkm. D. S. s. 682
- üzümlü (I)** Üzüm, et, pekmezle yapılan bir düğün yemeği. TDK DS. - XI s 4087
- üzümlük** is. Üzüm bağı, méyvelik, topeklik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 301
- üzümotu** Güzel çiçekleri olan, yabanıl bir bitki. TDK DS. - XI s 4087
- üzünç** is. Üzüntü. TDK 2005 TS. s. 2071
- üzünmek** Hile yapmak. TDK DS. - XI s 4087
- üzüntü** is. 1. Adamı üzen gem, keder, derd, izztirab, ruhi ezab. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzüntü** is. Olması istenilmeyen olaylardan doğan ruh tedirginliği, teessür. TDK 2005 TS. s. 2071
- üzüntülü** sif. Adamı üzen, elden salan; üzücü, ezici, ezablı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzünük** bah Üzkün. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzüşmek** garş. Üzmek (çoğları hağğında). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- üzüşmek (I)** Üzmäge kömek etmek, üzümäge kömekleşmek, ýoluşmak. Trkm. D. S. s. 682
- üzüşmek (II)** Biriniň bergisini töleşmek, tölemäge kömekleşmek. Trkm. D. S. s. 682

ü sesi : Ön damak ince dar yuvarlak olan bu sesin Arkaik Türkçeden beri kullanıldığı anlaşılmaktadır. Vokal kendisinden sonra gelen **ç, l, m, p, r, s, t, v, z** ünsüzlerini alarak, **üst taraf, çokluk, çoğalma, rakam olan üç** ile **keskinlik, yitilik** kavramları ve bu kavramların çerçevesinde kelimeler türetir. Kullanımları aşağıda alfabetik sıralama ile verilmiştir.

- üç** 1. Üç. 2. Beş. 3. Üç defa. Sev. ESTY s. 641
üç 3 sifrinin adı ve onuñ mukdarı. Trkm. D. S. s. 687
üç is. 1. İki den sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 3 ve III rakamlarının adı. 3. sf. İki den sonra artık. TDK 2005 TS. s. 2053
üç say. İki den sonra kelen eded. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 320
üç Üç. GTS s. 251
üçadım Bir çeşit atlama oyunu. TDK DS. - XI s 4055
üçatılan is. dan. Hezinesi uç patron tutan silah(tüfenk), üçaçılan. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 320
üçayağ is. Üç ayağ üstünde duran şey (stol ve s); üçayağlı, sacayağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 320
üçayak [üçayaklı] 1. Sacayağı. 2. Sehpa. 3. Üç ayaklı merdiven. 4. Bir çeşit horon. 5. Bir yerel oyun. TDK DS. - XI s 4055
üçayak 1. Fotoğraf makinesi, televizyon kameraları vb. aletlerin üzerine oturduğu üç ayaklı düzen. 2. Sacayağı. 3. Bir halay çeşidi. TDK 2005 TS. s. 2053
üçbucak [üçgül (II) -2, üçköşe, üçleme (I), üçteklî] Üçgen. TDK DS. - XI s 4055
üççe say. Üç, ançağ üç. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 323
üçdemirli Üçgen biçiminde saban. TDK DS. - XI s 4056
üçek dialektal söz. Tamın yokarı üstü, kırışa. Trkm. D. S. s. 687
üçelleme Tırıs koşma. TDK DS. - XI s 4056
üçem 1. Üç sandan ibarat bolan, üç sanı. 2. Aşık oyununun bir görünüşü. Trkm. D. S. s. 687
üçem sif. ve zarf. meh. Bir defede üç. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 321
üçer Üçer. GTS s. 251
üçerdek [üçürdek] Yelkenleri yukarı basan makaralara dolanan ip. TDK DS. - XI s 4056
üçerleme (I) Karadenize özel bir dalga biçimi. TDK DS. - XI s 4056
üçetek Eskiden erkeklerin, şimdi kimi köylerde kadınların giydiği bir çeşit giysi. TDK DS. - XI s 4056
üçgen is. geom. 1. Üç tepe noktası, üç açısı, üç kenarı olan geometri biçimi, müessel. 2. sf. Bu biçimde olan. TDK 2005 TS. s. 2054
üçgiyak Kürte, tahya ve ş. m. geyimlere salınyan aşak uju egrije nagış, keşde. Trkm. D. S. s. 687
üçgül (I) [üçgülötu, üçkulak, üçlüce, üçyaprak] 1. Yabanıl yonca. 2. Kokulu sarı bir ot. 3. Çayırotu. TDK DS. - XI s 4056
üçgül (II) 1. Üç köşeli yer. 2. [Bkz. üçbucak] TDK DS. - XI s 4056
üçgül is. boot. Bir tür yonca. TDK 2005 TS. s. 2054
üçgül sif. Üçbucağlı, üçkuşeli. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 321
üçgül Yonca, dirfil. TDK TS. - VI s 4057
üçgünleme Yeni gelin, üç gün sonra el öpmeye gitme TDK DS. - XI s 4056
üçkağıt is. 1. Oynatıcının el çabukluğuyla yer değiştirip kapalı olarak bıraktığı, ikisi aynı biri değişik üç iskambil kağıdından değişik olanını bulmaya dayanan hileli oyun. 2. mec. Hile, düzen, dolap. TDK 2005 TS. s. 2054
Üçkardeş [Üçgardaş, Üçkardaş] Gökte, bir üçgenin köşelerinde imiş gibi görünen üç yıldız. TDK DS. - XI s 4056
Üçkardeş is. astr. . Üçlü olarak görünen bir yıldız kümesi. TDK 2005 TS. s. 2054
üçköşe [Bkz. üçbucak]. TDK DS. - XI s 4056
üçleme (IV) [üçlük] Üçü bir arada biten, fındık, elma gibi yemiş. TDK DS. - XI s 4056
üçleme (V) Üç dizelik halk türküsü biçimi. TDK DS. - XI s 4057

- üçleme** is. 1. Üçlemek işi. 2. sf. Üçe bükülmüş, üç kat. 3. ed. Bentleri üçer dizili olan türkü. 4. ed. Bir yazarın, konu ve fikri yapı olarak birbirini izleyen üç eseri, triloji. 5. din b. Katoliklerde Tanrı, İsa ve Meryem'in aynı kişi olmaları inancı teslis. TDK 2005 TS. s. 2054
- üçlemek (I)** Bir işi, bir eylemi birbiri ardınca üç kez yapmak. TDK DS. - XI s 4057
- üçlemek (II)** Üçtaş oyununda, taşları aynı çizgi üstündeki köşelere koyup, oyunu kazanmak. TDK DS. - XI s 4057
- üçlemek (-i)**. 1. Üçe çıkarmak. 2. Ürünün üçte birine karşılık, toprağını kiraya vermek. 3. Tarlayı üç kez sürmek. TDK 2005 TS. s. 2054
- üçlemek f.** 1. Üçe çatdırmak. 2. Üç defa artırmak, üçe vurmak. 3. Üç yere bölmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 321
- üçler** ç. is. Halkın inançlarına göre üç kişilik ermişler topluluğu. TDK 2005 TS. s. 2054
- üçler** Dünya işlerini gizliden gizliye yönettiklerine inanılan erenlerin en seçkinleri. TDK DS. - XI s 4057
- üçlü** sf. . 1. Üç parçadan oluşan, kendinde herhangi bir şeyden üç tane bulunan. 2. mec. Üç kişiden oluşmuş. 3. is. İskanbil, domino vb oyunlarda üzerinde 3 işareti veya noktası bulunan kağıt, pul. 4. is. Müz. Üç ses veya çalgı için düzenlenmiş müzik parçası, trio. 5. is. müz. Bu parçayı çalan üç kişilik müzik topluluğu, trio. TDK 2005 TS. s. 2054
- üçlü** Üçlük. GTS s. 251
- üçlüce** [Bkz. üçgül (I) -1]. TDK DS. - XI s 4057
- üçlük** 1. Bah üçmanatlığı 1-ci me'nada. 2. is. Kaot oyununda üçxallı kağız. 3. sif. Üç nömerli. 4. is. Üç çılgıncıdan ibaret musigiciler destesi; trio. 5. is. Bir iş için te'yin edilmiş üç şahsden ibaret komissiya ya müveggeti organ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 321
- üçlük** is. 1. sp. Basketbolda ceza alanı dışından atılan topun potaya geçirilmesi sonucu kazanılan üç sayı değerindeki atış. 2. sf. Üç tanesi bir arada bulunan, üç tane alabilen, üç taneden oluşmuş. TDK 2005 TS. s. 2054
- üçlük** Üçlük. GTS s. 251
- üçlüle** is. İki üst lülesinin içi hamar (saçma üçün), üçüncü-alt lülesi ise yivli (hırlı) külle üçün) olan bu tüfenki. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 322
- üçtaş** Halk inanışına göre, aşıklara biri erlik, biri pirlük, biri aşk için Hızır'ın içirdiği içki. TDK DS. - XI s 4057
- üçügün** Pazartesi. TDK DS. - XI s 4057
- üçüm** Üçgen. TDK DS. - XI s 4057
- üçüncül** sf. kim. 1. Organik bir birleşimin formülünde öbür üç karbon atomuna bağlı olan (karbon atomu), tersiyer. 2. tıp Bir hastalığın belirli iki devresinden sonra oluşan (belirtiler). TDK 2005 TS. s. 2055
- üçürdüm** 1. Her ortak, ürünün üçte birini alma koşuluyla, üç kişi ortaklaşa 2. Üçe bölme. 3. Üç kat (yün, iplik için). 4. Ürünün üçte ikisi tarla sahibine, üçte biri ekiciye verilme koşuluyla yapılan ortaklık. 5. Üçte bir. 6. Yapılan iş sonucu ortaya çıkan değer üçte birine sahip olma (işçi için). 7. Bölme direği yapmakta kullanılabilecek kereste. 8. Pirinç, bulgur, mercimek karıştırılarak yapılan pilav. TDK DS. - XI s 4057
- üçürdüm** Üç telden örülmüş, üç kat edilmiş ip. TDK TS. - VI s 4058
- üçüz** sf. 1. Üçü birlikte doğmuş olan (kardeş) 2. Üçlü, üçyanlı, üç kollu, üç parçalı. TDK 2005 TS. s. 2055
- üçüzleme** a. ed. Bir dizinin hem ritmik hem anlam olarak üç ayrı öbek oluşturması. TDK 2005 TS. s. 2055
- üçüzlü** Aynı soydan, aynı çeşitten üç birimi üstünde taşıyan sap, kol vb. şey. TDK DS. - XI s 4057
- üçyarpağ** sif. bot. Rütubetli yerlerde ve ahar suların kenarlarında biten ot-bitki. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 321
- üçyaşar** zoologiya. Üç yaşan, üç yaşın içindeki (düye at, sığır we ş. m. mallar hakda). Trkm. D. S. s. 687
- üle (I)** 1. Pay, hisse 2. Hediye, armağan 3. Bölüm, fasıl. Sev. ESTY s. 627
- üle- (II)** 1. Bölmek, parçalamak. 2. Vermek. Sev. ESTY s. 628
- üle** Pay, bölek. Trkm. D. S. s. 683
- üleme** Bölme. TDK DS. - XI s 4062
- üleş (II)** [üleşik (II) -1, 2; üleş (II)] 1. Bölüşme, paylaşma. 2. Pay. TDK DS. - XI s 4062
- üleş III** Bölüm, hisse. Sev. ESTY s. 628
- üleş- (IV)** 1. Bölüşmek, paylaşmak. Sev. ESTY s. 628
- üleş** is. Pay. TDK 2005 TS. s. 2056

- üleşik (II)** 1. [Bkz. üleş (II) -1] 2. [Bkz. üleş (II) -2] 3. Paylaşılmış. TDK DS. - XI s 4062
- üleşmek** (nsz, -le) Bölüşmek, paylaşmak. TDK 2005 TS. s. 2056
- üleşmek** [üleşmek] Paylaşmak. TDK DS. - XI s 4062
- üleşmek** Özara paylaşmak, bölüşmek. Trkm. D. S. s. 683
- üleşmek** Paylaşmak, bölüşmek. TDK TS. - VI s 4062
- üleştirim** is. 1. Üleşirme. 2. Toplumsal ürünün ticari etkinlikler aracılığıyla tuceticilere dağıtılması. TDK 2005 TS. s. 2056
- üleştırmek** Bölüştırmek, paylaştırmak TDK DS. - XI s 4062
- üleşük, (üleşik)** 1. Hisse, pay. 2. Taksim, tevzi, pay etme. TDK TS. - VI s 4066
- ülken (I)** 1. Büyük, iri 2. Yüksek, yukarı 3. Uzun 4. Büyük, üst. Sev. ESTY s. 630
- ülken- (II)** 1. Büyüme, artmak 2. Büyüme, bitmek. Sev. ESTY s. 630
- ülkü (II)** Ürkme, ürküntü. TDK DS. - XI s 4063
- ülkü** is. 1. Paltar ve ya ayağgabi hisselerini biçmek için nümüne; ölçü, biç, endaze. 2. mec. Ölçü, ölçü vahidi, mé'yar. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 302
- ülle (II)** Yüksek ev. TDK DS. - XI s 4063
- üllük (III)** Başparmakla, yanındaki parmağın arasındaki açıldık. TDK DS. - XI s 4063
- ülpermek** Ürpermek. TDK TS. - VI s 4067
- ülü, (ülüş)** Hisse, pay, kismet, kısım, bölük. TDK TS. - VI s 4067
- ülüç** Komşunun komşuya yaptığı karşılıksız yardım TDK DS. - XI s 4064
- ülüklenmek** Filizlenmek. TDK TS. - VI s 4069
- ülüngür (II)** Fidanların canlı, güçlü filizi. TDK DS. - XI s 4064
- ülüngür (III)** Kırdan yetişen ve yemeği yapılan, pancara benzer bir bitki. TDK DS. - XI s 4064
- ülüş (I)** [ülü (I) -6] Komşuların birbirine gönderdiği yemek. TDK DS. - XI s 4064
- ülüş** is. sos. esk. Kesilen hayvanın etinden alınan pay. TDK 2005 TS. s. 2057
- ülüş (V)** Hisse, bölüm, pay Sev. ESTY s. 628
- ülüş- (VI)** Tüm kaynaklarda, bölüm, hisse Sev. ESTY s. 629
- ülweñ** botanika. Dadrana meñzeş ösümlük. Trkm. D. S. s. 683
- ümürsin** Gür gögeren, tutuş gögeren, köp biten. Trkm. D. S. s. 684
- ümürtlek (II)** 1. Soğanın tohuma kaçmış sapı. 2. Boylanmış ekin. 3. Yaprak damarı. TDK DS. - XI s 4065
- ünelmek** [ünemeg, ünemek] Gelişmek, büyüme, güçlenmek. TDK DS. - XI s 4066
- ünkürü (II)** Yukarı. TDK DS. - XI s 4066
- ünlemek (IV)** Ay doğup, yükselmeye başlamak. TDK DS. - XI s 4066
- üpremek (II)** Ekin, topraktan yeşerip çıkmak. TDK DS. - XI s 4067
- üreğentili** Bereketli, çok üreyen. TDK DS. - XI s 4068
- ürek (I)** 1. Çok üreyen, üremeye elverişli. 2. Hızlı. 3. Eli çabuk, çok iş çıkararak. TDK DS. - XI s 4068
- ürek (III)** [ürem] Faiz. TDK DS. - XI s 4068
- üreklemek** Çoğalmak. TDK DS. - XI s 4068
- ürem** is. ekon. Faiz, getiri. TDK 2005 TS. s. 2059
- üreme** is. biy. 1. Üretmek durumu. 2. Canlıların cinsel hücrelerinin birleşmesinden ortaya çıkan tohumla veya doğrudan doğruya oluştuğukları sporlarla çoğalmaları, tenassül. TDK 2005 TS. s. 2059
- üremek (I)** İş ilerlemek. TDK DS. - XI s 4068
- üremek** (nsz). 1. Canlı, doğup çoğalmak. 2. Yetişmek. 3. Mec. Çoğalmak, artmak. TDK 2005 TS. s. 2059
- ürenti** Artım, artış. TDK DS. - XI s 4068
- ürentili** Artımlı, çoğalabilen (nesne için). TDK DS. - XI s 4068
- üretec** is. fiz. Herhangi bir mekanik enerjiyi elektrik akımına çeviren aygıt, jeneratör, dinamo. TDK 2005 TS. s. 2059
- üretici** is. 1. Üretimle uğraşan kimse, yetiştirici, müstahsil, tüketici karşıtı. 2. sf. Üretim sağlayan, üretimle ilgili. TDK 2005 TS. s. 2060
- üretim** is. 1. İnsanların, toplumun varlığı ve gelişmesi için gerekli olan nesnelere sağlamak üzere, amaçlı etkinlikleriyle doğal çevrelerini değiştirmeleri, istihsal, tüketim karşıtı. 2. Bu etkinlikler sonucu elde edilen nesnelere. TDK 2005 TS. s. 2060
- üretimlik** is. Fabrika. TDK 2005 TS. s. 2060
- üretme** Maya. TDK DS. - XI s 4068
- üretmek (I)** 1. Uzatmak, çoğaltmak. 2. Abartmak. TDK DS. - XI s 4068
- üretmek (II)** Maya yapmak. TDK DS. - XI s 4068

- üretmek** (nsz) 1. Aynı türden canlıları çoğaltmak. 2. Ekonomik bir etkinlik sonucu ürün elde etmek. 3. mec. Oluşturmak, yaratmak, meydana getirmek. TDK 2005 TS. s. 2060
- ürgeç (II)** Çok şişman. TDK DS. - XI s 4069
- ürgün** Şişkin, dolu. TDK DS. - XI s 4069
- ürgünlük** Şişkinlik. TDK DS. - XI s 4069
- ürjemek** Hareketi artmak, güyjemek, gazaplaşmak. Trkm. D. S. s. 685
- ürk- (I)** 1. Utanmak 2. İrkilmek. Sev. ESTY s. 636
- ürk (II)** Korku. Sev. ESTY s. 636
- ürkeğan, ürkeğan** Ürkek. TDK DS. - XI s 4069
- ürkek** Sâhel zatdan ürküp duran, sâhel zatdan tisinginip duran, gorkak, garaçı (mal hakda). Trkm. D. S. s. 685
- ürkek** sf. 1. Çok ürken, korkuya çabuk kapılan. 2. Çekingen. TDK 2005 TS. s. 2060
- ürkeklik** is. Tée hürkme ve gorkma xasiyyeti; hürkeklik. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 315
- ürkeyen, ürkek** sif. Téz hürken, her şeyden hürken, gorhan, ehli olmayan; vehşi. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 315
- ürki** Howp, gorkı. Trkm. D. S. s. 685
- ürkmee** Ürkemek. GTS s. 251
- ürkmek (I)** Yıkılmak, çökmek. TDK DS. - XI s 4069
- ürkmek** (nsz). 1. Bir şeyden korkup sıçramak, tevahhuş etmek. 2. Şaşkınlık ve korku duymak. 3. Ağaç meyve vermemek. 4. mec. Çekinmek. TDK 2005 TS. s. 2060
- ürkmek** Bir zatdan üşerilip gorkmak, tisinginip kaçmak (mal hakda). Trkm. D. S. s. 685
- ürkü** Çekingenlik TDK DS. - XI s 4069
- ürkü** is. Topluluğu saran ortak korku, panik. TDK 2005 TS. s. 2060
- ürkü** 1. Korku, heyecan. 2. Bela, musibet, kargaşalık, panik. TDK TS. - VI s 4079
- ürkündülük** Panik. TDK TS. - VI s 4080
- ürküntü** 1. Yüzde çıkan, yüzün başka yerlerine dağılan yara. 2. Ergenlik. TDK DS. - XI s 4069
- ürküntü** is. Ürkme duygusu, tevahhuş. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürkürük** Ürkek (insan, hayvan için). TDK DS. - XI s 4069
- ürkütme** Ürkütme. GTS s. 251
- ürkütme** (-i). 1. Ürküntü vermek. 2. Korkutup kaçırmak. 3. Herhangi bir etkiye bitkinin gelişmesini engellemek. 4. mec. Korkutmak. 5. mec. Kuşkulandırmak. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürpek** Ürpermiş. TDK TS. - VI s 4083
- ürper- (I) (II ürpey-)** 1. Dik olmak (saç ve yün) 2. Öfkelenmek 3. Titremek, sarsılmak. Sev. ESTY s. 637
- ürpermek** (nsz). 1. Korku, tiskinti, üşüme vb. yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen ani titreme. 2. mec. Korkmak TDK 2005 TS. s. 2061
- ürpermek** Korkmak. TDK DS. - XI s 4070
- ürpermek** Tükleri (tükü, eti, bedeni, endamı) ürpermek-tükleri biz-biz galhıb derisi gâbar-gâbar olmağ (gorhudan, dehşetden ve s. Hisslerden). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 315
- ürperti** Ürperme duygusu. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürpertili** sf. Titreşimli. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürpetmek** Tükü (eti, bedeni) ürpetmek-dehşete ketirmek, sarsıtmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 315
- ürsüme** [üsürgelenmek] Korkmak, ürkmek. TDK DS. - XI s 4070
- ürtmeklenmek** Sürgün vermek. TDK DS. - XI s 4070
- ürü (II)** Dik. TDK DS. - XI s 4070
- ürükme** Çıban sıçrayıp çoğalmak. TDK TS. - VI s 4083
- ürülme** (I) Şişmek, şişmanlamak. TDK DS. - XI s 4071
- ürümek (II)** Çoğalmak, üremek. TDK DS. - XI s 4071
- ürün (II)** 1. Süt ve süt ürünlerine verilen genel ad. 2. Sağmal hayvan. TDK DS. - XI s 4071
- ürün (V)** Çokluk. TDK DS. - XI s 4071
- ürün** is. 1. Doğadan elde edilen, üretilen yararlı şey, mahsul. 2. mec. Eser. 3. mec. Bir tutum ve davranışın ortaya çıkardığı şey. 4. kim. Türlü endüstri alanlarında ham maddelerin işlenmesiyle elde edilen şey. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürün** 1. Mahsul, kır otu. 2. Süt ve süten çıkan maddeler. TDK TS. - VI s 4084
- ürünmek (II)** Yüklenmek TDK DS. - XI s 4072
- ürünsüz** sf. 1. Ürünü olmayan. 2. zf. Eseri olmadan, esersiz bir biçimde. TDK 2005 TS. s. 2061
- ürüsüz** Ürün vermeyen. TDK TS. - VI s 4091

- üs (I)** [Bkz. üst (II)] TDK DS. - XI s 4072
- üs (II)** Yatak. TDK DS. - XI s 4072
- üs** Üst. TDK TS. - VI s 4091
- üsbaş (I)** [Bkz. üst (II)] TDK DS. - XI s 4072
- üsbaş (II)** Yukarı yan. TDK DS. - XI s 4072
- üsgek** [Bkz. üskek] TDK DS. - XI s 4073
- üsgüf** 1. Kadın başlığı. 2. Nargile başlığı. TDK DS. - XI s 4073
- üskek** [üsgek] Yüksek TDK DS. - XI s 4073
- üslük (I)** 1. Başörtüsü, başa örtülen peştemal. 2. Kadın önlüğü. 3. Yabanlık giysi (kadın için). 4. Giysi. 5. Kısa üst giysisi (kadın için). Kağı arabalarının üst bölümü. TDK DS. - XI s 4074
- üslük (III)** Poker oyununda kâğıda kaldırılan para. TDK DS. - XI s 4074
- üsmek** Yetişip büyümek. TDK TS. - VI s 4094
- üsne** Üstüne, üzerine. TDK TS. - VI s 4095
- üste** [üst (III) -2, üsteklik, üstelik (I)] Mal değişiminde, malı daha değerli olanın aldığı para. TDK DS. - XI s 4075
- üstecelik** [Bkz. üst (II)] TDK DS. - XI s 4075
- üstecilik** is. hlk. Üstelik TDK 2005 TS. s. 2065
- üsteğmen** is. ask. Orduda rütbesi teğmenle yüzbaşı arasında olan subay. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstekleme** is riyaz. Regemleri bir-birinin üstüne kelme; toplama. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstel** Masa. TDK DS. - XI s 4075
- üstel** sf. mat. Üstü olan. TDK 2005 TS. s. 2065
- üsteleme** Üstünlük sağlamak. GTS s. 251
- üstelemek** (nsz). 1. Bir düşünce veya istek üzerinde durmak, direnmek, ısrar etmek, tekit etmek. 2. (-i) Hastalık yeniden ortaya çıkmak, depresmek. 3. (-i) Bir isteği, bir buyruğu tekrarlamak, tekit etmek. 4. (-e) Bir şeyin üstüne eklemek, katılmak, inzimam etmek. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstelemek** [üsbertemek, üsperlemek, üstenlemek] 1. Ayak diremek, üstüne düşmek. 2. Artmak, yenilenmek (hastalık için). 3. Karşı koymak. TDK DS. - XI s 4075
- üstelemek** f. Üstün kelmek, galib gelmek, meğlub étmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstelik (I)** [Bkz. üste] TDK DS. - XI s 4075
- üstelik (II)** [Bkz. üstülük (I)] TDK DS. - XI s 4075
- üstelik** 1. is. Bir şeyin üstünde verölen şey;elave. 2. zorf. Elave olarak. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstelik** is. 1. Üste verilen şey, fark. 2. sf. Güçlü, kuvvetli, sağlam. 3. zf. Ayrıca bir de, bundan başka. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstembelik** [üstencelik] Üstelik, fazladan. TDK DS. - XI s 4075
- üstencelik** [Bkz. üstembelik] TDK DS. - XI s 4076
- üstenci** is. Yüklenici. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstencilik** is. Yüklenicilik, Müteahhitlik. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstenek** Palto. TDK DS. - XI s 4076
- üstenmek** (-i). Bir iş yapmayı üstüne almak, taahhüt etmek. TDK 2005 TS. s. 2065
- üsterlik** [Bkz. üstülük (I)] TDK DS. - XI s 4076
- üstesi** Üstelik olarak ödenen, üste ödenen. TDK TS. - VI s 4095
- üstkabı** [üstülük (II)] Yaşlı kadınların giydikleri, pamuklu köpüme, pazen hırka. TDK DS. - XI s 4076
- üstlü** sf. Üstü olan. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstlük (I)** 1. Kadınların iş yaparken giydikleri giysi. 2. Başörtüsü, yeldirme. 3. Kadınların sokakta giydikleri manto, başörtüsü vb. 4. Hamam havlusu. TDK DS. - XI s 4076
- üstlük (II)** Yemeğin sonunda ağza alınan tatlı ya da lezzetli lokma. TDK DS. - XI s 4076
- üstlük** is. 1. Üst olma durumu. 2. En üstte giyilen uzunca giysi. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstlük** is. Bir şeyin üstünü örtmeye, üstüne çekmeye mehsus şey. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstsubay** is. ask. Binbaşı, yarbay ve albay rütbesindeki subaylara verilen genel ad. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstsukarcı** Yenici. TDK DS. - XI s 4076
- üstten** zf. Derinleştirmeden, yüzeysel olarak. TDK 2005 TS. s. 2065
- üsttutuş** Yeğleyiş. TDK DS. - XI s 4076
- üstul** Kürsü. TDK DS. - XI s 4076
- üstübeç** is. Boyacılıkta kullanılan zehirli, bazik kurşun karbonat. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstübü** [ustubu] Ketenin çöpü, işe yaramayan bölümü. TDK DS. - XI s 4076

- üstüfe** Bindallı da denilen, ağır bir çeşit kadın kumaşı. TDK DS. - XI s 4076
- üstülük (I)** [ustuluk, üstelik (II), üsterlik, üstümbüllük, üstünbüllük] Kağı arabasında, tekerin üstündeki bölüm. TDK DS. - XI s 4076
- üstün (I)** sf. 1. Benzerlerine göre daha yüksek bir düzeyde olan, onları geride bırakmak. 2. Birine veya bi şeye göre nitelik bakımından daha yüksek, daha elverişli olan, faik. TDK 2005 TS. s. 2065
- üstün (II)** is. Arap harfli metinlerde bir ünsüzün a,e seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, fetha. TDK 2005 TS. s. 2066
- üstün** Asgın däl, ökde, yeñiji. Trkm. D. S. s. 686
- üstün** sif. 1. Benzerlerine köre daha yahşı, daha yüksek seviyede olan, onları kériide burağan. 2. ğalib kelen, ğelebe çalan, ğalib. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstün** Üstün çıkmak. GTS s. 251
- üstün** Üst, üstteki. TDK TS. - VI s 4095
- üstüne** zf. 1. İlişkin, üzerine dair. 2. Hesabına. 3. -e göre. 4. -den sonra. 5. Kendinden önce gelen sözün ikileme biçiminde anlamını pekiştirmek ve sıklığını ifade etmek için kullanılan bir söz. TDK 2005 TS. s. 2066
- üstünkör** [üstünköy] Yüzeyden, gelişigüzel. TDK DS. - XI s 4077
- üstünkörü** sf. 1. İnceliklerine inmeden, özen göstermeden, gelişigüzel, baştan savma yapılan. 2. zf. (üstü'nkörü) İnceliklerine inmeden, özen göstermeden, gelişigüzel, şöyle bir, baştan savma, eğreti, üstten. TDK 2005 TS. s. 2066
- üstünköy** [Bkz. üstünkör] TDK DS. - XI s 4077
- üstünkü** Üstündeki, üzerindeki GTS s. 251
- üstünlük (II)** Yük yüklenende ikiyan astınlığın üstünden goyulyan bölek zat, bogdak. Trkm. D. S. s. 686
- üstünlük (I)** İşde, zâhmetde we ş. m. gazanılan yeñiş, şowluluk. Trkm. D. S. s. 686
- üstünlük** is. Benzerleri arasında daha yahşı, daha yüksek, daha elverişli olma. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 318
- üstünlük** is. Üstün olma durumu, faikiyet, rüçhan, avantaj. TDK 2005 TS. s. 2066
- üstünnük** Üstünlük. GTS s. 251
- üstüpi** [üstüpi] Kendirden çıkarılan tarak artıkları TDK DS. - XI s 4077
- üstüpi** [Bkz. üstüpi] TDK DS. - XI s 4077
- üstüste (I)** Ortalama. TDK DS. - XI s 4077
- üst-üste** zarf. 1. Bir-birinin üstüne, ğalağ-ğalağ. 2. Birlikde kötürüldükde, hamısı bir yerde, birlikde. 3. El deymeden, olduğu kimi, evvelki kimi, née var éle. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- üstyapı** is. 1. mim. Altyapı üzerine kurulan, oturmaya veya üretime yarayan yapıların tümü. 2. sos. Altyapı üzerinde oluşun kültür, din, sanat, felsefe, bilim, ülkü, siyasal kurumlar gibi toplumsal değerleri içeren genel kavram, altyapı karşıtı. 3. Demir yolculukta toprak düzleme hattının ve köprü, kemer vb. sanat eserlerinin üstünde yapılan ve demir yolu hattının döşenmesini amaçlayan etkinliklerin tümü. 4. fiz. Bir alaşımın mikroskop kullanmadan çıplak gözle incelenen yüzeyel tabakalarından anlaşılabilen genel yapısı. TDK 2005 TS. s. 2066
- üşün** Çatının en üstüne konulan ve çatıyı tutan ağaç. TDK DS. - XI s 4077
- ütek (I)** [Bkz. ütük (I)] TDK DS. - XI s 4078
- ütek (II)** Korkak, ürkek. TDK DS. - XI s 4078
- ütelek** [Bkz. ütük (I)] TDK DS. - XI s 4079
- ütlenmek** Büyümek, gelişmek. TDK DS. - XI s 4079
- üttürmek (II)** Koyun, tavuk gibi hayvanların, tüylerini kıllarını ateşe tutarak yaktırmak. TDK DS. - XI s 4080
- üttürmek (III)** Koparmak. TDK DS. - XI s 4080
- ütü** Isınmış demir. TDK DS. - XI s 4080
- ütü** is. 1. Genellikle giysilerin buruşukluklarını gidermek için bunların üzerinden geçirilen kızgın demir araç. 2. Bu araçla yapılan iş. TDK 2005 TS. s. 2067
- ütü** is. Paltar, parça ve s. Ütülemek için işledilen, kömür ve ya éléktrikle gızgırılan demir alet. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütü** Ütü GTS s. 252
- ütücü (I)** Koyun kelle ve ayaklarını ateşe tutup, tüylerini yakarak temizleyen adam. TDK DS. - XI s 4080
- ütücü (II)** Dolandırıcı, aldatıcı. TDK DS. - XI s 4080
- ütüğün** [Bkz. ütük (I)] TDK DS. - XI s 4080
- ütük** Ütü. Sev. ESTY s. 641

- ütük (I)** [ütek (I), ütelek, ütügen, ütüz, üytük] Çok ve çabuk üşüyen, ateş başından ayrılmak istemeyen. TDK DS. - XI s 4080
- ütük (II)** 1. Genel olarak yanmış nesne. 2. Fundalık, orman yangını sonucu açılmış yer. TDK DS. - XI s 4080
- ütük (I)** Mata, geýmim we ş. m. ütüklemek için gızdırılıyan ağır metal enjam. Trkm. D. S. s. 687
- ütük (II)** Tüýi, ýelegi düşen, tüýi, ýelegi ütülen. Trkm. D. S. s. 687
- ütük** sif. Üzden yanmış, azacıg yanmış, ütölmüş, yaşud yolunmuş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütüklemek** Geýmim we ş. m. ýıgırdını ýazmak için ütük çekmek, üstünden ütük yöredip, ýıgırdını ýazmak. Trkm. D. S. s. 687
- ütüklenmek (I)** 1. Soğuga dayanamamak. 2. [Bkz. ütüklemek] TDK DS. - XI s 4080
- ütüklenmek (II)** Ürkemek, korkmak. TDK DS. - XI s 4080
- ütüklenmek (III)** Alışmak, dadanmak. TDK DS. - XI s 4080
- ütükli** Ütük çekilen, ütüklenen. Trkm. D. S. s. 687
- ütülemee** Ütülemek GTS s. 252
- ütülemek (II)** Cezalandırmak (argo). TDK DS. - XI s 4080
- ütülemek (-i)** 1. Ütü ile buruşukluklarını gidermek. 2. Alevde tüylerini veya kabuğunu yakıp gidermek. TDK 2005 TS. s. 2067
- ütülemek** [ütüklenmek (I) -2] Birdenbire üşüyüp ürpermek, tüyleri diken diken olmak. TDK DS. - XI s 4080
- ütülemek** argo. Çok laf edip tedirgin etmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- ütülemek** f. Gızgın ütü ile hamarlamag, ütü çekmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütülenmek** [ütölmek (II)] Tüýler, kıllar hafifçe yanmak. TDK DS. - XI s 4080
- ütülenmek** mech. Ütü ile hamarlanmağ, ütü çekilmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütülenmiş** f. sif. Ütü çekilmiş, ütü ile harmanlanmış. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütüllemek** Yüksekçe bir yerden atlamak. TDK DS. - XI s 4081
- ütölmek (I)** [uddurmak, udulmak, uduzmak, utulmak, utuzmak, üdülmek, üttürmek (I), ütörmek (I), ütözmek (I)] Oyunda, kumarda yitirmek. TDK DS. - XI s 4081
- ütölmek** mech. Gızgın demirle ve ya oda tutarag üzden yandırılmağ (tüük, gabiğ ve s.). Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütölmüş** f. sif. Tükleri yandırılıb temizlenmiş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütöülü** sif. Ütü çekilmiş, ütölenmiş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütösüz** sif. Ütü çekilmemiş, ütölenmemiş. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütüşmek** Yüz yüze görüşmek. TDK DS. - XI s 4081
- ütüz** [Bkz. ütük (I)] TDK DS. - XI s 4081
- üvenik** Avlu. TDK DS. - XI s 4082
- üvenlenmek** [üverlenmek] Ürpermek. TDK DS. - XI s 4082
- üvmek** Tümmek edilip üşürölip goýlan üşmek. Trkm. D. S. s. 681
- üşşenmek** Birneme gorkı döretmek, birinden çekinmek, birinden ätiýaç etmek, sustuñ basılmak, utanmak. Trkm. D. S. s. 683
- üzberlemek** Üstünde çok durmak, isteğini yinelemek. TDK DS. - XI s 4084
- üzdermek** Ekini üstten biçmek. TDK DS. - XI s 4084
- üze (I)** 1. Yukarıda 2. Üzerinde 3. Yönünde 4. Altında. Sev. ESTY s. 622
- üzer** (adeten üzerine, üzerinde, üzerinden şeklinde işlenir). Bah. Üst. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 297
- üzer (I)** Kaymak, süt, yoğurt yüzü. TDK DS. - XI s 4085
- üzer (II)** Ürem, faiz. TDK DS. - XI s 4085
- üzer (III)** Değiş tokuş sırasında üste alınan para. TDK DS. - XI s 4085
- üzer (II)** 1. Yüzey, satıh 2. Sonra, üzerine (III üzeri Cm :II değerleri) Sev. ESTY s. 623
- üzere (II)** 1. Yukarıda 2. Üstünde 3. Üzerinde. Sev. ESTY s. 623
- üzere** 1. Üzerine, üzerinde. 2. Müddetçe, süresince, kadar. TDK TS. - VI s 4132
- üzeri** is. 1. Bir şeyin yukarı, göge doğru olan yanı. 2. Varlık, kimlik. 3. Bir şeyin görülen yanı, yüzü. 4. Bir şeyin dış yüzü, yüzey. 5. Giysi. 6. Vücut, beden. 7. Artan, geriye kalan bölüm. 8. Bazı tamlamalarda zaman bildiren bir söz. TDK 2005 TS. s. 2069
- üzerinde** zf. 1. Üstünde. 2. . . . ile ilgili, üzerine. TDK 2005 TS. s. 2069
- üzerine** zf. 1. Üstüne. 2. Hakkında. 3. -den dolayı. 4. -den sonra. TDK 2005 TS. s. 2069
- üzlemek** f. 1. Üz çekmek, üzüne bnr şey yapışdırmağ, çekmek. 2. Toprağı uzden şumlamağ, tepmek, yumşaltmağ. 3. Bir şeyin en yaşşılarını, en irilerini seçmek, ayırmağ. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 298

üzlenmek meçh 1. Üz çekilmek, üzune bir şey yapışdırılmag. 2. Üzden şumlanmag, tepilmek, yumşaldışmag(toprag). 3. Yaşlıları, irileri seçilmek. 4. meç. Üz açmag, sırtıglaşmag, heyasızlaşmag, üz ketirmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 298

üznük (IV) Çevresi çitle çevrilmiş ağıln, çadırın üstüne geçirilen keçe. TDK DS. - XI s 4086

üzre bkz. üzere. TDK 2005 TS. s. 2070

üzre Kömekçi at rolunda gelyân söz. Trkm. D. S. s. 682

üzre oş. 1. Uyğun olarağ, esasen, köre. 2. Bir işin gurtarmasının, sona çatmasının yañınlaşdığını bildirir. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 299

ü sesi : Ön damak ince dar yuvarlak olan bu sesin diğere normal uzunlukta olan ü sesine göre tınısı daha uzundur. Buna uzun ü sesi de diyebiliriz. Bu sesin de Arkaik Türkçeden beri kullanıldığı anlaşılmaktadır. Vokal kendisinden sonra gelen **ğ, l, m, r, ş, t, v, y** ünsüzleri alarak, bu ünsüzlerin oluşturduğu kavramlar çerçevesinde kelimeler yapılmaktadır. Kullanım örnekleri aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır.

üğrelenmek İki yana sallanarak kabadayıcı yürümek. TDK DS. - XI s 4059

üğüremek [Bkz. üğürmek] TDK DS. - XI s 4059

üğürenmek [Bkz. üğürmek (I) -1] TDK DS. - XI s 4059

üğürum 1. [Bkz. üğürumbeç] 2. Beşiğin kolayca sallanmasını sağlayan altındaki yay biçiminde ayaklar. TDK DS. - XI s 4059

üğürum is. astr. Yerin dönme ekseninin, yaptığı koni hareketi boyunca dalgalanması, nütasyon. TDK 2005 TS. s. 2056

üğürumbeç [üğürum -1, üğürumcek, üğürumük, üğürumbeç, üğürumük] Beşiğin üstünde, örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. TDK DS. - XI s 4060

üğürumek [ugullemek, ülleemek, ügremek, üğüremek, üğüllemek, üğürmek, üğürmek (II), ülleemek (I), ülleemek, üğürmek -1, ürkülemek, ürmek, ürüme gitmek, ürüme (V), üvüllemek, üyüllemek] Yavaşça sallamak. TDK DS. - XI s 4060

üğürmek, (üğürmek, üğürmek) Sallamak, ırgalamak. TDK TS. - VI s 4058

üğürmük [Bkz. üğürumbeç] TDK DS. - XI s 4060

üğürmük Beşik ve salıncağın sallanma merkezi. TDK TS. - VI s 4059

üğürumbeç [Bkz. üğürumbeç] TDK DS. - XI s 4060

üğürmek (I) [uğranmak, üğürenmek, ürüme (I), ürüme (I)] 1. Sallanmak, ırgalanmak. 2. Salınmak TDK DS. - XI s 4060

üğünek Dik bayırdan akan toprak. TDK DS. - XI s 4061

üğünmek (IV) Ekin dalgalanmak. TDK DS. - XI s 4061

üğürmük [Bkz. üğürumbeç] TDK DS. - XI s 4061

üğürmük Dokumacılıkta, üstüne iplik sarılan aygıt. TDK DS. - XI s 4061

ülkü is. 1. Amaç edinilen, ulaşmak istenen şey, ideal. 2. İnsanı duyuları dünyasının üstüne yükselten ve hiçbir zaman tam olarak gerçekleştirilemeyecek olan, yalnızca erişilmesi istenen amaç olarak kalan klavuz ilke, örnek yargı ölçüsü, mefküre, ideal. 3. fel. Gerçekte olmayıp yalnız düşüncede tasarım biçiminde var olan, yalnızca düşünce ile kavranabilen şey, ideal. TDK 2005 TS. s. 2056

ülküçülük Bir ülküyle belirlenmiş olan, bu ülküye çıkar gütmenden bağlı kalan yaşama biçimi ve dünya görüşü, idealizm. TDK 2005 TS. s. 2056

ülküçü is. Ülkü tutan, modél düzelden; modélcı. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 303

ümeşmek Toplanmak, üşüşmek. TDK DS. - XI s 4065

ümüdik Öne tarap eñyân, öne egilyân. Trkm. D. S. s. 684

ümük [ümürtlek (I), ünük] 1. Soluk borusu, gırtlak 2. Çene. TDK DS. - XI s 4065

ümük is. hlk. . 1. Boğaz. 2. Gırtlak. TDK 2005 TS. s. 2058

ümüklü Dolu. TDK DS. - XI s 4065

ümürmek Yemek, yutmak. TDK DS. - XI s 4065

ümürtlek (I) [Bkz. ümük -1] TDK DS. - XI s 4065

- ümütmek** Göwrän bilen öň tarapa agram salmak omzamak, dızamak. Trkm. D. S. s. 684
- ümzük** Ümzük atmak, Güýç bilen öňe tarap hereket etmek, omzap-omzap ýöremek, döşüňi öňe berip, ýöremek, omzamak. Trkm. D. S. s. 684
- ürgelenmek** [ürlenmek, üreleşmek (I), ürgülenmek] Yavaş yavaş sallanmak (insan, ekin için). TDK DS. - XI s 4069
- ürkeklik** Büyük keklik. TDK DS. - XI s 4069
- ürşek** Turşusu yapılan bir bitki. TDK DS. - XI s 4070
- ürtmek (I)** 1. Taze filiz. 2. Soğan cücüğü. TDK DS. - XI s 4070
- ürüm (II)** Kurumuş ot. TDK DS. - XI s 4071
- ürün (I)** 1. Otlakta, dağda, yerinden koparılmadan kuruyup kalmış ot. 2. Yazın biçilerek damlara doldurulup kışın hayvanlara yedirilen meşe yaprağı. 3. Çürümüş ot, yaprak vb. TDK DS. - XI s 4071
- üşeğen** Çok üşen, şiddetle üşen. TDK TS. - VI s 4110
- üşek** Sowuga dözümsüz, sowuga çıdamsız, tiz üşeyän, üşegen. Trkm. D. S. s. 687
- üşemek** Sowuk örän täsir etmek, sowuk içmek. Trkm. D. S. s. 687
- üşencek** [üşenci, üşengar, üşengeç, üşengen] Tembel. TDK DS. - XI s 4077
- üşenci** [Bkz. üşencek] TDK DS. - XI s 4077
- üşenç** is. Üşenme, üşengeçlik. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşengar** [Bkz. üşencek] TDK DS. - XI s 4077
- üşengeç** [Bkz. üşencek] TDK DS. - XI s 4077
- üşengeç** sf. Çok üşenen, tembel, üşengen. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşengen** [Bkz. üşencek] TDK DS. - XI s 4077
- üşengen** sf. Üşengeç. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşengen** Tembel, çok üşenen, ihmalci. TDK TS. - VI s 4113
- üşenmee** Üşenmek. GTS s. 252
- üşenmek** Gıdıklanmak, huylanmak. TDK DS. - XI s 4077
- üşenmek** 1. Üzülmek, sıkılmak, rahatı kaçmak, tedirgin olmak, fütur getirmek. 2. Çekinmek, ihtiraz etmek, korkmak. 3. Usanmak, bıkmak. TDK TS. - VI s 4113
- üşenmek.** (-e). Kendinde bir gevşeklik duyarak bir işi yapmaya isteği olmamak, erinmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşenti** İş yapmaktan kaçınma, üşenme. TDK DS. - XI s 4077
- üşetmek** Üşemegine sebep bolmak, sowuk içdirmek. Trkm. D. S. s. 687
- üşi- (I) (II üşe- III ütü-)** 1. soğuk hissetmek, üşümek 2. Serinlemek 3. Üşümek 4. Uyuşmak. Sev. ESTY s. 644
- üşilenmek** Yelpazelenmek, nefes, hava vermek, üfleme. TDK TS. - VI s 4119
- üşkür-** 1. Işık çalmak, vızırdamak 2. Salmak, kışkırtmak 3. Fıslamak 4. Ağır nefes almak. Sev. ESTY s. 645
- üşmee** Üşüşmek, Bir araya toplanmak. GTS s. 252
- üşmek** (-e) hlk. Üşüşmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşmek (I)** [üşüvermek] 1. Bir yere toplanmak. 2. Bir kişiye topluca saldırmak 3. Köpekler havlayarak saldırmak. TDK DS. - XI s 4078
- üşüdücü** sif. Üşüden, soyurr, dondurucu. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 323
- üşük (I)** 1. Soğuk algınlığı. 2. Genellikle, donma. 3. Donmaktan morarıp uyuşan organ. 4. Donmadan sonra, el ayak gibi organlarda süren uyuşukluk, kaşınma. 5. Soğuk. 6. Üşümüş kimse. 7. Yeşilken soğuk vurmuş ekin. TDK DS. - XI s 4078
- üşümek** (nsz). Isı yokluğundan, azlığından veya ısı kaybından etkilenmek, soğuğun etkisini duymak. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşümek** f. 1. Canına üşütme düşmek, bedeninde soyuğan te'sirini hiss etmek, soyugdan titremek. 2. mec. Donuşmag, soyugdan büzüşmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 323
- üşümek** Soğumak, sevgisi sönmek TDK DS. - XI s 4078
- üşümlemek** Düşmanlık etmek. TDK DS. - XI s 4078
- üşümüş** Donmuş (sebze, meyve için). TDK DS. - XI s 4078
- üşüntü** is. Toplanma, üşüşme, üşüşüp bir araya gelme. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşüntü** Üşüşme. TDK TS. - VI s 4123
- üşürmek** Başına toplanılmasına neden olmak. TDK DS. - XI s 4078
- üşürmek** Üşüştürmek, musallat etmek. TDK TS. - VI s 4124
- üşüş** Toplanmış. TDK DS. - XI s 4078
- üşüşmek** (-e) Her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek, üşmek. TDK 2005 TS. s. 2067

- üşütme** [üşütüp kızdırma] 1. Sıtma, sıtma nöbeti başlarken görülen ürperme, titreme. 2. Zatürree. 3. Soğuktan ileri gelen hastalık. 4. Sabah ayazı TDK DS. - XI s 4078
- üşütme** 1. Üşütmekten f. is. 2. Titretme, vicviçe. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 323
- üşütme** Üşütmek. GTS s. 252
- üşütmek (I)** 1. Soğuk almak. 2. Kendinden soğutmak. TDK DS. - XI s 4078
- üşütmek (-i)** 1. Üşümesine sebep olmak. 2. (nsz) Üşüyüp hasta olmak, soğuk almak. 3. argo Delirmek, aklını yitirmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşütmek** f. Canına üşütme salmağ, soyuğu hiss étdirmek. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 323
- üşütmek** Sırkavlık, näsaglık, gorkı zararlı iniñ gagsamak. Trkm. D. S. s. 688
- üşütük** is. argo. Aklını yitirmiş, delirmiş kimse. TDK 2005 TS. s. 2067
- üşüvermek** [Bkz. üşmek (I) -2] TDK DS. - XI s 4078
- ütelemek (I)** 1. [Bkz. ütmek (II) -2] 2. [Bkz. ütmek (II) -1] TDK DS. - XI s 4079
- ütelemek (II)** [Bkz. ütmek (I)] TDK DS. - XI s 4079
- ütelgi** 1. Çaylak 2. Av kuşları. Sev. ESTY s. 640
- ütelke** is. zool. Alaçehre. Az. Dil. İz. Lüg. IV s. 319
- ütme** is. 1. Ütmek işi. 2. Ateşte kızartılmış taze buğday veya mısır. TDK 2005 TS. s. 2067
- ütmek (I)** [udmak, utmak, ütmek, ütelemek (II)] Oyunda, kumarda kazanmak. TDK DS. - XI s 4079
- ütmek (II)** (-i) hlk. . Oyunda, kumarda kazanmak, yenmek. TDK 2005 TS. s. 2067
- üvmük** Oymak, topluluk. TDK DS. - XI s 4083
- üwremek** Eýlák-beýlák irap herekete getirmek, eýlák-beýlák irap herekete etdirmek (sallançak we ş. m. hakda). Trkm. D. S. s. 681
- üymek (II)** Karınca, zararlı kuş kümesi, oymağı. TDK DS. - XI s 4083
- üymeşmek** Karınca, zararlı kuş toplanmak. TDK DS. - XI s 4083
- üüşmek** 1 Bir zadıñ üüşüriligi topbagı, toplumu. 2. Birnäçe adamdan ibarat bolan ýıgnanışık, märeke, mähelle. Trkm. D. S. s. 683
- üüşmek (II)** Bir ýere toplanmak, bir ýere ýıgnanmak, bir ýere jemlenmek, çogdamlanmak, toparlanmak. Trkm. D. S. s. 683
- üüşmelen** Ýıgınçak, märeke. Trkm. D. S. s. 683
- üüşürmek** Bir ýere toplan goýmak, jemläp goýmak, ýıgnamak, çogdamlamak, toparlamak. Trkm. D. S. s. 683
- üyük (I)** [üğücek, ügük, üvcek, üyücek] Büyük, yığma toprak tepe. TDK DS. - XI s 4084
- üyük, (hüyük)** 1. Üst üste toprak yığılarak meydana gelmiş olan ve kazı ile içerisinden eski eserler çıkarılan yapma tepecik. 2. Bostan korkuluğu, oyuk. TDK TS. - VI s 4129

3. SONUÇ

Güneybatı Oğuz grubu lehçelerinde yer alan vokal köklü kelimelerin tespiti amacıyla yapılan bu çalışmada Azerbaycan, Gagavuz, Türkmen ve Türkiye Türkçelerinde yer alan vokal köklü yaklaşık on beş bin sözcük derlenmiştir. Bu sözcüklerden Türkçede yer alan sekiz vokal ayrı ayrı kavram alanına göre gruplandırılmış ve alt başlıklar halinde verilmiştir.

A vokalinin derlenmesiyle elde ettiğimiz veriler bizi iki ayrı asli kök oluşturan ve Türkçenin ilk sesi olduğu düşünülen vokale götürdü. Bu seslerden ilkinin uzaklık-yakınlık, aşağı- yukarı gibi ayrılma, sınırlandırma kavramı çerçevesinde sözcükler türettiği görüldü. Normal uzunlukta olan bu ses art damak, kalın düz bir sestir. İkinci a sesi ise Türkmen Türkçesindeki verilere dayanarak normalden uzun art damak sesi olan **ā** vokali verdi. Bu vokal ise yanına gelen anlam ayırıcı öğelerle akrabalık adları, renk adları, hayvan adları gibi kavram alanı oluşturan sözcükler türetmektedir.

Bunların dışında kalan **a** vokali ile başlayan sözcüklerin ise Arkaik Türkçeden itibaren bir kısmının **#ka** bir kısmının ise **#ya** kökü olduğu görülmektedir. Yine **a** vokaliyle başlayan bir grup sözcük vardır ki bunlar tabiat taklidi dediğimiz yansıma sözcükler türetmiş ve bunlar ayrı bir grup altında değerlendirilmiş, bir kelime ailesi oluşturacak nitelikte olmadığı görülmüştür.

E vokalinden derlediğimiz sözcükler arasında yaptığımız sınıflandırma çalışmasının sonuçları da gösteriyor ki Türkçede açık ve kapalı olmak üzere iki **e** sesinin var olduğu bir gerçektir. Bunlardan birisi **e~i** arası art damak ünlüsü olan kapalı **é**, diğeri ise ön damak ünlüsü dediğimiz açık **e** sesidir. Kapalı **é** sesi genellikle hareket-durağanlık ve buna bağlı olarak telaş, barınak, koşmak gibi kavramları ifade eden kelimeler türetirken, ikincisi ise organ adlarının yanı sıra yakınlık- uzaklık gibi mesafe ve sınırlandırma ifade eden sözcüklerin yanı sıra akrabalık adları bildiren sözcükler türetmiştir. Yine herhangi bir kelime ailesi oluşturmadığı halde **e** vokali ile başlayan sözcüklerin bir kısmı tabiat taklidi olarak adlandırdığımız sözcükler yaparken bir kısmı da **#y** vokaline ve **e~i**, **a~e** gibi alternans kullanımları karşımıza çıkardı.

İ sesi olarak adlandırdığımız düz dar art damak vokali gelişim sürecini henüz tamamlamadığı için alternans olarak kullanımına pek çok örnek verdiğimiz **i** vokaliyle aynı başlık altında verilmiştir. **İ** sesinin belli bir kelime ailesi oluşturmaması ve genelde tabiat taklidi sözcüklerle alternans kullanımının çok oluşu oldukça dikkat çekicidir. Arkaik Türkçe döneminden itibaren var olduğunu bildiğimiz bu ses Eski Türkçe aşamasından itibaren **ı~i** alternans vokal olarak hem kalın hem de ince sıradan kullanılmış bir sestir. Elde ettiğimiz veriler bugün de bu sesin gelişimini devam ettirdiğini göstermektedir. Asli kök olarak tespit edilen **ı** sesi ıslaklık, nem, sığınak, durağanlık, belirsizlik ve ses kavramlarını ifade eden sözcükler türetmiştir. Kelime ailesi oluşturan bu asli vokal kökü dışında kalan **ı** vokali ile başlayan sözcükler ağırlıklı olarak **ı~i** alternans kullanımıyla dikkat çekmektedir. Yine **ı** vokalinde de diğer vokallerde olduğu gibi **#y**, **#k** sesinin ve **a~ı**, **u~ı** alternans kullanımlarının varlığı dikkat çekicidir.

İ vokali **ı** arkaik sesinin ön damak ince söylenişi her ne kadar **ı** sesi ile alternans biçimde kullanılsa da **ı** art damak sesine göre daha çok kullanılmakta ve bir kelime ailesi kökü olarak gelişim göstermektedir. Bir kelime ailesi oluşturan **i** sesi, yanına gelen anlam ayırıcı öğelerle genellikle incelik, sivrilik, işaret, daralma, sınırlama, sıcaklık gibi kavramların yanı sıra akrabalık adları, yön, koku, iz, takip etme gibi kavram alanlarında kelimeler türetir. Bu kavramların dışında kalan **i** vokali ile başlayan sözcüklerin genellikle **ı~i** alternans kullanımlı olduğu ve kelime başında bulunan **#y**, **#ş**, **#t** gibi seslerin zamanla düşmesi sonucu asli kelime kökü vokali gibi algılandığı görülmektedir. Sonuç olarak art damak **ı** sesi ile bunun ön damak ince hali olan **i** sesinin halen gelişim sürecini devam ettirdiği söylenebilir.

Art damak, kalın, yuvarlak **o** sesi de Arkaik Türkçeden itibaren kullanılmakta olan bir sestir. Herhangi bir kelime ailesi oluşturmayan tabiat taklidi sözcükler türetmesinin yanı sıra kelime başı **#b** sesi ile başladığı halde zamanla ses düşmesi sonucu kelime başı vokali olarak algılanan **o** sesi ve **u~o** alternans kullanımının varlığı dikkat çekicidir. Asli kelime başı kök vokali olan **o** sesi iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birinci **o** sesi normal uzunlukta olup genellikle içi boş, oyuk, düzgünlük ve vurmak, kazmak, işlemek, onaylamak, onarmak gibi kavram alanına giren sözcükler

türetmiştir. Diğer **ö** sesi ise normalden biraz daha uzun sesletilen ve sıcaklık, bir yere bağlı hareket ifade eden sözcükler türetir.

#b > ø > ö; e>ö; k >Ø >ö; o > ö; u > ö; ü > ö; v >Ø> ö gibi ses değişimleri sebebiyle kelime başı vokali gibi algılanan **ö** sesi dışında Arkaik Türkçe döneminden beri kullanılan ve bir kelime ailesi oluşturan **ö** sesinin varlığı görülmektedir. Bu ses zaman, düşünce, öğrenme, ölçme kavramları yanında bir araya gelme, ön taraf, yarışma, organ adı gibi kavramları türeten asli vokal köküdür. Yine normalden daha uzun sesletilen ve Arkaik Türkçeden beri var olduğu düşünülen ve diğer **ö** sesinden farklı kavram alanlarında sözcükler türeten bu uzun **ö** sesi daha çok soyut kavramlar ile ıslaklık, nem, konuşma, yükselme, büyüme anlamları çerçevesinde kelimeler türetir. Bu vokalde de diğer vokallerde olduğu gibi bir kelime ailesi oluşturmayan, tabiat taklidi kelimeler türeten bir **ö** sesi mevcuttur.

U vokali; kalın, art damak, dar yuvarlak bir sestir. Bu sesle başlayan sözcükler incelendiğinde diğer vokallerde olduğu gibi tabiat taklidi kelimeler türeten, kelime ailesi oluşturmayan **u** sesi ile karşılaşmamızın yanı sıra **# y** düşmesi sonucu **u** vokali ile başladığı düşünülen sözcükler türetilmiştir. Kelime ailesi oluşturabilecek nitelikteki **u** seslerinden biri normal uzunlukta olup mesafe, yol, uzaklık-yakınlık gibi kavramların yanında utanmak gibi soyut kavramlar türetmiştir. İkinci asli kök olan **ü** sesi ise normalden biraz daha uzun sesletilen ve akıl, ustalık, ummak, uymak, toz, un, uyumak gibi kavram alanlarına giren sözcükler türetmiştir.

Arkaik Türkçeden itibaren var olduğu bilinen ön damak ince, dar yuvarlak ünlüsü **ü**, tabiat taklidi sözcükler oluşturduğu gibi **ö~ü**, **u~ü**, gibi alternans kullanımlarıyla da karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kelime başı **y** düşmesi sonucu bu vokalle başladığı düşünülen kelime örnekleri de sıralanmıştır. Bir kelime ailesi oluşturmayan bu seslerin dışında normal uzunlukta sesletilen **ü** sesi genellikle üst, artmak, çokluk, sayı, kesinlik kavram alanları çerçevesinde sözcükler türetmiştir. Normalden daha uzun sesletilen **ü** sesinin ise aldığı anlam ayırıcı öğelerle çeşitli kavram alanlarında sözcükler türettiği görülmektedir.

Sonuç itibari ile **a** sesi, normal ve uzun **ā** olmak üzere kelime ailesi oluşturan iki tip kullanımıyla, **e** sesi ise kapalı **é** ve açık **e** adını verdiğimiz şekliyle kök vokali olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada uzun e sesinin olmayışı dikkat çekicidir.

I arkakik vokali olarak ifade edebileceğimiz sesin halen **ı~i** alternans kullanımının devam ettiğini göstermesinin yanında **ı** sesinin gelişme aşamasında olduğu derlemede ölçü aldığımız sözlüklerde açıkça görülmektedir. Burada da uzun **ı** ya da **i** sesi bulunmamaktadır.

O sesinin normal ve uzun **ō** olmak üzere iki ayrı kelime ailesi oluşturan kök vokali olduğu görülmektedir. Bu durum **u**, **ö** ve **ü** sesleri için de geçerlidir.

4. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Aksan, Doğan, **En Eski Türkçenin İzlerinde**, Ankara, 2003.

Aksan, Doğan, **Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

Baskakov, N. A. , **Türk Dillerinin Tarihi Tipolojik Ses Bilimi** (Çeviren : Kenan Koç-Oktay Selim Karaca) **İstoriko-tipologičeskaya fonologiya tyurskix yazıkov**. Moskova: Nauka, 1988, s. 15

Doğan, İsmail, **Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**, Ordu, 2010.

Doğan, İsmail, **Mukayeseli Türk Lehçeleri**, Yüksek Lisans Dersi Basılmamış Ders Notları.

Emre, Ahmet Cevat, **Türk Lehçelerinin Mukayeseli Grameri (Fonetik)**, İstanbul, 1949.

Korkmaz, Zeynep, **Cumhuriyet Döneminde Türk Dili**, AÜ. DTCF Yayınları, Ankara, 1974, s. 65.

Tenisev E. R. (ve başkaları), **Sravnitel'no-istoričeskayagrammatika tyurskix yazıkov: fonetika**. Moskova: Nauka, 1984, s. 17

Tuna, Osman Nedim, **Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi İle Türk Dilinin Yaşı Meselesi**, Ankara, 1997.

SÖZLÜKLER

Azerbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti I-II-III-IV. Ciltler, SSR Èlmler Akademiyası, Baku:1966.

Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. Basım, Ankara:2005.

Derleme Sözlüğü I-V-VII-IX-XI. Ciltler, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2. Baskı, Ankara:1993.

Eren, Hasan, **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara, 1999.

Gaydarıcı, G. A. , v. d. **Gagauz Türkçesinin Sözlüğü**, (Çeviren : İsmail Kaynak- A. Mecit Doğru) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara:1991.

Gülensoy, Tuncer, **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara, 2007.

Rusça-Türkçe Sözlük, Sovetskaya Entsiklopedia Yayınevi, Moskova, 1972.

Sevortyan, E. V. , **Etimologičeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov**, Akademiya Nauk SSSR Institut Yazıkoznaniya, Moskva, 1974.

Tarama Sözlüğü I-III-V-VI. Ciltler, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2. Baskı, Ankara:1988.

Türkmen Dilinin Sözlüğü, Türkmenistan SSR Ilımlar Akademiyası Dil Bilimi İnstitutı, Aşgabat:1962.

MAKALELER

Aksan, Doğan, Kavram alanı, Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine, **TDAY Belleten**, Ankara, 1963, s. 253-262.

Aksan, Doğan, Lengüistik Verilere Göre Türk Yazı Dilinin Yaşı Konusunda Değerlendirmeler, **TDAY Belleten**, Ankara, 1989, s. 323-329.

Clauson, Sir G. , **Turkish and Mongolian Studies**. London: The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1962, s. 83, 84

Hacıeminoğlu, N. , **Eski Türkçenin Gramer Yapısı ve Örnek Olarak Fiilden İsim Yapan –I Eki**, Edirne, 1990;

Hacıeminoğlu, Necmettin, **Türk Dilinin Mantık Sistemi ve Kelime Aileleri**, Cilt: XXVIII (Prof. Dr. Muharrem Ergin'e Armağan), S. 1-2 (1990), s. 179-196

Hacıeminoğlu, Necmettin, **Yapı ve Mana Bakımından Türk Dilinde Kelime Aileleri**, Ankara, 1989, s. 24.

Korkmaz, Prof. Dr. Zeynep, **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, C. 1, TDK Yay. :629, Ankara 1995

Semedli, Elza, Türk Lehçelerindeki Bir Ses : Kapalı é, **Journal Of Azerbaijani Studies**, 552-534. S

Tuna, Osman Nedim, Türkçenin Sayıca Eş Heceli ikilemelerinden Sıralama Kaideleri ve Tabii Bir Konson Dizisi, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1982-1983**, TDK Yay. Ankara, 1984 s. 163-228

İNTERNET KAYNAKLARI

Kvergiç, Hermann, **La Psychologie de Quelques Éléments des Langues Turques** (Türk Dillerindeki Bazı Unsurların Psikolojisi), Basılmamış Yayın, Güneş Dil Teorisi Raporları, TDK, <http://tdkkitaplik.org.tr/gdtraporu.asp>